Deftera Lfiɗa Dzratawi

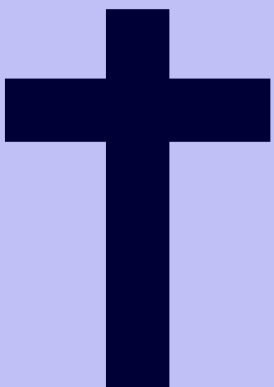

New Testament in Hdi

Deftera Lfiɗa Dzratawi
New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata 1
Markus 74
Lukwa 122
Yuhwana 196
Slna gwal ghunay 248
La Ruma 317
1 Kwareŋt 350
2 Kwareŋt 380
Galat 400
Afisus 411
Filip 423
Kwalus 431
1 Tesalunik . . . 438
2 Tesalunik . . . 445
1 Timute 449
2 Timute 458
Titus 465
Filimuŋ 469
Hebru 471
Yakubu 496
1 Piyer 504
2 Piyer 513
1 Yuhwana . . . 519
2 Yuhwana . . . 528
3 Yuhwana . . . 530
Yuda 532
Suna Yuhwana . 535

Gwaɗa ta sabi da Mata

Mndəra dzidzíha Yesu
Luk 3:23-38

1 Wya ka tva saba mndəra taŋ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli
ná, zivra Abraham ya.
2 Abraham ta yatá Izak, Izak
ta yatá Yakubu, Yakubu ta
yatá Yuda nda zwanamani.
3 Yuda ta yatá i Peres nda
Zara (Tamar na ma taŋ,)
Peres ta yatá Isrum, Isrum
ta yatá Aram, 4 Aram ta
yatá Aminadap, Aminadap
ta yatá Nasuŋ, Nasuŋ ta yatá
Salmuŋ, 5 Salmuŋ ta yatá
Buwaz (Rahab na mani,)
Buwaz ta yatá Ubet (Rut na
mani,) Ubet ta yatá Yesay,
6 Yesay ta yatá Dawuda.

Ka yatá mgham Dawuda ta
Salumuŋ (si markwa Uriya
na mani,) 7 Salumuŋ ta yatá
Rubuwam, Rubuwam ta yatá
Abiya, Abiya ta yatá Asa,
8 Asa ta yatá Yusafat, Yusafat
ta yatá Yuram, Yuram ta
yatá Uziyas, 9 Uziyas ta yatá
Yuwatam, Yuwatam ta yatá
Akaz, Akaz ta yatá Izekiyas,
10 Izekiyas ta yatá Manasa,
Manasa ta yatá Amuŋ, Amuŋ
ta yatá Yuziyas, 11 Yuziyas
ta yatá Yukwaniyas nda
zwanamani. Ta tsa fitik ya,
hlaghata lu ta la Isra'ila ta
haɗika Babila.
12 Tahula hlaghata lu
ta həŋ ta haɗika Babila,
ka yatá Yukwaniyas ta
Salatiyel, Salatiyel ta yatá
Zwarubabel, 13 Zwarubabel
ta yatá Abiyuda, Abiyuda
ta yatá Iliyakim, Iliyakim
ta yatá Azura, 14 Azura ta
yatá Saduka, Saduka ta yatá
Akim, Akim ta yatá Iliyuda,
15 Iliyuda ta yatá Iliyazar,
Iliyazar ta yatá Mataŋ, Mataŋ
ta yatá Yakubu, 16 Yakubu ta
yatá Yusufu ta nzakway ka
zə'ala Mari. Tsa Mari ya ta
yatá Yesu ta hgə lu ka Kristi*.

17 Zlrafta ta Abraham ka
sagha ta Dawuda ná, ghwaŋpɗə fwaɗ da mida. Zlrafta
ta Dawuda ka lagha ta fitika
hlaghatá la Isra'ila ta haɗika
Babila guli ná, ghwaŋpɗə
fwaɗ da mida. Zlrafta ta fitika
hlaghatá la Isra'ila ta haɗika
Babila ka sagha ta Kristi guli
ná, ghwaŋpɗə fwaɗ da mida.

Yakwa Yesu
Luk 2:1-7

18 Wya ka lu yatá Yesu
Kristi. Mari mani ma Yesu
ná, Yusufu ta dzugway. Ta
kul kluvtá həŋ ta vgha, ka
zlghanavatá Sulkum nda
ghuɓa ta huɗi ta Mari. 19 Tsa
zwaŋa midzani Yusufu ya
ná, ŋərma mndu ya. Va a ta
pghanaghatá hula ta maku-
midzani wa. Ka kumə tsi ta
zlanavatá tsa makwa ya ma
kɗek ma kɗek. 20 Tata ndanay
ndanay tsatsi ta zlanavata,
ka lagha duhwala Mgham
Lazglafta da sunani. «Yusufu
zivra Dawuda, ma zləŋ ka
ta kla Mari ŋa nzakway ka
markwa ghuni. Tsa huɗi

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi kə'a ya.

zlghaf tsi ya ná, Sulkum nda ghuɓa ta zlghanavata. 21 Zwaŋa zgun dza'a tsi yatá, ŋa tsanaftá gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanaftá mnduhani ma dmakuha taŋ,» ka'a nda tsi.

22 Inda tsaya ná, magu maga ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya mnigiŋ Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

23 «Wya dza'a zlghafzlgha
daghala makwa ta kul
snaŋtá zgun ta hudî, ŋa
yatani ta zwaŋa zgun,
ŋa tsanaftá hgani ka
Emanuwel,» manda
mnay kazlay: Kawadaga
Lazglafta nda amu‡
kə'a ya.

24 Sli'avata Yusufu, ka snatá tsi ta tsa gwaɗa mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klaftá tsi ta Mari ŋa nzakway ka markwa taŋ. 25 Walaŋ a Yusufu ta ksaŋtá tsa makwa ya wa. Tahula dgatani zlra tsi ta ksaŋta. Ka tsanaftá tsi ta hga tsa zwaŋ ya ka Yesu.

2

Sli'agafta gwal ma mndəra luwa da vla glaku ŋa Yesu

1 Ma luwa Batlehem ta haɗika Zudiya yatá lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'aftá gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa daga ma mndəra luwa ka safi da luwa Ursalima. 2 Ka ɗawaŋtá həŋ: «Ga tsa zwaŋ yaga lu ka lfiɗ Mghama la Yahuda ya na? Nda ngha ŋni ta tekwatsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ŋni ka safi da tsəlɓu ta kəmani.»

3 Snaŋta mgham Hiridus ta tsa gwaɗa ya, tsiɓak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. 4 Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka ɗawu tsi da həŋ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda həŋ. 5 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta haɗika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

6 "Kagha luwa Batlehem ta
haɗika Yahuda.
Hta a nzakwa gha mataba
luwaha ya ta haɗika
Yahuda wu,
kabga ga ghuni dza'a
saba Mgham dza'a
ngha mnduha ɗa la
Isra'ila,†"» ka'a.

7 Ka hgaftá mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya ma kɗek ma kɗek, ka ɗawaŋtá tsi da həŋ: «Yawu zlagapta tsa tekwatsa ya na?» ka'a. 8 Ka ghunaftá tsi ta həŋ da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni ɗina ta gwaɗa ta tsa zwaŋ ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da

† **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu kə'a ya. ‡ **1:23** Ngha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10. * **2:4** Kristi na: Tsaya Mgham tfanagha Lazglafta ta wi. † **2:6** Ngha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

mnihata ŋa dza'a vərɗa i'i guli da tsəlɓu ta kəmani,» ka'a.

9 Kɗakwa taŋ ta snamtá tsa gwaɗa mgham ya, ka sli'aftá həŋ ka dza'a. Ka nghəglaŋtá həŋ ta tsa tekwatsa si nghaŋ həŋ daga ma mndəra luwa ya kay ta mbaɗa ta kəma taŋ. Ɓhadaghatani da tsa vli nda tsa zwaŋ ya, ka sladata tsi. 10 Nghay taŋ ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ŋuɗufa taŋ da rfu katakata. 11 Ka lamə həŋ da həga. Ka slanaghatá həŋ ta tsa zwaŋ ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsəlɓatá həŋ ta kəma tsa zwaŋ ya, ka vlaŋtá həŋ ta glaku. Ka palanaptá həŋ ta zlibiha taŋ, ka mbəhatá həŋ nda dasu, nda urdi ŋa dray nda dra, nda mandaɓaya urdi. 12 Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta həŋ nda ma suni kazlay: Yahayaha həŋ da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá həŋ ka vraghata da luwa taŋ nda ta sana tvi.

Kɗikiŋtá Yesu da luwa Masar

13 Tahula laghwa taŋ, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afsli'a, kla ta na zwaŋ na nda mani ka hwayaghata ka nda həŋ ta hadĩka Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwaŋ na ŋa dzata,» ka'a.

14 Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwaŋ ya nda mani girvidĩk ka laghwi ta hadĩka Masar. 15 Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham Hiridus. Mantsa kə'a maguta ŋa dzanaghatá ghəŋa gwaɗa mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadĩka Masar‡ hgagapta yu ta zwaŋa ɗa,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

16 Kə'a ka Hiridus ná, hiɗaku hiɗanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəŋa tekwatsa ya. Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuɗuf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kəl tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. 17 Ma tsa fitik ya dzatá ghəŋa gwaɗa ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

18 «Ta snaku hlawi ma Rama.
Ta snaku lili nda ŋaɗa ghəŋ.
Rahila ya ta tawa zwanani,
va a ta lɓanatá ŋuɗuf wu kabga rwurwa həŋ§,» ka'a.

Sli'afta ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

19 Manda mtatá mgham Hiridus, ka ləglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadĩka Masar. 20 Ka'a mantsa: «Sli'afsli'a, ka kla ka ta na zwaŋ na nda mani, ka dza'a ka ta hadĩka Isra'ila kabga nda rwa tsa

‡ **2:15** Ngha ta Huseya 11:1. § **2:18** Ngha ta Irmiya 31:15.

gwal ta zba dzatá na zwaŋ na ya,» ka'a.

21 Ka sli'aftá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwaŋ ya nda mani, ka laghwi ta haɗika la Isra'ila. 22 Ama snaŋtani kazlay: Zwaŋa Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta haɗika Zudiya kə'a, ka zlənaftá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananŋta Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbəɗaghatá tsi ta vgha ta haɗika Galili. 23 Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ŋa dzanaghatá ghəŋa gwaɗa ya mana la anabiha, ka həŋ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həŋ.

3

«Mbəɗanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

1 Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta haɗika Zudiya, ka'a mantsa: 2 «Mbəɗanafwa mbəɗa ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha,» ka'a.

3 Ka anabi Isaya mnuta mantsa:

«Mamu sana mndu ta guguɗaku ma mtak.
Ka'a mantsa:
"Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndəɗap,*"» ka'a.

4 Gatá lguta swida ŋalibwa ta suɗə Yuhwana ta vgha nda hbatá ɓanava huta misti. Hi'i nda zuɗuma mtak skwa zayni. 5 Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afta ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta haɗika Zudiya, nda inda gwal ta haɗikha ta wanafta ghwa Zurdeŋ, ka lagha da tsi. 6 Ka maniginŋtá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá tsi ta batem ta həŋ ma ghwa Zurdeŋ.

7 Nghay Yuhwana ta ndəghadaghata la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghata da tsi, ŋa maganaftani ta batem ta həŋ ná, ka'a nda həŋ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa ɓasatá ŋuɗufa Lazglafta dza'a sagha ya na? 8 Ka maga kuni tama ta slna dza'a maraŋtá mbəɗata nzakwa ghuni. 9 Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ŋni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: laviŋlava Lazglafta ta mbəɗanaftá na palaha na ŋa nzakwa taŋ ka zwana Abraham. 10 Nda ghada fata wa slpaɗa mista fuha ŋa ratsiŋta nda slrəŋ nda slrəŋ. Inda fu kul zɗaku yakwani, dza'a tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu. 11 I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ŋa maraŋtá ta mbəɗata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula ɗa ya ná, mal ŋani glaku ka ŋa ɗa. Slaghu a yu dər ŋa hlaptá ɓaɓah ma sələni wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem

* **3:3** Ngha ta Isaya 40:3.

nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda vu. 12 Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ŋa vihaptá hyani, ŋa dganatá sabatbat nda hənzila hya ŋa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ŋa driŋtani ta sabatbat, nda vu kul haɗ ta mtavata ɗekɗek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu
Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

13 Ka sli'aftá Yesu ta haɗika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeŋ slanaghatá Yuhwana ŋa maganaftani ta batem. 14 Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magiɗifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. 15 «Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaŋ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. 16 Kɗakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaŋ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghəŋani. 17 «Nanana zwaŋa ɗa ya ɗvu yu, ya ta zɗigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghaŋta halaway ta Yesu ma mtak
Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

1 Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ŋa dzəghay halaway. 2 Tahula magatani ta fitik fwaɗ mbsak nda rvidɨk tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanaftá maya. 3 Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbəɗavafta həŋ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. 4 Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwaɗa Lazglafta na: "nda skwa zay kweŋkweŋ yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwaɗa ta sabi ma wa Lazglafta,†"» ka'a.

5 Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghuɓa. Ka kladaftá tsi ta bɗəma həga Lazglafta. 6 Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta haɗik. Ka lu vindafta ma gwaɗa Lazglafta na: "dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ŋa tsu'aftá kagha ma dzva taŋ ŋa kwala səla gha da gruŋtá pala‡,"» ka'a nda tsi. 7 Ka Yesu guli mantsa: «Ka lu vindafta ma gwaɗa Lazglafta guli na: "Ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha kə'a,"» ka'a nda tsi.

8 Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bɗəma sana ghwá nda slra, ka maranatá za mgham ma ghəŋa haɗik nda gadghəlani tani. 9 Ka'a nda tsi mantsa: «Ka tsəlɓa tsəlɓa ka

* **4:2** Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † **4:4** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ **4:6** Ngha ta Zabura 91:11-12. § **4:7** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16

ma ghuva ɗa ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taŋ demdem,» ka'a. 10 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Halaway! Laghula gha ta vata i'i. "Ŋa Mghama gha Lazglafta dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza'a skwa ka ta htsiŋ*,"» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta, ka'a nda tsi. 11 Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli'adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlaŋtá həŋ ta skwa zay.

Zlrafta Yesu ta mna Lfiɗa Gwaɗa ma luwa Galili
Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

12 Manda snaŋta Yesu kazlay: Wa'a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta haɗika Galili. 13 Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabuluŋ nda Naftali. 14 Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwaɗa ya mnə anabi Isaya:

15 «Kaghuni kwakwara Zabuluŋ nda Naftali
ta nzakway ta wa drəf tvə sana ɓla ghwa Zurdeŋ,
nda kagha haɗika Galili ta nzaku gwal kul haɗ ka la Yahuda mida ya,
16 dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwaɗak. Lanagha la tsuwaɗak ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta həŋ†,» ka'a. 17 Daga ma tsa fitik ya zlrafta Yesu ta mna gwaɗa, ka'a mantsa: «Mbəɗanafwa mbəɗa ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafta Yesu ta taŋtaŋa duhwalhani
Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

18 Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghaŋtá tsi ta zwanamaha his, i Simuŋ ta hgu lu ka Piyer ya nda zwaŋamani Andre. Ta wɗa kadəŋa taŋ həŋ da drəf ŋa tuma klipi kabga tuma klipi slna taŋ. 19 «Mbaɗwa mista ɗa ŋa naghunafta ɗa ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda həŋ. 20 Ka gi zlanavatá həŋ ta kadəŋha taŋ ka laghu mistani.

21 Mbaɗapta taŋ dau', ka nghaŋtá tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga həŋ nda da taŋ Zebedi ma kwambalu ta paya kadəŋa taŋ. Ka hgaftá Yesu ta həŋ. 22 Ka zlanavatá həŋ ta tsa kwambala taŋ ya nda da taŋ tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

23 Ka rə Yesu ta inda haɗika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda ɗaŋwaha taŋ, nda inda ya ta raghwa həŋ. 24 Ka tuta

* **4:10** Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13 † **4:16** Ngha ta Isaya 8:23—9:1

gwaɗa wdiɗ ta ghəŋa Yesu ta inda haɗika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal ɗaŋwa, nda gwal ta ŋra ɗaŋwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla taŋ. Ka mbambə Yesu ta həŋ. 25 Ka sli'i dəmga mistani, gwal ta sli'afta ta haɗika Galili, nda gwal ta sli'afta ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta haɗika Zudiya, nda gwal nda ta sana ɓla ghwa Zurdeŋ.

5

Vərɗa zɗaku sura 5 ka labə ta 7

Luk 6:20-23

1 Nghay Yesu ta sli'adaghata dəmga da tsi, ka sli'aftá tsi ka lafi ta kuɗuŋur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwalhani tavatani. 2 Ka zlraftá tsi ta tagha skwi ŋa taŋ, ka'a mantsa:

3 «Rfu da gwal nda sna ta pɗa taŋ ma
Sulkum, kabga ŋa taŋ ga mghama Lazglafta.

4 Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a
lɓana lɓa Lazglafta ta ŋuɗufa taŋ.

5 Rfu da gwal leɓtekwa ghəŋa taŋ, kabga
dza'a vlaŋvla Lazglafta ta haɗik ya tanaf tsi ta
imi ta sləməŋ ta həŋ.

6 Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga
skwi ta kumə Lazglafta ta həŋ, kabga dza'a baghaku həŋ.

7 Rfu da gwal ta tawa hiɗahiɗa ta mndu
kabga dza'a taway Lazglafta ta hiɗahiɗa ta həŋ.

8 Rfu da gwal hezle' a ŋuɗufa taŋ, kabga dza'a
nghaŋngha həŋ ta Lazglafta.

9 Rfu da gwal ta sləga zɗaku mataba
mnduha, kabga zwana ɗa kuni ka Lazglafta
dza'azlay nda həŋ.

10 Rfu da gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ ta ghəŋa
magay taŋ ta skwi tɗukwa, kabga ŋa taŋ ga
mghama Lazglafta.

11 Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta
kaghuni, ka ta gay lu ta iri ŋa ghuni, ka ta
vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəŋa gwaɗa ta i'i.

12 Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni waɗah,
kabga mamu nisəla ghuni da-gala ta kzla
kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri
ta anabiha ta tiŋlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwaɗaka ghəŋa haɗik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

13 «Kaghuni slughula ghəŋa haɗik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglanafta na? Ta haɗ hayhayani wu, ta ghəŋa pghidiŋta ŋa diŋlay mnduha yeya.

14 «Kaghuni tsuwaɗaka ghəŋa haɗik. Haɗ luwa ta bafta lu ta ghwá ta ɗifaghuta wa. 15 Haɗ lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuɓamta ma

tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ŋa tsuwaɗakayni ta inda gwal ma tsa həga ya. 16 Manda tsaya dza'a tsuwaɗakakwa tsuwaɗaka ghuni ta kəma mnduha, kada nghaŋta həŋ ta ŋərma slna ta magə kuni, ŋa zləzlvay taŋ ta da ghuni ta luwa.»

Ŋlanafta Yesu ta inda zlahu

17 «Ma fa kuni ta ghəŋ kazlay: Sa da hərɗiŋtá zlaha Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərɗiŋta a yu wu, sa da ŋlanaftá yu. 18 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda haɗik katsi, haɗ sana skwi dər neɗ, dər ndəheɗ dza'a wuɗanaghuta lu mataba zlaha Musa, ha ka laghani ta fitika kɗavakta inda skwi wa.

19 «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəŋ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ŋani ya ŋa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta. 20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, haɗ kuni dza'a walaŋtá lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa ɓasa ŋuɗuf

21 «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidzíha mu ghalya kazlay: Yaha ka walaŋta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. 22 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta ɓasanavatá ŋuɗuf ta zwaŋamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwaŋamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwaɗak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwaŋamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

23 «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwaɗa ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwaŋama gha katsi, 24 zlaŋzla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlaŋtá tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

25 «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋavaŋa ka dzrafta kuni ma kɗaku tsi kladaghaghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlaŋtá la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da

* **5:21** Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

gamak. 26 Kahwathwata ka
yu ta mnaghata, haɗ ka dza'a
sabi hada kata kɗiŋ a ka
ta planatá kɗavakta penani
wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

27 «Nda sna kuni ta skwi
mna lu kazlay: Yaha ka da
hliri† kə'a. 28 Ama ka i'i
ta mnaghunata ná, mndu
ta nghafta nda ira mbəzleh
ta markwa sani ma mndu
ná, nda ghada klutani ta tsa
marakw ya ma ŋuɗufani.
29 Ka ira gha nda ga zeghwi
ta kla kagha da ga dmaku
katsi, tsakwasliŋ tsakwasla
ka wuɗidiŋta ka di'iŋ. Dər
pɗata ka ta fawaya gha turtuk
ka ya da vzamta lu ta kagha
tsuhtsuh da duda vu. 30 Ala,
ka dzva zeghwa gha ta kla
kagha da maga dmaku ya,
tsiŋtsa ka wuɗidiŋta ka di'iŋ,
dər pɗata ka ta fawaya gha
turtuk ka ya da vzamta lu ta
kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

31 «Ka lu mnata guli na: "Ka
ghzliŋghzla mndu ta markwa
taŋ katsi, vindanaftani ta
ɗelewera ghzlatani‡." 32 Ama
ka i'i ta mnaghunata na: Ka
ghzliŋghzla mndu ta markwa
taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu
katsi, famfa ta tsa marakw ya
da hliri. Ka klafkla mndu ta
marakw ghzliŋ lu guli, hliri
ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwaɗa ta ghəŋa waɗu

33 «Nda sna kuni ta skwi
mnana lu ta dzidzíha ghalya
na: Yaha ka da walaŋta waɗu
kə'a. Manda va tsa waɗana
ka ta Mgham§ Lazglafta gha
ya ná, manda va tsaya ká
ka magata. 34 Ama ka i'i
ta mnaghunata na: Yaha
kuni walaŋta waɗutá vli, dər
nda luwa, kabga vla nzakwa
Lazglafta ya. 35 Dər nda
haɗîk, kabga vla fa sələni
ya. Dər nda luwa Ursalima,
kabga luwa Mgham dagala
ya. 36 Yaha ka da waɗu nda
ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka
ta mbəɗanafta ka ŋusliŋ dər
ka ŋra ta ya dər turtuk ma
swida gha wa. 37 Gwaɗa ya ŋa
sabi ma wa ghuni ná, ka aŋi
tsi, aŋi. Ka mantsa a tsi wu,
mantsa a wa. Inda ya dza'a
sganaghata lu ta ghəŋa tsaya
ná, sagha da halaway.»

Gwaɗa ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu nda ŋaslu

Luk 6:29-30

38 «Nda sna kuni ta mnata
lu kazlay: Nda iri dza'a
plamta lu ta iri, nda sli'iŋ
dza'a plamta lu ta sli'iŋ* kə'a.
39 Ama ka i'i ta mnaghunata
ná, ka magamaga mndu ta
ghwaɗaka skwi, yaha kuni
da vranamta. Katək ná,
ka dzughusdza mndu ma
lagəŋa gha nda ga zeghwi,
mbəɗanambəɗa guli ta lagəŋa
gha nda ga zlaɓa. 40 Ka ku-
rakura mndu ta wlatá kagha
kabga ŋa klugudughustá

† **5:27** Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ **5:31** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § **5:33** Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24. * **5:38** Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21.

dawra gha, fanavafa guli ta lguta huɗa gha. 41 Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his. 42 Ka ɗawaŋɗawa mndu ta skwi da kagha vlaŋvla gha. Ka laghala mndu da ɓla nzawa da kagha, ma sɗanaf ka.»

Gwaɗa ta ghəŋa ɗva ghuma
Luk 6:27-28,32-36

43 «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: 'Ɗvuɗva ta zwaŋama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. 44 Ama ka i'i ta mnaghunata: Ɗvuwaɗva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. 45 Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərɗa zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zɗaku ghəŋa taŋ, nda ya ta ghəŋa gwal zɗa ghəŋa taŋ. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tɗukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwaɗaka mnduha. 46 Ka gwal ta ɗvutá kaghuni yeya ka kuni laghu ɗvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəlta na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga həŋ guli ra? 47 Ka ŋa zwaŋama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul snaŋta Lazglafta guli ra? 48 Nzawanza ka vərɗa mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərɗa mndu‡ ya.»

6

Tva vla skwi ŋa pɗuha

1 «Ɗasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tɗukwa, yaha kuni da magay ŋa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

2 «Ta vlə ka ta skwi ŋa pɗu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga maɗgwirmaɗgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa həŋ ta nisəla taŋ. 3 Ama kagha, ta mbəhu ka ta pɗu ya, ma snaŋ dzva zlaɓa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. 4 Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda ɗifa. Dza'a plaghampla Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta magə ka ma ɗifa ya.»

Tva maga du'a
Luk 11:2-4

5 «Ta ndəɓu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga maɗgwirmaɗgwir zɗəgana maga du'a ta həŋ ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madədga tvi* ŋa nghaŋta mnduha ta həŋ ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa

† **5:43** Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ **5:48** Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13. * **6:5** Ngha ta Lukwa 18:10-14.

həŋ ta nisəla taŋ. 6 Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəɓa ka ta dzvu. Dza'a plaghampla Da gha ta nzakway ta nghay ma ɗifa ya.

7 «Ta ndəɓu kuni ta dzvu ya, ma gɗa kuni ta vrafta ta gwaɗa turtuk, manda ŋa gwal kul saŋtá Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwaɗa dza'a kəl Lazglafta ka tsu'aŋnafta kə'a ya. 8 Ma taghə kuni ta skala taŋ, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kɗaku kaghuni ka ɗaway da tsi.»

Da ta luwa

9 Wya ka kuni da maga du'a tama:

«Da ŋni ta nzakway ta luwa,
ka snavasna
hga gha nda ghuɓa.
10 Ka saghasa fitika ga
mghama gha, ka
maga ka ta skwi ta kumə ka ta
haɗik,
manda ya ta magaku ta luwa.
11 Vlaŋnavla ta skwa zay prək
zay ŋni gita.
12 Plaŋnapla ta dmakuha ŋni,
manda
ya ta plinista aŋni ta dmakwa
gwal ta magaŋnata.
13 Ma zlaŋna ka tawa skwi
dza'a
dzəghaŋnata. Klapkla ta aŋni
ma dzva
halaway, [kabga ŋa gha ga
mgham, nda
mbraku, nda glaku, ŋa
kɗekedzeŋ. Amin!]

14 «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta maga-ghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ŋa ghuni guli. 15 Ama ka haɗ kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, haɗ Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

16 «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwaɗaka mnduha. Ta pslafpsla həŋ ta kuma, kabga ŋa nghay mnduha kazlay: Ta suma həŋ kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa həŋ ta nisəla taŋ nda tsaya. 17 Kagha, ka ta suma ka, masammasa ta rɗi ma ghəŋa gha ka payanata ka, mbaziŋ ka ta kuma gha guli. 18 Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəŋa Da gha hada ta nzaku ma ɗifa yeya nda ngha. Dza'a plaghampla tsa Da gha nda ngha ta skwi ta magə ka ma ɗifa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta haɗik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

19 «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta haɗik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zlraghata ghaliha guli. 20 Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zlraghata. 21 Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ŋuɗufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwaɗak
Luk 11:34-36

22 «Iri ná, manda pitirla
vgha gha nzakwani. Ka tsiɗiɗ
ira gha, tsuwaɗak inda vgha
gha. 23 Ama ka nda badza
ira gha, ma grum inda vgha
gha. Ka si ma grum nzakwa
tsa tsuwaɗak ma kagha ya
katsi, kighkigh dza'a tɗikuta
tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsedi
Luk 16:13

24 «Haɗ mndu dza'a laviŋta
gwafta ksanatá slna ta
mghamha his, ta magaymagay ŋa ya, ta magaymagay
ŋa ya, ma va tsa fitik turtuk
ya wa. Nda husaŋta sani,
ta ɗvutá tsi ta sani. Nda
ndi'a nzakwani nda sani, ta
wuɗiŋtá tsi ta sani. Laviŋ
a kuni ta gwaftá maga slna
ŋa Lazglafta, ta magaymagay
kuni ŋa tsedi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku
Luk 12:22-31

25 «Tsaya ta kəl yu ka
mnaghunata kazlay: Ma thə
kuni ta he', a nu dza'a mu
zay? Nu dza'a mu say? A
nu dza'a mu suɗay ta vgha
na kə'a? Malaghumala a
hafu ta skwa zay ra? Ari
malaghumala a wa a vgha
ta lgut na? 26 Nghawangha
ta ɗyak ta ndaraku ta luwa
ɓa. Haɗ həŋ ta sləgu wu, tska
a həŋ ta skwi ta vwah wu,
haɗ həŋ ta tskanatá skwi ma
guvur guli wa. Da ghuni ta
luwa ta zuŋtá skwi ta həŋ.
Malaghumala a kaghuni piw
ka hahəŋ wu ra?

27 «Waya mataba ghuni
ma mnayni ta he', dza'a
slranaghata dau' ta fitika
hafani na? 28 Ala, kabgawu ta
kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa
lgut tama ɓa? Nghawangha
ta vzlizla ta magaku ma
vwah ɓa. Haɗ sana slna ta
magata həŋ wu, haɗ həŋ ta
ga lgut wa. 29 Kulam nda
tsa, ka yu ta mnaghunata
na: Dər Salumuŋ nda va
tsa nzakwani ka gadghəl†
ya tani ná, ta fava a ta
lgut ta klaftá ɗinakwa ya
dər turtuk ma tsa vzlizlaha
ya wa. 30 Ka si mantsa
ya ta suɗanavata Lazglafta
ta lgut ɗina ta kuzuŋ gita,
gamahtsimani ŋa vzamta da
vu ya ní, kaghuni yeya dza'a
kwal tsi suɗavaghunata tama
rki? Kay! Nda hta zlghay nda
ŋuɗufa ghuni.

31 «Ma walaŋ kuni ta mna
he' tama, ma mnə kuni
kazlay: A nu dza'a ŋni zay?
A nu dza'a ŋni say? A nu
dza'a ŋni suɗay ta vgha na
kə'a. 32 Inda tsaha ya ná, gwal
kul snaŋtá Lazglafta ta psay.
Nda sna Da ghuni ta luwa ta
skwiha ta raku ka ŋa ghuni.
33 Zbawazba ta ga mghama
Lazglafta nda maga skwi
tɗukwa ta wa irani karaku,
dza'a vlaghunavla lu ta inda
tsa skwiha ya ta ghəŋani.

34 «Ma mnə kuni kazlay:
He', waka yu da magay
gamahtsimani na kə'a. Prək
gamahtsimani ka ndananatá

† **6:29** Ngha ta 1 Mghamha 10.

ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda ɗaŋwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu
Luk 6:37-38,41-42

1 «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. 2 Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa daram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. 3 Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi da ngha slimbitsa udzu ma ira zwaŋama gha, kul nghaŋta kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? 4 Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwaŋama gha "Yaha ka kləgaghata yu ta slimbitsa udzu ta ira gha kə'a," wya dughuslani ma ŋa gha na? 5 Tsa maɗgwirmaɗgwira gha ya. Tiŋəl ká ka kliŋtá dughusl ma ira gha karaku, kada nghaŋta ka ta vli ŋa kligiŋtá slimbitsa udzu ma ira zwaŋama gha.»

6 «Ma vlə kuni ta skwi nda ghuɓa ŋa kriha, da mbəɗavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta miziɗikwa ghuni ta kəma ghuvazu da diŋlanaptá tsi, ka mbəɗavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay
Luk 11:9-13

7 «Ɗawawaɗawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. 8 Dər wati ma mndu ta ɗawaŋta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbaŋta, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. 9 Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlaŋtá zwaŋani ɗawaŋər tsi ta skwa zay na? 10 Ari, ka klipi ɗawaŋ tsa zwaŋ ya, ka klaftani ta nahaɗik ka vlaŋta na? 11 Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwaɗaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá ŋərma skwiha ka vlaŋtá zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snaŋta klaftá skwiha ɗinaɗina, ka vlaŋtá gwal ta ɗawaŋta da tsi rki?»

Hbatá ghəŋa zlahu

12 «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəŋ, kabga tsaya klatá ghəŋa zlaha Musa, nda gwaɗa la anabi*.»

Tviha his
Luk 13:24

13 «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zaɗaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. 14 Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwaɗaka anabiha
Luk 6:43-44

15 «Ɗasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'amta da taba ghuni manda tuwak,

* **7:12** Ngha ta la Ruma. 13:8-10.

ama ma ŋuɗufa taŋ ta sidi həŋ manda kramtak mtak. 16 Ta slna taŋ dza'a tsatsafta kuni ta həŋ. Ta ɗagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta ɗagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? 17 Inda fu zɗa ná, zɗa yakwani. Ala, ka zɗa a fu ná, zɗa a yakwani guli wa. 18 Haɗ fu zɗa ta laviŋta yaftá yakwa fu kul zɗaku wa. Manda tsaya guli ná, haɗ fu kul zɗaku ta yaftá yakwa fu zɗa guli wa. 19 Inda fu kul zɗaku yakwani, ta tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu. 20 Tsaya tama, ta yakwa taŋ ta tsatsafta lu ta həŋ.»

Vərɗa duhwalha Yesu
Luk 13:25-27

21 «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama ɗa, Mghama ɗa! kə'a a dza'a lami da ga mghama ɗa wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da ɗa ta nzakway ta luwa kweŋkweŋ dza'a lami. 22 Nda ndgha gwal dza'a mnay ŋa ɗa baɗu tsa kazlay: Mghama ɗa, Mghama ɗa! Aŋni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta ghazla ghwaɗaka sulkum nda hga gha kay ra? Aŋni a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. 23 Ka yu dza'azlay nda həŋ baŋluwa na: "Ta walaŋ a yu ta snaŋtá kaghuni wu. Laghwala ta vata i'i, kaghuni gwal maga ghwaɗaka skwiha†."»

Həgaha his
Luk 6:47-49

24 «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwaɗa ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hiɗa ta baftá həgani ta kutumba. 25 Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduɗ dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. 26 Dər wati ma mndu ta snaŋtá na gwaɗa ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. 27 Ka sagha imi, ka lagha zala vlunduɗ dista tsa həga, ka saf falak guk gruŋta, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

28 Manda kɗiŋta Yesu ta mna tsa gwaɗaha ya, ka ndərmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, 29 kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya, nza a manda tsa ŋa gwal tagha zlahu ŋa taŋ ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rɗa mndu tida
Mak 10:40-45

1 Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dəmga mistani. 2 Ka lagha sana mndu nda rɗa mndu tida zləmbata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama ɗa, ka ta kumay ka, laviŋlava ka ta mbiɗifta,» ka'a. 3 Ka fadaptá Yesu ta dzvani ka ksaŋta, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafmba gha,»

† **7:23** Ngha ta Zabura 6:9.

ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. 4 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnananŋtá mndu! La ka dza'a ka da maranaŋtá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta, ka plata ka ta ghəŋ nda skwi manda ya mna zlaha Musa, kada snaŋta mnduha nda mba* ka kə'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma
Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

5 Ta lamə Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndəɓa dzvu da tsi. 6 Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, wa'a kwalva ɗa ta hani mintgha gəzəmbla' a ta ghuya ɗaŋwa katakata,» ka'a. 7 «Ta dza'a yu da mbanafta,» ka Yesu nda tsi. 8 «Mghama ɗa! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwaɗa te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva ɗa. 9 I'i guli ná, mista maliha nziŋta yu, mamu sludziha mista i'i guli. "Ka la!" ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka "saghasa!" ka yu nda sani, gi saghani. Ka "maga ta ya!" ka yu nda kwalva ɗa, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

10 Snanata Yesu ta tsa gwaɗa mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndərmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantsa: «Kahwathwata ká yu ta mnaghunata, dər mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndərga zlghay nda ŋuɗufa mndu manda nana wa. 11 Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zlghay nda ŋuɗuf mndərga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndəra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazglafta. 12 Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za həga ga mghama Lazglafta ya, dza'a hlafhla lu ta həŋ ka pghidiŋta da grum ma bli, ma vli ŋa taw nda hpaɗa sli'iŋ,» ka'a.

13 Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantsa: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zlghaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanafta Yesu ta midza Piyer
Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

14 Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta ɓasa ŋuɗidar. 15 Ka ksaŋtá tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa ŋuɗidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganatá skwa zay.

16 Gahawani, ka hladaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwaɗaka sulkumha. Ka ghazliginŋtá tsi ta tsa ghwaɗaka sulkumha ya nda gwaɗa ma wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul ɗughwanaku. 17 Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghəŋa gwaɗa ya mna anabi Isaya kazlay:
«Tsatsi ka ghəŋani ta hlaghutá ɗaŋwaha mu,

* **8:4** Ngha ta Zlahu 14:2-23. † **8:11** Mndəra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva dəɗakwa fitik.

ka mbambamafta ma kwala mu
kul ɗughwanaku‡ kə'a ya.»

Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu
Luk 9:57-62

18 Nghanata Yesu ta dəmga ta wanafta ná, «mbaɗma ta a ɓlu a,» ka'a. 19 Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantsa: «Maləma ɗa! Ta dza'a mista gha yu dər dza'a diga ka,» ka'a. 20 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Gərhaŋha ná, mamu ghurumha taŋ. Ɗyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha taŋ. Ama Zwaŋa mndu ná, haɗ dər vli ŋa fadatani ta ghəŋani wu,» ka'a.

21 Ka sani mataba duhwalhani mantsa: «Mghama ɗa! Zlihazla ka dza'a yu da paɗamtá da ɗa karaku,» ka'a. 22 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Mbaɗa kagha mista ɗa! Zlaŋzla ta gwal nda rwa ka paɗa həŋ ta mbliha taŋ,» ka'a.

Lɓanata Yesu ta falak ta drəf
Mak 4:35-41, Luk 8:22-25

23 Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. 24 Tata ndəru həŋ ta drəf, ka sli'avaftá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. 25 Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka həŋ. 26 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ. Kay! Nda hta zlghay nda ŋuɗufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli tɓekw. 27 Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snə§ dər falak nda drəf tani ta gwaɗani katək na?» ka həŋ.

Mbanafta Yesu ta sana mnduha his nda ghwaɗaka sulkum ma həŋ
Mak 5:1-10, Luk 8:26-39

28 Ɓhadapta taŋ ta tsa sana ɓla drəf ta haɗika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha həŋ da guyay. Ta zləŋay lu ta həŋ katakata, laviŋ a mndu ta walaŋta labə nda tvə tsa wa. 29 Ka gi dzə həŋ ta lawlaw. Ka həŋ mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ní Zwaŋa Lazglafta? Sagha da ghuyaŋnaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həŋ.

30 Tsaw manda a nda həŋ, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. 31 Ka ndəɓu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Ka ta ghzla aŋni ka ná, ghuna ta aŋni da a bra ghuvazuha a,» ka həŋ. 32 Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zaɗamtá həŋ mida.

‡ **8:17** Ngha ta Isaya 53:4.
§ **8:27** Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32.
* **8:30** Ngha ta Markus 5:11.

33 Ka sli'afta tsa gwal si ta ngha həŋ ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. 34 Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghaŋta taŋ ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma haɗika ŋni,» ka həŋ nda tsi.

9

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani
Mak 2:1-12, Luk 5:17-26

1 Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka ɓhadaghatá tsi da luwani*. 2 Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativiŋ ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlghay nda ŋuɗufa taŋ, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəŋ! Ŋavaŋa gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

3 Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ma ghəŋa taŋ mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta†,» ka həŋ. 4 Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həŋ, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwaɗaka ndanu ya na? 5 Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'afsli'a gha ka mbaɗaka ta mbaɗa kə'a na? 6 Ala, kada grafta kuni mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa pliŋtá dmakwa mnduha ta na ghəŋa haɗik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'afsli'a gha, kla ta kativiŋa gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

7 Gi brahwat sli'afsli'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. 8 Nghanata dəmga ta tsaya, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta vlaŋtá mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

Hgafta Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani
Mak 2:13-17, Luk 5:27-32

9 Manda sli'afta Yesu ka zluŋtá tsa vli ya, ka nghaŋtá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbaɗa mista ɗa!» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Mata ka laghwi mistani.

10 Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwaɗaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani. 11 Nghay la Farisa ta tsa zay taŋ ta skwa zay kawadaga ya, ka həŋ nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwaɗaka mnduha‡ na?» ka həŋ.

12 Slrew lami da sləməŋa Yesu, ka'a mantsa: «Haɗ mnduha ɗughwana ɗughwana ta zba duhtur wa, gwal kul

* **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16. ‡ **9:11** Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2.

ɗughwanaku yeya ta zbay. 13 Lawa tsatsa klatá ghəŋa gwaɗa ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hiɗahiɗa skwi ta zɗigihata pla ghəŋ nda rini§ a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tɗukwatɗukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

Gwaɗa Yesu ta ghəŋa suma
Mak 2:18-22, Luk 5:33-39

14 Ka sli'aftá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha ɗawaŋta da Yesu, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma aŋni nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ. 15 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a laviŋlava gwal hagaŋ lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwaŋa midzi nda həŋ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá həŋ ta zwaŋa midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma həŋ ta suma.

16 «Haɗ mndu ta tsa'atá lfiɗa lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfiɗani ya ta mɗukwiŋta tsa halatani ya. 17 Haɗ lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfiɗani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl həŋ his his ka nzata ɗina.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwaŋa makwa
Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

18 Tata mna tsa gwaɗa ya Yesu ŋa taŋ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzɗava a makwa ɗa manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəŋani ka mbafta tsi,» ka'a. 19 Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

20 Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwaŋpɗə his ta paghaku, ka lagha tsi ksaŋtá wa lguta Yesu nda ga muhul hul. 21 Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəŋani na: «Dər wa lgutani yeya ksaŋ yu taɗa ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. 22 Ka mbəɗavatá Yesu, ka nghanavatá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «Ŋavaŋa gha makwa ɗa! Zlghay nda ŋuɗufa gha ta mbaghafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

23 Ka ɓhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya siŋlak, nda gwal ta vaza vgha. 24 Ka'a nda həŋ mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghuɓasu həŋ. 25 Manda mbigiŋta lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksaftá tsi ta tsa zwaŋa makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. 26 Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdiɗ ma luwa.

§ **9:13** Ngha ta Huseya 6:6.

Mbanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

27 Manda sli'afta Yesu ma
tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá
sana ghulpa ta mnduha his
mistani nda hagaku. «Zwaŋa
Dawuda! Tawa ta hiɗahiɗa ta
aŋni!» ka həŋ.

28 Ka lamə Yesu da həga,
ka lagha həŋ slanaghata.
Ka Yesu nda həŋ mantsa:
«Grafgra kuni kazlay: Dza'a
laviŋlava yu ta mbaghunafta
kə'a ra?» ka'a nda həŋ. «Aŋi
Mghama ɗa,» ka həŋ nda
tsi. 29 Ka kasaŋtá tsi ta iriha
taŋ. «Manda va tsa zlghafta
ghuni nda ŋuɗuf ya ná, ka
magamaga tsi manda va tsa,»
ka'a nda həŋ. 30 Ka mbaftá tsa
iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni
walaŋta mnanatá mndu!» ka
Yesu ka ŋɗaŋɗa nda həŋ. 31 Na
tsa saba tsa gwal nda ghulpa
ya, ka laghu həŋ da ta gwaɗa
ta Yesu ma inda tsa hadîk ya.

Mbanafta Yesu ta sana rgha

32 Ta mbəɗ hul tsa mn-
duha si nda ghulpa ya, ta
kladaghatá lu da Yesu ta sana
mndu tsiŋ ghwaɗaka sulkum
ka rgha. 33 Ka ghzliginta Yesu
ta tsa ghwaɗaka sulkum ya
mida. Ka zlraftá tsa mndu si
ka rgha ya ta gwaɗa tsəleŋ.
«Ka yawu ka yawu, ta ngha
a lu ta mndərga skwi manda
na ma Isra'ila wu,» ka dəmga
ka ndərmimay. 34 «Mghama
ghwaɗaka sulkum ta vlaŋtá
mbraku ta Yesu ta kəl
tsi ka ghazla ghwaɗaka
sulkumha*,» ka la Farisa nda
ŋa taŋ.

Tawata Yesu ta hiɗahiɗa ta dəmga

35 Ka rə Yesu ta vli ma
inda luwa dagaladagala
nda zwana luwa tani. Ka
tataghə tsi ta skwi ŋa mnduha
ma həgaha tagha skwa la
Yahuda. Ka mnə tsi ta
Lfiɗa Gwaɗa ta ga mghama
Lazglafta, ka mbamba mn-
duha ma inda ɗaŋwaha, nda
inda ya ta raghwa mndu.
36 Kə'a ka Yesu waftá dəmga
ná, ka ksaŋtá tsi ka hiɗahiɗa,
kabga nda hərfa həŋ, ta haɗ
mbraku ma həŋ wu, nda nza
həŋ manda tuwakha kul haɗ
mndu ŋa nghay†. 37 Ka'a
nda duhwalhani mantsa:
«Dagala skwi ŋa tskay ta vwah,
slaghu a gwal ŋa tskay wa.
38 Ndəɓawa ndəɓa ta dzvu da
mnda vwah ka ghuna tsi ta
gwal ksa slna, ŋa tskanatá
skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwaŋpɗə his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

1 Ka hagaftá Yesu ta
duhwalhani ghwaŋpɗə his.
Ka valaŋtá tsi ta mbrakwa
ghazla ghwaɗaka sulkum,
nda mbamba mnduha ma
inda ɗaŋwaha, nda ya ma inda
ɗaŋwaha ta raghwa mndu nda
raghwa ta həŋ. 2 Wya hga
tsa gwal ghwaŋpɗə his ya:
Taŋtaŋani, Simuŋ ta hgə lu ka
Piyer, nda Andre ta nzakway
ka zwaŋamani, nda Yakubu
zwaŋa Zebedi, nda Yuhwana

* **9:34** Ngha ta 12:24. † **9:36** Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

ta nzakway ka Zwaŋamani,
3 nda Filip, nda Bartelemi,
nda Tuma, nda Mata mnda
tska dzumna, nda Yakubu
zwaŋa Alfe, nda Tade, 4 nda
Simuŋ mnda la Kananit, nda
Zudas Iskaryut ta skwaptá
Yesu ya.

Ghunafta Yesu ta duhwal-
hani ghwaŋpdə his
Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

5 Tsa gwal ghwaŋpdə his
ya ghwanagha Yesu da luwa.
Ka'a nda həŋ ma kɗaku
tsi ka ghuna həŋ mantsa:
«Yaha kuni dza'a da mndu
kul nzakway ka la Yahuda.
Yaha kuni lami da luwa
la Samari. 6 Lawa tvə la
Isra'ila, hahəŋ ná, nda nza
həŋ manda tuwak nda zaɗa.
7 Lawa ka mna kuni ŋa taŋ
kazlay: Ndusagagha ndusa
ga mghama Lazglafta, kə'a.
8 Ka mbamba kuni ta gwal kul
ɗughwanaku, ka sli'aganapta
kuni ta gwal nda rwa, ka
mbambanafta kuni ta gwal
nda ksa da rɗa mndu, ka
ghazliŋta kuni ta ghwaɗaka
sulkumha. Zlghaf ka mbalay
kaghuni ka vla kaghuni guli
ka mbalay. 9 Yaha kuni klaftá
dər dasu, dər tsedi, dər skwi
ŋa da manaka tsedi ma zliba
ghuni. 10 Yaha kuni klaftá dər
zliba mbuluh. Turtuktuk ka
kuni da klaftá lgut. Yaha kuni
klaftá ɓaɓah, dər dafa, kabga
nda ra ka mutsay mnda slna
ta skwa zayni*.

11 «Ka lamla kuni da luwa
dagala, dər da zwaŋa luwa
a tsi, zbawazba ta mndu ya
nda fa vghani ŋa tsu'aftá
kaghuni. Ka nzata kuni ga
tsa mndu ya ha ka sagha
fitika sli'afta ghuni. 12 Ta
lamə kuni da həga ga mndu
ya, "ka nza zɗakwa Lazglafta
nda kaghuni†," ka kuni
dazlay. 13 Ka nda fa vgha
gwal ma tsa həga ya ŋa tsu'a
zɗaku katsi, dza'a nzaku tsa
zɗakwa ghuni ya ta ghəŋa
taŋ. Ala, ka fa a vgha taŋ
wu katsi, ka vragaghuvra tsa
zɗakwa ghuni ya da kaghuni.
14 Ka kwalaghukwala lu ta
tsu'aftá kaghuni snaghuna a
lu ta gwaɗa ghuni wu katsi,
sli'apwa sli'a ma tsa həga
ya, ka ma tsa luwa ya a tsi,
ka tukwiŋta kuni ta rgitik ta
səla ghuni. 15 Kahwathwata
ka yu ta mnaghunata, baɗu
tsay dza'a tsə Lazglafta ta
guma ta ghəŋa mnduha ná, ta
dərdər ŋa luwa Suduma nda
Gwamura dza'a nzakwa tsi
ka ŋa mnduha ma tsa luwa
ya.»

Skwi dza'a slanaghatá
duhwalha Yesu
Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

16 «Wana yu ta ghuna
kaghuni manda tuwakha da
taba kramtak mtakha. Ka
nzata kuni nda hiɗa manda
nahaɗik, manda ghərbu' kul
haɗ gwaɗa ta ghəŋani ya ká
kuni da nzata guli. 17 Dasuwa
ká kuni, dza'a hlay mnduha
ta kaghuni da vla guma.
Dza'a sləvay həŋ ta kaghuni
nda gaslərɓaha ma həga
tagha skwa taŋ. 18 Dza'a hlay

* **10:10** Ngha ta 1 La Kwareŋt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. † **10:12** Ka nza zɗaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha həŋ da mndu.

lu ta kaghuni, kabga gwaɗa ta i'i ta kəma ŋumna nda ya ta kəma mghamha. Ŋa nzakwa ghuni ka masləmtsəka ɗa ta kəma taŋ, nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha.
19 Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladaghata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaɗay. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwaɗa ya ŋa gwaɗay ghuni ma va tsa fitik ya. 20 Tsa gwaɗa dza'a kuni gwaɗay ya ná, kaghuni a dza'a gwaɗay wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaɗay nda ma kaghuni.

21 «Zwaŋamani dza'a vlatá zwaŋamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwaŋani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, ŋa vlatá həŋ ŋa pslata. 22 Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwaɗa ta i'i. Ama mndu dza'a kɗanakta ná, dza'a mbaku. 23 Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kɗaku kuni ka ranaftá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwaŋa mndu.

24 «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta daŋahəgani guli wa. 25 Laviŋlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Laviŋlava kwalva ta nzakway ka guram nda daŋahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga daŋahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəŋ ta Yesu
Luk 12:2-7

26 «Yaha kuni da zləŋa həŋ. Haɗ skwi bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Haɗ skwi dīfana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. 27 Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna baŋluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməŋ ma sləməŋ ya guli ná, guguɗawa guguɗa ta wa lilwa. 28 Ma zləŋ kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zaɗanatá‡ slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ŋa zləŋay katək. 29 Haɗ lu ta skwaptá tiyti his ta kwaɓu ra? Kulam nda tsa ná, haɗ ya dər turtuk ma həŋ dza'a zaɗavaghuta kul ɗvaftá Da ghuni wa. 30 Nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani ná, mbəɗaf mbəɗa Lazglafta demdem. 31 Yaha kuni da zləŋ, mal kaghuni sgitani ka ndəghata tiytiha.

32 «Tsaya tama, ka ŋa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ŋa ɗa na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da ɗa ta nzakway ta luwa. 33 Ala, ka ŋa Yesu a§ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ŋa ɗa a na mndu na wu, ka

‡ **10:28** Ngha ta Yakubu 4:12. § **10:33** Ngha ta 2 Timute. 2:12.

yu dza'azlay ta kəma Da ɗa ta nzakway ta luwa.»

Zɗaku a klagagha Yesu wa Luk 12:51-53, 14:26-27

34 «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zɗaku klagagha i'i da ghəŋa haɗik kə'a. Kafay klagagha yu. 35 Saghasa yu da dganatá i zwaŋ nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. 36 Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəŋ manda ŋa Yesu

37 «Ka malaghumala ɗvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa ɗa wa. Ka malaghumala ɗvafta mndu ta zwaŋani ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa ɗa guli wa. 38 Ka kla a mndu ta udza zləŋayni ka dza'a mista ɗa wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa ɗa wa. 39 Ka ta nzula hafa ɗa yu ka mndu katsi ná, dza'a zaɗiŋzaɗa tsa mndu ya ta tsa hafani ya. Mndu ta zaɗiŋtá hafani ta gwaɗa ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'af tsi Mak 9:41

40 «Ka tsu'aftsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. 41 Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ŋa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tɗukwa, kabga nzakwani ka mndu tɗukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ŋa mndu tɗukwa. 42 Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləŋləŋa yeya tsi ŋa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala ɗa ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ nisəla tsa mndu ya dza'a zwaɗuta wa.»

11

Ghunafta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

1 Manda kɗakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ŋa tsa duhwalhani ghwaŋpdə his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghwi da ra luwaha ma tsa haɗik ya ŋa tagha skwiha, nda ya ŋa mna Lfiɗa Gwaɗa.

Ɗawutá vla Yuhwana mnda maga batem

2 Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snaŋtá tsi ta mna gwaɗa ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaftá tsi ta sanlaha ma duhwalhani 3 da ɗawaŋta da Yesu kazlay: Kagha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na kə'a. 4 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snaŋ kuni nda skwi ya nghaŋ kuni. 5 Nda ngha gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbaɗa gwal si nda raghwa səla taŋ. Nda mbamba gwal si nda rɗa mndu ta həŋ. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləməŋ.

* **10:36** Ta ghəŋa aya 35-36, ngha ta Mika 7:6.

Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfiɗa Gwaɗa ta gwal ka pɗu*. 6 Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlghaftá i'i,» ka'a.

Gwaɗa Yesu ta ghəŋa Yuhwana

7 Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ŋa dəmga ta gwaɗa ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghay ma mtak na? Gagaɗak ta vyə falak rki laghu kuni da nghay na? 8 Nahgani laghu kuni da nghay ɓa? Mndu ta suɗavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghay? Ya wya gwal ta suɗavatá lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ. 9 Nu va skwi laghu kuni da nghay tama? Anabi rki laghu kuni da nghay? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. 10 Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwaɗa ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tiŋlaghutá ghunafta mnda ɗa ka kagha ŋa payaghatá tvi† kə'a ya. 11 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, haɗ mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. 12 Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. 13 Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həŋ ta gwaɗa ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana. 14 Kata kumay kuni ta snaŋta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. 15 Ka mamu mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi.

16 «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ŋa graha taŋ 17 kazlay: Vyanafha ŋni ta siŋlak ná, skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta ŋaɗa ghəŋ, tawa a kuni wu kə'a ya həŋ. 18 Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghəŋani!" ka mnduha nda tsi. 19 Saghaha Zwaŋa mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka həŋ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku ɗifla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlghaftá Yesu

Luk 10:13-15

20 Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwaɗa ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta taŋ ta

* **11:5** Ngha ta Isaya 35:5-6, 61:1. † **11:10** Ngha ta Malatsi 3:1.

mbəɗanaftá nzakwa taŋ. Ka'a mantsa: 21 «Ɗaŋwa ŋa gha luwa Kwariziŋ! Ɗaŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduŋ lu katsi ná, má gitagita a ta mbəɗanaftá həŋ ta nzakwa taŋ ka pghavatá buhu nda hutiɗif ta vgha‡ wa. 22 Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Baɗu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ dza'a nzakwa tsi ka ŋa ghuni.

23 «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tɗəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita na§. 24 Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Baɗu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərdər ŋa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ŋa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

25 Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda haɗik tani, kabga ɗifana ɗifa ka ta na skwiha na da gwal nda ɗifil ma ghəŋa taŋ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranatá ka ta zwani. 26 Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zɗakwa gha nzakwa tsi mantsa.

27 «Da ɗa ta vliha ta inda skwi. Haɗ sana mndu nda sna ta Zwaŋ wa, ba Da yeya nda sna. Haɗ sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwaŋ yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwaŋ ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ŋa mutsa mbi'a vgha

28 «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. 29 Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. 30 Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwaŋa mndu Mgham ta ghəŋa sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

1 Ma va tsa fitik ya, baɗu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanaftá maya ta duhwalhani. Ka ɓala'atá həŋ ta ghəŋa alkama* ŋa dghaɗay. 2 Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, ka həŋ nda Yesu mantsa: «Ngha ta

‡ **11:21** Kwariziŋ, Betsayda, Tir, Siduŋ: Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwareŋt 1:17-29. * **12:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

duhwalha gha ɓa! Wa'a həŋ ta maga skwi kul raku ka magay baɗu sabat†,» ka həŋ nda tsi. 3 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? 4 Ka lamə həŋ da həga Lazglafta ka zuta həŋ ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Haɗ sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ŋa Lazglafta‡ yeya ta zay. 5 Ari ta dzaŋaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Baɗu sabat ná, ta zluŋzla gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta zlaha sabat ta magə həŋ ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta həŋ ka dmaku§ wu kə'a na? 6 Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. 7 Ka má nda sna kuni ta klatá ghəŋa skwi mnə lu kazlay: Tawa hiɗahiɗa skwi ta zɗigihata pla ghəŋ nda rini* a wu kə'a ya ná, má haɗ kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga həŋ ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul haɗ dmakwa taŋ ya wa. 8 Zwaŋa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani
Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

9 Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. 10 Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha ɗawaŋta da Yesu mantsa: «Vlavla zlaha mu ta tvi ŋa mbanaftá mndu baɗu sabat re, ari ki na?» ka həŋ nda tsi ŋa mutsaftá rutsak tida. 11 Ka'a nda həŋ mantsa: «Waya mataba ghuni, ka dəɗaghatá kɗakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvruŋ baɗu sabat, dza'a kwal kul kliginta tsa tuwakani ya na? 12 Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zɗaku baɗu sabat wa,» ka'a. 13 Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tɗap dzva gha,» ka'a. Ka tɗaptá tsi, gi yəmaɗ vravafvra tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

14 Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dzrəku ŋa zba tvi ŋa zaɗiŋtá Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

15 Tsatsafta Yesu ta tsa ndana taŋ ya, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'aftá dəmga guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma ɗaŋwa. 16 Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka ŋɗaŋɗa kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. 17 Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ŋa dzanaghatá ghəŋa gwaɗa ya mna anabi Isaya kazlay:

18 Wya kwalva ɗa ya zbap
yu, ya ɗvu yu, ya ta

† **12:2** Ngha ta Sabi 34:21. ‡ **12:4** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9.
§ **12:5** Ngha ta Mbsak 28:9-10. * **12:7** Huseya 6:6, nda Mata 9:13.

zɗigihata katakata,
dza'a fanaghafa yu
ta Sulkuma ɗa, dza'a
mnanamna ta inda
mndəra mndu kazlay:
Tuɗukwa guma ɗa
kə'a.
19 Zbəta a ta zlərɗawi wa.
Dzəta a ta lawlaw
wa. Haɗ mndu dza'a
snaŋta ta guguɗaku ta
pazlala wa.
20 Haɗ dza'a kɗəgliŋtá
ɓlanaptá sulam nda
ghada ŋatani wa. Haɗ
dza'a kɗiŋta mtəgliŋtá
pitirla ta mtaku mtaku
guli wa. Mantsa ya
dza'a maga tsi ha ka
vlaŋtani ta za ghwa ta
skwi tɗukwa.
21 Ŋa fafta mndəra mnduha
ta ghəŋa taŋ ta hgani†
kə'a ya.

Ghzliŋta Yesu ta ghwaɗaka sulkumha
Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

22 Ka kladaghatá lu da Yesu
ta sana mndu ksu ghwaɗaka
sulkum ta ghulpiŋta, ka tsiŋta
ka rgha guli. Ka mbanaftá
tsi. Ka gwaɗə tsa mndu ya
ta gwaɗa tsəleŋ, ka nghaŋtá
tsi ta vli tsiɗiɗ guli. 23 «Zlah
zwaŋa Dawuda a na mndu
na wu re?» ka mnduha ka
ndərmimay.

24 Na snaŋta la Farisa ta tsa
skwi ya, ka həŋ mantsa: «Nda
mbrakwa halaway‡ ta nzak-
way ka mghama ghwaɗaka
sulkumha ya ta ghazla tsi
ta ghwaɗaka sulkumha,» ka
həŋ.

25 Tsaw nda sna Yesu ta
skwi ta ndanu həŋ. Ka'a
nda həŋ mantsa: «Ka ta
lmuvuslma va tsa ga mgham
turtuk ya ta lmu katsi ná,
sladglata a tsa ga mgham
ya wa. Ka ta lmuvustalmu
gwal ma luwa turtuk, ka
gwal ma həga turtuk a tsi
guli ta lmu ná, haɗ ya dza'a
sladglata ma həŋ guli wa.
26 Ka si ta ghzlay halaway ta
halaway katsi ná, dgavapdga
tsa halaway ya nda tsa tama.
Waka ga mghamani dza'a
sladglata tama na? 27 Ka si
nda mbrakwa Halaway ta
ghzla yu ta ghwaɗaka sulkum
ya ní, nda mbrakwa wa ta
ghazla zwana ghuni guli?
Tsaya tama, vərɗa hahəŋ
dza'a tsaghunatá gumani.
28 Ala, ka si nda Sulkuma
Lazglafta ta ghzla yu ta
ghwaɗaka sulkumha katsi,
ɓhavaghunaɓha ga mghama
Lazglafta nda tsa tama.

29 «Ari, waka mndu dza'a
laviŋtá lami da həga ga mndu
nda mbra ka hlugudunŋtá hu-
zlani ta kul habaftá tsi ta
tsa mndu nda mbra ya na?
Tahula tsaya dza'a kəl tsi ka
hlugudunŋtá huzlani.

30 «Mndu kul haɗ mista ɗa
ná, ghuma ɗa tsa mndu ya.
Mndu kul haɗ ta katihata nda
tskanata guli ná, kwizidiŋtá
ŋa tsa mndu ya ta kwizay.
31 Tsaya ta kəl yu ka mnaghu-
nata kazlay: Inda dmaku
ta gə mndu, nda rutsak ya
ta pghə tsi ta Lazglafta ná,
dza'a plinispla lu ta həŋ. Ama
mndu ta vzaftá rutsak ta

† **12:21** Ngha ta Isaya 42:1-4. ‡ **12:24** Ngha ta 10:25.

Sulkum nda ghuɓa ná, haɗ lu dza'a plinistá dmakwani wa. 32 Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwaŋa mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuɓa ná, haɗ lu dza'a walaŋtá plinistá dmakwani, dər ta na zamana na, dər ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani
Luk 6:43-45

33 «Ka si zɗa ya fu ya, ka lu ná, zɗa yakwani. Ka si zɗa a ya fu ya wu, ka lu ná, zɗa a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. 34 Mndəra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mnagaptá skwi dîna, kaghuni la ghwaɗak na! Ka nu ndəghatá skwi ma ŋuɗufa mndu ta mniginta wubisima mndu. 35 Ŋərma mndu ná, ma tsa ŋərma skwiha ma ŋuɗufani ya ta kligista tsi ta skwi dîna. Ghwaɗaka mndu guli ná, ma tsa ghwaɗaka skwiha ma ŋuɗufani ya ta kligista tsi ta ghwaɗaka skwi. 36 Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa taŋ dza'a mnəginta mnduha baɗu guma ta inda ŋaslu ya brəfəgiŋ həŋ. 37 Nda gwaɗa ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ŋa kwala dmakwa gha kul haɗ tsi, ka ŋa nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta ɗawa mazəmzəm
Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

38 Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantsa: «Mghama ɗa, ta kumay ŋni ta magata gha ta mazəmzəm ŋa grafta ŋni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kə'a,» ka həŋ.

39 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ghwaɗak mnduha ta na fitik na. Haɗ həŋ ta zləŋa Lazglafta wa. Ta ɗawa mazəmzəm həŋ. Haɗ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka tsa ŋa anabi Yunusa ya a tsi wa. 40 Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkən nda rvidîk hkən ma huɗa mghama klipi§ ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwaŋa mndu ta vaghu hkən nda rvidîk hkən ma hadîk. 41 Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwaɗa anabi Yunusa*, ka mbəɗanaftá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Baɗu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, "ŋa ghuni dmaku," ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ta na fitik na. 42 Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'iŋ nda ga sud†, ka lagha da sna dîfila Salumuŋ. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuŋ nda dîfil. Baɗu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, "ŋa ghuni dmaku," ka tsa marakw ya dza'a

§ **12:40** Ngha ta Yunusa 2:1. * **12:41** Yunusa 1-4. † **12:42** Ngha ta 1 Mghamha 10:1-10.

mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwaɗaka sulkum da mndu
Luk 11:24-26

43 «Ka sabsa ghwaɗaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa ka zba vli ŋa mbi'a vghani. Ka triɗ mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, 44 "ka vra yu da tsa həga ɗa sabə yu mida ya gra," ka'a dza'azlay, ŋa sli'aftani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya ɗina katsi, 45 yawa da! kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwaɗaka sulkumha ndəfáŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi. Ŋa lama taŋ da tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza'a nzakway ɓadzatá nzakwa tsa mndu ya ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwaɗaka fitik na,» ka'a.

Vərɗaka mnduha Yesu
Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

46 Tata gwaɗa tsa gwaɗa ya Yesu nda dəmga ná, ka ɓhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həŋ ma bli, ka zbə həŋ ta gwaɗganata. 47 Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwaɗgaghata,» ka'a nda tsi. 48 Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ŋani ya mantsa: «I wa i ma ɗa nda zwanama ɗa na?» ka'a nda tsi. 49 Ka fadaptá tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantsa: «Wana i ma ɗa nda zwanama ɗa. 50 Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kumaŋ Da ɗa ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwaŋama ɗa, nda mukuma ɗa, nda ma ɗa,» ka'a.

13

Gwaɗa ta wutsa hulfa
Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

1 Baɗu va tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga* ka laghwi nzata ta wa drəf. 2 Ka tskadaghatá dəmga ŋərɓisl ta vgha ta vatani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. 3 Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ŋa taŋ ka mahdihdi, ka'a mantsa: «Mbaɗa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfani. 4 Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá ɗyakha ka ɗaguta. 5 Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá haɗik, ka gi ɗyaftá tsi misimmisim kabga sira a haɗik ta ghəŋani wa. 6 Na safa fitik dzafta tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. 7 Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwanata. 8 Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka ɗyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəŋ ka zwaŋ dze'dze', ɓərzləzla ghəŋa sanlaha, selela ghəŋa sanlaha, miɗiɗa ghəŋa sanlaha.» 9 Ka sganaghatá Yesu,

* **13:1** Ngha ta Markus 3:1.

ka'a mantsa: «Mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwaɗa nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

10 Ka gavanavatá duhwalhani, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwaɗa ŋa taŋ ka mahdihdi katək na?» ka həŋ. 11 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snaŋtá vərɗa ɗifatá ga mghama Lazglafta, ama vlaŋ a lu ta hahəŋ wa. 12 Ŋa mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ŋa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul haɗ skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. 13 Tsaya ta kəl yu ka mnay ka mahdihdi ŋa taŋ, kabga dər nghaŋha həŋ, ngha a həŋ wa. Dər snaŋha həŋ nda sləməŋa taŋ katək, sna a həŋ wu, graf a həŋ guli wa†.

14 «Ta ghəŋa taŋ dəɗafta tsa gwaɗa Lazglafta ta mnay nda ma wa anabi Isaya‡ kazlay:

"Dər dza'a nda sna ku**n**i nda
sləməŋa ghuni,
grafta a kuni wa.
Dər dza'a nda ngha kuni nda
ira ghuni,
nghaŋta a kuni wu kə'a ya.
15 Təŋu təŋa ghəŋa na mnduha
na.
Dərzlaf dərzla həŋ ta sləməŋa
taŋ,
hafha həŋ ta ira taŋ,
kabga va a həŋ ta nghaŋta wa,
yaha həŋ da snaŋta nda
sləməŋa taŋ,
yaha həŋ da grafta ma ŋuɗufa
taŋ,
yaha həŋ da mbəɗanaftá nza-
kwa taŋ,
da mbanaftá yu ta həŋ§."

16 «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəŋa kaghuni, kabga nda ngha ira ghuni ta vli, nda sna sləməŋa ghuni ta sləməŋ. 17 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tɗukwatɗukwa nzakwa taŋ si ta ɗvaŋta nghaŋtá na skwi nghaŋ kaghuni na, lay ngha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋtá na skwi snaŋ kaghuni ná, sew sna* a həŋ wa,» kə'a ya.

Klatá ghəŋa tsa gwaɗa ta wutsa hulfa ya

Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

18 «Snawasna tama ta klatá ghəŋa gwaɗa ta ghəŋa tsa mndu ta wutsa hulfa ya. 19 Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snaŋtá gwaɗa ta ga mghama Lazglafta kul grafta həŋ ya, həŋ. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá həŋ ta tsa skwi wutsam lu ma ŋuɗufa taŋ ya. 20 Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snaŋtá gwaɗa ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'aftá tsi nda rfu. 21 Tsaw tama, haɗ slrəŋ mistani wu, nzɗava a wa. Ka gi gruŋgra ghuya ɗaŋwa, ka giri a tsi kabga tsa gwaɗa ya, gi zləmbutani. 22 Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋtá gwaɗa

† **13:13** Ngha ta Markus 4:12. ‡ **13:14** Ngha ta Isaya 6:9-10. § **13:15** Ngha ta Isaya 6:9-10. * **13:17** Ngha ta 1 Piyer 1:10, 12.

Lazglafta, ka laghu həŋ da ndana skwiha ma ghəŋa hadik, nda skwa gadghəl, ka raghwanatá tsa skwiha ya ta tsa gwaɗa ya ma həŋ, ka niŋtá həŋ ka ksubaŋ. 23 Tsa gənək rkaf hulfa tida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋtá gwaɗa Lazglafta ka snatá həŋ, ka magaftá həŋ: Ghərmbəts ghərmbəts sanlaha, salala sanlaha, miɗiɗa sanlaha.»

Ghwaɗaka kuzuŋ

24 Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərɗa hulfa hya ma vwahani. 25 Girviɗik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. 26 Manda ɗyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghəŋ, ka zlagaptá rira guli. 27 Ka lagha kwalvaha tsa daŋahəga ya mnay ŋani, ka həŋ mantsa: "Mghama ɗa! vərɗa hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?" ka həŋ. 28 Ka'a nda həŋ mantsa: "Ghuma ɗa ta magatá tsa," ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantsa: "Ta ɗvay ka ka dza'a ŋni rətiŋta rki na?" ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: 29 "Zlaŋwazla, ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gaɓiŋta nda vərɗa hya. 30 Zlaŋwa həŋ ka glakwa həŋ ka skwa turtuk ha ka sagha fitika tskay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ŋa driŋta nda vu. Vərɗa hya ya, ka tskiɗimta kuni da guvura ɗa, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah,"» ka'a.

Hya kramasa
Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

31 Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi kay guli mantsa: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. 32 Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfaha, ama ka ɗyaf ɗya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa niɗaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ŋa sli'adaghata ɗyakha da baba həga taŋ ta zligamahani.»

Is
Luk 13:20-21

33 Ka'a nda həŋ nda sana mahdihdi guli mantsa: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka laɓanamta ma kuratá darama hupu hkən ŋa ŋlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu ŋa mniginŋtá skwi nda ɗifa
Mak 4:33-34

34 Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dəmga. Haɗ sana skwi mnananŋ tsi ta həŋ kul haɗ ka mahdihdi wa, 35 kada nzakwa dzatá ghəŋa gwaɗa anabi ta mnay kazlay:

«Ka mahdihdi dza'a gwaɗa yu
ta gwaɗa nda həŋ.
Dza'a mniginŋmna yu ta
skwiha nda ɗifa daga
ka ya wu zlraftá ghəŋa
hadik† kə'a ya».

† **13:35** Ngha ta Zabura 78:2.

Klatá ghəŋa gwaɗa ta ghwaɗaka kuzuŋ

36 Mbaɗa Yesu ka zliŋtá
dəmga, ka sli'aftá tsi ka laghu
da həga. Ka gavanavatá
duhwalhani, ka həŋ nda tsi
mantsa: «Pslaŋnap psla ta
klatá ghəŋa tsa mahdihdi
ta ghəŋa rira ya,» ka həŋ.
37 Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa
mndu ta sləgamtá vərɗa hulfa
hya ya ná, Zwaŋa mndu ya.
38 Vwah ya guli ná, ghəŋa
haɗik tsa. Vərɗa hulfa hya
ya guli ná, gwal ta nzakway
ka ŋa ga mghama Lazglafta
ya. Rira ya guli ná, gwal
ta nzakway ka ŋa halaway
ya. 39 Tsa ghuma ta sləgamta
ya guli ná, halaway ya. Tsa
tska skwi ta vwah ya, tsaya
kɗakwa ghəŋa haɗik. Tsa
gwal tska skwi ta vwah
ya guli, tsaya duhwalha
Lazglafta. 40 Manda va tsa
tskaptá rira ŋa driŋta nda
vu ya, manda va tsaya dza'a
nzakwa tsi baɗu kɗavakta
ghəŋa haɗik guli. 41 Dza'a
ghunaga ghuna Zwaŋa mndu
ta duhwalhani ŋa talaptá
inda gwal ta pghamtá mndu
da ga dmaku, nda gwal
ta maga ghwaɗaka skwi,
ŋa hliŋtá həŋ di'iŋ nda ga
mghamani, 42 ka pghamtá
həŋ da duda vu. Ŋa wahay
taŋ ta wahu, ka hpaɗa sli'iŋa‡
taŋ hada. 43 Ama gwal ta
nzakway tɗukwa ta wa ira
Lazglafta ya, manda fitik
dza'a wuɗakwa hahəŋ ma ga
mghama Da§ taŋ. Ka mamu
mndu nda sləməŋa snay, ka
sna tsi.»

Gadghəl ma ɗifa

44 «Ka guram ga Mgham
Lazglafta nda gadghəl ta ɗifa
ma sana vwah. Ka lagha
sana mndu dukwafta tida. Ka
ɗifglanata tsa mndu ya guli.
Ka laghu tsi nda rfu da dza-
wiŋtá inda skwani ka skwata
tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

45 «Ka guram ga mghama
Lazglafta nda sana mnda
tsakala ta psa mizidikwha
nda bla dzvani. 46 Ka
mutsafta tsi ta tsa mizidikw
ya turtuk nda bla dzvani
ya. Ka laghu tsi dzawiŋtá
inda skwani ka skwata tsa
mizidikw ya.»

Kadəŋ

47 «Ka guram ga mghama
Lazglafta nda kadəŋ ta
wuɗadata lu da drəf ŋa
tumagaftani ta inda mndərga
klipiha kavghakavgha.
48 Ndəghafta tsa kadəŋ ya, ŋa
tɗagafta ta wa sgam. Tahula
tsa, ŋa nzata ka ɗagaptá
ya ɗinaɗina, ka pghamta
ma tughuba, ŋa pghiŋta
ghwaɗakhani. 49 Mantsa ya
dza'a nzakwa tsi ma kɗakwa
ghəŋa haɗik. Dza'a sli'aga
sli'a duhwalha Lazglafta ŋa
galapta taŋ ta ghwaɗaka
mnduha mataba tɗukwani,
50 ŋa pghaghata taŋ ta həŋ
da duda vu, ŋa wahay taŋ ta
wahu ka hpaɗa sli'iŋa* taŋ
hada.»

Lfiɗa gadghəl nda halatani

‡ **13:42** Ngha ta Mata 8:12 § **13:43** Ngha ta Daniyel 12:3. * **13:50** Ngha ta Mata 8:12.

51 Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da sləməŋa ghuni rki na?» ka'a nda həŋ. «Aŋi!» ka həŋ zlghanafta wani. 52 Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda daŋahəga ta mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka lfiɗ ka lfiɗ, nda ya ma skwiha nda kɗa fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlghaftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

53 Tahula kɗiŋta Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afta tsi hada ka laghwi. 54 Ka ɓhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha ŋa mnduha ma həga tagha skwa taŋ. Ka ndərmim həŋ, ka həŋ mantsa: «Wa ta vlaŋtá mndərga na ma ɗifil? Wa ta vlaŋtá mbrakwa maga mndərga na ma mazəmzəm? 55 Zwaŋa tsa mndu ta fiɗi ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simuŋ, nda Yuda a zwanamani kay ra? 56 Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlaŋtá na ɗifil na, nda na mbraku na tama ɓa?» ka həŋ. 57 Tsahaya skwi ta pyafta həŋ ka zlghafta Yesu. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həga§ ga taŋ yeya ta hərtətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlaŋvla lu ta glaku,» ka'a.

58 Ki'a yeya mazəmzəm maganŋ Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlghaf a mnduha nda ŋuɗuf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

1 Ma tsa fitik ya, ka snanaghatá gwaɗa ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka ŋumna ta haɗika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: 2 «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

3 Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksiɗifwa ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksaftá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəŋa gwaɗa ta Hiridiya markwa zwaŋamani Filip*, 4 kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. 5 Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zləŋaftá tsi ta dəmga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

6 Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu da vla skala havaktá tsa fitika

† **13:54** Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16. ‡ **13:55** Ngha ta Yuhwana 6:42. § **13:57** Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44. * **14:3** Ngha ta Markus 6:17. † **14:4** Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21.

yakwani ya. Ka zɗanaftá tsi ta ŋuɗuf ta Hiridus. 7 Ka'a mantsa: «Dər nahgani ɗawaŋ ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a waɗanatá tsa makwa ya. 8 Ka mnanaftá mani ta hiɗaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsiɗiftsa ta kwambleh nda va nana ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

9 Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta waɗanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka vlaŋta kuni,» ka'a. 10 Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghatá ghəŋa Yuhwana ma gamak. 11 Ka klaktá lu ta ghəŋa Yuhwana ta kwambleh, ka vlaŋtá tsa zwaŋa makwa ya, ka klaŋtá tsi ta mani. 12 Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da paɗamta. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi mnanatá Yesu.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

13 Manda snaŋta Yesu ta tsa gwaɗa ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, ŋa laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka sniŋtá dəmga, ka sli'aftá həŋ nda səla ka laghwi da zbiŋta. 14 Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksaŋtá həŋ ta Yesu ka hiɗahiɗa, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul ɗughwanaku guli.

15 Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vriŋvra ta na mnduha na ka dza'a həŋ da luwaha da zba skwi ŋa zay taŋ,» ka həŋ. 16 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zbaŋ a hahəŋ ta sli'i wa, vlaŋwavla kaghuni ta skwa zay ta həŋ, ka za həŋ,» ka'a. 17 «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka həŋ nda tsi. 18 «Hligiɗighawa hla,» ka'a.

19 «Nzawanza nda nza ta kuzuŋ,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka ɓalanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋtá duhwalhani ŋa dgay ŋa dəmga. 20 Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá həŋ. Ka tsakaftá lu ta paɗakwani‡ ma vəl zay taŋ ka ghwanak ghwaŋpɗə his. 21 Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hutaf, mbəɗa a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaɗay Yesu ta mbaɗa ta drəf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

22 Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ŋa dza'a ta sana ɓlu, ta nzaghutá tsatsi ŋa vriŋtá tsa dəmga ya. 23 Manda vriŋtani ta həŋ, ka sli'afta tsi ka laghwi nzata ta ghwá ŋa maga du'a. Ta kuzutá rviɗik tukzum ná,

‡ **14:20** Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

ta hada turtukwani. 24 Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drəf na kwambalu ta takaɗa wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. 25 Ta tsughbura sərɗək tama, ka sli'aftá Yesu ka mbaɗa ta drəf ka dza'a tvə duhwalhani. 26 Nghay duhwalhani ta mbaɗani ta drəf ná, ka ksaftá zləŋ ta həŋ. «Aya halalay!» ka həŋ ka wahu nda zləŋ nda zləŋ. 27 Gi ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a.

28 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghəŋa na imi na da kagha,» ka'a. 29 «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabə Piyer ma kwambalu, ka mbaɗa ta imi ka dza'a nda da Yesu. 30 Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksaftá zləŋ. Gi səlikw zlraftani ta dəɗaku da huɗa imi tsa. «Mghama ɗa, kata ta i'i!» ka'a wahata. 31 Ka gi fadaptá Yesu ta dzvu ka ŋanata. «Nda hta zlghay nda ŋuɗufa gha, kabgawu kəl ka ka dga ghəŋ na?» ka'a nda tsi. 32 Ka sli'aftá həŋ ka lami da kwambalu, ka lɓata tsa falak ya. 33 «Kagha ná, vərɗa Zwaŋa Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsəlɓu ma ghuva Yesu.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul ɗughwanaku ta haɗika Genazaret
Mak 6:53-56

34 Tahula tsughwaɗapta taŋ ta drəf, ka ɓhadaghata həŋ ta haɗika Genazaret§. 35 Tsəmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá həŋ ta lwi da inda luwaha ta wanaftá həŋ. Ka hləganaghatá lu ta inda gwal kul ɗughwanaku. 36 Ka ndəɓə həŋ ta dzvu da tsi: «Zlanaŋzla ta tvi ta həŋ ka ksaŋta həŋ ta wa lguta gha kweŋkweŋ,» ka həŋ nda tsi. Inda tsa gwal ta kasaŋta ya, ka mbambaftá həŋ.

15

Gwaɗa ta nzakwa la Yahuda ta dzidza taŋ
Mak 7:1-13

1 Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka həŋ mantsa: 2 «Kabgawu ta kəl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzí, kul haɗ həŋ ta mbaziŋtá dzvu kada za skwa zay* wu na?» ka həŋ nda tsi. 3 Ka'a nda həŋ mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlaha Lazglafta, ka laghwi da sna ŋa ghuni ŋa ghuni na? 4 Ya wya ka Lazglafta mnata na: "Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha,"» ka'a. Ka'a mnata guli na: «"Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá† tsa mndu ya,"» ka'a. 5 Ama ká kaghuni ta taghay ŋa mnduha na: Laviŋlava ka ta mnay ŋa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata

§ **14:34** Ngha ta Markus 6:53. * **15:2** Ngha ta Lukwa 11:38. † **15:4** Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9.

mndani ná, tsaw dza'a vlaŋtá Lazglafta yu kə'a. Nza a tkwe' ka vlaŋta gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. 6 Mantsa ya zaɗanata kuni ta gwaɗa Lazglafta ka mbəɗapta nda ŋa ghuni. 7 Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay:

8 Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ŋa ɗa,
ama ma ŋuɗufa taŋ ná, di'iŋ həŋ nda i'i.
9 Ka bətbət ta tsəlɓa həŋ ta tsəlɓu ŋa ɗa, gwaɗa Lazglafta
ya ka həŋ ta tagha zlaha mnduha ŋa mnduha‡ kə'a ya.

Skwi ya ta ŋriŋtá mndu
Mak 7:14-23

10 Ka hgadaghatá Yesu ta dəmga da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Fawafa ta sləməŋ ka sna kuni. 11 Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ŋriŋtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ŋriŋtá mndu,» ka'a.

12 Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwaɗa ya ka gavadaghatá həŋ. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlaŋ kuzla tsa gwaɗa gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həŋ. 13 Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ŋəɓata Da ɗa ná, dza'a tɗiŋtɗa lu. 14 Zlaŋwazla ta həŋ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həŋ. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka həŋ his his da ghurum,» ka'a.

15 «Tsislaŋnap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. 16 Ka Yesu mantsa: «Haɗ mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katək ra? 17 Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da hudî, ŋa dza'a thidiŋta ma dra kə'a ra? 18 Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuɗuf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋriŋtá mndu. 19 Tazlay ná, ma ŋuɗufa mndu ta sli'agapta ghwaɗaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'iŋsli'iŋ, ghali, tsanavata gwaɗa ta mndu, vza rutsak ta mndu. 20 Tsahaya skwi ta ŋriŋtá mndu. Haɗ za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ŋriŋtá mndu wu,» ka'a.

Zlghay nda ŋuɗufa sana marakw
Mak 7:24-30

21 Tahula tsa ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta haɗika Tir nda ya nda ta haɗika Siduŋ. 22 Ka lagha sana marakw, makwa ta Kaŋ'ana ta nzakway ta tsa haɗik ya da wahu da tsi. «Zwaŋa Dawuda, tawatá hiɗahiɗa ta i'i Mghama ɗa. Halaway ta ksuta makwa ɗa, ta ghuya ɗaŋwa ŋani katakata,» ka'a. 23 Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dər te'. «Vriŋ na marakw ta wahu mista mu na ɓa!» ka duhwalhani gavadaghata mnay ŋani ka ŋɗaŋɗa. 24 Ka'a mantsa:

‡ **15:9** Ngha ta Isaya 29:13. § **15:24** Ngha ta 10:5-6.

«Ghunaga ŋa la Isra'ila§ nda zaɗa manda tuwak lu ta i'i, ŋa sanlaha a wu,» ka'a. 25 Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlɓata ma ghuvani: «Mghama ɗa, kata ta i'i,» ka'a. 26 Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a. 27 «Mantsa ya nzakwani Mghama ɗa, tsaw ta ɗagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay daŋahəga taŋ,» ka'a. 28 Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ŋuɗufa gha makwa ɗa, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumaŋ ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal ɗaŋwa

29 Tahula tsa, ka sli'afta Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kuɗuŋur. 30 Ka sli'adaghata ndəghata dəmga slanaghata. Ka hladanaghata həŋ nda gwal ta dzəgiɗi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa səla taŋ, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma ɗaŋwaha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta həŋ. 31 Ka ndərmim tsa dəmga ya ta gwal si ka rgha ta gwaɗa, ta mbambatá gwal si ka buɗuduŋ fawaya taŋ, ta gwal nda rwa səla taŋ ta mbaɗa, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka həŋ mantsa: «Ŋa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka həŋ.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwaɗ

Mak 8:1-10

32 Tahula tsa guli, ka hgaŋtá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ta ksihata ka hiɗahiɗa na dəmga na, kabga mahkəna fitika taŋ na kawadaga nda i'i, haɗ skwi ɗaŋ həŋ wa. Va a yu ta vriŋtá həŋ nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa taŋ ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

33 Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na ŋa zuŋtá ndəghata dəmga mandana na?» ka həŋ. 34 «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka həŋ nda tsi.

35 Ka'a nda tsa ndəghata dəmga ya mantsa: «Nzawanza nda nza ta haɗik,» ka'a. 36 Ka hlaftá tsi ta tsa buradi ndəfáŋ nda tsa klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani. Ka ɓalanaptá tsi ka vlaŋtá duhwalhani. Ka daganaftá hahəŋ guli ta tsa ndəghata dəmga ya. 37 Ka zə inda taŋ, ka baghawtá həŋ. Ka tskaftá lu ta pɗakwani ka ghwanak ndəfáŋ. 38 Dəmbu' fwaɗ na tsa mnduha ta za tsa skwi ya, mbəɗaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

39 Tahula vriŋtani ta tsa dəmga ya dzagha taŋ, ka lamə tsi da kwambalu ka laghwi ta haɗika Magadaŋ*.

* **15:39** Sna a lu ta tsa luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya
Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

1 Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maraŋnamara ta ŋizla ya ta saha daga ta luwa,» ka həŋ ɗawaŋta da tsi ŋa dzəghay. 2 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: "Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim," ka kuni ta mnay. 3 Nghay ghuni ta ŋra ta vli ma mndəra luwa gasərɗək ya guli na: "Dza'a ghubugwa vli gita," ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá ŋizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. 4 Ghwaɗak mnduha ta na fitik na, zləŋa a həŋ ta Lazglafta wa. Mazəmzəm yeya ta ɗawu həŋ. Haɗ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ ka ŋa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka'a nda həŋ. Ka sli'aftá tsi ka zlaŋta həŋ ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magə Yesu
Mak 8:14-21

5 Ta tsughwaɗapta duhwalha Yesu ta drəf ná, zanap za həŋ ta klaftá skwa zay. 6 «Ɗasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda həŋ. 7 «Tsəna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kəl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghəŋa taŋ.

8 Ka Yesu nda həŋ snaŋər tsi ta tsa ndana taŋ ya mantsa: «Slaghwa a zlghay nda ŋuɗuf da kaghuni wa. Kabgawu ta kəl kuni ka ndanay kazlay: Haɗu skwa zay da amu wu kə'a na? 9 Ta sna a kuni ra? Haɗ kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dəmbu' hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta† kuni ta paɗakwani na? 10 Haɗ kuni ta havaktá ka buradi ndəfáŋ zunus lu ta mnduha dəmbu' fwaɗ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta paɗakwani guli na? 11 Ma mnaghunata ɗa kazlay: Ɗasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya kə'a ná, waka kaghuni kwal kul snaŋta kazlay: Ta ghəŋa buradi a ta gwaɗa yu wu kə'a na?» ka'a. 12 Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghəŋa is ta magə lu ma buradi a mna Yesu ta magay taŋ ta ɗasuwa wu, ama ta ghəŋa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga həŋ ta ɗasuwa.

Yesu ná, Kristi ya
Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

13 Ɓhadaghata Yesu ta haɗika Sezare Filip, ka ɗawaŋtá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwaŋa mndu na?» ka'a nda həŋ. 14 «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka həŋ

* **16:4** Ngha ta 12:15-21. † **16:9** Ngha ta 14:15-21. ‡ **16:10** Ngha ta 15:32-38.

nda tsi. 15 «A ki kaghuni! Wa
ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a
nda həŋ. 16 «Kagha ná, Kristi
ka, Zwaŋa Lazglafta ya ta vla
hafu ka,» ka Piyer nda tsi.
17 Ka Yesu nda tsi tama
mantsa: «Simuŋ zwaŋa
Zunas, nda tfawi ta ghəŋa
kagha, kabga mnda səla a ta
mnaghatá tsa gwaɗa ya wu,
Da ɗa ta nzakway ta luwa ya.
18 Ka i'i ta mnaghatá kagha
na: Piyer§ ka. Ta tsa pala
ya dza'a bafta yu ta Igliza*
ɗa. Haɗ sana skwi dza'a
laviŋtá mbrakwa mtaku ta
maganavata wa. 19 Dza'a
vlaghavla yu ta kramtak tgha
ga mghama Lazglafta. Inda
skwi dza'a ka da hbafta ta
ghəŋa haɗik ná, nda hba ta
luwa guli. Inda skwi dza'a
ka da pliŋta ta ghəŋa haɗik
guli ná, dza'a pliŋpla lu ta
luwa† guli. 20 Yaha kuni da
walaŋta mnanaŋtá dər wati
ma mndu kazlay: Kristi yu
kə'a,» ka Yesu zlahanaghatá
duhwalhani ta ghəŋani.

Mnaŋta Yesu ta gwaɗa ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31—9:1, Luk 9:22-27

21 Daga ma tsa fitik ya
zlrafta Yesu ta tsalinistá
duhwalhani kazlay: «Dza'a
dza'a yu da luwa Ursalima,
dza'a ghuyɗipghuya la galata
mndu, nda la mali ta ghəŋa
gwal dra skwi ŋa Lazglafta,
nda gwal tagha zlahu ŋa
mnduha ta ɗaŋwa katakata.
Ŋa dzata taŋ ta i'i. Baɗu
mahkən ya, ŋa sli'agapta ɗa
ma mtaku nda hafu,» ka'a.
22 Lagha Piyer ka ksaghutá
Yesu nda ghəŋani ta slərpa
vli, ka dvanaghata: «Ka
kliŋkla Lazglafta ta tsaya
Mghama ɗa. Ma walaŋ
tsaya ta slaghaghata,» ka'a.
23 «Laghula gha tavata i'i,
halaway na. Tuthun ta fə ka
ŋa ɗa. Manda ŋa Lazglafta
a ta ndana ka ta ndanu wu,
manda ŋa mnda səla ta ndana
ka,» ka Yesu mbəɗavata nda
Piyer.

Gwaɗa ta ghəŋa nzula hafu

24 Ka Yesu nda duhwalhani
tama mantsa: «Ka ta kumay
mndu ta dza'a mista ɗa
ná, vziŋtani ta ghəŋani ka
klayni ta udza zləŋayni, ka
dza'ani mista ɗa. 25 Mndu
ta kuma nzulanatá hafani
ná, dza'a zaɗiŋzaɗa tsa
mndu ya ta hafani. Ama
mndu dza'a zaɗiŋtá hafani
ta ghəŋa gwaɗa ta i'i ná,
dza'a mbanafmba ta hafani
guli. 26 Tsa lagha mndu ka
mutsaftá na ghəŋa haɗik na
demdem ka ŋani, ka nda
zaɗa hafani ní, nu dza'a
ghzlanata tsi na? Ari mamu
a skwi dza'a laviŋta mndu
ta varatá hafani nda tsi
na? 27 Wya dza'a sasa
Zwaŋa mndu kawadaga nda
duhwalhani ma glakwa Dani,
ŋa dganaftani ta nisəla inda
mndu taɓta magatá slnani‡
ma mndu. 28 Kahwathwata
ka yu ta mnaghunata ná,

§ **16:18** Piyer: Tsaya ta hgə lu ka Pala. * **16:18** Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † **16:19** Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23. ‡ **16:27** Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

haɗ sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghaŋtá həŋ ta sagha Zwaŋa mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghaŋta i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta

Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

1 Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana nda ghəŋa taŋ, ka laghu həŋ ta sana ghwá nda slra. 2 Ka mbəɗavaftá Yesu ta wa ira taŋ, ka wuɗaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker. 3 Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira taŋ ka ghwa yiva nda tsi. 4 Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Mghama ɗa! Ɗina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

5 Tata tsa gwaɗa ya Piyer, gi ka saha kusay ka ŋusliŋ tilil bukwamtá həŋ. Gi ka snaŋtá lu ta sana lwi ta gwaɗagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwaŋa ɗa ya ɗvu yu katakata Tsatsi zbap yu, ta rfu yu ta ghəŋani. Snawasna ta gwaɗani,» ka'a.

6 Na gi snaŋta tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá həŋ zluzlumbruh ta haɗik. Ka ksutá zləŋ ta həŋ katakata. 7 Ka gavadaghatá Yesu tavata həŋ, ka ksaŋtá həŋ. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. 8 Kə'a ka həŋ nghagafta ná, Yesu turtukwani yeya nghaŋ həŋ hada.

9 Ta vragatá həŋ ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta həŋ: «Yahayaha kuni mnananŋtá dər wati ma mndu ta skwi ya nghaŋ kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwaŋa mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. 10 Ka duhwalhani ɗawaŋta da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka həŋ. 11 «Manda va tsaya nzakwani, tiŋəl Iliya dza'a sagha ŋa payanatá inda skwi karaku. 12 Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá həŋ ta ɗaŋwa manda ya kumaŋ həŋ. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta həŋ ta ɗaŋwa ta Zwaŋa mndu guli,» ka'a nda həŋ. 13 Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwaɗə ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwaɗa ya kə'a.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ ksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

14 Ndusadaghata taŋ tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlɓata ma ghuva Yesu, 15 ka'a mantsa: «Mghama ɗa! Tawatá hiɗahiɗa ta zwaŋa ɗa ksu seteni†, ta ghuya ɗaŋwa ŋani katakata.

* **17:10** Ngha ta Malatsi 3:23. † **17:15** Ngha ta 4:24.

Da vu kəʼa ta dəɗamta baɗu
ma sani, da imi baɗu ma sani.
16 Si ka kləganaghatá yu ta
duhwalha ná, ka traptá həŋ
ta mbanafta,» kaʼa. 17 Ka Yesu
mantsa: «Kaghuni mnduha
ta na fitik na, haɗ zlghay
nda ŋuɗuf da kaghuni wa.
Ta maga ghwaɗaka skwi
kuni. Ha ŋa yawu dzaʼa
gɗavata yu tavata kaghuni
na? Klagiɗighawa tsa zwaŋ
ya da hadna,» kaʼa. 18 Ka
kladanaghatá lu. Ka da-
vanaghatá Yesu ta tsa seteni
ya katakata. Ka saghu tsi ma
tsa zwaŋ ya, gi ka mbaftá tsa
zwaŋ ya hadahada.

19 Ma nzata duhwal-
hani kawadaga nda
Yesu ndaghəŋa taŋ, ka
gavadaghatá həŋ da ɗawaŋta
da tsi: «Kabgawu kəl aŋni ka
traptá ghzligiŋtá tsa seteni
ya katək na?» ka həŋ.
20 «Hta ta zlghay nda ŋuɗufa
ghuni ta magay,» ka Yesu
nda həŋ. «Kahwathwata ka
yu ta mnaghunata ná, ka
mamu zlghay nda ŋuɗuf
kiʼa da kaghuni manda
hya kramasa‡ katsi ná,
laviŋlava kuni ta mnanatá ya
ghwá ya kazlay: Sliʼafsliʼa
hadna ka dzaʼa ka da
hada a kəʼa na, dzaʼa
sliʼafsliʼa. Haɗ sana skwi
dzaʼa trəgadaghunaghuta
wa. 21 [Ama mndərga tsa
ghwaɗaka sulkum ya ná, ba
nda maga duʼa kawadaga
nda suma ta ghzligiŋtá lu,]»
kaʼa nda həŋ.

Mnəglaŋta Yesu ta dzaʼani mtaku nda sliʼagaptani
Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

22 Ma sana fitik ka tskavatá
duhwalha Yesu ma Galili. Ka
Yesu nda həŋ mantsa: «Dzaʼa
vlavla lu ta Zwaŋa mndu
ma dzva mnduha. 23 Ŋa
dzata taŋ, baɗu mahkəna
fitik ŋa sliʼagaptani nda
hafu ma mtaku,» kaʼa. Ka
nzata duhwalhani sasuʼanak
katakata ta ghəŋani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

24 Manda ɓhadaghata taŋ
da luwa Kafarnahum, ka
gwal tska dzumna həga
Lazglafta nda Piyer mantsa:
«Ta plər pla a waʼa Mghama
ghuni ta dzumna həga§
Lazglafta katək na?» ka həŋ
nda tsi. 25 «Ta play,» kaʼa.

Ka sliʼaftá tsi ka lami da
həga. Gi ka Yesu nda Piyer
mantsa: «Simuŋ, kinawu
ndana kagha ta ghəŋa tsa
gwaɗa taŋ ya na? I wa raŋ pla
dzumna nda dzumna luma
ŋa mghamha ta na ghəŋa
haɗik na na? Zwana haɗik
re, ari la matbay a na?» kaʼa
nda tsi. 26 «La matbay ya,»
ka Piyer. Ka Yesu mantsa:
«Nza a tkweʼ ta zwana haɗik
ka play taŋ nda tsa tama
wa. 27 Dər má mantsa tsi
ná, yaha mu da nzakway ka
skwa tuthun ŋa taŋ. La da
drəf, ka vzadata ka ta ŋalum.
Tsa taŋtaŋa klipi dzaʼa ka da
ksafta ya, ka gunaŋta ka ta
wani, dzaʼa slanaghasla ka ta
tseda dzumna mndu his. Ka
klafta ka, ka vlaŋta ka ta həŋ
ŋa platá ŋa u,» kaʼa nda tsi.

‡ **17:20** Ngha ta 13:32. § **17:24** Ngha ta Sabi 30:11-16.

18

Fatá ghəŋ manda zwaŋ kwitikw
Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

1 Ma tsa fitik ya, ka ga-
vanavatá duhwalhani ta
Yesu, ka həŋ mantsa: «Wa
ta nzakway ka mali ma
ga mghama Lazglafta na?»
ka həŋ. 2 Ka hgaktá Yesu
ta sana zwaŋ kwitikw ka
sladanata ta kəma taŋ. 3 Ka'a
mantsa: «Kahwathwata ka yu
ta mnaghunata, ka mbəɗanaf
a kuni ta nzakwa ghuni, ka
nuta ghuni manda zwani
kwitikw kwitikw wu katsi
ná, haɗ kuni dza'a lami da
ga mghama Lazglafta wa.
4 Tsaya tama ná, mndu ta
hanaganatá ghəŋani manda
na zwaŋ kwitikw na ná,
tsaya mndu ka mali ma ga
mghama Lazglafta. 5 Dər wati
ma mndu ta tsu'aftá zwaŋ
manda na zwaŋ wana tsi na
ta ghəŋa gwaɗa ta i'i ná, vərɗa
i'i tsu'af tsi.»

Ɗasuwa ka lu da zləmbiŋtá lu ta mndu
Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

6 «Ala, ka zləmbiŋzləmba
mndu ta sani turtuk ma tsa
zwaniha ta zlghaftá i'i ya
katsi, ta dər ya má hbiɗim lu
ta dughura buna ma ŋurzluŋ
ka vzaghata da drəf. 7 Ɗaŋwa
ŋa ghəŋa haɗik ta nzakway
ta zlazlambiŋtá mndu! Aŋ
mndani, nda nza tkwe' ka
nzakwa skwiha ta zlambiŋtá
mndu. Ama ɗaŋwa ŋa mndu
ya ta sagha tsa zləmbaku ya
nda da tsatsi.

8 «Ka nda nza dzva gha, ka
səla gha a tsi ka skwi ta famtá
kagha da ga dmaku katsi
ná, tsiŋtsa gha ka wuɗiŋta ka
di'iŋ. Ta dər lama ka da hafu
ŋa kɗekedzeŋ nda səla gha
sluŋ turtuk, ka dzva gha sluŋ
turtuk a tsi, ka ya da klafta
lu ta kagha nda səlaha gha
yipa' ka dzvuha gha yəmaɗ
a tsi, ka vzamtá kagha da
həga vu ŋa kɗekedzeŋ. 9 Ka
ira gha ta famtá kagha da ga
dmaku katsi ná, tsakwasliŋ
tsakwasla gha ka wuɗidiŋta
ka di'iŋ. Ta dər lama ka da
həga hafu ŋa kɗekedzeŋ nda
ira gha guzliŋ turtuk, ka ya da
klafta lu ta kagha nda iriha
gha his his ka vzaghamta da
həga vu.»

Tuwak nda zaɗa
Luk 15:3-7

10 «Ɗasuwa ka kuni da
hərtətatá kuni ta ya dər
turtuk mataba tsəna zwaniha
na. Ka yu ta mnaghunata
ná, duhwalha Lazglafta ta
gɗata ta ngha kuma Da ɗa ta
nzakway ta luwa ta ngha həŋ.
[11 Sa da mbanaftá gwal ya si
nda zaɗa na Zwaŋa mndu*.]

12 «Kinawu ka kaghuni ta
ndanay na? Ka dərmək
ka tuwaka mndu, tsa
zaɗavaghuta ya turtuk katsi
ná, haɗ ta zlaŋtá tsaha
təmbay mbsak təmbay mida
ya ta ghwá, ka laghu da psa
tsa turtuk ta zwaɗuta ya ra?
13 Ka yu ta mnaghunata ná,
ka slafsla tsi tida ná, dza'a
rfay ta rfu katakata ta ghəŋani
ka malaghuta ta ghəŋa tsaha

* **18:11** Ngha ta Lukwa 19:10.

təmbay mbsak təmbay mida kul zwaɗuta ya. 14 Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zaɗavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwaŋama ta gaghatá dmaku

15 «Ka gaghaga zwaŋama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzraŋta kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwaŋama gha. 16 Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ŋa da graftá tsa gwaɗa ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.” 17 Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ŋa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snaŋtá Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

18 «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza’a kwalaghuta kuni ta haɗik ná, dza’a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza’a hbanata kuni ta haɗik ná, dza’a hbafhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəŋ ka maga du’a

19 «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ŋa ɗawa dər wati ma skwi tsi katsi, dza’a tsu’anaf tsu’a Da ɗa ta luwa ta həŋ. 20 Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga ɗa ná, mataba taŋ yu,» ka’a.

Gwaɗa ta kwal kul pla dmakwa mndu

21 Ka sli’aftá Piyer ka gavadaghata ɗawaŋta da Yesu, ka’a mantsa: «Mghama ɗa! Ka ta giha ga zwaŋama ɗa ta dmaku ní, kidaghi səla dza’a planata yu ta dmakwani na? Ndəfáŋ səla rki dza’a planata yu na?» ka’a nda tsi. 22 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ndəfáŋ səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfáŋ mbsak, ndəfáŋ mbsak, ndəfáŋ səla. 23 Tsaya dza’a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbəɗaftá skwa gadghəlani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. 24 Ma nzatani ka mbəɗay, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməŋa mleŋwi mleŋwiha tsedi da tsi. 25 Haɗ skwa tsa mndu ya ŋa plata wa. Ka tsa mgham ya mantsa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa taŋ tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ŋani tani, ŋa pla tsa dməŋ ya, ka’a. 26 Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta haɗik ka tsəlɓata ta kəmani, ka’a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ŋuɗuf, dza’a plagha pla yu demdem,” ka’a. 27 Ksaŋta tsa kwalvani ya ka hiɗahiɗa katakata ta tsa daŋahəgani ya, ka zlanaŋtá tsi ta tsa dməŋ ya ka zliŋta.

† **18:16** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. 20:23.

‡ **18:18** Ngha ta 16:19, nda Yuhwana

28 «Saba tsa kwalva ya manda zliŋtá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həŋ ta slna kawadaga, nda dməŋani da tsi ka suley dərmək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanaftá ŋurzluŋ. “Plihapla ta skwa ɗa gita gita!” ka’a nda tsi. 29 Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadîk, ka ndəɓa dzvu da tsi. Ka’a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ŋuɗuf dza’a plagha pla yu,” ka’a nda tsi. 30 “Ya’! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka’a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməŋani ya. 31 Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuɗuf katakata. Ka laghu həŋ rusanaftá daŋahəga taŋ ta inda skwi ta maguta. 32 Ka hgadaghata tsa daŋahəgani ya, ka’a nda tsi mantsa: “Ghwaɗaka kwalva ka, zlaghaŋzla yu ta inda dməŋa ɗa ta kagha kabga ndəɓata gha ta dzvu da i’i ná, 33 haɗ kagha guli má dza’a tawa hiɗahiɗa ta gra gha, manda ya tawa yu ta hiɗahiɗa ta kagha ya ra?” ka’a. 34 Huf safi ta ŋuɗufa daŋahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməŋani da tsi.

35 «Dər wa tsi ma kaghuni kul haɗ ta planatá dmakwa zwaŋamani ma hyahya ŋuɗufani§ wu katsi ná, manda va tsaya dza’a maga Da ɗa ya ta luwa nda kaghuni,» ka’a.

19

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw
Mak 10:1-12

1 Manda kɗiŋta Yesu ta tsa gwaɗa ya, ka sli’aftá tsi ta haɗika Galili ka laghwi ta haɗika Zudiya ta ɓla ghwa Zurdeŋ. 2 Ka sli’afta dəmga rutut mistani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

3 Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay həŋ ta tsanamtá matsavaɗa. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Laviŋlava mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka həŋ. 4 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuɓa ra? “Ma zlrafta inda skwi ná, zlagigiŋ zlaga Lazglafta ta i zgun nda marakw*.” 5 Ka Lazglafta mantsa: “Tsaya dza’a kəl zgun ka zlaŋtá i dani nda mani, ka laghwi da ndi’aftá vgha nda markwa taŋ, ŋa nzakway tsa hahəŋ his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama, 6 nzəgla a həŋ ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taŋ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi’anaf Lazglafta,» ka’a. 7 Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mnay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta

§ **18:35** Ngha ta 6:15. * **19:4** Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 5:2. † **19:5** Zlrafta 2:24. ‡ **19:7** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31.

ɗelewera ghzliŋtani‡ kə'a ɓa?» ka həŋ nda tsi. 8 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzliŋtá marakw. Ma zlraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. 9 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walaŋtá ghzliŋtá markwa taŋ, ka taghəŋa hliri§ a tsi. Nzakwani ná, ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

10 Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka həŋ. 11 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Inda mndu a dza'a laviŋtá ŋaftá tsa gwaɗa ya wa, ba gwal ya vlaŋ Lazglafta ta mbrakwa ŋafta kasi'i, 12 kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuɓitik, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psla, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwaɗa ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviŋtá ŋaftá tsa gwaɗa ya, ka ŋa tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəŋa zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

13 Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ŋa fanaghatani ta dzvu ta həŋ ka maga du'a ta ghəŋa taŋ. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. 14 Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda hahəŋ* na ga mghama Lazglafta,» ka'a. 15 Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəŋa tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

16 Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Maləma ɗa, nahgani skwi dza'a yu magata ɗina, ŋa nzakwa ɗa nda hafu ŋa kɗekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. 17 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka ɗawihata ta ghəŋa ŋərma skwi na? Turtuktuk ŋərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ŋa kɗekedzeŋ kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. 18 «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwaɗa ta mndu, 19 vla ta glaku ŋa i da gha nda ma gha, ɗvuɗva ta mnda səla manda va ghəŋa gha†,» ka'a. 20 Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pɗakwani ŋa magəgəlta ɗa na?» ka'a. 21 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi

§ **19:9** Ngha ta 5:32. * **19:14** Ngha ta 18:3-5. † **19:19** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18. ‡ **19:21** Ngha ta 5:48.

ná, la ka dzawiŋta ka ta inda skwa gha, ka daganafta ka ta tsedani ta gwal ka pɗu. Dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista ɗa,» ka'a. 22 Na snaŋta tsa duhwal ya ta tsa gwaɗa ya, ka ɓasaftá tsi ta ŋuɗuf ka sli'afta ka laghwi, kabga gadghəl ya.

23 Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. 24 Ka yu ta vrəgliŋtá mnaghunata na: Ta dər laba ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəŋani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. 25 Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwaɗa ya, ka ndərau' həŋ katakata, ka həŋ mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a laviŋta mutsaftá mbaku tama?» ka həŋ. 26 Ka nghanavatá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

27 Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwaɗa, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana aŋni, zlanavazla aŋni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda aŋni tama?» ka'a. 28 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbəɗavafta§ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwaŋa mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista ɗa ya guli, dza'a nzanzafta ta dughurukha ghwaŋpɗə his kaghuni, ŋa tsa guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwaŋpɗə his guli. 29 Dər wati ma mndu ta zlanavatá həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəŋa gwaɗa ta i'i ná, dza'a mutsay həŋ ta dərməkatani, ka malaghuta a tsi, ŋa mutsay taŋ ta hafu ŋa kɗekedzeŋ guli ta ghəŋani. 30 Ama nda ndəgha gwal ta nzakway taŋtaŋ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway taŋtaŋ,» ka'a.

20

Gwaɗa ta ghəŋa kwalvaha ma vwaha inabi

1 «Wya skwi ŋa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərɗək, da zba gwal ŋa ksanatá slna ma vwaha inabani. 2 Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá həŋ ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha taŋ. Ka ghunaghatá tsi ta həŋ da vwaha inabi. 3 Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzlazlaŋ, ka nghəglaŋtá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. 4 Ka'a nda həŋ mantsa: "Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba ɗa, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta

§ **19:28** Ngha ta Daniyel 7:14. * **20:2** Ngha ta Mata 5:26.

raku," ka'a nda həŋ. 5 Ka sli'aftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwi da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəŋ vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. 6 Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda həŋ mantsa: "Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwi maga slna na?" ka'a nda həŋ. 7 Ka həŋ nda tsi mantsa: "Haɗmndu ta klaftá aŋni ŋa maga slna wa," ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: "Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha ɗa," ka'a.

8 «Gahawu tama, "hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla taŋ ka zlrafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ŋa kɗiŋta gha nda gwal taŋtaŋ," ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. 9 Ka lagha tsa gwal ta zlraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlaŋtá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. 10 Ka lagha gwal ta zlraftá ksa slna taŋtaŋ. "Mali dza'a aŋni zlghay" ka hahəŋ si ta gray. Ama ka vlaŋtá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. 11 Ta zlghə həŋ ya, ta dza'a nda ŋuŋuraku həŋ ta ghəŋa tsa daŋahəga ya. 12 Ka həŋ mantsa: "Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kweŋkweŋ maga həŋ ta ksa slna ná, waka kagha planatá həŋ guram nda ŋa aŋni na? Aŋni, hərfu hərfa ŋni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik," ka həŋ. 13 Ka'a nda həŋ mantsa: "Gra ɗa, nənɓap a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? 14 Zlgha ta nisəla gha, ka sli'a ka. Manda va ya kumaŋ yu vlaŋta yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ŋa gha. 15 Laviŋlava yu ta maga skwi manda ya kumaŋ yu nda tseda ɗa, mantsa a kasi'i wa? Ari zɗəgagha a wa a na skwi ɗina maga yu na ta wa ira gha na?" ka'a. 16 Tsaya tama ná, dza'a nzakway gwal nda hul, ka gwal taŋtaŋ. Ŋa nzakwa gwal taŋtaŋ, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnaŋta Yesu ta gwaɗa ta mtakwani nda sli'agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

17 Ka sli'aftá Yesu ka ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbaɗa həŋ ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwaŋpɗə his ya, ka'a nda həŋ mantsa: 18 «Ndanana, wana mu ta ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa lu ta Zwaŋa mndu, ka vlaŋtá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ŋa tsanaghata taŋ ta guma dzata. 19 Dza'a vlaŋvla həŋ ta gwal kul haɗ ka la Yahuda, ŋa gagay tsaha ya, ŋa sləvay taŋ nda krupi, ŋa zləŋafta taŋ ta udza zləŋay. Baɗu mahkəna

† **20:12** Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

fitik, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

Ɗawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana
Mak 10:35-45

20 Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsəlɓata tsi ta kəmani ŋa ɗawa skwi da tsi. 21 «Nu ta kumə ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana ɗa his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ŋa nzata na zwana ɗa na, nda ga zeghwa gha ya, nda ga zlaɓa gha ya, ka yu,» ka'a nda tsi. 22 «Sna a kuni ta skwi ta ɗawu kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya ɗaŋwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say ŋni!» ka həŋ nda tsi. 23 Ka Yesu‡ nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya ɗaŋwa ɗa ya, ama ta ghəŋa gwaɗa ta nzaku nda ga zeghwi nda ya nda ga zlaɓa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da ɗa dza'a vlaŋtá tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta həŋ,» ka'a.

24 Snaŋta tsa pɗakwa duhwalha ghwaŋ ya ta tsa gwaɗa ya, ka ɓasanavatá həŋ ta ŋuɗuf ta tsa zwanamaha his ya. 25 Ka hagadaghatá Yesu ta həŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghəŋa mnduha ta má mgham mghama taŋ ta ghəŋa taŋ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahəŋ ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ. 26 Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katək ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. 27 Ala, ka dər wa ta kuma nzakway ka mnda kla kəma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. 28 Manda va tsaya ná, sa a Zwaŋa mndu ŋa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ŋa maganatá slna ta mnduha, ŋa vlatani ta hafani ŋa mbanaftá ndəghata mnduha§,» ka'a.

Mbambanafta Yesu ta ghulpata mnduha his
Mak 10:46-52

29 Ta ṣabə i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá dəmga rutut mistani. 30 Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snaŋtá həŋ ta labla Yesu nda ta tsa kə'a, ka dzatá həŋ ta lawlaw. «Mgham, Zwaŋa Dawuda! Tawa ta hiɗahiɗa ta aŋni,» ka həŋ. 31 «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa dəmga ya, ka dava həŋ. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwaŋa Dawuda! Tawa ta hiɗahiɗa ta aŋni,» ka həŋ. 32 Ka sladavatá Yesu, ka hgadaghatá tsi ta həŋ. «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata ɗa na?» ka'a nda həŋ. 33 «Mghama ɗa, gwanaŋnagwana ta iriha ŋni!» ka həŋ nda tsi. 34 Ka ksaŋtá həŋ ta Yesu ka hiɗahiɗa. Ka kasaŋtá tsi ta iriha taŋ. Ka gi nghaŋtá həŋ ta vli nziɗiɗ. Ka laghu həŋ mista Yesu.

‡ **20:23** Ngha ta Slna gwal ghunay 12:2. 2:6.

§ **20:28** Ngha ta 26:28, nda 1 Timute.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

1 Ta ghwaŋ a i Yesu nda duhwalhani ka ɓhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa həŋ nda luwa Beslaze tavata ghwá Zaytuŋ*, ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. 2 Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da a luwa ta kəma ghuni a. Ka ɓhadaghaɓha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kɗih nda zwaŋani. Ka pligiɗaghata kuni ta həŋ. 3 Ka mamu mndu ta gwaɗgaghunata ta ghəŋani katsi ná, "Mgham ta kumay," ka kuni da zlghanaftá wani. Dza'a gi zlaghunaŋzla həŋ.»

4 Kəl tsaya ka nzakway mantsa ná, nda nza kabga ŋa dzanaghatá ghəŋa gwaɗa ya mna anabi Zakari kazlay:

5 «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa'a mghama
gha ta sagha da kagha,
leɓtekw nzakwani katakata, ta sagha ta kɗih,
ta vuvu'ukwa kɗih,
ta nzakway ka zwaŋa kɗih†,»
ka'a.

6 Ka sli'aftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta həŋ. 7 Ka hlaktá həŋ ta tsa mana kɗih ya nda zwaŋani, ka pghaftá həŋ ta lgutha taŋ ta həŋ, ka lafi Yesu nzafta tida. 8 Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. Sluhwa ŋa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli. 9 Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka həŋ mantsa: «Ŋa Zwaŋa Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! Ŋa Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka həŋ.

10 Manda ɓhadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kɓutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka həŋ. 11 Ka tsa dəmga mistani ya mantsa: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta haɗika Galili ya,» ka həŋ.

Lama Yesu da həga Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

12 Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzligiŋtá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidiŋtá tsi ta tabəla gwal mbəɗu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu'. 13 Ka'a nda həŋ mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga ɗa ná, həga maga du'a ya kə'a, ka niŋtá kaghuni ka galigha la gənda*.»

14 Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla taŋ tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanaftá tsi ta həŋ. 15 Nghay la mali ta ghəŋa

* **21:1** Ngha ta Markus 11:1. † **21:5** Ngha ta Zakari 9:9. ‡ **21:8** Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § **21:9** Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25. * **21:13** Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «Ŋa Zwaŋa Dawuda glaku!» kə'a ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuɗuf. 16 Ka həŋ nda Yesu mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə həŋ na ra?» ka həŋ. «Aŋi! Nda sna yu,» ka Yesu nda həŋ. «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋaftá tsa gwaɗaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka'a na: "Kagha ta payaftá zləzlva kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi'uwa, manda ya kumaŋ ka†,"» ka'a.

17 Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá həŋ ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi'afta Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

18 Gasərɗək ta vru Yesu ka dza'a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanaftá maya. 19 Ka nghaŋtá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə'a kə'a ná, sluhwa yeya dze'dze' tida. «Haɗ ka dza'a walglaŋta yəglafta wu,» ka'a nda tsi. Gi hadahada dzuŋ ghwalatá tsa fu ya tsa. 20 Kə'a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi həŋ nda ndərmima. Ka həŋ mantsa: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka həŋ. 21 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlghafzlgha kuni ta Lazglafta nda ŋuɗuf dgaŋ a kuni ta ghəŋ ɗekɗek wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: "Ama, sli'afsli'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf," ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. 22 Inda skwi dza'a ɗawaŋta kuni nda zlghay nda ŋuɗuf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vlaŋtá mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

23 Ka lamə Yesu da həga Lazglafta ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu da ɗawaŋta da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vlaghata na mbraku na?» ka həŋ. 24 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a ɗawaŋta yu da kaghuni guli. Ka zlghiɗifzlgha kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. 25 Wa ta ghunafta Yuhwana ŋa maga batem‡ na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda həŋ. Ka laghu heŋ da dzray mataba hahəŋ hahəŋ.

† **21:16** Ngha ta Zabura 8:3. ‡ **21:25** Ngha ta 3:6.

Ka həŋ mantsa: «“Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu,” nu kwal kuni kul zlghafta ɓa? ka’a dza’azlay nda amu. 26 Ala, ka “mnduha ta ghunafta” ka mu guli, ta zləŋay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həŋ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə’a.» 27 Ka həŋ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aŋni ka wa ta ghunafta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I’i guli ná, haɗ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka’a.

Gwaɗa ta ghəŋa zwaniha his

28 Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka’a nda sani taŋtaŋ mantsa: “La ka dza’a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəŋ,” ka’a nda tsi. 29 “La a yu wu,” ka’a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli’afta ka laghwi da vwah. 30 Ka mnanatá dani ta tsa sana zwaŋ ya manda va tsaya guli. “Aray, ta dza’a yu da,” ka’a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. 31 Wati mataba tsa zwaniha his ya, ta magata skwi ya kumə da taŋ ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa taŋtaŋ ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza’a tiŋlaghutiŋla gwal tska dzumna nda mi’a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni. 32 Wya saghasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunatá tsi ta tvi tɗukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlghafta. Ama ka zlghaftá gwal ta tska dzumna nda mi’a hliri. Kulam nda va tsa nghaŋta ghuni ya tani, mbəɗanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlghafta wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihdi ta ghəŋa gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

33 «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihdi ɓa: Mamu sana mndu ta ŋaɓaftá fwa inabiha ma vwahani. Ka ŋamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ŋa dîtsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ŋa nzagata ka nghay§. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli’afta tsi ka laghwi dista luwa. 34 Magatá fitika ɗaga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ŋa mutsanafta taŋ ta ŋani ma ɗagata yakwa tsa inabi ya. 35 Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka ɗgaptá həŋ nda ɗga ta sani ka dzata həŋ nda dza ta sani. Ka zlərtsatá həŋ nda zlərtsa ta sani. 36 Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taŋtaŋ ya. Ka maganatá tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəŋ guli manava ŋa tsahaya. 37 Kɗavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həŋ ta

§ **21:33** Ngha ta Isaya 5:1-2.

vərɗa ŋani ma zwaŋ nda mnay kazlay: Dza'a vlaŋvla həŋ ta glaku ta zwaŋa ɗa kə'a. 38 Na nghay tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwaŋ ya, ka həŋ mataba taŋ mantsa: "Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Ŋa zay mu ta həgani," ka həŋ. 39 Ka valaftá həŋ tida. Ka tshidiŋta di'iŋ nda tsa vwah ya, ka dzata.

40 «Baɗu da saghər tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həŋ. 41 «Dza'a pslapsla ta tsa ghwaɗakha ya, ksaŋta a həŋ ka hiɗahiɗa wa. Ŋa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. Ŋa vlay tsahaya ŋani nda fitikani ta ŋani mataba ɗagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həŋ.

42 Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋafta skwi vindaf lu ma defteri ra?

"Tsa pala wuɗidiŋ gwal ba
həga ya,
tsaya ta nuta ka vərɗa palaka
tughwa həga.
Tsaya ná, Lazglafta ta ɗvaftá
nzakwani mantsa.
Nda nza ka mazəmzəm ta wa
ira amu*."

43 «Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ŋa vlaŋtá mndəra mnduha dza'a snanatá gwaɗani ɗina kə'a ya. 44 [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurɓə hurɓa. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† ŋərɗək ta tsa mndu ya.]»

45 Na snanata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá həŋ kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta gwaɗa tsi ta tsa gwaɗa ya, kə'a. 46 Ka zbə həŋ ta ksaftá Yesu. Ama ka zləŋaftá həŋ ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ghəŋa kla makwa
Luk 14:15-24

1 Ka Yesu mnəglanatá həŋ nda mahdihdi mantsa: 2 «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwaŋani ta makwa. 3 Ka ghwanaftá tsi ta kwalvahani ŋa hagaktá gwal hagaŋ tsi ŋa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. 4 Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ŋa dza'a "mnanatá tsa gwal hagaŋ tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslapsla yu ta slaha ɗa, nda rina fisika ɗa nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda həŋ. 5 Ndanaŋ a tsa gwal hagaŋ lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, 6 ta valafta

* **21:42** Ngha ta Zabura 118:22-23. † **21:44** Ngha ta Lukwa 20:18.

sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta həŋ, ka pslatá həŋ. 7 Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuɗuf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zaɗanatá ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka driŋtá luwa taŋ. 8 Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantsa: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagaŋ lu ya, raŋ ta həŋ a zay wa. 9 Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyuŋta kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda həŋ. 10 Ka sli'afta tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá həŋ ta inda mndu ya guyuŋ həŋ. Nda ghwaɗaka mnduha tani, nda ŋərma mnduha tani, ka ndəghanaftá həga ma tsa vla kla makwa ya.

11 «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghaŋtá tsi ta sana mndu kul haɗ lguta kla makwa tida. 12 Ka'a nda tsi mantsa: "Ari gra! Waka kagha sami da na həga na kul haɗ lguta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi ŋa mnay wa. 13 Ka mgham nda kwalvahani mantsa: "Habafwa haba ta dzvuhani nda səlahani, ka klafta kuni ka wudîdiŋta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpaɗa sli'iŋani* hada," ka'a. 14 Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya ɗagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

15 Mbaɗaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka həŋ dza'a ksaftá Yesu nda gwaɗa dza'a sabi ma wani. 16 Ka ghunaftá həŋ ta sanlaha ma duhwalha taŋ kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Ɓhadaghata taŋ, ka həŋ nda Yesu mantsa: «Mghama ɗa, nda sna ŋni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata ŋa mnduha. Haɗ kagha ta zləŋa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. 17 Mnaŋnamna ta ŋa gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka həŋ.

18 Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwaɗaka ndana taŋ ya. Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? 19 Marihawa tsa kwaɓu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaɓu† ya. 20 Ka'a nda həŋ mantsa: «Ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwaɓu na ná,» ka'a. 21 «Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. «Ka mantsa tsi ya ní, vlaŋwavla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar. Vlaŋwavla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a. 22 Snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa ya, ka ndərmim həŋ

* **22:13** Ngha ta Mata 8:12. † **22:19** Ngha ta Mata 20:2.

nda ndərmima. Ka zlanavatá həŋ ta Yesu ka laghwa taŋ.

Gwaɗa ta sliʼagapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

23 Baɗu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Haɗ lu dzaʼa sliʼagapta ma mtaku wu kəʼa ya slanaghata Yesu. 24 Ka həŋ nda Yesu mantsa: «Mghama ɗa, ka Musa na: “Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwaŋ katsi, klay zwaŋamani ta tsa wadgani ya ka markwa taŋ ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwaŋamani ta mtuta‡ ya,” kaʼa. 25 Tsaw mamu sana mndu da aŋni ndəfáŋ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwaŋ wa. Ka wunanaghatá sagəŋani ta tsa marakw ya. 26 Ka mtutá tsa mahisa zwaŋ ya guli, ya a ta zwaŋ wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəfáŋ, haɗ ya ta yatá zwaŋ ma həŋ nda tsi wa. 27 Tahula rwuta taŋ demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. 28 Baɗu sliʼagapta dzaʼa sliʼagapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dzaʼa nzakway ka zəʼala tsa marakw ya mataba tsa zwaniha ndəfáŋ ya, ya wya klukla həŋ demdem ka marakw na?» ka həŋ. 29 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuɓa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. 30 Baɗu sliʼagapta dzaʼa sliʼagapta lu ma mtaku ná, haɗ lu dzaʼa kləgəltá vgha ŋa nzakway ka marakw nda zəʼal wa. Dzaʼa nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. 31 Gwaɗa ta ghəŋa sliʼagapta ma mtaku ná, ta dzaŋaf a kuni ma defteri ta tsa gwaɗa Lazglafta ta manay kazlay: 32 I’i Lazglafta Abraham, i’i Lazglafta Izak, i’i Lazglafta Yakubu§ kəʼa ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» kaʼa. 33 Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

34 Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kəʼa, ka tskavatá həŋ. 35 Lagha sani mataba taŋ ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamtá matsavaɗa ta Yesu. Kaʼa nda tsi mantsa: 36 «Mghama ɗa! Wati mali mataba zlahuha na?» kaʼa nda tsi. 37 Ka Yesu nda tsi mantsa: «“Dvuɗva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ŋuɗufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” 38 Tsahaya mali mida, tsahaya taŋtaŋa zlahu guli. 39 Mamu mahisani manda

‡ **22:24** Ngha ta Zlrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § **22:32** Ngha ta Sabi 3:6, 15-16. * **22:37** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5.

tsaya guli: “Ɗvuɗva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha†” kə’a. 40 Inda zlaha Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həŋ,» ka’a.

Ɗaway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda
Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

41 Mbaɗaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həŋ mantsa: 42 «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwaŋa wa ya na?» ka’a. «Zivra Dawuda ya,» ka həŋ nda tsi. 43 Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuɓa kazlay: Mgham kə’a ɓa? Ya wya ka Dawuda na:

44 “Ka Mgham nda Mghama ɗa na:
Sawi nzata nda ga zeghwa ɗa,
ha ka nanafta ɗa ta ghumaha
gha ka skwa ta diŋlay
səla gha§”, ka’a.

45 «Ka si “Mghama ɗa”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza’a nzakway ka zivrani tama?» ka’a.

46 Triɗ, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga baɗu tsa, haɗ mndu ta walglaŋta ɗawutá vli da tsi wa.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda
Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

1 Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantsa: 2 «Dzaŋanaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlaha Musa ta mnduha. 3 Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga haɗ hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. 4 Ta hbafhba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksaŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. 5 Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nghay wa ira mnduha. Mantsa ya ná, ɓərzləzla ka hahəŋ ta mbaghaftá ŋa taŋ ayaha ta fuŋta ta wa bizlbizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva lguta* taŋ. 6 Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda. 7 Ta kumay həŋ ta ganaghata mnduha ta zgu ta həŋ ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga həŋ ka “maləm.” 8 Ama kaghuni ya, ma ɗvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni. 9 Ma hgə kuni ta mnda səla ta ghəŋa haɗik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni

† **22:39** Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ **22:40** Ngha ta 7:12. § **22:44** Ngha ta Zabura 110:1. * **23:5** Ngha ta Mbsak 15:38-41.

ta nzakway ta luwa. 10 Ma ɗvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi. 11 Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway. 12 Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza’a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza’a kapanafkapa lu,» ka’a.

Ɗaŋwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa

Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

13 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya. Mbaɗa ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərɗa kaghuni wu, zlanaŋ a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

14 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya. Kaghuni ta hlugudunŋtá skwa mi’a wadgu. Ka va slriŋtá maga du’a ŋa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza’a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

15 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta haɗik ŋa mutsaftá dər mndu turtuk ŋa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ŋa niŋta ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka malaghutá ŋa ghuni mantsa ya mantsa ya his.

16 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta skwi waɗa tsi ŋa magay ya, ka kuni.” 17 La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuɓa ya a ka na? 18 Ka kuni guli ná, “ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka waɗawaɗa mndu ta waɗu nda skwi ya vlaŋ tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta tsa skwi waɗa tsi ŋa magay ya,” ka kuni. 19 Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuɓa ya a ná? 20 Wya tsi, mndu ta waɗa ta waɗu nda gwir ná, waɗawaɗa ta waɗu nda skwi tida tani. 21 Mndu ta waɗa ta waɗu nda həga Lazglafta ná, waɗawaɗa ta waɗu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. 22 Mndu ta waɗa ta waɗu nda luwa ná, waɗawaɗa ta waɗu nda dughurukwa nzakwa Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

† **23:14** Ngha ta Markus 12:40. ‡ **23:22** Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34.

23 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Ta ŋavaŋa kuni ka vla zaka niɗali§, ka zluŋtá mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tɗukwa, nda maga zɗaku, nda nzaku ka ŋərma. Tsahaya skwi ma ŋa magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha. 24 Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta ɗizapɗiza kuni ta imi ŋa kliŋta miyauŋ mida, ka laghwa ghuni da ndutá ŋalibwa.

25 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba ŋa ghuni ta laghwi da mbaziŋta, ama ma huɗani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda ya nda skwiha zla'uwa kuni. 26 La Farisa ghulpata mnduha! Tiŋəl ma ka kuni ghuɓiŋtá huɗa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuɓa.

27 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Manda kulu ɓap lu ka ŋusliŋ nzakwa ghuni. Ká ka nda ɗinakwani nda ta hulani, ama nda ma huɗani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ŋəɗak yeya mida. 28 Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tɗukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəŋa maɗgwirmaɗgwir, nda kwal kul sna gwaɗa da Lazglafta yeya ma kaghuni.

29 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ŋa la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanatá gwaɗa Lazglafta. 30 Ka kuni ta mnay ná, "ka má si mamu aŋni ta fitika dzidzíha ŋni ná, ma gwafta a aŋni ta wi nda həŋ ka pslatá la anabi wu, ka kuni." 31 Ma tsa mnay ta mnə kuni mantsa ya ná, maraŋmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zaɗanatá la anabi ya kuni kə'a. 32 Ɗina tsa, lawa ta kəma ta kəma nda maga tsa ghwaɗaka slna zlraf dzidzíha ghuni ya! 33 Nahaɗikha! Mndəra la mupuha! Haɗ wa ghuni ŋa ndapta ma tsa guma nda vu ya wa. 34 Tsaya tama ná, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda ɗifil da həŋ, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psla kuni ta sanlaha, dza'a zleŋafta nda zləŋa kuni ta sanlaha, dza'a sləvapta nda sləva kuni ta sanlaha ma həga tagha skwa ghuni, dza'a zbiŋzba kuni ta həŋ ma inda luwaha, ka giri ŋa taŋ. 35 Tsaya tama, ta ghəŋa ghuni dza'a vrafta usa gwal tɗukwa psla kuni. Zlrafta ta Abel mndu tɗukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwaŋa Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda

§ **23:23** Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22. * **23:35** Ngha ta Zlrafta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22.

ghuɓa ma həga Lazglafta nda gwir* ya. 36 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghəŋa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

Gwaɗa Yesu ta ghəŋa Ursalima

Luk 13:34-35

37 «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghunadaghagha Lazglafta. Nda kɗa fitika zbaŋta ɗa ta tskanatá zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanatá nduɗukhani ma zlambakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. 38 Ndana tama, zlaghunaŋzla lu ta həga ghuni ka kufik†. 39 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ kuni dza'a nghəglaŋtá i'i wa, ha ŋa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghəŋa mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta kə'a,» ka'a.

24

Gwaɗa ta ghəŋa tasiŋtá həga Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

1 Mbaɗa Yesu ka sabi ma həga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ŋa maranata batá həga Lazglafta. 2 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiŋtasa lu ta indani demdem. Haɗ nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pɗata wa,» ka'a.

Ma kɗaku kɗakwa ghəŋa haɗik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

3 Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zaytuŋ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata həŋ nda ghəŋa taŋ kawadaga nda tsi. Ka ɗawaŋtá həŋ da tsi: «Mnaŋnamna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ŋni dza'a snaŋtá fitik dza'a kəl ka ka sagha, nda fitika kɗakwa ghəŋa haɗik na?» ka həŋ. 4 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ɗasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta. 5 Wya nda ndəgha mnduha dza'a klafta hga ɗa ka sagha: "I'i Kristi," ka həŋ dza'azlay ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha. 6 Dza'a nda sna kuni ta gwaɗa ta vulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'iŋ di'iŋ. Ɗasuwa ka kuni, yaha ŋuɗufa ghuni tɗu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kɗakwa ghəŋa haɗik wa. 7 Dza'a vulay sana luwa ta vulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigɗavafgigɗa haɗik. 8 Inda tsa skwiha dza'a magaku ya ná, dza'a nzakway manda zlrakwa ɓasa yaku.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

† **23:38** Ngha ta Irmiya 22:5. ‡ **23:39** Ngha ta Zabura 118:26.

9 «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu ŋa mnduha, ŋa gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mndəra mnduha ta ghəŋa haɗik kabga gwaɗa ta i'i. 10 Ta ghəŋa tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlghay nda ŋuɗufa taŋ. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husaŋtá sani ta sani. 11 Nda ndəgha ghwaɗaka anabiha dza'a sagha ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha guli. 12 Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwaɗaka skwi, dza'a vyaku nda vya ɗvu ma ŋuɗufa ndəghata sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuɗuf. 13 Ama mndu ta su'afta ha ka lagha ta kɗavaktani, dza'a mbaku. 14 Dza'a mnay lu ŋa mnduha ta ghəŋa haɗik demdem ta tsa Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ya, ŋa snaŋta gwal kul snaŋtá Lazglafta. Tahula tsaya tama, ŋa sagha fitika gwaɗa ta kɗakwa ghəŋa haɗik.

Dza'a ghuyay mnduha ta ɗaŋwa

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

15 «Tsaya tama, ka nda ngha kuni ta sana "ghwaɗaka manzakɗaway ta vla mbiɗa" manda ya mnə anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghuɓa ya, ɗina ka snaŋta mndu ta dzaŋay.

16 «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta haɗika Zudiya ta hwaya ta ghwá. 17 Ka ta ghəŋa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. 18 Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgəlta dzagha da hla lguthani. 19 Daŋwa taŋ ŋa mi'aha nda huɗi nda ya nda mi'aha nda zwaŋ ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya. 20 Ka ndəɓa kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya baɗu sabat, 21 kabga dagala ghuya ɗaŋwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walaŋ a mndərga ghuya ɗaŋwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghəŋa haɗik wa. Haɗ mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. 22 Ka má haɗ ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma haɗ mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

23 «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: "A'! Wana Kristi hadna." "A'! Wa a hada a," ka'a ná, yaha kuni da tsu'afta. 24 Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwaɗaka krista nda ghwaɗaka anabiha, ŋa magay taŋ ta skwa mandərmimiha nda mazəmzəmha katakata ŋa nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal ɗagap Lazglafta tani. 25 Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

26 «Ka ka lu nda kaghuni mantsa: "A'! Wa a Kristi ta wa mtak kə'a," yaha kuni da dza'a. "A'! Wana ɗifaghuta hadna kə'a," yaha kuni da zl-

* **24:15** Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † **24:21** Ngha ta Daniyel 12:1.

ghafta. 27 Sagha dza'a sagha Zwaŋa mndu ná, dza'a sagha manda wuɗakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaftá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza'a nzakwa tsi. 28 Ma vli dər ga mbla skwi ya ná, hada dza'a tska gugzlum ta vgha.

Dza'a vragavra Zwaŋa mndu

Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

29 «Gi tahula fitika tsa ghuya ɗaŋwa ya, gi tɗik dza'a nzata fitik, haɗ tili dza'a tsuwaɗakgəltá vli wu, dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza'a gigɗavafgigɗa‡ skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. 30 Ma tsaya tama dza'a ngha lu ta saha zwaŋa mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəŋa hadik ka wahu, ŋa nghay taŋ ta Zwaŋa mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani§. 31 Ŋa ghunaftani ta duhwalha Lazglafta ŋa vyata taŋ ta duli ta taw katakata, ŋa tsakakta taŋ ta gwal ya ɗagap tsi ta slərpa luwa fwaɗ, sli'aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf

Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

32 «Mamu skwi ŋa taghay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta ɗakuɗaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə'a. 33 Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwaŋa mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə'a. 34 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagha tsa skwiha ya ná, rwuta a na mnduha ta na fitik na demdem wa. 35 Dza'a lula luwa nda haɗik, ama gwaɗa ɗa ná, walaŋta a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

36 «Tsa gwaɗa ta ghəŋa fitik ya dza'a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, haɗ mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwaŋ, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. 37 Ma tsa fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza'a magakwa tsi. 38 Manda va ya ma tsa fitik ma kɗaku tsa ima mabuɗbuɗ ya dza'a nzakwa tsi, laghula mnduha da hamtá ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Laghula həŋ da hamtá ghəŋ ma kla makwa, nda valaŋtá kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu†. 39 Haɗ sana skwi ndanaŋ həŋ wu, ha ka sagha ima mabuɗbuɗ hlaghatá həŋ demdem‡. Baɗu tsa fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu ya ná, manda va tsaya dza'a magakwa tsi.

‡ **24:29** Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. § **24:30** Ngha ta Daniyel 7:13. * **24:31** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9. † **24:38** Ngha ta Zlrafta 6:9—7:6. ‡ **24:39** Ngha ta Zlrafta 7:7-24.

40 Ma tsa fitik ya, ta maga
slna mnduha his ma vwah, ŋa
klanaghutá sani ka zlanavata
sani. 41 Mi'aha his ta hu'u
ta buna, ŋa klanaghuta sani
ka zlanavata sani. 42 Ka si
mantsa tsi, nzawanza hzleŋa,
kabga sna a kuni ta tsa fitik
dza'a kəl mghama ghuni ka
sagha ya wa. 43 Wya skwi
dina ŋa snaŋta ghuni: Ka má
nda sna daŋahəga ta fitik má
dza'a lamə ghali da həgani ná,
má dza'a nzanza hzleŋa, má
zlanata a ta ghali ka lamani
da həgani wa. 44 Tsaya tama
ná, nzawanza kaghuni guli
nda payatá vgha, kabga ma
tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ
ya, dza'a sagha Zwaŋa mndu.

Ŋərma kwalva ya nda hida
Luk 12:41-48

45 «Wa na ŋərma kwalva
nda hida fanam daŋahəgani
ma dzvu ta inda gwal ksanata
slna, ŋa nghaptani ka həŋ ka
dgayni ta skwa zay ŋa taŋ
nda fitikani na na? 46 Rfu
ŋa tsa kwalva dza'a sagha
daŋahəgani slanaghata ta
magaymagay ta tsa slna
ya. 47 Kahwathwata ka
yu ta mnaghunata, dza'a
fanamfa daŋahəgani ta inda
gadghəlani ma dzvu. 48 Ala,
ka ghwaɗaka kwalva tsi,
"saghata a daŋahəga ɗa mis-
immisim wu" ka'a dza'azlay
ma ghəŋani, 49 ŋa liŋtani
ta psla grahani ta ksə həŋ
slna ka skwa turtuk. Ŋa
laghwani zazakwani, ka
sasakwani kawadaga nda
gwal ghwayaku. 50 Nda sagha
daŋahəgani slanaghata dluk
ma fitik kul faftá tsi ta ghəŋ,
nda ya ka ta wati luwa tsi,
sna a wa. 51 Dza'a ɗgapɗga
daŋahəgani, ŋa tsanaghatani
ta guma kawadaga nda
la ghwaɗak, ŋa taway tsa
kwalva ya ta taw, ka hpaɗa
sli'iŋani§ hada,» ka'a.

25

Gwaɗa ta ghəŋa ku'aha gh-
waŋ

1 «Ma tsa fitik ya, dza'a gray
lu ta ga mghama Lazglafta
nda sana ku'aha ghwaŋ ta
klaftá pitirla taŋ ka dza'a da
gəma zwaŋa midzi. 2 Mataba
taŋ, hutaf gwal kul hiɗaku,
hutaf gwal nda hiɗa. 3 Ta
klafta tsa ku'aha kul hiɗaku
ya ta pitirla taŋ ná, tana a həŋ
ta rɗi ŋa sgay da tsa pitirla taŋ
ya wa. 4 Ama tsa ku'aha nda
hiɗa ya, tana'atá hahəŋ ta rɗi
ma hwarak ŋa sgay da ŋa taŋ.
5 Ka gərɗatá zwaŋa midzi ka
sagha misimmisim. Ka zuŋur
hani ta həŋ, ka pslatá hani ta
həŋ demdem.

6 «Ma takala tama, ka
guguɗatá lu: "Wa'a zwaŋa
midzi kay ta sagha! Lawala
da gmay," ka lu. 7 Ka sli'avatá
tsa ku'aha ya demdem ta
hani, ka sganaghatá vu ma
pitirla taŋ. 8 Ka tsa ku'aha kul
hiɗaku ya nda tsaha nda hiɗa
ya mantsa: "Taŋnafwata ta na
rɗa ghuni na, wana na ŋa ŋni
ma pitirla na ta mtaku," ka
həŋ. 9 Ka tsaha nda hiɗa ya
mantsa: "Kay! Slaghwa a ka
dgay mu wa, lawala da gwal

§ **24:51** Ngha ta Mata 8:12.

ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ŋa ghuni," ka həŋ. 10 Ta laghu hahəŋ da skwa rɗi ya ná, ta ɓhagaghatá zwaŋa midzi. Ka lamə tsaha nda hba vgha taŋ ya kawadaga nda tsi da həga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. 11 Ɓats nzɗa tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka həŋ mantsa: "Mghama ɗa, mghama ɗa! Gunaŋnaguna ta watgha," ka həŋ. 12 Ka'a nda həŋ mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,"» ka'a. 13 Ka Yesu sganaghata mantsa: «Nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

Gwaɗa Yesu ta ghəŋa kwalvaha hkən
Luk 19:11-27

14 «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagaftá tsi ta kwalvahani, ka dganaftá tsi ta gadghəlani ta həŋ ma dzvu. 15 Ka klaftá tsi ta talaŋ* hutaf, ka vlaŋtá sani. His kə'a klafta ka vlaŋtá sani. Pal kə'a klafta guli ka vlaŋtá mahkənani. Taɓta mbrakwa taŋ kə'a dganaftá həŋ. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. 16 Ka gi sli'afta tsa ta zlghaftá talaŋ hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ hutaf guli. 17 Ka sli'aftá tsa ta zlghaftá talaŋ his ya guli ka laghwi da tsakala, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talaŋ his guli. 18 Tsa ta zlghaftá talaŋ turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma haɗik, ka ɗifanatá tsa tseda daŋahəgani ya.

19 «Nzɗavanzɗa lu katakata tama, ka vraktá daŋahəga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka ɗaw tsi da həŋ ta skwi maga həŋ nda tsa tsedani ya. 20 Ka lagha tsa ta zlghafta talaŋ hutaf ya, ka kladanaghata nda talaŋ hutaf guli. Ka'a mantsa: "Mghama ɗa, talaŋ hutaf vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ hutaf guli," ka'a. 21 Ka daŋahəgani nda tsi mantsa: "Ɗina tsa, ŋərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka ŋərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. 22 Ka lagha tsa ta zlghaftá talaŋ his ya guli, ka kladanaghata nda sana talaŋ his. Ka'a mantsa: "Mghama ɗa, talaŋ his vliha ka, wana zanaghata yu ta ndeli ka talaŋ his guli," ka'a. 23 Ka daŋahəgani nda tsi mantsa: "Ɗina tsa, ŋərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka ŋərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. 24 Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlghafta talaŋ turtuk ya guli. Ka'a mantsa: "Mghama ɗa, nda sna yu kazlay: Nda bla gwaɗa ta kagha kə'a. Ta tskay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay

* **25:15** Talaŋ: Tsaya tsedi ta klaftá zlibi hutaf.

ka guli ta skwi ma vli kul vihaŋtá ka. 25 Ka zləŋaftá yu ta zləŋ, ka laghu yu da ɗifanatá tsa talaŋa gha ya ma haɗik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a. 26 Ka daŋahəgani nda tsi mantsa: "Kagha ná, ghwaɗaka kwalva ka, yaɗi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta tskay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihaŋtá yu kə'a ya ní, 27 má fafa ka ta tsa tseda ɗa ya ma baŋki†, ma na vragaghata ɗa na ná, má saghasa yu da kla skwa ɗa nda imi ta ghəŋani. 28 Kləgadanaghwakla ta tsa talaŋ ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talaŋ ghwaŋ ya," ka'a.

29 «Mantsa ya ná, ŋa mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi ŋa nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul haɗ tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. 30 Klafwa kla ta tsa ghwaɗaka kwalva ya ka wuɗidiŋta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpaɗa tsi ta sli'iŋani‡ hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwaŋa mndu da tsa guma

31 «Baɗu sagha dza'a sagha Zwaŋa mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. 32 Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta ghəŋa haɗik ta kəmani, ŋa dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. 33 Ŋa pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlaɓani. 34 Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da ɗa ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zlrafta ghəŋa haɗik ya. 35 Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tiɗiftá kuni ta imi ŋa say. Nzanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. 36 Ma nzakwa ɗa ka fərdi'u, suɗiɗiva suɗa kuni ta lgut. Ma nzakwa ɗa kul ɗughwanaku, nghapngha kuni ka i'i. Ma nzakwa ɗa ma gamak, nghaɗighangha kuni," ka'a. 37 Ka tsa gwal ta snatá gwaɗa Lazglafta ya dza'azlay mantsa: "Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá ŋni ta skwa zay? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ta dzə ndala, ka taghaftá ŋni ta imi ŋa say? 38 Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá ŋni ta kagha? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ka fərdi'u ka suɗavaghatá ŋni ta lgut? 39 Yawu nghaŋta ŋni ta kagha kul ɗughwanaku? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ma gamak ka lagha ŋni nghaghata?" ka həŋ 40 Ka Mgham dza'azlay mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda

† **25:27** Baŋki: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa. ‡ **25:30** Ngha ta Mata 8:12.

fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ŋa zwanama ɗa gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa."

41 «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaɓani ya mantsa: "Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ŋa kɗekedzeŋ, payaf lu ŋa i halaway nda duhwalhani. 42 Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tiɗif a kuni ta imi ŋa say wa. 43 Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa ɗa ka fərdi'u, suɗiɗīva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa ɗa kul ɗughwanaku nda ya ma nzakwa ɗa ma gamak guli, nghaɗigha a kuni wu," ka'a. 44 Ka həŋ dza'azlay guli na: "Mghama ɗa, yawu nghaŋta ŋni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ka fərdi'u? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha kul ɗughwanaku? Yawu nghaŋta ŋni ta kagha ma gamak kul kataghata ŋni na?" ka həŋ. 45 Ka Mgham dza'azlay nda həŋ mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganatá kuni ta tsa skwiha ya ŋa gwal ya nda hta katakata ya, ŋa ɗa kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya." 46 Ŋa sli'a tsaha ya da vla ghuya ɗaŋwa ŋa kɗekedzeŋ, ta sli'i gwal ta snatá gwaɗa Lazglafta da vla hafu ŋa kɗekedzeŋ§ guli,» ka'a.

26

Dzrawi ŋa dzatá Yesu
Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

1 Manda kɗiŋta Yesu ta inda tsa gwaɗaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsa: 2 «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ŋa vlatá Zwaŋa mndu ŋa zlə̄ŋafta,» ka'a.

3 Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha ma daɓa həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. 4 Ka dzraftá həŋ ta ksaftá Yesu ma ɗifa ma ɗifa ŋa dzata. 5 Ama ka həŋ mantsa: «Yaha da nzakway baɗu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anaftá ŋuɗufa mnduha,» ka həŋ.

Pghəganata sana marakw ta rɗī ta Yesu ma ghəŋ
Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

6 Ta nzaku Yesu ma həga ga Simuŋ, sana mndu nda rɗa mndu tida ma luwa Betani, 7 ta za skwa zay həŋ, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəŋ. 8 Nghay duhwalhani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zɗəgana a ta həŋ wa. «Kabgawu ta kəl lu ka ɓadza skwi manda na na? 9 Skwi

§ **25:46** Ngha ta Daniyel 12:2.

ma ŋa skwapta na urdi na ka tsedi dagala, ka daganaftá la ka pɗu ná,» ka həŋ. 10 Snaŋta Yesu ta tsa gwaɗa taŋ ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya ɗaŋwa ŋa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. 11 Kawadaga a kaghuni* nda la ka pɗu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gɗavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. 12 Nana pghata urdi pghiɗigha tsi na ná, paya i'i ŋa dza'a da kulu† ya. 13 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnə lu ta na Lfiɗa Gwaɗa na ta ghəŋa haɗik tender ná, dza'a gɗagɗa lu ta rusa skwi maga na marakw na ŋa havay,» ka'a.

Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu

Mak 14:10-11, Luk 22:3-6

14 Ka gi sli'afta sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. 15 Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlaŋtá həŋ ta suley hkən mbsak.‡ 16 Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ŋa vlatani ta Yesu.

Payafta Yesu ta skwa zaya skala Pak

Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

17 Baɗu taŋtaŋa fitika skala buradi kul haɗ is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ŋni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka həŋ. 18 Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da huɗa luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: "Wana ndusakndusa fitika ɗa, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha ɗa, ka Mghama ŋni, ka kuni dza'azlay,"» ka'a. 19 Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

20 Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwaŋpɗə his ka za skwa zay. 21 Ta zə həŋ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda həŋ. 22 Rmasas ka vgha inda taŋ. «I'i a wu su'u ní Mghama ɗa! I'i a wa su'u ní Mghama ɗa!» ka inda hahəŋ. 23 Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hliba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. 24 Dza'a laghulani Zwaŋa mndu manda ya nda vinda ma gwaɗa Lazglafta ta ghəŋani*. Ama ɗaŋwa

* **26:11** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † **26:12** Ngha ta Markus 14:8. ‡ **26:15** Ngha ta Zakari 11:12. § **26:23** Ngha ta Markus 14:20. * **26:24** Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53.

ŋa mndu dza'a vlatá Zwaŋa mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta draŋ ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. 25 Ka Zudas dza'a vlata ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama ɗa?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

Skwa zay na slu'uvgha ɗa, ka Yesu

Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

26 Ta za skwa zay həŋ, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi ka vlaŋtá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya,» ka'a. 27 Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlaŋtá tsi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, 28 kabga nanana ná, usa ɗa ya, usa slərɓa zughu† dza'a pghiŋta lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu. 29 Ka yu ta mnaghunata ná, haɗ yu dza'a səglaŋtá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfiɗani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da ɗa,» ka'a.

Dza'a zliɗivazla ka, ka Yesu nda Piyer

Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

30 Tahula fafanafta taŋ ta laha skala Pak, ka laghu həŋ ta ghwá Zaytuŋ. 31 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta na rviɗik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindafta ma defteri Lazglafta na:

Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak,
ŋa gazlata tuwakha dem-dem ta bra‡. 32 Ama tahula sli'agapta ɗa ma mtaku, dza'a tiŋlaghutiŋla yu ta ɓhata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

33 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, haɗ i'i dza'a walaŋta hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a. 34 «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rviɗik gita u na, ma kɗaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. 35 «Dər ŋa mtuta ɗa kawadaga nda kagha tsi, haɗ yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene

Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

36 Ma va tsaya, ka ɓhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantsa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

37 Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tɗata ŋuɗufani ka

† **26:28** Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmiya 31:31-34. ‡ **26:31** Ngha ta Zakari 13:7.

ksay ka zlәŋ. 38 Ka'a nda hәŋ tama mantsa: «Tɗatɗa ŋuɗufa ɗa manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a. 39 Zadaptani daw' ta kәma, ka zlәmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantsa: «Da ɗa, ka ta magaku tsi, di'iŋiŋdi'iŋa ta na leghwa ghuya ɗaŋwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumә i'i a wu, manda ya ta kumә kagha,» ka'a.

40 Ka sli'afta tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslapsla hani ta hәŋ. Ka'a nda Piyer mantsa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dәr ka awa turtuk tsa ra? 41 Nzawanza ndiri ka ndәɓa kuni ta dzvu, kada ŋaŋta kuni ta skwi dza'a dzәghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi ɗina mndani, ama haɗ mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

42 Ka zәgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndәɓәgәltá dzvu, ka'a mantsa: «Da ɗa, ka va a ka ta di'iŋaghuta na leghwa ghuya ɗaŋwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi ŋa say ɗa ná, ka maga tsi manda ya kumaŋ ka,» ka'a.

43 Ka vrәglagaghatá tsi ka slәglanaghatá hәŋ ta hani, nda ghәrɓa hәŋ da hani.

44 Ka zlәglaŋtá tsi ta hәŋ ka zәgladapta daw', ka ndәɓgәltá tsi ta dzvu ka ma hkәn, ka vrәgliŋtá tsi ta va tsa gwaɗaha mna tsi ya. 45 Ka vrәgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda hәŋ mantsa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni ɓa? Ɗaswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kәl lu ka vlata Zwaŋa mndu ma dzva gwal dmaku. 46 Sli'afwasli'a mbaɗma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i ŋa dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksaftá Yesu ŋa dza'a dzata
Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

47 Tata tsa gwaɗa ya i Yesu, nda ɓhakta Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwaŋpɗә his ya. Kawadaga hәŋ nda ndәghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghәŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. 48 Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kә'a dza'a magay nda tsi, ta hәŋ. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» 49 Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantsa: «Zgu tsa ŋa gha Mghama ɗa,» ka'a ka gi brusay. 50 «Gra ɗa, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafta. 51 Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmәŋa§ sani ma kwalva mali ta ghәŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. 52 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta

§ **26:51** Ngha ta Yuhwana 18:26.

kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zaɗana ta həŋ guli. 53 Ka kagha ta gray ná, laviŋ a yu ta hgaŋta Da ɗa, ŋa gi ghunigihatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwaŋpdə his ra? 54 Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghəŋa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

55 Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya ŋa sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi ŋa ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. 56 Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza ŋa dzanaghata ghəŋa skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghutá* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

57 Ka klaghatá tsa gwal ta ksafta ya ta Yesu da mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la galata mndu ya tani. 58 Mbaɗaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daɓa həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kɗavaktani.

59 Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwaɗaka gwaɗa ta Yesu prək ka dzata. 60 Triɗ, mutsaf a həŋ wa. Aŋ mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hladagha† lu. Ma kɗavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: 61 Ka na mndu na ná, laviŋlava yu ta tasiŋtá na həga Lazglafta na, ka bəgladafta ɗa baɗu mahkən‡, ka'a. 62 Ka sli'afta mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantsa: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. 63 Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantsa: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta ɗawa yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta ra?» ka'a. 64 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəŋani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwaŋa mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

65 Lagha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ya ka kuhiŋtá lgut ta vghani. Ka'a mantsa: «Ya wana kwara ta kwarak-

* **26:56** Ngha ta 26:31. † **26:60** Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ **26:61** Ngha ta Yuhwana 2:19. § **26:64** Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13.

wara ta ghəŋa Lazglafta. Mndəra wati gwaɗa ya ta psəgəlta mu, ya wana nda sna sləməŋa ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na? 66 Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka həŋ hlafta wi.

67 Ka gi tafə həŋ ta sərɗək ma kuma ŋa Yesu, ka dəŋəzl sanlaha, ta dgharu† ya laha. 68 «Ka si Kristi ka ná, tsatsaft-satsa ka waya ta dza kagha,» ka həŋ.

Waɗutá vla Piyer
Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

69 Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daɓa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. 70 Əŋ, ya'! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

71 Tahula tsa, ka sli'afta tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghaŋtá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. 72 Əŋ, ya'! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka waɗgəlta.

73 Bats nzɗa, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka həŋ nda tsi mantsa: «Dər ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka həŋ nda tsi. 74 «Kusekw!» ka Piyer ka waɗay. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa ɗa tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. 75 Ka gi havaktá Piyer ka gwaɗa ya si mnana Yesu kazlay: Ma kɗaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən səla kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'afta tsi ka laghwi dzibil ka hərɓa taw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus
Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

1 Tsaɗakwa vli gasərɗək, ka tskavata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwaɗa ta ghəŋa Yesu, ŋa dzata. 2 Ka habaftá həŋ, ka klaghatá həŋ vlaŋtá Pilat ta nzakway ka ŋumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut
Slg 1:18-19

3 Nghay tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ŋa dzata ná, ka hagə tsi ta madər. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu ya. 4 «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul haɗ dmakwani ŋa dzata,» ka'a nda həŋ. «Nu gwaɗa aŋni! Dzik nda kagha tsaya,» ka həŋ nda tsi. 5 Ka pghidiŋtá Yuda ta tsa tsedi ya ma həga

* **26:66** Ngha ta Zlahu 24:16. † **26:67** Ngha ta Isaya 50:6. ‡ **26:75** Ngha ta 26:34.

Lazglafta, ka laghwi hamtá ketsiŋ ma ŋurzluŋani, ka dzuvtá htsiŋani. 6 Ka hlafta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta tsa tsedi ya. «Ra a ka gwafta na tsedi na nda tsedi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseda nasa ya,» ka həŋ.

7 Ka dzraftá həŋ, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ŋa la mbla la matbay. 8 Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. 9 Tsaya dzatá ghəŋa skwi ya mna anabi Irmiya kazlay: Ka klaftá həŋ ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tsedi kura la Isra'ila ta planata ya, 10 ka vlatá həŋ ŋa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantsa ya mniɗifta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus
Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

11 Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ŋumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ŋumna ɗawaŋta da tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

12 Ama, ta ghəŋa hamata tsakalawa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgha a ta wani wa. 13 «Sna a kagha ta inda na skwi ta gwaɗə həŋ ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. 14 Ama mbəɗanagha a Yesu dər te' ta inda tsa ɗaway ta ɗaw tsi ya wa. Ka ndərmim ŋumna Pilat katakata.

Tsanaghata lu guma mtaku ta Yesu
Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

15 Inda fitika skala Pak ya, ta snusna ŋumna ta zliginjtá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya ɗawaŋ mnduha da tsi ta zliŋta tsi. 16 Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snaŋ lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani. 17 Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista ɗa na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həŋ. 18 Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həŋ ta Yesu kə'a ya kay.

19 Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa taŋ ta mndu ŋa mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəŋa gha ma gwaɗa ta na mndu kul haɗ dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta ɗaŋwa katakata ta ghəŋa na mndu na ma suna ɗa ta na rviɗik gita u na kə'a.

20 Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka liŋtá bara mnduha ŋa ɗaway taŋ ta sliŋtá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. 21 «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista ɗa na?» ka Pilat nda həŋ. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həŋ hlaftá wi. 22 «Nu dza'a yu magay ŋa Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat

* **27:10** Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

ɗawaŋta da həŋ. «Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi. 23 «Nahgani va skwi maga tsi?» ka ŋumna nda həŋ. «Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu! Zləŋafta ta udzu!» ka həŋ hlaftá wi nda mbraku. 24 Nghay Pilat ná, zlramta a mataba taŋ wu, ta sgaku nda sga sli'avafta ŋuɗufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva ɗa, wya dzva ɗa,» kə'a mbaziŋtá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva ɗa ta ghəŋa gwaɗa ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. 25 «Ka la usani ta ghəŋa aŋni nda zwana ŋni tani!» ka həŋ hlaftá wi. 26 Lagha Pilat ka zlinistá Barabas ta həŋ. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi ŋa zləŋafta ta udzu.

Ghuɓasay sludziha ta Yesu
Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3

27 Ka kladamtá la sludza ŋumna Pilatu ta Yesu da daɓi ma huɗa həga, ka hagadaghata həŋ ta inda la sludzi demdem ka tskanaghatá ghəŋ. 28 Ka suɗatá həŋ. Ka suɗanavatá həŋ ta lguta dva ma mgham mgham. 29 Ka ɗaftá həŋ ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghəŋ, fanamha həŋ ta dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha həŋ da tsəlɓu ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ.

30 Ka tafa sərɗək tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghəŋ. 31 Manda kɗakwa taŋ ta gagay, ka suɗaghutá həŋ ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka suɗglanavatá tsa ŋani ma lgut ya. Ka klə həŋ ŋa dza'a zləŋafta ta udza zləŋay.

Kla Yesu ŋa zləŋafta
Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

32 Ta sap həŋ ma huɗa luwa, ka guyatá həŋ nda sana mnda la Sireŋ, ta hgə lu ka Simuŋ. Ka mblanaftá həŋ ta kla udza zləŋa Yesu. 33 Manda ɓhadaghata taŋ da vli ta hgə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya, 34 ka vlaŋtá həŋ ta ima inabi nda skwi ya ɗah ɗaha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

35 Tahula zləŋafta taŋ, ka vzə həŋ ta vindima§, ŋa daguvustá lguthani. 36 Tahula tsa, ka nzatá həŋ ka nghay.

37 Ŋa maraŋtá skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghəŋani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» 38 Ka zlaŋaftá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaɓani.*

39 Ka rarazə gwal ta mbaɗa ta tvi ka kəktsa ghəŋ†. 40 «Kagha dza'a tasiŋtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən‡ ná, mbanafmba ta ghəŋa

† **27:24** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8. ‡ **27:34** Ngha ta Zabura 69:22. § **27:35** Ngha ta Zabura 22:19. * **27:38** Ngha ta Isaya 53:12. † **27:39** Ngha ta Zabura 22:8. ‡ **27:40** Ngha ta 26:61, Yuhwana 2:19.

gha tama ɓa, ka si Zwaŋa Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zləŋay na tama ɓa,» ka həŋ.

41 Ka gagə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli, ka həŋ mantsa: 42 «Mbanafha ta sanlaha ná, triɗ trapta ma mbanafta ghəŋani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zləŋay na kada grafta mu. 43 Faffa yu ta ghəŋa ɗa ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndana§ tama, ka si ta ɗvay tsi. "I'i ná, Zwaŋa Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka həŋ. 44 Ka rarazə tsa gəndaha zlaŋaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu
Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

45 Zlrafta ta fitik ɗək ma ghəŋ ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli tɗik ka grum ta ghəŋa haɗik demdem. 46 Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da ɗa! Da ɗa! kabgawu kəl ka ka zliɗivata* na?» kə'a ya. 47 «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. 48 Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba taŋ, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbuŋta ta wa udzu, ka vlay ŋani ŋa sayni†. 49 «Zlaŋzla ka ngha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafta,» ka sanlaha.

50 Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. 51 Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga‡ Lazglafta his, daga ta ghəŋ dikw ta mndər, ka gigɗavaftá haɗik, ka tatavaptá palaha, 52 ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndəghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. 53 Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəŋ ma kulu, ka laghu həŋ da luwa Ursalima ta nzakway ka luwa nda ghuɓa. Nda ndəgha mnduha ta nghaŋta həŋ hada.

54 Nghay mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta ngha Yesu ta tsa gigɗavafta haɗik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləŋ ta həŋ katakata. «Kahwathwata ná, Zwaŋa Lazglafta na mndu na,» ka həŋ. 55 Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'iŋ ka nghay. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afta həŋ mista Yesu ŋa maganata slna. 56 Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Paɗamta Yusufu ta Yesu
Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

57 Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la

§ **27:43** Ngha ta Zabura 22:9. * **27:46** Ngha ta Zabura 22:2. † **27:48** Ngha ta Zabura 69:22. ‡ **27:51** Ngha ta Sabi 26:31-33.

Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. 58 Ka lagha tsi da Pilat da ɗawaftá mbla Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi ŋa vlaŋta. 59 Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya ŋusliŋ. 60 Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfiɗ, si lap tsi ma kluluh ŋa ghəŋani. Ka taŋwaluŋtá tsi ta mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'aftá tsi, ka laghwi. 61 Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəŋ nda tsa kulu ya.

Nghay la sludzi ta kula Yesu

62 Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa baɗu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. 63 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, "tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a yu nda hafu§," ka'a. 64 Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həŋ ngha tsa kulani ya, ha baɗu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə həŋ ŋa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kɗavaktani ya katakata ka tsa taŋtaŋ ya,» ka həŋ. 65 «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza'a kuni da nghay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. 66 Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka ŋərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ŋa nghay.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku
Mak 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

1 Tahula luta Sabat, wurək tgha baɗu Dəmas, ka sli'afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. 2 Gi ka gigɗavaftá haɗik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka taŋwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. 3 Ta wuɗaku manda wuɗa luwa. Ka ŋusliŋ lgutani tilil manda papla. 4 Ka ghudzaku tsa sludziha ta ngha tsa kulu ya da zləŋ. Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

5 Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantsa: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a. 6 Ta haɗ hadna wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu ɓa. 7 Ka dza'a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa'a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

§ **27:63** Ngha ta 16:21, 17:23, 20:19. * **28:1** Ngha ta 27:56. † **28:7** Ngha ta 26:32.

8 Ka gi sli'afta tsa mi'aha ya
ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda
rfu nda rfu guli, ka laghu nda
hwaya nda hwaya mnay ŋa
duhwalha Yesu. 9 Ka gi lagha
Yesu da guyaku nda həŋ.
«Zguwa tsa!» ka'a nda həŋ.
Ka gavadaghatá tsa mi'aha
ya tavatani, ka ŋaŋanatá
sələhani, ka tsəlɓu ta kəmani.
10 Ka Yesu nda həŋ mantsa:
«Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala
da mnanata zwanama ɗa, ka
dza'a həŋ da luwa Galili, hada
dza'a gmakwa ŋni nda həŋ,»
ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

11 Tata tvi tsa mi'aha ya,
ta sli'amtá sanlaha ma tsa
gwal si ta ngha kulu ya da
luwa, ka laghu da rusay ŋa la
mali ta ghəŋa gwal dra skwi
ŋa Lazglafta ta inda skwi ta
maguta. 12 Ka tskavatá la
mali ta ghəŋa gwal dra skwi
ŋa Lazglafta, nda la galata
mndu, ka dzraftá həŋ ta
klafta tsedi ɗəmbləkka vlaŋtá
tsa la sludzi ya. 13 Ka həŋ nda
həŋ mantsa: «"Duhwalhani
ta sagha ghalaghata girviɗik
ta hani‡ aŋni ná, kiɓa" ka
kuni dza'azlay, ka həŋ. 14 Ka
snanaghasna tsa gwaɗa ya
ta ŋumna ya, dza'a nda sna
aŋni ta skwi ŋa mnanata, haɗ
sana skwi dza'a ksaghunata
wu,» ka həŋ. 15 Ka zlghaftá
tsa la sludzi ya ta tsa tsedi ya,
ka laghwi magata manda ya
mnanaf lu ta həŋ. Ka tutá tsa
gwaɗa ya mataba la Yahuda,
ta mnə həŋ ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwá

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

16 Ka sli'afta tsa duhwalha
Yesu ghwaŋpɗə ndeŋ ya ka
laghwi da luwa Galili ta ghwá
ya mnanaf§ Yesu ta həŋ.
17 Na gi nghay taŋ ta Yesu, ka
tsəlɓatá həŋ ta kəmani. Ama
ta dga ghəŋ sanlaha. 18 Ka
gavadaghatá Yesu, ka'a nda
həŋ mantsa: «Inda mbraku
ta luwa nda ya ta haɗik tani
ná, vlihavla lu. 19 Lawala
ta ghəŋa haɗik demdem, ka
nanafta kuni ta mnduha ka
duhwalha* ɗa, ka maganafta
kuni ta batem ta həŋ ma hga
Da, ma hga Zwaŋ, nda ya
ma hga Sulkum nda ghuɓa.
20 Ka taghanafta kuni ta
həŋ ta snatá inda skwiha ya
mnaghunaf yu. Ya wana yu
kawadaga nda kaghuni ha
kɗavakta ghəŋa haɗik,» ka'a.

‡ **28:13** Ngha ta 27:64. § **28:16** Ngha ta 26:32. * **28:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Gwaɗa ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem
Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

1 Zlrafta Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta. 2 Nda nza manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tiŋlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, ŋa dza'a faɗaghatá tvi. 3 Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay: Payanawa paya ta tvi ŋa Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

4 Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbəɗanafwa mbəɗa ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. 5 Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta haɗika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maniginjtá həŋ ta dmakuha taŋ, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta həŋ ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurdeŋ. 6 Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ŋalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá ɓanava huta misti.† Hi'i nda zuɗuma mtak skwa zayni. 7 Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula ɗa, mal ŋani mbraku ka ŋa ɗa, slaf a i'i ɗekɗek dər ŋa ɓukwadata ka plaptá zu'a ɓaɓah ma səlani wa. 8 I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ŋa ɗa. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuɓa dza'a magaghunafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi
Mat 3:13—4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13

9 Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta haɗika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurdeŋ. 10 Ta sabə Yesu ma imi manda kɗaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghaŋtá tsi ta gunatá luwa buwaŋ, ka saha Sulkum nda ghuɓa manda ghərbu' ta ghəŋani. 11 Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwaŋa ɗa ta ɗvu yu, ma hyahya ŋuɗufa ɗa,‡» ka'a.

Dzəghaŋta halaway ta Yesu ma mtak
12 Tahula tsa, ka gi tiŋwaghatá Sulkum nda ghuɓa ta Yesu da mtak. 13 Ka zatá tsi ta fitik fwaɗ mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimtak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

* **1:3** Ngha ta Isaya 40:3. † **1:6** Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ **1:11** Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1.

Taŋtaŋa hgay Yesu ta duhwalhani
Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

14 Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta haɗika Galili da mna Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta. 15 Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbəɗanafwa nzakwa ghuni, ka zlghafta kuni ta Lfiɗa Gwaɗa,» ka'a. 16 Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghaŋtá tsi ta i Simuŋ nda zwaŋamani Andre ta wɗa kadəŋa taŋ da drəf ŋa tuma klipi, kabga tuma klipi slna taŋ. 17 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Saghawasa, mbaɗwa mista ɗa, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. 18 Gi sɗak zlanavazla həŋ ta kadəŋa taŋ, ka laghu mistani. 19 Manda zadapta taŋ daw', ka lagha həŋ slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana ta paya kadəŋa taŋ guli ma kwambalu. 20 Ka hgaftá tsi ta həŋ, «mbaɗwa mista ɗa,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da taŋ Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta həŋ.

Ghzligiŋtá Yesu ta ghwaɗaka sulkum ma sana mndu
Luk 4:31-37

21 Tahula tsa, ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma tsa həga ya. 22 Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya. Nza a manda ŋa gwal tagha zlaha Musa ŋa mnduha wa. 23 Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwaɗaka sulkum mataba taŋ ta lami da tsa həga tagha skwa taŋ ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantsa: 24 «Yesu zwaŋa la Nazaret, nu gwaɗa gha nda aŋni, sagha ka da zaɗa aŋni? Wya nda sna ŋni kazlay: Mndu nda ghuɓa daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. 25 «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. 26 Lagha tsa ghwaɗaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. 27 Ka tsutá ŋuɗufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka ɗaɗawu həŋ mataba taŋ, ka həŋ mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! lfiɗa skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna həŋ,» ka həŋ. 28 Ka tutá gwaɗa ta ghəŋa Yesu wdiɗ ta haɗika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuŋ
Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

29 Tahula sli'agabta taŋ ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá həŋ ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuŋ

§ **1:14** Ngha ta sura 6:17.

nda Andre. 30 Tata lamə nda la həŋ da həga, ka gi mnə lu ŋa Yesu ta gwaɗa ta midza Simuŋ ta hani ta ɓasa ŋuɗidar. 31 Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ŋanata ta dzvu, ka sli'anafta. Na tsa gi sli'anaftani ya, gi kwandlaŋ mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganatá skwa zay ta həŋ.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul ɗughwanaku
Luk 4:42-44

32 Tahula dəɗata fitik baɗu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul ɗughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. 33 Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ŋərɓisl ta watgha tsa həga ya. 34 Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma ɗaŋwaha taŋ kavghakavgha, ghazliginha ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlaŋ a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ŋa gwaɗa guli wu, kabga nda sna hahəŋ guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

35 Na tsaɗakwa vli ta tsughbura sərɗək, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəɓu tsi ta dzvu hada. 36 Ka sli'aftá i Simuŋ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. 37 Ka naghə həŋ, ka slaftá həŋ tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka həŋ nda tsi. 38 «Mbaɗma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnananŋtá gwaɗa Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda həŋ. 39 Ka laghu tsi da mna gwaɗa Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda haɗika Galili, ghazliginha ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rɗa mndu tida
Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

40 Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rɗa mndu tida tsəlɓata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda zɗakatahuɗa gha, laviŋlava ka ta mbiɗifta,» ka'a. 41 Ka ksaŋtá tsi ta Yesu ka hiɗahiɗa. Ka kapaŋtá tsi ta dzvani ka ksaŋta. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. 42 Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəɗ vghani. 43 «La tama,» ka Yesu vriŋta. 44 Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walaŋta mnananŋtá mndu, ka dza'a ka da maranaŋtá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta. Ka plata ka ta ghəŋ manda ya vindaf Musa, ŋa maraŋtá ghuɓatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,*» ka'a. 45 Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdiɗ. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwaɗa ya ta Yesu ka lamə da luwa baŋluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

* **1:44** Ngha ta Zlahu 14:2-32.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa sələni
Mat 9:1-8, Luk 5:17-26

1 Tsɓakw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda snaŋta lu kazlay: Vra-gaghavra Yesu dzagha kə'a, 2 ka sli'adaghatá mnduha ŋərɓisl ndaghaganaptá vli nduk ta daɓitgha, haɗ vli ŋa nzaku wu, ta mna Lfiɗa Gwaɗa Yesu ŋa taŋ. 3 Ka tsukwadanaghatá mnduha fwaɗ matabə mnduha ta sli'adaghata da tsi ta sana mndu nda rwa sələni. 4 Zbay taŋ ta tvi ŋa ɓhanavatá Yesu ná, triɗ mutsaf a həŋ wa. Ka ŋladaftá həŋ ta ghəŋa tsa dzuguvi nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá həŋ ta ghəŋani, ka hbaftá həŋ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá həŋ nda ta tsa ghurum ya. 5 Nghanata Yesu ta tsa zlghay nda ŋuɗufa taŋ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəŋ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa sələni ya. 6 Ta nzaku sanlaha ma gwal tagha zlaha Musa ŋa mnduha ma tsa vli ya, ka həŋ ma ghəŋa taŋ mantsa: 7 «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviŋtá* pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta turtukwani na?» ka həŋ. 8 Snaŋta Yesu ta tsa skwi ta mnə həŋ ma ghəŋa taŋ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? 9 Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu nda rwa sələni na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ŋani kazlay: Sli'afsli'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? 10 Ndana tama, kada snaŋta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa pliŋtá dmakwa mndu ta ghəŋa haɗik kə'a ná, wya tsi: 11 Ka i'i ta mnaghata gra wa, "Sli'afsli'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,"» ka'a nda tsa mndu nda rwa sələni ya. 12 Gi brahwat kə'a sli'afta, zləŋal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim həŋ nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həŋ.

Hgafta Yesu ta Levi mnda tska dzumna
Mat 9:9-13, Luk 5:27-32

13 Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ. 14 Tata gra mbaɗa Yesu, ka nghaŋtá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwaŋa Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbaɗa mista ɗa,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka laghwi mistani.

Za skwa zay ma həga ga Levi

15 Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska

* **2:7** Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25.

dzumna, nda sanlaha ma ghwaɗaka mnduha, kabga nda ndəgha mndərga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá həŋ ka za skwi ma həga ga Levi.† 16 Kə'a, ká gwal tagha zlaha Musa ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwaɗaka mnduha‡ ya. Ka həŋ nda duhwalha Yesu mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na ɓa?» ka həŋ. 17 Slrew, lamla tsa gwaɗa ya da sləməŋa Yesu. Ka'a mantsa: «Gwal kul ɗughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal ɗughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tuɗukwa aŋni kə'a wa,» ka'a nda həŋ.

Gwaɗa Yesu ta ghəŋa suma
Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

18 Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha ɗawaŋta da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ŋa gha ma duhwalha suma ka na?» ka həŋ nda tsi. 19 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka ta kawadaga graha zwaŋa midzi nda tsa zwaŋa midzi ya katsi ná, ta sumay həŋ ta suma ra? Ka ta kawadaga həŋ katsi ná, haɗ həŋ ta suma wa. 20 Dza'a saghasa fitik, ŋa klaghutá zwaŋa midzi. Baɗu tsaya tama, dza'a sumay həŋ ta suma. 21 Mantsa guli, haɗ lu ta tsaktá lfiɗa gərzaŋ, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi katsi ná, dza'a kɗiŋkɗa tsa lfiɗa gərzaŋ ya ta mɗukiŋtá tsa halata lgut ya. 22 Haɗ lu ta ɗihamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfiɗani ta ɗihamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukiginzlukwa ta tsa halata huta ya, ŋa tiŋtani. Ŋa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghəŋa sabat
Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

23 Baɗu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tvi§ ma vwaha nimaya, ka ɓala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. 24 Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ngha ɓa gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay baɗu sabat* na?» ka həŋ. 25 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanafta maya ta həŋ nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? 26 Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghəŋa inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ná, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pɗar tsi ta skwi

† **2:15** Ngha ta Lukwa 5:29. ‡ **2:16** Ngha ta Lukwa 15:1-2. § **2:23** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. * **2:24** Ngha ta Sabi 34:21. † **2:25** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7.

ŋa zaŋta, tsatsanafha guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay‡ ya ná, haɗ hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kweŋkweŋ ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafha ta grahani guli,» ka'a. 27 Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kabga ŋa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ŋa sabat wa. 28 Tsaya kəl Zwaŋa mndu ka nzaku ka mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a.

3

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

1 Mbaɗaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. 2 Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na baɗu sabat, ká mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga ŋa mutsaftá rutsak tida. 3 «Sli'afsli'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. 4 Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Nu skwi nda ra ŋa magay baɗu sabat na? Maga skwi ɗina re, ari maga ghwaɗaka skwi a na? Mbanaftá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həŋ. Tsitsriɗ, ka həŋ nzata. 5 Ka kuzlanaftá tsi ta Yesu ta ŋuɗuf manda waftani ta həŋ, kabga tsa təŋa ta ghəŋa taŋ ya. Huf safi ta ŋuɗufa Yesu, «tɗaptɗa ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tɗapta tsi ta dzvani, gi kundliŋ mbatani tsa. 6 Ka gazlagabtá la Farisa dzibil, gi ka laghwi həŋ dzrəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus * ŋa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

7 Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba taŋ, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaŋta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta həŋ daga ta haɗika Galili, nda ya ma Zudiya, 8 nda pɗakwa gwal ta haɗika Ursalima, nda gwal ta haɗika Idume, nda gwal ta ɓla ghwa Zurdeŋ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduŋ tani. 9 Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ŋa payanatá kwambalu, kabga yaha mnduha da ɓisla i'i kə'a, 10 kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal ɗaŋwa ka sli'adaghata. 11 Ghur ka gwal kasaf ghwaɗaka sulkum ta həŋ ngha Yesu guli ná, ka sli'adaghatá həŋ da tsəlɓu ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwaŋa Lazglafta!» ka həŋ nda tsi. 12 Ka davanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋɗaŋɗa. «Ma mnaŋ kuni ta i'i» ka'a nda həŋ.

Ɗagabta Yesu ta duhwalhani ghwaŋpdə his
Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

13 Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta kuɗuŋur. Ka haga'atá tsi ta gwal kumaŋ

‡ **2:26** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9. * **3:6** Hiridus Aŋtipas.

tsi, ka sli'adaghatá həŋ slanaghata. 14 Ka ɗaga'atá tsi ta gwal ghwaŋpɗə his ŋa nzaku tavatani, ŋa ghunayni guli ta həŋ mna Ggwaɗa Lazglafta. 15 Vlaŋha ta mbrakwa ghazliginjtá duhwalha halaway ma mnduha ta həŋ. 16 Wya hga tsa gwal ghwaŋpɗə his ɗagab tsi ya: Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, 17 nda i Yakubu nda zwaŋamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanaftá hga taŋ, manda mnay kazlay: Zwana ŋəzla luwa‡ kə'a ya, 18 nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwaŋa Alfe, Tade, Simuŋ mnda la Kananit, 19 nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanaftá Sulkum nda ghuɓa

20 Tahula tsa, ka sli'aftá həŋ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dlivis slanaghatá həŋ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ŋa zaŋtá skwa zay. 21 Snaŋta la taŋ ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwaɗa ghunislakani kə'a ya, ka sagha həŋ da klay.

Zlghawa Yesu ta ghəŋa razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

22 Ka gwal tagha zlaha Musa ŋa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantsa: «Nda ksa na mndu na da Belzebul§, kabga nda mbrakwa halaway ta ghazliginjta tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. 23 Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ŋa taŋ nda mahdihdi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Waka halaway dza'a ghzliginjtá halaway na? 24 Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tɗukwa ra? 25 Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? 26 Ka kuranavatá ghəŋani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kɗavakta ŋani tsa. 27 Ka ta habaf a mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga taŋ ka hlugudunustá huzlani wa. 28 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. 29 Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuɓa, plinista a lu ta dmakwani ɗekɗek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəŋani ŋa kɗekedzeŋ,» ka'a nda həŋ, 30 kabga «nda ghwaɗaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwaɗa ya ŋa taŋ.

I wa vərɗa zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

† **3:16** Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ **3:17** Gray nda Lukwa 9:54. § **3:22** Ngha ta Mata 10:25.

31 Tahula tsa, ka ɓhadaghatá
i mani nda zwanamani ma
Yesu, ka sladaghuta ma
bli. Ka ghunadamtá həŋ ta
mndu da həga ŋa hgagaptá
Yesu. 32 Tizlik tskatá mnduha
tavata Yesu ta lagha lu da
mnay ŋani kazlay: Wa'a i
ma gha nda zwanama gha ta
hga kagha ma bli kə'a. 33 «I
wa ma ɗa nda zwanama ɗa
na?» ka'a zlghaftá wani. 34 Ka
nghadaptá tsi ka tsa mnduha
ta nzaku ta wanafta ya, ka'a
mantsa: «Wana i ma ɗa nda
zwanama ɗa, 35 kabga inda
mndu ta maga skwi manda
ya ta kumə Lazglafta, tsaya
zwaŋama ɗa, tsaya mukuma
ɗa, tsaya ma ɗa,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

1 Ma sana fitik, ka nzəglatá
Yesu ka tagha skwi ŋa
mnduha ta wa drəfa Galili.
Ka tskadaghatá mnduha ta
vgha ŋərɓisl tavatani, kəl
tsi ka laghwi nzagapta ma
kwambalu ta wa tsa drəf ya,
ta nzatá inda tsa mnduha
ya rpa' ta wani. 2 Ka taghə
tsi ta ndəghata skwi ŋa taŋ
nda mahdihdi. Wya ka'a nda
həŋ ma tsa tagha skwani ya:
3 «Snawa ka mnaghunata yu
ɓa! Mbaɗaka sana mndu
ka sli'aftá ka laghwi da
wutsa hulfa ma vwahani.
4 Tata wutsaywutsay mantsa,
ka rkatá sanlaha ta tvi
ka sli'adaghatá ɗyakha da
ɗaguta. 5 Ka rkatá sanlaha
ta kluluh ma vli kul slaghutá
haɗik, ka gi ɗyaftá tsi misim-
misim kabga sira a haɗik ta
ghəŋani wa. 6 Na safa fitik
dzafta tida, ka zlghutá tsi həw
ka ghwaluta, kabga slaghu
a slrəŋ mistani wa. 7 Ma
teki sanlaha, ka glanaghatá
teki ka raghwanata pghaf
a ta ghəŋ wa. 8 Ta gənək
sanlaha, ka ɗayafta tsahaya,
ka galafta, ka pghaftá ghəŋ
ka zwaŋ dze'dze'. Miɗiɗa
ghəŋa sanlaha, selela ghəŋa
sanlaha, ɓərzləzla ghəŋa
sanlaha. 9 Mndu nda sləməŋa
snay, ka sna tsi,» ka'a nda
həŋ.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwaɗa nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

10 Manda dgaghuta i Yesu
nda duhwalhani kawadaga
nda sanlaha ma mnduha
ta vgha, ka ɗawaŋtá həŋ ta
ghəŋa tsa mahdihdi ya da
tsi. 11 «Kaghuni, vlaghunavla
lu ta snaŋtá ɗifa ta gwaɗa ta
ghəŋa ga mghama Lazglafta,
ama ŋa sanlaha ná, ba nda
mahdihdi dza'a mnanaŋta
lu ta həŋ, 12 kabga ŋa nghay
taŋ, nghaŋta a həŋ wa. Ŋa
snay taŋ, snaŋta a həŋ ɗekɗek
wa. Ka má nda sna həŋ katsi
ná, má dza'a mbəɗakmbəɗa
həŋ ta vgha da Lazglafta ŋa
plinistani ta dmakuha taŋ*,»
ka'a nda həŋ.

Klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya

Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

13 Tahula tsa, ka'a nda həŋ
guli mantsa: «Sna a kuni ta
tsa mahdihdi ya ra? Ka sna

* **4:12** Ngha ta Isaya 6:9, 10.

a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snaŋtá inda mahdihdi tama? 14 Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwaɗa Lazglafta ya ta wutsə tsi. 15 Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa taŋ. Na gi snaŋta taŋ ta gwaɗa Lazglafta ma ŋuɗufa taŋ, ndadaghata halaway hlugudunustá həŋ, manda ɗagay ta ɗaguta ɗyak ta hulfa ta tvi. 16 Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida həŋ. Ka snaŋsna həŋ ta gwaɗa Lazglafta gi misimmisim ka həŋ ta tsu'afta nda rfu, 17 ama haɗ həŋ ta zlaŋtá vli ŋa dzugwamta tsa gwaɗa ya ta slrəŋ ma ŋuɗufa taŋ wa. Ka gruŋgra ghuya ɗaŋwa nda giri ta həŋ kabga tsa gwaɗa ya katsi, gi suwak zlanavata taŋ ta zlghay nda ŋuɗufa taŋ. 18 Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida həŋ. Snaŋsna həŋ ta gwaɗa Lazglafta 19 ama ta laghula həŋ da ndana nzaku ma ghəŋa haɗik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbaɗa tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwaɗa ya, ka niŋtá həŋ ka ksubaŋ. 20 Sanlaha ma mnduha ná, manda haɗik ka gənək həŋ. Ta snaŋsna həŋ ta gwaɗa Lazglafta, ta zlghafzlgha həŋ nda ŋuɗufa taŋ, ta magay həŋ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata həŋ, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ŋulum ŋulum magatá ŋa taŋ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla

Luk 8:16-18

21 Ka Yesu nda həŋ guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ŋa dzuɓamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ŋa fiŋta mista ghzləŋ na? Ta klafta ŋa fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. 22 Haɗ skwi nda ɗifa dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Haɗ skwi kɗekkɗek dza'a kwal kul maravata baŋluwa guli wa. 23 Mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi,» ka'a. 24 Ka'a nda həŋ guli: «Ɗaswa ka kuni nda skwi ta snaŋta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ŋa ghuni, ŋa sgaghunaghatá ŋa ghuni guli. 25 Tsaya tama, mndu ta fata sləməŋani ɗina ka sna gwaɗa ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snaŋtani. Ama mndu ta dərzlaftá sləməŋani ná, dza'a sganaghasga ta dərzlanafta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma haɗik graf lu nda ga mghama Lazglafta

26 Ka'a nda həŋ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da haɗik ya ga mghama Lazglafta. 27 Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girviɗik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi gifitik, ta ɗyutá ɗyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. 28 Haɗik ta ɗyginŋtá hulfa ŋa

† **4:21** Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33.

nzakwani ka kuzuŋ. Tahula tsa, ŋa pghaftani ta ghəŋ ŋa ksayni ta zwaŋ. 29 Ka nda ndəha tsi vərzləŋ tama, nda maga fitik ŋa tsay, sagha fitika kla vɗu ŋa tsay‡ tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa

Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

30 Wya ka'a nda həŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? 31 Tsa ga mghama Lazglafta ya ná, dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndərzikw nzakwani mataba hulfaha ta ghəŋa haɗik, ama ka sləgam sləga lu, 32 ta glafgla gdiz ka malaghutá hamata sluhwaha niɗali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviŋta ɗyakha ta baba həga taŋ tida,» ka'a.

33 Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnananŋta tsi ta gwaɗa ta həŋ prək ka snaŋta taŋ. 34 Inda ŋani ma gwaɗa nda həŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata taŋ nda ghəŋa taŋ nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta həŋ.

Lɓanata Yesu ta mativirau'

Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

35 Gahawu baɗu va tsa, «mbaɗma ta a ɓlu a,» ka Yesu nda duhwalhani. 36 Ka sli'afta həŋ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həŋ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. 37 Tata ndrə həŋ ma kwambalu, ka sli'afta mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanafta kwambalu. 38 Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəŋani ta skwa fa ghəŋ. Ka sli'anaftá həŋ. «Mghama ɗa! Ndana a kagha ta na zwaɗuta dza'a zwaɗuta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. 39 Sli'avatani mantsa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «Lɓalɓa ka nzata ka tɓekw!» ka'a nda drəf. Ka lɓatá falak, ka nzatá vli tɓekw. 40 Ka mbəɗavatá tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda heŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, haɗ zlghay nda ŋuɗuf da kaghuni ɗekɗek katək ra?» ka'a nda həŋ. 41 Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwaɗa!§» ka həŋ.

5

Mbanafta Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

1 Manda laba taŋ ta tsa sana ɓla drəfa Galili ta haɗika Geraseni* ya, 2 tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. 3 Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Haɗ mndu ta laviŋtá ksafta ŋa habafta dər nda ziɗa wu, 4 kabga si

‡ **4:29** Zuwel 4:13. § **4:41** Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * **5:1** Gray nda Mata 8:28.

ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda ziɗa, ama ta ratsiŋ ratsa tsatsi ta tsa ziɗaha ya, ta ɓaliŋ ɓala ta tsa tsuhwalha ya. Haɗ mndu ta laviŋtá zlahafta wa. 5 Inda fitik ta vaghə nda vagha, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. 6 Na tsa Nghaŋtani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayaftá tsi ka lagha tsəlɓata ta kəmani, 7 ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwaŋa Lazglafta ta luwa: Nya mataba ɗa nda kagha na? Ta ndəɓa dzvu yu da kagha nda həga Lazglafta, ma ghuyɗip ka ta ɗaŋwa,» ka'a. 8 Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwaɗaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kə'a. 9 Ka ɗawaŋtá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Dəɓa'» hga ɗa, kabga nda tska ŋni. 10 Kdəkkdək, ma ghzliŋnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ŋɗaŋɗa nda tsi.

11 Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay taŋ tavata ghwá. 12 Ka tsa ghwaɗaka sulkum ya mantsa: «Kdəkkdək, ghuna ta aŋni da a ghuvazuha a, ka sli'amta ŋni da həŋ,» ka həŋ nda tsi. 13 «Lawala!» Ka'a nda həŋ. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf. Ta magay mbsaka taŋ ta dəmbu' his ta zaɗamta ma tsa drəf ya. 14 Na tsa gwal si ta ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'afta həŋ nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. 15 Manda sli'adaghata taŋ tavata Yesu, ka nghaŋtá həŋ ta tsa mndu si sli'amə ghwaɗaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlaŋ nda suɗatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zləŋ. 16 Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, ŋa taŋ. 17 Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma haɗika ŋni,» ka həŋ nda Yesu. 18 Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. 19 Ama ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanafta ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglafta, nda ya kə'a tawatá hiɗahiɗa ta kagha,» ka'a. 20 Ka sli'afta tsi ka laghwi da manay ma kuraghuta haɗika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda taŋ nda ndərmima.

Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus

Mat 9:18-26, Luk 8:40-56

† **5:11** Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

21 Manda vradaghata Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana ɓla drəf, ka sliʼadaghatá mnduha ŋərɓisl slanaghata hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. 22 Ka lagha sana mndu tekw mataba maliha ma həga tagha skwa la Yahuda slanaghata. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghaŋtani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. 23 Ka ŋavatá tsi ka ndəɓa dzvu da tsi, kaʼa mantsa: «Wa a makwa ɗa ta kala ghəŋ ta dzaʼa mtaku. Kdəkkdək, sawi ksaŋta nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» kaʼa nda tsi. 24 Ka sliʼaftá Yesu ka dzaʼa kawadaga nda tsi. Mbaɗa mnduha ka sliʼi rutututa mistani, ka ɓislay.

25 Mamu sana marakw mataba taŋ ta maga vaku ghwaŋpɗə his ta paghaku. 26 Ghuyghuya tsa marakw ya ta ɗaŋwa katakata ta dzaʼa da takay da duhturha. Zaɗiŋzaɗa ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, haɗ lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa ɗaŋwani ya. 27 Na snaŋta tsa marakw ya ka lu ta gwaɗa ta Yesu, ka kɗikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksaŋtá lguta Yesu nda ga mahul-hul, 28 kabga wya kaʼa ma ghəŋani: «Tsa ksaŋ yu ta dər lgutani taɗa ná, dzaʼa mbaku yu,» kaʼa. 29 Na tsa gi ksaŋtani ya, gi tərsiuʼ lɓata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdər nda mba. 30 Gi ta snə Yesu ma ŋani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbəɗavata mataba tskata mnduha. Kaʼa mantsa: «Wa na mndu ta ksaŋtá lgutha ɗa na na?» kaʼa. 31 Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta ɓisla kagha ná, wa ta ksihata na» ka ka? ka həŋ nda tsi. 32 Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksaŋta ya. 33 Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zləŋ, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zləmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnanaŋtá kahwathwata. 34 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda mba ka makwa ɗa, kabga zlghafta gha ta iʼi nda ŋuɗufa gha. La nda vgha ta zɗaku, ka nzata ka kwandəlaŋ,» kaʼa.

35 Tata gwaɗa Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus kazlay: Kɗakwa tsa makwa gha ya tsa, ŋa daŋwazlgəlta gha ŋaw ta mgham na? ka həŋ. 36 Klaf a Yesu ta tsa gwaɗa taŋ ya ka gwaɗa wa. «Ma zləŋ ka, fafta kagha ta ghəŋa gha ta iʼi kweŋkweŋ ŋa gha,» kaʼa nda Zayrus. 37 Ka sliʼaftá tsi ka dzaʼa. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dzaʼa mistani, ka hgaʼatá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwaŋamani ma Yakubu ŋa dzaʼa mistani. 38 Ka ɓhadaghatá həŋ da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza lubaluba. 39 Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta

a zwaŋ wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda həŋ. 40 Ka ghuɓasu həŋ ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta i dani nda mani ma tsa zwaŋ ya, nda tsa gwal lagha həŋ kawadaga ya, ka lamə həŋ da tsa dzuguvi nda zwaŋ mida ya. 41 Ka ŋanatá tsi ta dzvu, ka'a mantsa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa ɗa, sli'afsli'a, i'i ya ta gwaɗa nda kagha kə'a ya.

42 Gi hlәbəts ka tsa makwa ya sli'afta ka gi mbaɗa. A', ghwaŋpɗə his ima tsa makwa ya. Ka nzata həŋ ndandrakawa ka ndərmimay. 43 Mbaɗaka Yesu ka zlahanaghatá həŋ ka ŋɗaŋɗa kazlay: Yahayaha kuni da mnay dər ŋa wa tsi, ka'a. Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Vlaŋwa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlghaftá Yesu

Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

1 Ka sli'aftá Yesu ka zlaŋtá tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. 2 Baɗu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim həŋ nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlaŋtá mndərga nana ma ɗifil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha na? 3 Tsa mnda fiɗi ta nzakway ka zwaŋa Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwaŋamani ma i Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simuŋ a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka həŋ. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da həŋ. 4 Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku ŋa anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la taŋ nduk nda ya ma həga ga taŋ‡ ná, haɗlu ta vla glaku ŋani wa,» ka'a. 5 Tsaya kəl Yesu ka kwal kul magaŋtá mazəmzəm hada. Ka laghu tsi ksaŋta nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul ɗughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta həŋ. 6 Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala taŋ kul zlghaftá tsatsi nda ŋuɗuf ya.

Ghunafta Yesu ta duhwalhani ghwaŋpɗə his

Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi ŋa mnduha. 7 Ka hagaftá tsi ta duhwalhani ghwaŋpɗə his ŋa ghwanaftani ta həŋ his his his da luwaha. Ka valaŋtá tsi ta mbraku ta həŋ ŋa ghazliginŋtá ghwaɗaka sulkum. 8 Ka zlahanaghatá tsi ta həŋ ka'a mantsa: «Ta sli'i kuni ya, dafa kweŋkweŋ dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay,

* **6:1** Ngha ta Mata 13:54. † **6:3** Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ **6:4** Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tsedi ma zlibi. 9 Yaha kuni klaftá mahisa lgut. 10 Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'aftá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afta ma tsa vli ya. 11 Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afta kaghuni ta kwalaghutá sna gwaɗa ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwiŋta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maraŋtá nzakwa dmakwa taŋ ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ. 12 Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mnay ŋa mnduha, ka həŋ mantsa: «Mbəɗanafwa mbəɗa ta nzakwa ghuni, ka mniginta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həŋ. 13 Ka ghazligiŋtá həŋ ta ghwaɗaka sulkum ma mnduha, mbambanafha həŋ ta ndəghata gwal kul ɗughwanaku nda masana-vata rɗi ta həŋ§.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

14 Mantsa, ka snanaghatá tsa gwaɗa ta gwaɗə lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hgani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəmzəmha,» ka lu. 15 «Iliya ya tane,» ka həŋ. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda ŋa taŋ. 16 Ama manda kɗakwa Hiridus ta snaŋta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghəŋani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. 17 Kəl Hiridus ka mnata ksaftá Yuhwana ná, kabga gwaɗa ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwaŋamani Filip* klu tsi ka marakw, 18 si kəl Yuhwana ka mnay ŋa Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwaŋama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksaftá Yuhwana ka tsamta ma ziɗa. 19 Tifin ɓasanava ɓasa Hiridiya ta ŋuɗuf ta Yuhwana kabga tsa gwaɗa ya, ka zbə tsi ta tvi ŋa dzata ama triɗ traptra ta tvani. 20 Vərɗa dər Hiridus ná, ta zləŋay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuɓa Yuhwana, ŋərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwaɗa ta gwaɗə Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghəŋani dər má ɗvafɗva tsi ta snay. 21 Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi ŋa dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, baɗu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Baɗu tsaya, ka hagaftá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghəŋa sludziha, nda gwal klu lu ta haɗika Galili ya. 22 Baɗu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya.

§ **6:13** Gray nda Yakubu 5:14. * **6:17** Ngha ta 8:27. † **6:18** Ngha ta Zlahu 18:16, 20:21.

Ka zɗanaftá tsa skalani ya ta ŋuɗufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafta maya gha ya, ɗawiha ɗawa dza'a vlaghavla yu,» ka'a. 23 Ka waɗanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a ɗawaŋta kagha da i'i ná, dza'a vlaghavla yu, dər má slɓahwa luwa ɗa tsi,» ka'a. 24 Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwi mnay ŋa mani. Tahula mnanatani, ka ɗawu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu ɗaway tama?» ka'a. Ka mani zlghaftá wani mantsa: «Ɗawa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. 25 Ka gi vrəglaghutá tsi slanaghatá mgham ka ɗaway da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. 26 Su'anak ká mgham nzata. Lavgliŋ a ta sɗanafta wu, kabga nda ghada waɗanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. 27 Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. 28 Ka sli'aftá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghatá ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta kwembleh. 29 Manda snaŋta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha həŋ klaghata mblani ka laghwi paɗamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

30 Mbaɗa tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá həŋ tavata Yesu, ka rusa skwi si maga həŋ, nda skwi ya si ta taghə həŋ ŋa mnduha. 31 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mbaɗma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Haɗ fitika taŋ ŋa mutsaftá dər zaŋta dər skwa zay wu, kabga ndəghata mnduha ta zazavaɗaku katakata hada. 32 Ka sli'aftá hahəŋ hahəŋ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. 33 Ta sli'i həŋ, nda ndəgha mnduha ta nghiŋtá həŋ, ka tsəmaftá həŋ. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda səla da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tiŋlaghutá həŋ ta ɓhadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahəŋ. 34 Manda ɓhadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksaŋtá həŋ katakata ta Yesu ka hiɗahiɗa, kabga nda nza həŋ manda tuwakha kul haɗ mnda ngha‡ həŋ, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa taŋ. 35 Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka həŋ mantsa: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, 36 mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a həŋ da luwa, nda ya da zwana

‡ **6:34** Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6.

luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a həŋ skwa skwiha ŋa zay taŋ,» ka həŋ. 37 Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlaŋwavla kaghuni ɓa ta skwa zay ta həŋ,» ka'a. Ama ka həŋ nda tsi mantsa: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagha mnduha his dərmək ta maga slna§, ka valaŋtá həŋ ŋa zay taŋ rki?» ka həŋ. 38 Ka'a nda həŋ mantsa: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagha» ka'a. Naghanata taŋ, ka həŋ mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka həŋ. 39 Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Mnanawamna ta mnduha ka nzanzata həŋ ka ghuɓu ka ghuɓu ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. 40 Ka tsakavatá mnduha, ka nzanzata dərmək dərmək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. 41 Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantsa, ka ɓalanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Mantsa guli, ka daganaftá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. 42 Inda taŋ demdem ka za-zutá həŋ, ka babaghawtá həŋ. 43 Ka tskaftá lu ta paɗakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwaŋpɗə his.* 44 Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dəmbu' hutaf ya.

Mbaɗay Yesu ta mbaɗa ta drəf

Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

45 Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a taŋ ta sana ɓla drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kɗə tsatsi ta vriŋtá dəmga ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həŋ. 46 Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwá da maga du'a. 47 Lama vli da rvidîk ya ná, ɓhatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadîk Yesu turtukwani. 48 Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takaɗaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həŋ. Wər ta tsughbura sərɗək vli, ka sli'aftá tsi ka mbaɗa ta drəf nda səla, ŋa dza'a nda da həŋ, ka kumə tsi ta klatá wa taŋ. 49 Kə'a ka həŋ ná, mamu skwi ta mbaɗa ta imi, zlah halalay ya, ka həŋ ka wahu. 50 Nda ngha inda taŋ demdem, ka ghudzaku həŋ ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwaɗganatá Yesu ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. 51 Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həŋ. Ka gi lɓata tsa falak ya tɓekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndərmimay katakata. 52 Ma ŋa snaŋta taŋ ta mbrakwa Yesu nda mazəmzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta həŋ wu, kabga tənətəŋa ghəŋa

§ **6:37** Ngha ta Mata 20:2. * **6:43** Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

taŋ.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret
Mat 14:34-36

53 Tahula tsughwaɗapta taŋ ta drəf, ɓhadaghar həŋ ta haɗika Genazaret, ka hbanata həŋ ta kwambala taŋ ta wa drəf hada. 54 Manda saba taŋ ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. 55 Tsəmafta taŋ, ka sli'aftá həŋ nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə həŋ nda ghzləŋa taŋ nda ghzləŋa taŋ ta gwal kul ɗughwanaku, da inda vli snaŋ həŋ kazlay: Hada Yesu kə'a. 56 Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huɗa luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul ɗughwanaku ka pghata ta daɓi. Ka ndəɓu lu ta dzvu da tsi, ŋa ksaŋta dər wa lgutani tsi kweŋkweŋ. Inda gwal ta ksaŋta ná, nda mbamba həŋ.

7

Gwaɗa i Yesu nda la Farisa ta ghəŋa tagha skwa dzidzi
Mat 15:1-9

1 Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. 2 Ka nghaŋtá həŋ ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda ŋratá dzvu, mbaziŋ a həŋ manda ya taghanaf dzidzíha taŋ ta həŋ wa. 3 Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, haɗ həŋ ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva taŋ tsuweɗek ɗina, manda ya taghanaf dzidzíha taŋ ta həŋ wa.* 4 Ka vragaghavra həŋ ta luma, haɗ həŋ ta za skwa zay ka ta mbazaghu a həŋ ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidzíha taŋ ta həŋ ta magə həŋ manda: Tva mbazapta ɗina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. 5 Mbaɗa la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka ɗawaŋta da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Nu kul haɗ duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidzíha, ta kəl həŋ ka za skwa zay kul mbaziŋtá dzvu na?» ka həŋ. 6 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya. A ta ŋa Isaya ta mnay ta ghəŋa ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

> nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva həŋ ta i'i. Ma ŋuɗufa taŋ ná, ɗva a həŋ ta i'i wa. 7 Zləzləva i'i ta zləzlvu həŋ ná, ka bətbət. Ma ŋa taghay taŋ ta zlaha ɗa ŋa mnduha ná, ka laghu həŋ da ŋanatá zlaha mnduha†,» kə'a ya.

8 Zlanava zla kuni ta zlaha Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. 9 «Nda hiɗa kuni kahwata ta wuɗiŋtá zlahuha Lazglafta, ka ŋanatá ŋa ghuni ma skwa dzidzí. 10 Wya ka Musa: "Vla ta glaku ŋa i da gha nda ma

* **7:3** Gray nda Lukwa 11:38. † **7:7** Ngha ta Isaya 29:13.

gha," ka'a. Ka'a guli na: "Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu," ka'a. 11 Ama ka kaghuni ta mnay ŋa mnduha ná, laviŋlava mndu ta mnay ŋa i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi ŋa kataghata, ɗaw laviŋ a yu wu, kabga kwarbaŋ ya manda mnay kazlay: Dza'a vlaŋtá Lazglafta yu kə'a. 12 Mantsa ya tama ta mbla kuni ta tsa mndu ya, ŋa kwal kul kataŋta i dani nda mani. 13 Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədĩŋmbəɗa kuni ta gwaɗa Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya ŋa mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda ɗaslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta ŋriŋta mndu
Mat 15:10-20

14 Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmga da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Gunawa guna ta sləməŋa ghuni ɗina, ka mnaghunata yu. 15 Haɗ skwi ta zadata mndu nda za ta ŋriŋta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma ŋuɗufa mndu ta ŋriŋta mndu,» ka'a. 16 [Ka mamu mndu nda sləməŋa snay ka sna tsi.] 17 Manda sli'afta Yesu ka laghwi da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmga, ka ɗawaŋtá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gray graf tsi ya. 18 Ka'a nda həŋ mantsa: «A'a, haɗ ɗifil ma ghəŋa kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Haɗ skwi ta zadata mndu nda za ta laviŋtá ŋriŋta mndu wu kə'a ra? 19 Haɗ tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da ŋuɗufa mndu wu, da huɗi ta dza'a tsi ŋa dza'a thidiŋta ma dra,» ka'a. Tsa gwaɗa Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuɓa inda skwa zay§ kə'a. 20 «Skwi ta sabə nda sa ma ŋuɗufa mndu ná, tsaya ta ŋriŋta mndu, 21 kabga ma ŋuɗufa mndu ta sli'agabta ghwaɗaka ndanuha, nda sli'iŋsli'iŋ, nda ghali, nda psla mnduha, 22 nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nənɓa mndu, nda kakraŋaku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gəla ghəŋ, nda ga rgha. 23 Inda tsa ghwaɗaka skwiha ta sli'agapta ma ŋuɗufa mndu ya ta ŋriŋta mndu,» ka'a nda həŋ.

Zlghay nda ŋuɗufa sana marakw
Mat 15:21-28

24 Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta haɗika Tir nda Siduŋ. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snaŋta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama laviŋ a ta ɗifaghuta wa. 25 Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaŋtá tsi ta mna gwaɗa ta Yesu. Ka gi sli'aftá tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. 26 Ka ndəɓu tsi ta dzvu da tsi ŋa ghzligiŋtá tsa duhwala halaway ya ma

‡ **7:10** Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.
§ **7:19** Gray nda Slna gwal ghunay 10:9-16.

tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta hadika Siri ya. 27 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlaŋzla ta zwani karaku ka baghafta həŋ. Dina a ka klaftá duvula zwani ka vlaŋtá zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. 28 «Mantsa nzakwani mndani mghama da, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta hadik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. 29 Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwada gha ya, la makwa da dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. 30 Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzləŋ. Ta had tsa duhwala halaway ya mida wa.

Mbanafta Yesu ta sana rgha kul snaŋta zləməŋ

31 Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ta hadika Tir, ka laghwi nda ma luwa Siduŋ, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ŋa vru nda tvə drəfa Galili. 32 Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləməŋ wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndəɓu lu ta dzvu da tsi ŋa ksaŋta nda dzvu ka mbafta tsi. 33 Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'iŋ nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfiŋa dzvuhani da sləməŋha tsa mndu ya, danafha ta sərdəkani ta ghanik. 34 Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlafta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwada luwa taŋ. 35 Gi wuzlaŋ guna guna sləməŋha tsa mndu ya, gi wuted plata ghanikani tsa, ka gwadə tsi ta gwada tsəleŋ. 36 Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha həŋ da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta həŋ ya ná, ka sgə hahəŋ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. 37 Ka ndərmim həŋ katakata, ka həŋ mantsa: «Inda skwi ta magə na mndu na na, dina. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani ta sləməŋhani, ka gwadayni ta gwada. Kay! Skwi dina ta magə na mndu na,» ka həŋ.

8

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwad

Mat 15:32-39

1 Ma tsa fitik ya, ka tskəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, had skwa zay ŋa zay taŋ wa. Ka hgaŋtá Yesu ta duhwalhani, 2 «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkəna fitika taŋ na ta nzaku kawadaga nda i'i, had skwi mutsaf həŋ ŋa zay guli wa. 3 Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda həŋ katsi, mutsafta a həŋ ta mbraku ŋa mbada ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'iŋ sanlaha mataba taŋ guli,» ka'a nda həŋ. 4 «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ŋa vlaŋtá na

mnduha na ŋa baghanaftá həŋ na?» ka duhwalhani nda tsi. 5 «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ,» ka həŋ nda tsi. 6 Mantsa tama, «nzawanza rəp ta hadík,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá həŋ. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfáŋ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka ɓalanaptá tsi, ka valaŋtá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Ka daganaftá hahəŋ ta tsa mnduha ya. 7 Mamu zwana klipi ki'a guli da həŋ, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəŋa tsa klipi ya, ka valaŋtá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. 8 Ka zutá mnduha, ka baghaftá həŋ. Ka tskaftá lu ta pɗakwani ma vəl zay taŋ, ka ghwanak ndəfáŋ. 9 Tsa mnduha ya na, ta magay həŋ ta dəmbu' fwaɗ. Mantsa tama, ka vriŋtá Yesu ta həŋ dzagha taŋ. 10 Gi tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu həŋ ta hadíka Dalmanuta.

Ɗaway la Farisa ta mazəmzəm da Yesu
Mat 16:1-4

11 Manda ɓhadaghata taŋ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərɗə həŋ ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay həŋ ta mutsaftá ghurum ŋa ksaftá Yesu, ka həŋ nda tsi mantsa: «Magaŋnamaga maga ta mazəmzəm ŋa maraŋta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ŋa gha ma mbraku kə'a,» ka həŋ. 12 Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka ɗawa magatá mazəmzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, haɗ sana mazəmzəm dza'a maranaŋta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda həŋ. 13 Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ŋa dza'a ta sana ɓla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu
Mat 16:5-12

14 Ma tsa sli'a taŋ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da həŋ ma kwambalu. 15 «Ɗasuwa ka kuni! Nghawa ghəŋa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ. 16 Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taŋ. «Zlah na kwala buradi kul haɗ da amu na yeya,» ka həŋ. 17 Fslek ka tsa gwaɗa ya lamə da sləməŋa Yesu. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul haɗ da kaghuni na? Ha gita, haɗ mahizl ma ghəŋa ghuni ra? Təŋtəŋani ghəŋa ghuni katək ra? 18 Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nghaŋtá kuni ta vli? Wana mamu sləməŋa ghuni, nu kul snaŋtá kuni ta sləməŋ*? Haɗ kaghuni ta havaktá skwi katək ra? 19 Ma fitika daganafta ɗa ta buradi hutaf ta mnduha dəmbu' hutaf, kidaghi ndaghanafta kuni ta

* **8:18** Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyel 12:2.

ghwanak nda paɗakwa vəl zay mnduha na?» ka'a nda həŋ. «Ghwaŋpɗə his həŋ,» ka həŋ.† 20 «A ki ma fitika daganafta ɗa ta buradi ndəfáŋ ta mnduha dəmbu' fwaɗ, kidaghi ndaghanafta kuni ta tughuba nda paɗakwa vəl zay mnduha guli?» ka'a nda həŋ. «Ndəfáŋ həŋ,» ka həŋ.‡ 21 «Ka si mantsa tsi, nu kwal kuni snaŋta tama?» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

22 Mantsa tama ka ɓhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndəɓu lu ta dzvu da tsi ŋa ksaŋta. 23 Ka ksaftá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanaftá tsi ta sərɗək ta iri, ka pghanaftá dzvu, ka ɗaw tsi da tsi kazlay: Nda ngha ka ta skwi ra? kə'a. 24 Ka gunaŋtá tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda ngha yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta ngha yu ta həŋ,» ka'a. 25 Ka pghəglaftá Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nghaŋtá tsa mndu ya ta vli tsuwaɗak. Nda mba tama, nda ngha ta dagatá skwiha. 26 Mantsa tama, «Yaha ka lami da huɗa luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

27 Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labə həŋ ta tvi, ka ɗaw tsi da duhwalhani. Ka'a mantsa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda həŋ. 28 Ka həŋ mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» 29 «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantsa: «Kagha na: Kristi§ ka,» ka'a nda tsi. 30 Ka zlahanaghatá Yesu ta həŋ ka ŋɗaŋɗa. Ka'a nda həŋ mantsa: «Yahayaha kuni da walaŋtá mnay mantsa ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

31 Mantsa tama, ka zlraftá Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapə ghuya Zwaŋa mndu ta ɗaŋwa katakata. Dza'a wuɗidiŋ wuɗa la galata mnduha, nda maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, baɗu mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. 32 Ka mnə tsi ta tsa gwaɗaha ya baŋluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slərpa vli ka davanaghata. 33 Ka mbəɗavatá Yesu, ka ngha duhwalhani. Ka ŋruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a

† **8:19** Ngha ta 6:35-44. ‡ **8:20** Ngha ta 8:1-9. § **8:29** Kristi: Tsaya Almasihu.

nda tsi mantsa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Haɗ ka ta ndanu manda ya ta kumə Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghəŋa taŋ manda ŋa Yesu

34 Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vziŋtani ta ghəŋani, ka klayni ta udza zləŋayni, ka dza'ani mista ɗa. 35 Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ɗa ka mndu katsi ná, dza'a zaɗiŋzaɗa tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zaɗiŋtá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfiɗa Gwaɗa ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. 36 Nu dza'a ghzlanata mutsafta mndu ta na ghəŋa haɗik na tender, ka nda zaɗa hafani na? 37 Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? 38 Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'iŋ ka sli'iŋ həŋ da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnaŋtá hga ɗa nda gwaɗa ɗa guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwaŋa mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnaŋtá tsa mndu ya baɗu vragata ɗa kawadaga nda duhwalha nda ghuɓa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

1 Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ŋa nghaŋta taŋ nda ira taŋ,» ka'a.

Mbəɗavafta Yesu
Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

2 Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ŋlaghatá həŋ ta sana ghwá nda slra. Lafa taŋ ta tsa ghwá ya, ka mbəɗavaftá tsi ta kəma taŋ. 3 Ka wuɗaku lguthani tilil katakata. Haɗ mndu ta na ghəŋa haɗik na dza'a laviŋtá ghuɓaptá skwi ŋa ɓanafta ŋa laf taɓ ta tsaya wa.* 4 Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. 5-6 Ka ksafta zləŋ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ŋa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma ɗa, ɗina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya guli,» ka'a. 7 Ka saha kusay tɗik bukwamtá həŋ. Ka gwaɗagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwaŋa ɗa ta ɗvu yu nda ŋuɗufa ɗa. Snawa ta gwaɗa da tsi,†» ka'a. 8 Gi zləwaɗ zləwaɗ zləwaɗ, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanaftá həŋ. Kə'a ka həŋ ná, Yesu turtukwani yeya nghaŋ həŋ kawadaga nda həŋ. 9 Ka sli'aftá həŋ ka saha ta tsa ghwá ya. Ta saha

* **9:3** Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † **9:7** Ngha ta 1:11.

həŋ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnaŋtá skwi nghaŋ kuni ŋa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwaŋa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. 10 Ka snatá həŋ ta tsa gwaɗa ya, ama ka laghu həŋ da ɗaɗawaku mataba taŋ «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka həŋ. 11 Mantsa tama, ka ɗawaŋtá duhwalhani da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tiŋəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka həŋ. 12 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Aŋi, dza'a tiŋlaghutiŋla Iliya ta saha ŋa payanatá inda skwiha. Ama kabgawu vindafta lu ta ghəŋa Zwaŋa mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta ɗaŋwa katakata, ɗvəta a lu wu kə'a? 13 Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá həŋ ta ɗaŋwa manda ya kumaŋ həŋ. Mantsa ya ka gwaɗa Lazglafta mnata ta ghəŋani,» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ ksu seteni

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

14 Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zlana həŋ ya, ka nghaŋtá həŋ ta tskata mnduha ta wanaftá tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta zlərɗutawi nda həŋ. 15 Na ghur, nghay tsa tskatá mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da həŋ. Ka sli'afta həŋ nda hwaya ka dza'a ga zgu ŋani. 16 Ka Yesu ɗawaŋta da həŋ mantsa: «Ta ghəŋa wu ta zlərɗa kuni ta wi nda həŋ na?» ka'a. 17 Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlghanaftawi mantsa: «Maləma ɗa, zwaŋa ɗa ksu seteni, vlaŋ a ta tva gwaɗa wu kəl yu ka klagaghata da kagha. 18 Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta haɗîk. Gi pghay tsa zwaŋ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'iŋ ka hpaɗay, gi dzəŋ vghani. Tsaya kəl yu ka ndəɓa dzvu da duhwalha gha, kambəl ka ghzligiŋtá həŋ ta tsa seteni ya ma tsa zwaŋa ɗa ya mazlay, ama ka traptá həŋ,» ka'a nda tsi. 19 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ghwaɗaka mndəra mnduha kul haɗ zlghay nda ŋuɗuf da həŋ! Ŋa kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? Ŋa kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagiɗîghawa tsa zwaŋ ya,» ka'a nda həŋ. Ka klədanaghatá lu. 20 Gi ghur nghay tsa zwaŋ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta haɗîk, ka kwatambal tsi ta vgha ta haɗîk, ka pgha mahupak ma wi. 21 Ka ɗawaŋtá Yesu da dani ma tsa zwaŋ ya: «Daga Yawu zlrafta na skwi na ta na zwaŋ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwaŋani ksafta tsi. 22 Baɗu ma

‡ **9:11** Gray nda Malatsi 3:23.

sani, klaftani wuɗamta da vu, dər da imi tsi, gi wuɗamtani ma ŋa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka laviŋlava ka, kdəkkdək kataŋna kata, tawa ta hiɗahiɗa ta aŋni!» ka tsa mndu ya. 23 «Ka laviŋlava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu laviŋta magata ka zlghafzlgha mndu nda ŋuɗuf na?» ka Yesu nda tsi. 24 Gi ka kapaŋtá dani ma tsa zwaŋ ya ta lwi, «Zlghafzlgha yu, sawi katihata ma hta ta zlghay ɗa,» ka'a nda tsi. 25 Nghay Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghatá tsi ta tsa seteni ya. «Ghwaɗaka Sulkum ta pya mndu ka gwaɗa nda ya ka snaŋtá sləməŋ. Sabsa ma na zwaŋ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta ɗekɗek dida,» ka'a. 26 Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwaŋ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka niŋtá tsi ta tsa zwaŋ ya gzəmbla' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. 27 Ama ka ŋanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. 28 Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəŋa taŋ, ka ɗaw həŋ da tsi. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu kəl aŋni ka traptá ghzligiŋtá tsa seteni ya katək na?» ka həŋ. 29 «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda həŋ.

Mnəglaŋta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani
Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

30 Ka sli'aftá həŋ hada ka taghatá haɗîka Galili. Va a Yesu si ta nghaŋta mndu wu, 31 kabga ta tagha skwi ŋa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ŋa taŋ: «Dza'a ksafksa lu ta Zwaŋa mndu ka vlata ma dzva mnduha ŋa dzata taŋ. Baɗu mahkən, ŋa sli'aftani nda hafu.» 32 Ama sna a duhwalhani ta tsa gwaɗa ya wa. Ta zləŋ həŋ guli nda ɗawaŋta da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali
Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

33 Ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Kafarnahum. Ta nzaku həŋ ma həga, ka ɗawaŋtá Yesu da həŋ: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda həŋ. 34 Sriw nzanza həŋ, pslaf a həŋ ta wa taŋ wa, kabga si ta zba snaŋtá mali mataba taŋ həŋ, na skwi si ta uwa'uwal həŋ ta tvi. 35 Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda həŋ. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəŋani ka sagəŋ gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva taŋ guli.» 36 Ka hgaftá tsi ta sana zwaŋ kwitikw, ka sladanata mataba taŋ. Ka tskwaftá tsi ma ghuvani, ka'a nda həŋ mantsa: 37 «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani turtuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərɗa i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərɗa i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zɗaku ŋa amu ná, ŋa amu tsa
Luk 9:49-50

38 Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma ɗa, nda ngha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: "Yesu ta vlihatá mbraku," ka'a. Ka lmə ŋni, kabga haɗ ta dza'a mista amu wu,» ka'a. 39 Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga haɗ mndu ta maga mazəmzəm nda hga ɗa, dza'a vza rutsak ta i'i wa. 40 Mndu kul haɗ ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa mndu ya. 41 Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau' ŋa say, kabga nzakwa ghuni ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ nisəla tsa mndu ya dza'a zwaɗuta ɗekɗek wu,» ka Yesu.

Ɗaswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku
Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

42 «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlghafta i'i na ma dmaku katsi, dza'a ghuyay ta ɗaŋwa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ŋurzluŋ, ka vzaghata da drəf, ka'a. 43 Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsiŋtsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka buɗuduŋ, ka lama gha nda dzvuha gha yipa' his his da həga vu kul haɗ ta mtavata ɗekɗek. 44 [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəɗməts, rwava a həŋ wa. Haɗ tsa vu ya ta mtaku ɗekɗek guli wa.] 45 Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsiŋtsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha sluŋ turtuk, ka nzakwa gha nda səlaha gha yipa' his his, ŋa wuɗamtá kagha da həga vu. 46 [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəɗməts, rwava a həŋ wa. Haɗ tsa vu ya ta mtaku ɗekɗek guli wa.] 47 Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dəɗamta da dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzliŋ turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ŋa wuɗamtá kagha da həga vu. 48 Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋəɗməts, rwava a həŋ wa. Haɗ tsa vu ya ta mtaku ɗekɗek guli wa.§ 49 Inda mndu dza'a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ŋa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] 50 Slughul ná, skwi ɗina ya, ama ka ta haɗ zɗaku mida ɗekɗek wu katsi, nu dza'a magəglamta kuni mida ŋa vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zɗaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka'a.

10

§ **9:48** Ngha ta Isaya 66:24.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzliŋtá marakw
Mat 19:1-12, Luk 16:18

1 Tahula tsa, ka sli'aftá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghwi ta hadīka Zudiya nda tvə drəfa Zurdeŋ. Ka tskəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi ŋa taŋ manda ya snu tsi. 2 Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ŋa hla səlani. Ka ɗawaŋtá həŋ da tsi, ka həŋ mantsa: «Mamu re haɗ wa a tvi ŋa ghzliŋta mndu ta markwa taŋ na?» ka həŋ. 3 Ka'a nda həŋ mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka'a. 4 «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ katsi ná, vindanaftani ta ɗelewera ghzlu, ka ghzliŋtani* kə'a,» ka həŋ. 5 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwaɗa zlahu ya mantsa. 6 Ama ma zlraftani, manda kɗiŋta Lazglafta ta magaftá inda skwi, "ka tsaftá tsi ta i zə'al nda marakw.†" 7 Tsaya dza'a kəl zgun ka zlaŋtá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa taŋ, 8 ŋa nzakwa tsa hahəŋ his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a həŋ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa taŋ.» 9 Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, ya-hayaha mndu dganata, ka'a. 10 Manda vrakta taŋ, ka lamə həŋ nzata ma həga, ka ɗawaŋtá duhwalhani da tsi ta ghəŋa tsa gwaɗa ya. 11 Ka'a nda həŋ mantsa: «Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwaɗaka skwi ta tsa taŋtaŋa markwa taŋ ya. 12 Mantsa guli, ka sli'afsli'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Hlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu
Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

13 Mbaɗaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatawi ta həŋ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həŋ. Ama ka ghzlə duhwalha Yesu ta həŋ. 14 Ka nghə Yesu ta tsa skwi ta magə həŋ ya ná, zɗəgana a wu, ka kuzlanaftá tsi ta ŋuɗuf. «Zlaŋwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həŋ da i'i, ma pyə kuni ta həŋ, kabga ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ na ga mghama Lazglafta§. 15 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaŋ kwitikw, lamta a tsa mndu ya ɗekɗek wa,» ka'a nda həŋ. 16 Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həŋ, ka tfanaghatawi ta həŋ.

* **10:4** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. † **10:6** Ngha ta Zlrafta 2:24. ‡ **10:8** Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 2:24. § **10:14** Gray nda 9:37.

I Yesu nda sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

17 Manda sli'afta Yesu ka mbaɗa ta tvi, ka sli'aftá sana mndu ka hwayakta tsəlɓata ma ghuvani, ka ɗaway da tsi: «Ari ŋərma mgham, nu dza'a magə yu ŋa mutsafta ɗa ta hafu ŋa kɗekedzeŋ na?» ka'a nda tsi. 18 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ŋərma na? Haɗ sana ŋərma taɓta Lazglafta wa. 19 Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwaɗa ta mndu, yaha ka da nənɓa mndu, ka vla ka ta glaku ŋa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. 20 «Mghama ɗa, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwaŋa ɗa,» ka'a nda tsi. 21 Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka ɗvutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pɗugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganafta ka ta gwal ka pɗu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista ɗa,» ka'a nda tsi. 22 Na snaŋta tsa mndu ya ta tsa gwaɗa ya, ka laghu tsi nda ɓasatá ŋuɗuf, kabga gadghəl ya. 23 Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. 24 Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwaɗa ya. Ka vrəgliŋtá Yesu ta mnay guli, «Zwana ɗa, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəŋa taŋ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! 25 Ta dər laba ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. 26 Ka va ndərmimgəlta duhwalhani, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həŋ. 27 Ka nghanavatá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Haɗ mndu dza'a laviŋtá mbanaftá ghəŋani wa, ama laviŋlava Lazglafta ta mbanaftá mndu, kabga laviŋlava ta maga inda skwi.» 28 «A'a! Wana aŋni, zlanavazla ŋni ta inda skwiha ŋni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. 29 Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ mndu ta sli'afta ka zlaŋtá hgani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda haɗikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta, 30 dza'a kwal kul mutsafta fərta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta həgaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda haɗikha tani, ama dza'a ghuyay ta ɗaŋwa guli. Ma zamana ta sagha guli, ŋa mutsayni ta hafu ŋa kɗekedzeŋ da Lazglafta. 31 Nda ndəgha gwal si ta kəma, dza'a nzakway nda

* **10:19** Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

hul. Nda ndəgha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta kəma,» ka Yesu nda həŋ.

Mahkəna mnaŋta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani
Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

32 Ta mbaɗa həŋ ta tvi ŋa ŋlu ka dza'a da Ursalima, ka labə Yesu ta kəma taŋ. Hluhla zləŋ ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista taŋ tani. Ka tskəglanatá Yesu ta tsa duhwalhani ghwaŋpɗə his ya tavatani, ka zlraftá tsi ta mnay ŋa taŋ ta skwi dza'a slanaghata. 33 «Snawasna ɓa! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksafta lu ta Zwaŋa mndu, ŋa vlaŋtá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ŋa tsanaghata taŋ ta guma ŋa dzata, ŋa vlaŋta taŋ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, 34 ŋa ganapta tsahaya tiri, ŋa tafay taŋ ta sərɗək tida, ŋa sləvay taŋ nda krupiha, ŋa dzata taŋ, ama baɗu mahkən, ŋa sli'agaptani nda hafu.»

Ɗawutá vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu
Mat 20:20-28

35 Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama ɗa, ta kumay ŋni ta magaŋnata gha ta skwi dza'a ɗawaŋta ŋni da kagha,» ka həŋ nda tsi. 36 «Nahgani ta kumə kuni ta magaghunata ɗa na?» ka'a nda həŋ. 37 «Baɗu lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta aŋni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlaɓa gha ná, kiɓa,» ka ŋni. 38 Ka Yesu zlghanaftawani ta həŋ mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta ɗawə kuni wa. Dza'a laviŋlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya ɗaŋwa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ɗaŋwa dza'a ghuyɗipta lu ya?» ka'a nda həŋ. 39 «Aŋi, dza'a laviŋlava ŋni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya ɗaŋwa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya ɗaŋwa dza'a lu ghuyɗipta ya†. 40 Ama ta ghəŋa skwi ta nghananŋtá tsa nzaku nda ga zeghwa ɗa nda ya nda ga zlaɓa ɗa ya ná, nghiɗigha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka ŋa gwal payanaf Lazglafta ta həŋ,» ka'a nda həŋ. 41 Na snaŋta tsa pɗakwa duhwalha ghwaŋ ya ta tsa gwaɗa ya, ka ɓasanavata həŋ ta ŋuɗuf ta i Yakubu nda Yuhwana. 42 «Saghawasa,» ka Yesu nda həŋ. «Nda sna kuni ta gwal ta nghə lu manda mghamha ta ghəŋa mndəra mnduha ná, ta gay həŋ ta ma mgham mghama taŋ. Gwal kulaŋ lu guli, ta maray hahəŋ ta mbrakwa taŋ ta ghəŋa taŋ. 43 Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni.

† **10:39** Gray nda Slna gwal ghunay 12:2.

44 Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta kəma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. 45 Wya tsi, sa a Zwaŋa mndu kabga ŋa maganata lu ta slna wa, ama ŋa nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani ŋa vara ndəghata mnduha guli,‡» ka Yesu zlghanaftawani ta həŋ.

Gunanata Yesu ta ira Bartime

Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

46 Ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwaŋa Time. 47 Manda snaŋtani kazlay: Yesu zwaŋa la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwaŋa Dawuda, tawa ta hiɗahiɗa ta i'i,» ka'a. 48 Mbaɗa mnduha ka ŋurhway. «Ma gwaɗaf ka,» ka həŋ. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka ŋɗaŋɗa: «Zwaŋa Dawuda, tawa ta hiɗahiɗa ta i'i,» ka'a. 49 Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá həŋ ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ŋavaŋa ka sli'afta ka, wya ta hga kagha,» ka həŋ. 50 Ka slurtidiŋtá tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. 51 Ka ɗawaŋtá Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kumə ka ta magaghata ɗa na?» ka'a. «Maləma ɗa, ka nghəglaŋta yu ta vli,» ka'a. 52 «La, nda mba ka, kabga zlghafta gha ta i'i nda ŋuɗufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəglaŋtá tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

1 Taghwaŋ a həŋ ka ɓhadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə həŋ nda mista ghwá zaytuŋ, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. 2 «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na. Ka ɓhadaghaɓha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwaŋa kɗih hbana lu ta kul walaŋta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. 3 Ka "ŋaw kuni ta tsa na" ka mndu ɗawaŋta da kaghuni katsi, "Mgham ta kumay," ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunaŋzla həŋ ŋa klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda həŋ. 4 Ka sli'aftá həŋ ka labə, ka slanaghatá həŋ ta zwaŋa kɗih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá həŋ. 5 Ka gwal ma tsa vli ya nda həŋ mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə ŋaw kuni ta tsa zwaŋa kɗih ya na?» ka həŋ. 6 Ka zlghanaftá həŋ ta wa taŋ manda ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka

‡ **10:45** Gray nda Slna gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

zlaŋtá lu ta həŋ, ka laghu həŋ. 7 Ka klədanaghatá həŋ ta tsa zwaŋa kɗih ya ta Yesu, ka pghaftá həŋ ta lguta taŋ, ka ŋladaftá Yesu nzafta tida.* 8 Ka liŋtá mnduha ta zlazlatá lgutha taŋ ta tvi, sləhwa fuha ŋa sanlaha ta ɓalakta ma vwah† ka pghay ŋa tsu'ay. 9 Mbaɗaka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgani. 10 Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da ŋni! Glaku ŋa Lazglafta ta luwa!‡» ka həŋ. 11 Ka ɓhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'aftá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwaŋpɗə his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'afta Yesu ta fwa ghuraf
Mat 21:18-19

12 Gamahtsimani, ta sabə həŋ ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlanaftá maya ta Yesu. 13 Ka nghaŋtá tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar slanagha a wa yu ta zwaŋ tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. 14 Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walglaŋta a mndu ta tsagatá yaku ta kagha ŋa zay wa,» ka'a. Ta snaysnay duhwalhani.

Ghzlagaptá gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta
Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

15 Tahula tsa, ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Ursalima, ka lamə Yesu da daɓa həga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liŋtá tsi ta ghzligiŋtá həŋ dzibil, ka zlambidiŋtá tsi ta tabəlha gwal ta mbəɗ, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. 16 Zlana a ta mndu dər turtuk ŋa tsughwaɗadapta nda ma tsa daɓa həga Lazglafta ya nda skwi wa. 17 Ka mnə tsi ŋa taŋ. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwaɗa Lazglafta kazlay: Həga ɗa ná, dza'a nzakway ŋa həga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mbaɗa kaghuni ka niŋta ka galigha gwal gənda§,» ka'a. 18 Manda snaŋta la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə həŋ ta tvi ŋa dzatá Yesu. Ama ta zləŋ həŋ guli, kabga ksaŋksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. 19 Manda dəɗata fitik, ka sabə i Yesu

* **11:7** Gray nda Zakari 9:9. † **11:8** Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi ŋa vla glaku ya. ‡ **11:10** Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9. § **11:17** Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa taŋ.

Maga du'a kul haɗ dga ghəŋ
Mat 21:20-22

20 Ga sərɗək ta labə həŋ ta tvi ka vru da Ursalima, kə'a ka duhwalha Yesu ná, dzuŋuŋ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrəŋhani tani. 21 Ka havaktá Piyer ta ghəŋa skwi ta luta. «Maləma ɗa, ngha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay ɓa!» ka'a nda Yesu. 22 Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghəŋa ghuni ta Lazglafta! 23 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afsli'a ka vzamta ka ta vgha da drəf! ka'a nda tsi katsi, ka dgaŋ a tsi ta ghəŋ ta ghəŋani wu, faffa ta ghəŋani ta skwi ya mna tsi ŋa magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. 24 Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni ɗawaŋta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəŋa ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a nghay kuni ta magata tsa skwi ya. 25 Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma ŋuɗufa ghuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. 26 [Ama, ka haɗ kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, haɗ Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunistá dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda həŋ.

Ga mutsa Yesu ta glaku
Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

27 Ta mbaɗa həŋ, ka vrəgladaghatá həŋ da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma həga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. 28 «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi ŋa magay?» ka həŋ nda tsi. 29 «I'i guli, ka ɗawaŋɗawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zlghiɗifzlgha kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda həŋ. 30 «Wya tsa ɗaway ɗa ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re, ari mnduha a na? Zlghiɗifwa zlgha ta wani,» ka'a nda həŋ. 31 Ka laghu həŋ zlərɗay mataba taŋ. «Waka mu dza'a zlgha wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlghafta ɓa,» ka'a dza'azlay nda amu. 32 «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka həŋ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərɗa anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləŋay həŋ ta skwi dza'a magə mnduha. 33 Mantsa tama: «Sna a aŋni

* **11:26** Ngha ta Mata 6:15. † **11:30** Ngha ta 1:4-5.

ta mndu ta ghunakta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, haɗ yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwaɗaka mnda vwaha inabi
Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

1 Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwaɗa ŋa taŋ nda mahdihdi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'afta ka laghwi da ŋaɓaftá fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka ŋamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ŋa ɗitsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida ŋa nzakwa mnda nghay*. Tahula kɗiŋtani ta payanatá tsa vwahani ya ɗina, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'aftá tsi ka laghwi dista luwa. 2 Sagha fitika ɗaga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ŋa mutsanafta taŋ ta ŋani ma yakwa tsa inabi ya. 3 Laghani, ɗiŋ ksafksa həŋ ka ɗgaptá, ka vriŋta kul vlaŋta. 4 Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá həŋ guli, ka tatanaghatá həŋ ta ghəŋ ka rarazata. 5 Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá həŋ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka ɗgaptá həŋ nda ɗga ta sanlaha, ka pslatá həŋ nda psla ta sanlaha. 6 Ga va tsa mndu ya, mamu pɗakwa zwaŋani turtuktuk ta ɗvu tsi ma hya ŋuɗufani, ka kɗiŋtá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay həŋ tahula ta na zwaŋa ɗa na kə'a. 7 Ka sli'afta tsa zwaŋ ya ka lagha slanaghatá həŋ. "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ŋa zay amu ta tsa həga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba taŋ. 8 Diŋ ksafksa həŋ ka dzata, ka vzidiŋtá həŋ ta mblani di'iŋ nda tsa fuha inabi ya.

9 «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ŋa zaɗanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ŋa vlaŋtani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. 10 Ta dzaŋaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wuɗidiŋ gwal ta ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərɗa palaka tughwa həga. 11 Tsaya ná, Lazglafta ta ɗvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərɗa palaka tughwa həga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†"» ka'a.

12 Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghəŋa taŋ ta gwaɗa Yesu ta tsa gwaɗa ya. Ka zbə həŋ ta tva ksafta, ama ka zlanatá həŋ ka laghwa taŋ kabga zləŋa gwaɗa da mnduha.

Gwaɗa ta ghəŋa pla

* **12:1** Gray nda Isaya 5:1-2. † **12:11** Ngha ta Zabura 118:22-23.

dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

13 Ka ghunaftá həŋ ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,‡ ŋa dza'a gwaɗa nda Yesu, kada ɗakwatsafta lu ta gwaɗa ma wani ŋa ksafta. 14 Wya ka həŋ lagha mnay ŋani: «Maləma ɗa, nda sna ŋni kazlay: Dar gwaɗa ta mnə kagha kə'a, haɗ kagha ta zləŋa ira mnduha wu, kabga haɗ ghuya gha nda mndu ta ghərɓakwani wa. Vərɗa nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ŋni ta ɗawaŋtá gwaɗa da kagha: Ma zlaha Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ŋa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ŋni na?» ka həŋ. 15 «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlghanaftawi ta həŋ, kabga nda sna ta tsa maɗgwirmaɗgwira taŋ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɓu ya ka nghanata yu,» ka'a. 16 Ka klanaktá həŋ turtuk. Ka ɗawaŋtá Yesu da həŋ. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? Ŋa wa na hgu tida na guli?» ka'a nda həŋ. «Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. 17 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlaŋwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar, vlaŋwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a nda həŋ. Ka ndərmim həŋ katakata ta tsa zlghawani ya.

Ɗaway ta ghəŋa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

18 Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəŋ ná, gwal ta mnay kazlay: Haɗ sli'agabta mndu ma mtaku wu§ kə'a ya həŋ. Ka ɗawaŋtá həŋ da tsi, ka həŋ nda tsi mantsa: 19 «Maləma ɗa, wya ka Musa vindaŋnafta: "Ka mamu mndu mtu zwaŋamani ka zlaŋtá markwa taŋ, ya a ta zwaŋ nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwaŋamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwaŋamani ta mtuta ya,"* ka'a.

20 «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfáŋ həŋ ma da taŋ. Si ka klaftá zumali ma həŋ ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwaŋ wa, 21 ka wunanaghatá tsa mahisa zwaŋ ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwaŋ wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwaŋ ya guli. 22 Inda tsa zwaniha ya ndəfáŋ ndəfáŋ, ka raftá həŋ ta tsa marakw ya, kul haɗ ya ta yatá zwaŋ nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfáŋ ndəfáŋ, ka mtuta tsa marakw ya guli. 23 Mantsa tama ní, baɗu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ŋa wa ŋa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mataba taŋ baɗu tsaya

‡ **12:13** Ngha ta Mata 3:6. § **12:18** Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * **12:19** Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8.

tama, ya wya klafkla həŋ demdem ta tsa marakw ya ka markwa taŋ?» ka həŋ nda tsi.
24 Ka Yesu zlghanaftawani ta həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwaɗa Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. 25 Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta haɗ kluvtá vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza həŋ manda duhwalha Lazglafta ta luwa. 26 Ta ghəŋa gwaɗa ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzaŋaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: "I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†" ka'a.
27 Hahəŋ ná, ta nda hafu həŋ, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda həŋ.

Ɗaway ta ghəŋa mali mataba zlahu
Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

28 Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərɗə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, ɗina tsa zlghatá wa Yesu ŋa taŋ ya. Ka sli'afta tsi ka gavadaghata tavata Yesu da ɗawaŋta. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. 29 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Wya mali mida: Snawa ɓa la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. 30 Mantsa tama, ka ɗvuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ŋuɗufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha.‡ 31 Wya mahisani: "Ka ɗvuta ka ta mnda səla manda va ɗvuta gha ta ghəŋa gha.§" Mataba inda zlahuha ná, haɗ zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.
32 Ka tsa mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya nda tsi mantsa: «Zɗa tsa mghama ɗa. Kahwathwata tsa mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, haɗ sani ɗekɗek ta ghəŋa tsatsi* wa. 33 Haɗ taɓta ɗvuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ŋuɗufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda ɗvutani ta mnda səla manda va ɗvutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda səla ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vlaŋta lu manda ya ɗawaŋ zlahu,» ka tsa mndu ya. 34 Nghanata Yesu ta tsa zlghawani ya ná, mamu ɗifil mida. Ka'a nda tsi mantsa: «Di'iŋaghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Haɗ mndu ta dərglaftá ŋuɗuf ka ɗawgəltá vli da tsi

† **12:26** Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16. ‡ **12:30** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § **12:31** Ngha ta Levi 19:18. * **12:32** Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35. † **12:33** Gray nda Huseya 6:6.

tahula tsa wa.

Zwaŋa Dawuda Kristi ra?
Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

35 Ka kɗə Yesu ta tagha skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya ka'a na? 36 Ya wya ka vərɗa Dawuda pghafər Sulkum nda ghuɓa mnata:

"Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama ɗa na:
Nzanza gha nda ga zeghwa ɗa ha ka sagha fitik dza'a niŋta
yu ta ghumaha gha ka skwa diŋlay gha,‡ " ka'a.

37 Ya "Mghama ɗa ka," ka vərɗa Dawuda ta hgay ní, wa kə'a nzəglaku ka zwaŋani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghə Yesu ya na, zɗəganazɗa ta tsa dəmga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu
Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

38 Wya ka'a nda həŋ ma tsa skwi ta taghə tsi ya. «Ɗaswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha! Hahəŋ ná, nda lgutha zutututa zɗəganata wawaku ta həŋ. Zɗəganazɗa ganaghatá zgu ta həŋ ta luma. 39 Ta zbay həŋ ta vla nzaku ta kəma ma həga ta kəl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku ɗina ta zbə hahəŋ ma vla za skwa zay guli. 40 Hahəŋ gwal ta dghwaɗguduŋtá skwa la wadgu. Zɗəganazɗa slriŋtá maga du'a ta həŋ ta kəma mnduha ŋa ghubaŋtá həŋ. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

Vla skwa markwa wadgu ka pɗu
Luk 21:1-4

41 Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbəŋ nda akwata pgha tsedi ma həga Lazglafta, ka nghay ka mnduha ta pgha tsedi dida. Nda ndəgha la gadghəl ta va pghadatá tsedi. 42 Ka lagha sana markwa wadgu ka pɗu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. 43 Mantsa tama, ka haganŋtá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tsedi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ŋani ka ŋa pɗakwa mnduha, 44 kabga sanlaha ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata. Ama tsa marakw ya ná, kɗavakta skwi ma ŋa zayni ga taŋ klaf tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

Tasiŋtá həga Lazglafta
Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

1 Ma fitika saba i Yesu ma həga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama ɗa, ngha ta glakwa na pala na ɓa! Nghana ka ta glakwa bata na həga na ɓa!» ka'a. 2 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na həga na ki'e, haɗ nzugwatá pala dər turtuk dza'a pɗata wa, dza'a

‡ **12:36** Ngha ta Zabura 110:1.

tasiŋtasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza'a magaku ma kɗə kɗakwa ghəŋa haɗik sagha
Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

3 Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuŋ, ta nzakway mbəŋ nda həga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghəŋa taŋ ta Yesu ka ɗawaŋta da tsi. 4 «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ŋizla wu dza'a maraŋtá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwanaŋna mna,» ka həŋ nda tsi. 5 Ka zlraftá Yesu ta mnay ŋa taŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Ɗaswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. 6 Kabga nda ndəgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga ɗa kazlay: "I'i Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ŋa nanaghata taŋ ta ndəghata mnduha. 7 Dza'a nda sna kuni ta mna gwaɗa ta lmu ndusa nda ya di'iŋ, yaha ŋuɗufa ghuni tɗu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kɗavakta kɗakwa ghəŋa haɗik a tsa wa. 8 Dza'a lmay sana haɗik ta lmu nda sana haɗik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza haɗik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta haɗik. Nda tsahaya dza'a zlra ghəŋa haɗik ta ɓasay manda marakw ta ɓasa yaku. 9 Kaghuni, ɗaswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a ɗgay lu ta kaghuni nda sarak ma həga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hladaghunagha hla lu ta kəma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha ɗa. Hada dza'a maraŋta kuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka ɗa ta kəma taŋ. 10 Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnanaŋtá mnduha ta ghəŋa haɗik tender ta Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta, kada kuɗuta ghəŋa haɗik. 11 Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghəŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwaɗay wa. Dza'a sagha da Sulkum nda ghuɓa skwi dza'a kuni gwaɗay. 12 Ma tsa fitik ya ná, zwaŋamani dza'a vlatá zwaŋamani ŋa dzata, zwaŋani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbəɗavatá zwani tvə dadaha taŋ nda mamaha taŋ ŋa vlatá həŋ ŋa pslata.* 13 Dza'a husaŋhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha ɗa, ama mndu ya dza'a kɗanakta su'afta dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakɗawaya skwi
Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

14 «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakɗaway ta ŋriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata

* **13:12** Gray nda Mika 7:6. † **13:14** Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11.

ma vli má si kul raku. Ka havapta mndu nda sna ta dzaŋa. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya həŋ ta ghwá. 15 Ka ta nzaku mndu ta bɗəma həga, yaha da ndana valagata ŋa vru da həga‡ kabga ŋa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta hwaya. 16 Mndu ya ma vwah guli, yaha da ndana vrakta dzagha ŋa klaftá lgutani. 17 Ghuya ɗaŋwa dza'a slanaghatá mi'aha nda huɗi nda gwal nda zwani ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya! 18 Ndəɓawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. 19 Ka yawu tsatá ghəŋa haɗik ka sagha ta gita, ta sla a mndərga tsa ghuya ɗaŋwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, sləglata a vani guli wa.§ 20 Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma haɗ mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal ɗagap tsi ŋa nzaku ka ŋani. 21 Ka "wana Kristi hadna," "a' wa'a Kristi hada a," ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, 22 kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwaɗaka la krista nda ghwaɗaka anabiha. Dza'a magay həŋ ta ŋizla sana skwiha nda mazəmzəmha ŋa nana ɗagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. 23 Kaghuni, ɗaswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

24 «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa ɗaŋwa ya, dza'a mtumta fitik, haɗ tili dza'a ɓəglafta wa. 25 Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* 26 Ma tsaya tama, dza'a nghaŋta lu ta saha Zwaŋa mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wuɗaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. 27 Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ŋa sli'a taŋ ta kɗavakta ghəŋa haɗik tender,† kulam ta slrəŋa luwa, ŋa tsakaktá mnduhani ɗagab tsi.

Tagha skwi ta ghəŋa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

28 «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ɓa! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta ɗaku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa dəwiŋ tama kə'a. 29 Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snaŋta kuni kazlay: Ta tvi səla Zwaŋa mndu ka saha tama kə'a. 30 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ na mnduha ta na zamana gita na dza'a kɗuta ɗekɗek kul slatá tsa skwiha ya wa.

‡ **13:15** Ngha ta Mata 24:17. § **13:19** Gray nda Daniyel 12:1. * **13:25** Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. † **13:27** Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

31 Luwa nda haɗik ná, dza'a kɗu kɗa. Ama gwaɗa ɗa ná, haɗ dza'a kuɗuta wa. Nzawanza hzleŋa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kɗakwa ghəŋa haɗik
Mat 24:36-44

32 «Ta ghəŋa gwaɗa ta tsa fitik ya ná, haɗ mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dər duhwalha Lazglafta ta luwa, dər zwaŋani, sna a həŋ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. 33 Ɗaswa ka kuni! ka nzata kuni hzleŋa nda fatá ghəŋa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. 34 Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala həga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlaŋtá tsi ta həgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna taŋ ta həŋ. Ka ngha ka ta həga, ka'a nda mnda ngha həga, ka nzata ka hzleŋa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi. 35 Kaghuni guli, hzleŋa fata ghəŋa ghuni kabga snaŋta a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala həga wa. Ka gahawu tsi, ka ma takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasərɗək a dza'a sagha tsi, haɗ mndu nda sna wa. 36 Ɗaswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. 37 Manda va na ta mnə yu ŋa ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ŋa inda mnduha kazlay: Hzleŋa ka kuni fata ghəŋ,» ka'a.

14

Dzra skwi ŋa ksafta Yesu ŋa dzata
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

1 Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul haɗ is mida,* ka zbu gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta hiɗaku ŋa ksaftá Yesu ma kɗek ma kɗek ŋa klay dzata. 2 «Yaha da nzakway baɗu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka baɗu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaɓaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəŋ ŋa Yesu
Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

3 Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuŋ si nda rɗa mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɓlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bərzləganatá tsa urdi ya ma ghəŋ ta Yesu. 4 Ka kuzlanaftá tsi ta sanlaha ta ŋuɗuf, ka ruruŋwaku həŋ ta ruruŋwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? 5 Ta skwi má ŋa klafta ka skwapta ŋa mutsaftá suley hkən dərmək†, ka daganaftá gwal pɗu ná,» ka həŋ ka ɓasanavatá ŋuɗuf ta tsa marakw ya, ka davay. 6 Ama

* **14:1** Ngha ta Sabi 12:1-27. † **14:5** Ngha ta Markus 6:37.

ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya ɗaŋwa ŋa tsa marakw ya? Zlanawa zla, ŋərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. 7 Gwal ka pɗuha ná, kawadaga həŋ nda kaghuni inda fitik,‡ laviŋlava kuni ta vla skwi ŋa taŋ dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gɗavata a yu tavata kaghuni wa. 8 Kɗavakta ŋərma skwi kura tsi, maga tsi. Rɗi má ŋa masaɗivata baɗu dza'a ɗa da haɗik, tsaya na masaɗiva tsi na. 9 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta ma ghəŋa haɗik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, ŋa hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu

Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

10 Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwaŋpɗə his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ŋa Lazglafta. «Dza'a vlaghunavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. 11 Tahula mnanatani ta tsa gwaɗa ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni ta tsedi guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ŋavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlaŋtá Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ŋa skala Pak

Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

12 Baɗu tsa taŋtaŋa fitika skala skwa zay kul haɗ is mida ya, baɗu tsaya ta hna lu ta tuwak ŋa maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ŋa maga skala Pak na?» ka həŋ. 13 Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da huɗa luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. 14 Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha ɗa ya na? ka mghama ŋni, ka kuni dazlay nda tsi, ŋa maraghunatani. 15 Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ŋa za skwa zay ŋa skala Pak, ka'a. 16 Ka sli'afta tsa duhwalha ya, ka laghwi da huɗluwa, ka slafta həŋ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta həŋ. Ka datá həŋ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

17 Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwaŋpɗə his. 18 Nda nza nzakwa taŋ tama ta za skwa zay həŋ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu

‡ **14:7** Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha§,» ka'a. 19 Rəmasas ka vgha taŋ. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka həŋ turtuk turtuk nda tsi. 20 «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwaŋpdə his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. 21 Wya te'uwa, Zwaŋa mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwaɗa Lazglafta.† Ama ɗaŋwa ŋa mndu dza'a vlata Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuɓa

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

22 Ta zə həŋ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka ɓalanaftá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya, zlghawazlgha, ka'a. 23 Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlaŋtá tsi ta həŋ. Ka zlghaftá həŋ ka ŋaŋa'ata demdem. 24 Ka'a nda həŋ mantsa: «Nanana na usa ɗa ya. Nana usa ɗa ná, dza'a pghupgha ŋa slərɓa zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ 25 Kahwathwata ta mnaghunata yu, haɗ yu dza'a səglaŋtá ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfiɗani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda həŋ.

26 Ka fafanaftá həŋ ta laha§ zləzlva Lazglafta, ka sli'aftá həŋ ka dza'a ta ghwá zaytuŋ.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

27 Ta labə həŋ ta tvi, ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zliɗivata,*» ka'a nda həŋ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay:

Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

28 «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta ɗa, dza'a tiŋlaghutiŋla yu ta ɓhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. 29 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu ɗekɗek wa,» ka'a. 30 Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rviɗik gita u ná, ma kɗaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərɗa kagha hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» 31 Ama ka Piyer vrəgliŋtá zlghanaftawi nda mbraku

§ **14:18** Gray nda Zabura 41:10. * **14:20** Ngha ta Zabura 41:10. † **14:21** Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53. ‡ **14:24** Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. § **14:26** Ngha ta Zabura 113-118. * **14:27** Ngha ta Zakari 13:7. † **14:27** Ngha ta Zakari 13:7.

nda mbraku mantsa: «Dər má ŋa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, haɗ yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pɗakwa sanlaha nda tsi guli.

Ndəɓa dzva Yesu ma Getsemani

Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

32 Ka ɓhadaghatá həŋ da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.‡ Lagha taŋ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. 33 Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbəɗap a həŋ ta səla wu ná, ka ksaftá zləŋ ta Yesu ka ghuyay ma vgha. 34 Ka'a nda həŋ mantsa: Tɗatɗa ŋuɗufa ɗa katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda həŋ. 35 Tahula tsa ka mbəɗaptá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta haɗik, ka ndəɓə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya ɗaŋwa na ta ghəŋa ɗa, ka'a. 36 Ka'a guli: «Aba, Da, haɗ skwi kul laviŋtá ka ta magay wa, kliŋkla ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. 37 Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həŋ ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuŋ, ta hani ka ra? Laviŋ a ka ta nzɗavata ta nzaku ndiri dər ka ki'a ra! 38 Nzawanza ndiri, ka ndəɓa kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwaɗaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ŋuɗufa ghuni ta maga skwi dina, ama haɗ mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həŋ. 39 Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. 40 Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həŋ. Ta vraktá tsi ná, ta zuŋura hani həŋ kay guli. Ka sli'anaftá tsi ta həŋ. Triɗ traptra həŋ ta skwi ŋa mnanata, kabga nda ghuya həŋ da hani. Ka vrəglaghutá tsi. 41 Ka vrəglaktá tsi ŋa mahkəna səla, ka'a nda həŋ mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama ɓa? Nda kɗa, nda maga fitikani tama. Wana vlaŋvla lu ta Zwaŋa mndu ma dzvu ta gwal dmaku. 42 Sli'afwasli'a, mbaɗma guya həŋ, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

43 Tata tsa gwaɗa ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwaŋpdə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tskatá mnduha, nda huzla lmu da həŋ da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha,

‡ **14:32** Ngha ta Mata 26:36.

nda la galata mndu ya. 44 Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlaŋtá həŋ. Tiŋlaghutiŋla ta mnanatá həŋ kazlay: Ka nda ngha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walaŋta zliŋta, ka'a nda həŋ. 45 Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma ɗa,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. 46 Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. 47 Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləməŋa§ sani ma kwalva tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. 48 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? 49 Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ŋa nzakwani manda ya mna gwaɗa Lazglafta ya,» ka'a. 50 Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. 51 Ka sli'aftá sana galaɓay ka mbaɗa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafta, 52 ama ka slurtiŋtá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərdi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

53 Ka klaghatá həŋ ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá həŋ. 54 Ta klə həŋ ya, mbaɗaka Piyer ka mbaɗa ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daɓa tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. 55 Mbaɗa maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kəl lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəŋa Yesu, kabga ŋa mutsaftá dzata, triɗ mutsaf a həŋ wa. 56 Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwaɗa taŋ ya ta tva turtuk wa. 57 Ka sli'anaftá sanlaha ta gwaɗa ta ghəŋani. Ka'a nda həŋ mantsa: 58 Sniŋsna ŋni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiŋtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafta ɗa ta bafta baɗu mahkən kul ksaŋtá mndu,‡» ka'a. 59 Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwaɗa taŋ ya ta tva turtuk wa. 60 Ka sli'aftá mal ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantsa: «Nu kul zlghə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katək na? Ari sna a wa a kagha na?» 61 Tsəriɗa,

§ **14:47** Ngha ta Yuhwana 18:26. * **14:50** Gray nda 14:27. † **14:56** Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ **14:58** Ngha ta Yuhwana 2:19.

ka Yesu nzata, zlgha a ta wani wa. Ka ɗawuglaŋtá tsa mal ta ghəŋa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta nda tfawi ta ghəŋani ya ra?» ka'a nda tsi. 62 Ka Yesu zlghanaftá mantsa: «Aŋi, i'i ya. Dza'a nda ngha kuni ta i'i Zwaŋa mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghay kuni ta saha ɗa ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. 63 Na snaŋta tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ta tsa gwaɗa ya, ka kwahiŋtá tsi ta lgutani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu tata zbəgəlta mu? 64 Nda sna kuni ta tsa ŋaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka həŋ demdem. 65 Ka gi tafə sanlaha ta sərɗək tida, ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma, ka dəŋəzlay. Ka həŋ nda tsi mantsa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka həŋ nda tsi. Ka vlaŋtá həŋ ta la kwalvaha, ka dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a

Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

66 Tata nzaku Piyer ndagahaɗik ma daɓa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. 67 Ka nghaŋtá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. 68 «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] 69 Ka nghəglaŋtá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. 70 «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Ɓats nzɗa, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantsa: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka həŋ nda tsi. 71 Ka zlraftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka waɗu. Ka'a mantsa: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na ɗekɗek wu,» ka'a. 72 Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snaŋta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwaɗa mnana Yesu kazlay: Ma kɗaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərɓa taw.‡

15

Kladaghata Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38

1 Tsaɗakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

§ **14:62** Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * **14:64** Ngha ta Zlahu 24:16.
† **14:65** Gray nda Isaya 50:6. ‡ **14:72** Ngha ta 14:30.

ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həŋ ta Yesu. Ka klaftá həŋ ka laghwi vlaŋtá Pilat ka ŋumna. 2 Tahula kladaghata taŋ ta Yesu da Pilatus, ka ɗawaŋtá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. 3 Ka vazə maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. 4 Ka ɗawuglaŋtá Pilat da Yesu, «Mbəɗa a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə həŋ ta kagha na na?» ka'a nda tsi. 5 Tsəriɗ nzanza Yesu kul mbəɗanaghata dər ka turtuk. Ka vlaŋtá tsi ta ndanu ta Pilat.

Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu

Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39—19:16

6 Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta həŋ. Mndu ɗawaŋ həŋ ta zlinista tsi ta həŋ. 7 Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata taŋ ta mndu ma vla zlərɗawi nda ŋumna. 8 Mbaɗa dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliŋniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magaŋnata,» ka həŋ. 9 «Ta kumay kuni ta zlighunista ɗa ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda həŋ, 10 kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta Yesu kə'a. 11 Ama mbaɗa maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka ŋavata, ka bara mnduha ŋa mnay taŋ kazlay: Zliŋnis Barabas, zliŋnis Barabas, ka'a nda Pilatus. 12 Ka vrəgliŋtá Pilat ta ɗaway da həŋ: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay ɗa nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda həŋ. 13 Ka hləglaftá həŋ ta wi: «Zləŋafzləŋa ta udzu, ka həŋ nda tsi.» 14 Ka Pilat nda həŋ guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwaɗaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá həŋ ta wi nda mbraku, Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka həŋ nda tsi. 15 Tsa Pilat ya, ta kumay ta zɗanafta ŋuɗuf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta həŋ, ta vlaŋtá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ŋa slvanapta. Tahula tsa, ka zlanaŋtá tsi ta həŋ ŋa zləŋafta ta udzu.

Gagay sludziha ta Yesu

Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3

16 Ka zlghaghutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá həŋ, ta daɓi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadaghatá həŋ ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. 17 Ka suɗanavatá həŋ ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka ɗaftá həŋ ta teki ka wanamta ma ghəŋ manda zewzewa.

* **15:2** Ngha ta Mata 27:11.

18 Ka gə həŋ ta zgu ŋani: «Zgu
tsa mghama la Yahuda,» ka
həŋ nda tsi. 19 Mbaɗaka
həŋ ka dzay ta ghəŋ nda
sarak guli, ka tafa sərɗək
tida. Ka tsəlɓu həŋ ta tsəlɓu
ta kəmani, manda skwi ŋa vla
glaku ŋani. 20 Tahula hərfuta
taŋ ta gagay, ka suɗaghutá
həŋ ta tsa lguta dva má
mgham mgham tida ya, ka
suɗglanavatá həŋ ta vərɗa
ŋani. Ka klagapta ka klaghata
ŋa zləŋay ta udzu.

Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu
Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27

21 Ta labə həŋ ta tvi, ka
guyatá həŋ nda sana mnda la
Sireŋ ta hgu lu ka Simuŋ, dani
ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka
mblanaftá həŋ ta kla tsa udza
zləŋa Yesu ya. 22 Ka klaghatá
həŋ ta Yesu da Gwalgwata.
Tsa Gwalgwata ya na, manda
mnay kazlay: Vla ghudzifa
ghəŋ kə'a ya. 23 Bhadaghata
taŋ da hada, ka kumə həŋ
ta sunustá ima inabi laɓanaf
lu nda sana skwi ta hgu
lu ka mur, ŋa htanaghutá
kuzlakwa tsa ghuya ɗaŋwa
ya, ama ka kwalaghutá
Yesu ta say. 24-25 Nzemndi
təmbay vli ta zləŋaftá həŋ
ta udza zləŋay, ka vzə həŋ
ta vindima‡ ŋa daguvustá
lguthani. 26 Vindafha lu
nda ta ghəŋani, ta ghəŋa
skwi kəl lu ka tsanaghatá
guma kazlay: Mghama la
Yahuda kə'a. 27 Ka zlaŋaftá
həŋ ta gəndaha his ta sana
udzuha tavatani, pal nda ga
zeghwani, pal nda ga zlaɓani.
28 [Mantsa ya kɗavakta skwi
mnə gwaɗa Lazglafta kazlay:
Nda mbəɗa mataba mbsaka
gwal ta maga ghwaɗaka
skwi,§] kə'a. 29 Mbaɗa
mnduha ta labə nda ta tsa tvi
ya, ka gigɗa ghəŋ ka rarazay,
«Yawa a wa! Dza'a tasiŋtasa
yu ta həga Lazglafta ka bafta
ɗa ma fitik hkən* a ka ka kay
ra. 30 Mbanaf mba ta ghəŋa
gha kagha ka ghəŋa gha, ka
saha ka ta na udza zləŋay
na!» ka həŋ nda tsi. 31 Mbaɗa
maliha ta ghəŋa gwal dra
skwi ŋa Lazglafta, nda gwal
tagha zlahu ŋa mnduha ka
manay guli: «Mbanafha ta
sanlaha ná, ama triɗ laviŋ
a ta mbanaftá ghəŋani wu,»
ka həŋ mataba taŋ. 32 «Ka
sasa Kristi Mghama la Isra'ila
ta na udza zləŋay na ndana
tama, ka ngha ŋni, kada
zlghafta ŋni nda ŋuɗufa ŋni!»
ka həŋ. Mbaɗa tsa gwal zləŋaf
lu kawadaga nda tsi ya guli
ka razay.

Mtakwa Yesu
Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

33 Lafa fitik ɗək da ghəŋ,
ka nutá vli tɗik ka grusl ta
haɗik demdem, ha ka laha ta
nzemndi hkən ta fitik hawa.
34 Manda magatá nzemndi
hkən, ka hgatá Yesu nda
mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi,

† **15:21** Gray nda Ruma 16:13. ‡ **15:24-25** Ngha ta Zabura 22:19. § **15:28** Ngha ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12. * **15:29** Ngha ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19.

Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta ɗa, Lazglafta ɗa, kabgawu zliɗivata† ka na? kə'a ya. 35 Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həŋ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həŋ. 36 Ka gi sli'aftá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbuŋta ta wa sarak. Ka tsughumamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama ngha ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləŋay na tsi, kaki tsi,» ka həŋ. 37 Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. 38 Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuɓa ma həga§ Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta haɗik. 39 Ma tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəŋ nda tsi. Manda nghaŋtani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwaŋa Lazglafta ya,» ka'a. 40 Mamu sana mi'aha ta sladakta di'iŋ ka ngha tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. 41 Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Paɗamta Yusufu ta Yesu
Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

42 Baɗu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəɗa fitik. 43 Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwaɗaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ŋuɗuf, ka lagha slanaghatá Pilat ŋa ɗawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. 44 Ka ndərmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hgaŋtá tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka ɗawaŋta da tsi kazlay: Nda kɗa fitika saba hafu mida ra? kə'a. 45 Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlanaŋtá tsi ta tvi ta Yusufu ŋa dza'a kla mbla Yesu. 46 Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka taŋwalaktá mghama klam, ka huŋta ta wa tsa kulu ya. 47 Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

† **15:34** Ngha ta Zabura 22:2. ‡ **15:36** Gray nda Zabura 69:22. § **15:38** Ngha ta Sabi 26:31-33. * **15:43** Ngha ta Mata 27:57.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku
Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

1 Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rɗa urdi ŋa dza'a masay ta mbla Yesu. 2 Ka sli'afta həŋ, ka ɓhadaghatá həŋ mbessa vzlazlaŋ ta kulu gasərɗək baɗu dəmas. 3 Ta labə həŋ ta tvi, ka həŋ mantsa: Wa dza'a taŋwalaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka həŋ. 4 Ndusadaghata taŋ, kə'a ka həŋ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa mghama klam ya di'iŋ nda wa tsa kulu ya. 5 Ka gi lamə həŋ da tsa kulu ya. Ka slanaghatá həŋ ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda suɗatá ta lguta ŋusliŋ zutut ta vghani. Nghaŋta taŋ, mbaɗaka həŋ ka ghudzafta da zləŋ. 6 «Ma zləŋ kuni ta zləŋ, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zləŋaf lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta haɗ hadna wa. Sli'afsli'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. 7 Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tiŋəl tsatsi dza'a ɓhata ma Galili. Hada dza'a nghaŋta kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda həŋ. 8 Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku həŋ da zləŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta mna tsa gwaɗa ya ŋa mndu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ.

Maraŋta Yesu ta vghani da Mari Magdala
Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

9 [Manda sli'agabta Yesu gasərɗək baɗu dəmas, tiŋəl Mari makwa ta Magdala, ya ghzligiŋ tsi ta duhwalha halaway ndəfáŋ mida ya, marava tsi da tsi. 10 Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ŋa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku həŋ sasgama ka taw. 11 Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira ɗa, ka'a nda həŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta zlghaftá tsa gwaɗa ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his
Luk 24:13-35

12 Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbaɗa ta tvi ta dza'a tahula luwa. 13 Ka vraktá həŋ da Ursalima, ka rusu həŋ ŋa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlghaftá tsa gwaɗa ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwaŋpɗə ndeŋ
Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

14 Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwaŋpɗə ndeŋ ta zə həŋ ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta həŋ: Nu kul zlghaftá kuni ta gwaɗa tsa gwal ta nghaŋtá i'i ta sli'agapta ya, təŋtəŋa ghəŋa ghuni, ka'a nda həŋ. 15 Ka'a nda həŋ tama mantsa: Lawala ta ghəŋa haɗik tender, ka mna kuni

* **16:7** Ngha ta 14:28.

ta Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta ŋa inda mnduha.† 16 Inda mndu dza'a zlghafta nda ŋuɗuf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlghafta, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma. 17 Wya ŋizla dza'a maraŋtá gwal ta zlghaftá i'i: Nda hga ɗa, dza'a ghazlay həŋ ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaɗay həŋ ta sana Lfiɗa Gwaɗa. 18 Dər ksafha həŋ ta nahaɗik nda dzvu, dər suha həŋ ta gruma, haɗ sana skwi dza'a maganata tsi ta həŋ wa. Dza'a fafanaghafafa həŋ ta dzvu ta gwal kul ɗughwanaku, ŋa mbambafta taŋ, ka Yesu nda həŋ.

Vraghuta Yesu ta luwa
Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

19 Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwaɗa ya ta həŋ, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani.‡ 20 Hahəŋ guli, ka sli'aftá həŋ ka laghwi da mna tsa Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta həŋ ma mna tsa gwaɗa ya, ŋlanaghaha ta tsa gwaɗa ya ta həŋ nda ma magay taŋ ta mazəmzəm.]

† **16:15** Slna gwal ghunay 1:8. ‡ **16:19** Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwaɗa ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwaɗani

1 Ari ŋərma Tawfilus, nda
ndəgha mnduha ta ŋavata
ka vinda gwaɗa ta ghəŋa
skwiha ta luta mataba ŋni.
2 Ka vindafta həŋ manda va
skwi nghaŋ gwal ta nzakway
ka masləmtsəka tsa skwi ya,
ta nuta ka gwal mna gwaɗa
Lazglafta daga taŋtaŋ. 3 Ka
ŋavatá i'i guli ka psa snaŋta
ɗina ta skwiha ta luta daga
taŋtaŋ ŋa vindaghafta nda
tvani a mala ɗa Tawfilus,
4 kada snaŋta ka ta kɗavakta
vərɗa skwiha mutsaf ka ta
tagha skwi ta ghəŋani.

I Zakari nda Elizabet

5 Mantsa tama, ma fitika
nzakwa mgham Hiridus ta
ga mgham ta hadîka Zudiya,
mamu sana mndu ta dra
skwi ŋa Lazglafta, Zakari
hgani mataba mndəra la
Abiya mndəra gwal ta dra
skwi ŋa Lazglafta. Elizabet
hga markwa taŋ ta sabi
nda ma mndəra la Haruna.
6 Tuɗukwa mndu həŋ his
his ta wa ira Lazglafta. Ta
snay həŋ ta zlaha Lazglafta
nda skwa dzahayhani, haɗ
maslivinza ta ksaŋtá həŋ
wa. 7 Mutsaf a həŋ ta zwaŋ
ɗekɗek wa, kabga ka dzəghəŋ
Elizabet, lula ima taŋ guli.

Dza'a ŋatsay ka ta zwaŋ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

8 Ma sana fitik, ta maga
slna tsa dra skwi ya Zakari
ta kəma Lazglafta, kabga
mbəɗagagha mbəɗa fitik ŋa
magay mndəra taŋ ta tsa
slna ya, 9 ka zbaptá lu nda
vindima ta Zakari ŋa lami da
həga Lazglafta da dra urdi
manda ya snu gwal ta dra
skwi ŋa Lazglafta ta magay.
10 Magatá tsa fitika dra urdi
ya, ka sli'aftá tsi ka lami da
həga Lazglafta da dra tsa urdi
ya, ta magə dəmga ta du'a
ma bli. 11 Má tsa tama, gi ka
zlagaptá duhwala Lazglafta
ta kəma Zakari, ka sladata
nda ga zeghwa tsa gwir ta
drə lu ta urdi ya. 12 Na gi
nghaŋta Zakari, ka ghudzaftá
tsi da zləŋ, sraw vghani.
13 «Ma zləŋ ka ta zləŋ Zakari,
wana tsu'aftsu'a Lazglafta
ta ndəɓa dzva gha. Dza'a
yagha ya markwa ghuni
Elizabet ta zwaŋa zgun ŋa
tsanaftá gha ta hgani ka
Yuhwana, 14 dza'a rfay ka
ta rfu katakata, dagala gwal
dza'a rfu ta ghəŋani guli. 15 Ka
mndu dagala dza'a nzakwa
tsi ta kəma Lazglafta. Haɗ
dza'a sa ima inabi dər skwi
ta ghuya mndu wa. Dza'a
ndəghundəgha nda Sulkum
nda ghuɓa daga ma huɗa
mani. 16 Dza'a nda ndəgha
zwana la Isra'ila dza'a
vranakta tsi da Lazglafta
Mghama taŋ. 17 Ta kəma
ta kəma dza'a dza'a tsi nda
slnani ta kəma Lazglafta
nda Sulkum, nda mbraku
manda ŋa Iliya ŋa dzranaftá*
nzaku mataba dadaha nda

* **1:17** Ngha ta Malatsi 4:6

zwana taŋ, ŋa vranaktá ghəŋa gwal ta maga ghwaɗaka skwi ka ŋərma mnduha. Mantsa ya dza'a payafta† tsi ta mnduha ŋa fata taŋ ta vgha ŋa Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. 18 «Waka yu dza'a snaŋtá skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. 19 Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaftawi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kəma Lazglafta ŋa maganatá slna. Tsatsi ta ghunigihata ŋa gwaɗgaghata, ka mnaghatá tsa Lfiɗa Gwaɗa ya. 20 Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Laviŋta a ka ta gwaɗa ha ka sagha fitika magata tsa skwiha ya wa, kabga zlghaf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

21 Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabə a wa. Ka ndanu həŋ ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma həga Lazglafta tama?» ka həŋ. 22 Manda sabani, ka traptá tsi ta gwaɗa nda tskatá mnduha, gi ka tsatsaftá həŋ kazlay: Mamu mazəmzəm ta slanaghata ma həga Lazglafta kə'a. Laviŋ a ta gwaɗa nda wi nda həŋ wu, mbaɗa ka mnay nda dzvu ŋa taŋ.

23 Tahula kɗuta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. 24 Nzɗava a tahula tsa wu, ka zlghaftá markwa taŋ Elizabet ta hudî. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta dîfa vgha. Ka'a mantsa: 25 «Zɗakatahudi ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa ɗa ta kəma mnduha ɗa, kabga ta ya a yu ta zwaŋ wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hiɗahiɗa ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəŋa ɗa,» ka'a.

Dza'a ŋatsay ka ta zwaŋ, ka duhwala Lazglafta nda Mari

26 Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadîka Galili, 27 da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. 28 Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. 29 Kɓanafta tsa gwaɗa ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəŋani. 30 Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ Mari, zbapzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. 31 Wana dza'a zlghafzlgha ka ta hudî, ŋa yata gha ta zwaŋa zgun, ŋa tsanafta gha ta hgani ka Yesu. 32 Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hgay lu ka Zwaŋa Lazglafta ta luwa ŋa vlaŋta Lazglafta ta ga mgham manda ŋa dzidzani Dawuda. 33 Dza'a gay ta mgham ta ghəŋa la Isra'ila ŋa kɗekedzeŋ,

† **1:17** Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ **1:19** Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

kɗavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. 34 Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. 35 «Sulkum nda ghuɓa dza'a saha ta ghəŋa gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghamta. Tsaya dza'a kəl lu ka hga tsa zwaŋ nda ghuɓa dza'a yata ka ya ka Zwaŋa Lazglafta. 36 Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəŋ ta yayni ta zwaŋ ná, wa'a nda huɗi ndana, mamku' a tilani na nda va tsa halatani ya tani ra. 37 Haɗ sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. 38 Yaw, «kwalva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari ng-hanaghatá Elizabet

39 Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadîka Yahuda da nghanaghatá Elizabet. 40 Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. 41 Na gi snaŋta Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavaftá zwaŋ ma huɗani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuɓa ta Elizabet. 42 Ka klaŋtá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəŋa kagha mataba mi'aha. Na zwaŋ ma huɗa gha na guli, nda tfawi ta ghəŋani. 43 Waka yu mutsa nana ma zɗaku kəl mani ma mghama ɗa ka sagha da ini na? 44 Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləməŋa ɗa, ka skalavaftá na zwaŋ ma huɗa ɗa na da rfu. 45 Nda tfawi ta ghəŋa kagha, kagha ta zlghaftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

46 Ka Mari mantsa:
«Ta zləzlvay yu ta Lazglafta.
47 Ta taku ŋuɗufa ɗa da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i,
48 kabga ɗvafɗva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tfawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i,
49 kabga dagala ŋərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra.
Nda ghuɓa həga Lazglafta.
50 Tawa hiɗahiɗani ná, nda nza ŋa ɗekɗek ta ghəŋa gwal ta zləŋay.
51 Nda dzvani maraŋta tsi ta mbrakwani, ka ghzliŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərɓaku ma ŋuɗufa taŋ.
52 Ka slisliŋwiŋtá tsi ta sanlaha ma gwal da-galadagala ta dughurukwa dasu, ka ka-panaftá tsi ta gwal nda hta,
53 ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zɗazɗa, ka ghzliŋtá

tsi ta gwal gadghəl bɗadar.
54 Manda ya tanaf tsi ta imi
ta sləməŋ ta dzidzíha
mu, ka kataŋtá tsi ta
la Isra'ila mnda maga-
natá slna,
55 ka havaptá tsi ka tawa
hiɗahiɗani ŋa Abra-
ham nda inda zivrani
tani ŋa ɗekɗek,» ka'a.
56 Ka nzatá Mari kawadaga
nda Elizabet ta kla tili hkən,
tahula tsa ka vraghutá tsi
dzaghani.

Yagatá Yuhwana

57 Mantsa, ka sagha fitika
dgakwa Elizabet, ka yatá
tsi ta zwaŋa zgun. 58 Ka
snaŋtá sləvdahani nda la taŋ
ta tsa ŋərma zɗaku magana
Lazglafta ya, ka sli'adaghatá
həŋ gwaftá rfu kawadaga
nda tsi. 59 Baɗu matghasa
fitik manda dgatani, ka
sli'adaghatá həŋ ŋa tsanatá
fafaɗa zwaŋ. Ka kumə
həŋ ta tsanaftá hgani ka
Zakari manda va hga dani.
60 «Mantsa a dza'a hga lu wu,
Yuhwana hgani,» ka mani.
61 «Haɗ mndu mataba mndəra
ghuni tsanaf lu ta mndərga
tsa hgu ya wu,» ka həŋ nda tsi.
62 Ka ɗawaŋtá həŋ nda dzvu
da dani: «Waka ka ta kuma
tsanaftá hgu na?» ka həŋ nda
tsi. 63 Klagiɗighawa aluha, ka
Zakari nda dzvu. «Yuhwana
hgani,» kə'a vindaftá hga tsa
zwaŋ ya. Inda taŋ demdem
ka ndərmim həŋ.
64 Gi hadahada, ka
zlrəglaftá Zakari ta gwaɗa
tsəleŋ, ka zləzlva Lazglafta.
65 Ka ksaftá tsi ka zləŋ ta
inda sləvdahani. Ka rusu
lu ta inda tsa skwiha ya
ma inda vli ta ghwá ma
haɗika Zudiya. 66 Inda mndu
ta snaŋtá tsa gwaɗa ya, ta
ndanu ta ghəŋani kazlay:
Kinawu dza'a nzakwa tsa
zwaŋ ya tama kə'a? «Zlah
dza'a nzakway ka mndu
dagala, kabga kawadaga
Lazglafta nda tsa zwaŋ ya,»
ka həŋ.

Zləzlvay Zakari ta zɗakwa Lazglafta

67 Tsa Zakari dani ma tsa
zwaŋ ya kay, ka ndəghanaftá
Sulkum nda ghuɓa, ka
zlraftá tsi ta mna skwi
dza'a magaku: 68 «Zləzlvama
Mgham Lazglafta la Isra'ila
kabga saghani da kataŋtá
mnduhani, ka varatá tsi ta
həŋ.
69 Ka sladamatá tsi ta mnda
mba mndu nda mbra ta sabi
ma zivra Dawuda ta nzakway
ka kwalvani,
70 manda ya mnigiŋ tsi nda
ma wa la anabi daga
ghalya kazlay:
71 Dza'a mbaghunafmba yu
ma dzva ghumaha
ghuni,
nda ya da gwal ta dra
kaghuni kə'a.
72 Mantsa ya, maranaŋmara
ta tsa tva hiɗahiɗani ya
ta dzidzíha mu,
ka havaktá tsi ka tsa dzratá
wani nda ghuɓa ya, §
73 manda ya waɗana tsi ta
dzidza mu Abraham,
74 "Dza'a mbaghunafmba yu
ma dzva ghuma ghuni,

§ **1:72** Ngha ta Levitik 26:42.

kada laviŋta kuni ta ksanatá
slna kul haɗ zləŋ,
75 ŋa nzata ghuni ka gwal nda
ghuɓa,
gwal tɗukwa ta kəmani ma
inda kɗavakta hafa
mu.”
76 Kagha zwaŋa ɗa, anaba
Lazglafta ta luwa dza’a
hga lu ta kagha.
Kagha dza’a tiŋlaghuta ka
mgham ŋa faɗanatá
tvi,
77 Ŋa snanamtá mnduhani
kazlay:
dza’a mbay ta həŋ ma platá
dmakwa taŋ kə’a.
78 Dagala tawa hiɗahiɗa nda
zɗaku da Lazglafta
mu kəl tsi ka vlagatá
tsuwaɗakani manda
fitik ta safi
gavzlazlaŋ, ka sagha da amu
daga ta luwa,
79 ŋa tsuwaɗakaku ta ghəŋa
gwal ta nzaku ma
grusl,
nda gwal ta nzaku ta wa hɗak
ma sulkuma mtaku,
nda ya ŋa pgha səla mu ta tva
zɗaku,» ka’a.
80 Mbaɗa tsa zwaŋ ya ka
glaku, ka sgaku mbrakwani
ma Sulkum, ka nzatá tsi ma
mtak ha ka sagha fitik kəl
tsi ka maraŋtá nzakwani
baŋluwa da la Isra’ila.

2

Yagatá Yesu
Mat 1:18-25

1 Ma tsa fitik ya, ka mnaftá
mgham Sezar Agustus ta
zlahu kazlay: Vindaftá mb-
saka inda mnduha ma dzva
Ruma kə’a. 2 Ma fitika nza-
kwa Kiriniyus ka ŋumna ta
haɗika Siri zlrafta tsa taŋtaŋa
mbəɗaftá mbsaka mnduha
ya. 3 Inda mnduha ka sli’i
həŋ da vinda hga taŋ ma
luwa taŋ. 4 Ka sli’afta Yusufu
ma luwa Nazaret ta haɗika
Galili, ka ŋladaftá tsi da luwa
Batlehem ma haɗika Zudiya
ta nzakway ka luwa kəl lu
ka yatá mgham Dawuda.
Lafla da hada kabga sabə
ma mndəra Dawuda tsatsi.
5 Ka laf tsi kawadaga nda
makumidzani Mari nda huɗi
ya, da vinda hga taŋ. 6 Manda
ɓhadaghata taŋ da hada, ka
sagha fitika dgakwa Mari.
7 Ka yatá tsi ta zumalani ka
zwaŋa zgun, ka mbsamtá tsi
ma lgut ka hananamta ma
tsu’aŋ, kabga mutsaf a həŋ ta
həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta
ta Lfiɗa Gwaɗa ŋa gwal ngha
rini

8 Tsaw ma va tsa luwa ya
mamu gwal ta ngha rini,
ta hani ma mtak ta ngha
rina taŋ. 9 Ka zlagaptá
duhwala Lazglafta ta kəma
taŋ, ka wanaftá tsuwaɗaka
glakwa Lazglafta ta həŋ. Ka
ksaftá zləŋ ta həŋ katakata.
10 «Ma zləŋ kuni ta zləŋ,
kabga Lfiɗa Gwaɗa dza’a
nzakway ka skwa rfu dagala
da inda mnduha sagha yu
da mnaghunata. 11 Gita
yəgaghunata lu ta mnda
mba mndu ta nzakway ka
Kristi ma luwa Dawuda.
12 Wya ŋizla dza’a kəl kuni ka
tsəmafta: Dza’a slanaghasla
kuni ta vzi’uwa mbsam
lu ma lgut ka hananamta
ma tsu’aŋ,» ka duhwala

Lazglafta nda həŋ. 13 Ka gi
sli'agatá ndəghata sanlaha
ma duhwalha Lazglafta ta
luwa ŋərɓisl slanaghatá tsa
turtuk ya. Ka zləzlvu həŋ ta
Lazglafta. Ka həŋ mantsa:
14 «Glaku ŋa Lazglafta ta luwa,
zɗaku ta ghəŋa hadîk mataba
mnduha ɗvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

15 Manda vraghuta tsa
duhwalha Lazglafta ya ta
luwa, ka tsa gwal ngha
rini ya mataba taŋ mantsa:
«Mbaɗma da luwa Batlehem
ka nghanata mu ta tsa skwi
ta maguta mnama lu ya,»
ka həŋ. 16 Ka sli'aftá həŋ
ka laghwi misimmisim, ka
slanaghatá həŋ ta i Mari
nda Yusufu nda tsa zwaŋa
vzi'uwa ya hananam lu ma
tsu'aŋ*. 17 Tahula nghaŋta
taŋ, ka rusu həŋ ta skwi
mnana lu ta həŋ ta ghəŋ tsa
vzi'uwa ya. 18 Ka ndərmim
inda gwal ta sna tsa skwi ta
mnə gwal ngha rini ŋa taŋ ya
nda ndərmima. 19 Ka ŋanatá
Mari ta inda tsa skwiha ya
ma ghəŋani ka ndanu ta
ghəŋani. 20 Ka vraghutá tsa
gwal ngha rini ya dzagha taŋ
nda vla glaku nda zləzlvu ŋa
Lazglafta ta ghəŋa inda skwi
snaŋ həŋ, ka nghaŋtá həŋ
manda va skwi ya mnana lu
ta həŋ ya. 21 Ta matghasa fitik
ŋa tsanatá fafaɗa tsa zwaŋ
ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka
Yesu, tsa hgu mna duhwala
Lazglafta ma kɗaku mani ka
zlghaftá huɗani ya.

Maraŋtá Yesu ma həga Lazglafta

22 Kɗatá tsa fitika ghuɓata
Mari manda ya ta mnə zlaha
Musa ya, ka klaghatá i Mari
nda Yusufu ta tsa zwaŋ
ya da Ursalima ŋa vlaŋtá
Lazglafta. 23 Manda ya nda
vinda ma deftera Lazglafta
kazlay: Inda zumali ka
zwaŋa zgun† ná, ŋa Lazglafta
ya kə'a ya. 24 Ka dranaftá
həŋ ta Lazglafta ŋa pla ghəŋ
ta «kukuha his ka zwana
ghərbu' ‡ his a tsi» manda ya
nda vinda ma zlaha Mgham
Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

25 Ma tsa fitik ya, mamu
sana mndu ma Ursalima
Simeyuna hgani. Tsa mndu
ya ná, tɗukwa mndu ya, ta
snay ta gwaɗa da Lazglafta.
Ta kzlaykzlay ta mnda mba la
Isra'ila. Kawadaga Sulkuma
Lazglafta nda tsi guli. 26 Si
mnananŋmna Sulkum nda
ghuɓa kazlay: Haɗ dza'a
mtuta karaku ka ta ngha a tsi
ta ghunatá mnda Lazglafta
ta nzakway ka Kristi wu kə'a.
27 Ka ghunaftá Sulkum nda
ghuɓa da həga Lazglafta, ta
kladaghatá i dani nda mani
ta Yesu ŋa kɗiŋta magatá
skwi manda ya mna zlahu ŋa
magay. 28 Ka tsu'aftá tsatsi ta
tsa zwaŋ ya ma dzvani, ka rfu
tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa:
29 «Ndana tama mghama ɗa,

* **2:16** Ngha ta Lukwa 2:7. † **2:23** Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16.
‡ **2:24** Ngha ta Zlahu 12:8.

nda kɗa magatá slna gha,
zlaŋzla ta kwalva gha,
ka ɓhata tsi nda vghata zɗaku
manda ya mna ka,
30 kabga nda ngha yu nda ira
ɗa ta mbaku vla ka,
31 mbaku ya payaf ka ŋa inda
mnduha demdem.
32 Tsuwaɗak ya ŋa inda
mndəra mndu.
Tsatsi dza'a klaktá glaku
ŋa mnduha gha la
Isra'ila.»
33 Ka va ndərmim i dani
nda mani ta skwi ta gwaɗə
lu ta ghəŋa tsa zwaŋ ya. 34 Ka
tfanaghatá Simeyuna ta wi ta
həŋ. Ka'a nda Mari mantsa:
«Nana zwaŋ na ná, dza'a
klakkla ta zləmbaku, nda
sli'afta ŋa ndəghata sanlaha
ma mnduha ma la Isra'ila.
Dza'a nzakway ka ŋizla daga
da Lazglafta, ŋa husaŋtani
ta sanlaha ma mnduha.
35 Dza'a tuziginj tuza ta skwi
ma ŋuɗufa mnduha. Vərɗa
kagha guli ŋa nzakwa ŋuɗufa
gha manda skwi sligla lu nda
kafay,» ka'a nda Mari mani
ma tsa zwaŋ ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəŋa Yesu

36 Mamu sana marakw ka
anabi nda hala katakata, Ana
hgani, makwa Fanuwal ma
mndəra la Asira. Ndəfáŋ
yeya vaku maga tsi nda zə'al
manda laghani da mndu,
37 ka nzaku tsi ka wadgu.
Tghasmbsak fwaɗ mida
imani. Ma həga Lazglafta ta
nzakwa tsi ta ksanatá slna
nda fitik tani nda rviɗik tani,
nda ma maga du'a nda suma.
38 Bhadaghata tsatsi guli, ma
va tsa fitik ya, ka zləzlvu tsi ta
Lazglafta, ka mnə tsi ta gwaɗa
ta Yesu ŋa inda gwal ta kzla
mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

39 Tahula kɗiŋta i Yusufu
nda Mari ta maga skwi ya
mnə zlaha Lazglafta, ka
vraghutá həŋ da luwa taŋ ma
Nazaret ta haɗika Galili. 40 Ka
glaku tsa zwaŋ ya, ka sifaku
tsi, dagala ɗifil ma ghəŋani,
kawadaga zɗakwa Lazglafta
guli nda tsi.

Yesu ma həga Lazglafta ma Ursalima

41 Inda vaku i dani nda
mani ma Yesu ta dza'a da
skala Pak ma Ursalima.
42 Magatá ima tsa zwaŋ ya
ghwaŋpɗə his, ka ŋlaghatá
tsi kawadaga nda i dani nda
mani da Ursalima da tsa
skala Pak ya manda ya snu
həŋ ta magay. 43 Tahula
kɗatá tsa skalu ya ta vru
həŋ dzagha, ta tsaghutá
Yesu ta vgha nda həŋ ka
nzaghuta ma Ursalima kul
snaŋtá i dani nda mani. 44 Ba
ta mbaɗa həŋ kawadaga
nda grahani ka həŋ sizlay.
Tekulemes vagha taŋ ta
mbaɗa, ka zbə həŋ mataba
mndəra taŋ nda grahani, lay
ngha a həŋ wa. 45 Trapta taŋ
ta pahay, ka vraghutá həŋ
pahay ma Ursalima. 46 Baɗu
mahkəna fitik, ka slanaghatá
həŋ ma həga Lazglafta ta
nzaku mataba gwal tagha
zlahu ŋa mnduha, ta sna
skwi ta mnə həŋ, ta dza'a
nda ɗawaŋta da həŋ guli.
47 Faflara, ka tsa gwal ta
sna tsa zlghawi ta zlghə tsi

nda tsa snaŋtá skwani ya. 48 Na ghur nghaŋtá i dani nda mani, ka ndra'u həŋ nda ndra'uwa. «Sagəŋ, nu kəl ka ka magaŋnatá skwi mandana? Hərfa ta aŋni nda da gha na təkləkta psa kagha,» ka mani nda tsi. 49 «Ŋaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzə ma həga da ɗa yu ta nzaku kə'a ra?» ka'a nda həŋ. 50 Tsəriɗ, sna a həŋ ta tsa skwi ta mnə tsi ŋa taŋ ya wa. 51 Mantsa tama, ka snatá tsi ta gwaɗa taŋ, ka sli'aftá tsi kawadaga nda həŋ, ka valaghata da Nazaret. Ka ŋanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghəŋani. 52 Ka glaku Yesu, ka sgaku ɗifilani, ka zɗəganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbəɗanafwa mbəɗa ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

1 Ta Maghwaŋapɗə hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwə Pwaŋəs Pilat ka ŋumna ta haɗika Zudiya, ta gə Hiridus ta mgham ta haɗika Galili, ta gə zwaŋamani Filip guli ta mgham ta haɗika Iture nda haɗika Trakunita, ta gə Lisaniya guli ta haɗika Abilena. 2 Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghəŋ gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sagha gwaɗa Lazglafta da ghəŋa Yuhwana zwaŋa Zakari ma mtak. 3 Ka sli'aftá Yuhwana ka laghwi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdeŋ nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbəɗanafwa mbəɗa ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

4 Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay:

«Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta guguɗaku ma mtak kazlay:
payanawa paya ta tvi ŋa Mgham,
ka lele'anata kuni kə'a.
5 Ka saŋamta lu ta inda vli ka didiŋa,
ka tasiŋta lu ta inda ghwá nda kuɗuŋurha, ka ɗayapta lu ta skwi ka ghuluŋuɗ,
ka payanata lu ta huraɓasl ta tvi,
6 ŋa nghaŋta inda mnda səla ta mbaku da Lazglafta*.»

7 Ka mnə tsi ŋa tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta ɓasa ŋuɗuf ta sagha ta kəma kə'a na? 8 Magawamaga ta slna ya ta maraŋta mbəɗatá nzakwa ghuni, ka zlaŋta kuni ta mnay ma ghəŋa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ŋni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, laviŋlava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. 9 Ɗaswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpaɗa ŋa tsiŋtá fu daga ta

* **3:6** Ngha ta Isaya 40:3-5.

slrəŋ. Inda fu ya kul zɗaku yakwani, dza'a tsiŋtsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

10 Ka dəmga nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ŋa magay ŋni tama?» ka həŋ. 11 Ka'a nda həŋ mantsa: «Mndu ya his lgut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul haɗ tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

12 Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ŋa maganafta Yuhwana ta batem ta həŋ, ka ɗawə həŋ da tsi: «Maləm, nu ta raku ŋa magay aŋni guli?» ka həŋ. 13 Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma ɗaw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həŋ. 14 «A ki aŋni, nu ta raku ŋa magay ŋni?» ka La sludzi ɗawaŋta guli da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma mbrəh kuni ta mndu ŋa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

15 «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəŋa taŋ ka kzla saghani. 16 Ka'a nda həŋ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagha ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka pliŋtá zu'a ɓaɓahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuɓa nda ya nda vu. 17 Nda ŋatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ŋa tskamtani ma gvurani, ŋa driŋtani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həŋ demdem. 18 Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfiɗa Gwaɗa ŋa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hiɗakuha ŋa taŋ.

Tsamta Hirudus Aŋtipas ta Yuhwana ma gamak

19 Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəŋa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwaŋamani Filip, nda ya ta ghəŋa ndəghata sanlaha ma ghwaɗaka skwi ta magə tsi. 20 Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəŋa tsa ghwaɗaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu
Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

21 Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəɓu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwaŋ, 22 ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋani manda ghərbu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwaŋa ɗa ɗvu yu ma hyahya ŋuɗufa ɗa†, ka'a.

Mndəra la taŋ ma Yesu
Mat 1:1-17

23 Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zlraftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwaŋa Yusufu

† **3:22** Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

ya kə'a ya, wya mndəra taŋ: Yusufu, Yusufa Heli, 24 Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki Zanay, Zanaya Yusufu, 25 Yusufa Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesəla, Hesəla Nagay, 26 Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayiŋ, Samayiŋa Yusek, Yuseka Yuda, 27 Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, 28 Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, 29 Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, 30 Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufa Yunam, Yunama Iliyakim, 31 Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Nataŋ, Nataŋa Dawuda, 32 Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasuŋ, 33 Nasuŋa Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Hesərum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, 34 Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abrahama Tera, Tera Nahur, 35 Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, 36 Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, 37 Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, 38 Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwaŋa Lazglafta.

4

Dzəghaŋta halaway ta Yesu
Mat 4:1-11, Mak 1:12-13

1 Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurdeŋ, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuɓa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, 2 fitik fwaɗ mbsak zaŋ a ta skwa zay wa. Ka dzəghaŋtá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. 3 Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwaŋa Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. 4 Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kweŋkweŋ yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* 5 Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranatá tsi ta inda za mgham ma ghəŋa haɗik. 6 Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəŋa haɗik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva ɗa. Laviŋlava yu ta vlaŋtá mndu ya ta ɗvu yu guli. 7 Ka tsəlɓa tsəlɓa ka ma ghuva ɗa, ta vlaghavla yu,» ka'a. 8 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlɓa ka ta tsəlɓu, ka maganatá slnani turtukwani†,» ka'a. 9 Ka kləglaghatá halaway ta

* **4:4** Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † **4:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14.

Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bɗəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwaŋa Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: 10 Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa nghapta ka kagha kə'a. 11 Ka'a guli na: "Ŋa tsu'afta taŋ ta kagha ma dzva taŋ, yagha pala da dzughusta ta səla"» ka'a‡. 12 Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha ɗekɗek kə'a,» ka'a. 13 Kɗakwa halaway ta dzəghaŋta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa baɗu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret
Mat 4:12-17, Mak 1:14-15

14 Ta sli'aftá Yesu ka laghwi ta haɗika Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. 15 Ka tataghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili
Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

16 Ka sli'aftá tsi ka Laghwi da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda baɗu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'aftá tsi ŋa dzaŋaftá skwi ma defteri. 17 Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlaŋta. Ka plaŋtá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

18 «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ŋa vlihatá mbraku.
Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfiɗaghatawi ŋa mnanatá Lfiɗa Gwaɗa ta gwal ka pɗu,
ghunafghuna ta i'i ŋa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunis-pala lu kə'a,
ŋa gwaniŋtá ira gwal nda ghulpa,
ŋa zlu'agapta ɗa ta gwal raghwana lu,
19 ŋa snanamta ɗa ta mnduha ta vaku
dza'a sagha zɗakwa Lazglafta†» kə'a.

20 Manda kɗiŋtani ta dzaŋafta, ka mbsaftá tsi ka vlaŋtá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: 21 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nana gwaɗa Lazglafta snaŋ kuni nda sləməŋa ghuni gita na ná, nda kɗa magatani ka ŋa ghuni,» ka'a. 22 Inda tsa hahəŋ ma tsa vli ya ka zɗəganatá tsi ta həŋ, ka ndərmim həŋ ta tsa gwaɗa zɗaku ta sabə ma wani ya. Ka həŋ mantsa: «Zwaŋa Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həŋ. 23 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəŋa i'i

‡ **4:11** Ngha ta zabura 91:11-12. § **4:12** Vrafta ta Zlahu 6:16. * **4:16** Ngha ta Sabi 20:10. † **4:19** Ngha ta Isaya 61:1-2.

kazlay: Ka duhtur ka katsi
ná, mbanafmba ta ghəŋa gha
kagha ka ghəŋa gha kə'a. Ka
kuni dza'azlay nda i'i guli,
"magamaga hadna ma luwa
gha ta tsa skwiha snaŋ ŋni
ta magə ka ma Kafarnahum
ya"» kə'a. 24 «Kahwathwata ka
yu ta mnaghunata ná, haɗ
lu ta tsu'afta hmətət ta dər
wati ma anabi ma luwani
wa, ka Yesu sganaghatá
həŋ. 25 Kahwathwata ka
yu ta mnaghunata, ma
fitika nzakwa anabi Iliya,
si nda ndəgha wadguha ma
Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka
vaku hkən nda tili mku', ka
slatá maya dagala ta haɗika
Yahuda, 26 Má ŋa ghunafta
lu ta Iliya ŋa kataŋta ya dər
turtuk ma tsa wadguha la
Yahuda ya, ka ghunaftá lu
kataŋtá sana markwa wadga
ma luwa Sarepta ta haɗika
Siduŋ. 27 Ma fitika nzakwa
anabi Alisa guli, si nda
ndəgha gwal nda rɗa mndu
ta həŋ ma Isra'ila, haɗ ya
mbanaf lu dər turtuk mataba
taŋ wu, Na'ama mnda la Siri‡
yeya mbanaf lu.»

28 Ka ɓasaftá həŋ ta ŋuɗuf
demdem ma tsa həga tagha
skwa La Yahuda ya, manda
snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa
ya. 29 Ka sli'aftá həŋ, ka
ksagaptá Yesu ma huɗa luwa,
ka kladapta ta wa lilwa tsa
ghwá baf həŋ ta luwa taŋ
tida ya, ma ŋa sliŋwidiŋta,
30 ka tsəhaptá Yesu ta vghani
mataba taŋ ka laghwani.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

31 Ka laha tsi da luwa
Kafarnahum ta haɗika Galili.
Baɗu sabat, ka taghə tsi ta
skwi ŋa mnduha. 32 Ka
ndərmim lu ta tsa tagha
skwani ya, kabga nda sgit ma
tsa gwaɗani ya. 33 Ma tsa həga
tagha skwa taŋ ya, mamu
sana mndu ksu duhwala
halaway mataba taŋ. Ka
sli'aftá tsi nda lili. 34 «Aya!
Yesu zwaŋa la Nazaret, nu
gwaɗa gha nda aŋni sagha
ka da zaɗa aŋni? Wya nda
sna yu mndu nda ghuɓa
daga da Lazglafta kagha kə'a,
ka'a» 35 «Haf wa gha, sapsa
ma na mndu na!» ka Yesu
dvanaghata. Gi ka slanatá
tsa duhwala halaway ya ta
tsa mndu ya mataba tskatá
mnduha, ka saghu tsi mida
kul balanata. 36 Ka tsutá
ŋuɗufa mnduha demdem, ha
ka ɗaɗawu həŋ mataba taŋ
kazlay: Nu mndərga nana ma
skwi? Na gi dvanaghatani
nda sgit nda mbraku ta
duhwala halaway ná, gi
saghwa taŋ, ka həŋ. 37 Ka tutá
hgani ma inda vli ta wanaftá
tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul ɗughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

38 Manda sli'agapta taŋ ma
həga tagha skwa la Yahuda,
ka laghu həŋ da Simuŋ. Ta
lagha həŋ ta ɓasa ŋuɗidar
midza Simuŋ katakata. Ka
ndəɓu lu ta dzvu da Yesu
ŋa kataŋtá tsa marakw ya.

‡ **4:27** Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

39 Ka ɓukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliŋzla!» ka'a nda ŋudɗidar, ka zliŋtá tsi. Gi hadahada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta həŋ.

40 Manda dəɗata fitik, ka hladaghatá gwal nda mnduha taŋ kul ɗughwanaku da ɗaŋwaha kavghakavgha ta həŋ da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta həŋ, ka mbambanaftá həŋ. 41 Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agaptá həŋ, ka həŋ mantsa: «kagha ná, Zwaŋa Lazglafta ka,» ka həŋ nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta həŋ, ŋa hanaftá wi ta həŋ, kabga nda sna hahəŋ kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

Sli'a Yesu da mna Lfiɗa Gwaɗa ma luwa Zudiya
Mak 1:35-39

42 Na tsaɗakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbay, ka slanaghatá həŋ, ka kumə həŋ ta ŋanata yaha lavaghwi tavata həŋ. 43 Ka Yesu mantsa: «Ɗina guli ka mnananŋta ɗa ta Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghunigihata,» ka'a nda həŋ. 44 Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ma inda həga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafta Yesu ta taŋtaŋa duhwalhani
Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

1 Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghata dəmga dlivis slanaghata ŋa sna gwaɗa Lazglafta da tsi. 2 Ka nghaŋtá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaɓa kadəŋa taŋ. 3 Ka sli'aftá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ŋa Simuŋ. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huɗa drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ŋa mnduha.

4 Manda kɗakwani ta gwaɗa, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wuɗadata kuni nda graha gha ta kadəŋa ghuni ŋa tuma klipi,» ka'a nda Simuŋ. 5 Ka Piyer mantsa: «Mghama ɗa, kurzliŋ hana ŋni ta tumay, lay mutsaf a ŋni wa. Yaw, dza'a vzadavza ŋni tama ta gwaɗa gha» ka'a nda tsi. 6 Ka vzadatá həŋ, ka waftá tsi ta ndəghata klipiha ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiŋtá kadəŋa taŋ. 7 Ka kəməts həŋ ta sanlaha ma graha taŋ ma sana kwambalu ŋa sagha kataŋtá həŋ. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá həŋ ta tsa kwambaluha taŋ ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha taŋ ya ta zamta da imi. 8 «Mghama ɗa! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simuŋ Piyer tsəlɓata ma ghuva Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. 9 Tsaw si hluhla zləŋ ta i Piyer nda grahani ta ghəŋa tsa mandərmima

tuma klipi maga həŋ ya.
10 Mantsa ya hluta tsi ta i
Yakubu nda Yuhwana ta
nzakway ka zwana Zebedi
ta gwaftá vgha nda i Simuŋ
ya guli. Ama ka Yesu nda
Simuŋ mantsa: «Ma zləŋ
ka, daga ndanana, mnduha
dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi.
11 Manda vranakta taŋ ta tsa
kwambaluha ya ta wa sgam,
sɗak zlanavazla həŋ ta inda
skwiha taŋ ka laghwi mista
Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rɗa mndu tida
Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

12 Ma sana fitik ma nzakwa
Yesu ma sana luwa, ka lagha
sana mndu ksu rɗa mndu.
Na gi nghaŋtani ta Yesu,
ka zləmbatá tsi zlumbruh
ma ghuvani ka ndəɓa dzvu.
«Mghama ɗa, ka ta kumay ka
laviŋlava ka ta mbiɗifta ka
nzakwa yu nda ghuɓa,» ka'a.
13 Ka fadaptá Yesu ta dzvani
ka ksaŋta. Ka Yesu mantsa:
«Ta kumay yu ta mbafta gha,
mbafmba gha,» ka'a. Gi
hlets mbaftá ka nzaku tsi
nda ghuɓa. 14 Tahula tsa ka'a
nda tsi mantsa: «Yahayaha
ka da walaŋtá mnanaŋtá
mndu, la da maranaŋtá vgha
gha ta mndu ta dra skwi ŋa
Lazglafta karaku, ka vlata
ka ta skwi manda ya vindaf
Musa ŋa grafta mnduha ta
mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

15 Ka va sgaku dza'a hga
Yesu da zərwa, ka sli'aktá
dəmga da sna gwaɗa da tsi
nda ya ŋa mutsaftá mbaku
ma ɗaŋwaha taŋ guli. 16 Ama
ta gɗata Yesu ta laghwi da
mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani
Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

17 Ma sana fitik ta tagha
skwi Yesu ŋa dəmga, ta nzaku
la Farisa nda gwal tagha
zlahu ŋa mnduha hada ta
sli'akta ma inda luwa ta
haɗika Galili nda ya ma luwa
Ursalima, nda pɗakwa gwal
ma haɗika Zudiya. Ka va
sgaku maravata mbrakwa
Mgham Lazglafta nda ma
mbambay Yesu ta mnduha
ma ɗaŋwaha taŋ. 18 Ka
sli'adaghatá mnduha, ka
tsukwadanaghatá sanlaha ta
sana mndu nda rwa səlani.
Ka zbə həŋ ta ɓhadanamta
da həga fata ta kəma Yesu.
19 Ka traptá həŋ ta tvi ŋa lami,
kabga hiɓa ta mnduha. Ka
kladaftá həŋ nda ta bɗəma
həga, ka gunaptá həŋ ta ghəŋa
tsa həga ya, ka fadatá həŋ
sruh fata ta kəma Yesu nda ta
tsa ghurum ya nda ghzləŋani
nda ghzləŋani mataba tskata
mnduha. 20 Nghanata Yesu
ta zlghay nda ŋuɗufa taŋ ná,
«nda pla dmakwa gha sagəŋ,»
ka'a nda tsi. 21 «Wana ma
mndu ta kwarakwara ɓa?
Wa ta laviŋtá pla dmakwa
mndu ta ghəŋa Lazglafta
turtukwani na?» ka tsa
gwal tagha zlahu ŋa mnduha
nda la Farisa ya ta ndanay
ma ghəŋa taŋ. 22 «Ndanawu
mndəra na ta ndanu kuni
ɓa! ka Yesu nda həŋ, kabga
nda sna tsatsi ta ndana taŋ.
23 Ta grə kuni ná, mal blakwa
mnay ŋa na mndu na kazlay:

Nda pla dmakwa gha kə'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afsli'a ka mbaɗa ka ta mbaɗa kə'a na? 24 Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa pliŋtá dmakwa mndu ta ghəŋa haɗik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afsli'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa sələni ya.

25 Gi hadahada brahwat sli'afta tsa mndu ya tsa ta nghay mnduha demdem, zləŋal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlva Lazglafta. 26 Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. «Nda ngha ŋni ta skwa mandərmimi gita,» ka həŋ nda zləŋ nda zləŋ.

Hgafta Yesu ta Levi ŋa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

27 Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghaŋtá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbaɗa mista ɗa,» ka'a nda tsi. 28 Ka sli'aftá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani. 29 Lagha Levi ka maganatá skwa zay ga' ga taŋ. Ka nzata həŋ ka zay kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba taŋ. 30 Ka ruruŋwaku la Farisa nda mnduha taŋ ta tagha zlahu ŋa mnduha ta ruruŋwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwaɗaka mnduha na?» ka həŋ nda duhwalha Yesu. 31 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Haɗ gwal ɗughwana ta zba duhtur wa, gwal kul ɗughwanaku yeya ta zbay. 32 Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tuɗukwa aŋni kə'a wu, sa da haga gwal ta snaŋta kazlay: Gwal dmaku aŋni kə'a yu, ŋa mbəɗanafta taŋ ta nzakwa taŋ,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwaɗa ta suma

Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

33 Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aŋni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay taŋ nda sa skwa say taŋ ŋa duhwalha kagha,» ka həŋ. 34 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a laviŋlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwaŋa midzi ka ta kawadaga zwaŋa midzi nda həŋ baɗu kla makwa ra? 35 Dza'a saghasa fitik ŋa kləgədanaghutá zwaŋa midzi ta həŋ. Ma tsa fitikha ya dza'a suma həŋ ta suma,» ka'a nda həŋ. 36 Ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli mantsa: «Haɗ mndu ta kuhwa'atá lfiɗa lgut ŋa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfiɗa lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a ngha tsatá tsa halata lgut ya wa. 37 Haɗ mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta

wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tiŋta ta tsa zlibi ya, ŋa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta. 38 Ma zliba huta ta ka lfiɗ ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. 39 Haɗ mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. "Mal zɗakwa ya nda tawa" ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwaŋa mndu mgham ta ghəŋa sabat
Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

1 Baɗu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ɓala'atá duhwalhani ta ghəŋani. Ka vərɗə həŋ ma dzvu ka dghaɗay. 2 Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghaŋtá həŋ. Ka'a nda həŋ nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay baɗu sabat na?» ka həŋ. 3 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta dzaŋaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? 4 Ka sli'aftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aŋ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta yeya ta zay.†» 5 «Zwaŋa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

6 Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. 7 Ma tsa vli ya guli, mamu gwal tagha zlahu ŋa mnduha‡ nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ŋa razay. Ka nzatá həŋ ka ngha Yesu ta iri ta iri ŋa nghay ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu baɗu sabat, ka həŋ. 8 Tsaw nda sna Yesu ta ndana taŋ. Ka'a mantsa: «Sli'afsli'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. 9 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nu skwi mna zlaha mu ŋa magay baɗu sabat na? Maga skwi ɗina ta raku re, ari maga skwi kul ɗinaku a na? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu ɗawaŋta da tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. 10 Ka waftá Yesu ta həŋ turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Tɗaptɗa ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tɗaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmaɗ. 11 Ka kuzlanaftá tsi ta həŋ ta ŋuɗuf, ka laghu həŋ dzədzərkaku mataba taŋ ŋa zba maganatá ghwaɗaka skwi ta Yesu.

* **6:3** Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † **6:4** Ngha ta 1 Samuyel 26:6. ‡ **6:7** Ngha ta Irmiya 36:4 nda Izra 8:1.

Zabafta Yesu ta duhwalhani ghwaŋpdə his
Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

12 Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwá da maga du'a. Ka hani tsi kurzliŋ nda iri ta maga du'a da Lazglafta. 13 Tsaɗakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá həŋ. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwaŋpdə his mataba taŋ, ka tsanaftá tsi ta hgu ta həŋ ka gwal ghunay. 14 Wya hga tsa mnduha ghwaŋpdə his zaba a tsi ya: Mamu Simuŋ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwaŋamani ma Simuŋ, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, 15 nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwaŋa Alfe, nda Simuŋ ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, 16 nda Yuda zwaŋa Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta dəmga sna gwaɗa da Yesu
Mat 4:23-25

17 Tahula tsa, ka saha həŋ kawadaga, ka sladavatá həŋ ta sana vli ka dandar tskava ŋəɗdəmata sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta haɗika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Siduŋ. 18 Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwaɗa da Yesu həŋ, nda ya ŋa mutsa mbaku ma ɗaŋwa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwaɗaka sulkum ta həŋ. 19 Inda mndu ta zba tvi ŋa ksaŋta dər ndəheɗ, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba həŋ.

Nda zɗakwani nda kuzlakwani
Mat 5:1-12

20 Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa:
«Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pɗu,
kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.
21 Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlaŋta maya ndanana,
kabga dza'a baghaku kuni.
Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,
kabga dza'a ghuɓasay kuni ta ghuɓasu.
22 Rfawarfa ta rfu ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha,
ka ta vzighunisvza həŋ,
ka ta razay həŋ ta kaghuni,
ka ta vazay həŋ ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlghafta ghuni ta Zwaŋa mndu.
23 Rfawarfa ta rfu,
ka vavalakwa kuni da rfu baɗu slaghunaghata tsa skwiha ya,
kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.
Mantsa ya si ta ghuya dzidzíha taŋ ŋa la anabiha ghalya.
24 Ɗaŋwa ŋa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl,
kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ŋa ghuni zɗaku.
25 Ɗaŋwa ŋa ghuni!
Kaghuni gwal nda bagha,
kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Ɗaŋwa ŋa ghuni!
Kaghuni gwal ta ghuɓasu
ndanana,
kabga dza'a taway kuni ta
taw nda ima taw.
26 Ɗaŋwa ŋa ghuni!
ka ta mnay inda mnduha ta
zɗaku ta kaghuni,
kabga mantsa si ta mna
dzidzíha taŋ ta ghəŋa
la ghwaɗaka anabiha
ghalya.»

Ɗvuwaɗva ta ghumaha ghuni
Mat 5:38-48, 7:12a

27 «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwaɗa ɗa ná, ɗvuwaɗva ta ghumaha ghuni, magawa zɗaku ŋa gwal ta husaŋta kuni. 28 Ɗawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta ksi'a kaghuni. Ndəɓawa dzvu ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. 29 Ka dzughunus dza mndu ma lagəŋ katsi, mbəɗanawa sana lagəŋ guli. Ka kləgadaghawkla mndu ta lguta huɗa gha katsi, ma pyə ka ta kləgədaghawtá dawra gha. 30 Vlaŋvla ta skwi ta mndu ta ɗawaŋta da kagha. Ka kləgədaghaw kla mndu ta skwa gha ŋa ŋani katsi, ma ɗawugəl ka da tsi. 31 Ka nu skwi ɗina ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəŋ guli. 32 Ka gwal ta ɗvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta ɗvuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta ɗvutá hahəŋ ta ɗvuta həŋ? 33 Ka ŋa gwal ta magaghunatá zɗaku yeya ka kaghuni maga zɗaku katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? 34 Ka ŋa gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni ɓla nzawa katsi ní, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kuni guli ya mantsa ya ta ɓla gwal dmaku ta nzawa ŋa gwal dmaku guli, ŋa planamtá həŋ manda va tsaya? 35 Kaghuni ya ná, ɗvuwaɗva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zɗaku ŋa taŋ. Ɓlawa nzawa ŋa mnduha, ma faf kuni ta ghəŋ ta vraghunamta, dza'a mamu nisəla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zɗa ghəŋani nda mnduha kul haɗ ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha
Mat 7:1-5

36 «Ɗawawa tawa ta hiɗahiɗa ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hiɗahiɗa ta mndu ya. 37 Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Haɗ Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma ŋam kuni ta mndu ma ŋuɗuf, haɗ Lazglafta dza'a ŋamtá kaghuni ma ŋuɗuf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ŋa ghuni guli. 38 Vlawa vla ta skwi ŋa mndu, dza'a vlay Lazglafta ŋa ghuni guli, ŋa ndəghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gəgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka

ndəghanafta ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kəl kaghuni ka gra skwi ŋa mndu ya dza'a gra Lazglafta ŋa ghuni guli,» ka'a.

39 Wya ka Yesu nda həŋ nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbaɗa ta tvi ra? Haɗ həŋ dza'a rkaghata his his da ghurum ra? 40 Haɗ zwaŋ ta taghə lu ta skwi ŋani malaghutá Maləmani wu, ba ka nda tagha skwa tsa zwaŋ ya dza'a kəl tsi ka nzakway manda Maləmani kasi'i.

41 «Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi ngha hiwir ma ira zwaŋama gha, kul haɗ kagha ta nghapta ka dughusl ma ŋa gha iri na? 42 Waka kagha ta mnay ŋa zwaŋama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kə'a, ya ngha a kagha ta dughusl ma ŋa gha iri na? Mndəra wani ma maɗgwirmaɗgwir tsa? Kligiŋ kla karaku ta dughusl ma ŋa gha iri, kada nghaŋta ka ta vli ŋa laviŋtá kligiŋtá hiwir ma ira zwaŋama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu
Mat 7:16-20, 12:33-35

43 «Haɗ yakwa fu zɗa ta yaku ta fu kul zɗaku yakwani wa. Haɗ yakwa fu kul zɗaku yakwani ta yaku ta fu zɗa yakwani guli wa. 44 Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Haɗ lu ta mutsaftá mana ta hul'uwa wa. Haɗ lu ta ɗaga yakwa ghuku ta madzəfdzəf wa. 45 Mantsa ya guli, mataba ndəghata skwiha ɗinaɗina ma ŋuɗufani ta mniginŋta ŋərma mndu ta skwi. Mataba ndəghata ghwaɗaka skwiha ma ŋuɗufani ta mniginŋta ghwaɗaka mndu ta ŋani guli, kabga skwi ma ŋuɗufani ma mndu ta mniginŋta wubisim.»

Həgaha his
Mat 7:24-27

46 «"Mghama ɗa! Mghama ɗa!" ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya haɗ kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? 47 Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i ɓa. Tsa mndu ya ná, ta snaŋsna ta gwaɗa ɗa, ka ksa slna nda tsi. 48 Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani. Ma zlrayni ta bay, ka ladatá tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlunduɗ dista tsa həga ya ma ŋa zliŋta, triɗ, traptá zliŋta kabga nda diha mndərani. 49 Mndu ya ta snaŋtá gwaɗa ɗa, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani ta haɗik, kul ladatá mndərani da haɗik. Ma saha zala vlunduɗ dista tsa həga ya, gi krip zluta tesne' ɗekɗek,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma
Mat 8:5-13

1 Tahula kɗiŋta Yesu ta mna inda tsa gwaɗa ya ŋa tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwaɗani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. 2 Hada, mamu sana

mghama sludza la Ruma kul ɗughwanaku kwalvani ya ɗvu tsi katakata, ta dza'a mtaku. 3 Manda snaŋta tsa mghama sludzi ya ta mna gwaɗa ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəŋa la Yahuda, ŋa guyata nda Yesu, ŋa ndəɓanatá dzvu ŋa sagha mbanaftá tsa kwalvani ya. 4 Ka sli'aftá həŋ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəɓanatá həŋ ta dzvu katakata. Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək nda ra kataŋta gha ta tsa mndu ya. 5 Tsa mndu ya ná, ta ɗvay ta mndəra amu, tsatsi ta baŋnaftá həga tagha skwi,» ka həŋ. 6 Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həŋ. Ndusa Yesu ka ɓhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani ŋa mnanatá Yesu. Ka həŋ mantsa: «Mghama ɗa, yaha lu da daŋwazlaghafta, ra a yu ka ŋlata gha ga ini wa. 7 Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərɗa i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwaɗa ma wa gha ya ná, prək mbanaftá kwalva ɗa tsa. 8 I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziŋta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka "la," ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka "saghasa," ka yu nda sani guli ná, gi saghani. Ka "magamaga ta ya skwi ya," ka yu nda kwalva ɗa, gi magatani,» ka'a.

9 Na snanata Yesu ta tsa gwaɗa ya, ka ndrau' tsi nda ndrau'uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbəɗavatá tsi tvə tsa ndəghata mnduha ta dza'a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra'ila, ta slanagha a yu ta mndərga nana ma zlghay nda ŋuɗuf wu,» ka'a.

10 Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá həŋ ta mbatá tsa kwalva si kul ɗughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwaŋa sana wadgu

11 Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli'aftá duhwalhani nda dəmga guli mistani. 12 Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ŋa paɗay. Tsa mbli ya, kɗakwakɗakwa zwaŋa sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza'a mista tsa marakw ya. 13 Na nghaŋta Yesu ta tsa marakw ya, ka ksaftá tsi ka hiɗahiɗa. «Ma taw ka» ka'a nda tsi. 14 Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativiŋ ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksaŋta. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I'i ya ta gwaɗa nda kagha galaɓay ɗa, sli'afsli'a gha!» ka'a. 15 Ka sli'aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwadə tsi ta gwaɗa. «Wya zwaŋa gha makwa ɗa,» ka Yesu nda tsa mani ya. 16 Ka ksutá tsi ta inda taŋ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta guli. «Nda zlaga mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka

həŋ. 17 Ta ghəŋa tsa skwi ya,
ka tuta gwaɗa wdiɗ ta ghəŋa
Yesu ta inda haɗika Zudiya,
nda ya ma inda luwaha ta
wanafta.

Ɗaway Yuhwana mnda maga batem
Mat 11:2-19

18 Ka snanamtá duhwal-
hani ma Yuhwana, ta inda
tsa skwiha ta maguta ya
ta Yuhwana. 19 Ka hgaftá
Yuhwana ta gwal his mataba
duhwalhani, ka ghunaftá
həŋ da Mgham Yesu. Ka'a
nda həŋ mantsa: «Lawala
ɗawaŋta! Kagha tsa mndu
snə ŋni dza'a sagha ya re, ari
ka kzla ŋni ta sana mndu a
na?» ka kuni nda tsi. 20 Ka
sli'aftá həŋ ka ɓhadaghata
da Yesu. Ka həŋ mantsa:
«Yuhwana mnda maga batem
ta ghunagaŋnaghata da kagha
kazlay: Kagha tsa mndu snə
ŋni dza'a sagha ya re, ari ka
kzla ŋni ta sana mndu a na
kə'a?» ka həŋ.

21 Ma va tsa fitik ya,
ka mbambanaftá Yesu ta
ndəghata mnduha ma ɗaŋwa
taŋ, nda gwal nda raghwa,
nda gwal kasaf ghwaɗaka
sulkum, gwananaha ta iri ta
gwal si nda ghulpa. 22 Ka'a
nda həŋ mantsa: «Lawala
mnanata Yuhwana ta inda
skwiha nghaŋ kuni, nda inda
skwiha sanaŋ kuni. Gwal
si nda ghulpa nda ngha həŋ
ta vli, ta mbaɗa gwal si nda
raghwa səla taŋ, kwandla-
ŋkwandlaŋ mbambatá gwal
si nda rɗa mndu ta həŋ, nda
gwana sləməŋa gwal si ka
rgha si kul snaŋtá sləməŋ.
Gwal si nda rwa, varamvara
həŋ nda hafu. Mananamana
lu ta Lfiɗa Gwaɗa ta gwal
ka pɗu. 23 Rfu da mndu ta
kwal kul zlaŋtá zlghay nda
ŋuɗufani ta i'i,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwaɗa ta Yuhwana

24 Manda vraghuta tsa mn-
duha si ghunadap Yuhwana
ya, ka zlraftá Yesu ta mna
gwaɗa ta ghəŋa Yuhwana ŋa
tsa ndəghata mnduha ta tska-
vata ya. Ka'a mantsa: «Ma
tsa laghwa ghuni da mtak ya
ní, nahgani laghu kuni ng-
hay? Sana mndu ta tata-
maku manda sulam ta gigɗu
falak rki laghu kuni da ng-
hay? 25 Ka tsa a tsi wu, nah-
gani laghu kuni nghay ɓa?
Sana mndu nda suɗatá lgut ta
wuɗaku ta vghani rki laghu
kuni da nghay? Ya wya gwal
ta kla lgut nda bla dzvani
ná, ta za mghama taŋ həŋ ka
nzaku ma həga ma mgham
mgham. 26 Wa va mndu
laghu kuni da nghay tama na
kula? Sana anabi rki laghu
kuni da nghay? Aŋi mantsa
nzakwani, malaghumala tsa
mndu ya ta mbrakwa an-
abi. 27 Ta ghəŋa tsa Yuhwana
ya vindafta lu ma deftera
Lazglafta kazlay:

I'i Lazglafta wana yu ta
tiŋlaghutá ghunaftá
mndu ka kagha
ŋa dza'a faɗaghata tvi* kə'a
ya.

28 Ka yu nda kaghuni wa,
mataba inda mndu ya yaga

* **7:27** Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

marakw nda ya ná, haɗ ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. 29 Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, snaŋta taŋ ta gwaɗa Yuhwana, ka həŋ mantsa: “Ta kumay Lazglafta ta mbamafta,” ka həŋ. Ka ɗawu həŋ ta maganaftá batema Yuhwana ta həŋ. 30 Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, ka kwalaghuta həŋ ta tsu’aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ŋa taŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

31 «Ndaw dza’a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa həŋ? 32 Ka guram nda zwani ta kurɓut ta mnay mataba taŋ kazlay: Vyanafha ŋni ta siŋlak skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta taw, tawaŋ a kuni ta taw wu kə’a ya həŋ. 33 Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, “a’ nda ksa da halaway” ka kuni. 34 Saghaha Zwaŋa mndu guli, ka zay ka say, “a’ dagala mahahaw’ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwaɗaka mnduha ya,” ka kuni. 35 Inda gwal nda ɗifil ma ghəŋa taŋ ná, tsatsaftsatsa hahəŋ ta vərɗaka ɗifla Lazglafta,» ka’a.

Yesu ma həga ga Simuŋ mnda la Farisa

36 Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga taŋ. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. 37 Mamu sana ghwaɗaka marakw ma tsa luwa ya, ka snaŋtá tsi kazlay: Wa’a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə’a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. 38 Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksaftá tsi ta swidani ka takaɗay nda tsi, ka habwa’aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. 39 Na nghaŋta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka’a ma ghəŋani mantsa: «Ka ma vərɗa anabi na mndu na ná, ma dza’a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksaŋta na. Ma dza’a nda sna kazlay: Ghwaɗaka marakw ya kə’a.» 40 Ka Yesu zlraftá gwaɗa nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simuŋ, mamu gwaɗa ta kumə yu ta mnaghata,» ka’a. «Aŋi Mghama ɗa mna,» ka’a zlghanaftá wi. 41 «Mamu sana mndu ta ɓalanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagha mnduha hutaf dərmək kə’a vlaŋtá sani, prək ka tseda vagha mnduha hutaf mbsak kə’a vlaŋtá sani guli. 42 Ka traptá həŋ ta palata kabga haɗ skwi da həŋ prək ka palata taŋ wa. Ka zlanaŋtá tsi ta tsa dməŋ ya ta həŋ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza’a malaghuta ɗvutá tsa

mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. 43 «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlanaŋ lu ta ŋani dagala ya ya,» ka Simuŋ. «Ta ŋa gha,» ka Yesu nda tsi.

44 Ka mbəɗavatá Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ŋa Simuŋ: «Nda ngha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walaŋ a ka ta tiɗiftá imi ŋa mbaza səla ɗa manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima tawani, ka takaɗihata nda swidani. 45 Brusa a ka ta i'i ma sagha ɗa manda ya snu lu wa. Tsatsi, ka yawu sama ɗa ta zlana a ta brusa səlaha ɗa wa. 46 Walaŋ a ka ta pghigihatá rɗi ma ghəŋ manda ya snu lu wu, tsatsi, pghiɗif pgha tsatsi ta rɗi ta səlaha ɗa. 47 Ka yu ka mnaghata na: Nda pla inda dmakwa na marakw na. Tsaya kəl tsi ka maraŋta ɗvutani ta i'i dagala. Ka ki'a planata lu ta dmakwa mndu ya, ki'a ɗvu maraŋ tsa mndu ya guli.» 48 «Nda pla inda dmakwa gha makwa ɗa» ka Yesu nda tsa marakw ya. 49 Ka sana mnduha ta za skwi kawadaga nda tsi mantsa: «Wa va na mndu na katək na? Ta uwala pla dmaku na?» ka həŋ. 50 «Zlghay nda ŋuɗufa gha ta mbaghafta makwa ɗa, la nda vghata zɗakwa gha,» ka Yesu nda tsa marakw ya.

8

Sana mi'aha ta pgha Yesu

1 Tsəɓakw fitik tahula tsa, ka laghwi Yesu da ra luwaha dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw, ka tuza Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ka mna gwaɗa ta ghəŋani 2 nda sanlaha ma mi'aha ya ghazligiŋ lu ta ghwaɗaka sulkumha ma həŋ, ka mbambanaftá həŋ ma ɗaŋwaha taŋ. Tekw i Mari makwa ta Magdala sli'agap ghwaɗaka sulkumha ndəfáŋ mida, 3 nda Yuwana markwa Kuza. Tsa Kuza ya, mndu ya fanam mgham Hiridus ta inda skwi ma həgani ma dzvani ya. Mamu Suzana, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha guli mataba taŋ. Inda tsa mi'aha ya ná, kataŋkata həŋ ta i Yesu nda duhwalhani nda skwi ma dzva taŋ.

Gwaɗa ta ghəŋa sana mndu ta wutsa hulfani

Mat 13:1-9, Mak 4:1-9

4 Ka sli'aktá mnduha ma luwaha kavghakavgha ka tskavata tizlik tavata Yesu. Mantsa tama, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi:

5 «Mbaɗa sana mndu ka sli'afta ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. Tata wutsaywutsay, ka rkata sanlaha ma tsa hulfaha ya ta tvi, ka diŋlaku lu tida, ka sli'adaghata ɗyakha da ɗaguta. 6 Ka rkatá sanlaha ta kluluh: Na tsa gi ɗyaftani ya, ka ghwalutá tsi kabga haɗ nasa mistani wa. 7 Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka ɗyaftá tsi, ka glanaghatá teki ka raghwanata. 8 Ka rkatá sanlaha ta gənək. Tsahaya, ka ɗayaftá həŋ, ka glafta ka pghaftá ghəŋ ghərmbəts ghərmbəts. Ka mamu mndu

nda sləməŋa snay, ka sna tsi,» ka Yesu sganaghata nda lwi dagala.

Garay Yesu nda gara ta gwaɗani
Mat 13:10-17, Mak 4:10-12

9 «Nu klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya na?» ka duhwalhani ɗawaŋta da tsi. 10 «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snaŋtá ɗifatá gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Ŋa sanlaha ya, ba nda mahdihdi dza'a mnanaŋta lu ta həŋ kabga

"ta nghay həŋ, triɗ ngha a həŋ wu,
ta snay həŋ, sew sna a həŋ wa.*"»

Gwaɗa ta ghəŋa mndu ta wutsa hulfa
Mat 13:18-23, Mak 4:13-20

11 «Wya klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya: Tsa hulfa ya ná, gwaɗa Lazglafta ya. 12 Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida həŋ. Hahəŋ ná, gi snaŋta taŋ ta gwaɗa Lazglafta, gi ndadaghata halaway klugudunustá həŋ yaha həŋ da zlghafta ma ŋuɗufa taŋ da mbafta həŋ. 13 Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida həŋ, snaŋta taŋ ta gwaɗa Lazglafta, gi zlghafta taŋ nda rfu, ama haɗ həŋ ta zlaŋtá vli ŋa dzugwamta tsa gwaɗa ya ta slrəŋ ma ŋuɗufa taŋ wa. Ka dzghaŋdzgha skwi ta həŋ, gi suwak zlaŋta taŋ ta zlghay nda ŋuɗufa taŋ. 14 Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya həŋ, snaŋta taŋ ta gwaɗa Lazglafta ka laghu həŋ da ndana nzaku ma ghəŋa haɗik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara'uwa iri, mantsa tama, mbaɗa tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwaɗa ya, ka niŋta həŋ ka ksubaŋ. 15 Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək həŋ, snaŋta taŋ ta gwaɗa Lazglafta, ka zlghaftá həŋ nda ŋuɗuf turtuk, ka ŋanatá həŋ ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Ɗaswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni
Mak 4:21-25

16 «Ka mnaghunamna yu ɓa! Haɗ mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuɓamta ma tughuba wu, haɗ ta fiŋta mista ghzləŋ guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nghaŋta gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwaɗak. 17 Inda skwi nda ɗifa ná, dza'a maravamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a snaŋsna lu, ŋa zlagaptani bɗaŋay ta daɓi. 18 Ɗasuwa ka kuni nda tva snaŋta skwi ta snaŋta kuni, kabga ŋa mndu nda guna sləməŋani ŋa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka haɗ tsi da mndu wu, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

Vərɗa zwanamani ma Yesu
Mat 12:46-50, Mak 3:31-35

19 Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama triɗ traptra həŋ ta ɓhanavata, tskutska

* **8:10** Ngha ta Isaya 6:9, 10.

mnduha. 20 «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəvala kagha,» ka lu nda tsi. 21 «Gwal ta sna gwaɗa Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma ɗa nda zwanama ɗa,» ka'a.

Lɓanata Yesu ta mativirau' ta ghəŋa imi

Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

22 Ma sana fitik, «mbaɗma ta a sana ɓla drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afta həŋ kla lamə da kwambalu ka sli'i. 23 Tata ndəru həŋ, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafta mativirau' ta ghəŋa drəf, ka dza'a imi ndəghanaftá kwambalu. Ta wa hɗak həŋ. 24 Ka lagha həŋ sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zaɗa mu!» ka həŋ nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghatá tsi ta falak, nda tsa vavalakwa imi ya. Ka lɓatá vli ka nzata tɓekw. 25 «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mantsa? Kulam ndana haɗ zlghay nda ŋuɗuf da kaghuni ɗekɗek katək ra?» kə'a mbəɗavata tvə duhwalhani. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ, ka ndra'u həŋ. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata taŋ?» ka həŋ mataba taŋ.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

26 Ka ɓhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta haɗika Geraseni ta nzakway mbəŋ ya mbəŋ ya nda luwa Galili. 27 Nda fagata Yesu ta səla ta haɗik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuksa duhwala halaway. Nda kɗa fitikani kul suɗgəltá lgut ɗekɗek, haɗ ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. 28 Na ghur nghayni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwaŋa Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkkdək, wya dzvu, yaha ka ghuyɗiptá ɗaŋwa,» ka'a wahata nda lwi dagala. 29 Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu ya ná, nda kɗa fitika ksafta tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksaftani ya, si ta habafhaba mnduha nda ziɗa, ka tsamtá səlahani ma tsuhwal, ma ŋa habanata. Ka raratsiŋtá tsi ka ɓaɓaliŋta. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. 30 «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dɓa' hga ɗa,» ka'a zlghanaftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. 31 «Kdəkkdək, yaha ka da ghuna aŋni da gudzuvruŋwa vu†,» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəɓa dzvu da Yesu.

32 Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay taŋ tavata ghwá. «Kdəkkdək vlaŋna tvi,

† **8:31** Gudzuvruŋwa vu: Ngha ta Ruma. 10:7, Suna Yuhwana 9:1-2, 11, 11:7, 17:8, 20:1, 3.

ka sli'amta ŋni da a ghuvazuha a,» ka həŋ nda Yesu. «Aray,» ka Yesu vlaŋtá tvi ta həŋ. 33 Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

34 Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá həŋ ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. 35 Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha həŋ slanaghatá Yesu, ka slaftá həŋ ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda suɗatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlaŋ. Nghaŋta taŋ, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. 36 Mbaɗa tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ŋa taŋ ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. 37 Ka həŋ mantsa: «Kdəkkdək sli'apsli'a ma hadîka ŋni,» ka inda mnduha ma hadîka Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa həŋ da zləŋ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ŋa vru. 38 «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. 39 «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwaŋa makwa
Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

40 Ta vrəgladaptá Yesu ta sana ɓla drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ŋa zlghafta. 41 Mbaɗaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa həga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdəkkdək mbaɗa da ini,» ka'a nda tsi, 42 kabga mamu kɗakwakɗakwa makwani ta kla imi ghwaŋpdə his kul ɗughwanaku ta kala ghəŋ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbaɗa Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, haɗ tva mbəɗayni ta vgha wa. 43 Mamu sana marakw mataba taŋ Maghwaŋapdə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdîŋkɗa ta inda skwi ma dzvani ŋa la duhtur. Haɗ ya ka dər turtuk mataba taŋ ta mbanafta wa.

44 Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksaŋtá wa lgutani. Na tsa gi ksaŋtani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. 45 Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma ɗa! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghafta, haɗ tva mbəɗa vgha gha ná, wa ta ksihata na, ka ka?» ka'a nda tsi. 46 Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta ksihata! Nda

sna yu ta mbraku ta sav-aghuta ma i'i,» ka'a. 47 Snay tsa marakw ya ta tsa gwaɗa ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləŋ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kab-gawu kəl tsi ka ksaŋta nda ya kə'a mbafta ma va tsa fitik ya. 48 Ka Yesu mantsa: «Makwa ɗa, zlghay nda ŋuɗufa gha ta mbaghafta, la nda vgha ta zɗakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

49 Tata tsa gwaɗa ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'afta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kɗakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa daŋwazlgəlta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. 50 Ka Yesu mantsa: «Ma tɗu ŋuɗufa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snaŋər tsi ta tsa gwaɗa ya. 51 Manda ɓhadaghata taŋ da taŋ, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. 52 Ta lamə həŋ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka həŋ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. 53 «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həŋ ka ghuɓasay. 54 Ka lagha Yesu ksaftá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afsli'a gha makwana!» ka'a. 55 Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afta. «Vlaŋwavla ta skwa zay,» ka Yesu nda həŋ. 56 Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ.

9

Ghunafta Yesu ta duh-walha ghwaŋpɗə his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

1 Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwaŋpɗə his, ka vlaŋtá tsi ta həŋ ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanaftá ɗaŋwaha. 2 Ka ghunaftá tsi ta həŋ tuza gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, nda mbambanaftá gwal kul ɗughwanaku. 3 Ma kɗaku həŋ sli'afta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi ɗekɗek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tsedi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. 4 Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. 5 Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranaŋtá həŋ ta ɓasa ŋuɗufa Lazglafta ta ghəŋa taŋ,» ka'a nda həŋ.

6 Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfiɗa Gwaɗa, ka mbamba gwal kul ɗughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus Aŋtipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

7 Na snaŋta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadîka Galili ya, ta mna gwaɗa ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. 8 «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. 9 «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghaŋtá Yesu.

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf
Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

10 Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta taŋ, ka rusu həŋ ŋa Yesu ta inda skwi maga həŋ. Ka hlaghatá Yesu ta həŋ mistani, ka laghu həŋ nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəŋa taŋ. 11 Snaŋta dəmga kazlay: Laghula həŋ kə'a, ka sli'aftá həŋ zbiŋtá həŋ. Ka lagha həŋ slanaghatá həŋ, ka zlghaftá Yesu ta həŋ, ka mnə tsi ta gwaɗa ta ga mghama Lazglafta ŋa taŋ. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá həŋ ma ɗaŋwa taŋ.

12 Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ŋani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a həŋ da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ŋa dza'a taŋ zba skwa zay nda vli ŋa hana taŋ, kabga ma mtak mu hadna,» ka həŋ. 13 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlaŋwavla kaghuni ɓa ta skwi ŋa zay ta həŋ,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ŋa dza'a ŋni da dzawagaghatá skwa zay ŋa zuŋtá inda na mnduha na rki?» ka həŋ nda tsi. 14 [Tsaw ta magay mnduha* ta dəmbu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta həŋ ka tsakavata həŋ hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. 15 «Aray!» ka həŋ ka tsakanatá həŋ ta mnduha. 16 Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka ɓalanaptá tsi ka valaŋtá duhwalhani ŋa daganaftá mnduha. 17 Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá həŋ. Ka tskaftá lu ta paɗakwani ka ghwanak ghwaŋpɗə his.

Yesu ná, Kristi ya ka Piyer
Mat 16:13-19, Mak 8:27-29

18 Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a ɗawaŋta da həŋ mantsa: «Wa i'i ka dəmga ta mnay na?» ka'a. 19 Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani

* **9:14** Ngha ta Mata 14:21.

mataba la anabi ghalya ya ta sliʼagapta nda hafu, ka sanlaha,» ka həŋ nda tsi.
20 Kaʼa nda həŋ guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda iʼi na?» kaʼa. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» kaʼa.

Mnaŋta Yesu ta dzaʼani mtaku nda sliʼagaptani
Mat 16:20-28, Mak 8:30—9:1

21 Ka Yesu zlahanaghatá həŋ ka ŋɗaŋɗa mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi,» kaʼa.
22 Kaʼa sganaghata guli na, «dzaʼa ghuyay Zwaŋa mndu ta ɗaŋwa katakata, dzaʼa wɗiŋwɗa la galata mndu nda gwal mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Dzaʼa dzadza lu, ŋa sliʼagaptani nda hafu baɗu mahkən,» kaʼa.

23 Wya kaʼa nda həŋ demdem: «Ka ta kumay mndu ta dzaʼa mista ɗa katsi, ba zlaŋtani ta ndanu ta ghəŋa ghəŋani, ka vlatani ta ghəŋani ka kla udza zləŋayni † inda fitik, ka dzaʼa mista ɗa,» kaʼa.

Kinawu ta dzaʼa lu mista Yesu?

24 Kaʼa guli mantsa: «Ka dzaʼa mbanafmba yu ta hafa ɗa ka mndu katsi, dzaʼa Zaɗiŋzaɗa tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dzaʼa Zaɗiŋzaɗa mndu ta hafani ta ghəŋa iʼi katsi, dzaʼa mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. 25 Nu dzaʼa kataŋta mutsafta mndu ta inda na ghəŋa haɗik na ka ŋani ka Zaɗiŋzaɗa tsi ta hafani, ka ghəŋani a tsi na? 26 Ka ta ɓasa zləŋ mndu ka mnaŋtá hga ɗa, nda gwaɗa ɗa guli katsi, iʼi Zwaŋa mndu guli ná, dzaʼa kwalaghukwala iʼi guli ta mnaŋtá tsa mndu ya baɗu sagha dzaʼa sagha yu ma glakwa ɗa, nda ya ma glakwa Da ɗa nda duhwalhani nda ghuɓa, ta luwa.
27 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dzaʼa kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta, dzaʼa nda ngha həŋ nda ira taŋ,» kaʼa.

Mbəɗavafta Yesu
Mat 17:1-8, Mak 9:2-8

28 Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwaɗa ya, ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka ŋlaghatá həŋ ta ghwá da maga duʼa.
29 Ta magə Yesu ta duʼa, ka mbəɗavaftá kumani tskəm, mbəɗavafha lgutani ka wuɗaku tilil ka ŋusliŋ.
30 Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya,
31 ta zlagapta ta wuɗaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwaɗa nda Yesu kinawu kəʼa dzaʼa kɗiŋta magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

32 Ma tsa fitik ya, nda ghərɓa i Piyer nda grahani da hani, sliʼavata taŋ, ka nghaŋtá həŋ ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya

† **9:23** Ngha ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

tavatani. 33 Ma fitika dgay tsa
mnduha ya ta vgha nda Yesu,
ka Piyer nda Yesu mantsa:
«Maləma ɗa! Ɗina ka nzakwa
mu hadna, ka magafmaga
ŋni ta həga tumpul hkən. Pal
ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa
Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a
Piyer ta skwi ta mnə tsi wa.

34 Tata mna tsa gwaɗa ya
tsatsi, ka saha kusay buk-
wamtá həŋ, ka ksaftá zləŋ ta
tsa duhwalha ya nghər həŋ ta
saha tsa kusay ya bukwamtá
həŋ. 35 Ka gwaɗagaptá lwi ma
tsa kusay ya. Ka'a mantsa:
«Nanana zwaŋa ɗa ya zbap yu,
snawasna ta gwaɗa da tsi!»
ka'a 36 Tahula gwaɗata tsa
lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu
turtukwani, sriw nzanza tsa
duhwalha ya ma tsa fitik ya,
haɗ mndu ya mnanaŋ həŋ ta
tsa gwaɗa ya wa.

Mbanafta Yesu ta sana zwaŋ nda ghwaɗaka sulkum mida

Mat 17:14-18, Mak 9:14-27

37 Gamahtsimani ka saha
həŋ ta ghwá, ka sli'aftá
ndəghata dəmga ka sagha
da guya Yesu. 38 Ka wa-
hatá sana mndu mataba
mnduha: «Maləma ɗa! Ta
ndəɓa dzvu yu da kagha,
nghanava na zwaŋa ɗa na
ɓa! kɗakwakɗakwa zwaŋa
ɗa na. 39 Ghwaɗaka sulkum
ta ksafta. Na ksaftani,
gi wahayni ta wahu, ka
ghudzay nda mbraku, ka
pgha mahupak ka giri ŋani,
zlah kə'a ta zliŋta. 40 Ka ndəɓu
yu ta dzvu da duhwalha
gha ma ŋa ghzligiŋtá mida
ná, triɗ traptra həŋ,» ka'a
nda tsi. 41 Ka Yesu mantsa:
«Gwal təŋtəŋa ghəŋa taŋ kul
haɗ zlghay nda ŋuɗuf da
həŋ, kulam ŋa yawu dza'a
nzavaghunata yu? Kulam
ŋa yawu dza'a nzata yu ka
su'aghunata? Klak tsa zwaŋa
gha ya da hadna,» ka Yesu
nda tsa mndu ya. 42 Ta
gavadaghatá tsa zwaŋ ya, ka
slanatá tsa ghwaɗaka sulkum
ya ta haɗik, ka ghudzay nda
mbraku. Ka davanaghatá
Yesu ta tsa ghwaɗaka sulkum
ya, ka mbanaftá tsi ta tsa
zwaŋ ya, ka vlaŋtá tsi ta
tsa dani ya. 43 Ka ndərmim
mnduha ta glakwa mbrakwa
Lazglafta.

Mnəglaŋta Yesu mtakwani nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Mak 9:30-32

Ta laghu mnduha da
ndərmima inda tsa skwi
maga Yesu ya, ka Yesu nda
duhwalhani mantsa:

44 «Fawafa ta sləməŋ ɗina,
ka sna na skwi dza'a yu
mnaghunata na. Dza'a
ksafksa lu ta Zwaŋa mndu,
ka vlata ma dzva mnduha,»
ka'a. 45 Sna a tsa duhwalha
ya ta tsa gwaɗa ya wa, tsala a
tsa gwaɗa ya da həŋ wa. Nda
ɗifa klatá ghəŋa tsa gwaɗa ya
da həŋ, kabga ŋa kwala taŋ
kul snaŋta. Ta zləŋay həŋ ta
ɗawaŋtá tsa gwaɗa ya guli da
tsi.

Nahgani skwi ka ŋərmani na?

Mat 18:1-5, Mak 9:33-37

46 Ka sagha sana ndanu
da ghəŋ taŋ, ka zlərdə həŋ
mataba taŋ. Ka həŋ mantsa:
«Wa mali mataba mu na?» ka

həŋ. 47 Ɗaslafta Yesu ta tsa
ndana taŋ ya, ka hgaftá tsi ta
zwaŋ kwitikw ka sladanata
tavatani. 48 Ka'a nda həŋ
mantsa: «Dər wa ta tsu'aftá
na zwaŋ kwitikw na nda hga
ɗa, vərɗa i'i tsu'af tsi. Dər wa
ta tsu'aftá i'i guli, tsu'aftsu'a
ta tsa mndu ta ghunigihata
ya. Tsa mndu ta niŋtá ghəŋani
ka zwaŋ gudzekw ɗekɗek
mataba ghuni ya ná, tsa
mndu ya ta nzakway ka
mali,» ka'a.

Mndu kul haɗ kuni ta husaŋta ná, kaghuni tsa
Mak 9:38-40

49 Ka gi tsu'aghutá Yuh-
wana ta gwaɗa, ka'a mantsa:
«Maləma ɗa! Nda ngha
ŋni ta sana mndu ta ghzla
duhwala halaway nda hga
gha, ka lmaftá ŋni kabga haɗ
tsatsi mataba mu wu,» ka'a.
50 «Ŋaw! Ma pyə kuni! Ka haɗ
gwaɗa mndu nda kaghuni
wu, mista ghuni tsa mndu
ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

51 Manda ndusakta fitik
dza'a kəl Yesu ka zlaŋtá ghəŋa
haɗik, ka klaftá tsi ta ghəŋani
ŋa dza'a ɓhata ma Ursalima.
52 Ka ghunaghatá tsi ta sana
mnduha ŋa dza'a ta kəma ta
kəma. Ka sli'aftá tsaha ya
ka ksaftá tvi, ka ɓhadaghatá
həŋ da sana zwaŋa luwa
la Samari ŋa payanaftá vli.
53 Ka kwalaghutá mnduha
ma tsa luwa ya ta tsu'afta,
kabga nzakwani ta dza'a da
Ursalima. 54 Snaŋta gwal
his mataba tsa duhwalha ya,
i Yakubu nda Yuhwana ta
tsa gwaɗa ya, «Maləma ɗa!
Va a ka ta ɗawaŋta ŋni da
Lazglafta ŋa zligiŋtani ta vu
ta luwa, ka zaɗanata tsi ta həŋ
ra?» ka həŋ. 55 Ka mbəɗavatá
Yesu ka davanaghatá həŋ:
«[Sna a kuni ka mndəra wani
ma sulkum ta klaghunaktá
mndərga tsaya ma ndanu
wu! Sagha a Zwaŋa mndu da
zaɗanatá mndu wu, saghasa
ŋa mbanaftá həŋ,]» ka'a. 56 Ka
sli'afta həŋ ka laghwi da sana
zwaŋa luwa.

Zlaŋtá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu
Mat 8:19-22

57 Ta mbaɗa həŋ ta tvi, ka
sana mndu mantsa: «Dər
dza'a diga ka, ta dza'a yu
mista gha,» ka'a. 58 Ka
Yesu mantsa: «Mamu ghu-
ruma gərhaŋha, mamu həga
ɗyakha, Zwaŋa mndu ná, haɗ
vli ŋa fadatani ta ghəŋani wa,»
ka'a. 59 Ka'a nda sana mndu
guli mantsa: «Mbaɗa mista
ɗa!» ka'a nda tsi. «Mghama ɗa!
Zlihazla ka dza'a yu paɗamtá
da ɗa karaku,» ka tsaya
zlghanaftá wi. 60 «Zlaŋzla ta
gwal nda rwa ka paɗa həŋ
ta ghəŋa taŋ, sli'afsli'a kagha
ka dza'a ka da mna gwaɗa ta
ga mghama Lazglafta,» ka'a
nda tsi. 61 Ka sana mndu guli
mantsa: «Ta dza'a yu mista
gha mghama ɗa. Nziya nza
tsi tama ná, ka la yu mnanatá
la ga ini nda sli'asli'a ɗa
ka'a.» 62 Ka Yesu nda tsi
mantsa: «Ka nda ghada
sli'afta mndu ka dza'a mista
ɗa, ka ləglaghwani ngha vli
nda ga muhul hul katsi, tsa
mndu ya ná, haɗ hayhayani

ɗekɗek ŋa magaftá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəfáŋ mbsak his mida

1 Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəfáŋ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta həŋ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a ɓhata tsatsi. 2 Ka'a nda həŋ mantsa: «Dagala skwiha ŋa tskay ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ŋa magay wa. Ndəɓawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ŋa tskanata. 3 Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. 4 Yaha kuni klaftá tsedi, dər zlibi, dər ɓaɓah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ŋa mnduha.

5 «Dər da wa dza'a lagha kuni, "ka nza zɗakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na," ka kuni dza'azlay karaku. 6 Ka mamu mnda zɗaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zɗakwa ghuni ya nda tsi. Ka haɗ tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zɗakwa ghuni ya da kaghuni. 7 Ka tsu'aftsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. 8 Ka lamla kuni da luwa ka tsu'aftá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. 9 Ka mbambanafta kuni ta gwal kul ɗughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. "Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta," ka kuni dza'azlay nda həŋ, 10 Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'aftá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həŋ na: 11 "Wana ŋni ta tukwaghunatá nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afta ta səla ŋni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a." 12 Ka yu ta mnaghunata na: Baɗu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta ləŋləŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya,» ka'a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlghafta nda ŋuɗuf

Mat 11:20-24

13 «Ɗaŋwa ŋa gha luwa Kuraziŋ! Ɗaŋwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kɗa fitika mbəɗanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwaɗaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutiɗif ma ghəŋ 14 Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway baɗu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá

* **10:12** Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

15 «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapiɗif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. 16 Ka Yesu guli nda duhwalhani mantsa: «Mndu ta snatá gwaɗa ghuni, gwaɗa ɗa sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afta. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'aftá i'i, kwalaghukwala ta tsu'aftá mndu ta ghunigihata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfáŋ mbsak his mida ya

17 Manda laghwa tsa gwal ndəfáŋ mbsak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham ɗa! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwaɗa davanaghar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu. 18 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha yu ta halaway ta dəɗagata ta luwa manda wuɗakwa luwa. 19 Snawa ɓa! Vlaghunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahaɗikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, haɗ sana skwi dza'a balaghunata wa. 20 Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwaɗaka sulkumha ta gwaɗa, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Mat 11:25-27, 13:16-17

21 Ma va tsa fitik ya ka zɗanaftá Sulkum nda ghuɓa ta ŋuɗuf ta Yesu, ka'a mantsa: «Əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta haɗik, ta ghəŋa ɗifanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda ɗifil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ, ka maranaŋtá ka ta gwal kul snaŋtá skwi. Kahwathwata mantsa nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa ɗvafta gha mantsa, ka'a.

22 «Inda skwiha vlihavla Da ɗa, haɗ mndu nda sna ta tsa Zwaŋ ya wa, Da yeya nda sna. Haɗ mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwaŋ yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwaŋ ta maranaŋta,» ka'a. 23 Ka mbəɗavatá Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghaŋtá skwi ya nghaŋ kuni kə'a. 24 Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghaŋtá skwi ya nghaŋ kaghuni, triɗ ngha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta, sew, sna a həŋ wa,» ka'a nda həŋ.

Ɗvuɗva ta Lazglafta, ɗvuɗva ta sləvda gha guli

25 Lagha sana mnda tagha zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghaŋtá Yesu, ka'a mantsa: «Maləma ɗa, nu dza'a yu magata ŋa mutsafta ɗa ta hafu ŋa kɗekedzeŋ na?» ka'a nda Yesu. 26 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzaŋaf ka mida

na?» ka'a. 27 «Ka ɗvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kɗavakta ŋuɗufa gha, nda kɗavakta hafa gha, nda kɗavakta mbrakwa gha, nda kɗavakta ndana gha guli, ka ɗvuta ka ta sləvda gha manda va ghəŋa gha† kə'a,» ka'a nda tsi. 28 «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

29 Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka sləvda ɗa na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwaɗa ta ŋani. 30 Ka Yesu mantsa: «Mbaɗa sana mndu ka sli'afta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dəɗamtá tsi mataba la gənda, ka zlu'atá həŋ ta tsa mndu ya ka ɗgata ka pɗanamtá hafu hafu, ka laghwa taŋ. 31 Ta lala sana mnda dra skwi ŋa Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwaftá tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka laghwani. 32 Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka laghwani. 33 Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur kə'a ná, ka ksaŋtá tsi ka hiɗahiɗa. 34 Ka gavadaghatá tsi, ka maganaftá tsi ta rɗi nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kɗihani. Ka klaghata da həga tsu'a matbay, ka zughulay hada. 35 Gamahtsimani, ka klaftá tsi ta tseda vagha mndu his ta maga slna ka vlaŋtá mndu nda tsa həga ya, ka'a nda tsi mantsa: "A'a, ka nghapta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghəŋani ya, ŋa mnihata gha vragaghar yu, ŋa plaghata ɗa,"» ka'a nda tsi. 36 «Wati mataba tsa duhwalha hkən ya, ta nzakway ka sləvda tsa mndu ta dəɗamta mataba la gənda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. 37 «Tsa mndu ta tawatá hiɗahiɗa tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afta i Marta nda Mari ta Yesu

38 Tata mbaɗa i Yesu nda duhwalhani, ka ɓhadaghatá həŋ da sana luwa. Ka tsu'aftá sana marakw ta hgə lu ka Marta ta Yesu ga taŋ. 39 Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwaɗə tsi, 40 ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama ɗa! Tha a kagha ta na zliɗiŋta mukuma ɗa ta slna na katək ra? mnanamna ɓa ka katihata tsi,» ka'a. 41 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəŋa gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghəŋa ndəghata skwiha. 42 Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vərɗani ya dza'a kwal lu klugudunusta ɗekɗek,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a

† **10:27** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

ŋa duhwalhani
Mat 6:9-13, 7:7-11

1 Ma sana fitik ka magə
Yesu ta du'a ma sana vli.
Manda kɗakwani ta maga
tsa du'a ya, Ka ɗawaŋtá
sani mataba duhwalhani da
tsi, ka'a mantsa: «Mghama
ɗa! Taghaŋnaf tagha ka
lu ta maga du'a manda
ya taghanaf Yuhwana ta
duhwalhani ya,» ka'a. 2 Ka
Yesu nda həŋ mantsa: «Ta
magə kuni ta du'a, wya ka
kuni da mnay:
"Da ŋni ya ta nzakway ta
luwa,
ka snavasna hga gha nda
ghuɓa, ka saghasa ga
mghama gha.
3 Vlaŋnavla ta skwa zay prək
zay ŋni inda fitik,
4 plaŋnapla ta dmakwa ŋni,
manda ya ta plinista aŋni ta
dmakuha gwal ta ma-
gaŋnata guli.
Ma zlaŋna ka tawa skwi dza'a
dzəghaŋnata,"» ka'a.

Ɗawawaɗawa, dza'a mut-
say kuni

5 Ka Yesu nda həŋ guli
mantsa: «Ka waya ka skwi
mamu sana mndu mataba
ghuni mamu grani, ka sli'aftá
tsa mndu ya ma takala, ka
laghwi slanaghatá tsa grani
ya. "Zwaŋama ɗa, katihakata
nda kanaya buradi hkən.
6 Mamu sani mataba graha ɗa
si ta wawakwani ta dukwata
ga ini, tsaw haɗ skwa zay
ŋa vlaŋta ɗa wu," ka'a. 7 Ka
waya ka skwi ka gwaɗagaptá
tsa grani ya ma həga, ka'a
mantsa: "Ma gərzlə ka ta
i'i gra, nda ghada hatá tgha
ɗa, nda ghada ŋni ta ghzləŋ
nda zwana ɗa, lavgliŋ a yu
ta sli'afta ŋa vlaghatá buradi
wu," ka'a. 8 Ka yu ta mnaghu-
nata ná, dər má laviŋta a tsi
ta sli'iglafta ŋa vlaŋtá skwi
ya ta ɗawu tsi, kabga dər má
nzakwani ka grani wu, má
dza'a sli'afsli'a ka vlaŋtá inda
skwi ta kumə tsi kada kwala
tsi ta gərzləgəlta.

9 «Ka i'i ta mnaghunata ná,
ɗawawaɗawa dza'a vlaghu-
navla lu. Zbawazba dza'a
mutsay kuni, dzawadza ta
tgha ta gunaghunaguna lu.
10 Ka dər wa ta ɗawaŋta ta
mutsay, ka dər wa ta zbaŋta
ta slafsla tida, ka dzaŋdza
mndu ta tgha, ta gunanaguna
lu. 11 Wati ya mataba ghuni
dza'a klaftá pala ka vlaŋtá
zwaŋani, ɗawaŋər tsi ta bu-
radi na? Ari ka klipi a ɗawaŋ
tsi, ŋa klaftani ta nahaɗik
ka vlaŋta ka zlaŋtá klipi na?
12 Ari ka slislik a ɗawaŋ tsi ná,
ŋa klaftani ta rda ka vlaŋta
na? 13 Ka si kaghuni ta nza-
kway ka ghwaɗaka mnduha
ya, nda sna kuni ta vla skwi
ɗina ŋa zwana ghuni ya ní, Da
ya ta nzakway ta luwa yeya
dza'a kwal kul vlaŋtá Sulkum
ta mndu ta ɗawaŋta rki na?»
ka'a.

Ghzlay Yesu ta duhwalha
halaway
Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

14 Ma sana fitik ka gh-
zligiŋtá Yesu ta duhwalha
halaway ta tsa mndu ka
rgha ma sana mndu. Manda
saghwa tsa duhwalha hal-
away ya ma tsa mndu ya,

ka zlraftá tsa mndu ya ta gwaɗa tsəleŋ, ka va ndərmim dəmga. 15 Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghəŋa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka həŋ. 16 «Magaŋnamaga ta mazəmzəm dza'a maraŋta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə'a,» ka sanlaha nda tsi ŋa dzghay. 17 Tsatsafta Yesu ta ndana taŋ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ŋa zlazlakwa həga sani ta sani. 18 Ka si dgavapdga halaway his katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gɗavata tama, "ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway" ka kaghuni nda i'i? 19 Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahəŋ dza'a tsaghunatá gumani. 20 I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maraŋtá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

21 «Ka hbafhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha həgani ka tsi ná, haɗ skwi dza'a ksaŋtá skwihani wa. 22 Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwtsehwehw ka hləgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghəŋani tida ya katsi, ta haɗ mbrakwani wa. Ŋa hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dgiŋta.

23 «Mndu ya kul haɗ mista ɗa ná, nda i'i gwaɗani. Mndu kul haɗ ta katihata ka tskanata ná, kwiziŋtá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwaɗaka sulkum da vli sabə tsi
Mat 12:43-45

24 «Ka sabsa ghwaɗaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka triɗ mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: "Ka vra yu da tsa həga ɗa ma vəl sabi yu ya gra," ka'a, ŋa sli'aftani ka vradaghata. 25 Ka ta vradaghatá tsi da tsa həga ya, nda tsukwa vli mida nda paya ɗina katsi, 26 yawa da kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwaɗaka sulkumha ndəfáŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama taŋ da tsa həga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kəl nzakwa tsa mndu ya ka ɓwadzuta ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ,» ka'a.

Tfawi ta ghəŋa gwal ta sna gwaɗa Lazglafta

27 Tata gwaɗa tsa gwaɗa ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma huɗi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klaŋtá lwi mataba tskata mnduha. 28 «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməŋ ka sna gwaɗa Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta ɗawa mazəmzəm da tsi
Mat 12:38-42

29 Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwaɗak mnduha ma na fitik na, má maganŋnamaga lu ta mazəmzəm ta saha daga da Lazglafta, ka həŋ ta ɗaway. Haɗ sana mazəmzəm dza'a maganata lu ta həŋ, ka mndərga ŋa anabi Yunusa a tsi wa. 30 Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwaŋa mndu, ŋa gwal ma na fitik na. 31 Ghalya, ka sli'aftá sana marakw ta ga mgham ma vli di'iŋ ta haɗika Seba ka lagha da sna ɗifil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, baɗu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afta mnanatá mnduha ma na fitik na. 32 Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwaɗa anabi Yunas, ka mbəɗanaftá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Baɗu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afta mnay ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwaɗak
Mat 5:15, 6:22-23

33 «Haɗ mndu ta tsamtá vu ma pitirla ŋa fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi ŋa nghaŋta mnduha ta lami da həga ta tsuwaɗak. 34 Ira gha ná, pitirla vgha gha ya. Ka ta ɗinaɗina ira gha, ma tsuwaɗak vgha gha. Ka nda ɓadza ira gha, ma grum vgha gha. 35 Ɗasuwa ká ka, yaha tsa tsuwaɗak ma kagha ya da nuta ka grum. 36 Ka si má tsuwaɗak inda vgha gha, haɗ pɗakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwaɗak manda tsuwaɗaka pitirla ta tsuwaɗaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghəŋa dina
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

37 Manda kɗakwa Yesu ta gwaɗa, ka hgaghatá sana la Farisa ŋa dza'a za skwi ga taŋ. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. 38 Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kul mbaziŋtá dzvu kada za skwi. 39 Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ŋa ghuni ta mbaziŋta, ama ma ŋuɗufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. 40 Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huɗani guli ra? 41 Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vla kuni ŋa gwal ka pɗu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuweɗaka da kaghuni.

42 «Ɗaŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vla skwi turtuk ma ghwaŋ ta

* **11:30** Ngha ta Yunusa sura 1-4.

nzakway mataba niɗali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ŋa Lazglafta, ka zlaŋtá nzaku tɗukwa, nda ɗvutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

43 «Ɗaŋwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni ɗvaftá taŋtaŋa vla nzaku ma həga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa. 44 Ɗaŋwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwaɗuta ta mbaɗə mnduha ta mbaɗa tida kul snaŋta ya kuni.»

45 «Mghama ɗa, aŋni ta razə ka ndana gwaɗa gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi. 46 «Ɗaŋwa ŋa ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hiŋtá dər ndəfiŋa dzva ghuni ŋa kataŋtá həŋ ka klay wa.

47 «Ɗaŋwa ŋa ghuni! Kula anabiha psla dzidzíha ghuni ghalya ŋa ghuni ta babay. 48 Ma tsa babay ghuni mantsa ya ná, ta maray kuni kazlay: Zɗəgaghunazɗa tsa skwi maga dzidzíha ghuni ya kə'a. Pslapsla hahəŋ ta la anabiha, baba kuluha taŋ ŋa ghuni. 49 Tsaya kəl Lazglafta ma ɗifilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta həŋ, dza'a pslapsla həŋ ta sanlaha, dza'a ganapga həŋ tiri ta sanlaha kə'a. 50 Ta ghəŋa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanaŋtá iri ta gwal ta na fitik na kabga pslata taŋ ta inda la anabiha daga zlrafta ghəŋa haɗik, 51 na zlrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuɓa ma həga Lazglafta ya. Mantsa tsaya, dza'a ghuzlanaŋghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghəŋa vəl pslata taŋ ta tsa mnduha ya.

52 «Ɗaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snaŋtá skwi, lamə a vərɗa kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

53 Manda zlaŋta Yesu ta tsa vli ya, ka zlraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zlurgwa gwaɗa kavghakavgha da tsi. 54 Ka ɗakwats həŋ ŋa ksafta nda gwaɗa dza'a sabi fətes ma wani, ŋa fanamtá tɓaŋ ma lwi.

12

Gwaɗa baŋluwa
Mat 10:26-27

1 Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋəɗdəm tavata Yesu ka ɓisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Ɗasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka maɗgwirmaɗgwir ta magə həŋ ya. 2 Haɗ skwi nda ɗifa dza'a kwal kul sabi ta daɓi wa. Haɗ skwi kɗekkɗek dza'a kwal kul snavata guli wa. 3 Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta daɓi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləməŋ ma

sləməŋ ma dzuguvi dza'a tuta wdiɗ ta daɓi.»

Fafwa ghəŋ ta Lazglafta
Mat 10:28-31

4 «Wya ka yu ta mnaghunatá kaghuni ta nzakway ka graha ɗa: Ma zləŋ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kweŋkweŋ, kul laviŋtá həŋ ta magəglatá sana skwi tahula tsa. 5 Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləŋay. Zləŋawa zləŋa ta Lazglafta. Tsatsi ta laviŋtá dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləŋay, ka yu ta mnaghunata.

6 «Haɗ lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya dər turtuk ma həŋ wa. 7 Mbəɗaf mbəɗa lu nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani, ma zləŋ kuni ta zləŋ ɗekɗek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnaŋtá Yesu baŋluwa
Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

8 «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a maraŋtá ghəŋani ta daɓi ka mnay: "Ŋa Yesu i'i" ka'a ná, ka Zwaŋa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: "Ŋa ɗa na mndu na," ka'a dza'azlay. 9 Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: "ŋa Yesu a i'i wu" ka'a, ka Zwaŋa mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: "Ŋa ɗa a na mndu na wu," ka'a. 10 Mndu dza'a vaza ŋazlu ta ghəŋa Zwaŋa mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuɓa dza'a razanafta mndu katsi, haɗ lu dza'a plinistá dmakwani ɗekɗek wa.

11 «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghunaghatá guma, ka dər da gwal tsa guma nda gwal ŋumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ŋa kata ghəŋa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. 12 Sulkum nda ghuɓa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ŋa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

13 Ka sana mndu mataba dəmga nda Yesu mantsa: «Maləma ɗa, mnanamna ta zwaŋama ɗa kada dganapta ŋni ta skwa za hga ŋni,» ka'a. 14 «Ari gra! Wa ta famtá i'i ŋa tsaghunatá guma, ari wa ta famtá i'i ŋa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. 15 «Ɗasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

16 Ka'a nda həŋ nda mahdihdi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. 17 "Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana haɗ vli ŋa pgha na nimaya ɗa na wu?" ka'a ma ghəŋani. 18 "Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzaɓiŋtá guvurha ɗa yu, ka tahanaghata ŋa tskamta ɗa ta inda nimaya ɗa, nda hamata skwiha

ɗa mida. 19 Wana mamu skwi dər ŋa vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha ɗa," ka'a. 20 "Rghargha vgha na, kuɗaŋ hafa gha ta na rviɗik gita u na, ŋa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?"» ka Lazglafta nda tsi. 21 Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanatá skwi ta ghəŋani, ka zlaŋtá tskanatá skwi ta ghəŋani da Lazglafta,» ka'a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku
Mat 6:25-34

22 Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta "He', a nu dza'a yu zay ní, a nu da fə yu ta vgha ní," kə'a. 23 Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. 24 Nghawa zarakataghuvi ɓa, haɗ ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, haɗ wbani wu, haɗ guvurani guli wu, Lazglafta ta zuŋtá skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta ɗyakha ra? 25 Waya mataba ghuni dza'a laviŋtá sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəŋa hafani kabga vəl mnayni ta he' na?

26 «Ka si laviŋ a kuni ta magatá skwi dər ka ki'a wu, nu ta kəl kuni ka mna he' nda pɗakwani tama. 27 Nghawa vzlizla ma vwah ɓa, haɗ həŋ ta maga slna wu, haɗ həŋ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuŋ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ŋa sani ma tsa vzlizlaha ya wa. 28 Ka gita u na ka Lazglafta pghanavatá rka ta kuzuŋ ma vwah ná, gi gamahtsimani ŋa driŋta nda vu. Kaghuni yeya dza'a kwal tsi suɗavaghunatá lgut tama rki? Nahgani ta htiŋtá zlghay nda ŋuɗufa ghuni? Nu kul laviŋtá kuni ta faftá ghəŋ? 29 Ma laghu kuni da ndana skwi dza'a kuni zay nda skwi dza'a kuni say. 30 Gwal kul snaŋtá Lazglafta ma ghəŋa haɗik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta ɗvay kuni ta tsa skwiha ya kə'a. 31 Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta pɗakwani,» ka'a.

Gwal ka gadghəl ta luwa
Mat 6:19-21

32 «Ma zləŋ kuni ta zləŋ kaghuni gwal ta nzakway ka ŋa ɗa manda zwaŋa bra. Zɗəganazɗa ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. 33 Dzawiŋwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dgiŋta kuni ŋa gwal ka pɗu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma vəl dza'a kwal kul ɓadzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksaŋta a ghali wu, ksaŋta a hzay guli wa. 34 Ka ga vla tskatá gadghəla gha ya ná, hada ŋuɗufa gha guli,» ka'a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwaŋa mndu

35 «Hbawahba ta vgha ŋa maga slna, tsamwa vu ma

pitirla ghuni, 36 nzawanza manda duhwalha ta kzla dzaŋta daŋahəga taŋ ta watgha vrakər tsi ma vla kla makwa ŋa gunanata taŋ. 37 Rfu da tsa kwalvaha dza'a sagha daŋahəga taŋ slanaghatá həŋ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a habafhaba ta vgha, ŋa nzanatani ta həŋ ma vla za skwi, ŋa saghani vlaŋtá skwa zay ta həŋ. 38 Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta həŋ ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

39 «Fawafa ta sləməŋ ɗina. Ka má nda sna zə'ala hga ta fitik dza'a lagha ghali da taŋ katsi, má dza'a nzanza ndiri má zlaŋta a ka zlratani ta hgani wa. 40 Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndanaŋtá kuni dza'a sagha Zwaŋa mndu,» ka'a.

Ŋərma kwalva nda sna ta skwi
Mat 24:45-51

41 Ka Piyer ɗawaŋta mantsa: «Mghama ɗa! ŋa aŋni nda ghəŋa ŋni re, ari ŋa inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. 42 «Wa na mndu tɗukwa nda mahizl ma ghəŋani na na? Tsaya a mndu dza'a daŋahəgani mnay ŋani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ŋa gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. 43 Rfu da tsa mndu dza'a sagha daŋahəga slanaghata ta magay mantsa ya! 44 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəŋa inda tsa skwihani ya. 45 Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəŋani mantsa: "Wana nda gərɗa mghama ɗa katək na," ka'a ka liŋtá psla sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghwi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, 46 dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snaŋtá tsi, ŋa ghuyaghunaptani ta ɗaŋwa katakata, ŋa tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwaɗaka skwiha.

47 «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a ɗgapɗga lu kwərɗək. 48 Kwalva ya kul snaŋtá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka ɗgapta, ki'a yeya dza'a ɗguŋta lu. Ka dagala vlaŋta lu ta mndu katsi, dagala dza'a ɗawa lu da tsi guli. Ka si fərta tani vlaŋ lu ta mndu katsi, fərta tani dza'a ɗawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaɓa ta mnduha ta gwaɗa ta Yesu
Mat 10:34-36

49 «Sagha da vzatá vu yu ta haɗik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. 50 Dza'a lamla yu da ghuya ɗaŋwa manda ya ta lamə mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kuluŋ yu ta magatani. 51 Zɗaku klagagha yu ta ghəŋa haɗik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. 52 Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi

wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. 53 Dza'a nda dma i da nda zwaŋ, dza'a nda dma i zwaŋ nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana
Mat 16:2-3

54 Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta ŋatá ghwayak nda ga mazu ná, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa. 55 Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ŋa magatani mantsa. 56 Tsa maɗgwirmaɗgwir maɗəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta haɗik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snaŋtá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma
Mat 5:25-26

57 «Waka kaghuni ka ghəŋa ghuni traptá tsatsaftá maga skwi ɗina? 58 Ka wlawla mndu ta kagha, ka sli'afta kuni ka dza'a da guma katsi, ŋavaŋa ka dzray nda tsi ma kɗaku kuni ka ɓhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludziha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. 59 Ka yu ta mnaghunata ná, "haɗ ka dza'a walaŋtá sabi hada ka ta kɗiŋ a ka ta platá kɗavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,"» ka'a.

13

Mbəɗanafwambəɗa ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

1 Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psla Pilat ma fitika dray taŋ ta skwi ŋa Lazglafta. 2 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mal ŋa tsa la Galili psla lu ya glakwa dmaku ka ŋa pɗakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl həŋ ka ghuytá tsa ɗaŋwa ya, ka kaghuni ta gray ra? 3 Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbəɗanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demdem manda hahəŋ. 4 Ari tsa mnduha ghwaŋpɗə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta həŋ ya ná, mal ŋa taŋ glakwa dmaku ka pɗakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? 5 Malaghumala a ŋa taŋ wa. Ka mbəɗanaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahəŋ guli,» ka'a.

Fu ya kul haɗ ta yaku

6 Wya ka'a nda həŋ nda mahdihdi guli: «Mamu sana mndu ɗyaf fwa ghuraf ma

vwaha inabani. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da ɗaga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a ɗekɗek wa. 7 Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: "ngha ɓa ta na ghuraf na, mahkəna vakwa ɗa na ta sagha da ɗaga yakwani, lay haɗ ta yafta wa. Ŋaw ŋa zləŋutani ta vli ka bətbət na, tsiŋtsa!" ka'a nda tsi. 8 "Mghama ɗa! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghiŋta yu ta rgwa distani. 9 Ka waya ka skwi dza'a yafya kɗaghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsiŋta gha,"» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul ɗughwanaku baɗu sabat

10 Baɗu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. 11 Hada, mamu sana marakw kul ɗughwanaku ta maga vaku ghwaŋpɗə tghas ŋiŋ sulkuma halaway kutsuvuɗ, laviŋ a ta sladata ndəɗap wa. 12 Nghaŋta Yesu ta tsa marakw ya, ka hgaŋtá tsi. «Nda mba ka ma ɗaŋwa gha makwa ɗa,» ka'a nda tsi. 13 Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndəɗap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. 14 Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuɗuf ta mgham ta ghəŋa tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafta Yesu ta mndu baɗu sabat ya. «Mamu fitik mku' ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, baɗu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. 15 «Tsa maɗgwirmaɗgwira ghuni ya! Haɗ inda kaghuni ta pla slani ka kɗihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi baɗu sabat wu ra? 16 Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwaŋapɗə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka pliŋtá tsəna marakw na ma tsa ziɗa ya baɗu sabat wu ra?» 17 Ka ksutá tsa zlghawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghəŋa inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

18 Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? 19 Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka ɗyaftá tsi ka glafta gədiz, ka babaftá ɗyakha ta hga taŋ ta zligamahani nzakwani,» ka'a.

Gwaɗa ta ghəŋa is

Mat 13:33

20 Ka Yesu guli mantsa: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? 21 Ka guram nda is klaf sana marakw ka laɓanamta ma gratá darama hupu hkən ŋa ŋlanafta inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

* **13:15** Ngha ta Lukwa 2:7.

Wa dzaʼa lami da ga mghama Lazglafta?
Mat 7:13-14,21-23

22 Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sliʼi tsi da luwa Ursalima, ka dzaʼa nda tagha skwi ŋa mnduha. 23 Ka lagha sana mndu ɗawaŋta da tsi: «Mgham ɗa! Kiʼa yeya mnduha dzaʼa mbafta rki na?» kaʼa. Ka Yesu nda həŋ mantsa: 24 «Ŋavawaŋa ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dzaʼa zba lami nda tida, triɗ ŋa trapta taŋ.

25 «Ka sliʼafsliʼa daŋahəga ka ŋərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ŋa kuɗuslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama ɗa! Mghama ɗa! Gunaŋnaguna ta watgha kəʼa. “Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!” kaʼa dzaʼazlay nda kaghuni. 26 “Taw kay Mghama ɗa! Ta va aŋni si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ŋa mnduha ta inda pazlala ma luwa ŋni kay ra!” ka kuni dzaʼazlay nda tsi. 27 “Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata iʼi, kaghuni gwal ta maga ghwaɗaka skwi,” kaʼa dzaʼazlay nda kaghuni kay guli. 28 Hada, dzaʼa waha kuni ta wahu nda hpaɗa sliʼiŋ nghanər kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wɗiŋwɗa lu ta kaghuni ma bli. 29 Dzaʼa sliʼaksliʼa mnduha nda ta slərpa luwa fwaɗ, ŋa nzata taŋ ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. 30 Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dzaʼa nzakway həŋ ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dzaʼa nzakway həŋ nda hul,» kaʼa.

Yesu nda Ursalima
Mat 23:37-39

31 Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka həŋ mantsa: «Ta psa kagha Hiridus ŋa dzata, sliʼafsliʼa hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka həŋ. 32 «Lawa mnanatá tsa gərhaŋ ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma ɗaŋwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ŋa kɗiŋta ɗa ta slna ɗa, kaʼa nda həŋ. 33 Ka kɗa yu ta mbaɗa ɗa gita, nda ya mahtsim, nda ya baɗima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlaŋtá mtuta ma Ursalima wa.

34 «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá həŋ nda pala. Kumaŋkuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata iʼi, manda mana ghatalakw ta tskanatá nduɗukhani ma zlambakani, ka kwalaghutá kuni. 35 Wana lu dzaʼa zlaghunaŋtá həga ghuni. Haɗ kuni dzaʼa nghəglaŋtá iʼi ɗekɗek ha ka sagha fitik dzaʼa mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kəʼa,» kaʼa nda həŋ.

14

Mbanafta Yesu ta mndu baɗu sabat

1 Baɗu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghay ndeezla. 2 Mamu sani mndu kul ɗughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. 3 «Mamu tvi ŋa mba mndu baɗu Sabat re haɗ wa a na?» ka Yesu ɗawaŋta da gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. 4 Tsitsiriɗ nzanza həŋ kul zlghanaftá wi. Ka lagha Yesu ksaŋtá tsa mndu kul ɗughwanaku ya ka mbanafta, ka ghuniŋta dza-ghani. 5 Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dəɗaghadəɗa zwaŋani, ka slani a tsi da vəvrəm baɗu Sabat dza'a kwal kul tɗiginta misimmisim na?» 6 Triɗ, traptra həŋ ta skwi ŋa zlghanaftá wani.

Ɗasuwa káka nda vli ŋa nzata gha

7 Na nghay Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku ɗinaɗina, ka'a nda həŋ nda mahdihdi mantsa: 8 «Ka hgaf hga mndu ta kagha da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli ɗina, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malaghutá kagha hgaf lu ŋa da tsa vli ya. 9 Da lagha tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ŋa gha kazlay: Sli'afsli'a, zlanaŋzla ta na vli na ta na mndu na kə'a, ŋa ksutani ta kagha ka hula ta dza'a nzəglata ma hamata vla nzaku. 10 Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagha da vla za skwa zay katsi, nzanza gha ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagha ya ná, "ɓay gra! sli'afsli'a, sawi da nzata hadya," ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha gha da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagha. 11 Inda mndu ta glanaftá ghəŋani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganatá ghəŋani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həŋ.

Hagaftá gwal ka pɗu ŋa za skwa zay

12 Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ŋa mnduha, ma laghu ka hagay ta gra gha ta gra gha, ta zwaŋama gha ta zwaŋama gha, ta laghuni ta laghuni, nda ya ta sləvdaha gha ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həŋ ta kagha ŋa plaghamta manava tsaya baɗu ya ga taŋ guli. 13 Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa katsi, haga ta la ka pɗu, nda la ka marghum, nda la nda rwa səlaha taŋ, nda gwal nda ghulpa, ŋa zay. 14 Dza'a nzanza ka nda rfu kabga haɗ fitik dza'a plaghamta həŋ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta baɗu fitik dza'a sli'agapta tɗukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala
Mat 22:1-10

15 Tahula snanata sana
mndu mataba tsa gwal ta za
skwa zay ya tsa gwaɗa ya,
ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu
da mndu dza'a za skwa zayni
ma ga mghama Lazglafta,»
ka'a. 16 Ka Yesu nda tsi
mantsa: «Lagha sana mndu
ka magatá skwa zay dagala,
ka hagaŋtá tsi ta mnduha nda
ndəgha. 17 Ndusakwa skwa
zay, ka ghunaftá tsa mndu ya
ta duhwalani da mnanatá tsa
mnduha hagaŋ tsi ya kazlay:
Saghawasa nda maga fitikani
kə'a. 18 Lagha tsa mnduha
ya ka mbahanaftá wi ta tva
turtuk. "Mamu vwah skwa
yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka
dza'a ɗa nghanata ná, kiɓa,
wya dzvu," ka sani taŋtaŋ
nda tsi. 19 "Mamu slaha hva
dzawa yu ghwaŋ dza'a yu
dzaghaŋta" ná, kiɓa, wya
dzvu, ka sani. 20 "Klafta
ɗa yeya ta makwa ta ga
maghurbi yu tsaya dza'a
kwal yu ɓhata," ka sani
nda ŋani. 21 Ka vragaghatá
tsa duhwal ya dzagha, ka
rusanaftá tsi ta mghamani.
Ka ɓasaftá tsa daŋahəgani
ya ta ŋuɗuf. Ka'a nda tsa
duhwalani ya mantsa: "La
misimmisim ta badawaha
nda ya ta pazlalaha ma
luwa, ka hagakta ka ta la ka
pɗu, nda la marughumha,
nda ghulpata mnduha, nda
la nda rwa səlaha taŋ,"
ka'a. 22 Tahula magatani, ka
vradaghatá tsi. "Mghama ɗa,
nda maga tsa skwiha mna
ka ya kay, tsaw ta teke'a vla
nzakuha, ka'a." 23 "La ta tvi
ta tvi nda ya ma vla ŋaŋatá
gam, ka hlakta ka ta inda
mnduha dza'a slanaghata ka,
ka da ndaghagapta vli ma
hga ga ini, ka tsa daŋahəga ya
nda duhwalani. 24 Ka yu ta
mnaghunata ná, haɗ mndu
mataba tsa gwal hagaŋ lu
ya dza'a ɗaŋtá skwa zaya ɗa
wa,"» ka'a.

Ɗina zlaŋta duhwalha Yesu ta inda skwi
Mat 10:37-38

25 Ma sana fitik ta mbaɗa
mnduha rutututa ta tvi
mista Yesu, ka mbəɗavata
Yesu, ka'a nda həŋ mantsa:
26 «Ka sagha da i'i mndu
katsi, ba malaghutani ta
ɗvutá i'i ka i dani nda
mani, nda markwa taŋ, nda
zwanani, nda zwanamani,
nda kwaghamani, nduk nda
vərɗa ghəŋani tani, kada nza-
kwa tsi ka duhwala ɗa. 27 Dər
wa tsi ta kwalaghutá kla udza
zləŋayni*, ka kwalaghutá
dza'a mista ɗa, laviŋ a ta
nzakway ka duhwala ɗa
wa. 28 Ka ta kumay mndu
mataba ghuni ta baftá həga
dagala katsi ní, haɗ ta nzata
ka mbəɗaftá mbsaka skwi
dza'a zaɗiŋta tsi karaku ŋa
nghayni ka mamu re haɗ wa
a tsedani prək ka kɗiŋtá tsa
slna ya ra? 29 Ka mantsa
a tsi wu, ka laghani ka
thaftá mndəra tsa həga ya
ka kwal kɗiŋtá bafta katsi,
inda gwal dza'a nghanavata
ná, dza'a ghuɓasay həŋ.
30 "Ngha ta na mndu na ta
thaftá mndəra hga ka traptá
kɗiŋta," ka həŋ dza'azlay.

* **14:27** Ngha ta Lukwa 9:23.

31 Mantsa guli, ka ta kumay
sana mgham ta vulu nda
sana mgham katsi, haɗ ta
nzata karaku ka ndanapta
ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a
tsi ta guyata nda ghumani
ta dza'a sagha guyata nda
tsi nda mnduha dəmbu'
hisambsak wu ra? Tsaw
tsatsi, dəmbu' ghwaŋ yeya
ŋani ma mnduha. 32 Ka
kə'a kə'a nghadapta laviŋta
a tsi wu, ta ghunafghuna ta
mndani da tsa sana mgham
ya ta kul ɓhadaghatá tsi
ndusa, ŋa ɗawa tva dzrafta
nda tsi. 33 Mantsa tama, haɗ
mndu dza'a laviŋtá nzata ka
duhwala ɗa mataba ghuni,
ka zliŋ a tsi ta inda skwihani
wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul haɗ zɗaku mida
Mat 5:13, Mak 9:50

34 «Wya zɗa slughul, ka
nda kɗa zɗaku mida katsi,
ndaw dza'a vrəglanamta lu
ta zɗakwani na? 35 Zɗəgla a
ŋa pghafta ta vwah dər ŋa
rgwa wu, dza'a pghidiŋpgha
lu ta haɗik. Ka mamu mndu
nda sləməŋa snay, ka sna tsi,»
ka'a.

15

Slafta sana mndu ta
tuwakani nda zaɗa
Mat 18:12-14

1 Ma sana fitik, ka
gavadaghata gwal ta tska
dzumna da sna gwaɗa da
Yesu. 2 Mbaɗa la Farisa
nda gwal tagha zlahu ka
ruruŋwaku. «Niŋna na mndu
na ta ghəŋani ka gra gwal
dmaku, wana ta za skwi
kawadaga nda həŋ,» ka
həŋ. 3 Ka mnə Yesu ŋa taŋ
nda mahdihdi hdi: 4 «Waya
mataba ghuni, ka dərmək
tuwakhani, ka zaɗavaghuta
ya turtuk mataba taŋ, dza'a
kwal kul zlanavatá tsa
pɗakuha taŋ təmbaymbsak
təmbay mida ya ma mtak, ka
laghwi da zba tsa turtuk ta
zwaɗuta ya, ha ka nghaŋtani
na? 5 Manda nghaŋtani, ka
rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá
tsi ta badzagani. 6 Manda
vraktani dzagha, ka hagaŋtá
tsi ta grahani nda sləvdahani.
"Sawa ka rfa mu ta rfu, wana
nda ngha yu ta tuwaka ɗa
si ta zwaɗuta kay," ka'a nda
həŋ. 7 Ka yu ta mnaghunata
ná, dza'a malaghumala rfu ta
luwa ta ghəŋa mnda dmaku
turtuk ta mbəɗanaftá nzak-
wani, ka ŋa tɗukwa mnduha
təmbaymbsak təmbay mida
ta kwalaghutá mbəɗanaftá
nzakwa taŋ,» ka'a.

Slafta sana marakw ta
kwaɓani si ta zwaɗuta

8 «Ari wati marakw ya,
ta mutsaftá suley ghwaŋ,
ka zwaɗugudunustá suley
turtuk matabani, dza'a kwal
kul tsamtá vu ma pitirla, ka
tsukwa həga ka psay ɗasuwa
ha ka nghaŋtani na? 9 Manda
nghaŋtani, ŋa hagaŋtani ta
magrahani nda sləvdahani.
"Sawa, rfama ta rfu, wana
nda ngha yu ta suley ɗa
si ta zwaɗuta kay, ka'a."
10 Ka yu ta mnaghunata
ná, dza'a malaghumala rfu
da duhwalha Lazglafta ta
ghəŋa mnda dmaku turtuk ta
mbəɗanaftá nzakwani,» ka'a.

Dukwafta dani ta zwaŋani si ta zwaɗuta

11 Wya ka'a guli: «Mamu
sana mndu his zwanani.
12 "Ari da! Vlihavla ta ŋaɗa
ma skwa za həga má dza'a
yu mutsay," ka sagəŋ nda
dani. Aray, ka da taŋ. Ka
dganaptá tsi ta gadghəlani ta
həŋ. 13 Tsəɓakw fitik tahula
tsa, ka dzawiŋtá tsa sagəŋ ya
ta ŋani demdem, ka sli'aftá
tsi ka laghwi ta sana haɗik
di'iŋ. Hada, ka ɓadziŋtá tsi ta
skwani ma maga sli'iŋsli'iŋ.
14 Manda kuɗuta tsa skwani
ya demdem, ka slatá maya ta
tsa haɗik ya. Lay, ta haɗ skwi
ɗekɗek da tsi wa. 15 Ka laghu
tsi vzatá ghəŋani ŋa maga slna
ga sana mndu ma tsa haɗik
ya. Ka ghunaghatá tsa mndu
ya da ngha ghuvazuha ma
vwahani. 16 Ka dzə maya.
Ta kumay si má ta za tsa
skwa zaya ghuvazuha ya,
lay haɗ mndu ta vlaŋta wa.
17 Ka zlraftá tsi ta ndanu:
"Kidaghi gwal ta ksa slna ga
da ɗa, ta za skwi ka haslay,
wana i'i hadna ta mtaku da
maya! 18 Dza'a vru yu da da
ɗa. Vradaghata ɗa ya, da!
maganamaga yu ta dmaku ta
Lazglafta, magaghamaga yu
ta dmaku guli, 19 rgla a yu ka
hgay ka zwaŋa gha wu, fafa ta
i'i manda mndu tekw mataba
gwal magaghatá slna," ka yu
dza'azlay nda tsi, ka'a. 20 Ka
sli'aftá tsi ka vraghuta da
dani.

«Ta ghwa a ka ɓhadaghata
dzagha wu, ka nghaŋtá dani.
Ka ksaftá tsi ta dani ka
hiɗahiɗa, ka sli'aftá tsi nda
hwaya, ka lagha tsi habwa'
tida, ka brusay. 21 "Ari Da!
maganamaga yu ta dmaku ta
Lazglafta, magaghamaga yu
ta dmaku ta kagha guli, rgla
a yu ka hgəgəlta ka zwaŋa
gha wu," ka tsa zwaŋ ya
nda tsi. 22 "Klagapwa kla
misimmisim ta tsa lgut ɗina
katakata ya, ka suɗanavata
kuni, fanaf kuni ta halagar ta
dzvu, suɗanam kuni ta ɓaɓah
ma səla. 23 Ksagaghawaksa ta
mamakwa sla nda uwasla, ka
hnata kuni, ka za mu, ka rfa
mu ta rfu. 24 Nana zwaŋa ɗa
wana tsi na ná, manda skwi
si nda mta, wana vrakta nda
hafu, si nda zaɗa ka nghavatá
tsi," ka dani nda kwalvahani.
Ka zlraftá həŋ ta rfu.

25 «Tsaw ma vwah zumala
tsa mndu ya ta tsa fitik
ya. Ta vraktá tsa zumali
ya dzagha, laghani ndusa
nda həga, ka snaŋtá tsi ta
ghudzaga dewdew nda skalu
ga taŋ. 26 Ka hgaŋtá tsi
ta sani ma kwalva taŋ, ka
ɗawaŋta da tsi ta skwi ta
magaku. 27 "Zwaŋama gha
ya ta vrakta, ka dzatá da
gha ta mamakwa sla nda
uwasla, kabga nghaŋtani ta
ɗughwana," ka tsa kwalva ya
nda tsi. 28 Ka ɓasaftá tsi ta
ŋuɗuf, ka kwalaghutá dza'a
da həga. Ka sabə dani gatay
ŋa lamani da həga. 29 "Má
kidagha vakwa ɗa na ta
magaghatá slna, ta kwalaghu
a yu ɗekɗek ta snatá skwi
ta mnihata ka wa. Ta ksaf
a ka ta dər ɓizaɓiza gu ka
vlihata ŋa hnata ɗa, ka rfay
ŋni ta rfu nda graha ɗa wa.
30 Na vrakta zwaŋa gha ya

ta zaɗanatá gadghəla gha ŋa gwal ta hliri ná, ŋani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka," ka'a nda dani. 31 "Sagəŋ, kawadaga kagha nda i'i inda fitik. Inda skwa ɗa ná, ŋa gha ya. 32 Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwaŋama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zaɗa, ka nghavatá tsi,"» ka dani nda tsi.

16

Ŋərma kwalva

1 Ka Yesu nda duhwalhani guli mantsa: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu ŋa nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə'a. 2 Ka hgaŋtá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: "Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nzəglanaghata a ka ta ghəŋa huzla ɗa wa," ka'a nda tsi. 3 Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantsa: "Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla daŋahəga ɗa ta inda huzlaha ma dzva ɗa? Ka la yu da hva ka yu, haɗ mbrakwa ɗa wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula. 4 Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'aftá i'i ghzlədîsrə lu dazlay," ka'a. 5 Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla daŋahəgani da həŋ. "Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay ŋa daŋahəga ɗa na?" ka'a nda taŋtaŋa mndu. 6 "Garwa rɗi dərmək ya," ka'a nda tsi. "Klafkla ta ɗelewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak," ka'a nda tsi. 7 "Ki da kagha, ta kidaghi ŋa gha ŋa vlay?" ka'a nda sani guli. "Buhwa hya dərmək ya," ka'a nda tsi. "Klafkla ta ɗelewera gha, vindafvinda ta Tghasmbsak," ka'a nda tsi. 8 Hwiɗhwiɗa na mndu na, ka tsa daŋahəga ya ka ghuba tsa ghwaɗaka mndu ya. Tsaw mal hiɗata mnduha ma na ghəŋa haɗik na nzakwa taŋ mataba taŋ, ka zwana tsuwaɗak,» ka'a.

Laviŋ a mndu ta gwaftá daŋahəga his wa

9 «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwaɗaka skwa gadghəl ta na ghəŋa haɗik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Baɗu kɗaghutani da kaghuni ya, ŋa tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani ŋa kɗekedzeŋ. 10 Ka nda sna mndu ta ŋanatá skwi kwitikw, nda sna guli ta ŋanatá skwi dagala. Ka sna a mndu ta ŋanatá skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ŋanatá skwi dagala wa. 11 Ka laviŋ a kuni ta ŋanatá ghwaɗaka skwa gadghəla na ghəŋa haɗik na wu katsi, wa dza'a mnay kazlay: Zlgha ta vərɗa skwa gadghəl kə'a? 12 Ka laviŋ a kuni ta ŋanatá skwa gadghəl wu ní, wa dza'a vlaghatá vərɗa ŋa gha ma skwi tama.

13 «Laviŋ a kwalva turtuk ta ga kwalva daŋahəga his wa.

Nda husaŋta sani turtuk, nda ɗvutani ta sani. Ka mantsa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ŋa husaŋta tsa sani ya. Laviŋ a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tsedi kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta
Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

14 Ka ghuɓasu la Farisa ta sna inda tsa gwaɗa ya ta Yesu, kabga ɗvuɗva hahəŋ ta tsedi. 15 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka tɗukwa mndu aŋni ka kaghuni ta mara ghəŋa ghuni ta kəma mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ŋuɗufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakɗaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

16 «Daga ghalya ta zlraftá lu ta mna gwaɗa ta ghəŋa skwi vindaf lu ma deftera zlaha Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zlraftá lu ta mna gwaɗa ta ghəŋa Lfiɗa Gwaɗa ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. 17 Tsaw mal ndəkweɗata həɾɗuta luwa nda hadîk ka dəɗavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

18 «Mndu ta ghzliŋtá markwa taŋ ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzliŋ zə'ala taŋ guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

19 «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefeɗfeɗa nda bla dzvani ta suɗə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zɗazɗa ta zə lu ga taŋ. 20 Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pɗu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. 21 Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa ɗafa ta rkata ma vlə zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katək ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. 22 Ka mtuta tsa mndu ka pɗu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka paɗamtá lu. 23 Ka ghuyə tsi ta ɗaŋwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klaŋtá ghəŋ ná, ka nghaŋtá tsi ta Abraham di'iŋ kawadaga nda Lazar. 24 "Da ɗa Abraham! Tawatá hiɗahiɗa ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfiŋa dzvani ma imi, ka dîdîfta tsi ta ghanik ləŋləŋləŋ, kabga ta ghuya ɗaŋwa yu katakata ma na vu na," ka'a dzatá lawlaw. 25 Ka Abraham nda tsi mantsa: "Sagəŋ! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəŋa hadîk, ta ghuyə Lazar ta ɗaŋwani ya. Ndana tama nda lɓa ŋuɗufa

tsatsi, ta ghuyə kagha ta ɗaŋwa gha. 26 Zlaŋha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvruŋ ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'afta hadna da aŋni ŋa dza'a da kaghuni ná, laviŋ a həŋ wa. Laviŋ a lu ta tsughwaɗagapta da kaghuni ka sagha da aŋni guli wu," ka'a. 27 "Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da ɗa, 28 kabga ta mamu zwanama ɗa hutaf. Ka dza'a tsi da snanamtá həŋ, da sagha hahəŋ guli da ghuya ɗaŋwa ma na vla ghuya ɗaŋwa na," ka tsa mnda gadghəl ya. 29 "Mamu vindatá deftera zlaha Musa nda vindatá gwaɗa la anabiha da zwanama gha, ka snasna həŋ," ka Abraham nda tsi. 30 "Slaghwa a tsaya da ɗa Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həŋ ka tsi ná, hadahada həŋ dza'a mbəɗanaftá nzakwa taŋ," ka tsa mnda gadghəl ya. 31 "Ka va a həŋ ta sna tsa zlaha Musa nda tsa gwaɗaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'afta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həŋ, haɗ fitik dza'a snata həŋ wu, ka Abraham nda tsi,"» ka'a.

17

Hiɗaku vla Yesu
Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

1 Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dziŋtá mnduha ka tuthun. Ama ɗaŋwani ma mndu ta zləmbiŋtá sani. 2 Ta draŋ ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. 3 Nghawa ghəŋa ghuni!

«Ka gaga zwaŋama gha ta dmaku, mnanaŋmna dar. Ka mbəɗanaf mbəɗa tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. 4 Ka dər ndəfáŋ səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghaŋta kazlay: Bgaɗaya kə'a, plinis-pla,» ka'a.

Gwaɗata zlghay nda ŋuɗuf

5 Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sgaŋnagha zlghay nda ŋuɗuf,» ka həŋ. 6 Ka Yesu tsu'anaftá wani ta həŋ mantsa: «Ka mamu zlghay nda ŋuɗufa ghuni taɓta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni ŋa ya babala ya kazlay: Tɗaftɗa ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, ŋa snaghunatani.»

Vərɗa kwalva

7 «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghaŋta tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, "sawi misimmisim da za skwa zay" ka'a dza'azlay nda tsi ra? 8 Skwi dza'a tsi mnay ná, "diha skwa zay, ka mbəɗapta ka ta lgut ŋa vla skwi ŋa ɗa, ta zə yu. Tahula tsa, ŋa zay gha ta ŋa gha kə'a." 9 Dza'a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

10 «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta

skwi mnaghuna Lazglafta ŋa magay katsi, “nu hayhaya kwalva ma aŋni ɓa, skwi ya laviŋ ŋni ta magata maga ŋni, ka kuni mnay,”» ka'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu ksu rɗa mndu

11 Ta dza'a Yesu da luwa Ursalima, ka labə tsi ma takataka hadĩka Samari nda Galili. 12 Tata lamə nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwaŋ hlu rɗa mndu ta həŋ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá həŋ kətsau'. 13 «Mgham Yesu, tawatá hiɗahiɗa ta aŋni,» ka həŋ kapaŋtá lwi. 14 Na gi pghafta irani ta həŋ, «lawa la maranaŋtá vgha ghuni ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta,» ka'a nda həŋ. Tata mbaɗa həŋ ka dza'a, gi kləwəɗ nda mbamba həŋ. 15 Na gi nghaŋtá sani turtuk mataba taŋ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zləzlva Lazglafta nda lwi dagala dagala, 16 ka lagha tsi zləmbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. 17 Ka Yesu mantsa: «Ghwaŋ a həŋ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha təmbay ya katək na? 18 Nana mndu ka matbay na yeya kweŋkweŋ ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghəŋani. 19 «Sli'afsli'a gha ka dza'a ka, zlghay nda ŋuɗufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta
Mat 24:23-28,37-41

20 Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza'a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ghur a dza'a nghaŋta lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. 21 «Haɗ lu dza'a mnay kazlay: A'! “Wana tsi,” a'! “Wa'a tsi” kə'a wa. Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə'a,» ka Yesu nda həŋ.

Fitik dza'a sagha Zwaŋa mndu

22 Ka'a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza'a saghasa fitik ŋa kumaŋta ghuni ta nghaŋtá fitika Zwaŋa mndu dər turtuk səla tsi, nghaŋta a kuni wa. 23 Ka lu dza'azlay nda kaghuni na: “A'! Wa a hada a,” “a'! Wana hadna,” yaha kuni da dza'a, yaha kuni da slaslamaku. 24 Manda ɗaslakwa wuɗa luwa ta sli'afta ta sana slərpu ka labə da sana vli ya ná, mantsa ya dza'a sagha Zwaŋa mndu baɗu ŋani fitik. 25 Ma kɗə tsaya, dza'a ghuyapə ghuya ta ɗaŋwa katakata ŋa vziŋta na mnduha ta na fitik na. 26 Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza'a magakwa tsi ma fitika Zwaŋa mndu guli. 27 Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi'i, ka vla kwagha taŋ ŋa zə'al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlunduɗ zaɗanatá həŋ. 28 Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza'a magakwa

* **17:26** Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23.

tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ŋaɓay, ka babay, 29 vagim baɗu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drəfa vu zaɗanatá həŋ tendərzlele'. 30 Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi baɗu tsa fitik dza'a zlagapta Zwaŋa mndu ya.

31 «Baɗu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dədəmatá ghəŋa həga, dər ma mamu huzlani ma huɗa həga, yaha tsi da saha da hlay, ka hwayaghuta tsi. Mantsa mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. 32 Havakwa markwa Ludu‡ ɓa! 33 Mndu ta kuma mbanaftá hafani ka ghəŋani ná, dza'a zaɗiŋzaɗa. Ama mndu ya ta zaɗiŋtá hafani dza'a mutsafmutsa. 34 Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidīk ya, gwal his ta hani ta ghzləŋa turtuk, ŋa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. 35 Mi'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani. 36 [Mnduha his ma vwah, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həŋ. 37 Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ní Mghama ɗa?» ka həŋ. «Ka ga mbla skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həŋ.

18

Sana ghwaɗaka mnda tsa guma

1 Ka mnə Yesu ta mahdihdi ŋa taŋ, ŋa gɗavata taŋ nda maga du'a, yaha malandugwa taŋ da rwaku, da zlanatá həŋ. 2 Ka'a mantsa: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul zləŋa Lazglafta, haɗ ghuyani nda mnda səla wa. 3 Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gɗata ta lagha da mnay ŋani kazlay: Dgaŋna guma mataba ŋni nda ghuma ɗa, ka'a tazlay. 4 Nda kɗa fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəŋani mantsa: "Dər ma zləŋa a yu ta Lazglafta wu, haɗ ghuya ɗa nda mnda səla guli wu, 5 tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata ɗa ta na gumani na, yaha da gɗata ta sagha da ghuya ghəŋa ɗa,"» ka'a. 6 «Fawa sləməŋ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwaɗaka mnda tsa guma ya ɓa! 7 Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganatá zɗaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifitik nda rvidīk tani ŋa gərɗa həŋ rki na? 8 Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zɗaku ta həŋ gi hadahada. Nziya nza tsi, baɗu vragata dza'a vragata Zwaŋa mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlghafta nda ŋuɗuf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

9 Ka mnə Yesu ta sana mahdihdi guli kabga sanlaha ta ngha ghəŋa taŋ ka gwal tɗukwa ta kəma Lazglafta ka ghuɓasa sanlaha. 10 Ka'a

† **17:29** Ngha ta Lukwa 10:12. ‡ **17:32** Ngha ta Zlrafta 19:26.

mantsa: «Mamu sana mnduha his ta ŋladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. 11 Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəŋani. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwaɗak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. 12 Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ŋa gha ma skwiha ɗa ghwaŋ kə'a." 13 Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kətsau', walaŋ a ta kapaŋtá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbaɗa kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantsa: "Ari Lazglafta, tawa ta hiɗahiɗa ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na," ka'a. 14 Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ŋani nda Lazglafta. Mantsa a nzakwa ŋa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapanaftá ghəŋani, dza'a gwitsaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋani, dza'a kapanafkapa lu,» ka'a.

Ŋa gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta

Mat 19:13-15, Mak 10:13-15

15 Mbaɗa mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ŋa tfanaghatani ta wi ta həŋ guli, Na nghaŋta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə həŋ ta həŋ. 16 Ka hgaŋtá Yesu ta həŋ, ka'a mantsa: «Zlaŋwazla ta zwani ka sagha həŋ da i'i! Ma pyə kuni ta həŋ. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ŋa gwal ta gara vgha nda həŋ. 17 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwaŋ kwitikw ná, haɗ dza'a walaŋta lami dida ɗekɗek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

18 Ka ɗawaŋtá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «Ŋərma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ŋa kɗekedzeŋ na?» ka'a.

19 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ŋərma na? Lazglafta turtukwani ŋərma. 20 Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwaɗa ta mndu, vlatá glaku ŋa i da gha nda ma gha*, kə'a,"» ka Yesu nda tsi. 21 «A'! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwaŋa ɗa ra,» ka'a. 22 Na snaŋta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pɗəgədaghawta. La dzawiŋtá skwiha gha, ka daganafta ka ta tsedani ta la ka pɗu, dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista ɗa,» ka'a. 23 Na snaŋtani ta tsa gwaɗa

* **18:20** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

ya, su'anak kumani kabga gadghəl ya katakata.

24 Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ŋuɗufani ya, ka'a mantsa: «E'! Nda bla ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta. 25 Ta draŋ lama ŋalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. 26 «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta ɓa?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. 27 «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlghanaftawa taŋ. 28 Ka Piyer mantsa: «A'a! Wana aŋni ta zlaŋtá inda skwa ŋni, ka dza'a mista gha,» ka'a. 29 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlaŋzla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa taŋ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, 30 dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ŋa mutsaftani ta hafu ŋa kɗekedzeŋ dazlay wu,» ka'a.

Mnəgəlta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

31 Ka hgadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwaŋpɗə his da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kɗafta skwi vindaf la anabi ta ghəŋa Zwaŋa mndu. 32 Dza'a vlaŋvla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ŋa gagay taŋ, ŋa rarazay taŋ, ŋa tafay taŋ ta sərɗək tida. 33 Tahula sləvapta taŋ nda krupi, ŋa dzata. Ta mahkəna fitik, ŋa sli'agaptani.» 34 Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwaɗa nda ɗifa ya ta snə hahəŋ, sna a həŋ ta klatá ghəŋani wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

35 Ndusadaghata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. 36 Snaŋtani ta dəmga ta sli'adaghatá, ka ɗawaŋtá tsi ta skwi ta magaku. 37 Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. 38 Ka'a mantsa: «Yesu zwaŋa Dawuda, tawatá hiɗahiɗa ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. 39 Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ŋa hanaftá wi. «Zwaŋa Dawuda, tawatá hiɗahiɗa ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. 40 Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, 41 «nu ta kumə ka ta magaghata ɗa na?» ka Yesu ɗawaŋta da tsi. «Maləma ɗa, ka nghəglaŋta yu ta vli,» ka'a nda tsi. 42 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəglaŋ ngha gha, zlghay nda ŋuɗufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi. 43 Gi hadahada, nzuwiɗiɗ irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlva Lazglafta. Inda mndu ta nghaŋta ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

1 Ka ɓhadamtá Yesu da
luwa Yeriku, ka labə nda
mida. 2 Mamu sana mndu
ta hgə lu ka Zakayus, mali
ta ghəŋa gwal tska dzumna,
gadghəl ya guli. 3 Ka zbə
tsi ta tva gmata nda Yesu,
ka wa tsi ya. Tsaw laviŋ a
ta nghaŋta wa. Ka dekweri
nzakwani tskutska mnduha
guli 4 Ka hwayaghatá tsi nda
ta kəma, ka ŋladafta ta sana
fwa babala, ŋa nghaŋta Yesu
ta labə nda ta tsa tvi ya.
5 Manda ɓhadaghata Yesu
da tsa vli ya, ka kapaŋtá
tsi ta ghəŋ, ka nghadafta.
Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa
gha misimmisim da ghuni
ta dza'a yu gita,» ka'a. 6 Ka
gi saha Zakayus, ka laghu
həŋ da taŋ, ka tsu'aftá tsi
ta Yesu nda rfu. 7 Nghaŋta
mnduha ta tsaya, mbaɗa
həŋ ka ruruŋwaku. «Wa
a laghwa tsa mndu ya da
mnda dmaku,» ka həŋ. 8 Ka
sladata Zakayus, ka'a nda
Mgham Yesu mantsa: «Sna ɓa
Mghama ɗa! Dza'a daganaftá
slɓahwa gadghəla ɗa yu ta
la ka pɗu. Ka mamu mndu
si hulgudunus yu ta skwani,
fwaɗ səla dza'a planamta yu
ta va tsa skwani ya guli,» ka'a.
9 Ka Yesu mantsa: «Samsa
mbaku da na həga na gita,
kabga zivra Abraham tsatsi
guli. 10 Tsaya ná, sa psa gwal
nda zaɗa ŋa mbambanaftá
həŋ Zwaŋa mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkən
Mat 25:14-30

11 Tata snaysnay həŋ ta
tsa skwi ya, ka sganaghatá
Yesu ta mahdihdi kabga
ndusanavatani ta luwa
Ursalima. Guli ná, zlah gi
dza'a zlagapzlaga ga mgham
Lazglafta, ka mnduha ta
ndanay. 12 Wya tsa skwi
ta mnə tsi ya: «Mamu sana
mndu ka katsala mndəra
taŋ ta laghwi ta sana haɗik
di'iŋ, ŋa famta ka mgham,
kada vrakta tsi. 13 Ma kɗə tsi
kada laghwi, ka haga'atá tsi
ta gwal ksanatá slna ghwaŋ
ka daganaftá tseda dasu*
pal pal pal ta həŋ. "Ka
tsakala kuni ta tsakala nda
tsi ta vraktá yu," ka'a nda
həŋ. 14 Tsa mndu ya ná, ta
husaŋhusa ta tsa mnduha ta
tsa haɗik ya. Ka ghunaftá
həŋ ta mnduha ta hulani
kazlay: Va a ŋni ta gayni ta
mgham ta ghəŋa aŋni wu kə'a.
15 Kulam nda tsa, ka famtá
lu ma mgham, ka vraktá
tsi ta haɗikani. Ka hagaktá
tsi ta tsa gwal daganaf tsi
ta tsedi ya, ŋa ɗawaŋta da
həŋ ta skwi mutsanagha
həŋ. 16 Ka lagha sani taŋtaŋ.
Ka'a mantsa: "Mghama ɗa!
Ghwaŋ mutsanaghata yu ta
ghəŋa tsa vliha ka ya kay,"
ka'a nda tsi. 17 "Dina tsa,
vərɗa kwalva ka. Fitika tsa
nzata gha ka vərɗa mndu
ma skwi ki'a ya, ka ŋumna
ta ghəŋa luwaha ghwaŋ ta
famta yu ta kagha," ka tsa
mgham ya nda tsi. 18 Ka lagha
mahis. "Mghama ɗa! Hutaf

* **19:13** Tseda vagha mndu turtuk turtuk ya.

mutsanaghata yu ta ghəŋa tsa vliha ka ya kay," ka'a nda tsi. 19 "Kagha guli, ka ŋumna ta ghəŋa luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagha, ka'a." 20 Ka sagha sani. Ka'a mantsa: "Mghama ɗa! A'a tseda dasa gha. Ma lgut si mbsamta yu. 21 Zləŋafzləŋa yu ta kagha, nda bla gwaɗa ta kagha, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta tskay ka ta skwi ta vwah ya kul sləgaftá ka," ka'a nda tsi. 22 "Ghwaɗaka kwalva ka. Ta gwaɗa gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwaɗa ta i'i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta tskay yu ta skwi ta vwah kul sləgaftá yu kə'a a tsa wa. 23 Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tseda ɗa ya ma baŋki? Ma na vrakta ɗa na ná, ma ŋa klagapta ɗa nda zwaŋ ta ghəŋani?" 24 Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: "Kləgədanaghwa tsa tseda dasu ya ka gwanaghata kuni ta tsa ghwaŋ ŋani ya," ka'a. 25 Ka həŋ nda tsi mantsa: "A'a! Ghwaŋ a ŋani tsa mghama ɗa wa!" ka həŋ nda tsi. 26 "Ka i'i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, ŋani ta sganaghata lu. Ala ka haɗ skwi da mndu wu katsi, kləgadanaghutá va tsa ki'atani ta fə tsi ta ghəŋ tida ya, ka'a zlghanaftawi ta həŋ. 27 Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa ɗa ka ga mgham ta ghəŋa taŋ ya, hlagaghawahla ta həŋ ka pslata kuni ta həŋ tawa ira ɗa, ka'a nda həŋ,"» ka Yesu. 28 Tahula mnata Yesu ta tsa gwaɗa ya, Ka sli'aftá tsi ka mbaɗa ta kəma taŋ ŋa dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

29 Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytuŋ ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda həŋ mantsa: 30 «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza'a slanaghasla kuni ta zwaŋa kɗih ta hba, ta kul walaŋtá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. 31 "Ka ŋaw ta pla kuni na?" ka mndu nda kaghuni ya, "Mgham ta psay"» ka kuni dazlay nda tsi, ka'a.

32 Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá həŋ manda va ya mnana Yesu ta həŋ. 33 Tata playplay həŋ, «ŋaw kuni ta zwaŋa kɗih na?» ka tsa gwal nda kɗiha taŋ ya. 34 «Mgham ta psay,» ka həŋ zlghanaftawi ta həŋ. 35 Ka klanaktá həŋ ta tsa zwaŋa kɗih ya ta Yesu. Ka pghaftá həŋ ta lgutha taŋ tida. Ka faftá Yesu tida. 36 Ka gavu həŋ ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. 37 Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytuŋ ya, mbaɗa inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlva Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghəŋa inda mazəmzəm ya nghaŋ həŋ. 38 «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha

ma hgani. Zɗaku ta luwa, glaku ŋa Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka həŋ. 39 «Lma ta na duhwalha na ɓa, ka lɓata həŋ,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. 40 «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha həŋ ta wa taŋ ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda həŋ.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

41 Ndusadaghatani ɗekɗek nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghəŋani. 42 Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zɗakwa gha gita! Ndana tama, zaɗaghaghazaɗa nghəglaŋta a ka wa. 43 Dza'a saghasa fitika ksaghaghata, ŋa dzəɓafta ghumaha gha ka waghafta, ka ŋamtá kagha hesl dər ndiga. 44 Ŋa zaɗaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a həŋ ta nzugwatá pala ta ghəŋa sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Ghzlay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

45 Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zlraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. 46 Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga ɗa ná, həga maga du'a ya kə'a ra? Na kaghuni ná, ka niŋta ka galigha la ghali†?» ka'a nda həŋ. 47 Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbaɗa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. 48 Ama sna a həŋ ta tvi ka həŋ dza'a ɓhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwaɗani.

20

Wa ta vlaŋtá tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

1 Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfiɗa Gwaɗa ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. 2 Ka həŋ mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həŋ nda tsi. 3 Ka Yesu mantsa: «Ka ɗawaghuna ɗawa i'i guli. 4 Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawa mna,» ka'a nda həŋ. 5 Ka nzatá həŋ ka dzrəkay mataba taŋ. «"Ka Lazglafta ya ta ghunagata" ka mu, "nu kul zlghaftá kuni ta gwaɗani ɓa," ka'a dza'azlay nda amu. 6 "Ka mnduha ya" ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» 7 «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həŋ

† **19:46** Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11.

nda tsi. 8 Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, haɗ yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həŋ.

Sana mnda vwaha inabi ta sidi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

9 Tahula tsa, ka zlraftá Yesu ta mna mahdihdi ŋa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ŋaɓatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ŋa nzɗavata. 10 Magatá fitika ɗaga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ŋa hlanaftá mayaka ŋani ma yakwa fu. Ka mbəɗanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafta. 11 Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həŋ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vriŋta kul klanafta. 12 Ka ghungladaptá tsi ta mahkəna kwalvani, ka balanatá həŋ ta tsaya guli ka vzidiŋta. 13 Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: "Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwaŋa ɗa ɗvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həŋ ta glaku ŋani," ka'a. 14 Na ghur nghay tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwaŋ ya, gi ka həŋ mantsa: "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ŋa mu," ka həŋ. 15 Ka tsəhaghatá həŋ di'iŋ nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həŋ? 16 Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá həŋ. Ŋa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həŋ. «Haɗ tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwaɗa Yesu ya hlaftawi.

17 Ka naghadamtá Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwaɗa vindaf lu ma deftera Lazglafta ka-zlay:

Tsa pala wuɗidiŋ gwal ta ba
həga ya,
ta nuta ka palaka tughwa
həga* kə'a ya?

18 Inda mndu dza'a nzeghwafta ta tsa pala ya, dza'a huruɓu huruɓa. Ka tsa pala ya ta dəɗanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a ŋərɗək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ŋa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

19 Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksaftá Yesu, kabga nda sna həŋ ka-zlay: Ta ghəŋa taŋ ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləŋaftá həŋ ta mnduha.

20 Ka va ɗakwats həŋ ta Yesu, ka ghunadaghatá həŋ ta sana mnduha ta nzakway manda va ya ŋərma mnduha

* **20:17** Ngha ta Zabura 118:22.

ya, da ɗawa gwaɗa da Yesu, ŋa ɗakwatsa gwaɗa da tsi, ŋa ksafta ka vlaŋtá ŋumna. 21 Ka ɗawaŋtá həŋ da tsi: «Mghama ɗa! Nda sna ŋni ta gwaɗa ta gwaɗə ka, nda skwi ta taghə ka tɗukwa nzakwani kə'a. Haɗ ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka həŋ. 22 «Mnaŋnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ŋa mgham Sezar na?» ka ga ŋni. 23 Tsatsafta Yesu ta tsa maɗgwirmaɗgwira taŋ ya, ka'a nda həŋ mantsa: 24 «Yahawa ka nghanata yu ta tsa kwaɓu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. 25 «Ala plawa ŋa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ŋa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. 26 Triɗ traptra həŋ ta ksaftá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlghawani yeya ta vlaŋtá ndərmimay ta həŋ katək, ka nzatá həŋ faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

27 Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Haɗ sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka ɗawaŋtá həŋ da Yesu. 28 «Mghama ɗa! Ka Musa vindaŋnafta na: "Ka mamu sana mndu nda zwaŋamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwaŋ katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ŋa yanatani ta zivir ta zwaŋamani‡," ka'a. 29 Tsaw mamu la zwanama ndəfáŋ həŋ. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwaŋ. 30 Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, 31 mantsa ya mahkən, ka raftá həŋ ndəfáŋ ndəfáŋ tida ka rwuta həŋ, haɗ ya ta yatá zwaŋ nda tsi wa. 32 Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. 33 Mantsa tama ní, ŋa wa ŋa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya baɗu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfáŋ ndəfáŋ ka markwa taŋ na?» ka həŋ nda tsi. 34 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəŋa haɗik na, 35 ama zgwana nda mi'aha gwal nghadap Lazglafta kazlay: Nda ra həŋ ka vragapta ma mtaku nda hafu, ŋa nzaku nda hafu ma mbəɗakwa luwa dazlay kə'a ya, haɗ həŋ dza'a kluvustá vgha wa. 36 Haɗ həŋ dza'a mtəgəltá mtaku wu, kabga nda nza həŋ manda duhwalha Lazglafta. Nda nza həŋ ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həŋ ma mtaku, ka nzata nda hafu. 37 Kɗiŋkɗa Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ŋa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwaɗa ta ghəŋa mubukw ta

† **20:24** Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ **20:28** Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

zlghaku, ka hgə tsi ta Mgham, “ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubu§.” 38 Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda taŋ demdem ŋani ta nzakwa həŋ nda hafu.» 39 Rkau’ tsu’uwaghu tsu’a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta gwaɗa, ka həŋ mantsa: «Zɗa tsa gwaɗa gha ya Mghama ɗa,» ka həŋ, 40 Walglaŋ a həŋ ta ɗawglaŋtá sana skwi da tsi wa.

Kristi ná, Mghama Dawuda ya

Mat 22:41-46, Mak 12:35-37

41 Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwaŋa Dawuda ya kə’a na? 42 Wya mnamna vərɗa Dawuda ma deftera Zabura kazlay:

“Ka Mgham Lazglafta nda
mghama ɗa ná,
nzanza nda ga zeghwa ɗa,
43 ta nanaftá yu ta ghumaha
gha ka skwa ta diŋlay
səla gha*” kə’a.

44 Waka Kristi dza’a nzaku ka zwaŋa Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hgay?» ka’a.

Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

45 Tata sna tsa gwaɗa ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: 46 «Ɗaswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zɗəgana wawaku ta həŋ nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa taŋ ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa taŋ ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. 47 Hahəŋ gwal ta tskugudunustá skwa mi’a wadgu. Ta slriŋslra həŋ ta maga du’a ŋa ghubu. Dza’a tsanaghatsa lu ta guma ta həŋ katakata,» ka’a.

21

Sana markwa wadgu ka pɗu

Mak 12:41-44

1 Kə’a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsedi gwal gadghəl da akwata pgha tsedi ma həga Lazglafta. 2 Ka nghaŋtá tsi guli ta sana markwa wadgu ka pɗu ta pgha aneni his dida. 3 Ka’a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pɗu ya ta pghadatá tsedi ka inda sanlaha. 4 Tsa tsedi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da həŋ kla’ata həŋ ka pghadata da tsa akwati tsedi ya. Ya marakw ya ná, kɗavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka’a.

Dza’a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafta, ka Yesu

Mat 24:1-2, Mak 13:1-23

5 Mbaɗa sana mnduha ka mna gwaɗa ta ghəŋa ɗinakwa həga Lazglafta nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafta. Ka Yesu nda həŋ mantsa: 6 «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza’a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglaŋtá

§ **20:37** Ngha ta Sabi 3:2, 6. * **20:43** Ngha ta Zabura 110:1.

nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

Skwi dza'a magaku ma kɗakwa ghəŋa haɗik

Mat 24:1-2, Mak 13:3-13

7 «Mghama ɗa! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati ŋizla dza'a kəl lu ka snaŋtá magakwa tsa skwiha ya tama?» ka həŋ nda tsi. 8 «Ɗaswa ka kuni da nanaghunaftá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga ɗa ka mnay kazlay: "I'i Kristi, ndusakndusa fitik," ka həŋ dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista taŋ. 9 Baɗu da snaŋta kuni ta mna gwaɗa ta vulu ta vulu lu, nda ghazeŋzeŋ ta ghazeŋzeŋ lu ya, yaha ŋuɗufa ghuni da tɗu, ya kɗakwa ghəŋa haɗik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tiŋlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. 10 «Dza'a vulay mndəra sana mnduha ta vulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a vulay sana mgham ta vulu nda sana mgham. 11 Dza'a ghudzavafghudza haɗik katakata. Dza'a mamu ɗaŋwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zləŋ, nda ŋizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

12 «Ma kɗaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta ɗaŋwa ŋa ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da həga tagha skwa la Yahuda, ŋa tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kəma mghamha nda ŋumnaha, kabga nzakwa ghuni ka ŋa ɗa. 13 Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, ŋa maraŋta ghuni ta nzakwa ghuni ka masləmtsəka ɗa. 14 Wya skwi ŋa famta ghuni ma ghəŋ: Yaha kuni laghwi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghəŋa ghuni. 15 I'i, dza'a ndanaghunaktá tva gwaɗaha nda ɗifil ŋa ŋarapta ghuni ta ghumaha ghuni, ŋa trapta taŋ ta skwi ŋa mbəɗay. 16 Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbəha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni ŋa pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. 17 Dza'a husaŋhusa kuni ta həŋ demdem, kabga nzakwa ghuni ka ŋa ɗa. 18 Ama dər turtuk haɗ ya dza'a dəɗavaghuta ma swida ghəŋa ghuni wa. 19 Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kəl kuni ka kataftá htsiŋa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

20 «Baɗu da nghaŋta kuni ta wanafta sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kɗakwa gwaɗa tida nda tsa. 21 Ka mantsa tsi katsi, ka hwaya gwal ta haɗika Zudiya ta ghwá. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huɗa luwa. 22 Mantsa ya dza'a tsanaghata Lazglafta

ta guma ta mnduhani, ŋa hɗanamtá ghəŋa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. 23 Ɗaŋwa ŋa mi'aha nda huɗi dza'azlay, nda gwal nda zwaŋ ta ghuva taŋ ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya ɗaŋwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a maranaŋmara Lazglafta ta ɓasa ŋuɗufani ta tsa mnduha ya. 24 Dza'a pslapsla lu ta həŋ nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta həŋ da ga vu'a mataba mndəra sana mnduha. Dza'a tasiŋtasa gwal kul snaŋtá Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kɗaghuta fitika gay taŋ ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwaŋa mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

25 «Dza'a nghaku ŋizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghəŋa haɗik guli, dza'a ghudzaga drəf, ŋa vavalakwa imi, ŋa ksutani ta mnduha ka zləŋ katakata, snaŋta a həŋ ta skwi ŋa magay wa. 26 Dza'a rwaku mnduha da zləŋa vəl ndana skwi dza'a magaku ta ghəŋa haɗik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. 27 Ma tsaya dza'a nghaŋta lu ta Zwaŋa mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. 28 Ka zlrafzlra tsa skwiha ya ta magaku katsi, ka payavata kuni, ka kapaŋta kuni ta ghəŋ ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwaɗa ta ghəŋ ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

29 Wya ka'a granaftá həŋ guli: «Nghawangha ta ghuraf nda inda fuha ɓa. 30 Ka nda ngha kuni ta zlrafta taŋ ta ɗaku, gi nda sna kuni ndusa dəwiŋ kə'a. 31 Mantsa ya, ka nda ngha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka snaŋta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kə'a. 32 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makɗaku inda tsa skwiha ya ka magaku wa. 33 Dza'a lula luwa nda haɗik, gwaɗa ɗa ná luta a ɗekɗek wu,» ka'a.

Ɗaswa ka kuni yaha kuni da hani

34 «Ɗaswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəŋ ma skwi ŋa zay nda za, nda skwi ŋa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəŋa haɗik, da sagha tsa fitika sagha Zwaŋa mndu ya ksaghunaghata dluk. 35 Manda vza kadəŋ ya dza'a sagha tsi ta ghəŋa inda mnduha ta ghəŋa haɗik tender. 36 Hzleŋa ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a dər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ŋa sladata ghuni ta kəma Zwaŋa mndu,» ka'a.

37 Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytuŋ. 38 Tsaɗakwa vli

gasərɗək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwaɗa ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu
Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

1 Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul haɗ is mida ta hgə lu ka skala Pak. 2 Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksaftá Yesu ŋa dzata. Kəl həŋ ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay həŋ ta mnduha.

3 Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwaŋpɗə his. 4 Ka sli'aftá Zudas ka laghwi dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a laviŋtá ksanaftá həŋ ta Yesu. 5 Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla aŋni guli ta tsedi, ka həŋ nda tsi. 6 Tahula dzrafta taŋ, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlaŋtá həŋ ta Yesu kul snaŋtá mnduha.

Payay Yesu ta gwaɗa ta skwa skala Pak
Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

7 Ka sagha tsa fitika za buradi kul haɗ is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaɓa maŋazak ŋa za skala Pak. 8 Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda həŋ. 9 «Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka həŋ nda tsi. 10 Ka'a nda həŋ mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. 11 "Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha ɗa ya na ka Mgham nda kagha?" ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. 12 Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda həŋ. 13 Ka sli'aftá həŋ ka laghwi, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zay ŋa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani
Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

14 Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. 15 Ka'a nda həŋ mantsa: «Ndaɗa a kumafta yu ta zay ɗa ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kɗaku yu ghuya ɗaŋwa wa. 16 Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, haɗ yu dza'a zəglaŋtá na skwa zay na ɗekɗek ha ka sagha fitika dzatá ghəŋani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. 17 Ka kapaŋtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na

leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. 18 Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say ɗa nana ta ima yakwa inabi ɗekɗek, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

19 Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya vla lu ŋa ghuni, ka maga kuni manda nana ŋa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlaŋtá tsi ta həŋ.

20 Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slərɓatá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa ɗa ta pghuta ŋa ghuni. 21 Nghawa ɓa! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. 22 Wya te'uwa dza'a mtaku Zwaŋa mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ɗaŋwani ma mndu dza'a vlatá Zwaŋa mndu ma dzva mnduha ŋa dzata!» ka'a.

23 Ka zlraftá tsa duhwalha ya ta ɗaɗaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba taŋ dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

24 Ka sli'avaftá gwaɗa ɗuk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka həŋ zlərɗanafta. 25 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta ga má mgham mghama taŋ mghamha kul snaŋtá Lazglafta ta ghəŋa mnduha taŋ. "Ŋərma mnduha," ká lu má hga aŋni, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghəŋa taŋ ya. 26 Yaha ŋa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwaŋ kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ŋa mndu. 27 Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dgaydgay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dgaydgay. 28 Kaghuni, wana gɗavagɗa kuni kawadaga nda i'i ma ɗaŋwaha ghuyə yu. 29 Manda ya payana Da ɗa ta vla ga mghamani ŋa ɗa ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. 30 Ŋa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama ɗa, ŋa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ŋa tsay ghuni ta guma ta ghəŋa mndəra la Isra'ila ghwaŋpɗə his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simuŋ Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

31 «Simuŋ! Simuŋ! Nda sna ka ra? ɗawafɗawa halaway ta mbraku ŋa ktsiɗa kaghuni manda hya ma dzelela*. 32 Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghəŋa gha, kada kwala zlghay nda ŋuɗufa gha htuta

* **22:31** Ngha ta Lukwa 3:17.

ɗekɗek. Baɗu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. 33 «Mghama ɗa, dər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, dər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ŋa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. 34 «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makɗaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payavawa paya ŋa lmay

35 Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Ma fitika ghwanaghata ɗa ta kaghuni da vəl di'iŋ da mna gwaɗa, kul haɗ tsedi, kul haɗ zlibi, kul haɗ ɓaɓah ya kay ní, mamu skwi pɗa kuni ra?» ka'a. «Haɗ wa,» ka həŋ zlghanaftá wi. 36 «Ndana tama, ka mamu tseda mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka haɗ kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta huɗani ŋa skwata. 37 Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwaɗa Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnaf lu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. 38 «Mghama ɗa, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

39 Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. 40 Manda ɓhadaghatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ. 41 Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wuɗadaptá pala. Ka tsəlɓatá tsi ka maga du'a. 42 «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya ɗaŋwa na ta ghəŋa ɗa! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [43 Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlaŋtá mbraku. 44 Ma tsa tɗata ŋuɗufani ka ghuyay ya, ka ŋavatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka taɗaku ta haɗik.]

45 Manda kɗakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurɗa ŋuɗufa taŋ katakata. 46 «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zləmbuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

47 Tata tsa gwaɗa ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlunduɗ slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwaŋpɗə

† **22:37** Ngha ta Isaya 53:12.

his ya kay ta kəma taŋ. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. 48 «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwaŋa mndu ra?» ka Yesu nda tsi. 49 Nghay tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama ɗa! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ. 50 Ka gi tsanamtá sani mataba taŋ ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋa zeghwani. 51 «Zlaŋwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksaŋtá tsi ta sləməŋa tsa mndu ya, ka mbanafta.

52 Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra? 53 Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zbaŋ a kuni ta ksaftá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58,69-75, Mak 14:53-54,66-72, Yuh 18:12-18,25-27

54 Tahula ksafta taŋ ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula taŋ tahula taŋ. 55 Vanagha va lu ta vu ma takataka daɓa həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

56 Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. 57 «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waɗay. 58 Bats nzɗa, ka nghaŋtá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba taŋ tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwaɗa gha nda i'i tagha,» ka Piyer. 59 Va rɓats nzɗa tahula tsa guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. 60 «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwaɗa ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahatá vazak. 61 Ka mbəɗavatá Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havaktá Piyer ta gwaɗa mnana Yesu kazlay: Makɗaku vazak wahata gita u nana, hkən səla dza'a waɗata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. 62 Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərɓa taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

63 Mbaɗa tsa mnduha ta ŋanatá Yesu ya ka gagay, ka dəŋzlay. 64 Ka hbanamtá həŋ ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dəŋzlughusta,» ka həŋ ka ɗaway da tsi. 65 Ka vavazə həŋ ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma
Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

66 Tsaɗakwa vli, ka tskavatá la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, ka klaghatá həŋ ta Yesu da vla tsa guma taŋ. 67 Ka həŋ mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnaŋnaŋ mna,» ka həŋ. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlghəta a kuni wa. 68 Dər ki ɗawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. 69 Daga ndanana, dza'a nzanza Zwaŋa mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlghanaftawani ta həŋ. 70 «Zwaŋa Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka həŋ hlaftá wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda həŋ. 71 «Mndəra wati gwaɗa tata zbəgəlta mu, ya wya mnamamna vərɗa tsatsi nda wubisimani, nda sna sləməŋa amu?» ka həŋ.

23

Yesu ta kəma Pilatus
Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

1 Ka sli'aftá həŋ demdem, ka klaghatá Yesu da Pilat ta nzakway ka ŋumna. 2 «Wana na mndu na, slanagha ŋni ta hwazlaɓa mnduha ŋni. Ma plə kuni ta dzumna ŋa mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka həŋ ka vaza rutsak tida. 3 Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a ɗawaŋta da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlghanaftá wani. 4 Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata ɗa ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. 5 «Ta hwazlaɓa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zlrafta tsi ta haɗika Galili, ka raganaptá inda haɗika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka həŋ ndi'ata ka mnay. 6 «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat ɗawaŋta snər tsi ta kulaŋtá Galili. 7 Snaŋta Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vriŋtá tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Aŋtipas

8 Manda vradanaghatá, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kɗa fitika zbayni ta nghaŋta, ta ghəŋa skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghaŋngha yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. 9 Ka va ɗaɗawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew haɗ sana skwi zlghanaf tsi ta wani wa. 10 Hada la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha. Ka va ŋavatá həŋ ka vaza rutsak tida. 11 Mbaɗa i Hiridus nda sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka suɗanavatá həŋ

ta lgut káka nda ɗinakwani, ka vriŋta da Pilat ta nzakway ka ŋumna. 12 Daga baɗu tsa, ksatá gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa taŋ.

Habaftá Yesu ŋa dzata
Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39—19:16

13 Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda həŋ mantsa: 14 «"Wana na mndu na ta hwazlaɓa mnduha," ka kuni klakta da i'i, ka ɗawaŋtá yu da tsi ta kəma ghuni, haɗ skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. 15 Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli haɗ sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. 16 Wana yu dza'a sləvapta nda krupi ŋa zliŋta ɗa,» ka'a. [17 Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zliniszla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta həŋ.] 18 Ka həŋ mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliŋnista ka ta Barabas,» ka həŋ hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. 19 Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avafta hwazlaɓaku nda ŋumna. 20 Ta kumay Pilat má ta zliŋtá Yesu, ka gwaɗgəlganatá tsi ta həŋ. 21 Ka həŋ mantsa: «Zləŋafzləŋa ta udzu! Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka həŋ hlaftawi. 22 Ka Pilat nda həŋ ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwaɗaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a slvapta nda krupi, ŋa zliŋta ɗa,» ka'a. 23 «Zləŋaftá Yesu ta udzu,» ka həŋ va sganaghatá hlawi. Ka ŋraptá tsa hlawa taŋ ya ta Pilatus. 24 Ka maganatá Pilat ta həŋ ta tsa skwi kumaŋ həŋ ya. 25 Ka zliŋtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl dzatá mndu ma hwazlaɓaku nda ŋumna, ta ɗawu həŋ ya. Ka vlaŋtá tsi ta həŋ ta Yesu manda ya kumaŋ həŋ.

Kla Yesu ŋa dzata
Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

26 Ta klayklay həŋ ta Yesu ka guyatá həŋ nda Simuŋ mnda la Sireŋ ta vrakta ma vwah. Ka ŋanatá həŋ, ka fanaghatá tsa udza zləŋay ya ŋa klayni mista Yesu. 27 Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ŋaɗa ghəŋ guli. 28 Ka mbəɗavatá Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda həŋ mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəŋa ghuni nda zwana ghuni. 29 Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəŋ, kul tatá mndər, kul saŋtá zwaŋ ta u'a taŋ kə'a. 30 "Zlagawazla ta ghəŋa aŋni," ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, "bukwaŋnawa bukwa," ka həŋ dza'azlay nda kuɗuŋurha! 31 Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní,

kighkigh dza'a slanaghata tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

32 Mamu sanlaha ma ghwaɗaka mndu his guli ta hlu lu ŋa dza'a pslatá həŋ kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zləŋay

33 Ɓhadaghata taŋ da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəŋ» ya, ka zləŋaftá həŋ hada, kawadaga nda tsa ghwaɗaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zeghwani, pal sani nda ga zlaɓani. 34 Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa taŋ, kabga sna a həŋ ta skwi ta magə həŋ wu,» ka'a. Ka vzə həŋ ta vindima ŋa daguvustá lguthani. 35 Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ŋa Lazglafta tsi katək ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəŋani tama ɓa?» ka gwal dagaladagala ta ghəŋa la Yahuda ka ghuɓasa Yesu. 36 Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ŋani, ka ghuɓasu həŋ. 37 «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həŋ. 38 «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

39 «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbaŋnafta ka,» ka sani ma tsa ghwaɗaka mnduha zlaŋaf lu ya, ka razay. 40 Ka sani dvanaghata mantsa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zləŋa a kagha ta Lazglafta ra? 41 Ŋa u ná, rakwani tsa'uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, haɗ skwi ga tsi wu,» ka'a. 42 Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i baɗu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. 43 Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa ɗa,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu
Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

44-45 Ɗək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa haɗik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsəra' ma takataka. 46 Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa ɗa*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwaɗa ya, ka sabi hafu mida. 47 «Kahwathwata si ŋərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. 48 Tahula nghaŋta taŋ ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. 49 Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

* **23:46** Ngha ta Zabura 31:6.

Paɗamta Yusufu ta Yesu
Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

50-51 Mamu sana ŋərma mndu tɗukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta haɗika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hiɗaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsiŋ lu ta ghəŋani ma guma ŋa magay, ka magata lu ya wa. 52 Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da ɗawaftá tvi ŋa dza'a kla mbla Yesu. 53 Ka laghu tsi klagatá mbla Yesu ta udza zləŋay, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. 54 Baɗu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwaŋ a lu ka lami da Sabat wa.

55 Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá həŋ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. 56 Ka vraghatá həŋ da luwa. Ka payaftá həŋ ta rɗi nda urdi ŋa masay ta mbla Yesu. Ka nzaptá həŋ baɗu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu
Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

1 Wrək tgha gasərɗək baɗu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rɗi nda urdi payaf həŋ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. 2 Kə'a ká həŋ ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta tsa klam kəl lu ka huŋta ya. 3 Ka lami həŋ dida, ngha a həŋ ta mbla Mgham Yesu mida wa. 4 Triɗ, traptra həŋ ta skwi ŋa ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma taŋ nda suɗatá lgut ta wuɗaku tilil ta vgha taŋ. 5 Ka ksaftá zləŋ ta həŋ katakata, ka dzadzatá həŋ ta ghəŋa taŋ nda ta haɗik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda həŋ mantsa: «Ta zbə ŋaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? 6 Ta haɗ hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. 7 Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwaŋa mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ŋa dzata ta udza zləŋay, ŋa sli'agaptani nda hafu ma mtaku baɗu mahkəna fitik kə'a ya."»

8 Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta həŋ. 9 Sli'afta taŋ ta kulu, ka laghu həŋ da rusanaftá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwaŋpɗə ndeŋ ya nda pɗakwa sanlaha. 10 Tsa mi'aha ta mna tsa gwaɗa ya ŋa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista taŋ ya həŋ. 11 Ta nghə ka tsaɓaku həŋ ta tsa gwaɗa ya, zlghaf a həŋ ta gwaɗa tsa mi'aha ya wa. 12 Piyer ya tani, sli'aftá

tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka ɓukwadatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghaŋ tsi ŋufuk ta haɗik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

13 Baɗu va tsa fitik ya, ka sli'aftá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwaŋpɗə ndeŋ matakataka taŋ nda luwa Ursalima. 14 Ka dza'a həŋ nda ghwa yiva ta ghəŋa skwi ta maguta. 15 Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəŋa tsa skwi ta maguta ya həŋ, ka ksaftá Yesu ta həŋ ka mbaɗa kawadaga nda həŋ. 16 Ka hanaftá skwi ta iri ta həŋ, tsəmaf a həŋ wa. 17 Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda həŋ. Gagərdzək sladaslada həŋ, ka nzata sasgama. 18 Ka sani mataba taŋ ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda həŋ. 19 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwaɗani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, 20 klaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá həŋ ŋa dzata, ka zləŋaftá həŋ ta udza zləŋay ra? 21 Tsatsi dza'a mbanaftá la Isra'ila ka ŋani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. 22 Aŋ mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ŋni ta gwaɗa sana mi'aha mataba ŋni ta sli'afta wrək tgha, ka laghu ta kulu. 23 Ta lagha həŋ, slanagha a həŋ ta mblani wu, ka vraktá həŋ da mnay: "Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ŋni, ka mnə həŋ ŋaŋni kazlay: Sli'afsli'a nda hafu kə'a." 24 Ka sli'aftá sanlaha mataba ŋni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá həŋ ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a həŋ wu,» ka'a. 25 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mnduha kul haɗ mahizl ma ghəŋa taŋ, ta daramay nda darama ta zlgha inda skwi mna la anabi! 26 Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa ɗaŋwaha ya makɗaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda həŋ. 27 Ka zlraftá Yesu ta rusa gwaɗa ta ghəŋani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

28 Ndusadaghata taŋ nda tsa luwa ta dza'a həŋ ya, mbaɗa Yesu ka kɗa mbaɗa manda mndu ta kuma dza'a da vla di'iŋ. 29 «Nawanawa, nzanza kawadaga nda aŋni, nda hləma fitik, ndusa rviɗik,» ka həŋ nzafta tida, ka ŋanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda həŋ. 30 Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda həŋ, ka klaftá

* **24:30** Ngha ta Lukwa 22:19.

tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi*, ka valaŋtá tsi ta həŋ. 31 Nzidîɗ, tsalatsala ira taŋ ka tsəmaftá həŋ, gi lay nghəgla a həŋ tavata həŋ wa. 32 «Burburbur a ŋuɗufa u ma fitika mnayni ta gwaɗa ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka həŋ mataba taŋ.

33 Tahula tsa, gi ka sli'aftá həŋ ka vraghuta da Ursalima. Ɓhadaghata taŋ, ka slanaghatá həŋ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwaŋpɗə ndeŋ ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ, 34 ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. 35 Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həŋ tsəmaftá Yesu, ma fitika ɓalanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

36 Tata rusa tsa gwaɗa ya həŋ, ka gi maravata vərɗaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantsa: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɗaku» ka'a ganaghatá zgu ta həŋ. 37 Ka ksaftá tsi ta həŋ ka zləŋ, ka ghudzaku həŋ katakata, ba glamglam ya ka həŋ sizlay. 38 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəŋ? 39 Nghawangha ta dzvuha ɗa nda səlaha ɗa ɓa, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsiɗivata kuni. Haɗ slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu,» ka'a. 40 Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ. 41 Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ. 42 Ka vlaŋtá həŋ ta sulatá klipi ki'a. 43 Ka zlghaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

44 Ka'a nda həŋ mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa ɗa kawadaga nda kaghuni kazlay: "Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,"» ka'a nda həŋ. 45 Ka gunanaŋtá tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋtá skwi vindaf lu ma gwaɗa Lazglafta. 46 Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Wya ka lu vindafta: Dza'a ghuyay Kristi ta ɗaŋwa, ŋa sli'agaptani ma mtaku nda hafu baɗu mahkən. 47 Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbəɗanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tiŋəl ma luwa Ursalima dza'a zlrafta lu ta mnay. 48 Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. 49 Wya yu dza'a ghungaghunatá tsa skwi taghunaf Da ɗa ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma huɗa luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda

həŋ.

Sliʼa Yesu ka zlaŋtá duhwalhani
Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

50 Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma huɗa luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Ɓhadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta həŋ. 51 Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klaghatá lu ta luwa. 52 Hahəŋ, manda kɗakwa taŋ ta tsəlɓanatá tsəlɓu, ka vraghatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. 53 Ka gɗatá həŋ ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwaɗa ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwaɗa Lazglafta ya

1 Daga taŋtaŋ mamu gwaɗa*. Kawadaga tsa gwaɗa ya nda Lazglafta. Tsa gwaɗa ya ta nzakway ka Lazglafta. 2 Daga taŋtaŋ, kawadaga tsa gwaɗa ya nda Lazglafta. 3 Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Haɗ skwi magaf Lazglafta kul haɗ tsatsi wa. 4 Ma tsatsi zlrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwaɗaka mnduha. 5 Tsa tsuwaɗak ya ta tsuwaɗakaku ma grusl, walaŋ a grusl ta ksafta ɗekɗek wa.

6 Ka zlagaptá sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. 7 Ka sagha tsi ŋa nzaku ka masləmtsəka tsuwaɗak, kada zlghafta inda mnduha nda ma tsatsi. 8 Tsatsi a tsa tsuwaɗak ya wu, zlagap ŋa ga masləmtsəka tsuwaɗak tsatsi.

9 Tsa tsuwaɗak ya ná, vərɗa tsuwaɗak ya. Ma saghani ta ghəŋa haɗik ka tsuwaɗak tsi ta mnda səla.

10 Tsaw tsa gwaɗa ya ná, nda ghada nzakwani ma ghəŋa haɗik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghəŋa haɗik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. 11 Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afta. 12 Lagha gwal ta tsu'afta, ka zlghaftá hgani. Ŋa tsahaya, ka vlaŋtá tsi ta həŋ ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. 13 Nza a həŋ ka zwanani manda ya ta yagata mnda səla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. 14 Tsa gwaɗa mnə lu ya kay ná, ka mbəɗavaftá tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahuɗi, nda kahwathwata. Nda ngha mu ta glakwani, glakwa zwaŋ turtuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahuɗani nda kahwathwatani katakata ya.

15 Ka gwaɗatá Yuhwana ta nzakway ka masləmtsəkani baŋluwa. «Wana tsa mndu mnə yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula ɗa ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kɗaku lu ka yatá i'i kə'a ya kay.» 16 Dagala zɗakatahuɗani katakata, tfamaghatfa ta wi dem-dem, ta gɗagɗa ta vlamatá zɗakatahuɗani. 17 Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahuɗi nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. 18 Haɗ mndu ta kɗə walaŋtá nghaŋtá Lazglafta wa. Tsa zwaŋ turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnaŋtá nzakwa Lazglafta.

Gwaɗa Yuhwana
Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

19 Wya gwaɗa mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la

* **1:1** Ngha ta aya 14.

Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha həŋ da ɗawaŋta da tsi: «Wa kagha na?» ka həŋ. 20 Ka mnatá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta həŋ wa. «Kristi a i'i wu,» ka'a klinistá ghəŋani ta həŋ. 21 «Tsa wa kagha ɓa? Iliya ka rki?» ka həŋ nda tsi. «Vani a i'i wu,» ka Yuhwana nda həŋ. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» 22 «Wa kagha ka ŋni dza'azlay nda gwal ta ghunagaŋnaghata ɓa? Wa i'i ka va kagha na?» ka həŋ nda tsi kay guli. 23 «I'i ná,

"lwi ta guguɗaku ma mtak yu,
lele'anawa tvi ŋa mgham†"»
ka'a nda həŋ,

manda ya mnə anabi Isaya. 24 Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. 25 Ka ɗawglaŋtá həŋ da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ŋaw ta maga ka ta batem ɓa?» ka həŋ nda tsi. 26 «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snaŋtá kuni. Tsatsi ta sagha nda hula ɗa. 27 Ra a yu ka plaptá zu'a ɓaɓahani wu,» ka'a nda həŋ. 28 Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta ɓla ghwa Zurdeŋ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwaŋa Lazglafta ya

29 Gamahtsimani ka nghə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwaŋa tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. 30 Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula ɗa ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kɗə lu ka yatá i'i kə'a ya kay. 31 I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ŋa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. 32 Ka Yuhwana guli mantsa: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu', ka nzafta tida. 33 Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunaftá i'i ŋa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghaŋta ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghuɓa, ka'a. 34 Ka nghaŋtá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwaŋa Lazglafta ya, ka yu ta ghəŋani.»

Taŋtaŋa duhwalha Yesu

35 Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. 36 Nghayni ta Yesu ta labə mantsa: «Wa a zwaŋa tuwaka Lazglafta,» ka'a. 37 Snaŋta tsa duhwalha his ya ta tsa gwaɗa Yuhwana ya, ka laghu həŋ mista Yesu. 38 Kə'a ka Yesu mbəɗavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani həŋ. «Nu ta zbə kuni ɓa?» ka'a nda həŋ. «Maləma ɗa! Ga ta nzakwa ka na?» ka həŋ nda tsi. 39 «Saghawasa

† **1:23** Ngha ta Isaya 40:3.

ka nghanata kuni ɓa!» ka'a nda həŋ. Ka laghu həŋ mistani, ka nghanatá həŋ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwaɗ vli nda tsa. Ka kɗiŋtá həŋ ta vaghay kawadaga nda tsi.

40 Mataba tsa mnduha his ta snaŋtá gwaɗa Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekw Andre ta nzakway ka zwaŋamani ma Simuŋ Piyer. 41 Tiŋəl ŋa zwaŋamani Simuŋ sli'afta tsi ka laghwi da mnay. Ka'a mantsa: «Slafsla ŋni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» 42 Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghaŋta Yesu, ka'a nda tsi mantsa: «Simuŋ! Zwaŋa Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. 43 Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbaɗa mista ɗa,» ka'a nda tsi. 44 Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. 45 Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ŋni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwaɗa ta ghəŋani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwaɗa ta ghəŋani ya kay. Yesu zwaŋa Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. 46 «Mndərga wati skwi ya ɗina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka ɓa!» ka Filip. Ka sli'aftá tsi ka lagha. 47 Nghay Yesu ta laghani, «wana vərɗa mnda la Isra'ila kul haɗ sana skwi ŋa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. 48 «Ga snaŋta ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kɗə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. 49 «Maləma ɗa! Kagha ná, Zwaŋa Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. 50 «Zlray kagha ta zlghay tsa ɓa, kabga mnay ɗa kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. 51 Ka Yesu sganaghata mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwaŋ ŋa ŋla duhwalha Lazglafta, ŋa saha taŋ ta ghəŋa Zwaŋa mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

1 Ta mahkəna fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta haɗika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. 2 Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. 3 Ka kɗutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantsa: «Nda kɗa ima inabi da həŋ,» ka'a. 4 «Nahgani ŋa gha nda i'i katək ní a ma! Ta maga a fitika ɗa wu,» ka Yesu nda tsi. 5 «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. 6 Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha,

dərmək nda hisambsak hisambsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuɓa səlaha taŋ. 7 «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda həŋ. Ka ndaghanaftá həŋ te'te'. 8 «Ndana tama, taŋwatá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda həŋ, ka taŋtá həŋ. 9 Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbəɗanaf lu ka ima inabi ya ná, zɗakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghəŋa tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hgaŋtá tsi ta zə'ala makwa. 10 Ka'a nda tsi mantsa: «Tiŋəl ima inabi ya zɗa ta dgə lu ŋa mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta taŋ ná, ka laghwa kagha dīfanatá ya zɗa, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. 11 Tsaya taŋtaŋa mazəmzəm maga Yesu ma luwa Kana ta hadīka Galili. Mantsa ya maraŋta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghəŋ tida. 12 Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá həŋ ta fitik tsəɓakw hada.

Ghzlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

13 Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. 14 Bhadaghatani, ka lamə tsi da daɓa həga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərbu'ha, nda gwal mbaɗa tsedi ta nzaku tavata tabəla taŋ hada. 15 Ka klaftá tsi ta tɓaŋ ŋa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa daɓa həga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidiŋtá tsi ta tseda gwal mbəɗu, ka zlambidiŋtá tabəla taŋ. 16 «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta həga Da ɗa ka həga mbəɗa dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərbu'ha. 17 Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwaɗa Lazglafta tazlay: «Ɗvafɗva* yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya 18 «Mndərga wati ma mazəmzəm dza'a ka magata, ŋa maraŋtá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlraftá gwaɗa nda tsi. 19 «Tasiŋwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda həŋ. 20 «Ta skwi vaku fwaɗ mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. 21 Tsaw tsa həga ta gwaɗə Yesu ya ná, ta gwaɗə ta ghəŋa ghəŋani tsatsi. 22 Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlghaftá həŋ ta skwi ya nda vinda ma gwaɗa Lazglafta, nda gwaɗa Yesu ta mnata tani.

* **2:17** Ngha ta Zabura 69:10.

Nda sna Yesu ta skwi ma ŋuɗufa mnduha

23 Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlghafta nghər həŋ ta mazəmzəmha ta magə tsi. 24 Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta həŋ tsiɗiɗ. 25 Psa a ta mnanata mndu ta gwaɗa ta ghəŋa nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ŋuɗufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

1 Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekw mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. 2 Ka sli'aftá tsi nda rviɗik ka lagha slanaghatá Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma ɗa! Nda sna ŋni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga haɗ mndu ta laviŋtá maga tsa mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka haɗ Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. 3 «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviŋ a ta nghaŋtá ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. 4 «Waka lu dza'a yəglagatá mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huɗa mani, ŋa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. 5 Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviŋ a ta walaŋtá lami da ga mghama Lazglafta wa. 6 Ya yaga mndu ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ŋa Sulkum tsa ya. 7 Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata ɗa: "Tkwe' ka yagatá kaghuni ka mahis" kə'a. 8 Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'afta tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantsa ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. 9 «Waka skwi mantsa dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. 10 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kagha mndu ta tagha skwi ŋa la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? 11 Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snaŋ ŋni ta mnə ŋni, skwi nghaŋ ira ŋni ta gwaɗə ŋni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ŋni wa. 12 Gwaɗay ɗa ta skwi ta magaku ta haɗik ŋa ghuni, zlgha a kuni wu, waka kuni dza'a zlghaftá skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? 13 Haɗ mndu ta kɗə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwaŋa mndu yeya ta saha daga ta luwa. 14 Manda va ya kapadaf Musa ta nahaɗika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwaŋa mndu, 15 kada mutsafta dər wa ta zlghaftá hafu ŋa kɗekedzeŋ.

16 «Ɗvuɗva Lazglafta ta ghəŋa haɗik, kəl tsi ka vlatá Zwaŋani turtuktuk, dər wa ta zlghafta, zwaɗuta a wu, mutsafmutsa ta hafu ŋa kɗekedzeŋ. 17 Ghunaga

a Lazglafta ta zwaŋani ŋa tsanaghatá guma ta mnduha ta ghəŋa hadik wu, ama ŋa mutsafta mnduha ma ghəŋa hadik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatá Zwaŋani ta ghəŋa hadik. 18 Mndu ta zlghaftá Zwaŋa Lazglafta, had guma ta ghəŋani wa. Mndu kul zlghafta, nda ghada tsatá guma ta ghəŋani, kabga kwalani kul zlghaftá Zwaŋa Lazglafta turtuktuk.

19 «Wya ghəŋa tsa guma ya: Ma saha tsuwadak ta ghəŋa hadik, ka zlanavatá mndu ta tsuwadak ka laghwi dvatá grusl, kabga slnaha taŋ kul dinaku. 20 Inda mndu ta maga ghwadaka skwi, husaŋhusa tsuwadak. Had tsa mndu ya dza'a walaŋta sagha da tsuwadak wu da maravata slnani duway ta daɓi. 21 Ka ŋərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadak kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsidid kazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

22 Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadika Zudiya. Ka nzdavatá tsi tsəɓakw fitik kawadaga nda həŋ hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. 23 Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inuŋ, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta həŋ. 24 Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

25 Ka sli'anaftá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuɓa səla. 26 Ka sli'aftá həŋ ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma da! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta ɓla ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka həŋ. 27 Ka Yuhwana mantsa: «Had mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlaŋta wa. 28 Nda sna kaghuni nda sləməŋa ghuni ta mnə yu tazlay "Kristi a i'i wu" kə'a. Ghunidik ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. 29 Ŋa zwaŋa midzi ta kla lu ta makwa, gra zwaŋa midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwaŋa midzi. Snaŋtani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ŋa da ta rfay. 30 Ka ŋla tsatsi nda ŋla, ka htakwa i'i nda hta.

31 «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəŋa inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəŋa hadik guli ná, ŋa ghəŋa hadik tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadik ŋani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi

nzanaghata tsatsi]. 32 Gwaɗa ta ghəŋa skwi nghaŋ tsi nda ya snaŋ tsi ta gwaɗə tsi. Haɗ mndu ta tsu'aftá gwaɗani wa. 33 Mndu ta tsu'aftá gwaɗani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a. 34 Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwaɗa Lazglafta ta gwaɗə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlaŋ Lazglafta mida.

35 «Ɗvuɗva Da ta Zwaŋ, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. 36 Mndu ta zlghaftá tsa Zwaŋ ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalaghutá zlghaftá tsa zwaŋ ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa ɓasa ŋuɗufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

1 Ka snaŋtá la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a. 2 Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ŋa mndu wu, duhwalhani zlanaŋ tsi ta magay. Snaŋta Yesu ta tsa gwaɗa ta mnə lu ya, 3 ka sli'aftá tsi ta haɗika Zudiya ŋa vrə ta haɗika Galili. 4 Wya nda ma haɗika Samari ta laba tsi ya, 5 ka ɓhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlaŋtá zwaŋani Yusufu bamma, ta haɗika Samari. 6 Ma tsa vli ya, mamu vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbaɗa, ka nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wər ma ghəŋ fitik nda tsa.

7 Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tiɗifta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi. 8 Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. 9 «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta ɗawa imi ŋa say da i'i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw haɗ la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. 10 Ka Yesu mantsa: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlaghata, nda mndu ya ta ɗawa imi ŋa say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a ɗawa imi ŋa say, má ŋa vlaghatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi. 11 Ka tsa marakw ya nda tsi mantsa: «Mghama ɗa! wana haɗ skwi ŋa tagafta da kagha wu, nda la na vəvrəm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? 12 Mal kagha ka dzidza ŋni Yakubu si ta sa ima na vəvrəm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlaŋnaŋtá tsi na ra?» ka'a. 13 Ka Yesu nda tsi Mantsa: «Dər wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlaŋkuzla ndala, 14 ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlaŋta yu na ná, walglaŋta a ndala ta kuzlaŋta wa. Tsa imi dza'a vlaŋta yu ya ná, dza'a nuna ka dzuɓay, ŋa mbəzagapta hafu ŋa kɗekedzeŋ mida,» ka Yesu nda tsi. 15 «Mghama ɗa! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta

səglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. 16 «La hgaktá zə'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. 17 «Haɗ zə'ala ɗa wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ta ŋa gha ta mnay kazlay: Haɗu zə'ala ɗa wu kə'a, 18 kabga hutaf zə'ala gha. Nana ga taŋ ka ndanana guli, zə'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantsa ya,» ka Yesu nda tsi. 19 «Mghama ɗa! Anabi ka ta grə yu nda na skwi na. 20 Dzidzíha ŋni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga həŋ ta du'a ŋa Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a ŋa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. 21 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marakw na, zlghafzlgha ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ŋa Da ta na ghwá na, dər ma Ursalima. 22 Kaghuni la Samari, ŋa skwi kul snaŋtá kuni ta maga kuni ta du'a. Aŋni la Yahuda, ŋa skwi snaŋ ŋni ta maga ŋni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku. 23 Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kəl mnduha ka maga du'a, ŋa tsəɓay taŋ ta tsəlɓu ŋa Da, kabga mndərga tsa mnduha ta tsəɓa tsa tsəlɓu ya ta zbə Da. 24 Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ŋani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga həŋ,» ka Yesu nda tsi. 25 «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa Almasihu, ta hgə lu ka Kristi ya, kə'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnaŋnamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. 26 «Tsa mndu ta mnə kagha ya na i'i ta gwaɗa nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

27 Tata gwaɗa həŋ, ka vraktá duhwalhani. Ka ndərmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwaɗa nda tsa marakw ya. Tsitsiriɗ, nzanza həŋ, haɗ ya ta pslanaftawi, ka ɗawaŋta da tsi kazlay: Nu ta ɗaw ka da tsi, ari nu ta gwaɗə ka nda tsi na kə'a wa.

28 Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ŋa mnduha. 29 Ka'a mantsa: «Sawa ngha mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu ɓa, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. 30 Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu. 31 «Maləma ɗa! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. 32 «Mamu skwa zaya ɗa kul snaŋtá kaghuni,» ka Yesu nda həŋ. 33 «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba taŋ. 34 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Maga skwi ta zɗəganatá mndu ya ta ghunigihata ka kɗinistá slnani, skwa zaya ɗa. 35 "Ta fwaɗ pɗakwa tili ka tska nimaya ta vwah" a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, nghadapwangha ta ndəhatá nimaya ta vwah ɓa, ta ghwaŋ a lu ka tskay wa. 36 Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisəlani, ŋa tskanatani ta hulfani ŋa hafu

ŋa kɗekedzeŋ. Mantsa ya, ŋa rfay mndu ta sləgafta nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. 37 Tsa mahdihdi mnə lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ŋa sani, tskatá tskaytskay ŋa sani kə'a ya ná, kahwathwata nzakwani. 38 Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafta yu. Ghuyghuya sanlaha ta ɗaŋwa ma slna, ka lagha kaghuni da ŋatsa ndela tsa slna taŋ ya,» ka'a. 39 Nda ndəgha la Samari ma tsa luwa taŋ ya ta zlghaftá Yesu ta ghəŋa tsa gwaɗa mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi ta inda skwiha maga yu kə'a ya. 40 Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəɓə həŋ ta dzvu da tsi ŋa nzatani kawadaga nda həŋ. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da həŋ. 41 Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Yesu, kabga Yesu ka ghəŋani ta mna gwaɗani ŋa taŋ. 42 «Zlghafzlgha aŋni ndanana tama makwa na, kabga gwaɗa gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərɗa aŋni nda sləməŋa ŋni. Grafgra ŋni kahwathwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghəŋa haɗik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwaŋa sana mnda ksa slna ŋumna

43 Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta haɗika Galili. 44 Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Haɗ lu ta vla glaku ŋa anabi ta haɗikani wu» kə'a. 45 Bhadaghatani ta haɗika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta nghaŋtá inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahəŋ guli da vla tsa skalu ya.

46 Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta haɗika Galili, ma vla mbəɗanaftani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ŋumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul ɗughwanaku zwaŋani ta kala ghəŋ. 47 Snaŋtani kazlay: Sli'afsli'a Yesu ta haɗika Zudiya, ka sagha ta haɗika Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdəkkdək, mbaɗa mbanaftá zwaŋa ɗa kul ɗughwanaku, ta kala ghəŋ,» ka'a. 48 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngha a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndərmimay wu ná, zlgha a kaghuni kay tama wa!» ka'a. 49 Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama ɗa! Mbaɗa ma kɗaku zwaŋa ɗa mtuta,» ka nda tsi. 50 Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwaŋa gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlghaftá tsa mndu ya ta tsa gwaɗa mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. 51 Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ŋlu da mnay ŋani kazlay: Wa'a nda mba zwaŋa gha wdər kə'a. 52 Ka tsa mndu ya mantsa:

«Ta wati luwa leŋavata tsi na?» ka'a ɗawaŋta da həŋ. «Ki'a hdzikata fitik ma ghəŋ ɗahawu, ta lavaghutá tsa ŋudîdarani ya,» ka həŋ nda tsi. 53 Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ŋani kazlay: Wdərwdər zwaŋa gha kə'a ya. Daga baɗu tsa ka zlghaftá tsatsi nda gwal ga taŋ tani ta Yesu.

54 Tsaya mahisa mazəmzəm maga Yesu ta haɗika Galili manda zlaŋtani ta haɗika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda raghwa sələni

1 Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. 2 Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwaɗa Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. 3 Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul ɗughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidî, nda gwal nda rwa səla taŋ nda dzva taŋ ta kzla gigɗavata imi. 4 Tsaw ta sasa duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya ŋa gigɗanafta. Ka gigɗavafgigɗa tsa imi ya, ka tiŋəl wa ta gi laha dida tahula gigɗavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa ɗaŋwani ya. 5 Hkənmbsak tghas mida vakwa sana mndu ma ɗaŋwani ta nzaku hada. 6 Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kɗa fitikani ta ɓasa tsa ɗaŋwa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. 7 «Mghama ɗa! Haɗ mnda ɗa ŋa fadihata da imi gigɗavafər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tiŋlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul ɗughwanaku ya nda tsi. 8 «Sli'afsli'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. 9 Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləŋaɗ klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, baɗu Sabat magakwa tsa skwi ya. 10 Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantsa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həŋ. 11 «"Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka" ka tsa mndu ta mbaɗifta ya nda i'i,» ka'a nda həŋ. 12 «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həŋ ɗawaŋta da tsi. 13 Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanafta ya wu, kabga zaɗamzaɗa Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. 14 Bats nzɗa, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma daɓa həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walglaŋta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. 15 Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay ŋa la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbiɗifta ya kay kə'a. 16 Tsaya kəl la mali

ma la Yahuda ka zba htsiŋa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya baɗu Sabat.

17 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tata maga slna Da ɗa kulam ndanana, mantsa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. 18 Ta ghəŋa tsa gwaɗa gwaɗa tsi ya, ka zbəgəlta la mali mataba la Yahuda ta Yesu ŋa dzata. Ta ghəŋa vəl ɓlanaptani ta zlaha Sabat kweŋkweŋ a ta zba həŋ wu, kabga mnayni kazlay: Vərɗa Lazglafta na Da ɗa kə'a ta gra ghəŋani nda Lazglafta guli ya.

Vlaŋta dani ta inda mbrakwani ta zwaŋani

19 Ka Yesu vrəgliŋtá gwaɗani nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, laviŋ a zwaŋ ta magatá skwi gaghəŋ gaghəŋani, ka ngha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantsa ya ta maga zwaŋ guli. 20 Ta ɗvay Da ta zwaŋ. Tsaya ta kəl tsi ka maranaŋtá inda skwi ta magə tsi, ŋa maranaŋtani ta slnaha ta malaghutá nana, kada nghaŋta kuni ta skwa ndərmimay. 21 Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantsa ya ta vlaŋta zwaŋ ta hafu ŋa mndu ta kumə tsi. 22 Tsa a Da ta guma ta ghəŋa mndu wu, ma dzva zwaŋ fanamta tsi ta inda guma ŋa gumay, 23 kada vla inda mndu ta glaku ŋa zwaŋ, manda ya ta vlə həŋ ta glaku ŋa Da ya. Ka vla a mndu ta glaku ŋa zwaŋ wu katsi, haɗ tsa mndu ya ta vla glaku ŋa Da ta ghunagatá tsa zwaŋ ya wa.

24 «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwaɗa ɗa, ka zlghaftá tsi ta mndu ta ghunigihatá, mamu hafu ŋa kɗekedzeŋ ma tsa mndu ya. Haɗ lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwi da hafu. 25 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snaŋtá lwa Zwaŋa Lazglafta. Tsa gwal dza'a snaŋta ya dza'a nzakway nda hafu. 26 Manda ɗaslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlaŋta tsi ta zwaŋ ŋa mutsakwa hafu ma tsatsi guli. 27 Ka vlaŋtá tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwaŋa mndu. 28 Tsaya a skwi ŋa ndərmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kəl inda gwal ma kulu ka snaŋtá lwani 29 ŋa sli'agapta taŋ. Gwal ta maga skwi ɗina ya, dza'a sli'agapta ŋa nzata nda hafu hahəŋ. Gwal ta maga skwi kul ɗinaku ya guli, dza'a sli'agapta ŋa tsanaghatá guma ta həŋ hahəŋ.»

Nzakwa Zwaŋ ka masləmtsək

30 Ka Yesu mantsa: «Haɗ sana skwi dza'a magata i'i gaghəŋ gaghəŋa ɗa wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a

yu ta skwi ta kumə ghəŋa ɗa wu, skwi ta zɗəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

31 «Ka i'i katsi mnatá gwaɗa ta ghəŋa ɗa katsi ná, haɗ hayhaya tsa gwaɗa ɗa ya nda tsa wa. 32 Ka sana mndu katsi mna gwaɗa ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwaɗa ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. 33 Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. 34 I'i taɗa ná, zbaŋ a yu ta mndu ŋa mna gwaɗa ta ghəŋa ɗa wa. Tsaya kweŋkweŋ mnaghuna yu ŋa mutsay ghuni ta hafu. 35 Yuhwana ná, pitirla ta zlghaku ka tsuwaɗaka vli ya. Kumaŋkuma kuni ta nzɗavata nda rfu ma tsuwaɗakani.

36 «I'i, mamu ŋa ɗa ma gwaɗa ta ghəŋa ɗa ta malaghutá ŋa Yuhwana. Tsa gwaɗa ya ná, slnaha vliha Da ŋa kɗanafta ɗa ta magay ya. Tsa slnaha ta kɗə yu ta magay ya, ta maraŋta tsiɗiɗ kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. 37 Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnaŋtá gwaɗa ta ghəŋa ɗa. Aŋ mndani ta walaŋ a kuni ta snaŋtá lwani wa. Ta walaŋ a kuni ta nghaŋtá kumani guli wa. 38 Nza a gwaɗani ma ŋuɗufa ghuni wu kabga zlghaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

39 «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwaɗa Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ŋni ta hafu ŋa kɗekedzeŋ ka kuni. Tsa gwaɗa Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəŋa i'i ta gwaɗa tsi. 40 Sew va a kuni ta sagha da i'i ŋa mutsa vərɗa hafu wa.

41 «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa ɗa wa. 42 Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsiɗiɗ kazlay: Ɗvu a kuni ta Lazglafta wu kə'a. 43 Da ɗa ta ghunigihata, ka kwalaghutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəŋani ka ghəŋani ka sagha katsi ná, má tsu'aftsu'a kuni. 44 Kaghuni gwal ta ɗva glaku da sani nda sani, ka kwalaghutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlghafta na?

45 «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəŋ tida ya dza'a wla kaghuni. 46 Ka má zlghafzlgha kuni ta Musa katsi ná, má zlghafzlgha kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəŋa i'i tsatsi ta gwaɗa. 47 Ka si zlghaf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlghaftá gwaɗa ɗa na?» ka'a.

6

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17

1 Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta sana ɓla tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. 2 Ka sli'aftá dəmga rutut mistani nghər həŋ ta mazəmzəm, ka mbamba gwal kul ɗughwanaku. 3 Ka

ŋlaghatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. 4 Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. 5 Kə'a ka Yesu klaŋtá ghəŋ ka nghadapta ná, rutututa dəmga ta lagha da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ŋa zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. 6 Ŋa tsakwasla gwaɗa da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. 7 Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tseda vagha mnduha his dərmək* ta maga slna klaf lu ŋa dzawaktá buradi nda tsi ná, slaghu a dər ŋa valaŋtá həŋ ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. 8 Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwaŋamani ma Simuŋ Piyer nda tsi mantsa: 9 «Mamu sana zwaŋ hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw ŋa slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. 10 Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta həŋ ka nzanzata həŋ nda nzanza,» ka'a. Tsaw mamu ɗyatá kuzuŋ ksif ma tsa vli ya, ka nzanzaftá mnduha ta maga dəmbu' hutaf tida. 11 Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka daganaftá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganaftá tsi ta tsa klipiha ya ta həŋ guli manda ya ta kumə həŋ. 12 Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa paɗakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. 13 Ka tskaftá həŋ, ka ndaghanaftá həŋ ta ghwanak ghwaŋpɗə his nda pɗakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta taŋ demdem. 14 «Nana mndu na vərɗa anabi dza'a sagha ta ghəŋa haɗik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghaŋtá mazəmzəm maga Yesu ya.

15 Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafta nda mbraku ŋa nzakwani ka mgham kə'a, ka kɗiŋta Yesu ta ŋləglaghata ta ghwá.

Mbaɗay Yesu ta mbaɗa ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

16 Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. 17 Ka sli'adamtá həŋ da kwambalu ŋa tsughwaɗa drəf ŋa dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá həŋ wa. 18 Tata ndrə həŋ, ka sli'avaftá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. 19 Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghaŋtá həŋ ta Yesu ta mbaɗa ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksaftá zləŋ ta həŋ. 20 «I'i ya tane! Ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka Yesu nda həŋ. 21 Si ta kumay həŋ ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda ɓhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a həŋ ya.

Zbay dəmga ta Yesu

* **6:7** Ngha ta Mata 20:2.

22 Gamahtsimani, ka
havaktá tsa mnduha ta
nzaku ta wa drəf ya kazlay:
Turtuktuk kwambalu si ta
lagha da tsa vli ya kə'a. Graf-
gra həŋ guli kazlay: Lamə a
Yesu kawadaga nda duhwal-
hani dida wu kə'a. Nda ghəŋa
taŋ laghwa duhwalhani.
23 Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá
sana kwambaluha ma luwa
Tiberiya, ka ɓhadaghatá həŋ
ndusa nda tsa vli kəl Mgham
Yesu ka rfanaghatá Lazglafta
ta ghəŋa buradi, ka zutá
mnduha ya kay. 24 Nghay
mnduha ná, haɗ Yesu hada
wu, haɗ duhwalhani hada
guli wu, ka sli'adamtá həŋ da
tsa kwambalu ya ka laghwi
da luwa Kafarnahum da zba
Yesu.

Yesu ná, ɗafa hafu ya

25 Ka ɓhadaghatá həŋ ka
zbə həŋ, ka slanaghatá həŋ
ta wa sana ɓla tsa drəf ya.
«Maləma ɗa! Yawu saghwa
ka da hadna kay?» ka həŋ
nda tsi. 26 Ka Yesu nda həŋ
mantsa: «Kahwathwata ka
yu ta mnaghunata, ta zbə
kabga vəl nghaŋta ghuni ta
mazəmzəm a kuni ta i'i wa.
Ta zbə kabga zuta ghuni ta
buradi, ka baghaftá kuni,
kuni ta i'i. 27 Ma ksə kuni
ta slna ŋa skwa zay dza'a
ɓadzuta. Ŋavawaŋa ka maga
slna ŋa skwa zay ta nzɗavata
dza'a vlaghunatá hafu ŋa
kɗekedzeŋ. Tsa skwa zay
ya ná, Zwaŋa mndu dza'a
vlaghunata, kabga ta tsatsi
thafta Da ta ŋizla vlaŋtani
ta mbraku,» ka'a nda həŋ.
28 Ka həŋ nda tsi mantsa:
«Nahgani dza'a aŋni magay ŋa
kɗiŋtá magatá slna Lazglafta
na?» ka həŋ. 29 Ka Yesu nda
həŋ mantsa: «Zlghafta ghuni
ta mndu ya ghunaga tsi,
na slna ya ta kzlə Lazglafta
ta maganata ghuni,» ka'a.
30 Ka həŋ mantsa: «Mndərga
wati mazəmzəm laviŋ ka ta
magaŋnata ŋa nghaŋta ŋni,
kada zlghafta ŋni ta kagha
na? Wati slna dza'a ka
magata na? 31 Zuza dzidzíha
ŋni ta Mana ma mtak. Manda
ya nda vinda na: "vlagavla
ta buradi daga ta luwa† ŋa
taŋ, ŋa zay taŋ,"» ka həŋ
nda tsi. 32 Ka Yesu nda həŋ
mantsa: «Kahwathwata ka yu
ta mnaghunata, Musa a ta
vlaghunatá buradi ta saha
ta luwa wa, Da ɗa ta vlatá
buradi ta saha ta luwa. 33 Tsa
Buradi vlaga Lazglafta ya ná,
tsa ta saha ta luwa ta vla hafu
ŋa mnduha ta ghəŋa haɗik
yeya,» ka'a nda həŋ. 34 Ka
həŋ mantsa: «Mghama ɗa!
gɗagɗa ta vlaŋnatá mndərga
tsa buradi ya,» ka həŋ.

35 Ka Yesu nda həŋ mantsa:
«I'i buradi ta vla hafu. Ka
saghasa mndu da i'i, wal-
glaŋta a maya ta kuzlaŋta wa.
Ka zlghafzlgha mndu ta i'i,
walglaŋta a ndala ta kuzlaŋta
wa. 36 Wya mnaghunamna
yu, nda ngha kuni ta i'i, ka
kwalaghutá kuni ta zlghaftá
i'i. 37 Inda gwal vliha Da,
dza'a saghasa həŋ da i'i. Haɗ
i'i guli dza'a zlaŋtá mndu
ya ta sagha da i'i ma bli
wa. 38 Sa a i'i ta luwa ŋa

† **6:31** Ngha ta Sabi 16:13-15, 31.

maga skwi ta kumə yu wa. Sasa i'i ŋa maga skwi ta kumə mndu ta ghunigihata. 39 Skwi ta kumə mndu ta ghunigihata ná, kwala ɗa kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ŋa sli'aganapta ɗa ta həŋ baɗu kɗakwa ghəŋa haɗik. 40 Wya skwi ta kumə Da ɗa, dər wati ma mndu ta nghaŋtá zwaŋ ka zlghaftá tsi, nda mutsa hafani ŋa kɗekedzeŋ. Dza'a sli'aganapsli'a yu baɗu kɗakwa ghəŋa haɗik,» ka'a.

41 Ka ruruŋwaku la Yahuda ta ghəŋani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kə'a. 42 «Tsatsi a Yesu zwaŋa Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snaŋ amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghəŋa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kə'a ɓa?» ka həŋ. 43 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Zlanawazla ta ruruŋwaku mataba ghuni, 44 haɗ mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya baɗu kɗakwa ghəŋa haɗik. 45 Wya skwi vindaf la anabi: "Dza'a taghanaftagha Lazglafta‡ ta skwiha ta həŋ." Dər wa ta snay, ka zlghaftá tsa skwi ta taghə Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. 46 Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda ngha tsa mndu ya ta Da nda irani kə'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda ngha ta Da nda irani. 47 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, nda mutsa hafani ŋa kɗekedzeŋ. 48 I'i buradi ta vla hafu. 49 Zuza dzidzíha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda taŋ. 50 Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtəta a wa. 51 I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu ŋa kɗekedzeŋ. Tsa buradi ta vlə yu ya ná, slu'uvgha ɗa ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghəŋa haɗik nda hafu,» ka Yesu nda həŋ.

52 Ka həŋ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ŋa zay na?» ka la Yahuda zlghanafta ta ghəŋani. 53 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwaŋa mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, haɗ hafu ɗekɗek ma kaghuni wa. 54 Mndu ta za slu'uvgha ɗa, ta sa usa ɗa, mamu hafu ŋa kɗekedzeŋ ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapsli'a yu ta tsa mndu ya baɗu kɗakwa ghəŋa haɗik. 55 Vərɗa skwa zay ná, slu'uvgha ɗa ya. Vərɗa skwa say guli ná, usa ɗa ya. 56 Mndu ta za slu'uvgha ɗa, ta sa usa ɗa ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. 57 Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. 58 Wana buradi ta saha daga

‡ **6:45** Ngha ta Isaya 54:13.

ta luwa hadna. Nza a manda ŋa dzidzíha ghuni ta zutá mana ka rwutá həŋ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu ŋa kɗekedzeŋ,» ka Yesu nda həŋ. 59 Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tsa gwaɗa ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

60 Ka sanlaha mataba duhwalhani snaŋər həŋ ta tsa gwaɗa ya mantsa: «Ɗukɗukwa na gwaɗa na, wa dza'a laviŋtá snay na?» ka həŋ. 61 Ɗaslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta ruruŋwaku duhwalhani ta ghəŋa tsa tagha skwi ya kə'a, «nda ŋra ŋuɗufa kaghuni guli ra? 62 A ka tsa nghaŋ kuni ta Zwaŋa mndu ta ŋlu da vli si hada tsi ghalya, waka ŋuɗufa ghuni dza'a magay tama? 63 Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, haɗ sana skwi laviŋ mnda səla ta magata wa. Na gwaɗa mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. 64 Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlghafta ɗekɗek,» ka Yesu nda həŋ. Tsaw nda sna Yesu daga zlraftani ta gwal kul zlghafta ɗekɗek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. 65 Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Haɗ mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

66 Tahula mnata Yesu ta tsa gwaɗa ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agəlta mistani. 67 Ka Yesu mantsa: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwaŋpɗə his ya. 68 Ka Simuŋ Piyer mantsa: «Mghama ɗa! Da wa ta dza'a ŋni? Ya wana mamu gwaɗa hafu ŋa kɗekedzeŋ da kagha. 69 Zlghafzlgha ŋni, nda sna ŋni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuɓa ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. 70 Ka Yesu mantsa: «I'i a ta ɗagaptá na kaghuni ghwaŋpɗə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda həŋ. 71 Ta ghəŋa Zudas Iskaryut zwaŋa Simuŋ ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər má tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwaŋpɗə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlghaftá Yesu

1 Tahula tsa, mbaɗa Yesu ka ra haɗika Galili. Va a ta dza'a ta haɗika Zudiya wu, kabga ta ɗakwatsay ɗakwatsay maliha ta ghəŋa la Yahuda hada ŋa dzata. 2 Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. 3 «Sli'afsli'a gha ka dza'a ka ta haɗika Zudiya kada nghaŋta duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, 4 haɗ mndu ta kuma maraŋtá ghəŋani ta ɗifa ghəŋani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maraŋmara ta ghəŋa gha baŋluwa ŋa nghaŋta inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. 5 Tsaw

ta zlghaf a zwanamani ta tsatsi wa. 6 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta sagha a fitika ɗa wa. Ŋa kaghuni ya ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. 7 Haɗ kaghuni ta husaŋtá mnduha wa. I'i ná, husaŋhusa yu ta mnduha, kabga ta mnanaŋmna yu ta slna taŋ kul ɗinaku ta həŋ. 8 Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kɗa a sagha fitika ɗa karaku wu,» ka Yesu nda həŋ. 9 Tahula mnanatani ta tsa gwaɗa ya ta həŋ, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

10 Manda laghwa zwanamani da vla skalu, ka sli'aftá tsatsi ka ghəŋani ka lafi ma ɗifa ma ɗifa, kul maraŋtá ghəŋani baŋluwa.

Taghay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

11 Ka la Yahuda mantsa: «Ga tsatsi tama!» ka həŋ ka zba Yesu ma vla skalu. 12 Ka sli'avaftá zlərɗutawi ka ŋɗaŋɗa ta ghəŋa tsatsi mataba mnduha kazlay: Ŋərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zaɗiŋta tsi, ka sanlaha. 13 Ma va tsaya ná, haɗ mndu ta klaŋtá lwi ka gwaɗa ta ghəŋa Yesu wu, kabga zləŋa la mali ta ghəŋa la Yahuda.

14 Dəgatá tsa fitikha ŋa skalu ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha mida. 15 Ka la Yahuda mantsa: «Taghaf ga na mndu na ta na ŋani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a snaŋtá skwi ma gwaɗa Lazglafta mandana na?» ka həŋ ka ndərmimay. 16 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghə yu, ta sabə da i'i a wa. 17 Ka fafa mndu ta ghəŋani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghə yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəŋa ɗa a yu. 18 Mndu ta mna gwaɗa ta ghəŋa ghəŋani ná, ghəŋani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlaŋtá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərɗa mndu tsa mndu ya, ghwaɗaka mndu a wa. 19 Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? haɗ ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə ŋaw kuni ta i'i ŋa dzata tama?» ka Yesu nda həŋ. 20 Ka həŋ mantsa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ŋa dzata na?» ka həŋ nda tsi.

21 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Turtuktuk yeya slna magaŋ yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. 22 Vlaghunavla Musa ta zlahu ŋa ɗatsa fafaɗ, aŋ mndani Musa a ta zlrafta wa. Daga ta dzidzí ta zlrafta lu. Ta ɗatsay a kuni ta fafaɗa zwani baɗu sabat rke? 23 Ka si laviŋlava kuni ta tsa fafaɗa zwaŋ baɗu Sabat, kabga yaha lu da ɓlanaptá zlaha Musa ya ní, kabgawu ta ɓasa kuni ta ŋuɗuf ta ghəŋa i'i, kabga vəl mbanafta ɗa ta mndu dzahuma' baɗu sabat tama? 24 Ma tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda həŋ.

Kristi ná, Almasihu ya

25 Ka sanlaha ma mnduha
la Ursalima mantsa: «Nana
mndu na a ta zbə həŋ ŋa dzata
kay ra? ka həŋ. 26 Ngha
ɓa ta platá vghani ta gwaɗa,
gwaɗanaf a lu wa. Ari tsat-
saftsatsa a maliha mu kazlay:
Kristi na mndu na kə'a kana?
27 Aŋ mndani nda sna mu ta
vli sabə tsi. Wya ka saghasa
Kristi tani ná, haɗ mndu nda
sna ta vli dza'a sabə tsi wu,»
ka sanlaha ma mnduha la Ur-
salima guli.

28 Ma tsa tagha skwi ta
taghə Yesu ma daɓa həga
Lazglafta ya, ka klaŋtá tsi
ta lwi dagala dagala. Ka'a
mantsa: «Nda sna kaghuni
ta i'i nda vli sabə yu dardar
guli ra? Gaghəŋ gaghəŋa ɗa
a sagha yu wa. Vərɗa mndu
tsa mndu ta ghunidîkta ya.
Tsaw sna a kaghuni tama ta
tsa mndu ya wa. 29 I'i, nda
sna yu, kabga sagha da tsatsi
i'i. Tsatsi ta ghunidîkta,»
ka Yesu. 30 Kamkamkam,
ka sanlaha ka kuma ksay.
Sew haɗ ya ta faftá dzvu tida
wu, kabga ta sagha a fitikani
karaku wa. 31 «Baɗu saghar
Kristi ní, dza'a magay ta
mazəmzəm ka malaghutá ŋa
na mndu na ri?» ka ndəghata
sanlaha ma mnduha mataba
tsa dəmga ya.

*Ghunafta la Farisa ta mn-
duha ŋa ksaftá Yesu*

32 Ka sniŋtá la Farisa ta
tsa skwi ta mnə mnduha
makɗekmakɗek ta ghəŋa
Yesu ya. Ka ghunaftá la mali
ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa
Lazglafta, nda la Farisa ta
gwal ngha həga Lazglafta da
ksa Yesu. 33 Ka Yesu mantsa:
«Ta teke'a nzɗa ɗa kwitikw
da kaghuni, kada vra yu da
mndu ta ghunidîkta. 34 Dza'a
zbay kuni ta i'i, slafta a kuni
ta i'i wu, laviŋta a kuni ta
ɓhata ma vli ta dza'a yu guli
wu,» ka Yesu nda həŋ. 35 Ka
la Yahuda mantsa: «Dza'a
laghu diga ŋa kwala mu kul
slanaghata na? Dza'a laghu
da taba la Yahuda ta widamtá
vgha ma səla la Grek, ka
tagha skwi ŋa la Grek rki
na? 36 Dza'a zbay kuni ta i'i,
sladîghata a kuni wu, laviŋta
a kuni ta ɓhata da vli ta dza'a
yu guli wu, ka'a ná, nu klatá
ghəŋa tsa gwaɗani ya na?» ka
həŋ ta ghəŋani.

*Mnay Yesu ta gwaɗa ta
Sulkum nda ghuɓa*

37 Baɗu kɗavakta fitika tsa
skalu ta nzakway ka mghama
fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka
sladata, ka gwaɗata nda
lwi dagala. Ka'a mantsa:
«Ka ta kuzlaŋkuzla ndala ta
mndu, ka sawi tsi da i'i da
sa imi. 38 "Ka zlghafzlgha
mndu ta i'i katsi, dza'a
mbəzagapmbəza dzuɓay ma
ŋuɗufani." Tsa imi ya ta vla
hafu. Mantsa ya vindatani
ma gwaɗa Lazglafta,» ka
Yesu. 39 Tsaya ná, ta gwaɗə
ta ghəŋa Sulkum dza'a tsu'u
gwal dza'a zlghaftá tsatsi ta
tsa gwaɗa ya. Ta vla a lu ta
Sulkum karaku ma tsa fitik
ya wu, kabga ta kapanaf a lu
karaku ta Yesu ma glakwani
wa.

*Kwala Yesu kul haɗ ma
fəlma mnduha*

40 Ka sanlaha mataba
tsa dəmga ya snaŋər həŋ
ta tsa gwaɗa ya mantsa:
«Vərɗa anabi na mndu na,»
ka həŋ. 41 «Kristi ya,» ka
sanlaha. «Tsaw ma Galili
dza'a saba Kristi rki? 42 "Ma
zivra Dawuda ma luwa
Batlehem ta nzakway ka
luwa Dawuda*" a dza'a
saba Kristi, ka vindatani ma
gwaɗa Lazglafta kay ra?» ka
sanlaha. 43 Kidaghi gamndər
ka tsa ndəghata mnduha ya
dagavapta ta ghəŋa gwaɗa
ta Yesu. 44 Kamkamkam, ka
sanlaha ka kuma ksafta, sew
haɗ ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

45 Ka vraghutá tsa gwal
ngha həga Lazglafta ya da
slanaghatá tsa la mali ta
ghəŋa gwal dra skwi ŋa
Lazglafta nda la Farisa ya. Ka
həŋ mantsa: «Nya kwal kuni
ksakta na?» ka tsaha ya nda
həŋ. 46 Ka həŋ mantsa: «Kay!
Haɗ mndu ta kɗə walaŋtá
gwaɗaftá mndərga tsa gwaɗa
ta gwaɗə tsa mndu ya wu,»
ka həŋ nda tsa la Farisa ya.
47 Ka la Farisa mantsa: «Nu!
Nanafnana lu ta kaghuni
guli ɓa? 48 Mamu mndu dər
turtuk mataba la mali mali,
nda ya mataba la Farisa ta
zlghaftá tsa mndu ya ta nghə
kaghuni ra? 49 Tsa ndəghata
mnduha ta zlghafta ta nghə
kaghuni ya ná, sna a həŋ ta
zlaha Musa wu, gwal nda
ksi'a həŋ!» ka la Farisa nda
həŋ.

50 Ka Nikwademu ta nzak-
way mataba taŋ si ta sli'afta
girviɗik ka lagha slanaghatá
Yesu ya kay nda həŋ mantsa:
51 «Ka ta ɗawap a lu ta
gwaɗa da mndu, ka snaŋtá
skwi maga tsi wu ná, ta gi
tsanaghatsa zlaha mu ta
guma ta ghəŋani ra?» ka'a.
52 Ka həŋ mantsa: «Tekw
kagha mataba la Galili guli
ra? Dzaŋa ta gwaɗa Lazglafta
ɓa ka ngha ka, ka dza'a
slanaghasla ka ta vli ta mna
saba anabi ma Galili,» ka həŋ
nda tsi. [53 Tahula tsa, ka
gazlaghutá həŋ dzagha taŋ.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

1 Ka sli'aftá Yesu ka laghwi
ta ghwá Zaytuŋ. 2 Wrək tgha
ka vragatá tsi, ka lamə tsi
da daɓa həga Lazglafta, ka
sli'adaghatá inda mnduha da
tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka
tagha skwi ŋa taŋ. 3 Mbaɗa
gwal tagha zlahu ŋa mnduha,
nda la Farisa ka ksadaghatá
sana marakw ksaf lu ta hliri.
Ka kladamta da taba mnduha
ka sladanata ta kəma Yesu.
4 Ka həŋ mantsa: «Mghama
ɗa! Wana na marakw na
ksaf lu ta hliri. 5 Mndərga
na marakw na ná, zlambata
nda pala, ka zlaha Musa
mnaŋnata. Waka kagha nda
ŋa gha na?» ka həŋ nda Yesu.

6 Tsaw ŋa tsanamtá mat-
savaɗa, kada mutsafta həŋ ta
rutsak tida lagha həŋ mna tsa
gwaɗa ya ŋani. Lagha Yesu ka
dzamtá ghəŋ ka vinda skwi ta
haɗik nda ndəfiŋa dzvu. 7 Ka
gɗavatá həŋ ka va ɗaway da
tsi. Ka Yesu mantsa: «Ka waya

* **7:42** Ngha ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmiya 23:5, Mika 5:1.

mataba ghuni kul walaŋta gatá dmaku ya, ka zlrafzlra tsi ta wuɗa na marakw na nda pala,» ka'a kapaŋtá ghəŋ. 8 Ka dzəglamtá tsi ta ghəŋ ka vindgəltá skwi ta haɗik. 9 Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa Yesu ya, ka gazlaghatá həŋ turtuk turtuk, zlrafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlaŋtá həŋ ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kəmani. 10 Kə'a ka Yesu kapglaŋtá ghəŋ ná, tsa marakw yeya nghaŋ tsi. Ka Yesu mantsa: «A', gazlagha diga həŋ kay ní makwa na? Haɗ mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. 11 Ka tsa marakw ya mantsa: «Haɗ mghama ɗa wa,» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Tsa a i'i ta guma ta ghəŋa kagha guli wa. La! Yaha ka magəgəltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwaɗaka ghəŋa haɗik

12 Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I'i tsuwaɗaka ghəŋa haɗik, mndu ta dza'a mista ɗa ná, haɗ dza'a mbaɗa ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwaɗaka hafu,» ka'a. 13 Ka la Farisa mantsa: «Ghuba ghəŋa gha ta ghubu ka, vərɗa gwaɗa a na gwaɗa gha na wu,» ka həŋ ta ghəŋani. 14 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dər má ghuba ghəŋa ɗa ta ghubu yu ná, vərɗa gwaɗa ya ta mnə yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. 15 Kaghuni ná, guma wa iri ta tsə kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghəŋa mndu wa. 16 Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vərɗa guma na guma ɗa, kabga turtukwa ɗa a yu wu kawadaga ŋni nda Da ta ghunigihata. 17 Nda vinda ma zlaha ghuni kazlay: Ka nda guya gwaɗa mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwaɗa ya* kə'a. 18 Ghuba ghəŋa ɗa ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da ɗa ta ghunidikta guli,» ka'a nda həŋ. 19 «Ga Da gha na?» ka həŋ nda tsi. Ka Yesu mantsa: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da ɗa guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da ɗa guli,» ka'a nda həŋ.

20 Ta tagha skwi ma daɓa həga Lazglafta mna tsi ta tsa gwaɗaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tsedi. Sew haɗ mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnaŋta Yesu ta sli'ani da dani

21 Ka Yesu mantsa: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, laviŋta a kuni ta ɓhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda həŋ guli. 22 Ka la Yahuda mantsa: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kəl tsi ka mnay kazlay: Laviŋta a kuni ta ɓhata da tsa vli ta dza'a yu ya wu kə'a na»? ka həŋ ta ghəŋa tsa gwaɗani ya. 23 Ka Yesu mantsa: «Gwal ta ghəŋa haɗik kaghuni, la ta

* **8:17** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

luwa i'i, ŋa gwal ta ghəŋa hadik kaghuni, ŋa na ghəŋa hadik na a i'i wa. 24 Tsaya tsa kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kə'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: "I'i ná, i'i ya kə'a ya wu,"» ka'a nda həŋ. 25 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Wa kagha katək na?» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Tsa i'i mnaghuna yu daga taŋtaŋ ya, ya. 26 Ta traku skwiha ŋa mnay ɗa ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vərɗa mndu ya. Skwi snaŋ yu da tsi ta mnə yu ŋa mnduha ta ghəŋa hadîk,» ka'a nda həŋ.

27 Sew sna a həŋ kazlay: Ta gwadə ta Da na Yesu ta tsa gwaɗa ya kə'a wa. 28 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Baɗu kapadafta ghuni ta Zwaŋa mndu ya, baɗu tsaya dza'a snaŋta kuni "ta i'i." Baɗu tsaya guli dza'a snaŋta kuni kazlay: Gaghəŋgaghəŋa ɗa a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadîf Da ta mna yu ta gwaɗa ɗa† kə'a. 29 Tsa mndu ta ghunidîkta ya ná, kawadaga ŋni nda tsi. Turtukwa ɗa a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zɗəganata inda fitik,» ka'a. 30 Ta gwadə Yesu ta tsa gwaɗaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlghafta.

Da Lazglafta ta sagha kahwathwata

31 Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlghafta ya mantsa: «Ka gɗavagɗa kuni ma skwi ta taghə yu ŋa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərɗa duhwalha ɗa. 32 Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ŋa vlaghunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a 33 Ka la Yahuda mantsa: «Zivra Abraham aŋni, ta walaŋ a aŋni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ŋa mnay gha kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həŋ nda tsi. 34 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. 35 Haɗ vu'a ta gɗavata ma həga ga mndu wu, zwaŋ yeya ta gɗavata ŋa ɗekɗek. 36 Ka zwaŋ ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. 37 Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ŋa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwaɗa ɗa wa. 38 Skwi nghaŋ yu da Da ɗa ta mnə yu. Kaghuni, skwi taghaghunaf da ghuni ŋa ghuni ta magay,» ka'a 39 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Abraham da ŋni ta aŋni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má vərɗa zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. 40 Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunatá kahwathwata skwi ya snaŋ yu da Lazglafta kuni. Ta walaŋ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa.

† **8:28** Ngha ta Yuhwana 3:14.

41 Kaghuni ná, slna da ghuni
ta magə kuni,» ka'a nda həŋ.
Ka həŋ mantsa: «Masagwa a
aŋni wa. Turtuktuk Da ŋni
ta nzakway ka Lazglafta,»
ka həŋ. 42 Ka Yesu nda həŋ
mantsa: «Ka si Lazglafta
vərɗa da ghuni katsi ná, má
dza'a ɗvuɗva kuni ta i'i. Sli'af
da Lazglafta i'i ka sagha,
gaghəŋgaghəŋa ɗa a sagha yu
wa. Tsatsi ta ghunigiɗaghata.
43 Laviŋ a kuni ta snaŋtá
gwaɗa ɗa wu, kabga kwala
ghuni kul fatá sləməŋ ka sna
skwi ta mnaghunata yu. 44 Da
ghuni ná, halaway ya. Ta
kumay kuni ta maganatá
skwi ta zɗəganata. Nda nza
tsatsi ka mnda dzata mndu
daga ma zlrafta. Ta walaŋ a
ta sladafta ta kahwathwata
wu, kabga haɗ kahwath-
wata da tsi wa. Vərɗa ŋani
ma gwaɗa ta gwaɗagapta
ná, tsakalawi ya, kabga
tsakalawi tsatá fwa tsatsi.
Dani ma tsakalawi tsatsi guli.
45 I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga
mnay ɗa ta kahwathwata
wa. 46 Waya mataba ghuni
dza'a mnihata kazlay: Taɓ
magamaga ka ta dmaku dər
turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka
si kahwathwata ta mnə yu,
kabga wu kwal kuni zlghay
na? 47 Mndu ya nda nza ka
ŋa Lazglafta ná, ta snay ta
gwaɗa Lazglafta. Kaghuni,
sna a kuni ta gwaɗa Lazglafta
wu, kabga nza a kuni ka ŋani
wu,» ka Yesu nda həŋ.

I Yesu nda Abraham

48 Ka la Yahuda mantsa:
«Ta ŋaŋni a ta mnay kazlay:
Mnda la Samari kagha, nda
ksa ka da halaway kə'a kay
rke?» ka həŋ nda tsi. 49 Ka
Yesu mantsa: «Ksa a yu da ha-
laway wa. Glaku ŋa ɗa ta vlay
ŋa Da ɗa, ka mbiɗata kaghuni
ta i'i. 50 Zba vlaŋtá glaku ta
ghəŋa ɗa a ta zbə yu wa. Tur-
tuk tsa mndu ta zba tsa glaku
ya ŋa ɗa, tsatsi ta tsa guma
guli. 51 Kahwathwata ka yu ta
mnaghunata, mndu ta snatá
skwi ta taghə yu, haɗ dza'a
mtuta ɗekɗek wa,» ka'a nda
həŋ.

52 Ka la Yahuda nda tsi
mantsa: «Ndanana grafta ŋni
kazlay: Nda ksa ka da ha-
laway kə'a. Mtumta Abra-
ham, rwurwa la anabi guli.
"Ka snasna mndu ta skwi ta
taghə yu ná, haɗ dza'a mtuta
ɗekɗek wu," ka ka ná, 53 mal
kagha ka tsa da ŋni Abra-
ham ta mtuta ya ra? Ari
mal kagha a ka tsa anabiha
ta rwuta ya na? Wa i'i ka
kagha ta gray na?» ka həŋ.
54 Ka Yesu nda həŋ mantsa:
«Ka vla glaku ta vlə yu ŋa
ghəŋa ɗa katsi ná, bətbət tsa
glakwa ɗa ya. Da ɗa ta vlihatá
glaku, tsa ta mnə kaghuni
kazlay: Má Lazglafta ŋni ya
kə'a 55 kul snaŋta kuni ya. I'i
nda sna yu ta tsatsi. Ka má
sna a yu wu ka yu mazlay
katsi ná, má dza'a nzakway
yu ka guram nda kaghuni
ta tsakalawi ya. Tsaw nda
sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta
gwaɗani guli. 56 Harharhar
ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl
ndanayni ta dza'ani nghaŋtá
fitika ɗa. Ka nghaŋtá tsi, ka
tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda
həŋ. 57 Ka la Yahuda mantsa:

«Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda ngha yu ta Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. 58 Ka Yesu mantsa: «“Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəɗ lu ka Yatá Abraham ná, mamu i’i,”» ka’a nda həŋ. 59 Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ŋa zlərtsay. Ka ɗifaghutá Yesu, ka saghu tsi da daɓa həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

1 Ta labə Yesu ta tvi, ka nghaŋtá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. 2 «Maləma ɗa! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katək na?» ka duhwalhani ɗawaŋta da tsi. 3 Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. 4 Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza’a kuzuta ŋa kwal kul laviŋta ksəgəltá slna. 5 Tata ghəŋa hadîk na yu karaku ná, i’i tsuwaɗaka ghəŋa hadîk,» ka Yesu.

6 Tahula mnatani ta tsa gwaɗa ya, ka tfatá tsi ta sərɗək, ka hwaɗa’atá hadîk nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. 7 Manda kɗiŋtani ta masanaftá, ka’a nda tsi mantsa: «La mbaziŋta kuma gha ma ima Silwe,» ka’a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə’a ya.

Ka sli’aftá tsi ka laghwi mbaziŋtá kumani. Mbaziŋtani, tsiɗiɗ irani, ka sli’aftá tsi ka laghu dzaghani. 8 «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gɗata ta nghaŋta ta gatá skwi ya. 9 «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantsa: «Aŋ! vaɗa ya,» ka’a. 10 «Waka ka magay kəl ka ka nghaŋtá vli ɓa?» ka həŋ nda tsi. 11 «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwaɗa’atá hadîk, ka masadîftá tsi ta kwapaya iriha ɗa. “La mbaziŋtá kuma gha ma ima Silwe,” ka’a nda i’i, ka sli’aftá yu ka laghwi yu mbaziŋta, kəl yu ka nghaŋtá vli,» ka’a. 12 «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i’i wa,» ka’a nda həŋ.

Ɗawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

13 Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. 14 Tsaw baɗu Sabat hwaɗa’ata Yesu ta tsa hadîk ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafta ya. 15 Ka ɗawgəltá la Farisa da tsi kə’a magaku kəl tsi ka nghaŋtá vli. Ka’a mantsa: «Hadîk hwaɗa a tsi, ka masadîfta ta kwapaya iriha ɗa. Ka mbaziŋta yu ta kuma ɗa, kəl yu ka nghaŋtá vli,» ka’a nda həŋ. 16 Ka dgavaptá la Farisa his gamndər. «Mnda Lazglafta

a tsa mndu ya wu kabga sna
a ta skwi ta mnə zlaha sabat
wu,» ka sanlaha. «Waka mnda
dmaku dza'a maga mndərga
tsahaya ma mazəmzəm na?»
ka sanlaha, ka həŋ ta ghəŋani.
17 Ka həŋ nda tsa mndu ya
mantsa: «Wa tsa mndu ta
mbaghafta ya ka kagha ta
gray na?» ka həŋ ka mahis
nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda
həŋ.

18 Ta lanaf a ta la mali ta
ghəŋa la Yahuda na mnay ka-
zlay: Si nda ghulpa tsa mndu
ya, ka nghaŋtá tsi ta vli kə'a
wa. Ka laghu həŋ hgaktá
dadaha tsa mndu ya. Ka
sagha həŋ. 19 Manda sagha
taŋ, «zwaŋa ghuni na mndu
na ra? Grafgra kuni kazlay:
Nda ghulpa ta yagata kuni
kə'a ra? Waka a magaku
kəl tsi ka nghaŋtá vli ndana
ɓa?» ka həŋ nda həŋ. 20 Ka
dadahani mantsa: «Nda sna
aŋni kazlay: Zwaŋa ŋni ya
kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná,
nda ghulpa. 21 Tsaw sna a
aŋni kə'a magaku kəl tsi ka
nghaŋtá vli wa. Ɗawawaɗawa
da tsi, nda gla tsatsi prək ka
zlghawani tsatsi ka ghəŋani,»
ka həŋ. 22 Ta zləŋay tsa dada-
hani ya ta la maliha ta ghəŋa
la Yahuda, kəl həŋ ka mnay
mantsa. Tsaw la mali ta
ghəŋa la Yahuda ya ná, nda
ghada dzrafta taŋ. Mndu ta
mnay kazlay: Yesu ná Kristi
ya kə'a ná, dza'a taliŋtala lu ta
tsa mndu ya ma həga tagha
skwa mu kə'a. 23 Tsaya kəl
dadahani ka mnay kazlay:
Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka
ghəŋani ka zlghawani kə'a ya.

24 Ka hgəglaŋtá la Farisa ta
tsa mndu ya kamahis. Ka həŋ
nda tsi mantsa: «Mna kagha
ta kahwathwata ta kəma
Lazglafta. Aŋni ná, nda sna
aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa
mndu ya kə'a,» ka həŋ. 25 Ka
tsa mndu ya mantsa: «Ka
mnda dmaku tsi, ka mnda
dmaku a tsi wu, sna a i'i wa.
Skwi turtuk ya snaŋ i'i ná, si
nda ghulpa yu, ndanana nda
ngha yu ta vli tsiɗiɗ,» ka'a nda
həŋ. 26 «Waka a magaghata kəl
ka ka nghaŋtá vli ka ka?» ka
həŋ nda tsi. 27 «Ghadaghada yu
ta mnaghunata, va a kuni ta
snay wu. Nu ta kumə kuni
ta mnəglaghunata ɗa tama,
ari ta kumay a kaghuni ta
nzakway ka duhwalhani guli
na?» ka'a nda həŋ. 28 Ka
rarazə həŋ. Ka həŋ mantsa:
«Ba kagha ta nzakway ka
duhwalani wala, aŋni ná,
duhwalha Musa aŋni. 29 Nda
sna amu kazlay: Gwaɗgana
gwaɗa Lazglafta ta Musa kə'a.
Tsa mndu ya, sna a aŋni ka
sagha ga tsi wu,» ka həŋ.
30 Ka tsa mndu ya mantsa:
«Wanawa mandərmimi kay
tama! Sna a kuni ta vli
ka ga sagha tsi wu? Wana
gunihaguna ta ira i'i taɗa
tsa. 31 Skwi ya snaŋ amu ná,
zlgha a Lazglafta ta wa skwi
ta ɗawu mnda dmaku wa.
Mndu ya ta vla glaku ŋani, ta
snanatá ŋani, ta zlghə tsi ta
wani. 32 Ka yawu ta sna a lu
ta mnay kazlay: Mamu mndu
ta gunanatá ira mndu yaga
lu nda ghulpa kə'a wa. 33 Ka
si nza a tsa mndu ya ka mnda
Lazglafta wu ná, má haɗsana

skwi laviŋ tsi ta magata wa,» ka'a nda həŋ. 34 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi ŋaŋni,» ka həŋ, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərɗaka ghulpata mndu

35 Manda snaŋta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlghafzlgha ka ta Zwaŋa mndu ra?» ka'a nda tsi. 36 Ka tsa mndu ya mantsa: «Waya ní mghama ɗa! Mnihamna ka zlghafta yu,» ka'a nda tsi. 37 «Vani na ta nghə ka, ta gwaɗa nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. 38 «Zlghafzlgha yu mghama ɗa,» kə'a tsəlɓata ka ndəɓa dzvu ŋani. 39 Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋa haɗik na ŋa dganatá nzakwa mnduha. Ŋa nghaŋta gwal kul nghaŋtá vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda ngha ta vli,» ka'a. 40 Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpghulpa aŋni guli ra?» ka həŋ nda tsi manda snaŋta taŋ ta tsa gwaɗaha ya. 41 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má ghulpghulpa kuni katsi ná, má haɗ dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda ngha aŋni ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gɗavata,» ka'a nda həŋ.

10

Yesu vərɗa mnda ngha tuwak

1 Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. 2 Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda ngha tuwakha tsa mndu ya. 3 Dza'a gunanaguna mnda ngha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, ŋa hgayni ta tuwakhani nda hga taŋ nda hga taŋ. Ŋa zligiŋtani ta həŋ dzibil. 4 Zligiŋtani ta inda tuwakha ta nzakway ka ŋani ya, ŋa dza'ani ta kəma taŋ, ta dza'a hahəŋ mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahəŋ ta lwani. 5 La a həŋ mista mndu kul snaŋtá həŋ wu, dza'a hwayaghuhwaya həŋ di'iŋ nda tsi, kabga tsatsaf a həŋ ta lwani wa.»

6 Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta həŋ, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəŋa tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərɗa mnda ngha tuwak

7 Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. 8 Inda gwal ta sagha ka tiŋlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda həŋ guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa taŋ. 9 I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a laviŋlava ta lami ka sabi, ŋa mutsaftani ta skwa zayni. 10 Mndu ta ghali

ná, ghali ŋani ta sagha da ghalay, ŋa dzata, ŋa zaɗanata. I'i ná, saghasa yu ŋa mutsafta mnduha ta hafu ka haslay, ŋa nzakwa taŋ kul haƈ sana skwi ta pɗugudunustá həŋ. 11 I'i vərɗa mnda ngha tuwak, vərɗa mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani ŋa tuwakhani. 12 Mndu ta ngha tuwak ta plə lu nda pla ŋani ná, ŋani a tuwakha wu na, nghayni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavatá tuwakha, ŋa valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá həŋ. 13 Tsaya skwi ta magə mndu ta maga slna ŋa tsedi, haƈ ɗaŋwani nda tuwakha wa. 14 I'i ná, vərɗa mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha ɗa, hahəŋ guli nda sna hahəŋ ta i'i, 15 manda va ya snaŋ Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha ɗa guli ŋa tuwakha ɗa. 16 Mamu sanlaha ma tuwakha ɗa guli, kul haƈ ma na gamak na. Dza'a nda sna həŋ ta lwa ɗa, ŋa hlaktá ɗa ta həŋ, ŋa nzata taŋ tuts, turtuk mndu ta ngha həŋ. 17 Ɗvuɗva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha ɗa ŋa mtuta, ŋa mutsəglafta ɗa. 18 Haƈ mndu ta laviŋtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəŋa ɗa ta vlata. Laviŋlava yu ta vlata, laviŋlava yu ta mutsəglafta. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da ɗa nda i'i.»

19 Ka dagəglavaptá la Yahuda kidaghi gamndər ta ghəŋa tsa gwaɗa ya. 20 Ka sanlaha ma həŋ mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, ŋaw ta sna kuni ta gwaɗa ta gwaɗə tsi na?» ka həŋ. 21 «Haƈ mndu nda ksa da halaway ta gwaɗa manda tsaya wu, laviŋlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghaf a sanlaha ta Yesu wa

22 Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglafta ma Ursalima. 23 Mbaɗa Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ ya. 24 Ka lagha la Yahuda wanafta dlivis. Ka həŋ nda tsi mantsa: «ŋa kulam yawu dza'a zlaŋnata ka ma dga ghəŋ ta dgə ŋni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnaŋna ka dardar ɓa?» ka həŋ nda tsi. 25 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mnaghunamna yu, zlgha a kuni wa. Na slnaha ta magə yu nda hga Da ɗa na ta mnaŋtá i'i, 26 zlgha a kuni wu kabga haƈ kuni mataba tuwakha ɗa wa. 27 Nda sna tuwakha ɗa ta lwa ɗa. I'i nda sna yu ta hahəŋ, ta dza'a həŋ mista ɗa guli. 28 Ta vlaŋvla yu ta hafu ŋa kɗekedzeŋ ta həŋ. Haƈ həŋ dza'a walaŋta zwaɗuta wu, haƈ mndu dza'a hlaptá həŋ ma dzva ɗa guli wa. 29 Tsa Da ɗa ta vliha ta həŋ ya, malaghumala ta inda sanlaha. Haƈ mndu dza'a laviŋtá hlaptá həŋ ma dzva Da ɗa wa. 30 Aŋni nda Da ɗa ná, ka skwa turtuk ŋni,» ka'a nda həŋ.

31 Lagha la Yahuda ka
hləglaftá pala ŋa zlərtsay.
32 Ka Yesu nda həŋ mantsa:
«Wya nda ndəgha slna
ɗinaɗina si da Da ɗa mag-
aghuna yu, ta ghəŋa wati
ta kuma kuni ta zlərtsa i'i
na?» ka'a nda həŋ. 33 Ka həŋ
mantsa: «Ta ghəŋa magata
gha ta skwi ɗina a ta zlərtsa
ŋni ta kagha wu, ta ghəŋa
vəl kwarakwara gha. Kagha
ta nzakway ka mnda səla
ná, ta gra ghəŋa gha ka nda
Lazglafta,» ka la Yahuda
nda tsi. 34 Ka Yesu nda həŋ
mantsa: «Vinda a ma deftera
zlaha ghuni ma vla mnay
Lazglafta kazlay: Kaghuni
ná, "lazglaftaha" kuni* kə'a
kay ra? 35 Nda sna mu
kazlay: Haɗ mndu dza'a
laviŋtá hərdiŋta skwi nda
vinda ma deftera Lazglafta
wu kə'a. Tsaw lazglaftaha
kuni ka Lazglafta tsanaftá
hgu ta mnduha ta mnə tsi ta
gwaɗani ŋa taŋ. 36 I'i, Da ta
zbaptá i'i, ka ghunigihata ta
ghəŋa haɗik, waka kuni dza'a
mnay kazlay: Ta kwarak-
wara ka kə'a kabga mnay ɗa
kazlay: Zwaŋa Lazglafta yu
kə'a? 37 Ka slna Da ɗa a ta
magə yu ta nghə kuni wu, ma
zlghaf kuni ta i'i. 38 Ala ka
si vani tsi ta magə yu katsi,
dər má zlghaf a kuni ta i'i
wu, zlghafwazlgha a ka tsa
slnaha ya, kada grafta kuni,
ŋa snaŋta ghuni kazlay: Da
ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli
kə'a,» ka Yesu nda həŋ. 39 Ta
ghəŋa tsaya ka zbəgəltá həŋ ta
ksafta, ka zaɗanaghatá tsi rək
ta həŋ. 40 Ka vrəglaghutá Yesu
ta ɓla ghwa Zurdeŋ, ma vla
taŋtaŋa magay Yuhwana ta
batem ŋa mnduha, ka nzatá
tsi hada. 41 «Haɗ mazəmzəm
dər turtuk maga Yuhwana
wa. Tsaw inda skwi ya
mna Yuhwana ta ghəŋa na
mndu na ná, manda va
tsaya nzakwani, ka ndəghata
mnduha ta sli'adaghata da tsi
ta mnay.» 42 Ma tsa vli ya, nda
ndəgha gwal ta zlghaftá Yesu.

11

Mtakwa Lazar

1 Mamu sana mndu ma
luwa Betani Lazar hgani
ksaf ɗaŋwa. Ma tsa luwa
ya ta nzakwa kwaghamani
ta nzakway ka i Mari nda
Marta. 2 Tsa Mari ya tsa
ta pghanaftá urdi ta səla ta
Mgham Yesu ka takaɗay nda
swida ghəŋani ya. Zwaŋamani
tsa Lazar kul ɗughwanaku
ya guli. 3 Ka tsghaghatá
tsa kwaghamani ya ta lwi
ŋa Yesu kazlay: Mghama
ɗa, ɗughwana a tsa gra gha
ya kay wu kə'a. 4 Ka Yesu
mantsa: «Dzata a tsa ɗaŋwa
ya ta Lazar wa. Ŋa maraŋtá
glakwa mbrakwa Lazglafta
tsa ɗaŋwani ya, kada mara-
vata glakwa Zwaŋa Lazglafta
guli,» ka'a manda snaŋtani ta
tsa gwaɗa ya.

5 Tsaw ta ɗvay Yesu ta i
Marta nda mukumani nda
Lazar. 6 Tahula tsa snaŋta
Yesu kazlay: ɗughwana
a Lazar wu kə'a ya, ka
magəglatá tsi ta fitik his,

* **10:34** Ngha ta Zabura 82:6.

ma tsa vli hada tsi ya.
7 Tahula tsa, «vramavra ta
haɗika Zudiya,» ka'a nda
duhwalhani. 8 «Maləma ɗa,
kɗakwa la Yahuda tsa ta
kuma zlərtsa ta kagha nda
pala ŋa dzata ná, vramavra
ta haɗika Zudiya ka ka?» ka
duhwalhani nda tsi. 9 Ka
Yesu mantsa: «Ghwaŋpɗə his
a nzemndi ma vaghu ra. Ka
ta mbaɗə gifitik mndu ta
mbaɗa ná, haɗ tuthun, ta
dzadzay wu, kabga tsuwaɗak
vli ta wa irani gifitik. 10 Ala
ka girviɗik ta mbaɗa mndu
ta mbaɗa katsi, ta dzadzay
tuthun, kabga ngha a ta vli
girviɗik wu,» ka Yesu nda
həŋ. 11 «Wa a dzadza hani
ta gra mu Lazar, ka la yu
da sli'anafta,» ka'a nda həŋ
tahula mnatani ta tsa gwaɗa
ya. 12 «Mghama ɗa! ka si
hani ta dzata ya ní, haɗ dza'a
mbafta ra?» ka duhwalhani
nda tsi. 13 Ba va hani ta
dzata kahwathwata ka hahəŋ
sizlay nda ŋa taŋ. Tsaw
ta ghəŋa mtatani mna Yesu
ta ŋani. 14 Ka Yesu klinistá
ghəŋani ta həŋ mantsa: «Nda
mta Lazar tane! 15 Ta rfu
yu ta ghəŋa kwala ɗa kul
haɗ hada. Dina tsaya ka ŋa
ghuni, ŋa fafta ghuni ta ghəŋ
ta i'i. Mbaɗma slanaghata
ndana tama,» ka'a nda həŋ.
16 «Mbaɗma amu guli, ka
dza'a mu rwuta kawadaga
nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu
ka mbuhwali nda pɗakwa
duhwalha.

Yesu hafu

17 Ta lagha Yesu ná,
mafwaɗa fitika Lazar tsa
ma haɗik manda paɗamta.
18 Tsa luwa Betani ya,
malaghumala a ka meli
hkən nzakwani nda luwa
Ursalima wa. 19 Nda ndəgha
la Yahuda ta sli'adaghata da
zgwaŋtá i Marta nda Mari,
ta ghəŋa mtatá zwaŋama
taŋ. 20 Manda snaŋta Marta
kazlay: Wa'a Yesu ta sagha
kə'a, ka labə tsi da guyay
ta tvi, ta nzutá nzakwani
Mari mintgha. 21 Ka Marta
nda Yesu mantsa: «Mghama
ɗa! Ka má hadna ka katsi
ná, má mta a zwaŋama ɗa
wa. 22 Tsaw dər nda vanana
ná, nda sna yu kazlay: Inda
skwi dza'a ka ɗawaŋta da
Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf
tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,»
ka Marta nda Yesu. 23 Ka Yesu
mantsa: «Dza'a sli'agapsli'a
zwaŋama gha ma mtaku,»
ka'a nda tsi. 24 «Nda sna
yu mantsa kazlay: Dza'a
sli'agapsli'a ma mtaku baɗu
kɗakwa ghəŋa haɗik kə'a,»
ka Marta nda tsi. 25 Ka
Yesu nda tsi mantsa: «I'i
tsa mndu ta sli'aganaptá
gwal nda rwa ŋa nzəglata
taŋ nda hafu ya. Mndu ta
zlghaftá i'i dər mtumta tsi,
dza'a nzanza nda hafu. 26 Dər
wati ma mndu ka ta ndiri tsi
ta zlghaftá i'i haɗ dza'a mtuta
ɗekɗek wa. Zlghafzlgha ka ta
tsa?» ka Yesu nda tsi. 27 Ka
Marta nda tsi mantsa: «Aŋni
mghama ɗa, zlghafzlgha yu
kazlay: Kagha ná, Kristi
Zwaŋa Lazglafta ya dza'a
saha ta ghəŋa haɗik ka,» ka'a
nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

28 Mnatani ta tsa gwaɗa ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makɗekmakɗek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. 29 Na gi snaŋta Mari mantsa ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá Yesu. 30 Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa taŋ nda Marta ya. 31 Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta lɓa ŋuɗuf ŋa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həŋ mantsa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həŋ ka sabi mistani. 32 «Mghama ɗa! Ka má hadna ka ná, má mta a zwaŋama ɗa wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghaŋər tsi manda ɓhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. 33 Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ŋuɗufa Yesu ka kɓanafta. 34 «Ga paɗamta kuni na?» ka'a nda həŋ. «Mghama ɗa! Sawi nghanata ɓa,» ka həŋ nda tsi. 35 Ka mbəzə Yesu ta ima taw. 36 «Nghawa kə'a ta ɗvay ɓa!» ka la Yahuda ta ghəŋani. 37 «Tsatsi ta mbanaftá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba taŋ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

38 Ka ləglagha tsi ta ŋuɗufa Yesu. Ka sli'aftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya fuŋ lu ta klam ta wani. 39 «Taŋwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama ɗa! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwaɗa fitikani na manda paɗamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. 40 «Mnagha a yu kazlay: Ka zlghafzlgha ka ná, dza'a nda ngha ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. 41 Ka taŋwalaghutá həŋ ta tsa klam ya. Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka'a mantsa: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlghafzlgha ka ta tawa ɗa. 42 Nda sna yu kazlay: Ta gɗagɗa ka ta zlghiɗiftawa ɗa kə'a. Nziya nza tsi ná, ŋa na mnduha ta wiɗifta na ta mna yu, kada zlghafta həŋ,» ka'a. 43 Tahula mnatani ta tsa gwaɗa ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Lazar! Sabsa,» ka'a. 44 Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliŋwapala, ka mbaɗa tsi ta mbaɗa,» ka Yesu nda həŋ.

Baray mghamha ta vgha ŋa dzatá Yesu

Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

45 Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlghaftá Yesu nghaŋər həŋ ta skwi maga tsi. 46 Ka sli'aftá sanlaha mataba taŋ, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanaftá skwi maga Yesu ta həŋ. 47 Lagha la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la

Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka həŋ mantsa: «Dagala mazəmzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? 48 Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlghaftá tsatsi, ŋa sagha la Ruma da zaɗanatá həga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka həŋ. 49 Ka Kayifa ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa la Yahuda, ya zbap lu ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya, nda həŋ mantsa: «Kaghuni wa, haɗ skwi snaŋ kuni wa. 50 Haɗ kuni ta ndanu ra? Draŋ mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zaɗanata lu ta mndəra mndu nekwnekw,» ka'a.

51 Tsaw tsa gwaɗa mnə tsi ya ná, nda ɗvayni a wa. Ma vəl tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. 52 Ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ a wu, nda nza guli ŋa tskanatá inda zwana Lazglafta ta wiɗatá vgha.

53 Daga baɗu tsa ka dzraftá həŋ ta wi ŋa dzata Yesu. 54 Tsaya kwal Yesu margəltá vghani baŋluwa mataba la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

55 Ka ndusaktá fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kɗaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndəghata mnduha tsa haɗik ya da luwa Ursalima, ŋa ghuɓiŋtá vgha taŋ. 56 «Ta ndanə kuni ná, dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka həŋ mataba taŋ, ka zba Yesu. 57 Tsaw si mnumna la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snaŋtá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ŋa ksafta, ka həŋ.

12

Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu

Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

1 Ta pɗakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. 2 Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ŋa za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. 3 Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgə lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaɗay nda swida ghəŋani. Ka vərtikanaftá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa həga ya. 4 Ka Zudas Iskaryut zwaŋa Simuŋ, ta nzakway tekw mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantsa: 5 «Haɗlu si ta skwaptá na Urdi na ka tseda vagha mnduha hkən dərmək* ka daganaftá gwal ka pɗu ra?» ka'a. 6 Vərɗa gwaɗa ta la pɗu a gwaɗə tsi wa. Vərɗa tsatsi ná, ghali

* **12:5** Ngha ta Yuhwana 6:7.

ya kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskə lu ma zlibi da tsi ya. 7 Ama ka Yesu mantsa: «Zlanazla! Ka fata tsi ŋa baɗu paɗa i'i. 8 Gwal pɗu ná, tavata kaghuni hahəŋ. I'i, nzata a yu tavata kaghuni ŋa ɗekɗek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi ŋa Lazglafta

9 Snaŋta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghatá həŋ. Tsa sli'adaghata sli'adagha həŋ ya ná, ta ghəŋa gwaɗa ta Yesu nda ghəŋani a wu, ta kumay həŋ ta nghaŋtá tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. 10 «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kurata, 11 kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba taŋ ka laghwi da zlghaftá Yesu ta ghəŋa gwaɗa ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

12 Gamahtsimani, ka snaŋtá dəmga ta sli'adaghata da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. 13 Ka ɓal həŋ ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka həŋ mantsa: «Ŋa Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka həŋ ka hla wi. 14 Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwaŋa kɗih, ka laf tsi tida.

15 «Ma zləŋ kuni ta zləŋ mnduha ma luwa Ursalima,
wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwaŋa kɗih†,» ka'a.

16 Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəŋani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá həŋ kazlay: Ta ghəŋa tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwaɗa Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəŋa Yesu. 17 Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghaŋ həŋ, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. 18 Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga snaŋta taŋ ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. 19 «A haɗ sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa ɓa ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba taŋ.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

20 Mamu la Grek‡ mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ŋa tsəlɓu da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. 21 Ka həŋ mantsa: «Mghama ɗa! Ta kumay ŋni ta guyata nda Yesu,» ka həŋ nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta haɗika Galili. 22 Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'aftá həŋ kawadaga ka

† **12:15** Ngha ta Zakari 9:9. ‡ **12:20** Ngha ta Yuhwana 7:35.

laghwi mnanatá Yesu. 23 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwaŋa mndu ma glakwani. 24 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndleŋw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dəɗam a tsi da haɗik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. 25 Mndu ta ɗva ghəŋani ná, dza'a zaɗiŋzaɗa. Ala, ka malaghumala ɗvafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəŋa haɗik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ŋa kɗekedzeŋ. 26 Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista ɗa, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna ɗa ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ŋlanafŋla Da ɗa ta tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ.

Mnay Yesu ta gwaɗa ta dza'ani mtaku

27 Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa ŋuɗufa ɗa. Sna a yu ta skwi ŋa mnay ɗa wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya ɗaŋwa na ka yu, tsaw ta ghəŋa tsa ghuya ɗaŋwa ya klə yu ka saha ta ghəŋa haɗik da ghuyay kay guli. 28 Da! Maraŋmara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maraŋtá glakwa ɗa, dza'a kɗay yu ta maray guli,» ka lwi gwaɗagata daga ta luwa. 29 «Luwa ya ta ŋəzlata,» ka dəmga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwaɗganata,» ka sanlaha. 30 Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta gwaɗagata ya ná, ka ŋa ɗa a wa, ka ŋa ghuni gwaɗagata tsi. 31 Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na ghəŋa haɗik na. Ndanana dza'a wuɗidiŋta lu ta mghama na ghəŋa haɗik na. 32 I'i, baɗu kapaɗifta§ lu ta na ghəŋa haɗik ya, dza'a tɗaktɗak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. 33 Tvi kə'a dza'a mtaku ta mnə tsi ma tsa gwaɗani ya. 34 «Dza'a nzata ŋa kɗekedzeŋ Kristi, ka aŋni taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwaŋa mndu kə'a. Wa tsa Zwaŋa mndu ya?» ka tsa dəmga ya. 35 Ka Yesu mantsa: «Ta ɓats nzɗa tsuwaɗak karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwaɗak na ná, Mbaɗawambaɗa ta mbaɗa ma tsuwaɗak, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbaɗa ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. 36 Zlghafwazlgha ta tsuwaɗak ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwaɗak,» ka'a nda həŋ. Gwaɗata Yesu ta tsa gwaɗa ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'iŋ nda həŋ, ka ɗifaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

37 Kulam nda tsa mazəmzəmha mamaga tsi ta wa ira taŋ ya, ka kwalaghutá həŋ ta zlghafta. 38 Mantsa ya dza'a kəl tsi ka nzakway taɓ ta

§ **12:32** Ngha ta Yuhwana 3:14.

gwaɗa manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama ɗa, wa ta zlghaftá gwaɗa ya gwaɗa ŋni?
Wa maranaŋ Mgham Lazglafta ta mbrak-wani*?»

39 Skwi kwal həŋ zlghafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

40 «Lazglafta ta ghulpiŋtá ira taŋ,
ka təŋanaftá ghəŋa taŋ,
ŋa kwala taŋ nghaŋta nda ira taŋ,
ŋa kwala taŋ tsatsafta da mbəɗaktá həŋ ta vgha tvə i'i
ŋa mbanafta ɗa ta həŋ† kə'a,»
ka Lazglafta.

41 Ma tsa fitika nghaŋta Isaya ta glakwa Yesu ka mnə tsi ta gwaɗa ta ghəŋani‡ ya, mnata tsi ta tsa gwaɗa ya. 42 Ma va tsaya ná, mamu ndəghata la mali ta ghəŋa la Yahuda ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá həŋ ta maraŋtá ghəŋa taŋ, kabga zləŋa gwaɗa da la Farisa, da taliŋtá lu ta həŋ ma həga tagha skwa taŋ. 43 Malaghumala ɗvafta taŋ ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwaɗak ya

44 Ka Yesu klaŋtá lwi mantsa: «Mndu ta zlghaftá i'i, i'i a zlghaf tsi wu, tsa mndu ta ghunigihata ya zlghaf tsi. 45 Mndu nda ngha ta i'i, nda ngha ta mndu ta ghunigihata. 46 I'i ná, tsuwaɗak yu, ka saha yu ta ghəŋa haɗik kada kwala mndu ta zlghaftá i'i da nzata ma grum. 47 Ka nda sna mndu ta gwaɗa mna yu, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta ghəŋani wu, kabga sa a yu ta ghəŋa haɗik ŋa tsa guma wu, sasa yu ŋa mba mnduha ta ghəŋa haɗik. 48 Mndu ta vziɗta ka kwalaghutá tsi ta zlghaftá gwaɗa ɗa, dza'a tsanaghatsa lu ta guma. Tsa gwaɗaha gwaɗa yu ya dza'a tsanaghatá guma baɗu kɗakwa ghəŋa haɗik. 49 I'i ná, gaghəŋ gaghəŋa ɗa a ta gwaɗa yu ta gwaɗa wa. Tsa Da ta ghunigihata ya ta mnihatá gwaɗa ŋa gwaɗay ɗa, nda ya ŋa ta taghay ɗa ŋa mnduha. 50 Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ŋa kɗekedzeŋ kə'a. Inda skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da ɗa ta mna yu,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

1 Ta kɗavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəŋa haɗik na, ka laghu da Da kə'a. Dvuɗva tsatsi ta gwal ta zlghafta ma na ghəŋa haɗik na, haɗ kɗavakta ɗvutani ta həŋ wa. 2 Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwaŋa Simuŋ Iskaryut ŋa skwaptá Yesu. 3 Nda sna Yesu ka ghəŋani

* **12:38** Ngha ta Isaya 53:1. † **12:40** Ngha ta Isaya 6:9-10. ‡ **12:41** Ngha ta Isaya 6:1.

kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta yu kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inda skwi ma dzvani kə'a. 4 Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka suɗatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. 5 Ka tamtá tsi ta imi ma glifiŋ, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takaɗ tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. 6 Ka lagha tsi ta Simuŋ Piyer. Ka Simuŋ Piyer mantsa: «Mghama ɗa! Kagha ná, ŋa mbaza səla ɗa!» ka'a nda tsi. 7 «Ta kɗa a snaŋta gha ta na skwi ta magə yu na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. 8 «Kadzeŋkadzeŋ, haɗ ka ta walaŋtá mbaza səla ɗa wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta səla gha wu, haɗ ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. 9 Ka'a mantsa: «Mghama ɗa! Səlaha ɗa kweŋkweŋ a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuha ɗa nda ghəŋa ɗa tani,» ka Simuŋ Piyer nda tsi. 10 Ka Yesu mantsa: «Ka nda mbazambaza mndu, haɗ ta zbəgəltá mbaza wa. Ba səlaha kweŋkweŋ dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuweɗaka vghani. Tsuweɗaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. 11 Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuweɗaka wu kə'a ya.

12 Tahula mbambazanatani ta səlaha taŋ, ka suɗglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu ŋa ghuni ya ra? 13 "Mndu ta tagha skwi" ŋaŋni ka, "mghama ŋni" ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ŋa ghuni tsaya, manda va tsaya yu. 14 Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ŋa mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta səla ya ní, kaghuni guli ŋa mbazay ghuni mantsa ta ŋa sani nda sani. 15 Maraghunatá tsaya maraghuna yu, ŋa magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. 16 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, haɗ kwalva ta malaghutá mghamani wu, haɗ mnda ghunay guli ta malaghutá mndu ta ghunafta wa. 17 Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slna nda tsi. 18 Nda kaghuni demdem a ta gwaɗa yu ta tsa gwaɗa ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwaɗa nda vinda ma defteri ya ná, ɗina ka magatani mantsa. "Mndu ta zə ŋni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta liɗista.*" 19 Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kɗaku skwi ka slata. Mantsa tama ka slasla skwi ya, ŋa zlghafta ghuni kazlay: "I'i ná, i'i ya" kə'a. 20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu'aftsu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta yu katsi ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'aftsu'a tsi

* **13:18** Ngha ta Zabura 41:10.

ta i'i, tsu'aftsu'a guli ta mndu ta ghunigihata,» ka'a.

Sli'a Zudas skwaptá Yesu
Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

21 Tahula kɗiŋta Yesu ta mana tsa gwaɗaha ya, ka ghudzavaftá ŋuɗufani, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnananŋta həŋ baz. 22 Ghurghurghur, ka duhwalhani ka nanagha vgha taŋ. Sew sna a həŋ ka ta wa ta mna tsi wa. 23 Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. 24 «Wa na mndu ta gwaɗə ka ta ghəŋani na na? ka ka ɗawaŋta da tsi ɓa?» ka Simuŋ Piyer nda tsi nda dzvu. 25 Mantsa ya tama, «Waya ní mghama ɗa,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu ka ɗaway. 26 Ka Yesu mantsa: «Tsa mndu dza'a ni'agafta yu ta ndurzla ɗafa ka vlaŋta ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftá tsi ta ndurzla ɗafa ka vlaŋtá Zudas zwaŋa Simuŋ Iskaryut. 27 Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla ɗafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. 28 Haɗ mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay ŋani mantsa wa. 29 Zlah la skwaktá skwi ŋa za skalu, ka la valaŋtá skwi ta gwal ka pɗu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa taŋ. 30 Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla ɗafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Ɗvuwaɗva ta vgha ghuni

31 Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na ŋlanafta lu ta Zwaŋa mndu. Ka ŋlanaftá lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. 32 Ka nda ma tsatsi zlagiginta Lazglafta ta glakwani ya, dza'a marigiŋmara ma vərɗa tsatsi ta glakwa zwaŋ guli, dza'a gi magay ndana ndana. 33 Zwana ɗa, ta ɓats yeya nzɗa ɗa kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Laviŋ a kuni ta ɓhata ma vli ta dza'a yu wu kə'a ya, manda tsaya ta mnaghunaŋta yu ta kaghuni guli ndana. 34 Wana lfiɗa zlahu ta vlaghunata yu. Ɗvuwaɗva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya ɗvu i'i ta kaghuni ya, ɗvuwaɗva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. 35 Ka ta ɗvuɗva kuni ta vgha ghuni sani nda sani katsi, ta tsaya dza'a snaŋta mnduha kazlay: Duhwalha ɗa kuni kə'a,» ka'a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer
Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

36 Ka Piyer mantsa: «Mghama ɗa! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Laviŋ a ka ta ɓhata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza'a ɓhaɓha ka

mista ɗa,» ka Yesu nda tsi. 37 Ka Piyer mantsa: «Mghama ɗa! kabgawu dza'a kwal yu laviŋtá ɓhata mista gha ndana na? Dər ŋa dzatá i'i tsi, fafa yu ta vgha ɗa ka ŋa gha,» ka'a nda tsi. 38 Ka Yesu mantsa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ŋa ɗa ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kɗaku vazak wahata ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

14

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

1 Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantsa: «Yaha ŋuɗufa ghuni da tɗu, fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghəŋa ghuni ta i'i. 2 Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da ɗa, ka má haɗ tsi mantsa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunatá vli. 3 Tahula laghwa ɗa ka payaghunatá vli, dza'a vragavra yu, ŋa hlay ɗa ta kaghuni tavata i'i. Ŋa mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. 4 Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. 5 Ka Tuma mantsa: «Mghama ɗa, sna a ŋni ta vli ta dza'a ka wu, waka aŋni dza'a snaŋtá tvi?» ka'a nda tsi. 6 Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Haɗ mndu dza'a laviŋtá lami da həga ga Da, ka nza a tsi nda tvə i'i wa. 7 Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da ɗa. Ndanana ná, nda sna kuni, nda ngha kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

8 Ka Filip mantsa: «Mghama ɗa! Maraŋnamara ta tsa Da ya, ka zɗafta ŋuɗufa ŋni,» ka'a nda tsi. 9 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda kɗa fitika ɗa kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda ngha mndu ta i'i ná, nda ngha ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maraŋnamara ta Da kə'a na? 10 Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwaɗaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghəŋa ɗa a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. 11 Fafwa fa ta ghəŋa ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghəŋa ghuni dər ta ghəŋa tsa slnaha yeya tsi. 12 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da ɗa. 13 Mantsa tama, inda skwi dza'a kuni ɗawaŋta nda hga ɗa, dza'a magay yu, kada maraŋta Da ta glakwani nda ma zwaŋ. 14 Ka ɗawaŋɗawa kuni ta sana skwi nda hga ɗa, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuɓa

15 «Ka ɗvuɗva kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha ɗa. 16 I'i, dza'a ɗaway yu da Da ta sana mndu

ŋa ghunəgaghunatani ŋa nzatani ŋa ɗekɗek kawadaga nda kaghuni ŋa kata kaghuni. 17 Tsa mndu ya ná, Sulkuma kliginta kahwathwata ya. Laviŋ a mndu ma ghəŋa haɗik ta tsu'afta wa. Laviŋ a həŋ ta snaŋta guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gɗata kawadaga nda kaghuni, dza'a gɗavagɗa ŋa ɗekɗek ma ŋuɗufa ghuni. 18 I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. 19 Ta ɓats nzɗa ɗa, nghaŋta a mnduha ma ghəŋa haɗik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda ngha kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. 20 Baɗu tsaya dza'a snaŋta kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

21 «Ka ŋanaŋa mndu ta zlahuha ɗa ka snata, tsaya mndu ta ɗvutá i'i. Dza'a ɗvuɗva Da ɗa ta tsa mndu ta ɗvutá i'i ya. I'i guli dza'a ɗvuɗva yu ŋa maranaŋta ɗa ta nzakwa ɗa,» ka'a.

22 «Kinawu ka kagha dza'a maravata da aŋni, kul maravata ka da mnduha ta ghəŋa haɗik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. 23 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ɗvuɗva mndu ta i'i, dza'a ŋananaŋa ta gwaɗa ɗa, dza'a ɗvuɗva Da ɗa ta tsatsi guli. Ŋa sagha ŋni nda Da ɗa tani ŋa nzakwa ŋni ga taŋ. 24 Ka ɗvu a mndu ta i'i wu katsi, ŋana a ta gwaɗa ɗa wu, nana gwaɗa ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəŋa ɗa a yu wu, tsa Da ɗa ta ghunigihata ya ta mnihata.

25 «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. 26 Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuɓa ya dza'a ghunagata Da nda hga ɗa. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, ŋa havaghunaktá inda gwaɗa managhuna yu.

27 «Zɗaku ya ta zlaghunaŋta yu*. Zɗakwa ɗa ya ta vlaghunata yu. Vla a yu ŋa ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəŋa haɗik wa. Yaha ŋuɗufa ghuni da tɗu, yaha kuni da zləŋ. 28 Nda sna kuni ta gwaɗa mnaghuna yu kay, "nda sli'a yu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni." Ka ta ɗvay kuni ta i'i katsi ná, dza'a rfay kuni ta rfu ta ghəŋa má snaŋta ghuni kazlay: Nda sli'a yu da Da kə'a, kabga mal Da ka i'i. 29 Wana yu ta mnaghunatá tsa skwiha ya ndanana ma kɗaku həŋ ka slata, kada zlghafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. 30 Haɗ gwaɗa ta dagala ta ŋa mnaghunata ɗa wu, kabga wya tsa ghwaɗaka mghama na ghəŋa haɗik na ya ta sagha. Tsaw laviŋ a ta ŋraptá i'i wa. 31 Ɗina ka snaŋta mnduha ta ghəŋa haɗik kazlay: Ɗvuɗva yu ta Da kə'a. Inda skwiha ta magə yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli'afwasli'a hadna

* **14:27** Ngha ta Isaya 9:5.

mbaɗma,» ka'a.

15

Yesu vərɗa fwa Inabi

1 «I'i vərɗa fwa inabi, Da ɗa mnda hvay. 2 Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i, kul haƈ ta yaku ná, ta tsiŋtsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i'i ta yaku guli na, ta slaɗafslaɗa ŋa sgəglavaghata yakwani. 3 Ghadaghada tsa gwaɗa ta mnaghunata yu ya ta slaɗaftá kaghuni. 4 Gɗavawagɗa nda ndi'atá vgha ta i'i manda ndi'atá i'i nda kaghuni ya. Laviŋ a dzva fu ta yafta ka ndi'a a tsi ta dughwaŋ wa. Mantsa kaghuni guli, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi ka gɗava a ndi'atá kaghuni ta i'i wa. 5 I'i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gɗavata ndi'atani ta i'i manda i'i nda tsatsi ya, dza'a yaf ya tsatsi rgədzəɓ. Ka haƈ i'i wu, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi wa. 6 Ka gɗava a ndi'atá mndu ta i'i ná, dza'a wuɗidiŋ wuɗa lu manda dzva fu ŋa ghwalutani, ŋa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ŋa drutani. 7 Ka gɗavagɗa ndi'atá kaghuni ta i'i, ka gɗavagɗa gwaɗa ɗa guli ma kaghuni katsi, ɗawawaɗawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza'a mutsay kuni. 8 Ka rgədzəɓ ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani aŋni kə'a, tsaya dza'a maraŋtá glakwa Da ɗa. 9 Ɗvuɗva i'i ta kaghuni manda va ya ɗvu Da ɗa ta i'i ya. Gɗavawagɗa ma ɗvutá mnda ɗa. 10 Ka ta snasna kuni ta zlaha ɗa, dza'a gɗavagɗa kuni ma ɗvutá mnda ɗa. Manda tsaya snata i'i ta zlaha Da ɗa, kəl i'i ka gɗavata ma ɗvutá mndani.

11 «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa ɗa ma kaghuni, ŋa ndəghafta rfa kaghuni guli. 12 Wya zlaha ɗa ta mnaghunata yu, ɗvuwaɗva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya ɗvu i'i ta kaghuni ya. 13 Haƈ sana ɗvutá mndu ta malaghuta ta ghəŋa vlata mndu ta hafani ŋa grahani wa. 14 Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha ɗa. 15 Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə daŋahəgani wa. Graha ɗa ta hga i'i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da ɗa ná, snaghunamsna yu. 16 Kaghuni a ta zbaptá i'i wu, i'i ta zabaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna ŋa magay, ŋa yafta ghuni, ŋa gɗavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza'a vlaghunavla Da ɗa ta inda skwi dza'a kuni ɗawaŋta nda hga ɗa. 17 Skwi ta mnaghunata yu ná, ka ɗvuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka'a.

Kwalaghuta ghəŋa haɗik ta i Yesu nda duhwalhani

18 Ka Yesu mantsa: «Ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha ta na ghəŋa haɗik na katsi, tiŋəl i'i ta husaŋtá həŋ ka kaghuni. 19 Ka má ŋa na ghəŋa haɗik na ka ghuni katsi, má dza'a ɗvafɗva mnduha ta na ghəŋa haɗik na

ta kaghuni, kabga ŋa taŋ kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hliginŋtá kaghuni mataba mnduha ta ghəŋa haɗik. Ta ka ŋa mnduha ta ghəŋa haɗik a kaghuni wu, kəl kuni ka husaŋtá həŋ. 20 Havakwahava ta gwaɗa mnaghuna yu. “Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa.” Ka si ghuyɗipghuya mnduha ta ɗaŋwa, dza’a ghuyay həŋ ŋa kaghuni guli. Ka si snasna həŋ ta gwaɗa ɗa, dza’a snay həŋ ta ŋa ghuni guli. 21 Ta gwaɗa ta i’i dza’a maga həŋ ta tsaya ŋa ghuni, kabga sna a həŋ ta mndu ta ghunigihata wa. 22 Ka má sna a yu wu, ka má haɗ gwaɗa walaŋ yu ta mnanatá həŋ wu, má haɗ dmakwa taŋ wa. Ndanana tama, lavgliŋ a həŋ ta mnay kazlay: Haɗ dmakwa ŋni wu kə’a wa. 23 Ka ta husaŋhusa yu ta mndu, ta husaŋhusa Da ɗa ta tsa mndu ya guli. 24 Ka má maga a yu mataba taŋ ta slnaha ya kul walaŋtá sani ma mndu ta magata wu katsi, má haɗ dmakwa taŋ wa. Ndanana, nda ngha həŋ ta slnaha ɗa, ka husaŋtá yu ta həŋ nda Da ɗa tani. 25 Tsaw slasla tsaya mantsa ya, ŋa nzakwa tsa gwaɗa nda vinda ma deftera zlaha taŋ ta mnay kazlay: Ka bətbət husaŋta* yu ta həŋ kə’a ya, manda va tsaya nzakwani.

26 «Tsa mnda kata kaghuni dza’a saha ya, Sulkum ta kliginŋtá kahwathwata ya dza’a saha daga da Da. Dza’a mnay ta gwaɗa ta i’i. 27 Kaghuni guli, dza’a mnay kuni ta gwaɗa ta i’i, kabga kawadaga kuni nda i’i, daga ka yawu zlrafta mu ta nzaku,» ka’a.

16

1 Ka Yesu mantsa: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavatá zlghay nda ŋuɗufa ghuni. 2 Dza’a taliŋtala lu ta kaghuni ma həga tagha skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta saghasa fitik dza’a kəl mnduha dza’a pslatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zɗəganatá Lazglafta kə’a. 3 Mantsa ya dza’a maga həŋ, kabga sna a həŋ ta dər Da, dər i’i wu,» ka’a.

Dza’a sasa Sulkum nda ghuɓa

4 Ka’a guli mantsa: «Ka saghasa tsa fitik ya, dza’a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga taŋtaŋ. 5 Ndanana dza’a da mndu ta ghunigiha yu. Sew haɗ ya mataba ghuni ta ɗaway kazlay: Dza’a da wa ka na kə’a wa. 6 Ama ma mnaghunaŋta ɗa, ka gurɗutá ŋuɗufa ghuni. 7 Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na laghwi dza’a laghu yu na kata ta kaghuni. Ka

* **15:25** Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

laghu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka laghula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. 8 Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəŋa hadîk ta krughuva taŋ ta ghəŋa skwi ka dmaku nda ya ta ghəŋa skwi tɗukwa, nda ya ta ghəŋa skwi ka guma. 9 Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadîk ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi ka dmaku, kabga kwala taŋ kul zlghaftá i'i. 10 Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadîk ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi tɗukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəglaŋta a kuni ta i'i wa. 11 Ta nanay mnduha ta ghəŋa hadîk ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanaghatá guma ta ghwaɗaka mghama na ghəŋa hadîk na.

12 «Ta dagala skwi má ŋa managhunata ɗa, tsaw laviŋta a kuni ta ŋafta ndana wa. 13 Ka sasa tsa Sulkum ta mniginjtá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwaɗa ma ghəŋani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a snaŋta tsi, dza'a tsi mnay, ŋa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. 14 Tsatsi dza'a maraŋtá glakwa ɗa, kabga skwi da i'i dza'a tsu'afta tsi ŋa mnay ŋa ghuni. 15 Inda skwa Da ɗa ná, ŋa ɗa ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ŋa mnay ŋa ghuni kə'a ya,» ka'a.

Dza'a mbəɗavafmbəɗa taw ka ghuɓasu

16 Ka'a guli mantsa: «Ta ɓets nzɗa, nghəglaŋta a kuni ta i'i wa. Ɓats nzɗa guli, dza'a nghəglaŋngha kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. 17 Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahəŋ hahəŋ mantsa: «"Ta ɓets nzɗa nghəglaŋta a kuni ta i'i wu, ɓats nzɗa guli ná, dza'a nghəglaŋngha kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da," ka'a ná, gwaɗa wu tsa gwaɗa ya ta gwaɗamata tsi na?» 18 «"Ta ɓets nzɗa" ka'a ya ní, nu ghəŋ tsaya ma gwaɗa tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka həŋ. 19 Ɗaslafta Yesu ta skwi ta kumə həŋ ta ɗaway da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Ta ɗaɗawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta ɓets nzɗa nghaŋta a kuni ta i'i wu, ɓats nzɗa guli, dza'a nghəglaŋ ngha kuni ta i'i kə'a ya ra? 20 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a ŋaɗay kuni ta ghəŋ, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadîk ta rfu. Dza'a gurɗaku ŋuɗufa ghuni, ŋa nutá tsa gurɗatá ŋuɗufa ghuni ya ka rfu. 21 Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta ɗaŋwa ta ɓasay. Na gi yatani ta tsa zwaŋ ya, gi zanaptani ta tsa ghuya ɗaŋwani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghaŋtani ta mnda səla ta saha ta ghəŋa hadîk. 22 Mantsa ya ta ɓasa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, ŋa rfay ghuni ta rfu. Haɗ mndu dza'a laviŋtá klaghutá tsa rfu ya da

kaghuni wa.

23 «Ka saghasa tsa fitik ya, haɗ kaghuni dza'a ɗawaŋta skwi nda ɗawa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni ɗawaŋta nda hga ɗa. 24 Kulam gwatna haɗ sana skwi ta kɗə ɗawaŋta kuni nda hga ɗa wa. Dawawaɗawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta ŋuɗufa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghuɓasapta Yesu ta ghəŋa haɗik

25 Ka'a guli mantsa: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwaɗa ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgəlta mantsa ŋa ghuni, ŋa mnaghunaŋta ɗa ta skwi tsiɗiɗ ta ghəŋa Da. 26 Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəŋa ghuni dza'a ɗawa skwi da Da nda hga ɗa, dər maga a i'i ta du'a da tsi ŋa ghuni. 27 Vərɗa Da kaghəŋani ná, ta ɗvay ta kaghuni kabga ta ɗvay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazglafta yu kə'a. 28 Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghəŋa haɗik. Ndanana guli, wana yu ta sli'afta ta ghəŋa haɗik ka vru da Da,» ka'a. 29 Ka duhwalhani mantsa: «Haɗ mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligiŋtá ghəŋa gwaɗa. 30 Ndanana tama, nda sna ŋni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kɗaku mndu ka ɗawaŋtá skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta ɗaway. Tsaya kəl aŋni ka zlghafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka həŋ nda tsi. 31 Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ndanana zlra kaghuni ta zlghafta ɓa? 32 Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək ŋa wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, ŋa zliɗivata ghuni turtukwa ɗa. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa ɗa a yu wu, kabga kawadaga ŋni nda Da. 33 Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga ŋa mutsafta ghuni ta zɗaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghəŋa haɗik ta ɗaŋwa ŋa ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghuɓasapghuɓasa yu ta mbrakwa na ghəŋa haɗik na,» ka'a.

17

Ndəɓay Yesu ta dzvu ta ghəŋa duhwalhani

1 Tahula gwaɗata Yesu ta tsa gwaɗaha ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantsa: «Da, nda maga fitik! Maraŋmara ta glakwa zwaŋa gha ŋa maraŋta zwaŋa gha guli ta glakwa gha. 2 Vlaŋvla ka ta mbraku ta ghəŋa inda mnda səla, ŋa vlaŋtani ta hafu ŋa kɗekedzeŋ ta gwal pgham ka ta həŋ ma dzvani. 3 Hafu ŋa kɗekedzeŋ ná, tsaya snaŋta taŋ ta kagha. Kagha vərɗa Lazglafta turtuktuk, nda snaŋta taŋ ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. 4 Maraŋmara yu ta glakwa gha ta ghəŋa haɗik, kɗiŋkɗa yu ta magatá slna ya vliha ka ŋa magay.

5 Ndanana tama Da ná, ŋlidîf ŋla da kagha manda nzatá nzakwa ɗa si ta kul zlraftá ghəŋa hadîk ya. 6 Snanamsna yu ta hga gha ta gwal hligiŋ ka ma ghəŋa hadîk ka vlihata ya. Si ka ŋa gha həŋ, ka hlaftá ka ta həŋ ka vlihata. Ka snatá həŋ ta gwaɗa gha. 7 Ndanana ná, nda sna həŋ kazlay: Inda skwi ya vliha ka ná, sagha da kagha kə'a. 8 Mnanamna yu ta həŋ ta gwaɗa ya mniha ka, tsu'aftsu'a həŋ. Nda sna həŋ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu kə'a, zlghafzlgha həŋ guli kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a.

9 «Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta ghəŋa pɗakwa mnduha ma ghəŋa hadîk wa. Ta ghəŋa hahəŋ ta maga yu ta du'a, kabga ŋa gha həŋ. 10 Inda tsaha ta nzakway ka ŋaɗa ya ná, ŋa gha həŋ. Inda tsaha ta nzakway ka ŋa gha ya guli ná, ŋa ɗa həŋ. Ta maravamara glakwa ɗa ma həŋ.

11 «Ta haɗ i'i ma ghəŋa hadîk wa. Hahəŋ ná, tata ghəŋa hadîk həŋ. Ta dza'a da kagha i'i. Da ɗa, kagha ta nzakway nda ghuɓa, ŋananŋa ta həŋ nda mbrakwa gha. Nda mndərga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. 12 Ma tsa nzakwa ɗa kawadaga nda həŋ ma ghəŋa hadîk ya ná, si ta nghay yu ta həŋ nda mbrakwa gha ya vliha ka. Ŋananŋa yu ta həŋ, haɗ ya ta zaɗavaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa ŋa zwaɗuta, ŋa kdîŋtá skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zaɗapta. 13 Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa ɗa tata ghəŋa hadîk na, kada ndəghafta rfa ɗa ma həŋ. 14 Mnanamna yu ta gwaɗa gha ta həŋ. Tsaya kəl həŋ ka husaŋtá mnduha ma ghəŋa hadîk, manda nzakwa i'i kul haɗ ka ŋa ghəŋa hadîk ya. 15 Ndəɓa a yu ta dzvu da kagha ŋa hlaptá həŋ ma ghəŋa hadîk wa. Ama nghay yeya dza'a ka ngha həŋ da katkata tsa ghwaɗak ya. 16 Manda nzakwa i'i kul haɗ ka ŋa ghəŋa hadîk ya ná, manda tsaya nzatá nzakwa hahəŋ, nza a həŋ ka ŋa ghəŋa hadîk wa. 17 Niŋna ta həŋ ka ŋa gha, nda ma kahwathwata. Gwaɗa gha ná, kahwathwata nzakwani. 18 Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta ghəŋa hadîk ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hahəŋ ta ghəŋa hadîk. 19 I'i faghafa yu ta ghəŋa ɗa ka ŋa taŋ, kada nzakwa hahəŋ guli ka ŋa gha kahwathwata.

20 «Ta ghəŋa na hahəŋ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta ghəŋa gwal dza'a zlghafta i'i nda ma gwaɗa taŋ, 21 kada nzakwa həŋ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza həŋ ka yakwa u manda guyatá u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza həŋ ka mnda turtuk ŋa mnay mnduha ma ghəŋa hadîk kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a.

22 «I'i, ŋlanafŋla yu ta həŋ,

manda tsa ŋlidɗifta kagha ya, kada nzakwa həŋ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, 23 i'i ma hahəŋ, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a kəl həŋ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada snaŋta mnduha ma ghəŋa hadɗik kazlay: Kagha ta ghunigihata, ɗvuɗva kagha ta həŋ manda ya ɗvu kagha ta i'i guli ya kə'a. 24 Da! Tsəna mnduha vliha ka na ná, ta kumay yu ta nzakwa taŋ ma vli ya nza i'i, ŋa nghay taŋ ta glakwa ɗa ya vliha kagha, kabga ɗvuɗva ka ta i'i daga ta kul zlraftá ghəŋa hadɗik. 25 Da ɗa! Tuɗukwa nzakwa kagha, tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadɗik ta kagha wa. I'i, nda sna yu ta kagha, na hana guli, tsatsaftsatsa həŋ kazlay: Kagha ta ghunigihata kə'a. 26 Snanamsna yu ta kagha ta həŋ, ta dza'a snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa ɗvu ɗvaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

1 Tahula kɗiŋta Yesu ta tsa gwaɗaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka laghwi ta ɓla lika Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantsa vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. 2 Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. 3 Ka hlanaftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. 4 Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantsa: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. 5 Ka həŋ mantsa: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. 6 Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadɗik. 7 «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a ɗawglaŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. 8 «Vaɗa nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

9 Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwaɗa mnə tsi kazlay: Haɗ ya dər turtuk zaɗanaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. 10 Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamtá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. 11 Ka Yesu mantsa: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say

ɗa ta leghwa ghuya ɗaŋwa ya vliha Da ɗa wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

12 Lagha tsa tskatá sludziha ya nda mghamha taŋ tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. 13 Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya. 14 Tsa Kayifa ya tsa ta vlaŋtá hiɗaku ta la Yahuda kazlay: Draŋ mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zaɗanata lu ta inda mndəra mndu* kə'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

15 Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da daɓi ma huɗa həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, 16 ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snaŋ mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, da gwaɗganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hgadamtá tsi ta Piyer. 17 Ka'a nda tsi mantsa: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer.

18 Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha həga Lazglafta ta vu, ka slinə həŋ, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá həŋ.

Ɗaway Hana ta gwaɗa da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

19 Ka'a nda tsi mantsa: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghə ka ŋa mnduha na?» ka tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, nda Yesu. 20 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Baŋluwa si ta mna yu ta gwaɗa ŋa inda mndu ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma həga Lazglafta. Ma vli ta tskavata inda la Yahuda si ta gɗata yu ta tagha skwiha. Haɗ sana skwi mna yu kɗekkɗek wa. 21 Kabgawu ta kəl kagha ka ɗaway da i'i na? Ɗawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnə yu ŋa taŋ ya ɓa. Nda sna hahəŋ ɗinaɗina ta skwi mnana yu ta həŋ,» ka'a nda tsi. 22 Na tsa mnata Yesu mantsa ya, ka sli'aftá sani mataba tsa gwal ta ngha həga Lazglafta ya, ka lagha dgharuŋtá Yesu. «Mantsa ta zlgha ka ta wi ŋa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. 23 Ka Yesu mantsa: «Ka mamu ghwaɗaka skwi mna yu ya kay, mnamaŋmna. Ala ka si tɗukwa gwaɗa mna yu,

* **18:14** Ngha ta Yuhwana 11:49.

kabgawu ta kəl lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. 24 Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

25 Ma tsa fitik ya, hada Simuŋ Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsəna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Siga! haɗ i'i mataba taŋ wu,» ka Piyer ka waɗutá vli. 26 «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsəna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Tsatsi ná, la taŋ ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta sləməŋani ya, ya. 27 «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka waɗutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Ɗaway Pilat ta gwaɗa da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

28 Gasərɗək, ka klaftá həŋ ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da həga dagala ga ŋumna la Ruma. Lamə a vərɗa hahəŋ da tsa həga ya wu, da ŋriŋtá həŋ ta vgha taŋ makəɗ həŋ ka za skala Pak. 29 Tsaya kəl Pilat ŋumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu va ghwaɗaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. 30 Ka həŋ mantsa: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ŋni wu,» ka həŋ nda tsi. 31 «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlaha ghuni,» ka Pilat nda həŋ ta ghəŋani. «Vlaŋna a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlghanaftawani.

32 Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwaɗə Yesu ta ghəŋani kə'a dza'a mtaku ya. 33 Ka vraghatá Pilat da daɓa həga, ka hgadamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a ɗawaŋta da tsi. 34 Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghəŋa gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. 35 «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katək na?» ka Pilat nda tsi. 36 Ka Yesu mantsa: «Ga mghama ɗa ná, ŋa na ghəŋa haɗik na a wa. Ka má ŋa na ghəŋa haɗik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha ɗa, má ŋa kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ŋa na ghəŋa haɗik na a ga mghama ɗa wu,» ka Yesu. 37 «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ŋa sagha mnaŋtá kahwathwata ma na ghəŋa haɗik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwaɗa ɗa,» ka Yesu. 38 «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu
Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prək ŋa dzatá tsəna mndu na wa. 39 Ya wya ta snusna yu ta gɗata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista ɗa ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həŋ. 40 Ka həŋ mantsa: «Tsatsi a ŋa zliŋta wa, Barabas katsi,» ka həŋ hləglaftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19

1 Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat. 2 Lagha la sludzi ka ɗaftá teki, ka fanamta ma ghəŋ manda zewzewa, ka suɗanavatá həŋ ta lguta má mgham mgham ka dva guli. 3 «Zgutsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

4 «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prək ka dzatá na mndu na wu kə'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. 5 Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəŋ, nda suɗatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həŋ. 6 Na gi nghay la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həŋ hlaftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi ɗekɗek prək ka dzata wu,» ka Pilat nda həŋ. 7 «Mamu zlaha ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghəŋani,» ka la Yahuda zlghanaftawi. 8 Snaŋta Pilat ta tsa gwaɗa ya, ka ksəglaftá zləŋ katakata, 9 Ka lamə tsi da daɓa həga. «Sagha ga ka na?» ka'a ɗawaŋta da Yesu. Sew zlghanaf a Yesu ta wani wa. 10 «Zlgha a ka ta wa ɗa wu? sana a ka kazlay: Laviŋlava yu ta zlighista, laviŋlava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. 11 «Haɗ sana skwi laviŋ ka ta ghəŋa i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ŋa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

12 Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ŋa zliŋta. «Ka zliŋzla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. 13 Snaŋta Pilat ta tsa gwaɗaha ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwaɗa Hebru. 14 Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəŋ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. 15 «Ŋa dzatá! Ŋa dzatá! Zləŋafta ta udzu» ka həŋ hlaftá wi. «Ka

zlәŋaghunafta yu ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda hәŋ. «Haɗ sana mghama ŋni ta ghәŋa Sezar wu, ka la mali ta ghәŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.» 16 Lagha Pilat ka vlaŋtá hәŋ ta Yesu ŋa zlәŋafta ta udzu.

Dalafta la sludzi ta Yesu ta udza zlәŋay

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá hәŋ ka klaghata. 17 Ka klә Yesu ta udzu ŋa zlәŋa ghәŋani, ka sabi ma huɗa luwa ŋa dza'a da sana vli ta hgә lu ka «vla ghudzifa ghәŋ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwaɗa Hebru. 18 Ma tsa vli ya zlәŋafta hәŋ ta Yesu ta udzu. Ka zlaŋanavatá hәŋ ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka hәŋ zlәŋamtá Yesu. 19 Vindafwa vinda ta skwi ka fagata kuni ta ghәŋa tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafta. 20 Nda ndәgha la Yahuda ta dzaŋaftá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zlәŋaf lu ta Yesu ya. Nda gwaɗa Hebru, nda gwaɗa Lateŋ, nda gwaɗa Grek vivindafta lu ta tsa skwi ya. 21 «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "I'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafta,» ka la mali ta ghәŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. 22 «Skwi ghada i'i ta vindafta ná, nda vinda,» ka Pilat zlghanaftawani ta hәŋ.

23 Tahula zlәŋafta la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá hәŋ ta lguthani, ka daganapta fwaɗ ta hәŋ ta hәŋ. Ka klaftá hәŋ ta dzampani ya gaf lu mantsa daga ta ghәŋ dikw ta haɗik kul haɗ iri tida ya guli. 24 «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ŋa ngha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahәŋ hahәŋ. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hәŋ manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá hәŋ ta lgutha
ɗa,
ka vzә hәŋ ta vindima ta
ghәŋa dzampa* ɗa kə'a
ya,
tsaya skwi maga la sludzi.

25 Ndusa nda tsa vli zlәŋaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. 26 Nghay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta ɗvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantsa: «Ma! Wya zwaŋa gha,» ka'a. 27 «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da taŋ.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

28 Tahula tsa, manda snaŋta Yesu kazlay: Nda kɗa inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata†!» ka'a,

* **19:24** Ngha ta Zabura 22:19. † **19:28** Ngha ta Zabura 22:16, 69:22.

ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri. 29 Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbuŋta ta wa dafa, ka tsghadafta fuŋta ta wa wubisima Yesu. 30 «Nda dza ghəŋa inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghəŋ, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

31 Baɗu luma madagala ŋa gi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ɗaway da Pilat ŋa ɓalanaptá sələha taŋ ŋa hligiŋtá həŋ ta udzu. 32 Ka lagha la sludzi da ɓalanaptá sələha tsa mnduha his zlaŋanava lu tavata Yesu ya. 33 Ta lagha həŋ ta Yesu, kə'a ka həŋ ná, nda ghada mtatani. Ka zlaŋtá həŋ ta ɓalanaptá sələhani. 34 Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ŋwazliɓ nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. 35 Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda ngha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwaɗani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlghafta kaghuni guli. 36 Magamaga tsa skwiha ya mantsa, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Haɗ ghudzifani dza'a ɓlanapta‡ lu dər turtuk wu kə'a ya. 37 Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha həŋ ta tsa mndu sliglanava§ həŋ nda gupa ya» kə'a.

Paɗamtá Yesu
Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

38 Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makɗekmakɗek kabga zləŋa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi ɗawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanaŋtá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. 39 Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghatá Yesu girviɗik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá laɓatá urdi ka hpuhpu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. 40 Ka klaftá həŋ ta mbla Yesu, ka masanavatá rɗi ka urdi, ka mbsamtá həŋ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta paɗə həŋ ta mnda taŋ. 41 Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləŋafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfiɗ ta kul walaŋta lu ta paɗamtá mndu mida. 42 Ndusa nana, ka həŋ ka paɗamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ŋa lami da Sabat.

‡ **19:36** Ngha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21. § **19:37** Ngha ta Zakari 12:10.

20

Ta haɗ Yesu ma kulu wa
Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

1 Wrək tgha gasərɗək baɗu
dəmas, ta kzau'kzau' a vli,
ka lagha Mari makwa ta
Magdala ta kulu. Kə'a kə'a
ná, taŋwalaghutaŋwala lu ta
klam ta wa tsa kulu ya. 2 Ka
sli'aftá tsi nda hwaya ka
laghwi slanaghatá i Simuŋ
Piyer nda tsa sana duhwal
ta ɗvu Yesu ya. «Klapkla lu
ta mbla Mghama mu ma
kulu, sna a ŋni ta vli fam lu
wu,» ka'a. 3 Ka sli'aftá i Piyer
nda tsa sana duhwal ya, ka
laghwi ta kulu. 4 Ka sli'aftá
həŋ his his nda hwaya. Tsaw
mal tsa sana duhwal ya ta
hwaya ka Piyer, ka tiŋlaghutá
tsi ta ɓhadaghata ta kulu.
5 Ɓhadaghatani má ŋa lamani,
lamə a wa. Ka ɓukwatá tsi
ka nghə dida. Kə'a kə'a ná,
wupay yeya ksufa ta haɗik.
6 Ka ɓhadaghatá Simuŋ Piyer
nda hul nda hul, ka lamə tsi
da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná,
wupay yeya ksufa ta haɗik,
7 nda tsa patak si wanam
lu ta Yesu ma ghəŋ ya. Tsa
patak ya ná, ma sana vli
tsaya ŋusafa guli kawadaga
nda tsa wupay ya a wa.
8 Ka lamə tsa duhwal si ta
ɓhadaghata taŋtaŋ ya kay
guli. Ka nghanatá tsatsi guli,
ka zlghaftá tsi. 9 Tsaw si ta
graf a həŋ ta skwi mna defteri
kazlay: Dza'a sli'agapsli'a
Yesu mataba gwal nda rwa
kə'a wa. 10 Ka vraghutá tsa
duhwalha his ya dzagha taŋ.

Maraŋta Yesu ta ghəŋani da
Mari makwa ta Magdala
Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

11 Ka nzaghutá Mari ma bli
ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta
taw tsi ta tsa taw ya ná, ta
ɓukwatá tsi ka nghə da tsa
kulu ya. 12 Ka nghaŋtá tsi
ta duhwalha Lazglafta his, ta
nzaku ma tsa vla si fatá mbla
Yesu ya. Sani nda tvə ghəŋ,
sani nda tvə səla. 13 «Nya ta
taw ka ní makwa na?» ka həŋ
nda tsi. «Mghama ɗa ya klagha
lu, sna a yu ta vli fam lu
wu,» ka'a nda həŋ. 14 Ta mnə
tsi ta tsaya, ka mbəɗavatá
tsi. Ka nghaŋtá tsi ta sana
mndu ta sladu hada. Tsat-
saf a tsatsi kazlay: Yesu ya
kə'a wa. 15 «Nya ta taw ka
ní makwa na? Wa ta zbə ka
na?» ka Yesu nda tsi. Na
mndu nda na gam na ya ka
tsatsi sizlay. «Mghama ɗa, ka
si kagha ta klaghata, mni-
hamna ta vli fam ka, ka dza'a
yu da klay» ka'a. 16 «Mari!»
ka Yesu hgaŋta, ka mbəɗavatá
tsi. «Rabum» ka'a nda tsi.
Manda mnay kazlay: Mnda
taghaɗiftá skwi kə'a ya nda
gwaɗa Hebru. 17 «Ma ŋiha ka,
ta laf a yu da Da ɗa karaku
wu, la da mnay ŋa zwanama
ɗa kazlay: Ta dza'a da Da ɗa
ta nzakway ka Da ghuni yu,
da Lazglafta ta nzakway ka
Lazglafta ghuni ya yu guli,»
ka Yesu nda tsi. 18 «Nda
ngha yu ta Mgham Yesu,»
ka Mari makwata Magdala
sli'afta ka laghwi da mnay ŋa
duhwalha. Ka rusu tsi ŋa taŋ
ta skwi mnana tsi.

Maraŋta Yesu ta ghəŋani da

duhwalhani
Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

19 Gahawu baɗu va tsa dəmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma həga. Ka ŋərzlaftá həŋ ta watgha kabga ta zləŋay həŋ ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zɗaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba taŋ. 20 Mnatani mantsa ya, ka maranaŋta tsi ta dzvuhani nda ŋwazliɓani ta həŋ. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghaŋər həŋ ta Mgham Yesu. 21 «Ka nza zɗaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantsa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda həŋ guli. 22 Tahula mnatani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuɓa,» kə'a vusludanaghatá həŋ. 23 «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha taŋ, dza'a planapla lu ta dmakuha taŋ. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha taŋ, haɗ lu dza'a planatá dmakuha taŋ guli wa,» ka'a.

Maraŋta Yesu ta ghəŋani da Tuma

24 Tsaw haɗ Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekw mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. 25 «Nda ngha ŋni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pɗakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta miviɗa pusa ta dzvuhani, ka ksaŋta ɗa nda ndəfiŋa ɗa ta vla tsa pusaha ya, ksaŋha yu guli nda dzva ɗa ta ŋwazliɓani wu, haɗ yu ta zlghafta ɗekɗek wa,» ka Tuma nda həŋ.

26 Tghas fitik tahula tsa, ka nzəglatá duhwalha Yesu ma həga, kawadaga Tuma nda həŋ baɗu tsa. Ka ŋərzlaftá həŋ ta watgha. Ka lamə Yesu da taba taŋ. «Ka nza zɗaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda həŋ. 27 «Wya dzvuha ɗa ksaŋksa nda ndəfiŋa gha, wya ŋwazliɓa ɗa guli, ksaŋksa nda dzva gha, ka zlaŋta ka ta dga ghəŋ, ka zlghafta ka nda ŋuɗuf,» ka'a nda Tuma. 28 «Kagha ta nzakway ka Mghama ɗa, kagha ta nzakway ka Lazglafta ɗa guli,» ka Tuma zlghanaftawi. 29 «Zlray gha ta zlghaftá tsa ɓa kabga nghaŋta gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlghaftá i'i, kul nghaŋtá həŋ ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kəl lu ka vindaftá na defteri na?

30 Ta traku mazəmzəm magəgla Yesu ta kəma duhwalhani kul vindaku ma na defteri na. 31 Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ŋa zlghafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwaŋa Lazglafta ya guli kə'a. Ka zlghafzlgha kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maraŋta Yesu ta ghəŋani da duhwalhani

1 Tsəɓakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drəfa Tiberyad. Wya kə'a maravata: 2 Ta nzaku i Simuŋ Piyer nda Tuma ta hgə lu ka

mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta haɗika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. 3 «Dza'a tuma klipa ɗa yu,» ka Simuŋ Piyer nda həŋ. «Nda sli'a aŋni mista gha guli,» ka hahəŋ guli nda tsi. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi, ka lamə həŋ da kwambalu. Kurzliŋ hana taŋ ndiri baɗu tsa, ksaf a həŋ ta klipi dər ka turtuk wa. 4 Tsaɗakwa vli gasərɗək, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drəf ya. Tsəmaf a duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. 5 «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda həŋ. «Haɗ'wu,» ka həŋ nda tsi. 6 «Wuɗadawa kadəŋa ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwi ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda həŋ. Ka wuɗadatá həŋ. Ka traptá həŋ ta tɗagafta kabga ndəghatani nda klipi. 7 «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta ɗvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snaŋta Simuŋ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sudĩŋsuɗa ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. 8 Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tɗa tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di'iŋaghu a həŋ katakata wa. Ka mitir dərmək yeya ri kaki nzakwa taŋ nda wa sgam. 9 Ta sli'agaptá həŋ ma kwambalu, kə'a ka həŋ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. 10 «Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda həŋ. 11 Ka lamə Simuŋ Piyer da kwambalu, ka tɗagaptá tsi dzibil ta tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ɓərzləzla ya. Dərmək nda hutaf mbsak hkən mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mantsa ya ná, ratsanap a ta tsa kadəŋ ya wa. 12 «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda həŋ. Haɗ ya mataba tsa duhwalha ya ta walaŋtá ɗawaŋta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna həŋ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. 13 Ka lagha Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganaftá həŋ, daganafha ta klipi ta həŋ guli. 14 Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

15 Tahula zuta taŋ ta skwa zay, ka Yesu mantsa: «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Ɗvuɗva ka ta i'i, ka malaghutá ŋa nanaha na ra?» ka'a ɗawaŋta da Simuŋ Piyer. «Aŋi Mghama ɗa, nda sna kagha kazlay: Ta ɗvay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlghanaftá wani. «Ka ngha ka ta zwana tuwakha ɗa,» ka Yesu nda tsi. 16 «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Ɗvuɗva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «Aŋi Mghama ɗa! Nda sna kagha kazlay: Ta ɗvay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka ngha ka ta tuwakha ɗa,» ka Yesu nda tsi. 17 «Simuŋ zwaŋa Yuhwana! Ta ɗvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən. Ka kuzlanaftá tsi ta Piyer ta

ŋuɗuf na tsa ɗaway Yesu ka mahkən kazlay: Ta ɗvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama ɗa, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta ɗvay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka ngha ka ta tuwakha ɗa,» ka Yesu nda tsi. 18 «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghəŋa gha ta hba ɓanava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha ŋa nzɗaghafta sana mndu ta ɓanava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. 19 Tsa gwaɗaha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ŋa vla glaku ŋa Lazglafta ya mnə tsi. «Mbaɗa mista ɗa,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya ɗvu tsi

20 Kə'a ka Piyer mbəɗavata ná, ta saghasa tsa duhwal ɗvu Yesu ya mista taŋ. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata taŋ ka za skwa zay, ka ɗaw tsi kazlay: Mghama ɗa! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. 21 «A ki na duhwal na tama Mghama ɗa, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simuŋ Piyer nda Yesu, nghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. 22 «Ka nzanza nda hafu ha ka vrakta ɗa, ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na? Sli'a kagha mista ɗa ŋa gha ɓa,» ka Yesu nda tsi. 23 Ka tutá tsa gwaɗa ya mataba gwal zlghay nda ŋuɗuf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ŋa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzanza nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

24 Va na duhwal ta mna na gwaɗaha na ta vindafta. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwaɗani kə'a.

Dzatá ghəŋa gwaɗa

25 Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ŋafŋa ghəŋa haɗik ta tsa defteriha má dza'a vivindafta lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

1 Ari Ŋərma ɗa Tawfilus,

Ma taŋtaŋa deftera ɗa ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi ŋa mnduha daga ma zlraftani, 2 ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kɗaku tsi ka ŋlaghatá ta luwa na, vlaŋvla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. 3 Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ŋa taŋ nda tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranaŋ tsi ta həŋ ŋa granaftá həŋ kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwaɗmbsak fitikani ta mamaranaŋtá vgha ta həŋ, ka mna gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. 4 «Yaha kuni zaghuta di'iŋ nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ, manda ya snaŋ kuni ma wa ɗa,» ka'a vlaŋta zlahu ta həŋ ma sana fitik ta zə həŋ ta skwa zay. 5 «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a nda həŋ.

6 «Mghama ɗa, ma na fitik na dza'a sladanafta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya ɗawaŋta da tsi.

7 «Nghaghunaŋ a snaŋta ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. 8 Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa ghuni. Ŋa nzakwa ghuni ka masləmtsəka ɗa ma luwa Ursalima, nda ya ta hadîka Zudiya, nda ya ta hadîka Samari, nda ya ta kɗavakta ghəŋa hadîk demdem,» ka Yesu nda həŋ. 9 Tahula mnata Yesu ta tsa gwaɗaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghaynghay hahəŋ demdem, ka zamtá tsi ma ghwayak ta wa ira taŋ. 10 Ta tsa fitika pghata taŋ ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata həŋ nda suɗata lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ. 11 Ka həŋ nda həŋ mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka həŋ.

12 Ka sli'aftá tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytuŋ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkənmbsak ta magata lu ta mbaɗa manda sli'afta hada. 13 Ɓhadaghata taŋ da Ursalima, ka ŋlaghatá həŋ da sana dzuguvi banagha lu ta ghəŋa sana həga, ma vli sunə həŋ ta tska vgha. Wya tsa hahəŋ ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwaŋa Alfe, nda

Simuŋ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwaŋa Yakubu, na həŋ.
14 Hahəŋ demdem, ta tskay həŋ ta vgha inda fitik ŋa maga du'a. Kawadaga heŋ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.
15 Baɗu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə həŋ ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta magay həŋ ta dərmək nda hisambsak. Ka Piyer sli'avata mataba taŋ mantsa: 16 «Zwanama ɗa, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuɓa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghəŋa Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ŋa mnduha ya ta ksaftá Yesu ya. 17 Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. 18 Nda tsa tsedi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dəɗagatá tsi nda ga ma ghəŋghəŋ ka pslutá huɗani pɗah. Mbəlaɓaɓ, ka harani saghwi ta daɓi.
19 Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl həŋ ka tsanaftá hgu ta tsa vwah ya nda gwaɗa taŋ ka "Hakəldama," manda mnay kazlay: Vwaha nasa kə'a ya.
20 Wya skwi ta dzaŋə lu ma deftera Zabura:
"Dza'a nuna həgani ka kufik,
haɗ mndu dza'a nzamta mida wa."
Ka'a guli na:
"Sana mndu dza'a klafta slnani* kə'a," na skwi nda vinda ma defteri.†
21-22 Tsaya tama, ɗina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ŋa nzakway ka masləmtsəka sli'agapta ya sli'agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gɗata ta dza'a mista mu ta inda haɗikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zlrafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kəl lu ka kləgadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka'a.
23 Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusufu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həŋ.
24 Ka ndəɓə həŋ ta dzvu, ka həŋ mantsa: «Mghama ɗa, nda sna kagha ta ŋuɗufa inda mnduha. Maraŋnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, 25 ŋa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaŋ tsi ya,» ka həŋ. 26 Ka vzə həŋ ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwaŋpɗə ndeŋ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuɓa

1 Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ŋa ghunay tets ma vlaka turtuk. 2 Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga

* **1:20** Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8.
† **1:20** Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

nzamə həŋ ya. 3 Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəŋa taŋ turtuk turtuk. 4 Ka ndaghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuɓa. Ka gi gwaɗə həŋ ta gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha manda ya vlaŋ Sulkum ta həŋ ŋa gwaɗay.

5 Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi'amta ma dina la Yahuda ta sli'akta ta inda hadîkha ta ghəŋa hadîk. 6 Snaŋta taŋ ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli'adaghatá həŋ ŋərɓisl, ka ndərmim həŋ katakata, kabga inda taŋ ta sna skwi ta gwaɗə gwal zlghay nda ŋuɗuf nda gwaɗa taŋ ya ta gwaɗə həŋ. 7 Ka ndərmim həŋ nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həŋ mantsa: «Inda na mnduha ta gwaɗa na gwaɗa na ná, la Galili a həŋ kay ra? 8 Wa kə'a magaku ta kəl inda amu ka snaŋtá skwi ta gwaɗə həŋ nda vərɗa ŋa mu ma gwaɗa ɓa? 9 Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli'akta ta hadîka Partes, nda ya ta hadîka Medi, nda ya ta hadîka Elam. Mamu gwal ta sli'akta ta hadîka Mezaputami, nda hadîka Zudiya, nda Kapadwas, nda Puŋ, nda hadîka Asiya tani. 10 Mamu gwal ta hadîka Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireŋ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli'afta daga ta hadîka Ruma guli. 11 Mamu gwal ta hadîka Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwaɗaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həŋ ta ghəŋa glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həŋ. 12 Ka ndərmim həŋ katakata, snəgla a həŋ ta skwi ŋa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həŋ mataba taŋ. 13 «Nda ghuya həŋ,» ka sanlaha ka ghuɓasa həŋ.

Mna gwaɗa Piyer

14 Ka sli'aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwaŋpdə ndeŋ ya, ka klaŋtá tsi ta lwi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləməŋ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dîna ta skwi ta magaku. 15 Na mnduha na ná, ghuya a həŋ manda tsa ta grə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlaŋ vli. 16 Gwaɗa anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

17 "Ma kɗavakta fitik ná, wya
skwi dza'a magaku, ka
Lazglafta:
Dza'a pghadapgha yu ta
Sulkuma ɗa ta ghəŋa
inda mnda səla,
ŋa nuta zwana zgwana ghuni
nda kwagha ghuni ka an-
abiha.
Ka mazəmzəm dza'a gwaɗa
yu ta gwaɗa
ŋa duhwalha ghuni.
Nda ma suni dza'a gwaɗa yu
ta gwaɗa
ŋa la halata mnduha ghuni.
18 Mantsa ya nzakwani,

dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma ɗa
ta ghəŋa kwalvaha ɗa ka zgwana
nda la ka mi'aha tani.
Ma tsa fitik ya,
dza'a nzakway həŋ ka la anabi.
19 Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi
ma ghuvaŋata luwa,
nda ŋizla mazəmzəmha ta hadîk.
Dza'a mamu us,
dza'a mamu vu nda ɗukwakwa dîŋ,
20 tdîk dza'a mbəɗavafta fitik.
Ma kɗaku fitik dagala ta nzakway ka fitika
Mgham Yesu ka sagha,
ghəw manda us dza'a mbəɗavafta tili.
21 Mantsa tama,
inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
nda fatá ghəŋ tida ná,
dza'a mbaku*,"» ka'a.

22 «Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret na tsa mndu maraghunaŋ Lazglafta ta ga Mghamani, ma magayni ta mandərmimi, nda ŋizla mazəmzəmha kavghakavgha mataba ghuni, manda va ya snaŋ vərɗa kaghuni ya. 23 Vlaghunavla lu ta tsa mndu ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta manda va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta kuratá tsi. Ka zləŋaftá kuni ta Yesu. Ma zləŋafta ghuni nda ma dzva gwal kul zləŋa Lazglafta. 24 Ka sli'aganaptá Lazglafta, ka kliginta ma ghuya ɗaŋwa mtaku, kabga haɗ mbrakwa mtaku ŋa ŋanata wa. 25 Wya ka Dawuda mnuta ta ghəŋani:

"Ta nghay yu ta Mgham inda fitik ta kəma ɗa, ta nzaku nda ga zeghwa ɗa.
26 Tsaya ta ghunanaftá ŋuɗufa ɗa,
kəl yu ka fa laha rfu.
Dər má nda nza yu ka mndu dza'a mtaku ná,
dza'a mbi'ay yu ta vgha nda fatá ghəŋ,
27 kabga zlanata a ka ta hafa ɗa ma vla gwal nda rwa wu,
zlaŋta a ka ta i'i ta nzakway ka ŋərma mnda gha ŋa rwuta ma kulu wu,
28 kagha ta marihatá tva hafu.
Dza'a ndəghiɗifndəgha ka nda rfu
ma nzakwa gha tavata i'i†"» kə'a, ka'a.

29 Ka Piyer sganaghata mantsa: «Zwanama ɗa, mutsafmutsa yu ta na fitik na ŋa mnaghunata tsiɗiɗ ta gwaɗa ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka paɗamta lu. Ta teke'a kulani dər gitana. 30 Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay: Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda waɗanata kazlay:

Dza'a fafa ta sana mndu mataba zivrani
ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi‡ ya kə'a.

31 «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza'a magaku. Tsaya

* **2:21** Yuwel 3:1-5. † **2:28** Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ **2:30** Ngha ta Zabura 132:11.

kəl tsi ka mna gwaɗa ta ghəŋa
sli'agapta Kristi kazlay:
Zlana a lu ma vla nzakwa
gwal nda rwa wu,
rwu a slu'uvghani ma kulu
wu§ kə'a ya.
32 «Tsa Yesu gwaɗə yu ya
ná, Lazglafta ta sli'aganapta
ma mtaku. Nda nza aŋni
demdem ka masləmtsəkani.
33 Ka kapanaftá Lazglafta ka
nzanata nda ga zeghwani.
Ka zlghafta tsi da Da ta tsa
Sulkum nda ghuɓa tamaf
lu ta imi ta zləməŋ ya, ka
pghaŋnaghatá tsi. Tsaya skwi
ta nghə kuni nda ya ta snə
kuni ndanana ya. 34 Dawuda
ka ghəŋani a ta lafi ta luwa
mndani wa. Tsaw wya skwi
mna tsi:
"Ka Mgham Lazglafta nda
Mghama ɗa ná,
sawi nzata nda ga zeghwa ɗa,
35 ha ka nanafta ɗa ta
ghumaha gha
ka skwa ta diŋlay səla gha,* "
ka'a.
36 «Ka snaŋsna la Isra'ila
kahwathwata kazlay, tsa
Yesu dalaf kuni ta udzu ya
kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka
Mgham, ka Kristi kə'a guli,»
ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dəmbu' hkən

37 Na snaŋta tsa mnduha ya
ta tsa gwaɗaha gwaɗa Piyer
ya ná, ka kɓanaftá tsi ta həŋ.
«Zwanama, nu ka ŋni dza'a
magay tama?» ka həŋ nda i
Piyer nda sanlaha ma gwal
ghunay. 38 Ka Piyer nda həŋ
mantsa: «Mbəɗanafwambəɗa
ta tva nzakwa ghuni, ka
magafta inda kaghuni ta
batem ma hga Yesu Kristi,
ŋa plighunista Lazglafta ta
dmakuha ghuni, ŋa vlaghu-
natani ta Sulkum nda ghuɓa.
39 Tsa ta ta imi ta sləməŋ
taghunaf Lazglafta ya ná, ŋa
kaghuni nda zwana ghuni,
nda gwal di'iŋdi'iŋ, nda
ndəghata mbsaka gwal dza'a
hagakta Mgham Lazglafta
tani ya,» ka'a.
40 Ndaɗa a sanlaha ma
gwaɗaha manaŋ Piyer, ka vla
hiɗaku nda mbraku ŋa taŋ
wa. «Tsu'afwatsu'a ta mbaku
ka sli'apta kuni mataba gwal
nda zaɗa,» ka'a nda həŋ.
41 Nda ndəgha gwal ta zl-
ghaftá tsa gwaɗa Piyer baɗu
tsa ya. Ka maganaftá lu ta
batem ta həŋ. Tsa mnduha
ta sgavaghata ta ghəŋa gwal
zlghay nda ŋuɗuf baɗu tsaya
ná, ta magay həŋ ta dəmbu'
hkən.

Nzakwa gwal zlghay nda ŋuɗuf

42 Inda tsa mnduha ya ná,
ta gɗata ta ŋavata ka sna skwi
ta taghə gwal ghunay həŋ.
Ta ŋavaŋa həŋ ka guya vgha
nda zwanama. Ta ŋavaŋa
həŋ guli ka guya ghəŋ ta
ghəŋa skwa zay†, nda ya ma
vla maga du'a. 43 Ka zləŋ
inda mnduha ta zləŋ, kabga
nda ndəgha mandərmimi
nda mazəmzəmha ta magata
Lazglafta nda ma gwal
ghunay. 44 Inda gwal zlghay
nda ŋuɗuf ná, tets ka skwa

§ **2:31** Ngha ta Zabura 16:10. * **2:35** Ngha ta Zabura 110:1. † **2:42** Ngha ta Lukwa 22:19.

turtuk guya ta ghəŋa taŋ. Inda skwa taŋ guli ná, ka skwa turtuk ta dguvusta həŋ ta vgha taŋ. 45 Ta dzawap dzawa həŋ ta skwiha taŋ ŋa daguvusta taŋ ta tsedani, taɓ ta ɗaŋwa dər wa mataba taŋ. 46 Inda fitik həŋ ta tskavata ma həga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata həŋ ka za skwa zay ma watgha taŋ. Nda rfu nda rfu, nda ŋuɗuf turtuk ta za həŋ. 47 Ta zləzlvay həŋ ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta həŋ. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta mbanafta tsi ta ghəŋa ghuɓa taŋ.

3

Mbanaftá sana mndu nda raghwa səlani

1 Ma sana fitik, ka sli'aftá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da həga Lazglafta da maga du'a ta nzemndi hkən ta fitik hawu. 2 Ndusa nda watgha tsa həga Lazglafta ta hgə lu ka «watgha dina» ya, mamu sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ŋa gatá skwi da gwal ta lami da tsa həga Lazglafta ya. 3 Ka nghaŋta tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa həga ya. Ka gatə tsi ta skwi da həŋ. 4 «Ngha ta aŋni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. 5 Ka nzatá tsi ka ngha həŋ, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da həŋ, ka'a ma ghəŋani. 6 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər tsedi, dər dasu, haɗ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'afsli'a gha, ka mbaɗa ka ta mbaɗa!» 7 Ka'a ka ksafta ta dzva zeghwi, ka sli'anafta. Gi hadahada, mutsafta səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. 8 Gi vɗuk, sli'aftani tsa ka sladata. Ka mbaɗə tsi ta mbaɗa. Ka lamə həŋ kawadaga da həga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlva Lazglafta. 9 Inda mndu ná, nda ngha ta mbaɗayni ta mbaɗa, ka dza'a nda zləzlva Lazglafta. 10 Tsəmafta taŋ kazlay: Tsa mndu ta gɗata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha həga Lazglafta ta nzakway dina yeya kə'a, ka hluta zləŋ ta həŋ, ka ndərmim həŋ nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwaɗa ma həga Lazglafta

11 Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta həŋ ma rmak, ta hgə lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim həŋ nda ndərmima demdem. 12 Na nghay Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbatá na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aŋni, manda skwi aŋni ta mbanaftá na mndu na nda mbrakwa ŋni? Ndi'a ta vgha ŋni nda Lazglafta ta mbanaftá na mndu na

ra? 13 Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidzíha mu ta maraŋta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəŋa ghuni ka mblanaftá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliŋwa na mndu na kə'a ya. 14 Kaghuni, vziŋvza kuni ta mndu ya nda ghuɓa, mndu ya tɗukwa, ka laghu kuni ɗawaftá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. 15 Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agapta sli'agap tsi ya ná, nda nza aŋni ka masləmtsəkani. 16 Ma fatá ghəŋa ŋni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaftá na mndu ta nghə kuni snaŋ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəŋ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsafta mbaku guzlindiliŋ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

17 «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snaŋta magata kuni. 18 Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəŋa skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta ɗaŋwa kə'a. 19 Mbəɗanafwa nzakwa ghuni, ka mbəɗavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. 20 Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ŋa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. 21 Ndanana karaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbəɗavafta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuɓa. 22 Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ŋa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. 23 Inda mndu dza'a kwal kul sna gwaɗa tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. 24 Kahwathwata ná, mnaŋnamna inda la anabi, zlraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwaɗa ta na fitika amu gitana na. 25 Ka ŋa ghuni taghunafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ nda ma wa la anabi. Ka ŋaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. 26 Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunaŋtá kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ŋa tfaghunaghatawi, ka mbəɗaghunafta ŋa zlaŋtá ghwaɗaka skwi ta magə

* **3:23** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † **3:25** Ngha ta Zlrafta 22:18, 26:4.

kuni,» ka Piyer.

4

1 Tata gwaɗa i Piyer nda
mnduha, nda sli'adaghata
la mali ta ghəŋa gwal dra
skwi ŋa Lazglafta, nda gwal
ta ngha həga Lazglafta, nda
la Sadukiya. 2 Ta kuzlaŋta
ta ŋuɗufa taŋ tsa skwi ta
taghə i Piyer nda Yuhwana ŋa
mnduha kazlay: Sli'agapsli'a
Yesu ma mtaku, manda tsaya
dza'a sli'agapta mnduha guli
ma mtaku kə'a ya. 3 Ka hlaftá
həŋ ta i Piyer, ka pghamta ma
gamak ŋa hanay hada, kabga
nda kuza vli. 4 Tsaw mataba
tsa gwal ta snaŋtá tsa gwaɗa
gwal ghunay ya, nda ndəgha
həŋ ta zlghafta. Ta magay
mbsaka taŋ ta dəmbu' hutaf.

5 Gamahtsimani, ka tska-
vata gwal dagaladagala
mataba la Yahuda, nda la
galata mndu, nda gwal ta
tagha zlahu ŋa mnduha ma
luwa Ursalima. 6 Mataba taŋ,
hada i Hana, ta nzakway ka
mali ta ghəŋa gwal dra skwi
ŋa Lazglafta, nda Kayifa, nda
Yuhwana, nda Alegzandra,
nda inda hamata mndəra
gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta.
7 Ka hlagaptá həŋ ta i Piyer
nda Yuhwana ma gamak ka
hladaghata ta kəma taŋ. Ka
həŋ mantsa: «Nda mbrakwa
wa, nda hga wa, magata
kuni ta tsa skwi ya na?»
ka həŋ ɗawaŋta. 8 Piyer ya
tani, nda ndəgha tsatsi nda
Sulkum nda ghuɓa. Ka'a
nda həŋ mantsa: «Ari wa
gwal dagaladagala ta ghəŋa
mnduha, nda la galata mndu!
9 Wana gita, ta ɗaway lu
da aŋni ta ghəŋa skwi ɗina
magana ŋni ta mndu si nda
raghwa. Ta ɗaway lu da
aŋni ka waka ya mndu ya
magay kəl tsi ka mbafta.
10 Mantsa nzakwani, ɗina ka
snaghunamta, mantsa ya ŋa
inda la Isra'ila guli. Na mndu
ta sladu ta kəma ghuni na
ná, nda mbrakwa hga Yesu
Kristi, mnda la Nazaret, ya
dza kuni ta udza zləŋay, ka
sli'aganaptá Lazglafta ma
mtaku ya, mbafta tsi. 11 Ta tsa
Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wuɗidiŋ kaghuni
gwal ba həga
ta nzakway ka palaka
tughwa həga* kə'a ya.

12 Ma tsatsi ta mutsakwa
hafu, kabga haɗ sana mndu
ta ghəŋa tsatsi vlaga Lazglafta
ta ghəŋa haɗik tender ŋa mba
amu wu,» ka'a.

13 Ka ndərmim tsa gwal da-
galadagala ta tskavata ya ta
tatá us ta ira i Piyer nda Yuh-
wana. Ka nghə həŋ guli ná,
má si ka gratá mndu həŋ,
dzaŋa a dzaŋa taŋ wa. Gwal
tani ta dza'a mista Yesu ya ka
hahəŋ ta gray. 14 Ta nghə həŋ
guli ná, wya tsa mndu nda
mba ya ta sladu ta kəma taŋ,
haɗ sana skwi laviŋ həŋ ta
mbəɗay wa. 15 Ka ghunigiŋtá
həŋ dzibil ta i Piyer nda Yuh-
wana ma tsa həga dzra gwaɗa
ya, ka nzatá hahəŋ hahəŋ ka
dzra gwaɗa ta ghəŋa taŋ. 16 Ka
həŋ mantsa: «Waka mu dza'a
magay nda na mnduha na

* **4:11** Ngha ta Zabura 118:22.

na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahəŋ ta magatá tsa mazəmzəm ya kə'a, laviŋ a amu ta waɗay guli wa. 17 Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta həŋ, yaha həŋ walglaŋta gwaɗa ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,» ka həŋ.

18 Ka hgəgladamtá həŋ ta i Piyer, ka davanaghata həŋ. Ka həŋ mantsa: «Yaha kuni walglaŋta gwaɗaŋtá gwaɗa ta Yesu, dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,» ka həŋ nda həŋ. 19 Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ŋaghuni ka zlaŋta ŋa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ŋa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəŋa ghuni ta gumani. 20 Aŋni ta ŋni, laviŋ a aŋni ta hafta wi kul haɗ ta gwaɗa ta ghəŋa skwi ya nghaŋ aŋni nda ira ŋni, nda ya snaŋ aŋni nda sləməŋa ŋni wu,» ka həŋ. 21 Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həŋ ka zliŋtá həŋ, haɗ skwi mutsaf həŋ prək ka hamtá həŋ ta ghəŋa skwi maga həŋ wa. 22 Tsa mndu mbanaf lu nda mazəmzəm ya ná, ta malay imani ta fwaɗ mbsak.

Du'a gwal zlghay nda ŋuɗuf

23 Tahula zliŋtá i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá həŋ ka laghu slanaghatá graha taŋ ma ghuɓa taŋ. Ka rusanaftá həŋ ta inda skwi mnana la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ta həŋ. 24 Na snaŋta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta həŋ ya, ka gwaftá həŋ ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Mghama ɗa, kagha ta zlaganaptá luwa nda haɗik, nda drəf, nda inda skwiha ma həŋ. 25 Kagha ta gwaɗagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

"kabgawu ta kəl na mnduha
na ka baruvtá vgha?
Kabgawu ta kəl həŋ ka ndan-
danaku ka bətbət?
26 Hbafhba mghamha ta
ghəŋa haɗik
ta vgha ŋa vulu.
Guyafguya gwal nda mbra ta
wi
ta ghəŋa Mgham Lazglafta
nda ya
ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi
ta wi†" kə'a ya.

27 Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwaŋəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha ya nda ghuɓa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. 28 Skwi ya kumaŋ ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həŋ. 29 Ndanana Mghama ɗa, ngha ka həŋ ta lma aŋni ɓa. Vlaŋvla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwaɗa gha nda tatá us ta iri. 30 Maraŋ mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul ɗughwanaku, maga ta mazəmzəmha, nda

† **4:26** Ngha ta Zabura 2:1-2.

mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghuɓa,» ka həŋ. 31 Manda kɗakwa taŋ ta ndəɓatá tsa dzvu ya, ka ghudzavaftá tsa vli tskava həŋ ya. Ka ndəghaftá həŋ demdem nda Sulkum nda ghuɓa, ka mnə həŋ ta gwaɗa Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlghay nda ŋuɗuf ta skwa taŋ

32 Inda tsa gwal zlghay nda ŋuɗuf ya, ka skwa turtuk ŋuɗufa taŋ, ka skwa turtuk ndana taŋ guli. Haɗ mndu ya ta mnay kazlay: Ŋa ɗa yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa taŋ. 33 Nda kuzla nda kuzla ta gwaɗa gwal ghunay ta gwaɗa ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfə Lazglafta ta wi ta ghəŋa taŋ demdem. 34 Mataba taŋ, haɗ ya ta pɗata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da həŋ, nda həga da həŋ mataba taŋ ya ná, ta dzawiŋ dzawa həŋ ka hlaktá tseda skwi ya dzawiŋ həŋ 35 ka vlaŋtá gwal ghunay. Mbaɗa lu ka dgay ŋa inda mndu taɓta skwi ya ɗvaŋ mndu ŋa maga slnani nda tsi. 36 Manda Yusufu, ta nzakway tekw ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hgani ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwaŋa ufa vgha» kə'a ya: 37 Ka skwaptá tsatsi ta ŋani vwah, ka klaktá tsedani ka vlaŋtá gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

1 Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa taŋ Safira. Ka skwaptá hahəŋ ta vwaha taŋ guli. 2 Ka dzraftá həŋ nda markwa taŋ, ka ɗifanaghutá tsa tsedi ya, ka klaktá pɗakwani, ka vlaŋtá gwal ghunay. 3 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlanaŋtá ŋuɗufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuɓa, ka ɗifanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? 4 Ta kul skwaptá ka ná, ka ŋa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ŋa gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ŋa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ŋa Lazglafta,» ka'a. 5 Na mnata lu ta tsa gwaɗa ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snaŋtá tsa skwi ya. 6 Ka sli'aftá duhwalha, ka ɗahamta, ka klaghata paɗamta.

7 Tahula luta awa hkən manda paɗamta, ka lamə markwa taŋ, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. 8 Ka piyer nda tsi mantsa: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «Aŋi, mantsa ya skwapta ŋni,» ka tsa marakw ya. 9 Ka Piyer mantsa «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta paɗamtá zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha

guli,» ka'a. 10 Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá həŋ, ka laghwi da paɗamta tavata zə'ala taŋ. 11 Ka ksaftá tsi ka zləŋ ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, nda hamata sanlaha ta snaŋtá tsa skwi ya.

Mazəmzəmha kavghakavgha

12 Nda ndəgha mazəmzəm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlghay nda ŋuɗuf ta tskavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumuŋ. 13 Haɗ sana mndu ta guya vgha nda həŋ wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta həŋ. 14 Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgha Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəŋa taŋ. 15 Ta hlakhla lu ta gwal kul ɗughwanaku, ka pghatá həŋ ta wa tvi ta kativiŋ nda ya ta pəta, ŋa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma həŋ ta labə tsi ta tvi. 16 Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanaftá Ursalima ta hlakta gwal kul ɗughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwaɗaka sulkum, ka mbambafta həŋ demdem.

Giri ŋa gwal ghunay

17 Mbaɗa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. 18 Ka sli'aftá həŋ ka hlaftá gwal ghunay, ka pghamtá həŋ ma gamak. 19 Girviɗik, ka gwaniŋtá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hliginŋtá gwal ghunay mida. 20 Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da həga Lazglafta ka mna kuni ta gwaɗa ta ghəŋa tsa lfiɗa hafu ya ŋa mnduha,» ka'a. 21 Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwaɗa ya ka sli'aftá həŋ bit tgha ka laghwi da həga Lazglafta ka tagha skwi ŋa mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ŋa dzra gwaɗa. Ka ghunaftá həŋ ta mnduha ŋa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. 22 Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kuɗataŋ haɗ həŋ ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata həŋ da mnay ŋa taŋ. 23 Ka həŋ mantsa: «Ta lagha aŋni kay ná, tɗetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla taŋ. Buts ka ŋni gunatá tgha ná, kuɗataŋ, haɗ mndu mida wu,» ka həŋ. 24 Na snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa ya ná, nda ndərkawa ka i mghama ngha həga Lazglafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nzata. Snəgla a həŋ ta skwi ŋa mnay wa. Ka həŋ mantsa: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka həŋ ɗaɗawavusta. 25 Tata tsa ndanə ya həŋ, ka sagha sana mndu da mnay ŋa taŋ. Ka'a

mantsa: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma həga Lazglafta ta tagha skwi ŋa mnduha,» ka'a nda həŋ.

26 Ka sli'afta tsa mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ŋa hlakta həŋ. Ka mbraku mbrakwa a hlakta həŋ ta həŋ tama wu, kabga ta zləŋay həŋ ta zləzlərtsata mnduha ta həŋ. 27 Hlakta taŋ ta həŋ, ka hladaghatá həŋ ta həŋ ta kəma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mantsa: 28 «Lmaf a ŋni ta kaghuni ka taghəgəltá skwi ŋa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tiŋtá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzaŋnamtá tɓaŋ ma lwi ta gwaɗa ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda həŋ. 29 Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwaɗa da Lazglafta ka ya da mnduha. 30 Lazglafta dzidzíha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zləŋafta ghuni ta udzu ya. 31 Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, ŋa vla tvi ŋa mnduha la Isra'ila ŋa mbəɗanafta taŋ ta nzakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta platá dmakwa taŋ. 32 Aŋni, kawadaga nda Sulkum nda ghuɓa, ya ta vlə Lazglafta ŋa gwal ta sna gwaɗani ya ná, masləmtsəka tsa skwi ya aŋni,» ka həŋ.

33 Ka kuzlanaftá tsi ta ŋuɗuf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay həŋ má ta zaɗanatá tsa gwal ghunay ya. 34 Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. 35 Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, ɗaswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ŋa na mnduha na. 36 Di'iŋaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgə lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Haɗ mndu taɓta i'i wu kə'a. Ta magay mnduha ta fwaɗ dərmək ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta haɗ lu tata gwaɗa tida wa. 37 Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. 38 Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magaŋ kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa həŋ ta na skwi na katsi, mamu kɗavaktani. 39 Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviŋta a kuni ta lɓanata wa. Ɗaswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda həŋ.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwaɗani ya. 40 Ka hgəgladamtá həŋ ta tsa

gwal ghunay ya da həga, ka ɗgaptá həŋ. «Yahayaha kuni walglaŋta gwaɗaŋtá gwaɗa nda hga Yesu,» ka həŋ nda i Piyer. 41 Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya ɗaŋwa ta ghəŋa Yesu, ka Lazglafta nda aŋni, ka həŋ. 42 Inda fitik tama, zlana a həŋ ta tagha skwi ŋa mnduha, nda mna gwaɗa ta ghəŋa Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfáŋ ŋa kataŋtá gwal ghunay

1 Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka ŋaɗ la Grek ta ghəŋ ta ghəŋa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha taŋ. 2 Ka hgaftá tsa gwal ghwaŋpɗə his ya ta inda gwal zlghay nda ŋuɗuf. Ka həŋ mantsa: «Ra a ka zlanata aŋni ta mna gwaɗa Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. 3 Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfáŋ mataba ghuni, gwal nda ɗifil ma ghəŋa taŋ, ka zlanaŋta ŋni ta tsa slna ya ta həŋ. 4 Aŋni ya, ka dihavata ŋni ka maga du'a nda mna gwaɗa Lazglafta,» ka həŋ. 5 Ka zɗəganatá tsa gwaɗa ya ta inda mnduha. Ka zabaptá həŋ ta i Atiyen, ta nzakway ka vərɗa mnda zlghay nda ŋuɗuf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuɓa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Aŋtakiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. 6 Ka hlaktá həŋ ta həŋ maranaŋtá gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəŋa taŋ nda fanaghatá dzvu ta həŋ.

7 Ka sgavaghatá tuta gwaɗa Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi ŋa Lazglafta katakata ta faftá ghəŋa taŋ ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

8 Ka zɗanaŋtá Lazglafta ta huɗi ta Atiyen, ka vlaŋtá mbraku, ka magə tsi ta mazəmzəmha nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. 9 Ka sli'avaftá sana mnduha, ka zlərɗawi nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda həŋ. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Sireŋ, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, həŋ. 10 Tsaw laviŋ a həŋ ta ŋrapta nda gwaɗa wu, kabga vlaŋvla Sulkum nda ghuɓa ta ɗifil ta Atiyen. 11 Ka baraftá həŋ ta sanlaha ma mnduha, ŋa mnay taŋ kazlay: Nda sna aŋni ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. 12 Mantsa ya, ka sli'anaftá həŋ ta ghəŋ ta dəmga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valaftá həŋ ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha taŋ. 13 Ka hlaftá həŋ ta tsakalawi. Ka həŋ

mantsa: «Haɗ na mndu na ta zlaŋtá raza həga Lazglafta mu nda ghuɓa, nda zlaha Musa tani wa. 14 Nda sna ŋni ta mnayni kazlay: Dza'a dzaɓiŋdzaɓa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbəɗanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka həŋ. 15 Ka pghaftá inda tsa gwal ma tsa həga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay həŋ, ka mbəɗavaftá kumani manda ŋa duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwaɗa Lazglafta

1 Ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwaɗə lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. 2 Ka Atiyen mantsa: «Zwanama ɗa nda dadaha ɗa, maranaŋmara Lazglafta dagala ta ghəŋani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta haɗika Mezaputami ya, ma kɗə tsi ka laghwi da nzata ma luwa Haraŋ. 3 Ka'a nda tsi mantsa: "Zlaŋzla ta haɗika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta haɗik ya dza'a maraghata yu*," ka'a. 4 Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlaŋtá haɗika Kaldiya ka laghwi da nzata ma luwa Haraŋ. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwi da nzata ma na haɗik ta nzaku kaghuni mida gitana na. 5 Ma tsa fitik ya, haɗ vli vlaŋ Lazglafta ka ŋani dər ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta sləməŋ kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na haɗik na, ŋa nzakwani ka ŋa gha, nda ya ŋa zivra gha tani kə'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwaŋ karaku wa. 6 Ka'a nda tsi guli mantsa: "Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana haɗik ma mayəm, ŋa dulay lu ta həŋ, ka ga vu'a ŋa taŋ hada ka vaku fwaɗ dərmək. 7 I'i dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula həŋ ya guli. Tahula tsa, ŋa sli'afta taŋ ka saghwi da tsəlɓu ma ghuva ɗa ma na vli na†," ka'a. 8 Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsiŋtá fafaɗ, na ŋizla tsa dzratawi ya. Tsaya kəl Abraham ka tsanatá fafaɗa zwaŋani Izak baɗu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanatá tsi ta ŋa Yakubu. Yakubu guli, ka ɗatsanatá tsi ta ŋa zwanani ghwaŋpɗə his, ta nzakway ka dzidzíha mu ya.

9 «Ka drə dzidzíha mu ta Yusufu, ka skwaptá həŋ. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. 10 Ka klaptá tsi ma ɗaŋwani, ka vlaŋtá ɗifil ŋa gwaɗa nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zɗəganatá tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ŋumna haɗika Masar, ka zwirani kə'a fata guli. 11 Ka slatá maya ta inda haɗika Masar nda ya ta haɗika Kan'ana.

* **7:3** Ngha ta Zlrafta 12:1. † **7:7** Ngha ta Zlrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

Ghuyaŋ ghuya lu katakata. Ka traptá dzidzíha mu ta skwi ŋa zaŋta. 12 Ka snaŋtá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta haɗika Masar kə'a. Ka ghunadaptá tsi ta dzidzíha mu nda taŋtaŋa səla taŋ. 13 Ka ləglap həŋ nda mahisa səla, ka mnananŋtá Yusufu ta ghəŋani ta zwanamani. Ka snaŋtá Fir'awna ta mndəra taŋ guli. 14 Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ŋa hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga taŋ tani. Ta magay mbsaka taŋ ta ndəfáŋ mbsak hutaf mida. 15 Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidzíha mu guli. 16 Ka hlaftá lu ta mbla taŋ ka hlakta da luwa Sikem. Ka papaɗamtá həŋ hada, ma vli ya skwa Abraham nda tsedi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

17 «Manda ndusakta tsa fitik ŋa magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndəra amu ma luwa Masar. 18 Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. 19 Ka nənɓaptá tsi ta mndəra amu. Ka dulu tsi ta dzidzíha mu, ŋa vlata taŋ ta zwana taŋ tkwe' ŋa rwanatá həŋ. 20 Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda ɗinakwani, zɗəganazɗa ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkən ta glaku ma həga ga dani. 21 Manda kɗakwa dadahani ta klafta ka laghwi ɗifanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka zwaŋani. 22 Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta ɗifla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviŋtá gwaɗa, nda mbra guli ma slnani. 23 Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la taŋ la Isra'ila magafər imani ta fwaɗ mbsak. 24 Ka nghaŋtá tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya ɗaŋwa ŋa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi kataŋta. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ŋa play. 25 Ba dza'a nda sna zwanama ɗa kazlay: I'i fa Lazglafta ŋa mbanaftá həŋ kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahəŋ wa. 26 Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranaftá həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: "Graha ɗa! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. 27 Ka tsa mndu ta zbaftá zwaŋamani nda lmu ya sliŋwidiŋtá Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama ŋni ŋa tsa guma ta aŋni na? 28 Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar ɗahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. 29 Na snaŋtá Musa ta tsa gwaɗa ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta haɗika Madiyaŋ. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

30 «Tahula zatani ta vaku fwaɗ mbsak hada, ka maranaŋtá duhwala Lazglafta ta ghəŋani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. 31 Ka tsutá Musa ka nghay, nghər tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ŋa tsəmanavata. Ta

gavadaghatá tsi, ka snaŋtá tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantsa: 32 "I'i Lazglafta dzidzíha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zləŋ, Walglaŋ a ta nghay wa. 33 Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta ɓaɓah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadīk nda ghuɓa ya. 34 Nghadap ngha yu ta ghuya ɗaŋwa ŋa mnduha ɗa ta ghuyə lu ma hadīka Masar. Snidīgha sna ŋaɗa ghəŋa taŋ, kəl yu ka saha da hlaptá həŋ mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar,‡" ka'a nda tsi.

35 «Va tsa Musa si vziŋ la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ŋa tsa guma ta ghəŋa aŋni na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ŋa nzakay ka mgham, ŋa mbanaftá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghaŋ Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwaɗa ya ta Musa. 36 Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəmzəm nda skwa ndərmimay ma hadīka Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá həŋ ta vaku fwaɗ mbsak ta tvi ma mtak. 37 Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuni§ ya kə'a. 38 Ma fitika tskavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidzíha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwaɗa nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafta tsi ta gwaɗa hafu ka klamakta. 39 Ka kwalaghutá dzidzíha mu ta snanata, ka vziŋtá həŋ, ka kuma vru da Masar. 40 "Magaŋnafmaga ta Lazglafta ŋa mbaɗa ta kəma ŋni, kabga sna a ŋni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlagaŋnapta ma Masar na wu," ka həŋ nda Haruna. 41 Mantsa fitik ya, ka tsaftá həŋ ta skwi manda zwaŋa sla ka pla ghəŋ ŋani, ka skalu ŋa skwi ya tsaf hahəŋ nda dzva taŋ. 42 Ka mbəɗanatá Lazglafta ta hul ta həŋ, ka zliŋtá həŋ ŋa tsəlɓu ŋa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra'ila, ŋa ɗa plihata kuni ta ghəŋ
ma zata ghuni ta vaku fwaɗ mbsak ma mtak ya ra?
43 Ŋa ɗa a wa. Ŋa həga tumpula
Mulku, nda fwata tekwatsa Refaŋ hlaf
kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra.
Tsaya dza'a kəl yu ka hlaftá kaghuni
ka tsughwaɗaghunaptá hadīka Babila†, ka'a.

‡ **7:34** Aya 27-34: Ngha ta Sabi 2:14—3:10. § **7:37** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15.
* **7:40** Ngha ta Sabi 32:1, 23. † **7:43** Ngha ta Amus 5:25-27.

44 «Ma nzakwa dzidzíha
mu ma mtak ná, mamu si
həga tumpul pgham lu ta
huzla dzratawi nda Lazglafta
mida, da həŋ. Manda va ya
mnanaf Lazglafta ta Musa
ŋa magaftani ya, ka magaftá
tsi manda va ya nghaŋ tsi.
45 Tahula tsa, ka zlghaftá
dzidzíha mu guli da dadaha
taŋ. Ka pghaftá Dzesuwa
ta həŋ ka hladamta da tsa
haɗik ghzlaf Lazglafta ta
mnduha mida ta kəma taŋ
ya, kawadaga nda tsa həga
tumpul ya. Ka nzaku tsi ha
ka sagha ta fitika Dawuda.
46 Tsatsi zɗanaŋ Lazglafta
ta huɗi, ka ɗawaŋtá da
Lazglafta ŋa vlaŋtá tvi, ŋa
banaftá həga nda ghuɓa,
ta tsatsi Lazglafta Yakubu.
47 Nziya nza tsi tama, Salu-
muŋ ta baftá tsa həga ya.
48 Tsaw haɗ Lazglafta ta luwa
ta nzaku ma həga baf mnda
səla manda va ya mna Anabi
kazlay:

49 Ta luwa vla nzakwa ɗa,
vla fa səla ɗa ya guli ná, haɗik
ya.
Mndəra wati həga ya dza'a
kuni biɗifta na?
Wati vli ya prək ka lama ɗa
dida na?
50 I'i a ta magaftá tsa skwiha
ya ra kə'a ya‡.»

51 Ka Atiyen guli mantsa:
«Kaghuni ná, təŋtəŋa ghəŋa
ghuni. Ta hgə Lazglafta ta
kaghuni ná, duduzla ka kuni
nzata, va a kuni ta sna gwaɗa
da Sulkum nda ghuɓa manda
va tsa nzakwa dzidzíha ghuni
ya wa. 52 Wati ma anabi ya
kul ganaptá dzidzíha ghuni
ta iri na? Ta pslapsla həŋ
ta gwal ya ta mna gwaɗa
ta ghəŋa mndu ta nzakway
tɗukwa. Ta na fitik na guli,
ka skwaptá kaghuni ta tsa
mndu tɗukwa ya ka dzata.
53 Kaghuni ka ghəŋa ghuni
ta tsu'aftá zlahu nda ma
dzva duhwala Lazglafta, ka
kwalaghutá kuni ta snatá tsa
zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

54 Na snay taŋ ta tsa
gwaɗa ya, ka sli'avaftá həŋ
manda binzauŋ ta ghəŋa
Atiyen, ka hi'idə həŋ ta dzvu
ka wuslikay. 55 Ama ka
nghadaftá Atiyen, mndu ya
nda ndəgha nda Sulkum nda
ghuɓa, ta luwa. Ka nghaŋtá
tsi ta glakwa Lazglafta nda
Yesu ta sladu nda ga zeghwa
Lazglafta. 56 Ka'a nda həŋ
kay guli mantsa: «Wana nda
ngha yu ta gunatá luwa.
Wa'a Zwaŋa mndu ta sladu
nda ga zeghwa Lazglafta,»
ka'a. 57 Ka hlaftá həŋ ta wi
katakata, ka dzadzamtá dzvu
ma sləməŋ, ka vavalaftá həŋ
tida. 58 Ka tsəhaftá həŋ ka
klaghata tahula luwa, ka
zlərtsay nda pala ŋa dzata.
Ka pghatá la ka masləmtsəka
tsa skwi ya ta lguta taŋ da
sana galaɓay, Sawulu hgani.
59 Ta zlərtsə həŋ ta Atiyen nda
pala ya, ta magə tsatsi ta du'a
da Lazglafta. Ka'a mantsa:
«Mgham Yesu, tsu'a ta hafa
ɗa,» ka'a. 60 Ka tsəlɓatá tsi,
ka gwaɗata nda lwi dagala.
Ka'a mantsa: «Mghama ɗa,

‡ **7:50** Ngha ta Isaya 66:1-2.

ma mbəɗanaf ka ta həŋ ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu sref mida.

8

1 Ka zɗəganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zlraftá ghuya ɗaŋwa ŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf

Baɗu tsa fitik ya zlrafta ghuya ɗaŋwa katakata ta slanaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlghay nda ŋuɗuf da sana vliha ta haɗika Zudiya, nda ya ta haɗika Samari. Gwal ghunay yeya ta pɗata hada. 2 Mamu sana mnduha ta zləŋa Lazglafta, ka paɗamtá həŋ ta Atiyen, ka tawamtá həŋ katakata.

3 Ŋa Sawulu ya tani, kuma zaɗanatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ŋani. Ka dza'a tsi da həga da həga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha həŋ da gamak.

Mnay Filip ta Lfiɗa Gwaɗa ma luwa Samari

4 Tsa gwal ta gazlaghuta ya ná, ra luwa ŋa taŋ ta magay ka mna gwaɗa ta ghəŋa Lfiɗa Gwaɗa. 5 Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnə tsi ta gwaɗa ta Kristi ŋa mnduha hada. 6 Zɗəganazɗa tsa gwaɗa ta mnə Filip ya ta həŋ. Tets ka skwa turtuk ndəghata dəmga ta sna tsa gwaɗa ta mnə tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazəmzəmha ta maga tsi ya guli, 7 kabga ta sli'agapsli'a ghwaɗaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda raghwa, nda gwal matavaghu səla taŋ ta mbambafta. 8 Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

9 Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuŋ ma tsa luwa ya. Nda kɗa fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zləŋ nda zləŋa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghəŋani. 10 Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zɗəganazɗa tsa mndu ya ta həŋ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hgə lu "ka mbraku dagala yeya,"» ka həŋ tazlay. 11 Zɗəganazɗa tsa mndu ya ta həŋ, kabga nda kɗa fitikani ta maganatá slna ta həŋ nda tsa zavani ya. 12 Tahula zlghafta taŋ ta tsa gwaɗa Filip ta mnay ŋa taŋ ta ghəŋa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghəŋa hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta həŋ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. 13 Va tsa Simuŋ ya guli, ka zlghaftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anavatá tsi ta vgha ta Filip, ka nghə tsi ta mandərmimiha nda mazəmzəmha ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

14 Snaŋta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlghafzlgha gwal ma luwa Samari ta gwaɗa Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana, da həŋ. 15 Lagha tsahaya da həŋ, ka magə

həŋ ta du'a ta ghəŋa taŋ, kada mutsafta həŋ ta Sulkum nda ghuɓa. 16 Tsaw si ta sa a Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa ya dər ka turtuk ma həŋ wa. Batem kweŋkweŋ yeya maganaf lu ta həŋ ma hga Mgham Yesu. 17 Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanaghatá dzvu ta həŋ, ka mutsaftá həŋ ta Sulkum nda ghuɓa. 18 Na nghay Simuŋ ta tsa vla Sulkum nda ghuɓa ŋa mnduha ma fanaghata gwal ghunay ta dzvu ta həŋ ya, ka klaftá tsi ta tsedi ka vlay ŋa taŋ. 19 Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ŋa mutsafta mndu dza'a fanaghata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda ghuɓa,» ka'a nda həŋ. 20 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zaɗa tseda gha nda kagha tani, ka si nda tsedi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. 21 Haɗ ŋa gha ma na skwi na wu, haɗ ima gha mida guli wu, kabga slada a ŋuɗufa gha dar ta kəma Lazglafta wa. 22 Vziŋvza ta tsa ghwaɗaka ndana gha ya, ka ɗawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagha ya, ka dza'a magaku tsi. 23 Ta nghadaptá yu ná, ksuksa ghwaɗaka skwi ta kagha, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. 24 Ka tsa Simuŋ ya nda həŋ mantsa: «Kdəkwakdək, magawa vərɗa kaghuni ta du'a ta ghəŋa ɗa, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

25 Tahula mnaŋta taŋ ta gwaɗa ta ghəŋa Yesu Kristi nda gwaɗani tani, ka vraghatá həŋ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwaɗa ma ndəghata sana luwaha ta haɗika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

26 Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afsli'a ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ursalima ŋa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. 27 Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ursalima. Tsa mndu ya ná, ka kuɓitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghəla sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. 28 Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. 29 «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. 30 Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. 31 Ka tsa mndu ya mantsa: «Waka yu dza'a snaŋta ka mnidif a mndu na?» ka'a zlghaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. 32 Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay
klaghata lu.
Manda nzatá nzakwa zwaŋa
tuwak kul haɗ ta

gwaɗafta ta kwitsə lu ta swidani ya
kə'a nzata, pslaf a ta wani wa.
33 Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanaghatá lu ta guma,
ka dzata. Haɗ mndu dza'a kulaŋtá mndəra taŋ wu,
kabga zaɗanazaɗa ta hafani ta ghəŋa haɗîk*,» ka'a.
34 Ka tsa mnda la Itiyupi ya ɗawaŋta da Filip mantsa: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəŋa wa ta gwaɗa na anabi na ta na gwaɗa na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa sana mnda a na?» ka'a.
35 Ka zlraftá Filip ta gwaɗa ta ghəŋa tsa vli dzaŋaf tsi ya, ka mnananŋtá tsi ta Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa Yesu. 36 Tata mbaɗa həŋ ta tvi, ka lagha həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantsa: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magaɗiftá batem na?» ka'a. [37 «Ka zlghafzlgha ka nda ŋuɗufa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantsa nzakwani, zlghafzlgha yu nda ŋuɗufa ɗa kazlay: Yesu Kristi ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] 38 Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftá Filip ta batem.
39 Manda kɗakwa taŋ ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kuɗataŋ nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kɗə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. 40 Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfiɗa Gwaɗa, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafta Yesu ta Sawulu

1 Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá ɗaŋwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, 2 ŋa ɗawaftá ɗelewer ŋa dza'ani vlaŋtá la maliha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa ɗelewer ya dza'a vlaŋtá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlghay nda ŋuɗuf hada, ŋa kasaftani ta həŋ ka hlakta da luwa Ursalima. 3 Tata mbaɗa həŋ ta tvi, ndusadagha ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwaɗak wanaftá Sawulu. 4 Ka zləmbagatá tsi ta haɗîk, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantsa: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa ɗa na?» ka'a. 5 «Wa kagha ní Mghama ɗa?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ŋa ɗa yeya, 6 Sli'afsli'a gha, ka dza'a ka da huɗa luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ŋa magay gha,» ka'a nda tsi.
7 Ndandrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna həŋ ta lwi mndani, ama ngha a həŋ ta tsa mndu ta gwaɗa ya wa. 8 Ka sli'afta Sawulu ta haɗîk. Kə'a ka ngha yu ta vli kə'a, ngha a ta vli wa. Ka ksafta lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. 9 Ka

* **8:33** Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

zata tsi ta fitik hkən, ngha a ta vli wu, zaŋ a ta skwi wu, saŋ a ta imi guli wa.

10 Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlghay nda ŋuɗuf ta hgə lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantsa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama ɗa,» ka Hananiya. 11 «Sli'afsli'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgə lu ka tvi nda ga zeghwi ya, ka ɗawaŋta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgə lu ka Sawulu, wa'a ma həga ga Yuda ya. 12 Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nghaŋtá tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgə lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghəŋani, kada nghəglaŋta tsi ta vli,» ka'a nda tsi. 13 Ka Hananiya mantsa: «Mghama ɗa, nda ndəgha mnduha ta mnihatá gwaɗa ta ghəŋa tsa mndu ya, ka rusiftá həŋ ta inda ghwaɗaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. 14 Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ŋa kasa inda gwal ta hgaŋtá hga gha,» ka'a. 15 Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «La! I'i ta zbaptá tsa mndu ya ŋa ghunay ɗa, ŋa mnananŋtá hga ɗa ta sanlaha ma mnduha, nda ya ŋa mghamha, mantsa ya guli ŋa mnduha la Isra'ila. 16 Dza'a maranaŋmara i'i ka ghəŋa ɗa, ta inda ghuya ɗaŋwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghəŋa hga ɗa,» ka'a. 17 Ka sli'aftá Hananiya tama ka laghwi. Ka lamə tsi da tsa həga ya. Ka fanaghatá tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sawulu! Zwaŋama ɗa ka. Tsa Mgham Yesu ta maraghaŋtá ghəŋani ta tvi ya, ta ghuniɗikta ŋa nghəglaŋta gha ta vli, nda ya ŋa ndəghaghafta nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a. 18 Ka gi sli'agata skwiha manda ŋulaŋ manda ŋulaŋ ta ira Sawulu, ka nghəglaŋtá tsi ta vli. Ka sli'aftá tsi, ka maganaftá lu ta batem. 19 Ka zutá tsi ta skwa zay, ka vravaktá mbrakwani.

Zlrafta Sawulu ta mna Lfiɗa Gwaɗa ma luwa Damas

Ka nzɗavatá tsi tsəɓakw fitik kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuɗuf ma Damas. 20 Ka gi sli'aftá tsi ka mnay ma həga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantsa: «Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya,» ka'a. 21 Ka ndərmim inda gwal ta snay nda ndərmima. Ka həŋ mantsa: «Nana mndu na a ta ganaptá iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa həŋ ŋa hlaŋtá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta a tsi kay ra?» ka həŋ. 22 Ka gɗavatá Sawulu ka mnay: «Yesu ná, Kristi ya,» ka'a. Ka kɓanaftá tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a həŋ ta skwi ŋa zlghanaftawi wa.

23 Labla fitik mida tama, ka dzraftá la Yahuda ta wi ŋa zba dzatá Sawulu. 24 Ka nzatá həŋ ta watgha luwa nda rviɗik tani, nda fitik tani ka ɗakwatsay ŋa dzata. Ka slramtá tsa skwi dzraf həŋ

ya da sləməŋa Sawulu. 25 Ta sana rvidɨk tama, ka famtá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghigiŋta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

26 Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbə tsi ta guyaftá vgha nda gwal zlghay nda ŋuɗuf. Ka zləŋə həŋ nda zləŋa, kabga graf a həŋ kazlay, vərɗa mnda zlghay nda ŋuɗuf ya kə'a wa. 27 Ama ka klaftá Barnabas, ka pghadaghata slanaghatá gwal ghunay. Ka rusanaftá Barnabas ta həŋ ka Sawulu nghaŋtá Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwaɗganata. Rusanafha ta həŋ guli, kinawu ka Sawulu fatá ghəŋani ka mna Lfiɗa Gwaɗa nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. 28 Daga baɗu tsa ya, ka ksaftá tsi ta nzaku nda həŋ. Ta labla həŋ, ta vrakvra həŋ ta mna Lfiɗa Gwaɗa nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. 29 Ta gwaɗgana gwaɗa ta la Yahuda nda sna ta gwaɗa Grek, ta zlərɗay ta gwaɗaha nda həŋ. Ŋa taŋ tani, zba htsiŋani ŋa dzata ŋa taŋ. 30 Snaŋta zwanama, ka pghaghatá həŋ da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá həŋ da luwa Tarsus.

31 Ma tsa fitik ya, lefɗekw nzata nzakwa guyatá ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ta haɗika Zudiya, nda ya ta haɗika Galili, nda ya ta haɗika Samari. Ta mbray həŋ ta vgha ka nzaku nda hanatá ghəŋ mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga həŋ nda zɗakatahuɗa Sulkum nda ghuɓa.

Mbanafta Piyer ta Ayniya

32 Piyer ya ná, ra inda vli ka naghanaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ŋani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ma luwa Lida. 33 Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. 34 Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afsli'a ka payanata ka ta ghzləŋa gha,» ka'a. Ka gi sli'aftá Ayniya. 35 Nghaŋta inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma daɓi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlghaftá həŋ ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

36 Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlghay nda ŋuɗuf. Tsaya «Durkas» nda gwaɗa Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ŋerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pɗu. 37 Ma tsa fitikha ya, ka ksaftá ɗaŋwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghəŋa sana həga. 38 Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snaŋtá tsa gwal zlghay nda ŋuɗuf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá həŋ ta mnduha his da tsi.

Ka həŋ nda Piyer mantsa: «Kdəkkdək sawi misimmisim da aŋni,» ka həŋ. 39 Ka sli'aftá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda ɓhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghəŋa sana həga ya. Ka sli'aftá inda mi'a wadgu wamta ka taw, ka maray ŋani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta həŋ ma nzakwani ta nda iri. 40 Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantsa: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu həŋ. Tahula tsa, ka tsəlɓatá Piyer ka maga du'a. Ka mbəɗavatá tsi tvə mbli. Ka'a mantsa: «Tabita, Sli'afsli'a!» ka'a. Ka gunaŋtá Tabita ta iri. Nghaŋtani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. 41 Ka ŋanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafta ka sladata. Ka hgadamtá tsi ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, nda tsa la wadguha ya, ka maranaŋtá həŋ ta nzakwani nda hafu. 42 Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlghaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. 43 Ka nzatá Piyer ka nzɗavata ma Yafa ga sana mnda kɓa huta, Simuŋ hgani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

1 Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghəŋa sana ghuɓa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuɓa la Italiya.» 2 Ŋərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga taŋ tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. 3 Ma sana fitik ta nzemndi hkən tama, ka slanaghatá sana mazəmzəm. Ka nghaŋtá tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga taŋ ka hgaŋta. «Kwarney!» ka'a nda tsi. 4 Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantsa: «Nya ní Mghama ɗa!» ka'a. «Ɓhadafɓha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. 5 Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanatá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. 6 Ya wa'a ga sana mnda kɓa huta Simuŋ hgani tawa drəf hga taŋ ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. 7 Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwaɗa nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda ŋərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. 8 Tahula rusanaftani ta həŋ ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

Mnanaŋta Sulkum nda ghuɓa ta gwaɗa ta Piyer

9 Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwaŋ a fitik ma ghəŋ nda tsaya wa. 10 Ka kuzlanaftá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi ŋa zay. Tata də nda da lu ta skwi zay

ŋani. Ka slanaghatá sana mazəmzəm. 11 Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuŋ lu ta wani ta wani, ka saha ta hadîk. 12 Inda nimtak fwaɗ səla mistani, nda skwiha ta mbaɗa nda huɗî ta hadîk, nda zarakha tani mida. 13 «Sliʼafsliʼa gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwaɗganata. 14 Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama ɗa wa. Haɗ skwa mbiɗa nda skwi kul raku ka zay ta kɗə walaŋta lami da wa ɗa wu,» kaʼa. 15 «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. 16 Hkən vranaftani mantsa ya, ka vriŋtá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

17 «Nu mndəra tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəŋa tsa mazəmzəm ta slanaghata ya, nda ɓhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kɗakwa taŋ ta ɗawaŋtá vla həga la Simuŋ. 18 «Hadna ta nzakwa Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ya ra?» Ka həŋ gwaɗata nda lwi kuzlahkuzlah. 19 Tata ndana skwi ta ghəŋa tsa mazəmzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, 20 sliʼafsliʼa ka laha ka, ŋa dzaʼa gha kawadaga nda həŋ. Yaha ka da dga ghəŋ, kabga iʼi ta ghunagaghatá həŋ,» ka Sulkum nda ghuɓa nda tsi. 21 Ka sliʼaftá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, iʼi tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» kaʼa nda həŋ. 22 «Kwarney ka mali ta ghəŋa ghuɓa sludzi, ta nzakway ka ŋərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunaŋnakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata ŋa hgadaptá kagha da taŋ ŋa sna skwi dzaʼa ka mnanata,» ka həŋ nda tsi. 23 Ka hladamtá Piyer ta həŋ, ka hanə həŋ hada.

Sliʼafta Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sliʼaftá tsi ka laghu mista taŋ. Ka sliʼaftá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá həŋ. 24 Ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga taŋ tani, nda hɗuhuɗa grahani gwal hagaf tsi ya, ta həŋ. 25 Manda ɓhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu ŋani. 26 «Sliʼafsliʼa, mndu iʼi guli,» ka Piyer ka sliʼanafta. 27 Tata dzaʼa nda ghwa yiva həŋ nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiɓatá mnduha hada. 28 Kaʼa nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, ɓalavakata lamə da həga ga taŋ. Tsaw haɗ mnda səla ya ŋa mnay kazlay: Nda ghuɓa yeya, ghuɓa a yeya ka guya vgha nda tsi wu kəʼa wu, ka Lazglafta marihata. 29 Tsaya kwal yu kul dgaŋtá

ghəŋ ka sagha hgaŋər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snaŋtá ghəŋa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. 30 Ka Kwarney mantsa: Ma fwaɗa fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma həga ɗa ta nzəmndi hkən, ka gi sagha sana mndu nda suɗatá lguta ŋusliŋ tilil ta vghani ta kəma ɗa. 31 Ka'a nda i'i mantsa: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. 32 Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simuŋ ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simuŋ hgani, mnda kɓa huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. 33 «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Ɗina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana aŋni demdem ta kəma gha ŋa sna skwi ya mnagha Mgham ŋa mnaŋnata,» ka'a.

Piyer ta gwaɗa ga Kwarney

34 Mbaɗa Piyer ka zlraftá gwaɗa. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Haɗ Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. 35 Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zləŋa hgani, ka maga skwi tɗukwa ná, zɗəganazɗa. 36 Ghunafghuna Lazglafta ta gwaɗani ŋa zwana la Isra'ila ma mnananŋtá Lfiɗa Gwaɗa ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta həŋ. 37 Nda sna kuni ta skwi ta zlrafta ta haɗika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta haɗika Zudiya demdem, tahula kɗakwa Yuhwana ta mna gwaɗa, nda ya ta maga batem. 38 Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta Yesu Kristi mnda la Nazaret. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaftá inda vli ka maga zɗaku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta həŋ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. 39 Anji, nda nza aŋni ka masləmtsəka inda skwi maga tsi ta haɗika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zləŋafta ta udzu. 40 Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu baɗu mahkən. Ka vlaŋtá tsi ta tva maraŋtá ghəŋani. 41 Ŋa tsa aŋni tiŋlaghu Lazglafta ta zbapta ŋa nzakway ka masləmtsəkani ya. Ŋa tsa aŋni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maraŋta tsi ta ghəŋani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Ŋa inda mnduha demdem a maraŋta tsi ta ghəŋani wa. 42 Tsatsi ta mnaŋnata, ka mna kuni ŋa mnduha, ka sladanafta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu, nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa kə'a. 43 Inda la anabi ná, mnamna həŋ ta ghəŋani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlghafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

44 Tata mna tsa gwaɗaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa inda tsa gwal ta sna tsa gwaɗa ya. 45 Ka

ndərmim inda tsa gwal zlghay nda ŋuɗuf nda tsa fafaɗa taŋ ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. 46 Ka snə həŋ ta gwaɗay tsa mnduha ya ta gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗa. Ka zləzlvu həŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantsa: 47 «Dza'a pyafpya lu ta maganaftá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa həŋ ta Sulkum nda ghuɓa manda va amu na ra?» ka'a. 48 Ka Piyer guli mantsa: «Maganaftá batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəɓanata həŋ ta dzvu ŋa nzɗavatani tsəɓakw fitik da həŋ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

1 Ka snaŋtá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma haɗika Zudiya kazlay: Zlghafzlgha gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwaɗa Lazglafta guli kə'a. 2 Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlghay nda ŋuɗuf nda ɗatsa fafaɗa taŋ nda gwaɗa nda Piyer. 3 «Lamla ka da həga ga gwal kul ɗatsaku fafaɗa taŋ, ka za skwa zay kawadaga nda həŋ,» ka həŋ nda tsi. 4 Ka zlraftá Piyer ta rusay ŋa taŋ turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. 5 Ka'a mantsa: «Ma nzakwa ɗa ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka slaɗighatá sana mazəmzəm. Ka nghaŋtá yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ŋaŋana lu ta wa kuzibiɗimani ta wa kuzibiɗimani ta saha daga ta luwa, ka ndusaɗivata. 6 Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka nghaŋtá yu ta skwiha fwaɗ fwaɗ səla mista taŋ, nda nimtak, nda skwiha ta mbaɗa nda huɗi, nda zarakha mida. 7 "Sli'afsli'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta həŋ," ka sana lwi gwaɗgihata. 8 "Va a yu Mghama ɗa wa, haɗ skwa mbiɗa nda skwi kul raku ta kɗə lami da wa ɗa wu," ka yu. 9 "Ka nda ra, ka Lazglafta ya ná, ma nghə ka ka skwi kul raku," ka tsa lwi ya gwaɗglagata ta luwa ka mahis. 10 Hkən kə'a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vriŋtá lu ta tsa skwi ya ta luwa. 11 Ta va tsa luwa ya, nda ɓhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta həŋ daga ma luwa Sezare, ŋa sliɗighata ma tsa həga ta nzaku yu ya. 12 "Ka dza'a ka mista taŋ, yaha ka da dga ghəŋ," ka Sulkum nda ghuɓa nda i'i. Ka pghaftá na mnduha wana həŋ hadna na ta i'i da luwa Sezare, ka lamə ŋni demdem da həga ga Kwarney. 13 Ka rusaŋnaftá tsa mndu ya kə'a nghaŋtá duhwala Lazglafta ta sladu ma həga ga taŋ. Ka'a nda tsi mantsa: "Ghuna ta mndu da luwa Yafa ŋa hgaktá Simuŋ, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, 14 ŋa mnaghunatani ta gwaɗaha ya dza'a klaghaktá mbaku, ŋa kagha nda həga

gha tani demdem," ka'a. 15 Ta zlrayzlray yu ta gwaɗa tama ná, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa taŋ manda va ya ta magaku nda amu taŋtaŋ ya. 16 Ka havaktá yu ta gwaɗa Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuɓa dza'a magaghunafta lu ta batem kə'a ya. 17 Ka si Lazglafta ta vlaŋtá tsa Sulkum nda ghuɓa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlghafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i'i tama ŋa dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka'a. 18 Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa ya, ka lɓatá həŋ demdem, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta «ta vlaŋtá tva mbəɗanaftá nzakwa taŋ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta həŋ ta vərɗa hafu tama,» ka həŋ.

19 Tsa ghuya ɗaŋwa ta slata ma kɗə fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanatá gwal zlghay nda ŋuɗuf. Ka sli'aftá sanlaha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da Aŋtakiya. Ka mnə həŋ ta gwaɗa Lazglafta ŋa la Yahuda ka zlaŋtá mnay ŋa sanlaha ma mnduha. 20 Mbaɗa sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuɗuf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sireŋ, ka sli'afta ka laghu da luwa Aŋtakiya, tvə la Grek. Ka mnə həŋ guli ta Lfiɗa Gwaɗa Mgham Yesu ŋa taŋ. 21 Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda həŋ, kəl ndəghata mnduha ka zlghafta, ka mbəɗaghutá vgha tvə Mgham Yesu. 22 Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá həŋ ta Barnabas da luwa Aŋtakiya. 23 Manda ɓhadaghatani, ka nghaŋtá tsi ta zɗakatahuɗa Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vlaŋtá tsi ta mbraku ta həŋ ŋa gɗavata taŋ nda fatá ŋuɗufa taŋ ta Mgham Yesu. 24 Tsaw tsa Barnabas ya ná, ŋerma mndu ya, mnda zlghay nda ŋuɗuf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghuɓa. Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Mgham Yesu.

25 Ka sli'aftá Barnabas ka laghwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. 26 Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa Aŋtakiya. Təŋ vakwa taŋ hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə həŋ ta skwi ŋa ndəghata mnduha guli. Ma luwa Aŋtakiya zlrafta lu ta hga gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka la krista. 27 Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Aŋtakiya. 28 Mamu sani mataba taŋ ta hgə lu ka Agabus. Ka'a mantsa: «Dza'a slaku maya ta ghəŋa haɗik demdem,» ka'a manda ya mnana Sulkum nda ghuɓa. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. 29 Ka gwal zlghay nda ŋuɗuf sladanata mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya laviŋ tsi ta vlay ŋa tsəghay ŋa kata zwanama ta nzaku

ma hadika Zudiya,» ka həŋ. 30 Ka tskaftá həŋ, ka vlaŋtá i Barnabas nda Sawulu, ŋa klaŋtá la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

1 Ma va tsa fitik ya, ka zlraftá mgham Hiridus ta ghuya dəŋwa ŋa Igliz. 2 Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwaŋamani ma Yuhwana. 3 Ta nghə tsi ná, zdəganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. 4 Tahula ksaftani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuɓa sludzi fwad fwad ŋa mbaday taŋ ta vgha ta nghay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma baŋluwa. 5 Ma tsa ŋatá Piyer ma gamak ya tama, ka ŋavata Igliz ka maga du'a ka ŋdaŋda ta ghəŋani.

Zliŋtá Piyer

6 Ta tsa rvidik ŋa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal ngha watgha guli nda tvə watgha. 7 Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakanaftá vli ma tsa dzuguvi ya. Ka nduhudaŋtá tsi ta Piyer ma ŋwazliɓ. «Sli'afsli'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. 8 «Hbana ɓanava gha ka sudamta ka ta ɓaɓaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista da,» ka'a nda tsi. 9 Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zbaŋ a tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta magə duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. 10 Ka tsughwadagaptá həŋ ta taŋtaŋa ghuɓa tsa gwal ta ngha mnduha ya, tsughwadapha həŋ ta mahisani. Ka lagha həŋ tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huda luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəŋani ta wa ira taŋ. Ka sabə həŋ, ka ksaftá həŋ ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

11 Ma tsa fitik ya zlrafta Piyer ta snaŋtá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klaptá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

12 Na snaŋtani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiɓa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. 13 Ka lagha Piyer dzaŋtá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. 14 Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ŋa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da

huɗa həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. 15 «Nda ksa ka da skwi ra!» ka həŋ nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəŋani. «Ba sulkumani ya,» ka həŋ. 16 Mbaɗa Piyer ka gɗavata ta dza watgha. Manda gunata taŋ ta watgha ka nghaŋtá həŋ ta Piyer. Ka ndərmim həŋ. 17 Kɗkəɗkɗ, ka Piyer nda dzvu ka lɓanatá həŋ. Ka rusanaftá tsi ta həŋ ka Mgham Yesu kligiŋta ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanaftá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda həŋ guli. Ka gi sabə tsi ka laghwi da sana vli. 18 Tsaɗakwa vlani, ka kɓutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka həŋ. 19 «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka ɗaɗawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ŋa pslatá həŋ. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ŋa nzɗavata ka fitik tsəɓakw hada.

20 Ka ɓasaftá mgham Hiridus ta ŋuɗuf katakata ta ghəŋa gwal ma luwa Tir nda Siduŋ. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ŋa lagha ta kəmani. Ka sutá həŋ ta ghəŋa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha həŋ ɗawa dzrafta nda mgham, kabga ma haɗika tsa mgham ya ta saba skwi ŋa zay taŋ. 21 Baɗu tsa fitik tsaf həŋ ya, ka suɗavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ŋəzlatá tsi baŋluwa. 22 «Lazglafta ta gwaɗa, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. 23 Gi hadahada, ka dzuŋtá duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlaŋtá glaku ta Lazglafta. Ka dughwaɗutá mtarak, ka mtutá tsi.

24 Mbaɗa gwaɗa Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlghay nda ŋuɗuf nda sga. 25 Manda kɗiŋta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta həŋ da Ursalima, ka vraghutá həŋ. Ka kliŋtá həŋ ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista taŋ.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ŋa dza'a mna Lfiɗa Gwaɗa

1 Ma Igliza luwa Aŋtakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ŋa mnduha. Hahəŋ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ŋra ya, nda Lukiyus mnda la Sireŋ, nda Manaheŋ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta haɗika Galili ya, nda Sawulu. 2 Ma sana fitik, ka tskavatá həŋ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ŋa maga slna ya hgaŋ yu ta həŋ,» ka Sulkum nda ghuɓa, nda həŋ. 3 Tahula kɗiŋta taŋ ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá həŋ ta dzvu ta həŋ ka zliŋtá həŋ.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

4 Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuɓa ta həŋ, ka laghu

həŋ da luwa Selusi. Hada ŋlafta həŋ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. 5 Manda ɓhadaghata taŋ da luwa Salamina, ka mnə həŋ ta gwaɗa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda həŋ ŋa zlghaŋtá həŋ. 6 Ka tadaptá həŋ ta tsa hadik ya ka ɓhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá həŋ ta sana ɗəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niŋtá ghəŋani ka anabi. 7 Tavata ŋumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ŋumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghəŋani ya. Ka hgaftá tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanatá gwaɗa Lazglafta. 8 Lagha tsa ɗəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwaɗa Grek ya, ka dzadza wa taŋ ka zba mbəɗiŋtá zlghay nda ŋuɗufa tsa ŋumna ya. 9 Mbaɗa Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndəghatani nda Sulkum nda ghuɓa, ka vazlaftá iri tida. 10 «Kuslembermbera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwaŋa halaway ka, ghuma inda skwi tɗukwa ka. Yawu dza'a zlaŋta kagha ta mbəɗiŋtá tva Lazglafta ta nzakway ka tɗukwani na? 11 Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ŋa ghulpəta gha. Dza'a nzɗavanzɗa ka, haɗ ka dza'a nghaŋtá fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tɗik vli ta wa ira Alimas manda vli girviɗik. Ka tatam tsi ta tatamaku ka zba mndu ŋa ksay ta dzvu. 12 Nghanata ŋumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlghaftá tsi nda ŋuɗufani. Lanafla tsa skwi ta taghə lu ta ghəŋa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya

13 Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka laghwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda həŋ, ka vraghuta da luwa Ursalima. 14 Ka sli'iglaftá həŋ ma luwa Perge, ka laghwi da luwa Aŋtakiya ta hadika Pisidi. Baɗu Sabat, ka lamə həŋ nzata ma həga tagha skwa la Yahuda. 15 Tahula dzadzaŋafta lu ta vli ma deftera zlaha Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya nda həŋ mantsa: «Zwanama ɗa, ka mamu gwaɗa da kaghuni ŋa vlaŋtá mbraku ta mnduha, laviŋlava kuni ta gwaɗay ndana,» ka həŋ. 16 Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlɓu ta kəma Lazglafta! 17 Lazglafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidzíha mu ŋa ŋlanaftá həŋ, ma fitika nzakwa taŋ ta hadika Masar. Ka hligiŋtá tsi ta həŋ ma tsa hadik ya nda mbrakwani. 18 Ta klay ta vaku fwaɗ mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda həŋ ma mtak. 19 Tahula tsa, ka zaɗanatá tsi ta mndəra mnduha ndəfáŋ ta hadika

Kan'ana, ka vlaŋtá tsi ta tsa haɗik ya ta həŋ, ŋa ŋataŋ. 20 Inda tsa nzakwagapta taŋ ya ná, ta klay ta vaku fwaɗ dərmək nda hutafmbsak.

«Ka vlaŋtá tsi ta gwal ŋa tsanatá guma ta həŋ, ha ka sagha ta fitika anabi Samuyel. 21 Ka ɗawu həŋ ta fanamtá mghama taŋ ta həŋ. Ka fanamtá Lazglafta ta həŋ ta Sawulu zwaŋa Kis, ta sabi ma mndəra la Benzameŋ. Fwaɗ mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəŋa taŋ.

22 «Ka mbəɗanatá Lazglafta ta hul ta Sawulu, ka mbəɗanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəŋa taŋ. "Slafsla yu ta Dawuda, zwaŋa Yesay. Zɗəgihazɗa, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu," ka'a. 23 Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazglafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya. 24 Ma kɗaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila kazlay: Mbəɗanafwambəɗa ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a. 25 Ndusakwa fitika kɗayni ta slnani, ka'a mantsa: "Duŋwa wa ya ka kaghuni nda i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagha nda hula ɗa, slaghwa a yu dər ka plaptá zu'a ɓaɓah ma səlani wa,"» ka'a.

26 «Zwanama ɗa, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zləŋa Lazglafta tani, ŋa amu tsghəgamaghata lu ta na gwaɗa ta mbaku na. 27 Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a həŋ ta tsa gwaɗa la anabi ta dzaŋə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghatá həŋ ta ghəŋa skwi mna la anabi, nda ma dzata taŋ ta Yesu. 28 Dər ma slanagha a həŋ ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka həŋ nda Pilat. 29 Tahula kɗiŋta magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera Lazglafta, ka klaghatá həŋ dzata ta udza zləŋay. Ka klagatá həŋ ka famta ma kulu. 30 Ama ka sli'aganaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa. 31 Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ŋa gwal ta sli'afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra'ila. 32 Vərɗa aŋni, tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ta mnaghunata aŋni. Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta zləməŋ ta dzidzíha mu ya ná, 33 magama ta amu, ta nzakway ka zivra taŋ ya Lazglafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his:

"Zwaŋa ɗa ka,

gita yata yu ta kagha,"* ka'a.

34 Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglaŋta a ta mtuta ŋa fəgladamtá mblani da kulu ŋa rwutani wa.

* **13:33** Ngha ta Zabura 2:7.

"Tsaya kəl Lazglafta ka mnay
kazlay:
Dza'a vlaghunavla yu ta tfawi
nda ghuɓa,
nda fa ghəŋ tida,
ya tanaf yu ta imi ta sləməŋ ta
Dawuda† kə'a ya."
35 Ka'a ma sana vli guli na:
"Haɗ ka dza'a zlanatá mnda
gha
ŋa rwutani ma kulu wu,"‡
ka'a.
36 Ma fitika nzakwa Dawuda
nda hafu ná, mnda ksanatá
slna ta Lazglafta ya. Magana-
maga ta skwi ta kumə tsi. Ka
mtutá tsi, ka lamtá lu tavata
dzidzíhani, ka rwuta tsi.
37 Ama tsa mndu sli'aganap
Lazglafta nda hafu ya, walaŋ
a rwaku ta ksaŋtá tsatsi wa.
38 Mantsa tama zwanama,
ɗina ka snaŋta ghuni kazlay:
Əŋka'a ka tsa Yesu ya kəl
lu ka mnaghunaŋta nda
pla dmakwa ghuni kə'a.
Traptra zlaha Musa ta klaptá
kaghuni ma tsa dmakwa
ghuni ya. 39 Ama inda mndu
ta zlghaftá Yesu ná, falau'
vghani. 40 Daswa ka kuni
tama, da slaghunaghatá skwi
mnə la anabi kazlay:
41 "Kaghuni gwal ta mna
mbrəs nda Lazglafta,
nghawangha, ndərmima wa
ndərmima,
ka zwaɗutá kuni, kabga dza'a
magay yu
ta fitika ghuni ta mandərmimi,
ya dər ma kinawu rusaghu-
nafta lu ná,
grafta a kuni ɗekɗek wu kə'a
ya§"».
42 Manda saba i Pwal
nda Barnabas ma həga
tagha skwi, «Kdəkwakdək,
ka vrakta kuni baɗu sana
Sabat da mnəglaŋnatá na
gwaɗa na,» ka lu nda həŋ.
43 Tahula gazlata mnduha, ka
sli'aftá ndəghata la Yahuda
nda gwal ta lami nda la
da dina la Yahuda mista i
Pwal nda Barnabas. Ka ghu
həŋ ta yiva. Ka vlə i Pwal
nda Barnabas ta mbraku
ŋa taŋ. «Dihavawa diha ma
zɗakatahuɗa Lazglafta,» ka
həŋ nda həŋ.
44 Sagha tsa sana Sabat ya,
ka tskavatá wər mnduha ma
tsa luwa ya demdem ŋa sna
gwaɗa Lazglafta. 45 Nghay la
Yahuda ta tsa tskata mnduha
ya, ka lamə həŋ nda draku,
ka dzadzə həŋ ta wa i Pwal,
ka raraza həŋ. 46 Zləŋaŋə a
i Pwal nda Barnabas ta həŋ
wa. Ka həŋ mantsa: «Nda ra
má ka tiŋlaghutá mna gwaɗa
Lazglafta ŋa kaghuni mazlay,
ka kwalaghutá kaghuni. Ra
a aŋni ka mutsa hafu ŋa
kɗekedzeŋ wu ka kuni ya,
dza'a mbəɗaghutá vgha ŋni
nda tvə gwal kul nzakway
ka la Yahuda ndana tama.
47 Wya skwi mnaŋna Mgham
Lazglafta:
"Fafa yu ta kagha ka
tsuwaɗaka gwal kul
nzakway ka la Yahuda,
ŋa mnay gha ta gwaɗa ta
mbaku*
ta ghəŋa haɗik tender,"» ka'a.
48 Snay gwal kul nzakway
ka la Yahuda ta tsa gwaɗa

† **13:34** Ngha ta Isaya 55:3. ‡ **13:35** Ngha ta Zabura 16:10. § **13:41** Habakuk 1:5. * **13:47** Ngha ta Isaya 49:6.

ya ná, ka rfu həŋ ta rfu, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka zlghaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ŋa kɗekedzeŋ, ta həŋ.

49 Ka tutá gwaɗa Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. 50 Ka sli'amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zləŋa Lazglafta, nda gwal dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá həŋ ta giri ŋa i Pwal nda Barnabas, ŋa ŋawaftá həŋ ma haɗika taŋ. 51 Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika səla taŋ ta həŋ, ka laghwa taŋ da luwa Ikwaniya. 52 Ta ndaghutá ŋuɗufa gwal zlghay nda ŋuɗuf ma luwa Aŋtakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghuɓa tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

1 Manda ɓhadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə həŋ da həga tagha skwa la Yahuda, ka mnə həŋ ta gwaɗa Lazglafta. Ma tsa mnay taŋ ya, ndaɗa a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlghafta nda ŋuɗuf wa. 2 Ama mbaɗa tsa la Yahuda kul zlghafta nda ŋuɗuf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa gwaftawi nda həŋ ka zba gwaɗa da zwanama. 3 Kulam nda tsa, ka nzɗavatá i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə həŋ ta gwaɗa Lazglafta ka ŋɗaŋɗa nda fatá ghəŋ dar ta Mgham Lazglafta. Vərɗa gwaɗa tsa gwaɗa ya, ka Mgham Lazglafta nda həŋ nda ma vlaŋtani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta həŋ. 4 Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. 5 Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taŋ ta wi, ŋa liŋtá i Pwal nda Barnabas nda pala ŋa pslatá həŋ. 6 Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu həŋ da ɗiɗifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta haɗika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. 7 Ka mnə həŋ ta Lfiɗa Gwaɗa ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

8 Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa sələni ta kul walaŋta mbaɗaŋtá mbaɗa daga yagata, ta nzakwani hada. 9 Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna tsa gwaɗa ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlghay nda ŋuɗuf da tsi prək ka mbanafta. 10 Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afsli'a ka sladata ka nda səla gha,» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vɗuk kə'a valavata, ka mbaɗə tsi ta mbaɗa. 11 Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá həŋ ta wi nda gwaɗa Ikwaniya ta nzakway ka gwaɗa taŋ. «Wana sli'agata lazglaftaha

* **14:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

manda mnda səla tsakwam tsakwam da slamaghata*,» ka həŋ. 12 «Zeyus» nana, ka həŋ nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka həŋ guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwaɗa. 13 Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəŋha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəŋ ta i Barnabas nda Pwal. 14 Snaŋta tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahiŋtá həŋ ta lgut ta vgha taŋ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka həŋ mantsa: 15 «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu aŋni manda va kaghuni tane. Lfiɗa Gwaɗa ŋa aŋni ta kləgaghunaghata, ka zlaŋta kuni ta skwa wuyayha ka mbəɗakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda haɗîk, nda inda skwiha mida tani. 16 Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ŋa ksa tvi ya ta kumə həŋ. 17 Aŋ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maraŋtá ghəŋani nda maga zɗaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ŋuɗufa ghuni da rfu,» ka həŋ. 18 Kulam nda va tsa mnay taŋ mantsa ŋa taŋ ya, zlahzlah ka həŋ pyaftá həŋ ta dza'a pla ghəŋ ŋa taŋ.

19 Ta ma tsa gwaɗa ya həŋ, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Aŋtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzlərtsə lu ta Pwal ma ŋa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidiŋta tahula luwa ta wa mazawa. 20 Ama ka lagha gwal zlghay nda ŋuɗuf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huɗa luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka laghwi da luwa Derba.

Vraghata da Aŋtakiya ta haɗîka Siri

21 Ka mnə həŋ ta Lfiɗa Gwaɗa ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá həŋ ta ndəghata gwal ta zlghafta nda ŋuɗuf. Tahula tsa, ka vraghatá həŋ da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta haɗika Pisidi ya. 22 Ka vlaŋtá həŋ ta mbraku ta tsa gwal zlghay nda ŋuɗuf ya, ŋa dihavata taŋ ma zlghay nda ŋuɗufa taŋ. «Nda ma ghuya ɗaŋwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka həŋ, nda həŋ. 23 Ka paghanamtá həŋ ta gwal ŋa ngha mnduha ta həŋ ma inda vla guya ta ghəŋa mnduha Lazglafta. Tahula ndəɓata taŋ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamtá həŋ ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlghaf həŋ.

24 Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta haɗîka Pisidi, ka ɓhadaghatá həŋ ta haɗika Pamfali. 25 Ka mnə həŋ ta

gwaɗa Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá həŋ ka laha da luwa Atali. 26 Ka sli'aftá həŋ nda kwambalu hada guli, ka laghwi da luwa Aŋtakiya ta nzakway ta haɗika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta həŋ ta zɗakatahuɗa Lazglafta ŋa maganatá slna ya kɗa həŋ ta magay. 27 Manda ɓhadaghata taŋ, ka tskanatá həŋ ta Igliz, ka rusu həŋ ŋa taŋ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda həŋ, nda ya kə'a guninistá tva zlghay nda ŋuɗuf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. 28 Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aŋtakiya kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuɗuf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

1 Mamu sana mnduha ta sli'afta ta haɗika Zudiya, ka lagha da Aŋtakiya da taghay ŋa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafaɗa ghuni manda ya mna zlaha Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. 2 Zɗəgana a tsa tagha skwa taŋ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə həŋ ta wi nda həŋ ta ghəŋani ka ŋɗaŋɗa. Ka lu tama mantsa: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsiŋta həŋ ta gwaɗa ta ghəŋani, ka həŋ. 3 Ka klaftá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta skwi ŋa mbaɗa taŋ. Ka ksaftá həŋ ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma haɗika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlghaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəŋani. 4 Ɓhadaghata taŋ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta həŋ. Ka rusu həŋ ŋa taŋ ta skwi magə Lazglafta nda həŋ. 5 Mbaɗa sanlaha mataba la Farisa ta zlghaftá Yesu, ka sli'avafta. «Ɗatsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafaɗ, ka maga həŋ ta skwi ya mna zlaha Musa guli,» ka həŋ. 6 Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ŋa ngha gwaɗa ta ghəŋani. 7 Ka gwaɗanaghatá həŋ ta gwaɗa katakata ta ghəŋani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i ŋa mnananŋtá Lfiɗa Gwaɗa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snaŋta həŋ ŋa zlghafta taŋ kə'a. 8 Ka maraŋtá Lazglafta ya nda sna ta ŋuɗufa inda mndu, ka tsu'aftá həŋ nda ma vlaŋtani ta Sulkum nda ghuɓa ta həŋ manda ya vlama tsi ta amu ya guli. 9 Haɗ sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahəŋ manda ghuɓiŋtani ta ŋuɗufa taŋ, ma zlghafta taŋ wa. 10 Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta ndəgaku ya trap dzidzíha mu nda amu tani guli ta kərtay na? 11 Nda ma zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəŋa amu ta mbaku manda va hahəŋ guli,» ka'a.

12 Sew, ka tsa tskatá
vgha ya nzata. Ka zlraftá
i Barnabas nda Pwal ta
rusa mazəmzəmha nda
skwa mandərmimi maga
Lazglafta nda ma hahəŋ
mataba gwal kul nzakway
ka la Yahuda. 13 Kɗakwa
taŋ ta gwaɗa ta gwaɗa, ka
zlraftá Yakubu ta gwaɗa, ka'a
mantsa: «Zwanama, swidwa!
14 Rusamaf rusa Simuŋ ká
Lazglafta zlraftá nghapta
ka gwal kul nzakway ka
la Yahuda, ka zabaptá tsi
mataba taŋ ta gwal ŋa nzata
ka ŋani. 15 Ka guram nda
tsaya gwaɗata la anabi ta
gwaɗa taŋ, manda ya nda
vinda kazlay:

16 "Tahula tsaya dza'a vra-
gavra yu,
ŋa bəglafta ɗa ta həga
Dawuda ta zluta ya.
Ŋa payafta ɗa ta tsa
ɓadzatani ya,
ka sladanafta.*
17 Mantsa ya dza'a kəl hamata
mnduha,
ka tsa gwal kul nzakway ka
la Yahuda hagaf yu ŋa
nzakway ka ŋa ɗa ya ka
psa i'i,
ka Mgham Lazglafta ta maga
tsa skwiha ya
18 mnata daga manda
ghalya."

19 Ka kɗə Yakubu ta mna
gwaɗani. Ma vlaŋ lu ta
ghuya ɗaŋwa ta gwal kul
nzakway ka la Yahuda ta
mbəɗaktá vgha da Lazglafta,
ka i'i nda ŋa ɗa. 20 Skwi ŋa
vindanaftá həŋ na: Zlaŋta taŋ
ta wuya skwi, nda hliri, nda
za skwi ɓərtá lu nda ɓərta†,
nda za us, kabga 21 daga
ma nzakwagaptá, mamu
mnduha ta mna gwaɗa Musa
ma inda luwa. Ta dzadzaŋay
lu guli inda fitika Sabat ma
həga tagha skwa la Yahuda,»
ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

22 Mantsa tama, ka
ndanatá gwal ghunay nda
la galata mndu, nda gwal
zlghay nda ŋuɗuf, ta pasaptá
mnduha mataba taŋ ŋa ghu-
nay da Aŋtakiya kawadaga
nda i Pwal nda Barnabas. Ka
psaptá həŋ ta i Yuda ta hgu
lu ka Barsaba ya, nda Silas.
Nda sgit ta həŋ his his mataba
zwanama. 23 Wya ka həŋ
vindanamtá ɗelewer ta həŋ
ma dzvu:

«Aŋni gwal ghunay nda la
galata mndu ya ta ga zgu ŋa
ghuni zwanama ta nzakway
mataba gwal kul nzakway
ka la Yahuda ma luwa la
Aŋtakiya, ta haɗika Siri nda ya
ta haɗika Silisi. 24 Snaŋnagha
sna gwaɗa ta ghəŋa sanlaha
ma mndu ta sli'afta da
aŋni, ka lafi da kɓaghunafta
kawadaga nda graha ŋni i
Barnabas nda Pwal. 25 Ka
nzanaghatá ŋni demdem ta
ghəŋani, ka dgaptá hya mida.
Ka zabaptá ŋni ta mnduha ŋa
ghundaghunafta kawadaga
nda graha ŋni i Barnabas
nda Pwal. 26 Hahəŋ gwal ta
vlatá hafa taŋ ŋa maganatá
slna ta Mghama mu Yesu
Kristi. 27 I Yuda nda Silas ta

* **15:16** Ngha ta Amus 9:11-12. † **15:20** Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

ghunədaghunafta ŋni mista taŋ, ŋa rusaghunafta taŋ nda wubisima taŋ ta va na skwi vindaghunaf ŋni na. 28 Skwi ta zɗəganatá Sulkum nda ghuɓa nda aŋni tani ná, va a ŋni ta faghunaghatá ndəgaku, ka malaghutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya skwi ŋa magay ghuni: 29 Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi ɓərta lu nda ɓərta, yaha kuni hliri‡. Ka zlaŋzla kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dina. Ləŋləŋ ka kuni nzata,» ka həŋ.

30 Ka zlaŋtá i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta həŋ ka laghwi da Aŋtakiya. Ka tskanatá həŋ ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka vlaŋtá həŋ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta həŋ. 31 Tahula dzaŋafta, ka rfu həŋ demdem ta rfu nda mbraku ya vlaŋ lu ta həŋ. 32 I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzɗavata həŋ ta mna gwaɗa ŋa taŋ ŋa lɓa ŋuɗuf ŋa taŋ, ka mbra həŋ ma zlghay nda ŋuɗuf. 33 Tahula nzɗavata taŋ tsəɓakw fitik hada, «ka ɓhata kuni ɗughwana tama zwanama!» ka gwal zlghay nda ŋuɗuf nda həŋ, ŋa vra taŋ slanaghatá gwal ta ghunaftá həŋ. [34 Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] 35 Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya. Ka taghə həŋ ta skwi ŋa mnduha, ka mnə həŋ ta gwaɗa Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

36 Tsəɓakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwaɗa Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nzakwa taŋ,» ka Pwal nda Barnabas. 37 Si ta kumay Barnabas ta kliŋtá Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista taŋ. 38 Lanaf a tsa dza'ani mista taŋ ya ta Pwal wu, kabga daga ta haɗika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kɗa dza'a maga slna kawadaga nda həŋ. 39 Ka zlərɗanaftá həŋ katakata, ka dgatá həŋ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ŋlaftá həŋ ta kwambalu ka laghwi ta haɗika Kiprus. 40 Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwi. 41 Ka rə tsi ta haɗika Siri nda haɗika Silisi, ka vla mbraku ŋa Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

1 Ka ɓhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlghay nda ŋuɗuf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlghay nda ŋuɗuf ta yata. Mndəra la Grek dani. 2 Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra

‡ **15:29** Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. 3 Ka kumaftá Pwal ta klay ta səlani, ka klə tsi. Ka tsanatá tsi ta fafaɗ, yaha gwaɗa da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna həŋ demdem kazlay: Mndəra la Grek dani kə'a. 4 Ma inda luwa ta ɓhadaghata həŋ, ta mnay həŋ ŋa inda gwal zlghay nda ŋuɗuf ta skwi ya tsiŋ gwal zlghay nda ŋuɗuf nda la galata mndu ta ghəŋani ma Ursalima. Tsaya skwi ŋa snata ghuni ka həŋ ta mnay ŋa taŋ. 5 Ka mbrə Igliz ta vgha ma zlghay nda ŋuɗuf, ka sgaku mbsaka taŋ inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

6 Ka pyaftá Sulkum nda ghuɓa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwaɗa Lazglafta ta haɗika Asiya. Ka sli'aftá həŋ ka laghwi nda ta haɗika Frizi nda ya ta haɗika Galat. 7 Ndusadaghata taŋ ta haɗika Misiya, ka kumə həŋ ta dza'a ta haɗika Bitani, ama vlaŋ a Sulkuma Yesu ta tvi ta həŋ wa. 8 Ka kɗaŋtá həŋ ta dza'a nda ta haɗika Misiya, ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Truwas. 9 Hada, ka nghaŋtá Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kəmani ma suni, ta mnay ŋani kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata aŋni kə'a.» 10 Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ŋni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ŋni kazlay: Ta hga aŋni Lazglafta ŋa kla Lfiɗa Gwaɗa da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

11 Ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksaftá ŋni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ŋni da luwa Nyapulis. 12 Ka sli'aftá ŋni hada ka laghu ŋni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa haɗika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəɓakw fitika ŋni gerger ma tsa luwa ya. 13 Baɗu fitika Sabat, ka saghu ŋni ma huɗa luwa ka laghwi tawa ghwa, dza'a slafsla ŋni ta vla ndəɓa dzva la Yahuda hada ka ŋni sizlay. Ka slaftá ŋni ta tskata mi'aha. Ka mnə ŋni ta gwaɗa ŋa taŋ. 14 Lidiya hga sana marakw mataba taŋ, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zləŋay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləməŋ ka sna gwaɗa ŋni. Ka gunanaŋtá Lazglafta ta ŋuɗufani, ŋa tsu'a tsa gwaɗa ta gwaɗə Pwal ya. 15 Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga taŋ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgha yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá aŋni da taŋ.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

16 Ta dza'a ŋni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ŋni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwaɗaka sulkum ta vlaŋtá mna skwi dza'a magaku ta kəma.

Dagala tsedi ta tsanakta tsi ta daŋahəgani, nda tsa ma slayaŋslayaŋani ya. 17 Ka gi mbaɗə tsi mista ŋni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata həŋ!» ka'a ta dza'a nda guguɗay. 18 Nda za fitikhani ta mna tsa gwaɗa ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwaɗaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. 19 Nghay la daŋahəgani ma tsa makwa ya ta kwala taŋ kul fəglaftá ghəŋ ta mutsa tsedi, ka hlaftá həŋ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kəma gwal dagala dagala. 20 Ka hladaghatá həŋ ta həŋ da mnda tsa guma la Ruma. Ka həŋ mantsa: «Gwaɗa ŋa kətsiɗa mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. 21 Ka taghamatá nzaku kul nghamata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka həŋ.

22 Ka pghaftá dəmga ta vgha ta həŋ. Ka susuɗaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləvawa həŋ nda krupi,» ka həŋ. 23 Tahula sləvaptá həŋ, ka hlaghatá lu ta həŋ da gamak. «Ka ngha ka ta həŋ ɗina,» ka lu nda mnda ngha gamak. 24 Na mnanata lu ta tsa gwaɗa ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta həŋ da huɗa həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlaha taŋ ma udzu. 25 Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zləzlva Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. 26 Gi ka ghudzavaftá haɗik, ka gigɗavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá ziɗa ta inda la vu'a. 27 Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha həŋ ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ŋa dzuvtá vghani, ba sli'aghuslia inda la vu'a kə'a sizlay. 28 «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ŋni demdem hadna,» ka Pwal guguɗata. 29 «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamtá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zləŋ. 30 Tahula tsa ka hliginjtá tsi ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Mghamha ɗa, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. 31 Ka Pwal nda Silas mantsa: «Zlghafzlgha ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka həŋ. 32 Ka mnanatá həŋ ta gwaɗa Mgham Lazglafta, ŋa tsatsi nda la ga taŋ tani demdem. 33 Ka hlaghatá tsi ta həŋ ta va tsa rviɗik ya ka laghwi ghuɓinistá lkuha taŋ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taŋ tani demdem. 34 Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taŋ, ka zunustá skwi ta həŋ. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taŋ tani ta rfu, kabga zlghafta taŋ ta

Lazglafta.
35 Tsaɗakwa vli, ka ghu-
naftá gwal tsa guma ta
mnduha da tsa mnda ngha
vu'a ya kazlay: Zliŋzla ta
həŋ kə'a. 36 Ka mnda ngha
vu'a lami mnanatá Pwal
mantsa: «Zliŋzla ta həŋ, ka
gwal tsa guma tsghaɗiktá lwi,
sabwasa, ka dza'a kuni nda
zɗaku,» ka'a. 37 Ka Pwal nda
tsa gwal ghunadagha lu ya
mantsa: «Tsaŋnagha a lu ta
guma wu, ka gi slvaptá lu
ta aŋni ta kəma mnduha, ka
pghamtá aŋni ma gamak, ta
aŋni ta nzakway ka mnduha
la Ruma ná, gi ndanana
ná, sabwa sa kɗekkɗek ka
lu nda aŋni ra? Magava a
tsaya mantsa wa! Sagha
hahəŋ kaghəŋa taŋ zliŋnista,»
ka'a. 38 Ka sli'aftá tsa gwal
ghunadagha lu ya rusanaftá
gwal tsa guma. Ka ksaftá zləŋ
ta həŋ, snaŋər həŋ kazlay:
Mnduha la Ruma i Pwal
nda Silas kə'a. 39 Ka lagha
həŋ da ndəɓa dzvu, ka həŋ
mantsa: «Ga ghunaga ŋni ta
dmaku,» ka həŋ. Ka hliginŋtá
həŋ ta həŋ ma gamak. Ka
ndəɓanatá həŋ ta dzvu ta həŋ
ŋa sli'apta taŋ ma tsa luwa
ya. 40 Saba i Pwal nda Silas
ma gamak, ka laghu həŋ da
Lidiya. Tahula nghanaghata
taŋ ta zwanama, ka vlaŋtá
mbraku ta həŋ ka sli'aftá həŋ
ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

1 Ka ksaghatá həŋ ta tvi
nda ma luwa Amfipulis ka
zlagaghata nda ma luwa
Apuliniya, ka ɓhaghata həŋ
da luwa Tesalunik. Hada,
mamu həga tagha skwa la
Yahuda. 2 Hkən Sabata Pwal
ta lami ta ghəŋ ta ghəŋ manda
ya snu tsi. Ka zlərɗə tsi nda
həŋ ta skwi nda vinda ma
deftera Lazglafta. 3 Ka paslay
ŋa taŋ, ka mnay kazlay: Dza'a
ghuyə ghuya Kristi ta ɗaŋwa,
dza'a sli'agapsli'a nda hafu
mataba gwal nda rwa kə'a.
«Tsəna Yesu ta mnə yu ŋa
ghuni na ná, tsaya tsa Kristi
ya,» ka'a. 4 Ka tɗaghata
tsa gwaɗa ya ta ghunislaka
sanlaha ma la Yahuda ta
snay, ka laghu həŋ mista i
Pwal nda Silas. Mantsa ya
ndəghata la Grek ta zləŋa
Lazglafta, nda ndəghata san-
laha ma mi'aha dagaladagala
guli. 5 Ka ndəghanaftá draku
ta ŋuɗufa sanlaha ma la
Yahuda, ka hlafta həŋ ta la
tanda ma luwa, ka sli'anafta
həŋ ta ŋuɗufa mnduha. Ka
sli'adaghata həŋ da Yasuŋ, ka
zbə həŋ ta i Pwal nda Silas
ŋa hla həŋ ta kəma mnduha,
6 slanagha a həŋ ta həŋ wa.
Ka ksaghatá həŋ ta Yasuŋ
nda sanlaha ma zwanama ta
kəma gwal ta tsa guma ma
luwa. Ka həŋ mantsa: «Nana
mnduha na ta kətsiɗanaftá
mnduha ta ghəŋa haɗîk, ka
sagha həŋ da amu ndanana,
7 ka tsu'afta Yasuŋ ta həŋ ga
taŋ. Haɗ həŋ ta sna zlahu
ya ta fata mgham Sezar wa.
Mamu sana Mgham ta hgə lu
ka Yesu, ka həŋ ta mnay,» ka
həŋ. 8 Snaŋta mnduha ma tsa
luwa ya nda gwal ta tsa guma

ta tsa gwaɗa ya, ka sli'avaftá həŋ. 9 Ka platá i Yasuŋ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliŋta gwal ta tsa guma ta həŋ.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

10 Girviɗik tama, ka kɗikiŋtá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Ɓhadaghata taŋ da hada, ka lamə həŋ da həga tagha skwa la Yahuda. 11 Mal la Yahuda ma Bere zɗakwa ghəŋa taŋ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahəŋ ta ghəŋa taŋ kahwathwata ka sna gwaɗa Lazglafta. Inda fitik həŋ ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ŋa nghay ka manda va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. 12 Nda ndəgha la Yahuda ta zlghafta nda ŋuɗufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. 13 Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwaɗa Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anaftá ŋuɗufa mnduha. 14 Ka gi kɗikiŋtá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. 15 Ka klaghatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagha i Silas nda Timute sliɗighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

16 Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghaŋtá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanaftá tsi ta ŋuɗuf katakata. 17 Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zləŋa Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həŋ ta dawadawa vli inda fitik. 18 Mamu gwal ta tagha dzaŋa tva mbaɗa gwaɗa ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbaɗa gwaɗa nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwaɗa ta sana Lazglafta kul haɗ hadna ta gwaɗə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taŋ ta mnay Pwal ta gwaɗa ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. 19 Ka klaghatá həŋ ta Pwal mista taŋ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwaɗa ta sana kuɗuŋur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaŋnamsna ka ta na lfiɗa skwi ta taghə ka na rki na? 20 Nana gwaɗa ta mnə ka na ná, ka lfiɗani nzakwani da aŋni. Ta kumay ŋni ta snaŋta klatá ghəŋani,» ka həŋ nda tsi. 21 Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfiɗa skwi yeya ta gwagwaɗu lu, ta snə lu kweŋkweŋ. 22 Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwaɗa ya, ka'a mantsa: «Kaghuni mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ŋanaŋa kuni ta dina. 23 Ma

fitika ranafta ɗa ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghatá yu ta skwiha ta ndəɓu kuni ta dzvu ŋa taŋ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ŋa Lazglafta kul snaŋta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəɓu kuni ta dzvu ŋani kul snaŋta kuni ya ná, tsaya sagha yu da mnaghunata. 24 Tsaya Lazglafta ta magaftá haɗik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəŋa luwa nda haɗik. Haɗ ta walaŋta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. 25 Psaŋ a ta katu da mnda səla ŋa vlaŋtá skwi wa. Haɗ skwi pɗa tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. 26 Nda ma mndu turtuk zlagagiŋta tsi ta inda mnduha, ka pghata həŋ təɓsa' ta ghəŋa haɗik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taŋ ta haɗik ŋa nzakwa taŋ. 27 Mantsa ya kə'a magafta, kabga ŋa zbay taŋ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taŋ ta zbay. Aŋ mndani, di'iŋaghu a nda amu wa. 28 Əŋka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigɗavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: "Kahwathwata mndəra taŋ amu guli," ka həŋ.

29 Ka si mndəra taŋ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəŋani ta magafta ya wa. 30 Ŋaw lu ɓa, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taŋ kul snaŋta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbəɗanafta həŋ ta nzakwa taŋ, 31 kabga fafa ta fitik ŋa tsanaghata guma nda tvani ta inda ghəŋa haɗik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ŋa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya maranaŋta Lazglafta ta inda mndu kazlay: Tsatsi vərɗa mnda tsa guma zbap yu,» ka'a.

32 Na tsa snaŋta taŋ ta mnay Pwal ta gwaɗa ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghuɓasu sanlaha nda ghuɓasa ta Pwal. «Ŋa snəglanavata ŋni baɗu ma sani ta tsa gwaɗa ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

33 Ka sli'afta Pwal mataba taŋ ka laghwi. 34 Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlghafta, ka laghu həŋ mistani. Mataba taŋ, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwaɗa ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda həŋ.

18

Pwal ma luwa la Kwareŋt

1 Tahula tsa, ka sli'aftá Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareŋt.

2 Hada, ka guyatá tsi nda
sana mnda la Yahuda ta
hgu lu ka Akilas, ya lu ta
haɗika Puŋ. Sli'aftani yeya
ta haɗika Italiya kawadaga
nda markwa taŋ Priskila,
kabga ka sli'apsli'a inda la
Yahuda ta haɗika Ruma ka
mgham Klawdi mnata. Ka
guyaftá Pwal ta vgha nda
həŋ. 3 Ka skwa turtuk slna
ta magə həŋ. Həga tumpul ta
ɗaɗah həŋ. Tsaya kəl Pwal ka
gwaftá vgha nda həŋ. 4 Inda
fitika Sabat Pwal ta zlərɗa
gwaɗa ma həga tagha skwa
la Yahuda, nda la Yahuda
nda ya nda la Grek, kabga
ta kumay ta tɗaktá həŋ ŋa
zlghaftá gwaɗa Lazglafta.

5 Manda zlaŋta i Silas
nda Timute ta haɗika
Mekaduniya, ka lagha
slanaghatá Pwal, ka vzatá
Pwal ta ghəŋani ka mna
gwaɗa. Ka paslə tsi ŋa la
Yahuda kazlay: Yesu ná,
Kristi ya kə'a. 6 Ka gruŋtá la
Yahuda ka rarazay. Mbaɗa
Pwal ka tukwanatá rgitika
lgutani ta həŋ. Ka'a nda həŋ
mantsa: «Ta ghəŋa ghuni ka
skwa ghuni, daga ndana nda
sli'a yu tvə gwal kul nzakway
ka la Yahuda,» ka'a. 7 Ka
sli'aftá tsi hada ka lagha da
sana mndu, Tirtiyus Yustus
hgani. Ta zləŋay tsa mndu
ya ta Lazglafta. Tavata həga
tagha skwa la Yahuda həga
taŋ. 8 Ka zlghaftá Krispus ta
nzakway ka mgham ta ghəŋa
həga tagha skwa la Yahuda ta
Mgham Yesu, mantsa ya la ga
taŋ guli. Nda ndəgha gwal
ma Kwareŋt guli ta snaŋtá
gwaɗa Pwal, ka zlghaftá həŋ,
ka maganaftá lu ta batem ta
həŋ.

9 Ta sana rviɗik, ka
gwaɗganatá Lazglafta ta
Pwal nda ma suni. Ka'a
mantsa: «Yaha zləŋ da ksaftá
kagha da haftá ka ta wi Pwal,
kɗaŋ gwaɗay. 10 Kawadaga
yu nda kagha, haɗ mndu
dza'a walaŋta faftá dzvu ta
kagha ŋa ghuya ɗaŋwa ŋa gha
wa. Nda ndəgha mnduha
ɗa ta ma na luwa na,» ka'a.
11 Ka zata pwal ta vaku nda
tili mku' ma tsa luwa ya, ta
taghanaftá mnduha ta gwaɗa
Lazglafta.

12 Ma fitika nzakwa
Galiyuna ka ŋumna ta haɗika
Akaya tama, ka gwaftá la
Yahuda ta wi ka gruŋtá
Pwal. Ka kladaptá həŋ da
vla tsa guma. 13 Ka həŋ
mantsa: «Nana mndu na ta
bara mnduha ŋa tsəlɓu ta
kəma Lazglafta, ka zluŋtá
skwi mna zlahu,» ka həŋ.
14 Ta dza'a dza'a Pwal da
gwaɗa mantsa, ama ka gi
tsu'aftá Galiyuna ta gwaɗa
nda la Yahuda. Ka'a mantsa:
«Ka haɗ mndu dza lu wu katsi,
haɗ sana dmaku ta bluta wu
katsi, haɗ yu ta snaghunata,
a la Yahuda wa. 15 Ka si ta
ghəŋa zwana gwaɗaha, nda
ya ta ghəŋa hgu, nda ya ta
ghəŋa zlaha ghuni ta zlərɗa
kuni ya, dzik nda kaghuni
tsa. Va a yu ta tsa guma ta
ghəŋa tsa skwiha ya wu,»
ka'a. 16 Ka ghzlaftá tsi ta
həŋ ma vla tsa guma. 17 Ka
gwaftá həŋ ta wi ta Sustene,
ta nzakway ka mgham ta
ghəŋa tsa həga tagha skwa

la Yahuda ya, ka ksafta, ka ɗgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalaŋ a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Aŋtakiya

18 Ka nzɗəglavatá Pwal tsəɓakw fitik ma Kwareŋt. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlaŋtá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta haɗika Siri. Ma kɗə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəŋani ma luwa Saŋkre, si waɗana tsi ta Lazglafta. 19 Ka ɓhadaghatá həŋ da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. 20 Ka ndəɓə həŋ ta dzvu da tsi, má ŋa nzɗavatani da həŋ, ama ɗvaf a Pwal wa. 21 «Ta dza'a vragaghavra yu ka ta ɗvay Lazglafta,» ka'a nda həŋ.

Ka ŋlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. 22 Ka ɓhadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kɗaku tsi ka laghwi da luwa Aŋtakiya. 23 Tahula nzɗavatani gerger ma luwa Aŋtakiya ta haɗika Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwi da ranaftá haɗika Galat, nda haɗika Frizi, ka vla mbraku ŋa inda gwal zlghay nda ŋuɗuf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwareŋt

24 Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwaɗa ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. 25 Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəŋa Yesu nda tvani ŋa mnduha. Aŋ mndani, maga batema Yuhwana yeya snaŋ tsi. 26 Ka mnə tsi ta gwaɗa nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá həŋ ŋa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəŋa gwaɗa Lazglafta. 27 Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta haɗika Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá həŋ ta ɗelewer ta gwal ta tsa haɗik ya ŋa tsu'afta taŋ nda rfu. Ɓhadaghatani da hada, ka kataŋtá tsi nda zɗaku ya vlaŋ Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlghafta. 28 Ka gwaɗə tsi ta gwaɗa baŋluwa nda la Yahuda, ka traptá həŋ ta skwi ŋa ŋrapta. Ka maranaŋtá tsi ta həŋ ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

1 Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwareŋt, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwáha ta haɗika Asiya, ka ɓhadaghatá tsi da luwa

* **18:27** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuɗuf hada. 2 Ka'a mantsa: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda ghuɓa ma zlghafta ghuni ra?» ka'a ɗawaŋta da həŋ. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Ta sna a ŋni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda ghuɓa wa,» ka həŋ. 3 «Mndərga wati batem magaghunaf lu na?» ka'a nda həŋ. «Mndərga ŋa Yuhwana magaŋnaf lu,» ka həŋ nda tsi. 4 Ka Pwal mantsa: «Gwal ta tsu'afta ka mbəɗanaftá nzakwa taŋ, maganaf Yuhwana ta batem ta həŋ. Ka Yuhwana nda həŋ na: Zlghafwazlgha ta tsa mndu ta sagha nda hula ɗa ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. 5 Tahula snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa ya, ka maganaftá lu ta batem ta həŋ nda hga Mgham Yesu. 6 Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta həŋ, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa taŋ. Ka gwaɗə həŋ ta gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗa, ka klə həŋ ta lwa Lazglafta guli. 7 Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwaŋpdə his.

8 Tahula tsa, ka gɗatá Pwal ta dza'a da həga tagha skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwaɗa ta ga mghama Lazglafta, ka ŋavata ŋa tɗaktá ghəŋa gwal ta sna skwi ta mnə tsi. 9 Ka təŋanaftá sanlaha mataba taŋ ta ghəŋ, ka kwalaghutá həŋ ta zlghafta, ka ghuɓasə həŋ ta tsa tagha skwi ta ghəŋa tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'aftá Pwal ka zlaŋtá həŋ, ka hlaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka laghu həŋ da həga dzaŋa Tiranus, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ inda fitik hada. 10 His vakwa taŋ ta taghay. Ma tsaya snaŋta inda gwal ta nzakway ta haɗika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwaɗa Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

11 Ka magə Lazglafta ta mazəmzəm ŋa ndərmimay nda ma Pwal. 12 Tsaya ta kəl lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksaŋtá vgha Pwal tazlay, ka klaŋtá gwal kul ɗughwanaku ŋa ksaŋtá həŋ, ŋa saghwa tsa ɗaŋwa nda ghwaɗaka sulkum ya tani ma həŋ. 13 Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ŋa ghazligiŋtá ghwaɗaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghaŋtá hahəŋ guli ta ghzla ghwaɗaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka həŋ mantsa: «Nda hga tsa Yesu ta mnə Pwal ya ta mnaghunata ŋni: Sabwasa,» ka həŋ. 14 Ndəfáŋ zwana sana mndu ta hgə lu ka Seva ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta la Zudiya, ta maga mndərga tsa skwi ya mantsa. 15 Ma sana fitik, ka tsa ghwaɗaka sulkum ya nda həŋ mantsa: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda həŋ. 16 Ka valaftá tsa mndu ksu halaway ya ta həŋ ka mbranaghatá həŋ demdem. Ka ndandagaptá həŋ ma tsa həga ya nda hwaya ka fərdi'u,

nda babalatá vgha. 17 Ka snanaghatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksaftá zləŋ ta həŋ demdem, ka vlə həŋ ta glaku ŋa Mgham Yesu. 18 Ta traku gwal si ta zlghafta, ka sagha həŋ da mnay nda wa taŋ ta ghwaɗaka skwi ya mamaga həŋ. 19 Nda ndəgha gwal si ta mbaɗaku ta hlaktá defteriha taŋ ka dariŋta ta kəma mnduha demdem. Ka mbaɗaftá lu ta tseda tsa defteriha ya ná, ta klay ta tsedi ka dəmbu' hutaf 20 Mantsa ya kəl gwaɗa Mgham Yesu ka ŋluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigɗavafta vli ma Afisus

21 Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantsa: Ka ranafra yu ta vli ta haɗika Mekaduniya, nda vli ta haɗika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu.

«Ka ɓhadaghaɓha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka ɓhadaghata ɗa da luwa Ruma guli,» ka'a. 22 Ka ghunaghatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta kataŋta ta haɗika Mekaduniya. Ta nzatá vərɗa tsatsi ka nzɗavata ta haɗika Asiya. 23 Ma tsa fitik ya, ka sli'avaftá gwaɗa katakata ta ghəŋa Mgham Yesu. 24 Tsaw mamu sana ɗəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ŋa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kaɗ ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganatá slna. 25 Ka tskanatá tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda həŋ mantsa: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. 26 Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva taŋ ka Lazglafta wu, ka'a. Ka tɗaghatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kweŋkweŋ yeya a wu, nduk ma inda vli ta haɗika Asiya tani. 27 Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwaɗa ta ghəŋa həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgəlta a mnduha ta glaku ŋa Deyes ka tsəlɓu ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta haɗika Asiya nda ya ta ghəŋ haɗik demdem ya wu,» ka'a. 28 Snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa ya, ka gufaftá ŋuɗufa taŋ ka guguɗ həŋ ta guguɗaku. «Ya dagala gwaɗa ta Dayes Artimis la Afisus,» ka həŋ. 29 Ka sli'avaftá vli kuɗukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá həŋ ta graha Pwal ta nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahəŋ his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. 30 Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá həŋ, ama ka pyaftá gwal zlghay nda ŋuɗuf. 31 Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ŋumna ta

* **19:21** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

haɗika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka həŋ tsghadanaghatá lwi ta Pwal. 32 Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghəŋa mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguɗay, ka nu ŋa ya laha ta gugɗay. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanatá həŋ. 33 Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwaɗa ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwaɗa ŋa mnanaŋtá mnduha. 34 Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlaftá həŋ ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həŋ mantsa: «Dagala gwaɗa ta Dayes Artimis la Afisus!» ka həŋ hlaftá wi.

35 Ka lɓanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanatá tsa həga Dayes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? 36 Haɗ mndu dza'a zlərɗay wa. Lɓanatá ŋuɗuf ka dzatá ghəŋ skwi ŋa magay. 37 Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, haɗ sana rutsak vzaf həŋ ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. 38 Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla həŋ da gwal tsa guma, ka dza'a həŋ dganata hada. 39 Ka mamu sna gwaɗa ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. 40 Ta ghəŋa na skwi ta magaku gita na ná, laviŋlava lu ta tsaftá badza ta amu ka gwal zlərɗawi, kabga haɗ skwi prək ka tskamata mandana ná, ŋa mnay mu kazlay: Ta ghəŋa ya skwi ya tskavata mu kə'a wa,» ka'a. Kɗakwani ta gwaɗa, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta haɗika Mekaduniya nda ya ta haɗika Akaya

1 Tahula lɓatá tsa sli'avafta sli'avaf lu ya, ka tskanatá Pwal ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka vlaŋtá mbraku ta həŋ. Ka dgatá tsi ta vgha nda həŋ, ka laghwi ta haɗika Mekaduniya. 2 Tahula ranaftani ta tsa haɗika ya, ka valaŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka ɓhadaghatá tsi ta haɗika Gres. 3 Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ŋa dza'a ta haɗika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəŋani ŋa pghanatá buɗukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta haɗika Mekaduniya. 4 Ka sli'aftá i Supater zwaŋa Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha haɗika Asiya, mistani. 5 Ka laghu tsahaya ta kəma kzla

aŋni ma luwa Truwas. 6 Aŋni ya, ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa Filipiya, tahula zutá skala buradi kul haɗ is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ŋni slanaghatá həŋ ma luwa Truwas, ka zatá ŋni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

7 Gahawu baɗu luma gwasi, ka tskavatá ŋni ŋa za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zlraftá Pwal ta gwaɗa ta kəma gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka nzɗavatá tsi ta gwaɗa ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsaɗakwər vli. 8 Ma dzuguvi ma həga ta ghəŋa həga tskavata ŋni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvi ta ghəŋa həga tskava ŋni ya. 9 Tsaw mamu sana zwaŋ ta hgu lu ka Fewtikus ta nzuŋta tawa finitir. Ka dziŋtá hani ma tsa nzɗavata Pwal ta mna gwaɗa ya. Na tsa ghərɓanafta hani ya, ka dəɗagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəŋa həga ya ta haɗik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. 10 Ka saha Pwal, ka ndadaghata tsukwafta. «Ma tɗ ŋuɗufa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. 11 Ka vradaftá Pwal ka ɓla'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kɗə tsi ta gwaɗa petsuweɗ vli. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka laghwi. 12 Nda hafu ma tsa galaɓay ya ta klaghatá lu dzagha. Ka rfu həŋ ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Miteleŋ

13 Ka sli'aftá ŋni ka laghwi ta kəma ta kəma da ŋlaftá kwambalu ŋa kla aŋni da luwa Asus. Ŋa dza'a ŋni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. 14 Manda laghani slaŋnaghatá ma Asus, ka klamtá ŋni da kwambalu, ka laghu ŋni da luwa Miteleŋ. 15 Ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka ɓhadaghatá ŋni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka ɓhadaghatá ŋni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka ɓhadaghatá ŋni da luwa Miletus. 16 Ka Pwal mnuta na: «Haɗ yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma haɗika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta ɓhadaghata da Ursalima, ka ma kɗə fitika skala Pentakwat† ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwaɗa Pwal nda la galata mndu ma Afisus

17 Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ŋa hgaktá gwal ngha Igliz. 18 Manda ɓhadaghata taŋ da slanaghata, ka Pwal nda həŋ mantsa: «Daga baɗu lagha ɗa ta haɗika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. 19 Nda leɓtekwa ta ghəŋ mataba ghuya ɗaŋwa da

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

† **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalu dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuɓa ta ghəŋa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buɗukwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. 20 Nda sna kuni guli kazlay: Haɗ sana skwi prək ka katá kaghuni ɗifaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta baŋluwa nda ya dzagha dzagha. 21 Ka gvalaŋtá yu ta la Yahuda nda la Grek, ŋa mbəɗavata tvə Lazglafta ŋa zlghafta taŋ ta Mghama mu Yesu Kristi. 22 Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuɓa ta tiŋwa i'i ŋa dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a sliɗighata hada wa. 23 Skwi ya ta mniɗiŋta Sulkum nda ghuɓa kweŋkweŋ ná, dza'a sladighasla ghuya ɗaŋwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. 24 I'i ná, ndana a yu ta gwaɗa ta hafa ɗa, dər má kinawu ɗinutani ka ŋa ɗa wa. Dza'a kɗanaktá tsa ŋərma slna vliha Mgham Yesu ŋa magay, ta nzakway ka mna Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa zɗakatahuɗa Lazglafta ya skwi ta zɗəgihata.

25 «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəglaŋta a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwaɗa ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma ɗa ɗekɗek wa. 26 Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghunamaga yu ta inda skwi ya laviŋ yu ta magay nda inda kɗavakta mbrakwa ɗa. Ka dza'a zluŋzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta haɗ i'i mida wu, 27 kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, haɗ ya ɗifanaghu yu wa. 28 Nghawangha ta ghəŋa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuɓa ŋa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəŋani nda usa zwaŋani. 29 Tahula laghwa ɗa ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, haɗ həŋ dza'a zlaŋtá tsa bra ya wu kə'a. 30 Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsli'a sanlaha da tsakalawi, ŋa baraghata taŋ ta sanlaha ma duhwalha mista taŋ. 31 Ka nzata kuni hzleŋa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa ɗa ta ŋavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hiɗaku ŋa inda kaghuni kə'a.

32 «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwaɗa ta zɗakatahuɗani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwaɗa ya dza'a ŋla kaghuni, ŋa zay ghuni ta həga kawadaga nda inda gwal nda ghuɓa. 33 Ma nzakwa ɗa ná, gvalaŋ a yu ta dər tseda mndu, dər dzindara mndu, dər lguta mndu wa. 34 Nda sna vərɗa kaghuni kazlay: Nda dzva ɗa si ta maga yu ta slna ŋa kata ghəŋa ɗa, nda ya ŋa kata gwal ta dza'a mista ɗa tani kə'a. 35 Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ŋa maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna ŋa kataŋtá gwal ka pɗu kə'a. Ŋa havaghunakta guli ta gwaɗa Mgham Yesu ta mnay

kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlghay kə'a ya,» ka'a.

36 Ta kɗaku Pwal ta mna tsa gwaɗa ya, ka tsəlɓata tsi ka maga du'a nda hahəŋ tani demdem. 37 Rəɓ həŋ demdem nda taw, ka lagha tekwese' ta Pwal. 38 Tsa mnayni kazlay: Nghəglaŋta a kuni ta həga kuma ɗa wu kə'a ya na skwi ta ganaftá taw ta həŋ. Ka sli'aftá həŋ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

1 Tahula dgata ŋni ta vgha nda həŋ, ka lamə ŋni da kwambalu. Ka sli'afta ŋni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta ŋni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta ŋni hada guli ka laghwi da luwa Patara. 2 Hada, ka slafta ŋni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ŋni dida, ka laghu ŋni. 3 Nghay ŋni ta luwa Kiprus manda a, haɗik ya ta tsavata ma drəf, ka zluŋtá ŋni nda ga zlaɓa ŋni ka laghu ŋni nda tvə haɗika Siri. Ka ɓhadaghatá ŋni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. 4 Hada, ka slanaghatá ŋni ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka zata ŋni ta fitik ndəfáŋ da həŋ. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka həŋ nda Pwal, manda kɗakwa Sulkum nda ghuɓa ta mnananŋtá həŋ. 5 Ma kɗavakta tsa mandəfáŋa fitik ya, ka sli'afta ŋni ka sli'i. Ka pghafta həŋ demdem ta aŋni, nda mi'a taŋ, nda zwana taŋ tani, ha ka zluŋtá huɗa luwa. Ɓhadaghata ŋni ta wa ghwa, ka tsəlɓata ŋni, ka magatá du'a. 6 Manda dgata ŋni ta vgha nda həŋ, ka ŋlaftá aŋni ta kwambalu, ta vraghuta hahəŋ dzagha taŋ.

7 Ka kɗiŋtá ŋni ta mbaɗa ŋni nda kwambalu. Sli'afta ma luwa Tir ka ɓhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ŋni ta zgu nda zwanama. Ka zata ŋni ta fitik turtuk kawadaga nda həŋ. 8 Ka sli'afta ŋni gamahtsimani ka dza'a, ka ɓhadaghata ŋni da luwa Sezare. Ka sli'afta ŋni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwaɗa Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekw mataba tsa gwal ndəfáŋ ya kay*. Ka lamə ŋni da həga ga taŋ ka hanay ga taŋ. 9 Mamu kwaghani fwaɗ ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. 10 Nda za fitika ŋni ŋulum hada tama, ka sli'aftá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta haɗika Zudiya, 11 ka sagha da slaŋnaghata. Ka klaftá tsi ta ɓanava Pwal, ka habanatá tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantsa: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuɓa: Ka ŋa wa nana ɓanava na ná, manda va yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ŋa klafta taŋ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taŋ,» ka'a.

* **21:8** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40.

12 Na snaŋta ŋni ta tsa
gwaɗa ya, nda aŋni tani, nda
gwal ma tsa vli ya tani, ka
ndəɓə ŋni ta dzvu ŋa Pwal ŋa
kwalani kul lafi da Ursalima.
13 Ka Pwal nda aŋni mantsa:
«Ta ghəŋa wu ta tawa kuni ta
taw. Ta kumay kuni ta giɗiftá
zləŋ ra? I'i ta ɗa ná, ŋa habaftá
i'i yeya a wu, dər má ŋa dza ta
i'i ma Ursalima ta ghəŋa hga
Mgham Yesu tsi, nda fa vgha
ɗa,» ka'a. 14 Na tsa trapta ŋni
mida ya ná, ŋəvglaŋ a aŋni
guli wa. «Ka maga Mgham
Yesu ta skwi ya kumaŋ tsi,»
ka aŋni ta ghəŋani.

15 Tahula luta tsa fitik ya
tama, ka hbaftá ŋni ta vgha,
ka ŋlaghatá da luwa Ursalima.
16 Ka sli'aftá sanlaha ma gwal
zlghay nda ŋuɗuf ma luwa
Sezare guli mista ŋni. Ka
pghadaghata həŋ ta aŋni da
vli ya dza'a hani ŋni ta hani
ga sana mndu ta hgə lu ka
Menasuŋ, mnda sana luwa
ta tsavata ma drəf, ta hgə lu
ka Kiprus. Nda kɗa fitika
tsa mndu ya ma zlghay nda
ŋuɗuf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

17 Ɓhadaghata ŋni da Ursal-
ima, ka tsu'afta zwanama
ta aŋni nda rfu. 18 Ga
mahtsimani, ka sli'aftá Pwal
kawadaga nda aŋni ka lagha
da Yakubu. Ka lagha gwal
Igliz tskavata demdem hada.
19 Tahula ganaghata Pwal
ta zgu ta həŋ, ka rusu tsi
turtuk turtuk ta skwi maga
Lazglafta mataba gwal kul
nzakway ka la Yahuda nda
ma slnani. 20 Snanata taŋ
ta tsa skwi rusanaf Pwal ta
həŋ ya, ka zləzlvu həŋ ta
Lazglafta. Ka həŋ nda tsi
mantsa: «Zwaŋama, nda ngha
ka ta dəmbu' a ta la Yahuda ta
zlghafta ya ki'e, ta ŋavaŋa həŋ
ka sna zlaha Musa. 21 Ka lu
nda həŋ nda gwaɗa ta kagha
ná, ma snə kuni ta zlaha
Musa, ma ɗatsə kuni ta fafaɗa
zwana ghuni, ma taghə kuni
ta nzakwa la Yahuda, ká ka
ta taghay ŋa inda la Yahuda
ta nzaku ma səla hamata
sanlaha ma mnduha, ka
lu ta mnay. 22 Waka lu
dza'a magay? Ya wya dza'a
nda sna həŋ kahwathwata
kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a
sli'agaghasli'a həŋ. 23 Ka si
mantsa tsi, ka maga ka ta
na skwi dza'a ŋni mnaghata
na. Mamu sana mnduha
fwaɗ mataba mu ta waɗana
ta waɗu ta Lazglafta. 24 Hla
ta həŋ ka dza'a ka da tsalapta
ghəŋa gha kawadaga nda həŋ.
Ka plata ka ta skwi ma dza'a
hahəŋ da play. Tahula tsa, ŋa
htsiŋta taŋ ta ghəŋa taŋ. Ka
magamaga lu mantsa katsi,
dza'a nda sna inda mnduha
kazlay, tsa skwi ta snə mu
ta mnay ta Pwal ya kay ná,
tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya
dza'a kəl lu ka snaŋta kazlay:
Ta snay kagha ta zlahu guli
kə'a. 25 Ŋa gwal kul haɗ ka
la Yahuda ya, tsiŋtsa mu ta
ghəŋani ka vindanafta mu ta
həŋ kazlay: Yaha həŋ da za
slu'a skwa wuyay, yaha həŋ
da za us, yaha həŋ da za skwi
ɓərta lu nda ɓərta, yaha həŋ

† **21:25** Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

da maga sli'iŋsli'iŋ† kə'a,» ka həŋ.
26 Mantsa tama, ka sli'afta
Pwal kawadaga nda tsa mn-
duha fwaɗ ya ka tsalapta tsi
ta ghəŋani. Gamahtsimani,
ka lamə tsi da həga Lazglafta,
ŋa mnata fitika dzata ghəŋa
tsa tsalatá ghəŋ, nda vlata
skwa pla ghəŋ dza'a vlə lu ta
həŋ ta həŋ ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

27 Baɗu kɗavakta tsa
mandəfáŋa fitik ya, ka ng-
haŋtá la Yahuda ta sagha
ta hadîka Asiya ta Pwal ma
həga Lazglafta. Ka gagaftá
həŋ ta dəmga, ka ksafta həŋ
ta Pwal. 28 Ka dzata həŋ
ta lawlaw: «Ari mnduha la
Isra'ila! Kudiɗwa! Ya wana
tsa mndu ta ra inda vli ka
raraza mnduha mu, nda
zlaha Musa, nda na həga
Lazglafta na tani ya kay.
Laghani guli ná, ka hladamtá
la Grek da na həga Lazglafta
na, ka ŋriŋtá na vli nda
ghuɓa na,» ka həŋ. 29 Tsaw si
nghiŋngha həŋ ta sana mndu
ta hgə lu ka Trufim, mnda
la Afisus kawadaga nda tsi
ma luwa. Zlah si kladamkla
Pwal ta tsa mndu ya da həga
Lazglafta ka həŋ si ta gray.

30 Kɗukuts sli'avafsli'a vli
ma luwa, ka gazladaghatá
mnduha ma inda vli. Ka
ksaftá həŋ ta Pwal ma həga
Lazglafta, ka ksigiŋta dzibil,
ka gi hahuŋtá tghaha. 31 Ta
naghay naghay həŋ ta tva
dzatá Pwal ta lagha lu da
mnay ŋa mghama sludzi ka-
zlay: ya nda ɓadza vli ma
luwa Ursalima kə'a. 32 Ka
gi hlaftá tsi ta sludziha nda
maliha ta ghəŋa la sludziha,
ka sli'afta həŋ ka ndadaghata
slanaghata həŋ. Nghay taŋ
ta mghama la sludzi nda la
sludzi tani, ka gi zlaŋta həŋ ta
dza Pwal. 33 Ka gavadaghatá
mghama la sludzi ka ŋanatá
Pwal, ka tsatsanaftá ziɗaha
his. «Wa va kagha, nah-
gani maga ka?» ka'a nda
tsi. 34 Ka nu ŋa ya ta gwaɗay,
ka nu ŋa ya ta gwaɗay, ka
tsa tskata ghəŋa mnduha ya.
Triɗ, trap ta mghama sludzi
ta ksaftá ghəŋa gwaɗa, ka'a
mantsa: «Klawakla ta na Pwal
na da vla nzakwa la sludzi,»
ka'a. 35 Ndusadaghata Pwal
tavata dzatá tva ŋlu da həga,
ka gi tsukwaghatá la sludzi,
kabga nda ga sida mnduha.
36 «Dzata! Dzata, dzata!» ka
tsa ŋəɗdəma ta mnduha ta
mbaɗa mistani ya, ka dza'a
nda hla wi.

Waɗay Pwal ta ghəŋani

37 Ta ghwaŋ a lu ka
kladamta Pwal da vla nza-
kwa la sludzi tama wu, «dza'a
tsu'ay ka, ka mnaghaŋta yu
ta gwaɗa ɗa ra?» Ka Pwal nda
tsa mghama sludzi ya. «Nda
sna ka ta gwaɗa la Grek ra?
38 Ka gha a na mnda la Masar
ta sli'anaftá zlərɗawi ka ma
taŋ, ka hlaghatá gəndaha
dəmbu' fwaɗ da mtak ya
wu ra?» ka'a nda Pwal.
39 Ka Pwal mantsa: «Mnda
la Yahuda i'i, ya lu ma luwa
Tarsus ta hadîka Silisi, zwaŋa
sana luwa ta klu lu ya yu.
Kdəkkdək, vlihavla ta tvi ka
gwaɗganata yu ta mnduha,»
ka'a. 40 Ka vlaŋtá tsa mghama

la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlraftá Pwal ta gwaɗa nda həŋ nda gwaɗa Hebru.

22

1 «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ŋa waɗaptá ghəŋa ɗa,» ka'a. 2 Na tsa snay taŋ ta zlraftani ta gwaɗa nda gwaɗa Hebru ya, ka sganaghata həŋ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: 3 «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta haɗika Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzaŋaɗíftá ta dzaŋa, ka taghaɗifta snaŋtá zlaha dzidzíha mu nda tvani manda ya ta raku. Ŋavaŋa i'i guli ka sna ŋa Lazglafta manda va na ta magə kaghuni demdem gita na. 4 Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka pslatá həŋ. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá həŋ da gamak. 5 Masləmtsəka ɗa na la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahəŋ zlghafta yu ta ɗelewer ŋa klaŋtá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ŋa dza'a ɗa kasa gwal zlghay nda ŋuɗuf ma tsa luwa ya, ŋa hlaktá həŋ da luwa Ursalima, ŋa tsanaghata guma ta həŋ.»

Mnay Pwal ta tva zlghaftani ta Yesu
Slg 9:1-19, 26:12-18

6 «Tata mbaɗa yu ta tvi, wur ma ghəŋ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwaɗak katakata daga ta luwa ka tsuwaɗakanaftá vli ta wiɗifta. 7 Ka zləmbadata yu ta haɗik. "Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa ɗa na?" ka sana lwi nda i'i ta snə yu. 8 "Wa kagha ní Mghama ɗa!" ka yu nda tsi. "I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gə ka ta iri ŋani ya yu," ka'a nda i'i. 9 Nda ngha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwaɗak ya, ama sna a hahəŋ ta lwa tsa mndu ta gwaɗa nda i'i ya wa. 10 "Nu skwi ŋa magay ɗa ní Mghama ɗa?" ka yu nda tsi. "Sli'afsli'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi ŋa magay gha hada," ka Mgham Yesu nda i'i. 11 Ghulpiɗghulpa wuɗakwa tsa tsuwaɗak ya kay, nghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka ɓhidiɗighata da luwa Damas.

12 «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləŋay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlaha Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. 13 Ka sagha tsi sliɗighata, ka'a nda i'i mantsa: "Zwaŋama ɗa Sawulu, nghəglaŋngha ta vli," ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha ɗa, ka nghaŋtá yu ta vli. 14 Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: "Zbuzba Lazglafta dzidzíha

mu ta kagha daga ghalya ŋa snaŋtá skwi ta kumə tsi, ŋa nghaŋta gha ta tsa tɗukwa mndu ya, ŋa snaŋta gha ta gwaɗa vərɗa tsatsi nda wani. 15 Kagha dza'a nzakway ka masləmtsəkani da inda mnduha ta ghəŋa skwiha ya snaŋ ka da tsi. 16 Ndanana, haɗ sana skwi ŋa kzləgəlta gha wa. Sli'afsli'a, sawi ka magaghafta lu ta batem, ka ghuɓata dmakwa gha nda ma hgaŋta gha ta Mgham Yesu,"» ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

17 «Tahula tsa, ka vraghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma həga Lazglafta, ka maridiŋtá Mgham Yesu ta ghəŋani. 18 Na tsa nghaŋta ɗa ya, ka'a nda i'i mantsa: "Sli'apsli'a mis-immisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afta a həŋ ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu," ka'a. 19 "Mghama ɗa, nda sna vərɗa hahəŋ kazlay: Si ta ray yu ta həga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlghaftá kagha, ka hla həŋ da gamak, ka sləva həŋ nda krupi kə'a. 20 Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masləmtsəka gha ya ná, hada vərɗa i'i. Zɗigihazɗa tsa dzata dza həŋ ya. I'i ta ŋanatá lguta tsa gwal ta dzata ya," ka yu nda tsi. 21 "Sli'afsli'a, la! Ta ghunə da vli di'iŋ yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,"» ka'a.

Pwal nda mali ta ghəŋa sludza la Ruma

22 Ka fata həŋ ta sləməŋ ka sna gwaɗa ta gwaɗagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwaɗaha ya. Na gi snaŋta taŋ ta tsa gwaɗaha ya, «zaɗiŋtá mndərga nana ma mndu ta ghəŋa haɗik, dzawa dza! Ra a ka zlaŋta nda hafu wu!» ka həŋ hlaftá wi. 23 Ka kwahu həŋ ta wi ka vaza lguta taŋ nda ta luwa, ka tsaɗa haɗik nda ta luwa. 24 Tsaya kəl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da həga, ka ɗawanapta kuni ta vli nda sləvu, kada snaŋta lu ta skwi ta kəl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghəŋani na, ka'a. 25 Manda habafta lu ŋa sləvay tama, ka Pwal nda mali ta ghəŋa la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi ŋa sləva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katək ra?» ka'a nda tsi. 26 Snaŋta tsa la mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa gwaɗa ya, ka sli'afta tsi ka laghwi da mnanata mghama taŋ. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. 27 Ka gi sli'aftá tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal. «Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Aŋi!» ka Pwal nda tsi. 28 «I'i ná, nda tsedi dagala skwata yu ta nzakwa ɗa, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i ɓuzul,» ka Pwal nda tsi.

29 Damkwal vraghuvra tsa gwal si dza'a sləva Pwal ya

nda hul, ŋa sagha nda sa ɗawanaptá vli. Na tsa snaŋta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zləŋ.

Pwal ta kəma gwal guma

30 Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərɗaka skwi kəl la Yahuda ka ksaftá Pwal. Ka paliŋtá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ŋa tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma taŋ.

23

Pwal ta kəma ŋumna Festus

1 Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama ɗa, haɗ sana skwi dəmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Haɗ sana skwi guli ŋa tsaɗivata wu,» ka'a. 2 «Dzuŋwadza ta wubisim,» ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. 3 «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwaɗaka vata həga ɓap lu nda ɓa* na. Nza ŋa tsa guma ta ghəŋa i'i manda ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zluŋtá ka ta zlahu, ka laghwi da mnay kazlay: Dzuŋwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. 4 «Waka ka ta raza mali ta ghəŋa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. 5 «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Haɗu ka dza'a raza mgham ta ghəŋa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

6 Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, laɓatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwaɗata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama ɗa, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwaŋa mnda la Farisa yu guli. Ta ghəŋa fafta ɗa ta ghəŋa ɗa, nda ya ta ghəŋa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəŋ i'i,» ka Pwal. 7 Na tsa mnatani ta tsaya, ka zlraftá zlərɗutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. 8 Haɗ gwal nda rwa dza'a walaŋta sli'agapta wu, haɗ duhwalha Lazglafta wu, haɗ Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ŋa taŋ. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ŋa taŋ. 9 Ka sli'aftá inda mnduha nda guguɗaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwaɗata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a aŋni ta sana ghwaɗaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwaɗganata,» ka həŋ. 10 Ka sgavaghata zlərɗuta wi katakata. Duŋwa həŋ da ɗatsanaptá Pwal na!

* **23:3** Ngha ta Mata 23:27. † **23:5** Ngha ta Sabi 22:27.

ka mghama sludzi zləŋaftá zləŋ kəl tsi ka ghunaftá la sludzi ŋa klaptá Pwal mataba taŋ, ka klaghata da həga la sludzi. 11 Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantsa: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga masləmtsək gə ka ta ghəŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masləmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəŋa Pwal

12 Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ŋa dza'a dzatá Pwal. Ka waɗatá həŋ ka mnay kazlay: Haɗ mu dza'a zaŋtá skwi nda za, nda saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həŋ. 13 Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwaɗ mbsak. 14 Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həŋ mantsa: «Waɗawaɗa ŋni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Haɗ ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu. 15 Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ŋni ta ɗagapta hya ma na gwaɗa na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ŋa klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha aŋni ŋa gi dzata,» ka həŋ.

16 Snaŋta zwaŋa mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá buɗukwa dza'a pghanata lu ta Pwal ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. 17 Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwaɗa dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

18 Ka klaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantsa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdəkkdək, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwaɗa dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. 19 Ka ksaftá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mnihata na?» ka'a nda tsi. 20 Ka'a nda tsi mantsa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəɓaghatá dzvu, ŋa kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ŋni ta ɗagapta hya ma tsa gwaɗa ya kahwathwata ka həŋ dza'azlay nda kagha. Tsaw mantsa ya nzakwani wa. 21 Yaha ka da snana ta həŋ. Ya mamu gwal ta malay ta fwaɗ mbsak dza'a pghatá buɗukwa. Waɗa nda waɗa həŋ kazlay: Haɗ ŋni dza'a walaŋta zaŋtá skwi nda za, haɗ ŋni dza'a saŋtá skwi nda sa, ka ta dza a ŋni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha taŋ, ya gwaɗa da kagha kweŋkweŋ ta kzlə həŋ,» ka'a nda tsi. 22 Ka tsa mghama sludzi ya mantsa: «Nana gwaɗa mnidiŋ ka na ná, yaha ka walaŋta mnanaŋta sana mndu,» ka'a, ka ghuniŋtá tsa

duhwal ya.

Ghunaftá Pwal da ŋumna Feliks

23 Tahula tsa, ka hagaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəŋa sludziha. Ka'a nda həŋ mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidīk, kawadaga nda sludziha his dərmək, nda sludziha ndəfáŋ mbsak ta ŋla plis, nda sludziha his dərmək nda huzla vulu da həŋ. 24 Mutsaf kuni guli ta plis ŋa kla Pwal, ŋa ɓhadanaghata ɗughwana da ŋumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. 25 Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanaftá ɗelewer guli:

26 «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ŋa mghamani ŋumna ta nzakway ka Feliks. 27 Ya mndu ta ghunədaghapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafta ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza ɗa ka zlu'agapta ma dzva taŋ snaŋər yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. 28 Ŋa zba snaŋtá ghəŋa skwi ya kəl həŋ ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanatá guma ta həŋ. 29 Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəŋ skwi ta ksaŋtá zlaha taŋ həŋ. Ama haɗ skwi ga tsi prək ka dzata, dər prək ka hbamta ma gamak wa. 30 Ka sagha lu snaɗimta kazlay: Ta pgha buɗukwa həŋ ŋani kə'a, kəl yu ka ghunədaghapta tsa mndu ya ŋa lagha hahəŋ ka ghəŋa taŋ da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləŋləŋ ká ka nzata mghama ɗa,» ka'a.

31 Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidīk manda va ya mnanaf lu ta həŋ, ka klaghata da luwa Aŋtipatris. 32 Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa taŋ, ka kɗə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. 33 Ɓhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá həŋ ta tsa ɗelewer ya ka vlaŋtá ŋumna, zlanaŋha həŋ guli ta Pwal ma dzvani. 34 Tahula dzaŋaftá ŋumna ta tsa ɗelewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati haɗik kagha na?» ka'a ɗawaŋta da Pwal. Snaŋtani kazlay: Mnda haɗika Silisi ya kə'a, 35 «ŋa sna yu ta gwaɗa gha saghər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa ŋumna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwaɗa ta Pwal

1 Tahula luta fitik hutaf, ka ɓhadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda viɗa ma gwaɗa. Ka lagha həŋ da wlatá Pwal da ŋumna. 2 Ka hgadaghata lu ta Pwal. Ka zlraftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl həŋ ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama ɗa, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zɗaku. Snaŋta gha ta dzra nzaku

kəl mnduha ŋni ka nzakway ɗughwana. 3 Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. 4 Mghama ɗa! Yaha ŋni da gərɗaghata. Kdəkkdək, kabga zɗakwa gha, faŋna fa ta zləməŋ ka sna ka ta zwaŋa gwaɗa ŋni dza'a mnaghata ŋni. 5 Nana mndu na ná, ghwaɗaka mndu ya slanagha ŋni ta hwaɗa ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa haɗik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. 6 Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlaŋtá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksafta. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlaha ŋni. 7 Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, 8 ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda aŋni.] Ka ɗawaŋɗawa vərɗa kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. 9 «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

Waɗay Pwal ta ghəŋani ta kəma Feliks

10 Manda mnanata ŋumna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwaɗa ta gwaɗa kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəŋa mnduha ŋni wu kə'a. Nda rfu dza'a waɗa yu ta ghəŋa ɗa ta kəma gha. 11 Ka psaŋpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwaŋpɗə his manda lafa ɗa da luwa Ursalima da tsəlɓu ta kəma Lazglafta wa. 12 Haɗ mndu ta sliɗighata ta zlərɗawi nda mndu, ta hwazlaɓa ghəŋa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. 13 Nana skwi mnə hahəŋ ta i'i ndanana ná, graghafta a vərɗa hahəŋ wa. 14 Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidzíha ŋni nda ta tsa tvi mnə hahəŋ kazlay: Dina ghwaɗaka tvi ya kə'a ya. Zlghafzlgha yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlaha Musa, nda ya ma deftera la anabi. 15 Faffa i'i guli ta ghəŋ ta Lazglafta manda va ŋa hahəŋ ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tɗukwa mnduha nda ghwaɗaka mnduha tani kə'a ya. 16 Tsaya ta kəl yu ka ŋavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

17 «Nda kɗa fitika ɗa manda dgata ɗa ta vgha nda Ursalima, kəl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tsedi ŋa kataŋtá mnduha ɗa, nda ya ŋa planatá ghəŋ ta Lazglafta. 18 Tsaya skwi ta magə yu ta sladighatá sanlaha ma la Yahuda si ta haɗika Asiya. Kɗakwa ɗa ta tsala ghəŋa ɗa tsa, ta haɗ tskata mnduha hada wu, hwazlaɓanaf a yu ta ghəŋa mnduha guli wa. 19 Ka má mamu sana skwi gana yu ta həŋ katsi ná, má vərɗa

* **24:5** Ngha ta Mata 2:23.

la Yahuda ta haɗika Asiya ta sagha wlatá i'i da kagha tama. 20 Ka mantsa a tsi wu, ma mnaŋmna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf həŋ ta i'i nda tsi ma fitika lagha ɗa ta kəma gwal ta tsa guma. 21 Ta kəma gwal ta tsa guma, gwaɗagwaɗa yu nda mbraku kazlay: Graf-gra yu, "dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa kə'a. Ta ghəŋa tsaya ta tsa lu ta guma ta ghəŋa ɗa gita,"» ka'a.

22 Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghəŋa tva Kristi kəl tsi ka dzanamtá wi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay ɗa ta na gwaɗa ghuni na tsa,» ka'a nda həŋ. 23 Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghəŋa la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da kataŋta katsi, yaha da pya həŋ, ka'a.

Pwal ta kəma i Feliks nda Drusil

24 Tsəɓakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa taŋ Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptá tsi ta Pwal, ka snə tsi ta gwaɗa ta ghəŋa zlghaftá Yesu Kristi da tsi. 25 Ka zlraftá Pwal ta zwa gwaɗa ta ghəŋa nzaku ya ta zɗəganatá Lazglafta, nda gwaɗa ta nghuta mndu ta ghəŋani, nda gwaɗa ta ghəŋa ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha. Ka Feliks ksur tsi ka zləŋ mantsa: «La tama, baɗu mutsafər yu ta fitik ya guli ná, hgəgəlta ɗa ta kagha tsa,» ka'a. 26 Dza'a mutsay yu kasi'i ta tsedi da Pwal ka ŋumna Filiks sizlay, ta kəl tsi gɗata ta hgagaptá Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

27 Səɗ səɗ his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tsa vaku his ya, ka mbəɗapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambəl zɗəganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlaŋtá tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kəma Festus

1 Tahula fitik hkən manda klafta Festus ta slna nzanaghatá haɗikani, ka sli'afta tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. 2 Ka sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatá həŋ ta Pwal da tsi. 3 «Kdəkkdək, kləgaŋnagha kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka həŋ ndi'ata ka ŋɗaŋɗa nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa taŋ ŋa pghata buɗukwa ŋa dzata ma tvi ta laf tsi. 4 Ama ka Festus nda həŋ mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Vərɗa i'i guli ná, nzɗavata a yu wa, dza'a gi vru yu. 5 Ka sli'afsli'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista ɗa ka dza'a ŋni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul ɗinaku katsi, ŋa wlata taŋ,» ka Festus nda həŋ.

6 Ka tghas tsi, ka ghwaŋ a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwakla ta Pwal ya,» ka'a. 7 Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghatá tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dlivis da wamtá Pwal. Ka mnə həŋ ta gwaɗaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatá Pwal, ama haɗ hya gwaɗa kligiŋ həŋ wa. 8 Ka Pwal mantsa: «Haɗ sana dmaku maga yu wu, dər tvə zlaha la Yahuda, dər tvə həga Lazglafta, dər tvə mgham Sezar wu,» ka'a waɗaptá ghəŋani.

9 «Ta ɗvay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma taŋ ra?» Ka Festus nda Pwal ŋa zɗanafta ŋuɗuf ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda. 10 Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadĩghatá guma. Haɗ dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vərɗa kagha ka ghəŋa gha. 11 Ka mamu dmaku gə yu, magamaga yu ta skwi prək ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka haɗ hyahya skwi ma na gwaɗaha ta mnə həŋ ta i'i na wu katsi, laviŋ a mndu ta vlaŋtá i'i ta həŋ wa. Ta ndəɓa dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. 12 «Manda tsa zbaŋta gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaɗuvustani nda gwal ta vlaŋtá hiɗaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

13 Tsəɓakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ŋumna Festus. 14 Ka zata həŋ ta fitik tsəɓakw hada. Ka rusanaftá ŋumna Festus ta gwaɗa ta ghəŋa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantsa: «Mamu sana mndu zliɗiŋ Feliks hadna ma gamak. 15 Ma fitika laha ɗa da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda sliɗighata. Ka wlata həŋ. Kdəkkdək, tsaŋna tsa ta guma ta na mndu na, ka həŋ nda i'i. 16 Ta snu a aŋni la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantsa ya wa. Tiŋəl ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ŋa zlanaŋta tvi ŋa waɗayni ta ghəŋani ta kəma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda həŋ. 17 Ka saha həŋ da hadna mista ɗa. Gərɗava a yu guli wu, ka gi nzata ŋni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. 18 Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwaɗaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew haɗ tɗukwa skwi mna həŋ wa. 19 Ta ghəŋa zlərɗa gwaɗa ta dina taŋ nda gwaɗa ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ŋani ta mnay yeya. 20 Trapta ɗa ta tsa ghəŋa mndərga skwi

mantsa ya, ka yu nda Pwal mantsa: Ta kumay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsa na guma gha na hada ra? ka yu nda tsi. 21 Ama ka ɗawaŋta Pwal ta tsanata mgham Sezar ta gumani, kəl yu ka ŋanata ma gamak ɗasuɗasu ma kɗə yu ka ghunay da mgham Sezar,» ka'a. 22 Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus mantsa: «Ta kumay i'i ka ghəŋa ɗa ta snanatá gwaɗa ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka ŋumna Festus mantsa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

23 Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə həŋ da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka ŋumna Festus. Ka kladaghatá lu. 24 Ka ŋumna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta tskavata hadna ma na vlə na kawadaga nda aŋni. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: "Ra a ka zlaŋtá na mndu na nda hafu wu," ka həŋ hlaftá wi. 25 Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma ɗa ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. 26 Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərɗa gwaɗa ya ŋa vindanaftá mghama Ruma ta ghəŋani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ŋa ɗawanaptá vli, kada snaŋta yu ta skwi ŋa vinday. 27 Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul snaŋtá lu ta vərɗa skwi kəl lu ka ksafta ná, tsaɓaku tsaya ta nghadaptá yu,» ka'a.

26

Waɗay Pwal ta ghəŋani ta kəma Agripa

1 «Ŋagha gwaɗa tama Pwal, gwaɗa ta gwaɗa ŋa waɗaptá gha ta ghəŋa gha,» ka mgham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zlraftá tsi ta gwaɗa. Ka'a mantsa: 2 «Ta rfu yu katakata gita, a mgham Agripa, nda mutsafta ɗa ta tvi ŋa mnaŋta gwaɗa ta kəma gha ŋa waɗaptá ghəŋa ɗa ma inda skwiha ya tsatsaɗiva la Yahuda. 3 Kəl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsiɗiɗ ta nzakwa la Yahuda nda ghəŋa skwi ya ta zlərɗə həŋ tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta ŋuɗuf, ŋa fihata gha ta sləməŋ ka sna na gwaɗa ɗa na.

4 «Daga ma ga zwaŋa ɗa, nda sna la Yahuda ta nzakwa ɗa. Nda sna həŋ ka yu nzakwagapta daga taŋtaŋ mataba la ini nda ya ma Ursalima. 5 Nda sna hahəŋ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay həŋ katsi, laviŋlava hahəŋ ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəŋa dina ŋni ta nzakway ka ŋa la Farisa kə'a. 6 Ndanana, wana yu ma guma ta ghəŋa fafta ɗa

ta ghəŋa ɗa ta tatá imi ta sləməŋ ya tanaf Lazglafta ta dzidzíha mu. 7 Tsa mndəra amu ghwaŋpɗə his ya guli ná, nda fa ghəŋa taŋ ŋa nghaŋta magatá tsa tatá imi ta sləməŋ ya. Tsaya ta kəl həŋ ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəŋa tsa fafta ɗa ta ghəŋa ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwaɗa ta i'i, a mgham Agripa. 8 Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghay manda skwi laviŋ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? 9 Vərɗa i'i guli ná, si magaŋmaga yu kahwathwata ta kɗavakta inda skwi ŋa zaɗanatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. 10 Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəŋa gwal ta gra skwi ŋa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlghay nda ŋuɗuf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta pslu lu ta həŋ. 11 Ma fitika ray ɗa ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf katakata ka mbəl raza həŋ ta hga Yesu. Tsa gatá sida ɗa ya ná, nda nza ŋa zbiŋta həŋ nduk ma sana luwaha ta sana haɗik sizlay.»

Gwaɗata zlghafta Pwal ta Yesu

Slg 9:1-19, 22:6-16

12 «Tsaya tama, kəl yu ka sli'afta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglafta ŋa dza'a kasa gwal zlghay nda ŋuɗuf ya. 13 Ta labla yu ta tvi, wər ɗək fitik ma ghəŋ tama a mgham Agripa, ka nghaŋta yu ta saha tsuwaɗak daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista ɗa tani. Malaghumala wuɗakwa tsa tsuwaɗak ya katakata ka ŋa fitik. 14 Ka zləmbutá ŋni demdem ta haɗik. Ka snaŋtá yu ta sana lwi ta gwaɗgihata nda gwaɗa Hebru: "Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa ɗa na? Ghuya ɗaŋwa ŋa ghəŋa gha na pgha ghəŋ ta pghə ka nda i'i na," ka'a. 15 "Wa kagha ní mghama ɗa," ka yu nda tsi. Ka Mgham Yesu nda i'i mantsa: "I'i tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. 16 Sli'afsli'a ka sladata ka. Kəl yu ka maraghaŋta ghəŋa ɗa ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna ɗa, ŋa nzakwa gha ka masləmtsəka ɗa, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghaŋtá i'i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza'a maraghaŋta yu dza'azlay guli. 17 Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. 18 Ŋa gwananata gha ta iri ta həŋ, Ŋa sli'agapta taŋ ma grusl ka lamə da tsuwaɗak, ŋa kwala halaway ka gəgəlta mgham ta ghəŋa taŋ. Lazglafta ta dza'a ga mgham ta ghəŋa taŋ. Mantsa ya dza'a kəl həŋ ka mutsafta planata dmakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlghaftá Lazglafta,"» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

19 «Mantsa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwaɗa tsa mndu nghaŋ i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. 20 Katək ná, "mbəɗanaf wa mbəɗa ta nzakwa ghuni, ka mbəɗakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ŋərma slna ŋa maraŋta tsa mbəɗata nzakwa ghuni ya," ka yu zlrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta haɗika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. 21 Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksaftá i'i ma nzakwa ɗa ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. 22 Ama ka katagaɗiptá Lazglafta. Ha gita, tata kɗaŋkɗa yu ta nzakw ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwaŋ tani, nda glata mndu tani. Haɗ skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna həŋ kazlay: 23 Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta ɗaŋwa, tsatsi ta nzakway ka taŋtaŋa mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ŋa mnananŋtani ta tsuwaɗak ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlghafzlgha ta Yesu ka Pwal nda Agripa

24 Tata mna tsa gwaɗa ŋa waɗaptá ghəŋani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantsa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaŋa ta dzaŋa gha na ra?» ka'a nda tsi. 25 Ka Pwal mantsa: «Mghama ɗa, halaway a i'i wa. Vərɗaka gwaɗa ŋa ndanay ta gwaɗə yu. 26 Nda ghada snaŋta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwaɗa na gwaɗa na kul haɗ dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga haɗ ya magə lu ma ɗifa ma ɗifa wa. 27 Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantsa ya tsa gwaɗa mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal 28 Ka mgham Agripa nda Pwal mantsa: «Va gi ndukuɗ dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. 29 Ka Pwal mantsa: «Dər ma ndukuɗ fitikani, dər ma di'iŋ tsi, manda ya kumaŋ Lazglafta, kagha nda ghəŋa gha yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

30 Ka sli'afta i mgham Agripa nda ŋumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həŋ. 31 Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka həŋ mantsa: «Haɗ sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həŋ. 32 Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus guli mantsa: «Ka má zbaŋ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a

zliŋzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klaghatá Pwal da luwa Ruma

1 Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ŋa dza'a ta haɗika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.» 2 Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha haɗika Asiya. Ta sli'aftá ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta haɗika Mekaduniya nda aŋni. 3 Gamahtsimani, ka ɓhadaghata ŋni da luwa Siduŋ. Ka maganatá Zuliyus ta zɗaku ta Pwal. Ka sliŋtá tsi ŋa dza'a naghanaghatá grahani, ŋa kataŋtá həŋ. 4 Tahula tsa, ka sli'aftá ŋni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aŋni. Ka mbəɗaghatá ŋni ta vgha nda tahula Kiprus. 5 Manda tsughwaɗapta ŋni ta drəf ta nzakway ndusa nda haɗika Silisi, nda ya nda haɗika Pamfali, ka ɓhadaghatá ŋni da luwa Mira ta haɗika Likiya. 6 Ka mutsaftá tsa mghama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta haɗika Italiya. Ka pghamta tsi ta aŋni mida. 7 Tsəɓakw fitika ŋni ta ndəru ɗasuwa. Zlahzlah ka ŋni ɓhadaghata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aŋni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbəɗaghata ŋni ta vgha nda ma sana vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. 8 Zlahzlah ka ŋni labə hada, ka ɓhadaghata ŋni da sana vli ta hgə lu ka Ŋərma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

9 Zuza mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiŋ na mbaɗa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kəl Pwal ka mnay ŋa taŋ: 10 Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta nghadaptá yu ná, his nda htsiŋ na mbaɗa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghata. Dza'a ɓadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiŋa mu tani,» ka'a. 11 Ka kwalaghutá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta sna tsa gwaɗa Pwal ya, ka laghwi da sna ŋa dani ma Kwambalu, nda ŋa mndu ta sway. 12 Tsaw hada ya guli ná, ɗina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kəl ndəghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaɗma, ka wayaka skwi ɓhadaghaha mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka həŋ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlaɓa dəɗakwa fitik nzakwani.

Mghama falak ta drəf

13 Feɗfeɗfeɗ ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaɗaku na mbaɗa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá həŋ ta kufur ta kəl lu ka slada kwambalu

ya, ka kladapta həŋ vzadata nda tvə Kret, luwa ta tsavata ma drəf ya. 14 Ta nzɗava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drəf ya. 15 Ka zlaguŋta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ŋafta, ka nzata aŋni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiŋwu tsa falak ya ta aŋni. 16 Ka tiŋwaghata aŋni nda tahula sana zwaŋa vli ta tsavata ma drəf ta hgə lu ka Kawda. Ka hlaptá ŋni ta hafu hada. Zlahzlah ka ŋni katsakta sana zwaŋa kwambalu tavata ŋa ŋni. 17 Tahula tɗakta taŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta həŋ nda tɓaŋ ta tsa kwambalu dagala ya, ŋa katay yaha hwanzuɓta. Ka zləŋaftá həŋ ta traku dza'a trata həŋ ta daɓa wutak ndusa nda Libiya. Ka zliŋtá həŋ ta wupay ta tiŋwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiŋwu falak. 18 Gamahtsimani, ka klambarə tsa falak ya ta aŋni katakata. Ka zlraftá ŋni ta hlapta huzla ma tsa kwambalu ya ka pghay da drəf. 19 Baɗu ma hkəna fitik, ka hlaftá hahəŋ nda dzva taŋ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pghaghata da drəf. 20 Kidaghi fitika ŋni, nghava a fitik wu, nghava a tekwatsa wa. Fərtufərta tsa falak ya katakata. Ta haɗ mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ŋni kə'a ma ghəŋa ŋni wa.

21 Nda kɗa fitika ŋni zaŋ a ŋni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka taŋ, ka'a nda həŋ mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwaɗa ɗa ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kə'a kay ná, ma grumus a na falak na wa. 22 Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, drawa ŋuɗuf, haɗ ya dza'a zaɗavaghuta dər turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaɗuta. 23 Ta na rviɗik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa Lazglafta nza yu ka ŋani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. 24 Ka'a nda i'i ná, "ma zləŋ ka ta zləŋ Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kəma mgham Sezar. Wya guli zɗaghaŋzɗa Lazglafta ta huɗi, dza'a zlaŋzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu," ka'a. 25 Drama ta ŋuɗuf zwanama, nda fa ghəŋa ɗa ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya kə'a. 26 Nziya nza tsi ná, dza'a zləmbatá tavata sana haɗik ta tsavata ma drəf mu,» ka'a.

27 Ta ma ghwaŋpdə fwaɗa rviɗik, ka va klambar tsa falak ya ta aŋni ta ghəŋa drəfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda haɗik tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamər vli da takala. 28 Ka hbafta həŋ ta skwi ta ndəgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drəf ya ŋa dzəgha latani. Ka graftá həŋ ka mitir hkənmbsak ndəfáŋ mida. Zadapta lu dau' guli, ka vzəgladata həŋ, ka grəglaftá həŋ ka mitir hisambsak tghas

mida. 29 Yaha kwambalu da gruŋtá palaha ka həŋ zləŋaftá zləŋ, ka vazadatá həŋ ta skwa sladanatá kwambalu fwaɗ nda ga mahulhulani ŋa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlə həŋ ta tsaɗakwa vli nda mndər. 30 Ka zbə tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata həŋ ta tsa zwaŋa kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kəma kwambalu, ka həŋ magay. 31 Ka Pwal nda tsa mali ta ghəŋa la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamə a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. 32 Na tsa snaŋta taŋ mantsa ya ná, ka ratsiŋtá həŋ ta tsa tɓaŋha tsa zwaŋa kwambalu ya ka zlidiŋta ta drəf.

33 Ta ghwaŋ a vli ka tsaɗaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kdəkwakdək, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwaŋpdə fwaɗa fitika ghuni na ta fa ghəŋ mazlay, ta ɗaŋ a kuni ta skwa zay wa. 34 Kdəkwakdək, tsuwatsa ta skwa zay ŋa ŋaghunatá ta ŋuɗuf. Haɗ ya ma kaghuni dza'a dəɗavaghuta swidani dər ka turtuk wu,» ka'a. 35 Kɗakwani ta tsa gwaɗa ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋani ta kəma taŋ dem-dem, ka ɓalanaptá tsi*, ka zay. 36 Ka draftá sanlaha ta ŋuɗuf, ka zə hahəŋ guli. 37 His dərmək nda ndəfáŋ mbsak mku' mida ŋni ma tsa kwambalu ya. 38 Manda baghafta taŋ, ka hlaftá həŋ ta alkama ka pghaghata da drəf ŋa htanaghutá ndəgaku ma kwambalu.

Ɓadzuta kwambalu

39 Tsaɗakwa vli, sew tsat-safa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga həŋ wu, ama ka nghaŋta həŋ ta sana maslirŋitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka həŋ ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. 40 Ka ratsidiŋtá həŋ da drəf ta tsa skwiha ta kəl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidiŋtá həŋ ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anaftá həŋ ta wupay nda ta kəma kwambalu nda ta tvi ŋa tiŋway falak, ka kla həŋ nda tvə sgam ya. 41 Ka lagha həŋ gruŋtá duvruhwa ta wutak. Ka laghu ghəŋa tsa kwambalu ya tes dida, lavgliŋ a ta gigɗavata ŋa sabə wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drəf ɓlidiŋtá tsa kwambalu ya nda tvə mndərani. 42 Ka kumə la sludzi ta pslidiŋta la vu'a, kabga yaha ya dər turtuk da ndapta mataba taŋ nda bibiŋa. 43 Ka pyaftá tsa mali ta ghəŋa la sludzi ya ta həŋ ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala həŋ ta drəf, ka dza'a həŋ ta ɓlu. 44 Sanlaha ya, ka la həŋ ta kataku, ka ta na slɓahwa na kwambalu na a

* **27:35** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

tsi,» ka'a. Mantsa ya magata həŋ, kəl hahəŋ ka katagaptá vgha demdem ka labə ta ɓla ghwa.

28

Pwal ma Malta

1 Tahula katagapta ŋni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ŋni zlra snaŋta. 2 Mnduha ma tsa luwa ya ná, ŋerma mnduha həŋ, ka tsu'aftá həŋ ta aŋni. Ka vaŋnaghata həŋ ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtasl guli. 3 Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəŋa tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snayni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. 4 Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həŋ mataba taŋ mantsa: «Ta psla mndu na mndu na kahwathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata ɗa ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həŋ. 5 Ka wuslikidiŋtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Haɗ sana skwi ta ghunaŋta ɗekɗek wa. 6 Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləmbatani ka mtutani a tsi, ŋa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw həŋ ná, haɗ sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka həŋ mbəɗglavata.

7 Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəŋa tsa haɗik ta tsavata ma drəf ya. Publiyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aŋni, ka payaŋnatá vli ɗina, ka zatá ŋni ta fitik hkən ga taŋ. 8 Tsaw ta hani dani ma Publiyus ta ghzləŋ ta ɓasa ŋuɗidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋani, ka mbanaftá tsi. 9 Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul ɗughwanaku ta tsa haɗik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta həŋ. 10 Ka va vlə həŋ ta skwi kavghakavgha ŋa ŋni. Ta sli'i ŋni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakaŋnafta həŋ ta inda skwi dza'a kata aŋni ma mbaɗa ŋni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

11 Tahula tili hkən, ka sli'aftá ŋni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa haɗik ta tsavata ma drəf ya. 12 Bhadaghata ŋni da luwa Sirikuz, ka zata ŋni ta fitik hkən hada. 13 Ka sli'aftá ŋni hada ka ɓhadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka ɓhadaghata ŋni da luwa Puzul baɗu mahis. 14 Hada, ka slafta ŋni ta zwanama ma zlghay nda ŋuɗuf. Ka həŋ mantsa: «Kdəkwakdək, zawaza ta luma kawadaga nda aŋni,» ka həŋ nda aŋni. Mantsa ya ka ŋni ɓhadaghata da luwa Ruma. 15 Ka snaŋta zwanama ma zlghay nda ŋuɗuf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a həŋ ta sabi

kə'a, ka sli'aftá həŋ ka sagha da guya aŋni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta həŋ, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavafta vghani. 16 Ɓhadaghata ŋni da luwa Ruma, ka zlanaŋtá lu ta tvi ta Pwal ŋa dza'ani nzaku ma ŋani dzuguvi nda ghəŋani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwaɗa Pwal ma luwa Ruma

17 Baɗu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagal-adagala mataba la Yahuda. Ka'a nda həŋ tskavar həŋ mantsa: «Zwanama ɗa, haɗ sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidzíha mu wu, ama ka ksaftá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. 18 Ɗawadîpta tsahaya ta vli, ka kumə həŋ ta zliɗista, kabga haɗ sana skwi ksiɗîf həŋ nda tsi prək ka dzatá i'i wa. 19 Tsaw va a aŋni ta zliŋta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma ɗa na ta kəma mgham Sezar, ka yu. Aŋ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. 20 Tsaya tama kəl yu ka zba nghaŋta kaghuni ka gwaɗaŋta mu ta tsa gwaɗa ya. Ta ghəŋa tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəŋ tida ya tsamta lu ta i'i ma ziɗa,» ka'a. 21 Ka həŋ nda tsi mantsa: «Haɗ sana ɗelewer vindaf lu ta kagha mutsaf aŋni da la Zudiya wa. Haɗ ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwaɗa ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. 22 Ta kumay aŋni ta snaŋtá skwi ta ndanu kagha ka ghəŋa gha nda ma wa gha. Skwi ya snaŋ aŋni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfiɗa dina ghuni na,» ka həŋ.

23 Ka tsaftá həŋ ta sana fitik tama ŋa gwayavata taŋ. Baɗu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata həŋ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zlraftá Pwal ta paslay, ka mnay ŋa taŋ ta gwaɗa ta ga mgham Lazglafta, daga gasərɗək, ha tekulemes fitik, ŋa tɗakta ghunislaka taŋ ta ghəŋa gwaɗa ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwaɗa ma deftera zlaha Musa, nda ya ma deftera la anabi, ŋa taŋ. 24 Ka ksaftá fəlma sanlaha ta tsa gwaɗa ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'afta ɗekɗek. 25 Ka traptá həŋ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə heŋ. Ka Pwal nda həŋ mantsa: «A ta ŋa Sulkum nda ghuɓa ta mnay ŋa dzidzíha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

26 "La da slanaghatá na mn-
duha na, ka ka nda həŋ
na:
Dza'a nda sna kuni nda
sləməŋa ghuni, ama
tsatsafta a kuni ɗekɗek
wa.
Dza'a nda ngha kuni nda ira
ghuni, ama tsəmafta a
kuni ɗekɗek guli wa.
27 Nana mnduha na ná,
təŋtəŋa ghəŋa taŋ.
Dərzliŋdərzla həŋ ta sləməŋa
taŋ,

hahafhaha həŋ ta ira taŋ,
kabga va'a həŋ ta nghaŋta nda ira taŋ wu,
va a həŋ ta snaŋta nda sləməŋa taŋ guli wu,
da lamə tsi da ŋuɗufa taŋ,
da mbəɗaktá həŋ ta vgha tvə i'i,
da mbanafta* yu ta həŋ kə'a ya kay."
28 Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfiɗa Gwaɗa na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahəŋ, dza'a snay həŋ,» ka'a.
[29 Kɗakwa Pwal ta mnatá tsa gwaɗa ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərɗay mataba taŋ.]
30 Ka zatá Pwal ta vaku rəŋ rəŋ his ma tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli. 31 Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwaɗa ta ghəŋa ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ta ghəŋa Mgham Yesu Kristi, haɗ sana skwi ta gurtsaŋta wa.

* **28:27** Ngha ta Isaya 6:9-10.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Ruma

Ga zgwa Pwal

1 I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na ɗelewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ŋa nzakwa ɗa ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ŋa dza'a ɗa mna Lfiɗa Gwaɗani ŋa mnduha.
2 Tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ná, nda kɗa fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá həŋ ta gwaɗa ta ghəŋani ma deftera Lazglafta. 3 Ta ghəŋa zwaŋani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwaɗa ya. 4 Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kliginŋtá Lazglafta ta ghəŋa nzakwani ka zwaŋani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa. 5 Nda ma Yesu Kristi zɗiɗiŋta Lazglafta ta huɗi, ka niɗifta ka mnda ghunay ŋa dza'a ɗa mna gwaɗani ŋa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ŋa zlghafta taŋ ka snata taŋ. Mantsa dza'a kəl həŋ ka vlaŋtá glaku ta Yesu Kristi. 6 Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani.
7 Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, ɗvuɗva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani. Ka nza zɗakatahuɗa Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni.

Mamay Pwal ta ng-hanaghatá gwal zlghay nda ŋuɗuf ma luwa Ruma

8 Karaku ná, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta ɗa nda ma Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlghay nda ŋuɗufa ghuni ma inda vli ta ghəŋa haɗik. 9 Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ŋuɗufa ɗa turtuk ma mnay ɗa ta Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa Zwaŋani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəɓay ɗa ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. 10 Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ŋa gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ŋa ɓhadaghata ɗa da kaghuni sizlay, 11 kabga ta mamay yu katakata ta nghaŋtá kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ŋa sgaghunaghatá mbraku ta tva Lazglafta. 12 Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ŋa ɗa ma zlghay nda ŋuɗuf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ŋa ghuni ma zlghay nda ŋuɗuf.
13 Zwanama ɗa, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Nda kɗa fitika ɗa ta zba

ɓhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta ɓhadaghata ɗa ŋa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana haɗikha ya. 14 Dguvta ghəŋa ɗa ka mnaŋata ɗa ta Lfiɗa Gwaɗa ta inda mnduha, ŋa la Grek, ŋa gwal nda hiɗa nda ya ŋa gwal kul hiɗaku tani. Ŋa gwal nda guna sləməŋa taŋ nda ya ŋa gwal kul gunaku sləməŋa taŋ tani. 15 Tsaya tama ta kəl yu ka kuma ɓhadaghata ɗa da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ŋa mnaghunatá Lfiɗa Gwaɗa.

Mbrakwa Lfiɗa Gwaɗa

16 Ksa a hula ta i'i ka mna Lfiɗa Gwaɗa ŋa mnduha wa. Tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ŋa mba inda mndu ta zlghafta. Ŋa zlrafta nda la Yahuda karaku, tahula tsa ŋa kɗay nda la Grek. 17 Tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tɗukwa tawa irani zlghafər həŋ. Haɗ sana tvi wu, ta ghəŋa tsa zlghay nda ŋuɗuf ya kweŋkweŋ. Nda nza manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlghafta Lazglafta ná, tsaya mndu tɗukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəŋa haɗik demdem

18 Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda ɓasa ŋuɗufani ta ghəŋa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala taŋ kul haɗ ta vla glaku ŋani kə'a. Dza'a tsanaghatsa ta guma ta həŋ, kabga ghwaɗaka skwi ya ta magə həŋ ná, ta hawuha ta kahwathwata. 19 Skwi má ŋa snaŋta ta ghəŋa Lazglafta ná, ɗifaghu a wu, dəɗay ta daɓi nzakwani, kabga maranaŋmara Lazglafta ta həŋ. 20 Nzakwa Lazglafta kaghəŋani nda mbrakwani ya ŋa kɗekedzeŋ ná, skwi ya kul laviŋtá lu ta nghaŋta ya. Ama daga ka yawu zlrafta ghəŋa haɗik, laviŋlava lu ta nghaŋta nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta haɗ mndu nda pslaftawi da tsi wa. 21 Aŋ mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, haɗ həŋ ta vla glaku ŋani wu, haɗ həŋ ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwaɗuta zwaɗu həŋ ma ndanu. Ka nzamtá həŋ ma grusl, sna a həŋ ta skwi tɗukwa wa. 22 Gwal nda hiɗa aŋni ka hahəŋ ta gray, tsaw ka rgha həŋ. 23 Má ŋa tsəlɓay taŋ ta tsəlɓu ka vla glaku ŋa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ŋa kɗekedzeŋ ya ná, ka laghu həŋ da tsəlɓu ŋa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul haɗ hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak həŋ, manda nimtak fwaɗ səla mista taŋ tsatá sanlaha, manda tsatá nahaɗik sanlaha.

* **1:17** Ngha ta Habakuk 2:4.

24 Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá mnduha ŋa maga skwi ya kumaŋ maya taŋ. Mantsa tama ka magə həŋ ta skwa hula nda vgha taŋ mataba taŋ. 25 Ka zluŋtá həŋ ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi həŋ da tsəlɓu ŋa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ŋa taŋ, ka kwalaghutá tsəlɓu ŋa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya raŋ zləzlvay ŋa kɗekedzeŋ. Amin.

26 Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá həŋ ŋa maga skwa hula. Zlaŋzla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahəŋ, skwi ya kul raku magay kadzeŋkadzeŋ. 27 Manda tsaya zgwana guli, zlaŋzla həŋ ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta həŋ, ka laghwi həŋ guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzeŋkadzeŋ. Ka tɗanaktá həŋ ta ghəŋa taŋ ta guma ya prək nda ghwaɗaka skwi ya maga həŋ.

28 Manda va ya kwalaghu həŋ ta snanatá Lazglafta ya, ka zliŋtá Lazglafta guli ta həŋ mista tsa ghwaɗaka ndana taŋ ya. Ka magə həŋ ta skwi kul raku. 29 Ndəghundəgha ghwaɗaka skwiha kavghakavgha ta magə həŋ: Ta ŋaslu həŋ, ta tsagana həŋ, ta sidi həŋ, ta draku həŋ, ta psla mndu həŋ, ta zlərɗawi həŋ, ta tsaghutá mndu həŋ, ka matsaŋwaslay həŋ, ta tsa mndəra mndu həŋ, 30 ta vza rutsak həŋ ta mndu, ghuma Lazglafta həŋ, ta ghazeŋzeŋ həŋ, ta gla ghəŋ həŋ, ta ghərɓaku həŋ. Me' ka həŋ ta dzatá vgha ŋa maga ghwaɗaka skwi. Sna a həŋ ta gwaɗa da dadaha taŋ wa. 31 Haɗ ghəŋ da həŋ wu, maga a həŋ ta skwi ta mnata həŋ wu, ɗva a həŋ ta mndu wu, tawa a həŋ ta hiɗahiɗa ta mndu wa. 32 Mataba tsa guli ná, ta nda sna həŋ kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta raŋtá həŋ kə'a. Magay ta magə həŋ ta tsa skwiha ya kweŋkweŋ yeya a wu, ta ghubay həŋ ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

1 Kagha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, haɗ ka nda pslaftawi baɗu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. 2 Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. 3 Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? 4 Lazglafta ná, dagala

zɗaku da tsi, dagala ksa ŋuɗuf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zɗakwa Lazglafta ya ta tiŋwa kagha ŋa mbəɗanafta gha ta nzakwa gha kə'a ka na? 5 Ma tsa təŋatá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbəɗanaftá nzakwa gha ya ná, guma ɓasatá ŋuɗufa Lazglafta ta tɗanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, baɗu ɓasafta Lazglafta ta ŋuɗuf ta ghəŋa mnduha, ŋa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. 6 «Ŋa vlaŋtani ta nisəla inda mndu taɓta slani maga* tsi.» 7 Ŋa gwal ta gɗata ta maga skwiha dĩnaɗĩna ŋa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ŋa kɗekedzeŋ ya, dza'a vlaŋvla Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kɗekedzeŋ ta həŋ. 8 Ŋa gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwi da maga ghwaɗaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananŋghuzla Lazglafta tiri ta həŋ. 9 Inda mndu ta maga ghwaɗaka skwi, dza'a ghuzlananŋghuzla Lazglafta tiri. Ŋa zlrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. 10 Ama ŋa gwal ta maga skwiha dĩnaɗĩna ya, dza'a vlaŋvla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zɗaku ta həŋ. Ŋa zlrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. 11 Mantsa ya ná, haɗ Lazglafta ta gala mndu wa.

12 Inda gwal ta maga dmaku kul haɗ zlaha Musa da həŋ, dza'a rwaku həŋ dər má haɗ tsa zlahu ya da həŋ. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da həŋ guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ. 13 Gwal ta snatá tsa zlaha Musa ya a gwal ta nzakway tɗukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa slna manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tɗukwa da Lazglafta. 14 Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a həŋ ta zlaha Musa wu, tsaw baɗu sani, ta magay həŋ ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Haɗ zlahu da həŋ wu, vərɗa hahəŋ ta nzakway ka tsa zlahu ya. 15 Tsaya tama ná, slna taŋ ta maraŋta kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ŋuɗufa taŋ guli manda tsaya ŋa taŋ. Ta ndanay həŋ baɗu masani kazlay: Skwi dĩna maga yu, skwi dĩna a maga yu wu kə'a. 16 Tsaya tama, mandana Lfiɗa Gwaɗa ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi baɗu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ŋa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda dĩfa ma ŋuɗufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

17 Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlaha Musa, ta ghərɓaku ta Lazglafta, 18 nda

* **2:6** Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihdi 24:12.

sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi ɗina ma snaŋta ɗa ta zlaha Musa ka ka, 19 nda fa ghəŋa gha kazlay: Prək i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwaɗaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, 20 mnda tagha skwi ŋa gwal kul snaŋtá skwi yu ka ka, mnda taghanaftá skwi ta zwani yu, kabga taghaɗif tagha Zlaha Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. 21 Mantsa nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Ɗina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. 22 Ɗina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. 23 Ta ghərɓaku kagha ta nzakwa zlaha Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? 24 Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwaɗa ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'a†.

25 Mantsa nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafaɗa ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafaɗa gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafaɗani. 26 Lagha mndu kul tsaku fafaɗani ka maga skwi ta kumə zlaha Lazglafta ní, haɗ Lazglafta dza'a ngha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafaɗani ra? 27 Ya wya tsa mndu ya ná, haɗ lu ta tsa fafaɗ ma nzakwa mndəra taŋ wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Haɗ tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlaha Musa da kagha, nda tsa fafaɗa gha guli. 28 Vərɗa mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərɗa tsatá fafaɗ guli ná, tsa tsa lu ta nghaku miviɗani ya a wa. 29 Vərɗa mnda la Yahuda ná, ma ŋuɗuf nzakwani. Vərɗa tsatá fafaɗ guli ná, ma ŋuɗuf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərɗa mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Haɗ mndu ta nzakway tɗukwa wa

1 Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hay-haya tsatá fafaɗna? 2 Ndaɗa a nzakwani ta nghadaptá lu ta nghaynghay wu, kabga tiŋəl ŋa taŋ vlagata Lazglafta ta gwaɗani. 3 Ka si kwalaghuk-wala sanlaha ma həŋ ta zlghafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama taŋ ya ta nzakwa Lazglafta ka ŋərma ra? 4 Pyaf a wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná,

† **2:24** Ngha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5.

kahwathwata ŋa Lazglafta ta
mnay, manda ya nda vinda
ma deftera Lazglafta kazlay:
«kagha Lazglafta,
ka gwaɗagwaɗa ka ta gwaɗa
ná, nda sna lu kazlay:
tɗukwa tsa gwaɗa gha ya kə'a.
Dər má tsafha lu ta rutsak ta
kagha,
fləwəɗ dza'a saba ka ma gu-
mani.»*
5 Ka si tsa ghwaɗaka skwi ta
magə amu ya dza'a maraŋtá
nzakwa Lazglafta tɗukwa
katsi ná, nu ka mu dza'a
mnay tama? Dza'a mnay mu
kazlay: Tuɗukwa a Lazglafta
wu kə'a tsamaghar tsi ta
guma rki? Ma tsa vli ya ná,
manda va ya gwaɗə lamndu
gwaɗata yu ta tsa gwaɗa ya.
6 Mantsa a wu! Ka tɗukwa
a Lazglafta wu katsi ná, wa
ka'a dza'a tsa guma ta ghəŋa
mnduha na?
7 Ka si tsa tsakalawa ɗa
ya ta malaghutá kliginta
kahwathwata Lazglafta, ka
nzaku tsi ŋa vlaŋtá glaku
katsi, kabgawu dza'a kəl lu
ka tsaɗighatá guma kazlay:
Mnda dmaku ka kə'a tama?
8 Ka si mantsa ya tsi ní, nu
kwal lu kul mnay kazlay:
Magama dmaku kada saba
skwi ɗina kə'a? Nu kul magə
lu manda ya ta tsaŋnavata
sanlaha ta gwaɗa kazlay:
Mantsa ya ta mna həŋ kə'a
nda aŋni ya na? Nda ra ka
tsanaghata Lazglafta ta guma
ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

9 Kinawu nzakwani tama!
Malaghumala amu la Yahuda
ka hamata gwal kul nzakway
ka la Yahuda rki? Malaghu-
mala a amu wa. Ka yu mnata
kay ná, nda la Yahuda tani,
nda la Grek tani, hahəŋ dem-
dem nzanaghanza dmaku
ta həŋ. 10 Nda nza manda
ya nda vinda ma deftera
Lazglafta kazlay:
«haɗ mndu tɗukwa ta wa ira
Lazglafta wu, dər tur-
tuk haɗ wa.
11 Haɗ mndu nda sna ta
skwi wu, haɗ ya ta psa
Lazglafta wa.
12 Inda taŋ mbəɗanambəɗa
həŋ ta hul ta Lazglafta,
nda zaɗa həŋ demdem. Haɗ
ya dər turtuk ta maga
skwi ɗina wu,
dər turtuk haɗ wa.
13 Wa taŋ ná, manda gunatá
kulu nzakwani.
Nda ghanika taŋ ta nana həŋ
ta mnduha.
Ghwana mupuhwa ma huta
ta wa taŋ.
14 Dagala ksi'i nda ŋaslu ma
wa taŋ.
15 Nda tsəra səla taŋ ŋa dza'a
dzata mndu.
16 Inda tvi labə hahəŋ ná, nda
hwanzaɓa inda vli,
ta wahu inda mnduha.
17 Sna a həŋ ta tva zɗaku wa.
18 Haɗ zləŋa Lazglafta† da həŋ
ɗekɗek wa.»
19 Aŋ mndani, nda sna
amu ka kazlay: Inda skwi ta
gwaɗə zlahu ná, ŋa gwal vla
Lazglafta ta tsa zlahu ya ŋa
taŋ ta gwaɗa tsi kə'a. Tsaya
tama ná, haɗ mndu nda

* **3:4** Ngha ta Zabura 51:6. † **3:18** Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

pslaftawi ta kəma Lazglafta wu, kada snaŋta inda mndu kazlay: Gaga həŋ ta dmaku ta kəmani kə'a. 20 Tsaya tama, haɗ mndu dza'a nzakway ka mndu tɗukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza ŋa snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda ŋuɗuf ta nanaftá mndu ka mndu tɗukwa

21 Ndana tama, maranaŋmara Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl həŋ ka nzakway ka tɗukwa mnduha ta kəmani. Tsa nzaku tɗukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mnaŋmna zlaha Musa nda la anabi guli ta gwaɗa ta ghəŋani. 22 Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tɗukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Haɗ ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. 23 Inda taŋ gaga həŋ ta dmaku traptra həŋ ma snaŋtá sgita Lazglafta. 24 Ka zɗanaŋta Lazglafta ta huɗi ta həŋ ka mbalay, ka nanaftá həŋ ka gwal tɗukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pligiŋtá həŋ ma dmaku. 25 Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ŋa mtutani ta ghəŋa inda mnduha ka planatá dmakwa taŋ nda usani nda ma zlghafta taŋ ta Yesu Kristi ŋa maraŋta kazlay: Tuɗukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghaŋta, 26 ksana ksa ta ŋuɗufani. Manda va tsaya ta mara Lazglafta ndana guli kazlay: Tuɗukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tɗukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tɗukwa ta gwal ta zlghaftá Yesu.

27 Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Haɗ wa. Kabgawu? Kabga zlghay nda ŋuɗuf ŋərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. 28 Nda sna amu kazlay: Nda ma zlghay nda ŋuɗuf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tɗukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. 29 Lazglafta ná, ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ ra? Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, 30 kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tɗukwa ta gwal nda tsa fafaɗa taŋ nda ma zlghay nda ŋuɗufa taŋ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tɗukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlghay nda ŋuɗufa taŋ guli. 31 Ma tsa zlghafta zlghaf mu ya tama guli ná, hərdiŋhərɗa mu ta zlahu ra? Hərdiŋ amu wu, katək ná, ŋlanafta ŋlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

1 Ndana tama, nu dza'a
mu mnay taghəŋa Abraham
ta nzakway ka dzidza mu?
Nahgani mutsaf tsi ma nza-
kwani? 2 Ka si má ma slnani
maga tsi mutsafta Abraham
ta nzakway ka mndu tɗukwa
ta wa ira Lazglafta katsi
ná, ma raŋra ghubayni ta
ghəŋani, ama ta wa ira
Lazglafta a tama wa. 3 Waka
deftera Lazglafta ta mnay
na? Ka lu ta mnay ma deftera
Lazglafta na: «Zlghafzlgha
Abraham ta Lazglafta, tsaya*
kəl Lazglafta ka klafta ka
mndu tɗukwa ta wa irani»
kə'a.

4 Ka magamaga mndu ta
slna ná, ta planapla lu ta
nisəlani. Tsa skwi plana lu
ya ná, mbəhay a mbəha lu
wu, skwi ta raŋta ya. 5 Ama
ka lagha mndu ka zlghaftá
Lazglafta nda ŋuɗufani klaf a
ta ghəŋani ka mndu tɗukwa
ta kəma Lazglafta ta ghəŋa tsa
slnani ta magə tsi ya wu katsi,
dza'a klafkla Lazglafta ta tsa
mndu ya ka mndu tɗukwa ta
wa irani. Mndərga tsa mndu
ya guli ná, nda sna kazlay:
Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta
ka nanaftá gwal dmaku ka
gwal tɗukwa ta wa irani kə'a.
6 Manda va tsaya ka mgham
Dawuda guli ta fay ma la-
hani ta ghəŋa gwal ya klaf
Lazglafta ka gwal tɗukwa ta
wa irani dər má maga a həŋ ta
skwi dina. Tsa mnduha ya ná,
mamu rfu da həŋ, ka'a.

7 «Rfu da gwal plana Lazglafta
ta dmakuha taŋ, ga
həŋ.
Rfu da gwal hərɗiŋ Lazglafta
ta dmakuha taŋ
8 Rfu da mndu kul haɗ
Mgham Lazglafta ta
mbəɗa dmakwani†.»

9 Tsa rfu mnə mgham
Dawuda ya ná, ta ghəŋa gwal
nda ɗatsa fafaɗa taŋ re, ari
nda gwal kul ɗatsaku fafaɗa
taŋ guli a na? Ka mu kay
na: «Zlghafzlgha Abraham ta
Lazglafta kəl Lazglafta ka
klafta ka mndu tɗukwa ta
wa irani, ka mu.» 10 Yawu
mutsafta Abraham ta nzak-
way ka mndu tɗukwa ta wa
ira Lazglafta na? Daga ta kul
tsaku fafaɗani re, ari tahula
tsanatá fafaɗ a na? Daga ta
kul tsaku fafaɗani. 11 Ma
fitika nzakwani ta kul tsaku
fafaɗani, ka klaftá Lazglafta
ka mndu tɗukwa ta wa irani,
kabga vəl zlghaftani. Tahula
tsa ka tsatá tsi ta fafaɗ. Ka
nzaku tsa tsatá fafaɗani ya,
ka ŋizla maraŋtá nzakwani
tɗukwa ta wa ira Lazglafta.
Abraham ná, dani ma inda
gwal kul tsaku fafaɗani
ya, ama ka zlghaftá həŋ ta
Lazglafta, ka klaftá Lazglafta
ta həŋ ka gwal tɗukwa ta wa
irani, manda ŋa Abraham ya.
12 Nda nza ka dani ma gwal
nda tsa fafaɗa taŋ guli, ka
ksafksa həŋ ta saɗa zlghay
nda ŋuɗufa da mu Abraham
ta zlghaftá Lazglafta daga ta
kul tsaku fafaɗani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta
sləməŋ ta gwal ta zlghafta

13 Tanafta Lazglafta ta imi
ta sləməŋ ta Abraham nda

* **4:3** Ngha ta Zlrafta 15:6. † **4:8** Ngha ta Zabura 32:1-2.

zivrani tani kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta ghəŋa haɗik‡ kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləməŋ kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tɗukwa ma zlghaftani. 14 Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlghafta zlghaf lu ya, haɗ hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya nda tsa tama wa. 15 Zlahu ná, ta klakkla ta ɓasa ŋuɗufa Lazglafta, ama ka haɗ zlahu wu katsi, haɗ sana skwi ŋa ɓlanapta wa.

16 Tsaya tama ná, ma zlghafta nda ŋuɗuf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləməŋ ya ŋa inda zivra Abraham. Nza a ka ŋa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kweŋkweŋ wu. Nda nza guli ka ŋa inda gwal ta zlghafta nda ŋuɗuf manda ŋa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya. 17 Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndəra mndu§ kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlghaf tsi nda ŋuɗuf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul haɗ ŋa nzakwani mamu. 18 Fəglaf a lu ta ghəŋ sizlay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəŋa Abraham, zlghafzlgha ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha*, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra gha kə'a ya. 19 Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwaɗa ya ta Abraham ná, ta ghwaŋ a imani ka hɗa dərmək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa taŋ ta nzakway ka Sara ta zwaŋ. 20 Dgaŋ a ta ghəŋ ɗekɗek ta ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ wu. Katək ná, zlghay nda ŋuɗufani ta vlaŋtá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. 21 Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tiɗif Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya ná, mamu nda mbraku ŋa magata guli kə'a. 22 Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa† tawa irani. 23 Ka klafkla Lazglafta ka mndu tɗukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəŋa Abraham ndaghəŋani a nzakwa tsa gwaɗa ya wu, 24 nda nza guli ta ghəŋa amu, ka zlghafzlgha mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tɗukwa ta wa irani. 25 Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ŋa dzata ta ghəŋa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma

‡ **4:13** Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § **4:17** Zlrafta 17:5. * **4:18** Zlrafta 15:5. † **4:22** Ngha ta Zlrafta 15:6.

mtaku ŋa nzakwa mu ka gwal tɗukwa ta wa irani.

5

Slərɓaptá ta zughu nda Lazglafta

1 Ndana tama, nda nza mu ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta ma zlghafta mu nda ŋuɗuf. Mamu zɗaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. 2 Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zɗakatahuɗa Lazglafta nda ma zlghafta mu nda ŋuɗuf. Ta tsa zɗakatahuɗi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəŋa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. 3 Ta ghəŋa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya ɗaŋwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay: Ta taghay ghuya ɗaŋwa ta ksa ŋuɗuf kə'a. 4 Ksa ŋuɗuf ta klaktá ghuɓasaptá ghuya ɗaŋwa. Tsa ghuɓasaptá ghuya ɗaŋwa ya guli ta klaktá faftá ghəŋ ta Lazglafta. 5 Ka faffa mu ta ghəŋ ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramaŋmara Lazglafta ma ŋuɗufa mu kə'a ɗvutá amu nda ma Sulkumani ya vlama tsi.

6 Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul haɗ mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa gwal dmaku ma fitik ya kumaŋ Lazglafta. 7 Nda bla ka fata mndu ta ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta nzakway tɗukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a laviŋlava ta fata ghəŋani ŋa mtuta ta ghəŋa mndu ta maga skwi ya ɗina. 8 Ka Lazglafta maramaŋtá ɗvutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəŋa amu. 9 Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəŋa amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tɗukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəŋa amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma ɓasa ŋuɗufa Lazglafta kə'a. 10 Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərɓaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwaŋani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərɓa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwaŋani kə'a. 11 Tsaya kweŋkweŋ yeya a wu, ta ghərɓaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərɓaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwaɗa ta ghəŋa i Adamu nda Kristi

12 Samsa dmaku da ghəŋa haɗik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. 13 Ma kɗaku Lazglafta ka vlaŋtá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəŋa haɗik. Ma fitika nzakwani ta kul haɗ zlahu ná, haɗ lu ta kulaftá dmaku wa. 14 Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəŋa mndu, nduk ta ghəŋa

gwal kul gatá dmaku manda ŋa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. 15 Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəŋa dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zɗaku ta ndəghata mnduha katakata guli. 16 Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi ɗina ŋani ta magata ka ŋa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlaŋta Lazglafta ta zɗakatahuɗani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həŋ mndani, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tɗukwa ta wa irani. 17 Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zɗakatahuɗi katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlaŋta tsi ta tsa zɗakatahuɗani ya ta həŋ, ka klaftá tsi ta həŋ ka gwal tɗukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ŋa mutsafta taŋ ta hafu ŋa kɗekedzeŋ, ŋa zay taŋ ta mgham kawadaga nda tsi guli.

18 Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tɗukwa maga mndu turtuk ta nanaftá inda mndu ka gwal tɗukwa guli, ka pliŋtá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həŋ ta hafu ŋa kɗekedzeŋ. 19 Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanatá gwaɗa Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanatá gwaɗa Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tɗukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

20 Ma sagha zlaha Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta daɓi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zɗakatahuɗa Lazglafta guli. 21 Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zɗakatahuɗa Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tɗukwa ŋa mutsa hafu ŋa kɗekedzeŋ nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha taŋ nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

1 Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gɗavata mu ma dmaku kada sgavaghata zɗakatahuɗa Lazglafta re, ari ki? 2 Mantsa a ɗekɗek wa! Mtuguduŋ mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gɗəglamta ma dmaku na?

3 Sna a kuni kazlay: Ma mag-
amatá batem ná, nda ndi'a
mu nda Yesu Kristi, mtumta
mu kawadaga nda tsi nda
tsa kə'a ra? 4 Ma magamatá
batem ná, nda gwa mu nda
tsi ma mtakwani, paɗampaɗa
lu ta amu kawadaga nda tsi.
Ka sli'aganaptá mbrakwa
glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa
nzakwa amu guli nda lfiɗa
hafu.

5 Aŋi, nda ndi'a amu kah-
wathwata nda tsi ma fitika
mtuta mtu mu kawadaga nda
tsi. Manda va tsaya guli ná,
sli'agapsli'a mu ma mtaku
manda va ya sli'agap tsatsi
ŋa nzakwa mu nda lfiɗa hafu.
6 Dina ka snaŋta mu kazlay:
Tsa nzaku si ta nzaku mu
ghalya ya ná, zlənaf zlənа lu
ta udza zlənay kawadaga nda
Kristi kə'a, kabga ŋa zaɗanatá
tsa mbrakwa dmaku ma
vgha mu ya. Yaha mu kɗaŋtá
nzaku ka vu'a dmaku ka
lu, kəl lu ka magata manda
tsaya. 7 Mndu ya ta mtuta
ná, falau' vghani da dmaku.
8 Ka lagha mu ka mtuta
kawadaga nda Kristi katsi ná,
nda fa ghənа mu guli kazlay:
Dza'a nzaku mu nda hafu
kawadaga nda tsi kə'a. 9 Nda
sna amu kazlay: Sli'agapsli'a
Kristi ma mtaku, mtugəlta a
guli wu kə'a. Ta haɗ mtaku
nda mbraku ta ghənani wa.
10 Tsa mtuta mtu tsi ya ná,
turtuktuk mtuta tsi ta ghənа
dmakwa mnduha. Ndanana
ná, nda hafu tsatsi. Ka ŋa
Lazglafta ta nzakwa tsi ta
nzakwani. 11 Manda tsaya
kaghuni guli, dina ka snaŋta
ghuni kazlay: Nda mta kuni,
nda dga vgha ghuni nda
dmaku kə'a. Ta nzaku kuni
nda hafu ŋa Lazglafta, kabga
nda ndi'a vgha ghuni nda
Yesu Kristi.

12 Mantsa tama, yaha
dmaku gəgəltá mgham ta
ghənа na slu'uvgha ghuni
ta mtaku na. Yaha kuni
snanatá skwi ya ta kumə tsi.
13 Ma zlanaŋ kuni ta dmaku
ta fawayha ghuni ŋa maga
dmaku. Katək ná, vlaŋwavla
ta ghənа ghuni ta Lazglafta,
kabga nda nza kuni ka gwal
nda hafu ta sli'agapta ma
mtaku. Zlanaŋwa fawayha
ghuni ta Lazglafta, ka maga
tsi ta skwiha ya tɗukwa nda
hən. 14 Mantsa tama, ta haɗ
dmaku nda ga mgham ta
ghənа kaghuni wu, kabga ta
mista zlahu a kuni wu, mista
zɗakatahuɗa Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

15 Kinawu nzakwani tama!
Ka maga mu ta dmaku kabga
kwala mu ta kul haɗ mista
zlahu, laghula mu dista
zɗakatahuɗa Lazglafta rki?
Mantsa a ɗekɗek wa! 16 Sna
a kuni kazlay: Ka fafa kuni
ta ghənа ghuni manda vu'a
mndu ka snanatá gwaɗani
ná, nda nza kuni ka vu'a tsa
mndu ta snu kuni ta gwaɗani
ya kə'a ra? Laviŋlava ka ta
nzakway ka vu'a dmaku,
ŋa klay dmaku ta kagha
da mtaku. Laviŋlava ka
ta snanatá ŋa Lazglafta,
ŋa naghafta Lazglafta ka
mndu tɗukwa ta ghənа vəl
snanata gha ta gwaɗani.
17 Rfama ta Lazglafta! Ghalya

si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana, snasna kuni nda inda ŋudufa ghuni ta dughwaŋa skwi ya ta taghu lu ŋa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. 18 Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tdukwa. 19 Manda va ya ta gwaɗə mnda səla ta gwaɗaghunata yu ta na gwaɗa na, kabga pərɗaf a kuni ta snaŋta wa. Ghalya ná, si zliŋzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ŋəɗaka skwiha, nda dmakuha ŋa kwal kul sna gwaɗa da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlaŋwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tdukwa ŋa nzakway ka gwal ta snanatá ŋa Lazglafta.

20 Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zɗəgaghuna a maga skwi tdukwa wa. 21 Slənawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kɗavakta tsa skwiha ya. 22 Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuɓa ma nzakwa ghuni, ŋa mutsay ghuni ta hafu ŋa kɗekedzeŋ ma kɗavaktani. 23 Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ŋa kɗekedzeŋ ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

1 Zwanama ɗa, nda sna kaghuni ta zlahu. Ŋa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwaɗa na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəŋa mndu kə'a. 2 Ka graghunaf gra yu ɓa! Marakw ga mndu ná, hbafhba zlahu ta zə'ala taŋ ka ta ndiri zə'ala taŋ. Ala, ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala taŋ ya. 3 Ka ta ndiri zə'ala taŋ, ka sli'afta tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala taŋ katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, dər sli'afha tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. 4 Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zləŋay ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ŋa sana mndu, ka ŋa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ŋa magay mu ta skwi dina ŋa Lazglafta. 5 Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ŋa mu. Na tsa snaŋta mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka ksə tsa ghwaɗaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. 6 Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtuguduŋmta mu ta tsa zlahu ya si ta hbamata ya.

Laviŋlava mu ta maganatá slna ta Lazglafta ma lfiɗa nzaku ta maramaŋta Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgəlta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

7 Nu ŋa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má haɗ ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. 8 Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganaftá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má haɗ ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. 9 Ghalya, ma kwala ɗa ta kul snaŋtá zlahu ná, ta nzutá nzakwa ɗa yu. Manda snaŋta ɗa ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, 10 ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ŋa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i da dmaku. 11 Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ŋa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

12 Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwaɗa ya mna tsi ná, nda ghuɓa, tɗukwa nzakwani, ɗina guli. 13 Tsaya tama ní, laviŋlava skwi ɗina ta dzihata ra? Laviŋ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ŋərma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ŋa snaŋtá kɗavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dəɗay ta daɓi, nda kɗavakta ɓadzatani tani.

Mnda səla ná, ŋurɗika dmaku ya

14 Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda səla yu habu dmaku. 15 Kahwathwata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haɗ yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. 16 Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kəl yu ka grafta kazlay: Skwi ɗina zlahu kə'a. 17 Tsa ghwaɗaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. 18 Nda sna yu kazlay: Haɗ skwi ɗina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi ɗina, triɗ laviŋ a yu wa. 19 Haɗ yu ta maga skwi ɗina má ta kumə yu wu, skwi kul ɗinaku kul kumə yu, ta magə yu. 20 Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

21 Wya skwi ta tapafta yu tazlay ma vgha ɗa: Ka maga yu ta skwi ɗina ka yu ya ná, gi ka ghwaɗaka skwi kə'a ta nuta. 22 Ma hyahya ŋuɗufa ɗa ya ná, zɗigihazɗa zlaha Lazglafta. 23 Ama ma vgha ɗa, ta tapaf tapa yu ta sana ghwaɗaka skwi ta lmu nda vərɗa skwi ɗina ya ta ndanu yu. Tsa ghwaɗaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. 24 Daŋwa ɗa ŋa ɗa gra! Wa

* **7:7** Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? 25 Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbiɗîfta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəŋa ɗa ya ná, ta kumay yu ta sna zlaha Lazglafta, ama ma vgha ɗa ya, zlaha dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa

1 Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha taŋ nda Yesu Kristi wu, 2 kabga mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəŋa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghuɓa ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ŋa mtaku tani. 3 Traptra zlaha Musa ta maga tsa slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda səla ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwaŋani turtuktuk ma slu'uvgha manda ŋa gwal dmaku, ŋa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda səla. 4 Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantsa ya, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. 5 Gwal ta nzaku manda ya ta zɗəganatá slu'uvgha ná, tsa ŋa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zɗəganatá Sulkum nda ghuɓa ya guli, tsa ŋa Sulkum nda ghuɓa ya ta laghu hahəŋ da snay. 6 Ka laghula lu da snanatá ta ŋa skwi ta zɗəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zɗəganatá Sulkum nda ghuɓa katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zɗaku tsa guli. 7 Gwal ta laghwi da snanatá ŋa skwi ta zɗəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga haɗ həŋ ta sna zlaha Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. 8 Gwal ta maga skwi ta zɗəganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zɗəganatá Lazglafta wa.

9 Ama kaghuni, haɗ kuni ta maga skwi manda ya ta zɗəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zɗəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka haɗ Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ŋa Kristi a tsa mndu ya wa. 10 Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghu-navla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tɗukwa ta wa irani. Aŋ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəŋa vəl magata ghuni ta dmaku. 11 Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku

ma kaghuni ya.

12 Ka si mantsa tsi tama
zwanama, ka dməŋ tsa
nzaku ya ta amu. Dəməŋa
nzaku manda ya ta zɗəganatá
slu'uvgha a wa. Haɗ amu ta
nzay manda ya ta zɗəganatá
slu'uvgha wa. 13 Ka manda
ya ta zɗəganatá slu'uvgha ka
kuni nzaku katsi ná, dza'a
mtaku kuni. Ala, ka zlanaŋzla
kuni ta ghəŋa ghuni ta
Sulkum ka dzata tsi ta skwiha
ta zɗəganatá slu'uvgha ghuni
katsi, dza'a nzakway kuni
nda hafu. 14 Inda gwal
ta pghə Sulkuma Lazglafta
ná, nda nza həŋ ka zwana
Lazglafta. 15 Tsa Sulkum
vlaghuna Lazglafta ya ná,
haɗ ta nighunista ka vu'a ŋa
zləŋglay ghuni ta zləŋ wa. Tsa
Sulkum ya ná, naghunafna
ka zwana Lazglafta. Nda ma
tsa Sulkum ya ta hga mu ta
Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a.
16 Tsa Sulkuma Lazglafta ya
ta mnay ŋa sulkuma vgha
mu kazlay: Zwana Lazglafta
amu kə'a. 17 Ka si nda nza
mu ka zwanani, dza'a mutsay
mu ta skwi ya payamaf tsi.
Nda amu tani, nda Yesu Kristi
tani, kawadaga mu dza'a
mutsa tsa skwi payamaf tsi
ya, kabga kawadaga mu ta
ghuya ɗaŋwa, kawadaga mu
guli nda tsi dza'a mutsa tsa
glaku ya.

Ŋərma skwi ya faf mu ta ghəŋ tida

18 Grafgra yu kazlay: Nana
ghuya ɗaŋwa ta ghuyə mu
na ná, haɗ lu dza'a walaŋta
gray nda tsa glaku dza'a
maramaŋta Lazglafta ya wu
kə'a. 19 Inda skwi zlagəgiŋ
Lazglafta ná, nda mndər
ta kzla həŋ ta tsa fitik
dza'a maraŋta Lazglafta ta
zwanani ya. 20 Tsaw tsa
skwiha zlagəgiŋ Lazglafta ya
ná, nuna həŋ ka skwa bətbət,
nda ɗvay taŋ a nuta həŋ
mantsaya guli wu, Lazglafta
ta ɗvaftá nzata taŋ mantsa*
ya. Tsaw ta nda fa ghəŋani
ta skwi dza'a tsi magay
dazlay, 21 kabga mamu fitik
ya dza'a pliŋta tsi ta inda
skwi ya zlagigiŋ tsi, ma ga
vu'a rwaku. Ŋa mutsay taŋ
ta glaku manda ŋa zwana
Lazglafta, ŋa nzakwa taŋ
flau' vgha taŋ. 22 Nda
sna amu kulam gwatna, ta
ŋizi inda skwiha zlagigiŋ
Lazglafta, ta ɓasa vgha həŋ
manda marakw ta ɓasa
yaku. 23 Hahəŋ ndaghəŋa
taŋ yeya a wu, nda amu
tiŋlaghu Lazglafta ta vlamatá
Sulkumani ya tani, ta ɓasay
ɓasay amu guli ma vgha mu,
ka kzla fitika vərɗa nzakwa
mu ka zwana Lazglafta,
ŋa nzata mu nda vərɗaka
falau'wa ta vgha mu. 24 Ma
fatá ghəŋa mu mbamafta
Lazglafta. Ka nda ghada
nghaŋta skwi ya faf lu ta ghəŋ
tida ná, fəgla a lu ta ghəŋ tida
wa. Tata fay lu ta ghəŋ ta skwi
ya ghada lu ta nghaŋta ra?
25 Ala, ka nda fa ghəŋa mu ta
skwi ta kul nghaŋta mu katsi
ná, nda ksata ŋuɗuf ta kzla
mu ta tsa skwi ya.

* **8:20** Ngha ta Zlrafta 3:17.

26 Manda tsaya guli ná, ta
katay Sulkum nda ghuɓa ta
amu guli ma hta ta mbrakwa
mu. Sna a amu ta maga du'a
manda ya ta raku wu, ama ka
ndəɓu Sulkum kaghəŋani ta
dzvu da Lazglafta da manaka
amu nda ŋizi, kul laviŋtá lu
ta mnay nda wi. 27 Lazglafta
ná, nda sna tsatsi ta kɗavakta
skwi ma ŋuɗufa mndu. Nda
sna ta skwi ta kumə Sulkum
ta ɗaway, kabga manda ya
ta kumə Lazglafta ta ɗawa
Sulkum da tsi ta skwi ŋa gwal
ta nzakway ka ŋani.
28 Nda sna amu guli ka-
zlay: Ŋa dînakwa taŋ mida
ta maga Lazglafta ta inda
skwi ŋa gwal ta ɗvuta, tsa
gwal ghadu tsi ta zabuta daga
taŋtaŋ ya. 29 Tsa gwal ghadu
tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya,
ghadughada ta nanaftá həŋ
ŋa gara vgha nda zwaŋani,
ŋa nzakwa tsa zwaŋani ya
ka zumali mataba ndəghata
zwanama. 30 Tsa gwal ghadu
tsi ta zabuta ya, tsa hahəŋ ya
hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf
tsi ya guli, hahəŋ nanaf tsi
ka gwal tɗukwa ta wa irani.
Tsa hahəŋ nanaf tsi ka gwal
tɗukwa ta wa irani ya, tsa
hahəŋ ya vlaŋ tsi ta glaku ta
həŋ.

Ɗvuɗva Lazglafta ta amu

31 Ka si mantsa tsi, nu ta
ŋa mnay mu ta ghəŋa tsaya
tama? Ka si ŋa mu Lazglafta
ya ní, wa dza'a dzaŋtá kəma
nda amu na? 32 Lazglafta
ná, pyaghu a ta zwaŋani wa.
Vlagavla ka mtuta tsi da
manaka amu demdem. Wa
kə'a dza'a kwal kul vlamatá
inda skwi kawadaga nda
tsatsi tama? 33 Wa dza'a
tsaftá skwi ta gwal zabap
Lazglafta na? Haɗ mndu
wa. Lazglafta ta hlaftá həŋ
ka gwal tɗukwa ta wa irani.
34 Wa ya dza'a laviŋta ksutá
həŋ ma guma na? Yesu Kristi
ná, mtumta. Ta nzaku nda
ga zeghwa Lazglafta, ta maga
du'a da manaka amu.
35 Wa dza'a dgamata nda
ɗvuta ya ɗvu Kristi ta amu
na? Ghuya ɗaŋwa re, skwi
ta malaghutá mbrakwa mu
re, giri re, maya re, pɗa lgut
re, nzaku ta wa hɗak re,
budugwa a dza'a dgamata
na? 36 Manda ya nda vinda
ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəŋa gwaɗa ta kagha
ta kəl ŋni ka nzakway ta wa
hɗak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha aŋni
manda tuwakha ta klə lu ta
tumbla† kə'a.»

37 Ma inda tsa skwiha ya
ná, fərtapfərta amu ma zatá
ghwa, nda ma mndu ya ta
ɗvutá amu. 38 Manda va tsaya
nzakwani, nda sna yu kazlay:
Dər má mtaku tsi, dər má
nzata nda hafu tsi, dər má
duhwalha Lazglafta tsi, dər
má sana skwiha nda mbra
nda mbra ta luwa tsi, dər má
nzaku ndanana tsi, dər má
nzaku ta kəma a tsi, 39 dər má
sana skwiha nda mbra nda
mbra ta ghəŋa hadîk a tsi, dər
má skwi kighkigh zaghutani
ta ghudzifa luwa tsi, dər ma
skwi kighkigh zaghutani da
ghuvata hadîk tsi, haɗ sana

† **8:36** Ngha ta Zabura 44:23.

skwi zlaganap Lazglafta nda zlaga dza'a dgamata nda tsa ɗvu ya ɗvu Lazglafta ta amu, maramaŋ tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

1 Kahwathwata na gwaɗa dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa ɗa a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana ɗa guli ta mnihata Sulkum nda ghuɓa. 2 Ta kuzliha kuzla ta ŋuɗufa ɗa katakata, nda ŋra ŋuɗufa ɗa inda fitik, 3 ta ghəŋa zwanama ɗa ta nzakway ka mndəra ini. Ta dər ma Ksi'afta Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanaftá tsi ta hahəŋ, ka yu. 4 La Isra'ila həŋ. Hahəŋ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəŋ maranaŋ tsi ta sgitani, nda hahəŋ dzrafta tsi ta wi, hahəŋ vlaŋ tsi ta zlahu, hahəŋ maranaŋ tsi ta tvi ká həŋ da tsəlɓu ta kəmani, hahəŋ tanaf lu ta imi ta sləməŋ, 5 dzidzíha taŋ gwal kulaŋ lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taŋ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ŋa ɗekɗek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

6 Vraghu nda wani a tsa gwaɗa Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka vərɗa la Isra'ila wa. 7 Guli ná, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndəra Abraham a ta nzakway ka vərɗa zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. 8 Ghəŋa tsa gwaɗa ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. 9 Wya tsa gwaɗa ta ta ta imi ta sləməŋ mnə Lazglafta ya: «Ta vraktá yu kɗaghalam mandana luwa ná, nda zwaŋ† ta ghuva Sara,» ka'a.

10 Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanatá tsi ta mbuhwali. 11-12 Ma kɗə lu ka yatá tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndəɓa dzvu da sagəŋ,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta haɗik, ka snaŋta taŋ ta skwi dina nda ya kul dinaku nda tsa ta luta tsa gwaɗa ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbaf lu ya ná, ŋa nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta vəl magatani ta slna a wa. 13 Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka
zlaŋtá Isuwa‡,» ka'a

14 Kinawu ka mu dza'a mnay

* **9:7** Ngha ta Zlrafta 21:12. † **9:9** Ngha ta Zlrafta 18:10-14. ‡ **9:13** Ngha ta Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3.

tama? Tuɗukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a ɗekɗek wa. 15 Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi ɗina ta mndu ya ta kumə yu ta maganatá skwi ɗina. Ta taway yu ta hiɗahiɗa ta mndu ya ta kumə yu ta tawatá hiɗahiɗa tida§ guli,» ka'a. 16 Tsaya tama, ka zbaf zba Lazglafta ta mndu ná, ta vəl kumafta maya tsa mndu ya a wu, ta vəl magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta ɗvafta maganatá skwi ɗina, ka'a. 17 Wya ka Lazglafta mnanatá Fir'awna, ka vindaftá lu ma defteri: «Faffa yu ta kagha ka mgham ŋa maravata mbrakwa ɗa ta kagha, nda ya ŋa tiŋtá hga ɗa ta ghəŋa haɗik* demdem.» 18 Mantsa ya tama ná, ta magay Lazglafta ta skwi ɗina ŋa mndu ya kumaŋ tsi, ta təŋay ta ŋuɗufa mndu ya kumaŋ tsi guli.

Manda ya kumaŋ tsi ta maga Lazglafta ta slnani

19 Ka waya ka skwi dza'a mnay ka ŋa ɗa kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kəl Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku kə'a nda mnduha tama ɓa? Tsaw waya dza'a laviŋtá kwalaghutá skwi ya kumaŋ Lazglafta na? 20 Kagha mnda səla, wa hga gha ŋa zlərɗa ya kumaŋ Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rɓisl ŋa mndu ya ta tsafta kazlay: Kabgawu kəl ka ka tsaftá i'i mandana na kə'a ra? 21 Tsa mnda tsafta huzla ya a ta laviŋta maga skwi ya kumaŋ tsi nda tsa rɓisl ya ra? Nda va tsa rɓisla turtuk ya, laviŋlava ta tsatsaftá huzla ya ŋa maga slna nda tsi baɗu gwaɗa, nda ya ŋa maga slnaha baɗu walaya fitikha.

22 Ka manda tsaya kumaŋta Lazglafta ta maraŋtá ɓasata ŋuɗufani, nda maraŋtani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksatá ŋuɗuf katakata ta ghəŋa gwal nda fa ŋa zwaɗuta ma ɓasata ŋuɗufani ya ní, nu ŋa gha mida tama na? 23 Mantsa ya kumaŋta Lazglafta ta snaŋta mnduha ta glakwa sgitani ŋa gwal tawa tsi ta hiɗahiɗa ta həŋ, tsa gwal ya thanaf tsi ŋa lami da sgitani ya. 24 Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

25 Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha ɗa kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul haɗ
ka mnduha ɗa.
Gwal ɗvu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul
ɗvuta yu.
26 Ma vli ya mnana lu ta həŋ,
"mnduha ɗa a kuni wu" kə'a
ya, ma tsa vli ya dza'a
hga lu ta həŋ ka Zwana
Lazglafta nda hafu†.»

27 Ka Isaya nda ŋani klaŋtá lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana

§ **9:15** Ngha ta Sabi 33:19. * **9:17** Ngha ta Sabi 9:16. † **9:26** Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25.

la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba taŋ. 28 Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa haɗik demdem, haɗ dza'a laghwi da gərɗaku wu‡,» ka'a. 29 Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má pɗama a Lazglafta
ta Mbruta ta zivir wu
katsi ná,
má nda nza mu manda
luwa Suduma, má
nuna mu manda luwa
Gwamura§ guli,» ka'a.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlghay nda ŋuɗuf

30 Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zbaŋ a hahəŋ ta nzakway ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá həŋ ta nzakway ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ŋuɗuf. 31 La Isra'ila ya guli ná, zbaŋzba hahəŋ ta magatá skwi ta kumə zlahu, ŋa nzakway ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta, triɗ traptra həŋ ta magatá tsa skwi kumaŋ zlahu ya. 32 Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zbaŋ a həŋ nda ma zlghay nda ŋuɗuf wu, nda ma magatá skwi kumaŋ zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahəŋ. Ka dzuŋtá tuthun ta həŋ «ta palaka tuthun.» 33 Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka
tuthun ma luwa
Siyuna,
pala ya dza'a zlambanaptá
mnduha.
Mndu dza'a zlghafta ná,
haɗ dza'a pghanaghatá hula
wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta ŋa inda mndu

1 Zwanama ɗa, skwi ta kumə yu ma ŋuɗufa ɗa ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəŋa taŋ da Lazglafta. 2 Nda sna yu kazlay: Ta zbay həŋ ta Lazglafta nda ŋuɗufa taŋ kə'a, ama sna a həŋ ta vərɗa tvi wa. 3 Sna a həŋ ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tɗukwa ta wa irani wa. Ŋa taŋ ŋa taŋ ma zba tva nzaku tɗukwa ta wa ira Lazglafta ta magə həŋ, ka kwalaghutá həŋ ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tɗukwa ta wa irani ya. 4 Tsaya tama ná, kɗanakkɗa Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta həŋ ka gwal tɗukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlghafta nda mba

5 Ka vərɗa Musa vindafta ta ghəŋa tva nzaku ka mndu tɗukwa nda ma zlahu na: «Ində mndu ta kɗanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a. 6 Ama wya ka gwaɗa Lazglafta ta mnay ta ghəŋa tva nzaku tɗukwa

‡ **9:28** Ngha ta Isaya 10:22-23. § **9:29** Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28. * **9:33** Ngha ta Isaya 28:16. * **10:5** Levitik 18:5.

ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ŋuɗuf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! 7 Ma mnə ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata haɗik da klagaftá Kristi na kə'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. 8 Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghəŋa tva nzakw tɗukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwaɗa Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma ŋuɗufa gha† guli. Tsa gwaɗa ya ná, gwaɗa ta zlghay nda ŋuɗuf ya ta mnə ŋni ŋa mnduha. 9 Ka mnaŋmna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a, zlghafzlgha ka guli ma ŋuɗufa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku kə'a, dza'a mbaku ka. 10 Ma zlghafta nda ŋuɗuf ta nuta lu ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mniginŋta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. 11 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlghafta ná, ta haɗ hula ta ghəŋani wu‡» ka'a. 12 Tsaya tama ná, ta haɗ dgəvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya kə'a wa. Inda taŋ demdem, Mgham turtuk Mghama taŋ, ta vla zɗaku katakata ŋa inda gwal ta hwayanavata. 13 Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku§ kə'a.

14 Ka zlghaf a həŋ wu, kinawu ka həŋ dza'a hwayanavata tama, kinawu ka həŋ dza'a zlghaftá mndu kul snaŋta həŋ ta gwaɗa ta ghəŋani? Kinawu ka həŋ dza'a snaŋtá gwaɗa ta ghəŋani guli ka haɗ mndu ta mnananŋtá həŋ? 15 Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnaŋta ka ghunaf a lu ta həŋ guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha ɓa ta waɗahata vgha mndu ta ghəŋa gwal ta kləɗanaghatá Lfiɗa Gwaɗa* ta həŋ kə'a. 16 Tsaw inda taŋ a ta snatá tsa Lfiɗa Gwaɗa ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama ɗa! Wa ta zlghaftá tsa gwaɗa mna ŋni† ya? ka'a. 17 Mantsa ya ná, ma snaŋtá gwaɗa ta kəl lu ka nuta ka mnda zlghay nda ŋuɗuf. Tsa gwaɗa snaŋ lu ya guli ná, gwaɗa Kristi ya.

18 Tsaw snaŋ a tama rki ɓa? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na:

«Snavasna hga taŋ ta inda ghəŋa haɗik, ɓaɓha lwa taŋ guli ta slrəŋa luwa‡,» ka'a.

19 Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na:

«Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda,
dza'a famfa yu ta kaghuni da ɓasa ŋuɗuf nda

† **10:8** Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ **10:11** Isaya 28:16. § **10:13** Yuwel 3:5. * **10:15** Isaya 52:7. † **10:16** Isaya 53:1. ‡ **10:18** Zabura 19:5.

gwal kul nzakway ka
la Yahuda kul snaŋtá
sana skwi§ ya,» ka'a.
20 Ka Isaya mnatá sana gwaɗa
kul raku ka mnayni guli na:
«Slafsla gwal kul psaŋtá i'i, ta
i'i,
maravamara yu da gwal kul
ɗawaŋtá i'i guli,
ka Lazglafta*,» ka'a.
21 Tsaw ka'a mnata ta ghəŋa
la Isra'ila guli na:
«Pghapgha yu ta dzva ɗa ŋa
tsu'a gwal kwisa ghəŋa
taŋ,
sna a həŋ ta gwaɗa da mndu
ya wu†,» ka'a.

11

1 Vziŋvza Lazglafta ta
mnduhani tama rki na? ka
yu guli. Mantsa ya a guli
wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu,
zivra Abraham. Sabə nda
ma mndəra la Benzameŋ yu
guli. 2 Vziŋ a Lazglafta ta
mnduhani ya zbu tsi daga
ghalya wa. Havakwahava
ta skwi ya vindaf lu ma
deftera Lazglafta ta ghəŋa
Iliya, ma fitika tawayni ta
taw da Lazglafta ta ghəŋa la
Isra'ila, ka'a na: 3 «Mghama
ɗa! Pslapsla həŋ ta la anabi,
ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha
gha. I'i turtukwa ɗa ta
pɗata, ta psa i'i həŋ guli ŋa
dzata*,» ka'a ya. 4 Ama waka
Lazglafta zlghanaftawani?
«Ta teke'a mnduha ɗa dəmbu'
ndəfáŋ pghaghu yu, gwal
kul walaŋta tsəlɓata ta kəma
ba'al†,» ka'a. 5 Ndanana guli
ná, teke'a pɗakwa mnduha
hutsekw zabap Lazglafta ma
zɗakatahuɗani. 6 Ka si nda
ma zɗakatahuɗi tsi, nda ma
magatá slna a tsa tama wa.
Ka má mantsa a tsi wu, ma
nza a tsa zɗakatahuɗi ya, ka
zɗakatahuɗi wa.
7 Nu klatá ghəŋa tsa gwaɗa
ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila
ya ná, mutsaf a həŋ wu,
ama gwal ɗagap Lazglafta
ná, mutsafmutsa hahəŋ.
Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa
taŋ. 8 Nda vinda ma deftera
Lazglafta kazlay: Niŋna
Lazglafta ta həŋ dlufur, ka
razliŋtá ira taŋ, ka dərzliŋtá
sləməŋa‡ taŋ kulam gitana
kə'a. 9 Ka mgham Dawuda
guli mantsa:
«Ka nza skwa zaya magwal-
gwalaya taŋ ka dəɓla
taŋ,
ka kadəŋ ŋa taŋ,
ka tuthun ŋa taŋ nda ya ŋa
ghuzla iri ŋa taŋ.
10 Ka ghulpghulpa ira taŋ ŋa
kwala taŋ nghaŋtá vli,
ka gɗavata həŋ nda ŋatá
hul§!» ka'a.
11 Ŋa ɗekɗek zlambuta
həŋ tama rki? ka yu guli.
Mantsa ya a wa. Ma tsa
zlambuta zlambu həŋ ya
kəl gwal kul nzakway ka la
Yahuda ka mutsaftá mbaku,
ŋa gagaftá həŋ da draku. 12 Ka
si klanakkla tsa zlambakwa
taŋ ya ta skwi ɗina ta ghəŋa
haɗîk, klanakkla tsa hta ta
həŋ ya guli ta skwi ɗina

§ **10:19** Vrafta ta Zlahu 32:21. * **10:20** Isaya 65:1. † **10:21** Isaya 65:2. * **11:3** 1 Mghamha 19:10, 14. † **11:4** Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18. ‡ **11:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10. § **11:10** Zabura 69:23-24.

ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nzakwa tsi baɗu vravakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul haɗ ka la Yahuda

13 Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwaɗa yu. Lazglafta ta ghunaftá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghərɓaku yu ta tsa slna ɗa ya, 14 ŋa sli'anaftá ŋuɗufa zwanama ɗa ŋa draku ka má ta magaku tsi ŋa mbanaftá sanlaha mataba taŋ. 15 Ma tsa wuɗiŋta Lazglafta ta həŋ ya, slərɓapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəŋa hadîk. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku baɗu tsu'uglafta Lazglafta ta həŋ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

16 Ka taŋtaŋa tsa'atá skwa zay, vlaŋtá Lazglafta lu ná, pɗakwani guli* ná, ŋani ya. Ka ŋa Lazglafta slrəŋa fu ná, ŋani zligimaha tsa fu ya guli. 17 Ka ɗatsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'afta tida. Kagha mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuŋ ma mtak ka. Kagha tsa ndi'af lu ta dughwaŋani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tsa fu ya ta mutsə kagha. 18 Ka si mantsa tsi tama, ma ghərɓə kagha ta ghərɓaku ta ghəŋa tsa zligimaha ya. Ka ta ghərɓaku ka katsi, ɗina ka snaŋta gha ta kagha a slrəŋani wu, ta tsa slrəŋ ya nzafta kagha kə'a.

19 Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: Ɗatsiŋ nda ɗatsa a lu ta zligimahani, ka ndi'afta i'i ra kə'a? 20 Aŋ mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəŋa kwala taŋ kul zlghafta nda ŋuɗuf, ɗatsiŋta lu ta hahəŋ, ama kagha, ma zlghay nda ŋuɗuf gha nzafta kagha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka da ghərɓaku, zləŋa ta Lazglafta. 21 Ka si zlana a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagha yeya dza'a zlaghata tsi ka zlghaf a ka rki? 22 Hada tama ná, grafgra kazlay: Dagala zɗaku da Lazglafta, dagala sidi da tsi guli kə'a. Ta sidi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagha ná, mamu zɗakwani ka dihavadiha ka ma tsa zɗakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiŋtsa lu ta kagha guli.

23 Manda va tsaya hahəŋ guli, ka gɗava a həŋ ma tsa kwala taŋ kul zlghafta nda ŋuɗuf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanaftá həŋ ta vla taŋ. 24 Ka si kagha, nzakwa fwa zaytuŋ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafta ta fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəŋ ta nzakway ka fwa zaytuŋ ta hvə lu nda hva nzakwa taŋ yeya, dza'a kwal

* **11:16** Ngha ta Mbsak 15:19-21.

lu kul ndi'iglanafta ta va tsa dughwaŋani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

25 Zwanama ɗa, va a yu ta nzakwa ghuni kul snaŋta ɗifatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda ɗifil ma ghəŋa taŋ. Gɗavagɗa sanlaha ma la Isra'ila nda təŋatá ghəŋ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. 26 Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba
mndu daga ma Siyuna,
ŋa hliŋtani ta kwal kul sna
gwaɗa ma ŋuɗufa
mndəra la Yakubu.
27 Dza'a klaghukla yu ta
dmakwa taŋ,
tsaya dza'a nzakway ka
dzratawa ɗa nda
həŋ†,» ka'a.

28 Ta ghəŋa skwi ta ng-
hanata Lfiɗa Gwaɗa, nda
nza həŋ ka ghuma ta gwaɗa
ta kaghuni. Ama ta ghəŋa
gwaɗa ta zabatani, ɗvuɗva lu
ta həŋ ta gwaɗa ta dzidzíha
taŋ. 29 Skwi ya vla Lazglafta,
nda hgu ya hgaf tsi ná,
haɗ ta mbəɗglanafta wa.
30 Ghalya ná, manda va tsaya
kaghuni guli. Si kwalaghuk-
wala kuni ta sna gwaɗa da
Lazglafta. Ndana ná, tawa
tawa Lazglafta ta hiɗahiɗa
kaghuni nda ma kwalaghuta
taŋ ta snatá gwaɗa Lazglafta.
31 Manda va tsaya ndana
ná, kwalaghukwala hahəŋ ta
snatá gwaɗa, ka nzaku tsi ka
skwi ŋa mutsafta taŋ ta tawa
hiɗahiɗa nda ma tsa tawa
hiɗahiɗa Lazglafta ta tawata
ta kaghuni ya. 32 Hamha
Lazglafta ta inda mnduha
ma kwal kul sna gwaɗa, kada
tawata tsi ta hiɗahiɗa ta həŋ
demdem.

Di'iŋ gwaɗa ta Lazglafta

33 Di'iŋ gwaɗa ta Lazglafta!
La ta ɗifilani nda snaŋtá
skwani ná, laviŋ a lu ta sliŋta
wa. Wa dza'a laviŋtá tsis-
laptá skwi ya kura Lazglafta
na? Malaghumala skwi ya
ta magə tsi ta mbraku. Ka
deftera Lazglafta ta mnay na:

34 «Wa ya ta laviŋta snaŋtá
ndana Lazglafta na?
Wati ma mndu ya ta vla
hiɗaku ŋani na‡?
35 Wati ma mndu ya ta vlaŋtá
skwi ta Lazglafta,
ŋa faftani ta ghəŋ ta
vranamta na§?» ka'a.

36 Sagha da tsatsi inda
skwi, nda ma tsatsi nzata
inda skwi, ka ŋani inda
skwi. Ŋa Lazglafta glaku ŋa
kɗekedzeŋ. Amin!

12

Lfiɗa hafu ma Kristi

1 Zwanama ɗa, dagala tawa
hiɗahiɗa Lazglafta ta amu.
Tsaya tama ta kəl yu ka ndəɓa
ghunata dzvu. Vlaŋwavla
ta ghəŋa ghuni tsuhtsuh ta
Lazglafta manda skwa pla
ghəŋ nda hafu mida, nda
ghuɓa ta zɗəganata. Tsaya

† **11:27** Isaya 59:20-21. ‡ **11:34** Isaya 40:13. § **11:35** Ngha ta Ayuba 41:3.

vərɗaka tva tsəlɓay ghuni ta tsəlɓu ŋani. 2 Ma ksə kuni ta saɗa mnduha ma na ghəŋa haɗik na, zlaŋwa Lazglafta ka mbəɗaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfiɗ, kada laviŋta kuni ta tsatsaftá skwi ta kumə Lazglafta, skwi ya ta dinuta, ta zɗəganata, ta payuta.

3 Nda ma tsa zɗakatahuɗi zɗiɗiŋ Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ŋa inda kaghuni ná, ma klaf dər wa ta ghəŋani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dər wa ka klafkla tsi ta ghəŋani, ka gray nda slna zlghay nda ŋuɗuf ya vlaŋ Lazglafta. 4 Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndəgha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. 5 Manda tsaya guli ná, nana ndəghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. 6 Zɗazɗa Lazglafta ta huɗi ka dagamaftá slna ŋa magay mu manda ya kumaŋ tsi. Ka kla lwa gwaɗa Lazglafta vlaŋ Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlaŋ Lazglafta ta mbrakwa magay. 7 Ka hgaf ŋa maganatá slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ŋa mndu vlaŋ Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ŋa taŋ. 8 Ka vla mbraku ŋa mnduha vlaŋ Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ŋa taŋ. Ka muvla vlaŋ Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madər mistani. Ka nzaku ka mali ta ghəŋa sanlaha vlaŋ Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hiɗahiɗa ta mndu vlaŋ Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

9 Hmətət ka kuni ɗvuvustá vgha ghuni, ma magə kuni ta maɗgwirmaɗgwir. Ka husaghunahusa inda ghwaɗaka skwi. Ŋafwa vgha ta skwi dina. 10 Manda zwanama ka kuni ɗvuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Ŋavawaŋa ta tiŋlaghuta vlaŋtá glaku ta sani ta ghəŋa ghuni. 11 Kwatskwats ka kuni, ma yaɗi kuni ta yaɗi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. 12 Nzawanza nda rfu ma fata ghəŋa ghuni. Ksawaksa ta ŋuɗuf ma ghuya ɗaŋwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlaŋ kuni. 13 Dguvuswa dga ta skwa ghuni nda gwal zlghay nda ŋuɗuf ta pɗay. Tsu'awatsu'a ta matbay.

14 Ɗawawa tfawi ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. Ɗawawa tfawi ta ghəŋa taŋ, ma ksi'i kuni ta həŋ. 15 Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. 16 Hmətət ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbə kuni ta gla ghəŋ. Magawamaga ta skwi ya ta nghə lu kul haɗ hayhayani. Ma klaf kuni ta ghəŋa ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

17 Ma vranam kuni ta ŋaslu

nda ŋaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dĩna ta wa ira inda mnduha. 18 Ka ta magaku tsi ŋa nzata nda zɗaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kɗavakta mbrakwa ghuni. 19 Zwanama ɗa, ma planam kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ŋasla mndu, zlanaŋwazla ta ɓasa ŋuɗufa Lazglafta. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «I'i dza'a planamtá mndu, i'i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. 20 Katək na, «ka ta kuzlaŋkuzla maya ta ghuma gha katsi, vlaŋvla ta skwi ŋa zay, vlaŋvla ta imi ŋa say. Ma tsa maganata gha mantsa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzəŋa vu ka ta bɗəmani†.» 21 Ma zlana ka ta ghəŋa gha ka gay ŋaslu ta mgham ta ghəŋani. Katək ná, maga kagha ta skwi dĩna ŋa ŋraptá ŋaslu.

13

Sna gwaɗa da ŋumna

1 Ka haniŋhana inda mndu ta ghəŋ mista ŋumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlaŋtá həŋ, Lazglafta ta fata ŋumna. 2 Tsaya tama, mndu ta pgha ghəŋ nda ŋumna ná, təŋanaftəŋa ta ghəŋ ta ghəŋa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta təŋanaftá ghəŋani guli ná, dza'a klanakkla ta ɗaŋwa ta ghəŋani. 3 Haɗ gwal ta maga skwi dĩna ta zləŋa ŋumna wu, gwal ta maga ghwaɗaka skwi yeya ta zləŋay. Ta kumay ka ta kwal kul zləŋa ŋumna ki'e? Ala maga ta skwi dĩna, dza'a rfaghagha rfa. 4 Nda nza mnda ŋumna ka mnda maganatá slna ta Lazglafta ŋa kata kagha. Ala, ka ghwaɗaka skwi ta magə ka katsi, zləŋa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ŋa maraŋtá ɓasa ŋuɗufa Lazglafta ŋa planamtá inda gwal ta maga ghwaɗaka skwi. 5 Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghəŋ mistani. Ta ghəŋa zləŋa ghuya ɗaŋwa yeya a wu, ta ɗaslay dər amu ma ghəŋa mu.

6 Tsaya ta kəl dər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta tskay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həŋ ŋa magay taŋ ta tsa slna ya dĩna. 7 Vlaŋwavla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta raŋta həŋ: Plawa dzumna ŋa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ŋa gwal ta tska dzumna huzla. Zləŋawazləŋa ta gwal ta raku ka zləŋay ghuni, vlaŋwavla ta glaku ta gwal ta raku ka vlaŋta ghuni ta glaku ta həŋ.

Ɗva mnda səla

8 Ma nzaf dməŋa mndu ta kaghuni. Ba dməŋa ɗvutá sani nda sani yeya katsi gɗavata. Mndu ta ɗvutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. 9 Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da

* **12:19** Vrafta ta Zlahu 32:35. † **12:20** Ngha ta Mahdihdi 25:21-22.

hara'utiri, nda inda pɗakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həŋ ma tsa gwaɗa ta mnay kazlay: Ɗvuɗva ta mnda səla manda va ghəŋa gha* kə'a ya. 10 Haɗ ɗvu ta maga ghwaɗaka skwi ŋa mndu wa. Ɗvu ta dzanaghata ghəŋa zlahu.

Nzata hzleŋa ka kzla sagha Kristi

11 Ŋavawaŋa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'afta ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mantsa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. 12 Nda dga rvidik, ndusa tsaɗakwa vli. Slurtiŋmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanatá tsuwaɗak. 13 Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifitik. Zluŋmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zluŋmazla ta sli'iŋsli'iŋ nda hliri. Zluŋmazla ta zlərɗawi nda draku. 14 Suɗavawa suɗa ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghəŋ ka maga skwi ta zɗəganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

1 Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda ŋuɗuf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. 2 Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ŋani ma zlghay nda ŋuɗuf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda ŋuɗufani ya guli ná, masu'ata yeya ŋani ta zay. 3 Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul haɗ ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghəŋa mndu ta zay guli, kabga tsu'aftsu'a Lazglafta. 4 Wa kagha ŋa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zləmba a tsi, nghanatá daŋahəgani tsaya. Zləmbuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

5 Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk həŋ, ka sani nda ŋani. Ɗina ka snaŋta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. 6 Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ŋa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ŋa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghəŋani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ŋa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. 7 Haɗ mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ŋa ghəŋani wa, haɗ mndu ta mtaku ka ŋa ghəŋani guli wa. 8 Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ŋa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ŋa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ŋa Mgham Yesu mu. 9 Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ŋa nzanaghata ta ghəŋa gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. 10 Kagha tama,

* **13:9** Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghəŋa zwaŋama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwaŋama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ŋa tsamaghatani ta guma.
11 Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata,
dza'a saghasa inda mndu tsəlɓata ta kəma ɗa.
Inda taŋ dza'a mnay həŋ nda wa taŋ kazlay: I'i Lazglafta* ka'a.»

12 Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ŋa Lazglafta.

Ɗina a zləmbiŋtá zwaŋama wa

13 Ma tsəglə mu ta guma ta ghəŋa sani nda sani mataba mu. Katək ná, ɗina ka ndanay dər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləmbiŋtá yu ta zwaŋama ɗa kə'a. 14 Ma ndi'atá vgha ɗa nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsiɗiɗ kazlay: Haɗ sana skwi kul ghuɓaku wu kə'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghuɓaku ka ŋa mndu ta klafta ka skwi kul ghuɓaku. 15 Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafta ka ta ŋuɗufa zwaŋama gha katsi, ɗvu a ka nda tsa wa. Ma zləmbiŋ ka ta zwaŋama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəŋa tsatsi guli. 16 Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi ɗina da kagha ya da nzakway ka skwi ŋa raza kagha. 17 Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwaɗa ta skwi ŋa zay nda za, nda gwaɗa ta skwi ŋa say nda sa wa. Nda nza ŋa gwaɗa ta nzaku tɗukwa, nda zɗaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuɓa. 18 Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a zɗəganazɗa ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli.

19 Mantsa ya tama ná, ŋavamaŋa ka zba skwi ya dza'a klaktá zɗaku nda ya ŋa ŋla guyatá ghəŋa mu. 20 Ma badziŋ ka ta magatá slna Lazglafta nda gwaɗa ta skwa zay. Kahwathwatani ná, haɗ sana skwi ŋa zay nda za kul ghuɓaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbiŋzləmba tsa skwa zay ya ta zwaŋama gha katsi, Zlaŋzla, ma zə ka. 21 Skwi ta raku ná, zlaŋzla ta maga skwi ya dza'a zləmbiŋtá zwaŋama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi.
22 Inda skwi ya graf kagha, ŋamŋa gha ma ghəŋa gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi ɗina kul dgaŋtá ghəŋ ta ghəŋani ná, rfu da tsa mndu ya. 23 Ama mndu ta dga ghəŋ ta ghəŋa skwi ya ta zə tsi ná, ksuksa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snaŋ tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga ghəŋ ná,

* **14:11** Ngha ta Isaya 45:23.

dmaku ta magə lu.

15

Ksa saɗa Kristi

1 Na amu nda mbra ma zlghay nda ŋuɗuf na ná, kataŋma kata ta gwal nda hta mbrakwa taŋ. Ma laghu mu da zba skwi ta zɗəgamata. 2 Magamamaga ta skwi ta zɗəganatá mnda səla ŋa kataŋtá həŋ ŋa ŋlakwa taŋ ma zlghay nda ŋuɗuf. 3 Kristi ná, zbaŋ a tsatsi ta skwi ya ta zɗəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagha ya ná, ta i'i dəɗafta tsi*,» ka'a. 4 Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ŋa gunamatá sləməŋ, kada nzakwa mu nda fata ghəŋ ta Lazglafta, ma lɓa ŋuɗuf nda ksa ŋuɗuf ya ta mnamata gwaɗa Lazglafta. 5 Ka vlaghunavla Lazglafta lɓa ŋuɗuf ŋa mndu nda ksa ŋuɗuf ŋa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta saɗa Yesu Kristi. 6 Mantsa ya, ŋa zləzlvay ghuni nda ŋuɗuf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

Ŋa inda mndu na Lfiɗa Gwaɗa

7 Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ŋa vlaŋtá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. 8 Ka yu ta mnaghunata ná, sasa Yesu Kristi maganatá slna ta la Yahuda ŋa maranaŋtá həŋ kazlay: Tɗukwa Lazglafta kə'a, ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta dzidzíha taŋ. 9 Sasa guli ŋa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəŋa tawa hiɗahiɗani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

tsaya dza'a kəl yu ka zləzlva
hga gha mataba gwal
kul nzakway ka la
Yahuda,
ŋa fay ɗa ta laha vla glaku ŋa
hga gha† kə'a ya.

10 Ka gwaɗa Lazglafta mnata guli na:

«Kaghuni gwal kul nzakway
ka la Yahuda,
gwafwagwa ta rfu kawadaga
nda mnduha Lazglafta‡,»
ka'a.

11 Ka'a mnata guli na:

«Inda kaghuni gwal kul nzak-
way ka la Yahuda,
zləzlvawa Mgham Lazglafta.
Ka zləzlva inda mndəra
mndu ta Lazglafta§,»
ka'a.

12 Ka anabi Isaya nda ŋani guli na:

«Dza'a sabsa zivir ma mndəra
Yesay,
ŋa gayni ta Mgham ta ghəŋa la
Grek,
ŋa nzakwa la Grek nda fatá
ghəŋ tida*,» ka'a.

* **15:3** Ngha ta Zabura 69:10. † **15:9** Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50. ‡ **15:10** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § **15:11** Ngha ta Zabura 117:1. * **15:12** Ngha ta Isaya 11:10.

13 Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəŋ ya. Ka vlaghunavla tsi ta rfu nda zɗaku ma zlghay ghuni nda ŋuɗuf, kada nzata kuni nda fata ghəŋ nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuɓa.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

14 Zwanama ɗa, grafgra i'i kaghəŋa ɗa kazlay: Nda fa vgha ghuni ŋa maga skwi ɗina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snaŋta, nda sna kuni ta tva vluvtá hiɗaku kə'a. 15 Aŋ mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagha dva yu ma sana vliha taghəŋa sana skwiha ŋa havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zɗiɗiŋzɗa Lazglafta ta huɗi, 16 ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka faghutá tsi ta i'i ŋa mna Lfiɗa Gwaɗani, ŋa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlaŋ lu ta zɗəganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuɓa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta raŋta Lazglafta. 17 Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəŋa ɗa ma Yesu Kristi, ta ghəŋa slna Lazglafta ya maga yu. 18 Haɗ yu ta walaŋtá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzakwa taŋ ka gwal snanatá gwaɗa ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwaɗa ɗa, nda nza nda ma slnaha ɗa. 19 Nda ya nda ma mazəmzəmha nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlraf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfiɗa Gwaɗa ta Kristi ya ka laghwi dikw ta haɗika Iliri. 20 Ma vli ya ta kul snaŋtá mnduha ta gwaɗa ta Kristi yeya kumta maya ɗa ta mna Lfiɗa Gwaɗa kada kwala yu ta magay ta thatá ŋa sana mndu ta magata. 21 Mantsa ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghaŋngha gwal ta kul walaŋta lu ta mnanaŋtá gwaɗa tida ta həŋ.
Dza'a snaŋsna gwal ta kul walaŋta lu ta snanamtá† həŋ guli kə'a.»

Gwaɗa Pwal ta ghəŋa sli'ani da Ruma

22 Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. 23 Ndanana tama ná, kɗiŋkɗa yu ta slna ɗa ma tsa luwaha ya. Nda kɗa fitika ɗvafta ɗa ta lagha da kaghuni. 24 Ta labə yu ka dza'a ta haɗika Ispay ya ná, dza'a laghala yu da nzɗavata da kaghuni, ŋa sli'afta ɗa hada ka dza'a, ŋa katihata ghuni. 25 Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klaŋtá katu ya kataŋ lu ta mnduha Lazglafta hada yu, 26 kabga gwal zlghay nda ŋuɗuf ta haɗika Mekaduniya nda ya ta haɗika Akaya ná, kurakura hahəŋ kaghəŋa taŋ ta tskaftá skwi ŋa kataŋtá gwal ka pɗu mataba

† **15:21** Ngha ta Isaya 52:15.

mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. 27 Hahəŋ kaghəŋa taŋ ta kurata kataŋtá həŋ. Aŋ mndani, ka dməŋ nzakwani má ta həŋ kabga kataŋkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka kataŋta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəŋ nda skwiha ma ghəŋa hadík ta htaghuta da həŋ. 28 Dgata ɗa ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta həŋ ya da dzva taŋ kə'a ya, sli'afta ɗa tsa ka dza'a ta hadíka Ispay, ŋa lagha ɗa nda da kaghuni. 29 Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

30 Zwanama ɗa, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma ɗvu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəɓa dzvu yu da kaghuni ŋavawa ŋa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ŋa katihata. 31 Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snaŋtá Yesu ta hadíka Zudiya, nda ya ŋa tsu'afta mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta klə yu ŋa taŋ na. 32 Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ɓhadaghaɓha yu nda rfu da kaghuni, ŋa mbi'apta ɗa ta vgha da kaghuni. 33 Ka nza Lazglafta ta vla zɗaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwa Pwal

1 Ta kumay yu ta snaŋta ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Saŋkre. 2 Ka ɓhadaghaɓha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni manda ya ta raŋta mnduha Lazglafta. Ka kataŋta kuni ma skwi ya zbaŋ tsi ta kataŋta ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərɗa i'i kaghəŋa ɗa guli.

3 Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksə ŋni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həŋ ya. 4 Kərɗakərɗa htsiŋa taŋ mista ɗa, ŋa mbadíftá i'i. I'i nda ghəŋa ɗa yeya a ta rfa həŋ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həŋ. 5 Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga taŋ ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra ɗa tegeɗ tegeɗ. Tsatsi taŋtaŋa mndu ta zlghaftá Kristi ta hadíka Asiya. 6 Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ŋa ghuni ya. 7 Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ŋni nda həŋ ma gamak. Mal tsa hahəŋ ya snaŋ lu mataba gwal ghunay. Tiŋəl hahəŋ ta zlghaftá Kristi ka i'i.

8 Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra ɗa tegeɗtegeɗ ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. 9 Ka

ganaghata kuni ta zgu ta Urbeŋ gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra ɗa tegeɗtegeɗ guli. 10 Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta maraŋtá ndi'ata vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. 11 Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyaŋ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. 12 Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəŋa taŋ tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra ɗa tegeɗ tegeɗ, ta ŋavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. 13 Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hgani ma gwaɗa Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwaŋani ya. 14 Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Asiŋkrita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pɗakwa zwanama kawadaga nda həŋ ya. 15 Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həŋ ya.

16 Ka gaguvta kuni ta zgu va huɗukhuɗuk ta həŋ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ŋa ghuni guli.

Ɗasuwa ka kuni, ka Pwal

17 Zwanama ɗa, wyawa dzvu, ɗaswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həŋ ka tuthun, ta irna həŋ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həŋ. 18 Mndərga tsa mnduha ya ná, maganatá slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həŋ ɗekɗek wu, ŋa huɗa taŋ ta maga həŋ ta slna. Hlemem ka həŋ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snaŋtá dgata skwi ɗina nda ya kul ɗinaku həŋ. 19 Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlghay nda ŋuɗuf ya ka kuni snatá gwaɗa Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəŋa kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda ɗifla maga skwi ɗina. Ka nzata kuni suɗek kul maga ghwaɗaka skwi. 20 Lazglafta ná, tsatsi ta vla zɗaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ŋa vlaghunatani ta mbraku ta ghəŋani. Ka nza zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

21 Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna ɗa guli ŋa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuŋ nda Susipata guli ŋa ghuni.

22 Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ŋa ghuni ma hga Mghama mu.

23 Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga taŋ ya ŋa ghuni. Ta tskə ga taŋ inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ŋanatá tseda luwa ŋa ghuni. Ta gay zwaŋama mu Kartus guli ta zgu ŋa ghuni.

[24 Ka nza zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu Kristi nda

inda kaghuni demdem.]

Ŋa Lazglafta turtukwani glaku

25 Ŋa Lazglafta glaku! Laviŋlava ta dihaghunata
manda va ya ta mnə Lfiɗa
Gwaɗa, ya ta mnə yu ta ghəŋa
Yesu Kristi ya. Tsa Lfiɗa
Gwaɗa ya ná, skwi si nda
ɗifa ya daga ghalya, zlagigiŋ
lu. 26 Ndanana ná, sabsa
ta daɓi nda ma vindi ya
vindaf la anabi, manda va ya
mna Lazglafta ŋa kɗekedzeŋ
guli, ka snanamtá lu ta inda
mndəra mndu ŋa snata taŋ ta
gwaɗani ma zlghafta taŋ.
27 Ŋa Lazglafta glaku! Da
tsatsi turtukwani ɗifil nda
ma Yesu Kristi, ŋa kɗekedzeŋ!
Amin.

Taŋtaŋa tsghatá lwa Pwal ŋa 1 La Kwareŋt

Ga zgu

1 I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ŋa nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ŋni nda zwaŋama mu Sustene, 2 ta vindi yu ta na ɗelewer na ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Kwareŋt, kaghuni ta nzakway ka ŋa Lazglafta nda zɗakatahuɗa Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka ŋani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. 3 Ka nza zɗakatahuɗa i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zɗakwa taŋ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zɗakwani nda ma Yesu Kristi

4 Ta va rfay yu ta Lazglafta ɗa ta ghəŋa kaghuni ma vəl zɗaŋtani ta huɗi ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwaŋa Lazglafta. 5 Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviŋtá gwaɗa nda snaŋta mniginŋtá vərɗa skwiha guli. 6 Ma mnaghunata ŋni ta gwaɗa Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwaɗa ya ma ŋuɗufa ghuni. 7 Tsaya kwal kuni pɗatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ŋa mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglaŋta mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. 8 Lazglafta dza'a vla mbraku ŋa ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ŋa kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni baɗu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. 9 Tsa Lazglafta ta hagaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, haɗ ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareŋt

10 Zwanama ɗa! Kdəkwakdək, ta ndəɓay yu ta dzvu ŋa ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzərawadzəra ta wi, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. 11 Kəl yu ka mnay mantsa zwanama ɗa ná, sli'afsli'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərɗawi kuni ma vgha ghuni kə'a. 12 Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «ŋa Pwal aŋni» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kefas aŋni» ka sanlaha, «ŋa Kristi aŋni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. 13 Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zlənay ta ghəŋa kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? 14 Ta rfay yu ta Lazglafta ɗa kabga haɗ ya maganaf yu ta

batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. 15 Mantsa tama, haɗ ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magiɗifta lu ta batem kə'a wa. 16 Aya! Si zanapta ɗa tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta graftá yu ná, haɗ sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəŋa tsaha ya wa. 17 La ka dza'a ka maga batem ŋa mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfiɗa Gwaɗa ŋa mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá ɗifla ghəŋa gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəŋa ɗa ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləŋay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda ɗifla Lazglafta ya

18 Aŋ mndani, gwaɗa ta mtatá Kristi ta udza zləŋay ná, nda nza ka tsaɓaku da gwal ta zaɗaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida kə'a.

19 Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zaɗanazaɗa yu ta ɗifla ghəŋa mnda səla, dza'a hərɗiŋhərɗa yu ta mahizla ghəŋa mnda səla,» ka'a.

20 Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ní, ga gwaɗa ta ɗifla mnda səla tama? Ga gwaɗa ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna aŋni ta zlahu kə'a tama? Ga gwaɗa ta gwal ta zlərɗutawi ma na ghəŋa haɗik na guli? Haɗ gwaɗa ta həŋ ɗekɗek wa. Niŋna Lazglafta ta ɗifla mnduha ma na ghəŋa haɗik ná, ka skwi ka bətbət.

21 Nda ŋa taŋ ma ɗifil ná, traptra mnduha ma ghəŋa haɗik ta tsatsaftá skwi maga Lazglafta nda ŋani ma ɗifil. Ka klaftá Lazglafta ta tsa gwaɗa ta mnə mu, niŋ hahəŋ ka gwaɗa tsaɓaku ya, ŋa mbanaftá mnduha ta zlghafta. 22 Má maraŋnamara lu ta skwi ka mazəmzəm, kada grafta ŋni ka la Yahuda nda ŋa taŋ. Tsa skwi mnaŋna ɗifla ŋni ya ŋa aŋni ta snay, ka la Grek nda ŋa taŋ. 23 Aŋni, gwaɗa ta zləŋatá Yesu Kristi ta udza zləŋay ŋa aŋni ta mnay. Ka zaɗiŋtá tsa gwaɗa ya ta la Yahuda. Tsaɓaku tsa gwaɗa ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. 24 Ka gwal hagaf Lazglafta ŋa nzakway ka ŋani, dər má la Yahuda tsi, dər má hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda ɗifla Lazglafta ya, ka hahəŋ. 25 Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta nghə mnduha manda tsaɓaku ya ná, malaghumala ta ɗifla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ká mnduha ta gray ya guli ná, tsa nzakwani ka mbegi ta grə mnduha ya guli ná, malaghumala ta mbrakwa taŋ.

26 Zwanama ɗa ɗaslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndəra wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta nghə

mnduha ma ghəŋa hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. 27 Lazglafta ka ghəŋani ta zabaftá tsa gwal ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ka rgha ya, ŋa pghanaghatá hula ta tsa gwal nda difla ghəŋa hadik ma ghəŋa taŋ ya. Tsatsi ta zabaftá gwal ka mbegi ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya ŋa pghanaghatá hula ta gwal nda mbra. 28 Tsatsi ta zabaptá gwal ta nghə lu ka mnduha tsa lu, htuhta həŋ katakata ta nghə mnduha ma ghəŋa hadik ya, ŋa ŋwisaganatá deghre' ta gwal dagala dagala. 29 Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantsa ya, kada kwala mndu ta ghərɓaku ta kəmani. 30 Lazglafta ta ndi'aghunaftá nda Yesu Kristi, ka famatá tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamatá difil. Nda ma Yesu namafta Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka fatá amu ka mnduhani, ka varagaptá tsi ta amu ma dmaku. 31 Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi, ka ghərɓa tsi ta ghəŋa skwi kdiŋ Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwaɗa ta zlənatá Kristi ta udza zləŋgay

1 Vərɗa i'i ná, ma fitika lagha ɗa da kaghuni da mna difatá skwa Lazglafta ta zlagamapta ná, haɗ gwaɗa nda la mnaghuna yu wa, nda sna yu ta skwi a ka yu guli wa. 2 Ta sli'aftá yu ka lagha da kaghuni ná, haɗ sana skwi ta ndanə yu ma ghəŋa ɗa ŋa mnaghunata ka ta ghəŋa Yesu Kristi, tsa Yesu zləŋaf lu ta udza zləŋay ya tsi wa. 3 Ma tsa nzakwa ɗa da kaghuni ya ná, kulembet nzakwa ɗa, ta zləŋ yu, ta ghudzaku yu. 4 Ma tsa fitika mnay ɗa ta gwaɗa Lazglafta ka tagha skwi ŋa ghuni ya ná, maraghunaŋta hiɗaku ka ghuɓaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwaɗa mnə yu ya kə'a. 5 Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlghay nda ŋuɗufa ghuni ta hiɗakwa mnduha a wa.

Ɗifila Lazglafta

6 Ta mnə ŋni ta gwaɗa ŋa gwal nda sifa ma zlghay nda ŋuɗuf ná, vərɗa difil taghə ŋni, hiɗakwa gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik ta dza'a zwaɗuta na a wa. 7 Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghaŋtá mnduha si ghalya ya. Ma kɗaku lu ka zlagəgiŋtá ghəŋa hadik ná, fafa Lazglafta ŋa mba amu, ŋa ŋlamafta. 8 Haɗ ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəŋa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna həŋ katsi, má zləŋaf a həŋ ka dzata ta udza zləŋay ta

* **1:31** Ngha ta Irmiya 9:22-23.

Mghama glaku wa. 9 Tsaw tsa
skwi maga Lazglafta ya ná,
nda nza manda ya nda vinda
ma defteri ta mnay kazlay:
Skwi ya ta kul nghaŋtá ira
mnduha,
nda ya ta kul snaŋtá mnduha
nda sləməŋa taŋ,
nda ya ta kul ndanaŋtá mn-
duha ma ghəŋa taŋ ya,
skwi payaf Lazglafta ŋa gwal
ta ɗvuta* kə'a.
10 Ŋa aŋni maraŋnaŋta
Lazglafta ta tsa skwi ya nda
ma Sulkumani. Sulkum
ná, nda sna ta inda skwi,
nduk nda kɗavakta skwi ma
ndana Lazglafta. 11 Mnda
səla ná, sulkumani yeya nda
sna ta kɗavakta skwi ma
tsatsi. Manda tsaya Sulkuma
Lazglafta guli ná, tsatsi
yeya nda sna ta kɗavakta
skwi ta nghanatá Lazglafta.
12 Amu ná, Sulkuma na
ghəŋa hadîk na a mutsaf
amu wu, Sulkum daga da
Lazglafta ŋa amu ta mutsafta.
Vlamavla Lazglafta ŋa snaŋta
mu ta inda skwiha vlama
tsi nda zɗakatahuɗani. 13 Ta
mnə aŋni ta tsa skwiha ya
ŋa mnduha ná, nda ɗifla
mnduha ma ghəŋa hadîk a
wu, nda ɗifil ya ta taghə
Sulkuma Lazglafta ta tagha
aŋni. Mantsa ya kəl ŋni ka
tsislanaptá inda skwiha ta
sagha da Sulkum ŋa gwal nda
tsa Sulkum ya.

14 Mndu ya kul haɗ
Sulkuma Lazglafta ma tsatsi
ná, tsu'a a ta skwiha ya ta
taghə tsa Sulkum ya wa.
Manda tsaɓaku ta sna tsatsi
ta tsaha ya, laviŋ a vani
ta snaŋta wu kabga nda
Sulkuma Lazglafta ta laviŋta
lu ta galay. 15 Mndu nda
Sulkuma Lazglafta ma tsatsi
ná, laviŋlava ta gala inda
skwi. Tsatsi ya tama, haɗ
sana mnduha dza'a laviŋta
galaptá tsatsi wa. 16 Manda
va ya nda vinda ma defteri ta
mnay kazlay:
Waya nda sna ta ndana
Mgham na?
Waya ta laviŋta vlaŋtá
hiɗaku† na kə'a ya.
Ama aŋni, ndanu manda ŋa
Kristi ŋa aŋni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aŋni

1 Ka vərɗani ka lu mnay
katsi zwanama ɗa ná, ma tsa
fitika nzakwa ɗa da kaghuni
ya ná, manda mna gwaɗa ŋa
gwal nda Sulkuma Lazglafta
ma həŋ a mna yu ta gwaɗa
ŋa ghuni wu, manda mna
gwaɗa ŋa mnduha ma ghəŋa
hadîk mna yu, kabga si ta
ka zwani kuni ma zlghafta
ghuni ta Kristi nda ŋuɗuf.
2 U'a ya vlaghuna yu, ɗafa
a wu, kabga laviŋ a kuni ta
ŋafta wa. Dər ndanana na
ná, laviŋ a kuni ta ŋafta wu,
3 kabga manda nzakwa mn-
duha ma ghəŋa hadîk tata
nzakwa kuni ta nzaku. Ka si
tata draku kuni, tata zlərɗawi
kuni mataba ghuni katsi ya
ní, nzaku manda ŋa mnduha
ma ghəŋa hadîk a ta nzaku
kuni nda tsa ra? Manda ŋa
taŋ tata nzakwa kuni. 4 Ka

* **2:9** Ngha ta Isaya 64:3. † **2:16** Ngha ta Isaya 40:13.

si «ŋa Pwal aŋni,» ka sanlaha, «ŋa Apwalus aŋni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

5 Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ŋni his his, ghunaf tsi ŋa mnaghunatá gwaɗa ŋa zlghafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma aŋni ta slna Mgham Yesu manda ya vlaŋna tsi. 6 Sləgafsləga i'i, ka tiŋtá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta ɗyay ka gəlay. 7 Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəŋ wa. Lazglafta turtukwani ta ɗyay ka gəlay. 8 Ka skwa turtuk mndu ta sləgafta nda mndu ta tatiŋtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani taɓta slna ya maga tsi da Lazglafta. 9 Nda gwa aŋni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. 10 Zɗiɗiŋzɗa Lazglafta ta huɗi ka thatá yu ta tughwani manda vərɗa mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəŋani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəŋani tama. 11 Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwaŋani ya ná, Yesu Kristi ya, haɗ sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. 12 Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ŋa sanlaha, nda pala ŋa sanlaha, nda udzu ŋa sanlaha, nda sləka ŋa sanlaha, nda dzuma ŋa sanlaha. 13 Baɗu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta daɓi kabga vu dza'a galay. 14 Ka driŋ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. 15 Ka driŋdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ŋa nzakwani manda sumbun.

16 Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? 17 Ka ɓadziŋɓadza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a ɓadziŋ ɓadza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuɓa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

18 Ma nanə mndu ta ghəŋani. Ka mamu ɗifil ma ghəŋa ɗa manda ɗaslakwa ŋa ghəŋa haɗik ka mndu, ka niŋna tsi ta ghəŋani ka rgha kada nzata tsi ka vərɗa mndu nda ɗifla daga da Lazglafta. 19 Kəl yu ka mna tsaya ná, na ɗifla mnduha ma ghəŋa haɗik na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ŋa taŋ ma hiɗaku* ya ta ksa Lazglafta ta həŋ, 20 Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hiɗa, nda sna kazlay: Haɗ hayhayani wu» kə'a†. 21 Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ŋa ghuni nzakwani. 22 Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəŋa haɗik, dər hafu, dər

* **3:19** Ayuba 5:23, 13. † **3:20** Zabura 94:11.

mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ŋa ghuni nzakwani. 23 Kaghuni ya, ka ŋa Kristi kuni, Kristi guli, ŋa Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi aŋni

1 Mantsa tama, nghawa aŋni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa aŋni guli ka gwal fanam Lazglafta ta ɗifatá skwani ma dzvu. 2 Vərɗa skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka ŋərma mndu. 3 Da i'i taɗa, dər má ta tsa mndəra ɗa kuni, dər má tsaɗighaha mnda səla ta guma, haɗ gwaɗa ɗa wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəŋa ɗa wa. 4 Haɗ sana skwi maga yu ta grə yu wa. Ŋərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsaɗighatá guma, mndu a wa. 5 Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawa, ta hway da wa kuni na! Baɗu sagha Mgham ná, dza'a kligiŋkla ta daɓi ta skwi nda ɗifa. Ŋa kligiŋtani duway ta daɓi ta skwi ta ndanə mnduha. Baɗu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta raŋta.

6 Zwanama ɗa, tsa skwiha garaghunaf yu ta ghəŋa aŋni nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwaɗutá kuni ma tvi ka zluŋtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərɓaku kazlay: Mal tsa ŋa ɗa mndu ya ka ŋa sani kə'a. 7 Wa ta mnay ŋa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a na? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərɓaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu ɓa?

8 Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pɗa kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katək, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya ɗaŋwa ŋni aŋni. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katək, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. 9 Ta grə yu ná, nana aŋni gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta aŋni. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ŋa pslatá həŋ ya aŋni. Nda nza ŋni ka skwa katskatsu, ŋa nghay mnduha ma ghəŋa haɗik nda duhwalha Lazglafta tani. 10 Nda nza aŋni ka rgha, ta ghəŋa gwaɗa ta Kristi. Kaghuni ya, nda hiɗa aŋni ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a aŋni wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, haɗ mndu ta kulaftá aŋni ka mndu wa. 11 Dər nda va nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta aŋni. Lgut tɗukwa a ta vgha ŋni wu, ta gɗata ta ɗga aŋni lu. Ta tvi ta tvi səla ŋni. 12 Aŋni ta hərfaku ka maga* skwi ŋa fadamta ŋni da wa

* **4:12** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

ŋni. Razaŋnafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ŋni. Dər ki lu ta dula aŋni ya ná, mərsu' ká ŋni ta su'ay guli. 13 Dər kinawu ká mnduha ta raraza aŋni ya ná, sleɗeɗa ka aŋni ta gwaɗa nda həŋ. Ka maghdzəka taŋ ká mnduha ma na ghəŋa haɗik na fatá aŋni. Manda ŋəɗak ká həŋ ta ngha aŋni.

Zwana ɗa ta ɗvu yu katakata kaghuni

14 Ŋa pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ŋa hurzlaghunaptá sləməŋ ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta ɗvu yu kuni. 15 Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəŋa Yesu Kristi ŋa ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tiŋəl i'i ta mnaghunatá Lfiɗa Gwaɗa, ka zlghaftá kuni ta Yesu Kristi. 16 Kdəkwakdək! Ksawaksa ta ghəzama ɗa. 17 Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwaŋa ɗa ya ɗvu yu. Ŋərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ŋa lagha havglaghunaktá tva nzakwa ɗa ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ŋa Iglizha ma inda vli.

18 Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərɓaku. 19 Ka ta ɗvay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi laviŋ tsa gwal ta ghərɓaku ya ta magatá tsi, ka gwaɗiŋta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu baɗu tsa. 20 Gwaɗa ta ga mghama Lazglafta ná, gwaɗiŋta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. 21 Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zɗakwa ghəŋa ɗa, nda ya nda ɗva kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlghay nda ŋuɗuf ta magay nda vgha taŋ

1 Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snaŋtá Lazglafta ná, haɗ həŋ ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. 2 Ma ŋa dzata ghuni ta ghəŋ ka taw, ka ghzliŋtá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərɓaku ŋa ghuni ta ghərɓay ta ghəŋa tsa. 3 Dər má di'iŋ nzatanzakwa ɗa nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha ɗa. Nda ghada tsanaghata ɗa ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. 4 Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, tskavawatska. Ka tskavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha ɗa nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. 5 Ka vlaŋta kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa ɓadziŋtá slu'uvghani, kada mbanafta

Lazglafta ta hafani baɗu vragata Mghama mu Yesu.

6 Ngha a i'i ta skwi ŋa ghərɓay kaghuni ta ghərɓaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanafŋla ta inda hwaɗatá hupa buradi kə'a ra? 7 Kliŋwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle' manda hwaɗatá hupa buradi kul haɗ is mida. Aŋ mndani, nda sna yu kazlay: Ghuɓighunis ghuɓa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwaŋa Tuwak ta hnə lu ŋa za skala Pak* ya. 8 Ma zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ŋa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwaɗaka skwi ya. Zama za nda buradi kul haɗis mida ta nzakway ka vərɗani dze'dze' ya. Nda ŋuɗuf ya nda ghuɓa, tɗukwa†.

9 Ma tsa ɗelewera ɗa vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. 10 Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəŋa gwal ma ghəŋa haɗik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantsa tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəŋa haɗik. 11 Skwi mnə yu ŋa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walaŋtá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

12-13 Nu gwaɗa i'i nda gwal kul sagha zlghaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəŋa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ŋa ghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa taŋ. Ka defteri na: «Ghzlapwaghzlap ta mndu ta maga ghwaɗaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsaptá guma mataba gwal zlghay nda ŋuɗuf

1 Ka sli'afsli'a skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walaŋtá dza'a kla tsa gwaɗa ya da gwal guma kul snaŋtá Lazglafta, ka zluŋtá mnduha Lazglafta na? 2 Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa haɗik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa haɗik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? 3 Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəŋa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! 4 Ka mamu skwiha mantsa ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul haɗ ghzliwa taŋ da Igliza Lazglafta ná, 5 aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Ŋwaya ki

* **5:7** Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † **5:8** Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3.
‡ **5:12-13** Vrafta ta zlahu 17:7.

mndu dər turtuk nda ɗifil ma ghəŋani prək ka dzraghunaftá skwi mataba ghuni na? 6 Ra a ka klay ghuni ta gwaɗa mataba kaghuni gwal zlghay nda ŋuɗuf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snaŋtá Lazglafta wa.

7 Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka ɓadzaku. Ka gagha ga mndu ta gwaɗa, ksay gha ta ŋuɗuf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. 8 Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduŋtá skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. 9 Sna a kaghuni kazlay: Haɗ vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. Ɗina ka snaŋta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'iŋsli'iŋ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, 10 Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kuslemberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, haɗ həŋ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? 11 Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuɓaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ŋərma mndu kabga zlghafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlaŋwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

12 «Haɗ skwi piyɗif lu ta ghəŋani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Laviŋlava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw haɗ i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. 13 «Skwa zay ná, ŋa huɗi a ra? Huɗi guli ná, ŋa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda huɗi tani, dza'a ɓadziŋɓadza Lazglafta ta həŋ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ŋa maga sli'iŋsli'iŋ nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ŋa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ŋa slu'uvgha. 14 Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

15 Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta ɗa ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! 16 Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'aftá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taŋ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghəŋani. 17 Mndu ta zlanaŋtá ghəŋani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taŋ nda Mgham Yesu.

18 Tsaya tama, zlaŋwa sli'iŋsli'iŋ. Hamata dmakuha

* **6:16** Ngha ta Zlrafta 2:24.

ta magə lu ná, ta ɓla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'iŋsli'iŋ ka slnani, ŋa vərɗa slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. 19 Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuɓa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ŋa nzaku ma kaghuni, ta ka ŋa ghuni a vgha ghuni tama wa. 20 Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlaŋwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgha wa Pwal ta ghəŋa gwaɗa ta kluvustá vgha

1 Ndanana tama, wana yu ta zlghaghunaftá wa skwiha ya vindiɗif kuni: Ɗina ka nzata mndu kul kla marakw. 2 Tsaw tama ná, ŋa wara hliri ná, dīna ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. 3 Ka vla zə'al ta vghani ŋa markwa taŋ. Ka vla marakw guli ta vghani ŋa zə'ala taŋ. 4 Vgha marakw ná, ŋani a wu ŋa zə'ala taŋ ya. Vgha zə'al guli ná, ŋani a wu ŋa markwa taŋ ya. 5 Ka dzraf nda dzra a kuni ŋa fitik rets kabga ŋa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ŋa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ŋafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ŋa ŋraptá kaghuni.

6 Hiɗaku ŋa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. 7 Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ŋa ɗa ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ŋani ma zɗakatahuɗī vlaŋ Lazglafta. Yeya ŋa gha, ka'a nda ya, yeya ŋa gha ka'a nda sani.

8 Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ŋa gwal kul haɗ markwa taŋ nda mi'a wadguha ná, dina ka kɗay ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. 9 Ala ka si laviŋ a kuni ta ŋafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvtá vgha ka nzata ka su'ay.

10 Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvtá vgha taŋ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taŋ kə'a. 11 Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taŋ ya, nzatani mantsa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantsa a tsi wu dzrəglaftani nda zə'ala taŋ. Yaha zə'al da ghzliŋtá markwa taŋ guli.

12 Wya skwi ta mnə i'i ka ghəŋa ɗa ŋa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlghay nda ŋuɗuf kul zlghaftá markwa taŋ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kɗa nzakwani nda tsa zə'ala taŋ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghzliŋtá tsa markwa ya. 13 Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlghaftá Yesu Kristi nda zə'ala taŋ kul zlghaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kɗa nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu

ga taŋ. 14 Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuɓa tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlghaftá Kristi ya nda markwa taŋ ta zlghafta ya. Mantsa ya guli, nda ghuɓa tsa guyata vgha marakw kul zlghaftá Kristi nda zə'ala taŋ ta zlghafta ya. Ka má nza a tsi mantsa ná, má dza'a nzaku zwana taŋ manda zwana gwal kul snaŋtá Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghuɓa nzakwa taŋ da Lazglafta. 15 Ka ta haɗ yu nda kagha wu, ka tsa kul zlghafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlghay nda ŋuɗuf, flau' nzakwani kabga hgaŋ hga Lazglafta ta kaghuni ŋa nzaku nda zɗaku. 16 Kagha marakw ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlghaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zɗəganatá Lazglafta

17 Ka mantsa a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlaŋ Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hgaŋ Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ŋa inda Igliz. 18 Ka nda tsa fafaɗa mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafaɗa ɗa kə'a. Ka ta nda fafaɗani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsiŋtsa yu kə'a. 19 Dər tsanaghuha lu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, haɗ skwi tsanagha tsi wu, snata zlaha Lazglafta malani. 20 Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. 21 Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. 22 Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul haɗ ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi guli. 23 Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niŋ kuni ta ghəŋa ghuni ka vu'a mnda səla. 24 Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantsa ta kəma Lazglafta.

Gwaɗa ta ghəŋa gwal ta kul klaftá marakw

25 Ta ghəŋa gwal kul kluvtá vgha taŋ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snaŋ yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snay kuni ta gwaɗa ɗa kabga mndu ta fə lu ta ghəŋ tida yu.

26 Ta ghəŋa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Ɗina ka nzakwa mndu mantsa. 27 Ka klafkla ka ta marakw katsi, ma zbəgəl ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaf a ka ta marakw wu, ma zbə ka ta marakw. 28 Ka klafkla ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta ɗaŋwa ma

slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya ɗaŋwa ya.

29 Wya skwi ta kumə yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taŋ, manda gwal kul haɗ nda marakw. 30 Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul haɗ ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul haɗ ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul haɗ skwi da həŋ. 31 Ka nza gwal ta za mgham ma ghəŋa haɗik, manda gwal kul haɗ ta za mgham, kabga ndusa na ghəŋa haɗik na ka kɗaku.

32 Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul haɗ ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghəŋa tva skwiha ta zɗəganata Lazglafta yeya ta ndanə tsi. 33 Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haɗik ŋa zba tva zɗəganatani ta markwa taŋ. 34 Tsaya tama, his skwi ta ndanə tsi. Mantsa marakw kul haɗ zə'alani nda makwa ta həga guli. Ta ghəŋa tva skwiha ta zɗəganata Mgham Yesu yeya ta ndanə həŋ. Tva skwiha ta zɗəganatá Mgham Yesu yeya ta ndanə həŋ, kabga fafa həŋ ta ŋuɗufa taŋ, nda ghəŋa taŋ tani, ŋa Lazglafta. Marakw ga zə'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghəŋa haɗik ŋa zba tva zɗəganatani ta zə'ala taŋ.

35 Ŋa kata kaghuni tsa skwi ta mnə yu ya, ŋa tsaghunamtá matsavaɗa a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afta kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul haɗ sana ndanu.

36 Ka lagha duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu kə'a, tsaw tata tɗu ŋuɗufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. 37 Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu kə'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a ma ŋuɗufani mndu a ta pyafta wu kə'a katsi, ɗina tsaya. 38 Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, ɗina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya ɗinakwani.

39 Ka ta ndiri zə'ala marakw katsi ná, yaha walaŋta dza'a mista sana zə'al. Ala ka nda mta zə'ala taŋ katsi, laviŋlava ta dza'a mista sana zə'al ta kumə tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ŋuɗuf katsi. 40 Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zə'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i kə'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

1 Skwi ya dza'a yu gwaɗay ndana, dza'a gwaɗay yu ta ghəŋa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnə kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi kə'a ya ná, manda va

tsaya nzakwani. Ama tsa snaŋta skwa mu ya ná, ta vlamata gla ghəŋ. Ɗvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. 2 Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snaŋtani wa. 3 Ka ɗvuɗva mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

4 Taghəŋa skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəŋa haɗik kə'a. Turtuktuk Lazglafta guli. 5 Aŋ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. 6 Dər ma mantsa tsi, ŋa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəŋa haɗik. Ŋani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

7 Dər nda sna amu kazlay: Haɗ hafu ma skwa wuyay wu kə'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə həŋ ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həŋ ta ndanay, kabga snusna həŋ nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuɗuf wu, ŋriŋnisŋra na slu'i zu ŋni na ka həŋ ta ndanay. 8 Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, haɗ skwi tsamagha tsi wu, haɗ skwi htamaghu tsi guli wa.

9 Aŋ mndani, laviŋlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama ɗasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuɗuf nghər həŋ ta kaghuni. 10 Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlghay nda ŋuɗuf ka nghaŋtá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, haɗ tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli kə'a ra? 11 Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» kə'a ya ta zaɗiŋtá tsa zwaŋama kul haɗ mbrakwani mtu Kristi ta ghəŋa tsatsi ya guli. 12 Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabiŋtá zwanama ma ndanu kul haɗ mbrakwa taŋ ya, maganatá vərɗa Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. 13 Tsaya tama, ka si skwa zay dza'a zləmbiŋta zwaŋama ɗa katsi ná, haɗ yu dza'a walglaŋta za slu'i ɗekɗek wu, kada kwala yu zləmbiŋtá zwaŋama ɗa.

9

Mnay Pwal ta Lfiɗa Gwaɗa

1 Laviŋ a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira ɗa wu ra? Pəghatá ghəŋa slna ɗa ma Mgham Yesu a kaghuni ra? 2 Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunatá mnda Mgham

Yesu wu ná, ka ŋa kaghuni
ná, nda nza yu kabga i'i ta
mnaghunata Lfiɗa Gwaɗa kəl
kuni ka nzakway ka gwal zl-
ghay nda ŋuɗuf.

3 Wya skwi ta kəl yu ka hu-
zla gwaɗa da gwal ta mana
i'i: 4 Má ra a ka mutsay
ŋni ta skwi ŋa zay, nda ya
ŋa say ŋni ma slna ta magə
ŋni ra? 5 Laviŋ a aŋni guli
má ta kliŋtá mukuma ma
zlghay nda ŋuɗuf ta nzak-
way ka markwa ŋni manda
ŋa sanlaha ma gwal ghunay,
nda i zwanamani ma Mgham
Yesu, nda Kefas wu ra? 6 Ari
aŋni nda Barnabas yeya a
ŋa maga slna ka mbalay na?
7 Ta kɗə snaŋta kaghuni ta
sludzi ta maga slna, tsatsi guli
ta zuŋtá ghəŋani ra? Mamu
mndu ta ŋəɓata fu ná, kul za
yakwani ra? Ari mamu a
mndu ta ngha rini ná, kul sa
u'a tsa rini ya na?

8 Mnda səla yeya ta ndana
tsa skwiha mnə yu ya ra?
Dər zlaha Lazglafta guli ná,
ta mnay mantsa. 9 Wya
ka Musa vindafta ma zlaha
Lazglafta: «Ma fanam ka ta
budzaŋ ma wi ta sla. Ta ɗgə
tsi ta hya*,» ka'a. Ta ghəŋa
sla yeya ta ndana Lazglafta
ta tsaya ra? 10 Ari ta ghəŋa
amu a ta gwaɗa Lazglafta
kahwathwata katək na?
Mantsa ya nzakwani, ta
ghəŋa amu vindafta tsi ta tsa
mnay kazlay: Ta hvə mndu
ta hva ná, nda fata ghəŋani
ŋa mutsa nisəlani katsi, ta ɗgə
mndu ta hya guli ná, nda fa
ta ghəŋani ŋa mutsa nisəlani
katsi kə'a ya. 11 Ka si aŋni
ta sləgamtá hulfa Sulkum
ma kaghuni ya ní, ra a ka
tsu'ay ŋni ta skwa wa dzvu
da kaghuni guli ra? 12 Ka ta
zayzay sanlaha ta kaghuni ya
ní, mal aŋni a má dza'a zay
katək wu ra?

Ta ɗawaŋ a aŋni ta skwi
da kaghuni wa. Ta su'ay
aŋni ta inda ghuya ɗaŋwa ta
slaŋnaghata, kabga yaha ŋni
nzata ka gwal ta pyaftá sli'a
gwaɗa ta ghəŋa Kristi ta kəma
ta kəma. 13 Sna a kuni ka-
zlay: Gwal ta ksa slna ma
həga Lazglafta ná, hada ta za
həŋ ta skwa zaya taŋ kə'a ra?
Gwal ta vla skwi ta gwir guli
ná, mida ta mutsa hahəŋ ta ŋa
taŋ guli kə'a ra? 14 Ta ghəŋa
gwal ta mna Lfiɗa Gwaɗa guli
ná, mnamna Mgham Yesu ka-
zlay: Ma tsa mna Lfiɗa Gwaɗa
ya dza'a za hahəŋ ta ŋa taŋ
guli† kə'a.

15 I'i ná, ɗawaŋ a yu ta
skwi da kaghuni wa. Ka
vlihata kuni a ka yu kəl yu
ka vindaghunafta guli wa.
Ta dər mtakwa ɗa, ka ya
dza'a kləgədəɗusta lu ta skwa
ghərɓakwa ɗa. 16 Tsa mna
Lfiɗa Gwaɗa ta mnə yu ya guli
ná, nza a ka skwa ghərɓay ɗa
ta ghərɓaku nda tsi wu, kabga
tkwe' fiɗaghata lu ta mnay.
Ka mnaŋ a yu wu ná, ɗaŋwa
ŋa ɗa. 17 Ka má i'i ta kuratá
magay katsi ná, ma dza'a play
lu ŋa ɗa. Tsaw i'i a ta kurata
wu, ta magay yu kabga tkwe'
fiɗaghata lu ta magay. 18 Nu

* **9:9** Vrafta ta zlahu. 25:4. † **9:14** Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay ɗa ka mbalay ta Lfiɗa Gwaɗa kul ɗawa nisəla vəl mnay ɗa ta tsa Lfiɗa Gwaɗa yeya.

19 I'i ta kwara ghəŋa ɗa, tsaw ka niŋtá yu ta ghəŋa ɗa ka vu'a inda mnduha ŋa kataŋtá inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. 20 Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ. Ka mataba gwal ta ksa zlaha Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋ, dər má nghaɗigha a gwaɗa ta zlahu. 21 Ka mataba gwal kul snaŋtá zlaha Musa yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həŋ. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlaha Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlaha Kristi. 22 Ka mataba gwal nda hta mbrakwa taŋ ma zlghay nda ŋuɗuf yu ya, manda hahəŋ ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋ. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋa ɗa, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kɗavakta hiɗakwa ɗa ŋa mba'atá sanlaha. 23 Kada dza'a Lfiɗa Gwaɗa ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nzakwa i'i tekw mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

24 Sna a kuni kazlay: pɗa' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta daɓi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərɗa hwaya kada zata kuni. 25 Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlaha ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ɓwadzu ɓwadza misimmisim. Ŋa amu ya, haɗ ta ɓadzaku ɗekɗek wa. 26 Hwayiŋtahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. 27 Ta zlahay yu ta ghəŋa ɗa ka ghuya ɗaŋwa ŋani, kada kwala vərɗa i'i ta dəɗaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfiɗa Gwaɗa ta sanlaha.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

1 Zwanama ɗa, ta kumay yu ta havaghunaktá skwi ta slanaghata dzidzíha mu ta fitika Musa. Demdem həŋ nda bukwa ma ghwayak. Demdem həŋ ta tsughwaɗaptá drəfa dva*. 2 Demdem həŋ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa taŋ ma ghwayak ma guyatá vgha taŋ nda Musa. 3 Demdem həŋ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. 4 Demdem həŋ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlaŋtá tsa kutumba ya ta həŋ. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbaɗa† kawadaga nda həŋ. 5 Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zɗəganatá Lazglafta

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30.

ndəghatani mataba taŋ kəl həŋ ka rwuta ma mtak‡.

6 Tsa skwiha ta luta ya
ná, nda nza ŋa snamamta
ŋa kwala amu kul maga
ghwaɗaka skwiha manda tsa
maga hahəŋ§ ya. 7 Ma nza
kuni ka gwal ta wuya skwi
manda sanlaha mataba taŋ,
vindaf lu ta ghəŋa taŋ kazlay:
Ka nzatá mnduha ka za skwi
ka sa skwi, ka sli'afta həŋ
ka gatsuwa* kə'a ya. 8 Ma
hlə kuni tiri manda ya magə
sanlaha mataba taŋ, kəl həŋ
ka rwuta dəmbu' hisambsak
hkən mida ta fitika turtuk†
ya. 9 Ma dzəghə mu ta Kristi
manda ya dzəghaŋ sanlaha
mataba taŋ, kəl nahaɗikha
ka zaɗanatá həŋ ya. 10 Ma
ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku
manda ya magə sanlaha
mataba taŋ, kəl duhwalha
Lazglafta ya ta rwa mndu ka
zaɗanatá həŋ ya.

11 Magumaga tsa skwiha
ya nda həŋ ŋa snanamtá
sanlaha. Ka vindaftá lu ma
defteri ŋa gunamaŋtá sləməŋ
ta amu gwal ta ndusakta
nda kɗakwa na ghəŋa haɗik
na. 12 Tsaya tama, ka nda
sladaslada ɗa, ka mndu
ná, ɗaswa katsi tama da
zləmbutá tsi. 13 Inda tsa
dzəghuha ta grughunusta ya
ná, dzəghuha ta raŋtá mnda
səla ya. Lazglafta ná, ŋərma
mndu ya. Haɗ dza'a zlaŋtá
dzəghə ŋa dzəghaghunata ka
malaghutá mbrakwa ghuni,
da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

14 Zwanama ɗa gwal ta ɗvu
yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa
vgha nda skwa wuyay. 15 Nda
sna yu kazlay: Ta mnə ŋa
kaghuni nda guna ghəŋa
ghuni ya yu kə'a. Ka gala
kaghuni ka ghəŋa ghuni ta
na skwi ta mnə yu na. 16 Tsa
leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa
Lazglafta ta ghəŋani ya ní, nza
a ka guyatá amu nda Kristi
nda ma usani ra? Tsa buradi
ta dguvusta‡ mu ya guli ní,
nza'a ka guyatá amu nda
Kristi nda ma slu'uvghani
guli ra? 17 Turtuktuk buradi
mndani, ama nda ndəgha
amu ta zay. Tsaya a ta
maraŋta kazlay: Nda guya
mu ma slu'uvgha turtuk nda
ma dguvusta mu ta tsa buradi
turtuk ya kə'a ra?

18 Ngha wa zwana la
Isra'ila ɓa. Tsa gwal ta za skwi
vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya
ní, guya a həŋ nda Lazglafta
mida ra? 19 Nu ta kumə yu ta
mnay? Ta kumay yu ta mnay
sana skwi tsa slu'i plana lu
ta ghəŋ ta skwa wuyay ya
kə'a ra? Ari sana skwi a na
tsa skwa wuyay ya na? Sana
skwi a ɗekɗek wa. 20 Skwi
kumə yu ta mnay ná, pla
ghəŋ ta plə gwal kul snaŋta
Lazglafta ná, ŋa duhwalha
halaway ta planata həŋ ta
ghəŋ, ŋa Lazglafta a wa. Va
a yu ta guyatá vgha ghuni
nda duhwalha halaway wa.
21 Laviŋ a kuni ta sa skwi
ta leghwa Mgham Yesu, ta

§ **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwareŋt 11:23-26.

saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Laviŋ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ŋa duhwalha halaway wa. 22 Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ŋa vla glaku ŋa Lazglafta

23 Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a ɗina wa. Laviŋlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ŋla mndu guli wa. 24 Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a kataŋtá sana mndu.

25 Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma ɗawu kuni ta vli ta ghəŋani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəŋa ghuni, 26 kabga ka gwaɗa Lazglafta na: «ŋa Mgham Lazglafta haɗik nda inda skwi mida§ demdem,» ka'a.

27 Ka hgaghunahga mndu kul snaŋtá Lazglafta ŋa za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walaŋ kuni ta ɗawutá vli ta ghəŋani, ma ndananagha kuni ta sana ndanu ta ghəŋani. 28 Ka «slu'a pla ghəŋ ŋa skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. 29 Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, laviŋlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ŋa mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famtá sana mndu ma ndanu kə'a?» 30 Ka si rfanagharfa yu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəŋa skwa zay rfanagha yu ta Lazglafta ta ghəŋani na?

31 Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa indani ŋa vlaŋtá glaku ta Lazglafta. 32 Ma nza kuni ka tuthun dər ka ŋa la Yahuda, dər ka ŋa la Grek, dər ka ŋa Igliza Lazglafta. 33 Magawamaga manda ŋa ɗa ta maga inda skwi ŋa zɗəganatá inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a kataŋtá ndəghata sanlaha ta magə yu, ŋa mutsafta taŋ ta mbaku.

11

1 Ksawaksa ta saɗa ɗa, manda ya ta ksə i'i ta saɗa Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

2 Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ŋanatá skwiha ta taghaghunafta yu ya. 3 Ndana tama, ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Ghəŋ ta ghəŋa inda zgun ná, Kristi ya. Ghəŋ ta ghəŋa inda marakw ná, zgun ya. Ghəŋ ta ghəŋa Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. 4 Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda

§ **10:26** Ngha ta Zabura 24:1.

ya ka ta mna gwaɗa snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa Mghamani. 5 Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwaɗa snaŋ tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwaftá ghəŋ ná, tsatsa ta ghəŋa mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəŋani nda tsa. 6 Ka si bukwa a yu ta ghəŋ wu ka marakw ya ná, htsiŋtani guli ɓa! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəŋani, ka htsiŋtani a tsi ya, bukwaftani tama!

7 Ma bukw zgun ta ghəŋ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, 8 kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. 9 Zlaganap a lu ta zgun ŋa marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ŋa zgun. 10 Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ŋizla mghamani ta ghəŋani, kabga gwaɗa ta duhwalha Lazglafta. 11 Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka haɗ zgun wu, lava a ma zgun guli ka haɗ marakw wa. 12 Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

13 Galawa kaghuni ɓa! Nda ra ka ndəɓay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghəŋani ra? 14 Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlaŋta zgun ta swida ghəŋani zəmbək kə'a. 15 Marakw ya ná, ka skwa rka nzakwani da tsatsi, kabga vlaŋvla lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəŋani ta tsatsi. 16 Ka mamu mndu dza'a zlərɗay katsi, ɗina ka snaŋtani kazlay: Snəgla a aŋni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəŋa tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu

Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

17 Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haɗ yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. 18 Karaku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlghay nda ŋuɗuf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. 19 Ɗina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərɗa ŋərma mnduha mataba ghuni. 20 Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. 21 Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. 22 Ari haɗ

* **11:12** Ngha ta Zlrafta 1:26-27 nda 2:18-23. † **11:20** Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

wa a həga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuɓasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haɗ skwa taŋ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rfay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəŋa tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

23 Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidîk kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, 24 ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəŋani, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. 25 Mantsa guli kɗakwa taŋ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfiɗa slərɓa ta zughu ya zlərɓap Lazglafta nda usa ɗa. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. 26 Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mna nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

27 Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. 28 Ka gala mndu ma ghəŋani ta nzakwani karaku ma kɗə tsi ka za na buradi na, nda ya ma kɗə tsi ka sa skwi ma na laghwa na. 29 Mndu ta zay, ta say kul snaŋtá guyata vgha taŋ nda Mgham Yesu ná, tɗanaktɗa ta ghəŋani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. 30 Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul ɗughwanaku mataba ghuni, nda raghwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. 31 Ka si amu kaghəŋa mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haɗ Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa amu wa. 32 Ala ka tsamagha tsa Lazglafta ta guma ka zlaha amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamaghatá guma kawadaga nda gwal ma ghəŋa haɗîk.

33 Tsaya tama zwanama, ka tsakavatsaka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. 34 Ka si maya ta kuzlaŋtá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pɗakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta baɗu laba ɗa da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghuɓa

1 Zwanama ɗa, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghuɓa ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

2 Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snaŋta kuni ta gwaɗa Lazglafta ná, ta tsəlɓu ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlɓu, hahəŋ ta tiŋwa kaghuni guli.

3 Tsaya ta kəl yu ka mnaghu-
nata kazlay: Haɗ mndu ta
mna gwaɗa nda mbrakwa
Sulkuma Lazglafta kazlay:
Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka
nda mbrakwa Sulkum nda
ghuɓa a tsi wu katsi, haɗ
mndu dza'a laviŋtá mnay
kazlay: Yesu ná, Mgham ya
kə'a guli wa.

4 Ta traku mbaku
kavghakavgha ta dgə
Sulkum, ama va tsa Sulkum
turtuk ya ta dgay. 5 Ta
traku slnaha kavghakavgha
ta magə lu, ama ŋa va tsa
mgham turtuk ya ta maga lu.
6 Ta traku tva magay mnduha
ta slnaha kavghakavgha,
ama va tsa Lazglafta turtuk ta
maga indani ma inda mndu.
7 Nda tvi kavghakavgha ta
mara Lazglafta ta mbrakwa
Sulkumani nda ghuɓa ma
inda mndani, ŋa katuvtá
vgha nda tsi. 8 Mbrakwa
gwaɗa nda ɗifil vlaŋ Sulkum
ta sani. Midala gwaɗa vlaŋ
va tsa Sulkum ya ta sani.
9 Mbrakwa zlghay nda ŋuɗuf
vlaŋ tsa Sulkum ya ta sani.
Mbrakwa mbamba mnduha
vlaŋ va tsa Sulkum ya ta
sani. 10 Mbrakwa maga
mazəmzəmha vlaŋ tsi ta sani.
Mbrakwa kla lwa Lazglafta
vlaŋ tsi ta sani. Mbrakwa
galaptá sulkumha vlaŋ tsi
ta sani. Mbrakwa laviŋtá
gwaɗa nda sana gwaɗaha
vlaŋ tsi ta sani. Mbrakwa
snaŋtá tva mbəɗiginŋtá tsa
gwaɗaha ya vlaŋ tsi ta sani.
11 Indani ná, tsa Sulkum
turtuk ya ta magay. Tsatsi
turtukwani ta dgay ŋa inda
mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem,
vgha Kristi kuni

12 Nghama tsatá vgha mu
ya ɓa: Manda nzakwa tsuhm-
bura vgha mndu nda ndəgha
fawayha tida dər ma kinawu
ndəghatani ya, vgha turtuk
ya, mantsa ya nzakwa Kristi
guli. 13 Amu demdem, dər
la Yahuda tsi, dər la Grek a
tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər
mndu kul haɗ ka vu'a a tsi,
magamafmaga lu ta batem
ŋa nzaku ka slu'uvgha tur-
tuk ma Sulkum turtuk. Ka
mutsaftá mu demdem ta va
tsa Sulkum turtuk ya, manda
skwi sava mu nda sa.

14 Tsaya tama ná, nza
a tsuhmbura vgha ka
faway turtuk wu, gwagwatá
fawayha ya. 15 Ka «dzvu a
i'i wu, nza a yu ka fawaya
vgha wu,» ka ka səla katsi ná,
dza'a pyafpya ta nzatani ka
fawaya vgha ra? 16 «Iri a i'i
wu, nza a yu ka vgha wu,»
ka ka sləməŋ katsi ná, dza'a
pyafpya ta nzatani ka fawaya
vgha ra? 17 Ka má iri vgha
demdem katsi, ma ndaw
dza'a snaŋta lu ta sləməŋ? Ka
má sləməŋ tsi demdem, ma
ndaw dza'a zi'a lu ta skwi?
18 Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta
inda fawayha ta vgha, ka
fafata ma vlani ma vlani
manda ya ta kumə tsi. 19 Ka
má faway turtuk yeya vgha
katsi ná, ma mamu vgha ra?
20 Tsaw nda ndəgha fawayha
ta vgha ta gwaftá vgha ka
vgha turtuk.

21 Laviŋ a iri ta mnay ŋa
dzvu kazlay: Haɗ gwaɗa ɗa

nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlaha kazlay: Haɗ gwaɗa ɗa nda kaghuni wu kə'a wa. 22 Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul haɗ rga taŋ ya ná, tsahaya ŋərmani. 23 Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Haɗ ghzliwa taŋ wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa taŋ. Tsa fawayha kul ɗinaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. 24 Tsaha ɗinaɗina ngha ya katək na, haɗ lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul haɗ ghzliwa taŋ ya, ka ŋərmani, 25 kada kwala daga vgha kul haɗ ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. 26 Ka ta ghuya ɗaŋwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

27 Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk. 28 Mataba guyatá ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ná, taŋ gwal ghunay pgha Lazglafta, ka fiŋtá la anabi kamahis, ka fiŋtá gwal tagha gwaɗani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valaŋ lu ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwaɗa sanlaha ma gwaɗa. 29 Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwaɗani həŋ demdem ra? Inda taŋ demdem ta maga mazəmzəm ra? 30 Inda taŋ demdem ta mbamba mnduha ra? Inda taŋ demdem ta gwaɗa sanlaha ma gwaɗaha ra? Inda taŋ demdem ta mbədĩgiŋtá gwaɗa ra? 31 Hmətət ka kuni ɗvuta mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Ɗvu ta hemanatá inda skwi

1 Dər má nda sna yu ta gwaɗa inda gwaɗa sanlaha ma gwaɗa ta gwaɗə mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka haɗ yu ta ɗvutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwaŋgwaŋ, ka manda ghudzaga hutsaŋ a tsi. 2 Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda ɗifatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlghay nda ŋuɗuf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka haɗ yu ta ɗvutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu. 3 Dər má hlafha yu ta inda skwa ɗa ka daganaftá gwal ka pɗu, dər má vlaha yu ta ghəŋa ɗa ŋa pla ghəŋ, ka haɗ yu ta ɗvutá mndu wu katsi, haɗ sana skwi dza'a kataɗifta tsaya wa.

4 Mamu ksa ŋuɗuf da mndu ta ɗvutá mndu, dagala zɗaku da tsi. Haɗ mndu ta ɗvutá mndu ta draku wu, haɗ mndu ta ɗvutá mndu ta ghərɓaku wu, haɗ ta gla ghəŋ wa.

5 Haɗ ta maga skwa hula wu, haɗ ta tsagana wa. Haɗ ta ɓasa ŋuɗuf wu, haɗ ta zlaŋtá dugun ma ŋuɗufani wa. 6 Haɗ ta rfu ta ghəŋa magatá ghwaɗaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərɗa skwi ta rfa tsi ta rfu. 7 Ŋaw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋuɗufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

8 Haɗ ɗvutá mndu ta kɗaghuta ɗekɗek wa. Dza'a kɗaghukɗa kla lwa Lazglafta, dza'a kɗaghukɗa gwaɗa sanlaha ma gwaɗa, dza'a kɗaghukɗa snaŋtá skwi guli. 9 Ki'a nda ki'a skwi snaŋ mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. 10 Ama baɗu zlagapta tsa vərɗani ya ná, dza'a kɗaghukɗa tsaha kul kɗaku ya.

11 Ma ga zwaŋa ɗa ná, ka zwanzwani ka yu ta gwaɗa, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghiŋtá yu ta má zwanzwani. 12 Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətzwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya mbəŋ ya dza'a nghaŋta mu. Ndanana ná, ki'aki'a snaŋta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda snaŋta Lazglafta ta i'i ya.

13 Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gɗavata: Mamu zlghay nda ŋuɗuf, nda faftá ghəŋ, nda ɗvu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, ɗvu ya.

14

Ŋa dgay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

1 Ŋavawaŋa ka zba ɗvutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta. 2 Mndu ta mna gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Haɗ mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa ɗifatá skwiha Lazglafta ya. 3 Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwaɗa tsatsi, ka vla mbraku ŋa taŋ, ka ksa ŋuɗuf ŋa taŋ, ka ŋla həŋ. 4 Mndu ta mna gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

5 Ta kumay i'i ta gwaɗay kaghuni demdem ta sanlaha ma gwaɗaha, ama malaghumala kumay ɗa ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəɗay dza'a kəl Igliz ka mutsaftá ŋlaku. 6 Zwanama ɗa, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha ɗa da kaghuni, ka mnay ɗa ta gwaɗa nda kaghuni nda

sanlaha ma gwaɗaha, ka sna a kuni ta kliginŋta ɗa ta dìfatá skwa Lazglafta na?

7 Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalu: Manda siŋlak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a snaŋta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? 8 Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vla vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'afta na? 9 Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwaɗa kul snaŋtá lu ka kuni gwaɗa katsi, waka lu dza'a snaŋtá skwi ta mnə kuni na? Walaya gwaɗa tsa gwaɗiŋ kuni. 10 Ta traku gwaɗaha kavghakavgha ma ghəŋa haɗik, inda taŋ ná, mamu klatá ghəŋani. 11 Ama, ka sna a yu ta tsa gwaɗa ta gwaɗə lu ya wu katsi, ka matbay yu ma tsa mndu ta gwaɗa tsa gwaɗa ya, ka matbay tsa mndu ta gwaɗa tsa gwaɗa ya ma i'i guli. 12 Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, ŋavawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanaftá Igliz.

13 Tsaya tama, mndu ya ta gwaɗa nda sana gwaɗa ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanaftá mbrakwa mbədìginŋta. 14 Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwaɗaha kul snaŋtá lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha ɗa yu ma ghunislaka ɗa a wa. 15 Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha ɗa, dza'a nɗəɓay yu nduk ma ghunislaka ɗa guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma ɗa, dza'a fay yu nduk ma sulkuma ɗa guli. 16 Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kweŋkweŋ, waka hamata mndu ta snay kul snaŋtá tsa gwaɗa ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? 17 Aŋ mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

18 Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha ka kaghuni demdem. 19 Ama malaghumala ɗvafta ɗa ta mnatá gwaɗa hutaf ma ghunislaka ɗa mataba Igliz ŋa ŋlanaftá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwaɗa dəmbu' ghwaŋ nda sanlaha ma gwaɗaha kul snaŋtá lu.

20 Zwanama ɗa, ma nza ndana ghuni manda ŋa zwani. Ka tvə ghwaɗaka skwi tsi katsi, manda zwani kwitikwkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. 21 Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwaɗa sana gwaɗa, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwaɗganata yu ta na mnduha na,
tsaw kulam nda tsa snaŋta a həŋ ta gwaɗa* ɗa wu,»

* **14:21** Ngha ta Isaya 28:11-12.

ka Mgham Lazglafta.
22 Mna gwaɗa nda sanlaha
ma gwaɗaha ná, ŋizla guma
ya ŋa gwal kul zlghafta,
mantsa ya a da gwal zlghay
nda ŋuɗuf wa. Kla lwa
Lazglafta ná, ŋizla zɗaku ya
ŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf,
mantsa ya a da gwal kul
zlghafta wa.
23 Ka lagha Iglizha ka
tskavata demdem ka mna
gwaɗaha, ta gwaɗə ya ta ŋani,
ta gwaɗə ya ta ŋani, ka həŋ
nda sanlaha ma gwaɗa katsi,
ka sliʼafta hamata mnduha,
ka gwal kul zlghafta a tsi,
ka lami da taba taŋ, haɗ həŋ
dzaʼa mnay kazlay: Nda ksa
kuni da halaway kəʼa ra?
24 Ala ka lagha taŋ demdem
ka kla lwa Lazglafta katsi, ka
sliʼafta mndu kul zlghafta, ka
hamata mndu a tsi ka lami
da taba taŋ, haɗ tsa gwaɗa
ya dzaʼa ksaŋta ŋa zbayni
ta pla dmaku ra? 25 Dzaʼa
sabsa skwi ma ŋuɗufani ta
daɓi ŋa zləmbatani zlumbruh
ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta
ŋa mnayni kazlay: Mataba
ghuni Lazglafta kahwath-
wata kəʼa.

Gwaɗa ta ghəŋa tska vgha ma guyata ghəŋ

26 Zwanama ɗa, nu ta
raku ŋa magay tama? Ka
ta tska vgha kuni, ta falaha
sanlaha, ta tagha skwi ŋa
mndu sanlaha, kligiŋtá dīfata
skwa Lazglafta ŋa sanlaha,
mna gwaɗa nda sanlaha
ma gwaɗaha ŋa sanlaha,
mbədigiŋtá ŋa sanlaha, ŋa
ŋlaku ká indani demdem.
27 Ka mamu mndu ta mna
gwaɗaha nda sanlaha ma
gwaɗaha katsi, ma malaghu-
mala həŋ ta mndu his ka
hkən a tsi ta gwaɗa, mnaha
ya ta ŋani, mnaha ya ta ŋani
ka həŋ da gwaɗay, mamu
ka mndu ŋa mbəɗay katsi
guli. 28 Ka haɗ mndu ŋa
mbəɗay wu katsi, hafta tsa
ya ta wani mataba Igliz, ka
gwaɗayni maghəŋmaghəŋ
nda ya ŋa Lazglafta. 29 Ŋa
gwal ta kla lwa Lazglafta
ya ná, his nda hkən ka
mndu ŋa gwaɗa. Psaptá tsa
gwaɗa ya ŋa sanlaha. 30 Ka
vlaŋvla Lazglafta ta sana
mndu ta nzaku ta kligiŋtá
dīfatá skwa Lazglafta katsi,
nzaghuta tsa mndu taŋtaŋ
ya tsəriɗ. 31 Inda kaghuni,
turtukturtuk ná, laviŋlava
kuni ta kla lwa Lazglafta,
ŋa taghafta inda kaghuni
ta skwi, ŋa mutsafta inda
kaghuni ta mbraku. 32 Tsa
gwal ta kla lwa Lazglafta
ya ná, ma dzva taŋ tsa
mbraku vlaŋ Lazglafta ta
həŋ ya. 33 Nza a Lazglafta
ka Lazglafta hwazlaɓaku wa,
Lazglafta zɗaku ya.

Manda va ya ta magə
miʼaha ma Igliz nda ghuɓa
ya, 34 Seftekw ka miʼa ghuni
nzata ma tskatá vgha, kabga
vlaŋ a lu ta tvi ta həŋ ŋa
gwaɗa wa. Nda hanatá ghəŋ
ka həŋ nzata manda ya ta
mnə deftera Lazglafta guli.
35 Ka mamu sana skwi ta
kumə həŋ ta snaŋta katsi,
ɗaway taŋ da zəʼalha taŋ
mintgha taŋ. Ka skwa hula

gwaɗay marakw ta gwaɗa mataba Igliz†.

36 Da kaghuni saba gwaɗa Lazglafta re, ari ŋa ghuni ndaghəŋa ghuni a vlaghunata lu katək na? 37 I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, ɗina ka snaŋtani kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. 38 Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

39 Mantsa ya tama zwanama, ŋavawa ŋa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha ná, ma pyu kuni. 40 Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

1 Zwanama ɗa, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfiɗa Gwaɗa mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ŋavatá kuni mida ya. 2 Tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ta mbaghunafta, ka ŋanaŋa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlghafta zlghaf kuni ya.

3 Tsa ŋərma skwi tiŋlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlghaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta. 4 Ka paɗamtá lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu baɗu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. 5 Ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta Kefas, tahula tsa ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta gwal ghwaŋpɗə his. 6 Tahula tsa guli, ka maranaŋtá tsi ta ghəŋani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərmək ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba taŋ, rwavaghu rwa sanlaha. 7 Maranaŋmara guli ta ghəŋani ta Yakubu, maranaŋha ta inda gwal ghunay.

8 Tahula maranaŋtani ta ghəŋani ta tsaha ya demdem, ka mariɗiŋtá tsi ta ghəŋani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda ɓazaku ma tsa fitik ya. 9 Manda va tsaya ná, i'i sagəŋ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hgay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlghaftá Lazglafta. 10 Nda zɗakatahuɗa Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa ɗa na. Nza a tsa zɗakatahuɗani ŋa ɗa ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá slna ka hahəŋ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zɗakatahuɗa Lazglafta ma i'i ya ta magata. 11 Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəŋ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ŋni, tsaya skwi zlghaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

12 Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha

† **14:35** Ngha ta 1 La Kwareŋt 11:5.

mataba ghuni ka mnay kazlay: Haɗ sli'agapta ma mtaku wu kə'a na? 13 Ka si haɗ sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa. 14 Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwaɗa ta mnə ŋni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlghay nda ŋuɗufa kaghuni guli. 15 Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aŋni nda tsa mnay ŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si haɗ sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaŋ a ta sli'agapta nda tsaya wa. 16 Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. 17 Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlghaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. 18 Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zaɗa həŋ. 19 Ka ŋa na nzakwa amu ndanana kweŋkweŋ fata mu ta ghəŋ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hiɗahiɗa katakata mataba inda mnduha.

20 Na ŋa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taŋtaŋa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraŋta kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. 21 Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. 22 Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həŋ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. 23 Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi taŋtaŋani, ŋa sagha fitika ŋa gwal ta nzakway ka ŋa Kristi baɗu sagha dza'a sagha tsi. 24 Ŋa zaɗanata Kristi ta mbrakwa inda ghwaɗaka sulkumha nda mghamha taŋ tani, nda ŋa inda gwal dagaladagala ma ghəŋa haɗik. Tahula kɗiŋtani ta zaɗanata, ŋa vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. 25 Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá ghumahani ka skwa ta diŋlay sələni. 26 Ghuma dza'a lu zaɗanata ŋa dza ghəŋani ná, mtaku ya. 27 Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a niŋna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta diŋlay sələni*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a niŋna ta «inda skwi» ka skwa ta diŋlay sələni kə'a ya ná, nda tsala. Haɗ tsa mndu ta vlaŋtá mbraku ta ghəŋa inda skwi ya mida wa. 28 Tahula niŋta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta diŋlay sələni, hanaganata zwaŋ ta ghəŋ mista tsa mndu ta vlaŋtá tsa mbraku ta ghəŋa inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghəŋa inda skwi nekwnekw, nda mndu tani.

29 Ka mantsa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magaftá batem da

* **15:27** Ngha ta Zabura 110:1.

mnaka gwal nda rwa na? Ka si walaŋta a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, ŋaw ta maga həŋ ta batem da mnaka taŋ na? 30 Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, ŋaw ta dza'a aŋni tawa hɗak inda fitik? 31 Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghərɓaku yu ta kaghuni ta ghəŋa slna maga mghama mu Yesu Kristi. 32 Ka tsa wudawudə yu nda nimtakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kweŋkweŋ katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si haɗ sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka həŋ. 33 Ɗasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwaɗaka mnduha ná, ta ɓadzay ta mndu.» 34 Vraganaghawa vra ta ghəŋa ghuni manda ya ta raku. Ma walaŋ kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i taɗa!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

35 «Ka waya ka skwi dza'a ɗaway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta həŋ na kə'a?» 36 Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Haɗ skwi ta sləgadata ka ta ɗyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? 37 Skwi ta slgadata ka ná, kuzuŋani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. 38 Ŋa vlaŋta Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzuŋ ŋa dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzuŋ ya ta ksanavata ta vlaŋta tsi.

39 Inda skwi ta hafu ná, ndaghəŋani ndaghəŋani slu'u vgha taŋ: Ndaghəŋani slu'u vgha mndu, ndaghəŋani slu'u vgha skwiha fwaɗ fwaɗ səla mista taŋ. Ndaghəŋani ŋa zarakha, ndaghəŋani ŋa klipiha.

40 Ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghəŋani tsatsatá skwiha ta hadîk. Ndaghəŋani wɗakwa skwiha ta luwa, ndaghəŋani wɗakwa skwiha ta hadîk. 41 Ndaghəŋani wɗakwa fitik, ndaghəŋani wɗakwa tili. Ndaghəŋani wɗakwa tekwatsa. Ta dgavadga wɗakwa sana tekwatsa nda sani guli.

42 Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da hadîk ná, ŋa rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwavata a wa. 43 Ka ghwaɗaka skwi vzadata lu da hadîk, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbra katakata. 44 Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamtá lu, ma sli'agaptani mbəɗanafmbəɗa Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda səla ya ná, mamu slu'uvgha

† **15:32** Ngha ta Isaya 22:13.

ta vlə Sulkum ya guli.
45 Manda ya nda vinda
ma deftera Lazglafta na:
«Adamu taŋtaŋa mnda səla
vuslanam Lazglafta ta hafu».
Mahisa Adamu ta nzakway
ka Kristi ya ná, ta luwa saha
tsatsi, tsatsi ta vla hafu‡ ŋa
mnduha. 46 Tsa ka Sulkum ya
a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda
səla yeya, kada saha tsa ka
Sulkum ya. 47 Tsa taŋtaŋa
mndu tsagap lu ma hadĩk ya
ná, ŋa hadĩk tsa, sa ta luwa
tsa ka mahis ya. 48 Manda
nzakwa tsaya ka hadĩk ya
ná, ŋa hadĩk tsaha ya guli.
Manda nzakwa tsaya ka ŋa
luwa ya ná, ŋa luwa tsaha ya
guli. 49 Manda tsa klafta mu
ta yakwa tsa ŋa hadĩk ya ná,
manda va tsaya dza'a klafta
mu ta yakwa tsa ta luwa ya
guli.

50 Zwanama ɗa, nana
skwi ta mnə yu na ná,
haɗ slu'uvgha nda us dza'a
laviŋtá lami da ga Mgham
Lazglafta wa. Haɗ ya ta
rwuta dza'a za həga ya kul
rwuta guli wa.

51 Wana yu dza'a maraghu-
natá dĩfatá skwi mariɗiŋ
Lazglafta. Demdem a mu
dza'a rwuta wu, ama dem-
dem mu dza'a mbəɗavafta.
52 Gi hadahada dza'a
mbəɗavafta mu manda
kulitsa iri vyar lu ta kɗavakta
vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli
ya ná, gi sli'agapta gwal nda
rwa tsa nda slu'uvgha ya kul
rwavata, ta mbəɗavaftá amu
guli. 53 Manda va tsaya ná,
nda nza tkwe' ka mbəɗapta
na slu'uvgha mu ta rwaku
na, nda ya kul rwavata,
ŋa mbəɗaptá na ta mtaku
na, nda ya kul mtavata.
54 Tahula mbəɗapta lu ta na
vgha ta rwaku na nda ya
kul rwavata, mbəɗapha lu
ta na ta mtaku na nda ya
kul mtavata ya, tsaya dzatá
ghəŋa skwi nda vinda ma
gwaɗa Lazglafta ta mnay
kazlay: Ndunda lu ta mtaku,
zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.
55 «Wura! Ga zatá ghwa
gha kay tama mtaku?
Wura!
Ga gurma gha kay tama
mtaku§?»
56 Dmaku ná, gurma
mtaku ya. Fatá zlahu ta
vlaŋtá mbraku ta dmaku.
57 Rfamarfa ta Lazglafta ta
vlamatá za ghwa nda ma
Mghama mu Yesu Kristi!
58 Mantsa tama zwanama
ɗa gwal ta ɗvu yu, dihavawa
diha, ma gigɗava kuni,
lawala ta kəma ta kəma nda
slna Mgham Lazglafta, ya
haɗ visa ghuni dza'a nzata ka
mbalay da Mgham Lazglafta
wa.

16

Tskaftá tsedi ŋa zwanama ma Ursalima

1 Taghəŋa skwi ta ng-
haghanaghatá tska skwi ŋa
vlay ŋa mnduha Lazglafta ma
luwa Ursalima ya, magawa-
maga kaghuni guli manda
va ya mnanaf yu ta Igliz ta
hadĩka Galat. 2 Inda dəmas,
ka faghuta inda kaghuni ta

‡ **15:45** Ngha ta Zlrafta 2:7. § **15:55** Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14.

tsedi mintgha ghuni taɓta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada tskay. 3 Lagha ɗa dazlay ya, ŋa vivindafta ɗa ta ɗelewer ŋa ghunafta ɗa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ŋa kla tsa skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. 4 Ala ka nda nza tsi ŋa dza'a vərɗa i'i katək má, gway taŋ ta vgha tsa kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

5 Dza'a labla yu ta haɗika Mekaduniya, hada dza'a sli'afta yu ka labə da nghaghunaghata. 6 Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ŋa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. 7 Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəɓakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda ɗvay Mgham Lazglafta tsi.

8 Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentekwat*, 9 kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwaŋ ŋa magatá ŋərma slna, aŋ mndani nda ndəgha ghumaha ta lmu nda i'i.

10 Ka ɓhadaghaɓha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləŋ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ŋa ɗa. 11 Yaha dər wa da hərtətata, ka pghafta kuni nda zɗaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlaykzlay ŋni hadna nda zwanama.

12 Ya manda zwaŋama mu Apwalus ya ná, ndəɓanandəɓa yu ta dzvu katakata má ŋa laba taŋ nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafta maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

Vlatá hiɗaku nda ga zgu

13 Nzawanza hzleŋa, ka dihavata kuni ma zlghay nda ŋuɗuf, yaha kuni da zləŋ, ka mbra kuni ta vgha. 14 Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda ɗvutá mndu.

15 Zwanama ɗa, nda sna kaghuni ta Stefanas nda gwal ga taŋ tani, hahəŋ taŋtaŋa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ta haɗika Akaya, ka fata həŋ ta ghəŋa taŋ ŋa maganatá slna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: 16 Snawasna ta gwaɗa da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ŋani slna ya kə'a.

17 Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanas nda Fwartunatus nda Akaykus da nghaɗighata. Nghay ɗa ta həŋ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, 18 kabga lɓihalɓa həŋ ta ŋuɗufa ɗa nda ŋa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, ɗina vla glaku ŋa taŋ.

19 Ta ga zgu Igliz ta haɗika Asiya ŋa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda

* **16:8** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

Igliz ma həga ga taŋ tani
ŋa ghuni katakata, ma hga
Mgham Yesu. 20 Ta ga zgu
inda zwanama ŋa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu
hmətət mataba ghuni sani
nda sani.

21 I'i Pwal ta vindaghunaftá
na ga zgu na nda dzva ɗa.

22 Inda mndu kul ɗva
Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka
mndu nda ksi'a.

Maranata!† (Mghama ŋni
ta sagha!)

23 Ka nza zɗakatahuɗa
Mgham Yesu nda kaghuni.

24 Ɗvuɗva yu ta kaghuni
demdem nda ŋuɗufa ɗa ma
ndi'atá vgha mu nda Yesu
Kristi.

† **16:22** Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ŋni ta sagha kə'a ya, nda gwaɗa Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa 2 La Kwareŋt

Ga zgu

1 I'i Pwal zbap Lazglafta ŋa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghunaftá na ɗelewer na. Kawadaga ŋni nda zwaŋama Timute. Ta ga zgu ŋni ŋa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwareŋt, nda ya ŋa inda gwal zlghay nda ŋuɗuf ta kuraghuta kwakwara haɗika Akaya tani.

2 Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahuɗani nda zɗakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

3 Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hiɗahiɗa da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gɗata* ta lɓa ŋuɗuf ŋa mu ya. 4 Tsatsi ta lɓa ŋuɗuf ŋaŋni ma inda ghuya ɗaŋwa ŋni. Nda tsa lɓa ŋuɗuf ta vlaŋnata tsi ya, ta laviŋta aŋni ta lɓanatá ŋuɗuf ta sanlaha ta ghuya ɗaŋwa guli.

5 Manda va tsa ghuyta Kristi ta ɗaŋwa katakata ya ta ghuya aŋni guli. Lazglafta guli ná, ta lɓaŋna lɓa ta ŋuɗuf katakata nda ma Kristi. 6 Ka ta ghuyay aŋni ta ɗaŋwa katsi ná, ŋa lɓaghunatá ŋuɗuf, nda ya ŋa mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlaŋnavla Lazglafta ta lɓa ŋuɗuf ta aŋni ná, nda nza ŋa lɓaghunatá ŋuɗuf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ɗaŋwa mndərga va tsa ŋa aŋni ta ghuyay ya 7 Grafgra aŋni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ɗaŋwaha. Ka lɓaghuna lɓa Lazglafta ta ŋuɗuf manda ya ta lɓaŋnata tsi ta ŋa aŋni ya guli.

8 Aŋi zwanama, va a aŋni ta kwalaghuni kul snaŋtá ghuya ɗaŋwa ghuyə ŋni katakata ta haɗika Asiya wa. Fərtufərta tsa ghuya ɗaŋwa ya ka malaghuta mbrakwa ŋni. Graf a aŋni kazlay: Si ta dza'a nzanza ŋni da hafu kə'a wa.† 9 Manda va tsaya ná, nda fa aŋni ŋa rwiŋta ka aŋni sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantsa ŋa maraŋta kazlay: Ta mbrakwa ŋni a fafta ŋni ta ghəŋa ŋni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ŋni ta ghəŋ. 10 Tsatsi ta klaptá aŋni ma mndərga tsa ghwaɗaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klaŋnapta mida guli. Ta tsatsi fatá ghəŋa ŋni ŋa klaptá aŋni dazlay guli. 11 Ka kata kuni ta aŋni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa aŋni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəŋani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a taŋ ya.

* **1:3** Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † **1:8** Gray nda 1 La Kwareŋt 15:32.

Mbəɗapta Pwal ta vli si dzaʼa sliʼi tsi

12 Skwi ya ta vlaŋnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ŋni ta nzaku ɗina nda inda mnduha ka ŋni ta ɗaslay ma ghəŋa ŋni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ŋni ta tsa nzaku ya ndəʼets nda hanatá ghəŋ manda ya vlaŋna Lazglafta. Manda ya ta kumə ɗifla sluʼuvgha a nza ŋni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta kataŋnata nda zɗakatahuɗani. 13-14 Skwi ta vindaghunafta aŋni ná, skwi ya ŋa dzaŋafta ghuni ŋa snaŋta ghuni ya. Kiʼa nda kiʼa yeya skwi snaŋ kuni ndanana mndani, ta graftá ŋni ná, dzaʼa nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aŋni, manda ya dzaʼa nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa aŋni baɗu vragata dzaʼa vragata Mgham Yesu.

15 Grafgra yu mantsa ya nzakwani kəʼa, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ŋa mutsaghunaftá zɗaku his səla. 16 Nda da kaghuni má dzaʼa laba yu ta sliʼi yu ka dzaʼa ta haɗika Mekaduniya, má ŋa vragapta ɗa nda da kaghuni guli ta sabə yu‡. Má ŋa katihata nda dzaʼa ta haɗika Zudiya, sew labə a yu wa. 17 Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana sluʼuvgha ya a ka kaghuni ta gray, ŋa mnay ɗa kazlay: Aŋi, aʼ mantsa a kay guli wu kəʼa nda va tsa skwa turtuk ya na? 18 Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tɗukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwaɗa mnaghuna aŋni ya. Nza a tsa gwaɗa mna ghuna aŋni ya ka «aŋi,» aʼ «mantsa a kay guli wu» kəʼa ta va tsa skwa turtuk ya wu, 19 kabga ma mnaghunata ŋni, i Silas nda Timute nda vərɗa iʼi ta gwaɗa ta Yesu Kristi Zwaŋa Lazglafta ná, mnay kazlay: Aŋi, aʼ mantsa a kay guli wu kəʼa ta va tsa skwa turtuk ya a mnə aŋni wa. Aŋi, ŋa tsatsi ta mnay inda fitik. 20 Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «aŋi» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləməŋ. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantsa ya nzakwani kəʼa, ŋa vlaŋtá glaku ta Lazglafta. 21 Tsatsi ta dihaŋnata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, 22 ka tahamaftá tsi ta ŋizla ŋa maraŋtá kazlay: Ŋani amu kəʼa. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuɓa famam tsi ma ŋuɗufa mu ŋa gramaftá skwiha ɗinaɗina dzaʼa tsi magay ŋa mu dazlay.

23 Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurɗaghunaftá ŋuɗufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwareŋt. 24 Kumay ŋni ta faghunaghatá zlambak ta ghəŋa zlghay nda ŋuɗufa ghuni a wu, ta maga slna mu

‡ **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

ka skwa turtuk, ŋa zɗavafta ŋuɗufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zlghay nda ŋuɗuf.

2

1 Skwi kura yu ná, haɗ yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurɗəglaghunaftá yu ta ŋuɗufa ghuni wa. 2 Ka gurɗaghunafgurɗa yu ta ŋuɗufa ghuni ya ní, wa dza'a zɗiɗiftá ŋuɗuf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ŋraghunafta yu ta ŋuɗuf ya a wu ra? 3 Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa ɗelewer ya ná, va a yu ta laba ɗa slanaghatá mnduha má dza'a zɗiɗiftá ŋuɗuf mazlay ná, ŋa ŋəriɗiftá ŋuɗuf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. 4 Ta vində yu ta tsa ɗelewer ya ŋa ghuni ná, nda ghuya ghəŋa ɗa, gurɗə gurɗa ŋuɗufa ɗa katakata, ima taw ta ira ɗa. Ŋa ŋraghunaftá ŋuɗufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka snaŋta ghuni ta ɗva kaghuni ya ɗvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

5 Ŋranafta mndu ta ŋuɗuf ta mnduha ná, i'i a ŋriɗif tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtiŋtá gwaɗa ta ghəŋani wa. 6 Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata san-laha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. 7 Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ŋani, yaha ŋuɗufani da ŋruta ka malaghutá mbrakwani. 8 Wyawa dzvu maranaŋwamara ta ɗvu kahwathwata. 9 Ŋa dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na ɗelewer na guli, kabga ta kumay yu ta snaŋta, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. 10 Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si mamu dmaku ŋa play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ngha Kristi guli, 11 kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu ɗinaɗina ta hiɗakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

12 Sli'afsli'a yu ka laghwi da luwa Truwas da mna Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa Yesu Kristi. Manda ɓhadaghata ɗa, kə'a ka yu ná, məɗ taɗipta Mgham Yesu ta tvi ɗinaɗina ŋa mna gwaɗa hada. 13 Nziya nza tsi, tsə'amma ghəŋa ɗa, kabga slanagha a yu ta zwaŋama ɗa Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni ɗughwana kə'a nda həŋ, ka sli'afta ka zlaŋtá gwal ma luwa Truwas ka laghu yu ta haɗika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

14 Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlaŋnatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta aŋni ŋa mnaŋtá Kristi ma inda vli. Nda nza aŋni manda urdi zɗa vərtiktika ta pusata lu. 15 Manda va tsaya, nda nza aŋni manda urdi zɗa vərtikatani klaf Kristi ka vlaŋtá Lazglafta. Tsa

urdi ya ná, nda nza ka ŋa gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zaɗiŋtá ghəŋa taŋ tani. 16 Ka ŋa gwal ta mutsa mbaku ná, zɗa tsa vərtikatani ya, ta vlaŋvla Lazglafta ta hafu ta həŋ. Ka ŋa gwal ta zaɗiŋtá ghəŋa taŋ guli ná, zɗa a tsa vərtikatani ya wu, ta klanakkla ta mtaku ta həŋ. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? 17 Aŋni ná, nza a aŋni manda hamata sanlaha ta za huɗa taŋ ta gwaɗa Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá aŋni, kahwathwata ta mnə aŋni ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfiɗa dzratawi

1 Ta dza'a zlrə nda zlra ŋni ta ghuba ghəŋa ŋni ra? Delewera lagha maraŋta ghəŋa ŋni da kaghuni ta zbə ŋni re, ari mamu a ɗelewer ta zbə ŋni da kaghuni ŋa mara ghəŋa ŋni manda ya ta magə sanlaha na? 2 Vərɗa kaghuni tsa ɗelewer maraŋtá ghəŋa ŋni ya vindam Kristi ma ŋuɗufa ŋni, snaŋ lu, ta dzaŋə inda mnduha. 3 Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa ɗelewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ŋni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ŋuɗufa mnda səla vindamta tsi.

4 Kəl ŋni ka mnay kazlay: Vindata ɗelewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramafta mantsa ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. 5 Nda sna aŋni kazlay: Slaghu a aŋni ka ghəŋa ŋni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlaŋnatá mbrakwa magay. 6 Tsatsi ta vlaŋnatá mbrakwa nzaku ka gwal maganatá slna ŋa mnay ŋa mnduha ta Lfiɗa dzratawi dzraf tsi. Tsa lfiɗa dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghuɓa sladafta tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghuɓa ya ná, ta hla mnduha da hafu.

7 Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlaŋvla tsa slna ya ta glaku. Laviŋ a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wuɗaku kumani katakata. Tsaw, ŋa nzɗavata a tsa wuɗakwani ya wa. 8 Haɗ slna Sulkum nda ghuɓa dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? 9 Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá mndu tɗukwa ya guli, malaghumala ŋani glaku piyw! 10 Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, haɗ tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. 11 Ka si tsa dza'a kwal kul nzɗavata ya mamu glakwani

* **3:3** Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmiya 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27.

† **3:7** Ngha ta Sabi 34:29-35.

ya, malaghumala ŋa na dza'a nzaku ŋa kɗekedzeŋ na tama.
12 Haɗ sana skwi dza'a ŋni ɗifay ma tsa gwaɗaha ya wu, kabga nda sna aŋni kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya kə'a. 13 Manda Musa ta bukwanaghutá kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghaŋtá htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a aŋni wa. 14 Tuŋtuŋwa ghəŋa la Isra'ila. Ha gita, laviŋ a həŋ ta snaŋta tsa kahwathwata ya ta dzaŋə həŋ ta tsa dzratawi ŋa ghalya ya wa. Ta kliŋ a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviŋ a lu wu, ba mndu nda ndi'atá vghani nda Kristi kweŋkweŋ. 15 Kulam gita, ta dzaŋə həŋ ta tsa zlaha Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta ŋuɗuf ta həŋ ya həŋ. 16 Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbəɗaghuta mndu ta vgha tvə Mgham Yesu ya ná, dəɗaghuta tsa lgut‡ ya.»
17 Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma vəl hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. 18 Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wuɗakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbəɗanafta ka nanafta manda va tsatsi, ka kla amu ta kəma ta kəma ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama ɗaŋwa kawadaga nda Kristi

1 Lazglafta ta faŋnamtá tsa slna ya ma zɗakwani, tsaya ta kwal ŋni kul rwa malandugu. 2 Haɗ ta ŋana vgha nda ghwaɗaka skwiha ta magə lu ma ɗifa ma ɗifa, ta pgha hula ŋa mndu wa. Nana a aŋni ta mndu wu, haɗ aŋni ta mbaɗanaftá gwaɗa Lazglafta wa. Katək ná, kahwathwatani ŋa aŋni ta mniginta baŋluwa. Mantsa ya dza'a kəl inda mndu ka ɗasla kahwathwata ŋni ma ŋuɗufani ta kəma Lazglafta. 3 Ka nda ɗifa na Lfiɗa Gwaɗa ta mnə ŋni na katsi ná, da gwal ta zaɗiŋtá ghəŋa taŋ nzakwa tsi nda ɗifa. 4 Sna a həŋ ta na Lfiɗa Gwaɗa ta mnə aŋni na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghəŋa haɗik na ta ŋuɗufa taŋ, ŋa kwala taŋ kul nghaŋtá tsa tsuwaɗak ta tsuwaɗaka həŋ, ta sabi ma Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. 5 Ta mnə aŋni ta tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ná, gwaɗa ta ghəŋa aŋni a ta mnə ŋni wa. Gwaɗa ta Kristi ta nzakway ka Mgham ŋa aŋni ta mnay. Aŋni, gwal ksaghunatá slna aŋni, kabga nzakwa ŋni mista Yesu. 6 Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghəŋa haɗik na: «Ka tsuwaɗaka tsuwaɗak ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwaɗakanaftá vli ma ŋuɗufa ŋni ŋa tsuwaɗaka mnduha, ŋa snaŋta taŋ ta glakwa Lazglafta nda ma

‡ **3:16** Ngha ta Sabi 34:34. * **4:6** Zlrafta 1:3.

kuma Yesu Kristi.
7 Bəzleghwa tsaf lu nda
rɓisl aŋni, ta kla tsa ŋərma
skwa gadghəl ya. Kəl tsi
ka nzakway mantsa ya ná,
Lazglafta ta mbranaghatá
maga inda skwi, aŋni a
wa. 8 Dagala ɗaŋwa ta
ghuyaŋnapta lu, kulam nda
tsaya, kɗaŋna a wa. Dəgaŋha
ŋni ta ghəŋ baɗu masani,
ta hla a ghəŋa ŋni tida wa.
9 Gaŋnapha lu ta iri, ta zlaŋna
a Lazglafta wa. Ŋuŋnusha
lu ta ima zgi, ta klap a lu ta
hafu ma aŋni wa. 10 Ta wa
hɗak ŋni inda fitik manda va
tsa maganatá Yesu ya, kada
maravata nzakwa Yesu guli
ma vgha ŋni. 11 Ma inda ŋa
aŋni ma nzaku ná, ta wa hɗak
ŋni ta ghəŋa gwaɗa ta Yesu,
kada maravata nzakwa Yesu
ma na ŋaŋni ma slu'uvgha ta
mtaku na. 12 Mantsa ya ná,
nzaku ta wa hɗak ŋa aŋni,
nzakwa ghuni nda hafu ŋa
kaghuni.
13 Ka lu vindafta ma deftera
Lazglafta na: «Zlghafzlgha yu
ta gwaɗa ta ghəŋa Lazglafta
kəl yu ka gwaɗay†.» Aŋni
guli na, zlghafzlgha aŋni ta
Lazglafta manda va tsaya, ta
kəl aŋni guli ka mna gwaɗani.
14 Nda sna aŋni kazlay:
Sli'aganapsli'a Lazglafta ta
Mgham Yesu ma mtaku kə'a.
Tsatsi guli dza'a sli'agaŋnapta
ma mtaku, kabga nda ndi'a
vgha ŋni nda Yesu. Ŋa
hladamaghatani demdem ta
kəmani. 15 Inda tsa skwiha
ta magaku ya ná, ŋa kata
kaghuni nzakwani, ŋa sga
sli'adamta mnduha mut-
saftá zɗakatahuɗa Lazglafta.
Mantsa tama, dza'a nda
ndəgha mnduha ŋa rfa
Lazglafta nda ya ŋa zləzlvay
guli.

Faftá ghəŋ yeya skwi ma ghəŋa mu

16 Tsaya ta kwal malan-
dugwa ŋni rwavata. Dər
má ta htaku nda hta vgha
mu ma ki'a ma ki'a mndani
ná, ta lfiɗaku nda lfiɗa vgha
mu inda fitik ma Sulkum.
17 Skwi ta kumə yu ta mnay
ná, ki'a yeya na ghuya ɗaŋwa
ta ghuyə mu ndanana ka tsa
glaku dagala ŋa kɗekedzeŋ ta
payamata tsa ghuya ɗaŋwa ya
ta tvi ŋa mutsay ya. 18 Fafta
skwi kul nghaŋtá iri amu ta
ghəŋ, ta skwi ya nghaŋ iri a
wu. Skwi ya ta nghə iri ná,
haɗ ta gɗavata wu, skwi kul
nghaŋtá iri yeya ta gɗavata
ŋa kɗekedzeŋ.

5

1 Nda sna mu kazlay: Ka
zliŋzla lu ta na dumbi ta
nzaku mu mida na katsi ná,
dza'a bamaf ba Lazglafta ta
sana həga ta luwa kə'a. Ta
ghəŋa vgha mu dza'a vlamata
Lazglafta ŋa kɗekedzeŋ ta
luwa ya ta gwaɗa yu ta tsa
gwaɗa ya. 2 Ta na ghəŋa haɗik
ná, ta ksamata ka mamay
katakata na tsa həga mu
ta luwa, ka vgha mu dza'a
nzakway ka lfiɗ ya. Ta gama
ta ŋaɗa ghəŋ nda taw nda
taw. Ta dər má suɗiɗiva
Lazglafta ɓa, ka mu ta mnay.
3 Ka suɗavamasuɗa lu katsi

† **4:13** Ngha ta Zabura 116:10.

ná, haɗ sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərdi'u wa. 4 Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəŋa haɗik na katsi ná, tata ŋaɗa ghəŋ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəŋa haɗik na a wu, ama ka suɗavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwamta tsa nda hafu ŋa kɗekedzeŋ ya ta tsa ta mtaku ya. 5 Lazglafta kaghəŋani ta payaftá amu ŋa mbəɗamafta mantsa ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ŋa gramaftá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

6 Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəŋ inda fi-tik. Aŋ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəŋa haɗik na mu katsi ná, ta di'iŋ mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. 7 Ta ngha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlghay nda ŋuɗuf ta nzə mu. 8 Manda va tsaya ná, nda fa ghəŋa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. 9 Dər má tata ghəŋa haɗik mu, dər má ta luwa a mu ná, zɗəganata mu skwi kumaf maya amu. 10 Inda amu dem-dem ná, dza'a laghala mu ta kəma Kristi ŋa tsamaghatá guma, ŋa zlghay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəŋa haɗik. Ka ɗina slnani maga tsi, dza'a zlghay ta nisəlani, ka ɗina a slnani maga tsi wu dza'a zl-ghay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərɓapta Lazglafta ta zughu nda amu

11 Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləŋa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aŋni ka ŋavata ka kasaktá ghəŋa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aŋni dar, ta grafta aŋni guli ná, nda sna kaghuni ma ŋuɗufa ghuni ta aŋni. 12 Ghubargəltá ghəŋa ŋni a ŋa aŋni ta ghubargəlta da kaghuni wa. Maraghunatá tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aŋni ŋa aŋni ta maraghunata, ŋa snaŋta ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlaŋta ya ma ŋuɗuf. 13 Rgha həŋ ka kaghuni mantsa ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantsa tsi, ŋa vla glaku ŋa Lazglafta nzakwani. Ka mantsa a tsi katək wu má, ŋa kata kaghuni nzakwani. 14 Inda skwi ta magə aŋni ná, ta magay aŋni kabga nda sna aŋni ta ɗvu ya ɗvu Kristi ta aŋni. Tsaya ta tiŋwa aŋni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aŋni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. 15 Mtumta ta ghəŋa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gaghəŋgaghəŋa taŋ, ŋa nzay taŋ ta nzaku ya ta zɗəganata. Ka ŋa taŋ mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

16 Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta ngha mu ta

Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. 17 Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfiɗa mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbəɗavafmbəɗa ka lfiɗani. 18 Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ŋa slərɓaptá zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlaŋnatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ŋa sagha taŋ slərɓaptá zughu mataba taŋ nda tsatsi. 19 Skwi ta mnə aŋni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ŋa slərɓaptá zughu matabani nda inda mndu. Ŋəvgla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aŋni ŋa dza'a mnay ŋa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərɓapta ɗa ta zughu nda həŋ kə'a.

20 Kristi ta ghunaftá aŋni ŋa kla lwa gwaɗani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ŋni. Ma hga Kristi, ta ndəɓa dzvu yu ŋni ŋa ghuni, slərɓapwa slərɓa ta zughu nda Lazglafta. 21 Walaŋ a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwaɗata amu, ŋa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tɗukwa ta wa irani.

6

1 Ndanana ná, ta ksa slna aŋni nda Lazglafta. Kdəkwakdək ta ndəɓa dzvu ŋni ŋa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zɗakatahuɗa Lazglafta ya zlghaf kuni. 2 Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snaghata yu ta tawa gha.
Ma fitik ŋa mbaghafta, kataghakata yu*,»
ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

3 Va a ŋni ta ksafta mndu ta aŋni nda dmaku ma slna ta magə ŋni wu, tsaya ta kəl ŋni ka ŋavata ka maga skwi ŋa kwal kul zləmbiŋtá mndu. 4 Katək ná, ta maray ŋni ta nzakwa ŋni ka gwal maganatá slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ŋni. Dər ta gay lu ta iri ŋaŋni, dər ta ghuyay lu ta ɗaŋwa ŋaŋni, dər ta gigray lu ta aŋni, ta ksay ŋni ta ŋuɗuf mida. 5 Ta ɗgay lu ta aŋni, ta pghay lu ta aŋni da gamak, ta sli'anafsli'a lu ta zlərɗawi ka gi dza aŋni, ta ghuyay ŋni ta ɗaŋwa ta maga slna, haɗ ŋni ta faftá hani ta iri baɗu ma sani wu, haɗ ŋni ta ɗaŋtá skwa zay guli wa. 6 Ta maray ŋni ta nzakwa ŋni ka gwal kul haɗ sana skwi ŋa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ŋuɗuf, ka gwal maga zɗaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuɓa ma həŋ, ka gwal ta ɗvutá mndu nda ŋuɗuf turtuk. 7 Ka gwal ta mna vərɗa gwaɗa, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ŋni ma zlaɓa nda zeghwi ná, tsaya kahwathwata. 8 Vlaŋnatá

* **6:2** Isaya 49:8.

glaku ŋa sanlaha, hərtətatá aŋni ŋa sanlaha. Zləzləva aŋni ŋa sanlaha, raza aŋni ŋa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aŋni, tsaw kahwathwata ŋa aŋni ta mnay. 9 Manda gwal kul snaŋtá lu ta həŋ ka lu ta ngha aŋni, tsaw va nda sna lu ta aŋni ɗīnaɗīna. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta ngha aŋni, tsaw ta ndiri aŋni ɗinaɗīna. Gaŋnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aŋni wa. 10 Ma skwi má ŋa ɓasay ŋni ta ŋuɗuf ya ná, rfu ŋa aŋni ta rfay. Ka pɗu həŋ, ka lu nda aŋni, tsaw nda ndəgha mnduha ta nanaftá aŋni ka gadghəl. Mamu skwa taŋ ra, ka lu nda aŋni, tsaw ŋa ŋni inda skwi demdem.

11 Kaghuni gwal ma Kwareŋt, haɗ sana skwi ɗifaghuna aŋni wa, ɗvuɗva aŋni ta kaghuni katakata. 12 Aŋni a ta kwal kul ɗvaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aŋni. 13 Manda gwaɗa da ŋa zwaŋani ya gwaɗa yu ta na gwaɗa na ŋa ghuni, maraŋnawamara ta ɗvafta kaghuni ta aŋni ma ŋuɗufa ghuni guli.

Haɗ skwi ta guyanaftá tsuwaɗak nda gurusl wa

14 Ma guyə kuni ta ghəŋ kawadaga nda gwal kul zlghaftá Lazglafta. Nu ta guyanafta mndu tɗukwa nda mndu ta maga ghwaɗaka skwi na? Nu ta guyanaftá tsuwaɗak nda grusl na? 15 Ta ghəŋa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta guyanaftá mnda zlghay nda ŋuɗuf nda mndu kul zlghafta na? 16 Nu ta guyanaftá həga Lazglafta nda həga skwa wuyay na? Amu ná, həga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay:

Mataba taŋ dza'a nzamta yu
ka wawaku kawadaga
nda həŋ.
Ka Lazglafta taŋ ta dza'a
nzata yu, ka mnduha
ɗa hahəŋ guli kə'a.

17 Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ŋa mnduhani kazlay:

Sli'apwa sli'a mataba taŋ, ka
dgaghuta kuni ta vgha
nda həŋ,
ma ksaŋ kuni ta skwi kul
raku,
tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta
nda kaghuni.

18 Dza'a nzakway yu ka Da
ghuni, ŋa nzakwa
kaghuni ka zwana ɗa
nda kwagha ɗa† guli,
ka Mgham Lazglafta nda
mbra kə'a ya.

7

1 Zwanama ɗa, ya mantsa ya ka lu tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, suɗapma ghəŋa mu ma skwi dza'a ŋriŋtá vgha mu nda ŋuɗufa mu. Ka kɗanakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zləŋa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

2 Gunaŋnawa guna ta ŋuɗufa ghuni. Haɗ ya

† **6:18** Ngha ta Zlahu 26:12, nda Izekiyel 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyel 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1.

mataba ghuni magana ŋni ta ghwaɗaka skwi wu, haɗ ya hlaghu ŋni ta səlani wu, haɗ ya tsaghu ŋni guli wa. 3 Tsaghunaghatá guma a ta tsaghunaghata ŋni wa. Manda va tsa mnə ŋni ya ná, ɗvuɗva aŋni ta kaghuni. Dər má ŋa mtuta tsi, dər má ŋa nzaku nda hafu a tsi ná, haɗ skwi dza'a dgamata wa. 4 Haɗ yu nda mahulhula ndanu ta ghəŋa kaghuni wa. Ta ghərɓaku yu ta kaghuni. Dər má ghuyghuya yu ta ɗaŋwa ná, nda lɓa ŋuɗufa ɗa, ta rfu yu.

5 Dər ma fitika ɓhadaghata ŋni da luwa Mekaduniya ná, haɗ vgha mbi'aŋni wa. Ghuya ɗaŋwa dər ndiga ndiga yeya ta slaŋnaghata. Gruŋnus gra mnduha, ta zləŋ ŋni ma ŋuɗuf. 6 Mbaɗa Lazglafta ya ta lɓa ŋuɗufa gwal nda kɓa ka lɓaŋnatá ŋuɗufa ŋni ma ɓhadaghata Titus. 7 Tsa ɓhakta Titus yeya a ta lɓaŋnatá ŋuɗufa ŋni wu, mnaŋnamna guli ká kuni lɓanatá ŋuɗufani. Rusaŋnaf rusa ká kuni ta kuma nghəglaŋtá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

8 Nda sna yu kazlay: Nda gurɗa ŋuɗufa ghuni ta ghəŋa tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəŋani wa*. Aŋ mndani, hagaŋhaga yu ta madər ma fitik rets, nghadapər yu ta gurɗatá ŋuɗufa ghuni ta ghəŋa tsa ɗelewer ya. 9 Ndanana ná, ta rfu yu ta ghəŋa tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya. Taghəŋa vəl gurɗaghunaftá ŋuɗuf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurɗatá ŋuɗufa ghuni ya ta klaghunaktá mbəɗanaftá ŋuɗufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurɗatá ŋuɗufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, haɗ sana dmaku magaghuna ŋni ɗekɗek wa. 10 Gurɗatá ŋuɗuf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbəɗanafmbəɗa ta ŋuɗuf ŋa mbafta, ŋa kwala lu kul haga madər. Gurɗatá ŋuɗuf manda ŋa gwal ma ghəŋa haɗik ná, mtaku ta klakta tsi. 11 Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurɗatá ŋuɗuf manda ya ta zɗəganatá Lazglafta ya ɓa, nghawangha ká kuni ta ŋavata ka payanatá nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama nghaŋtá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zɗəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlaha mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maraŋta kuni kazlay: Ta haɗ kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

12 Tsa ɗelewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunafta ná, vindaghunafvinda yu, kabga ŋa maraŋta ghuni kah-

* **7:8** Ngha ta 2 La Kwareŋt 2:3.

wathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ŋaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ŋuɗuf. 13 Ta ghəŋa tsa skwi ta lɓaŋnatá ŋuɗuf ya guli ná, ta rfu ŋni katakata nghər ŋni ta rfa Titus, kabga zɗanafta kaghuni demdem ta ŋuɗuf. 14 Ghubaŋghuba yu ta ghubakwa ɗa ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwaɗa ta gɗata aŋni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ŋni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. 15 Havaptani ka tsa zləŋata zləŋa kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afta nda ya ka kuni fata ghəŋa ghuni ka snanatá gwaɗani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ŋuɗufani. 16 Ta rfu yu, nda fa ghəŋa ɗa ta kaghuni ma inda skwi.

8

Kataŋtá gwal zlghay nda ŋuɗuf ma Ursalima

1 Zwanama ɗa, ta kumay ŋni ta mnaghunatá skwi maga zɗakatahuɗa Lazglafta mataba Igliz ta haɗika Mekaduniya. 2 Ma ghuya ɗaŋwa ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taŋ dgər ka pɗu, ka vlatá həŋ ta skwi dagala ŋa kataŋtá sanlaha. 3 Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋa taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta. Ka ghəŋa taŋ sagha həŋ 4 da ɗaway da aŋni ka ŋɗaŋɗa kazlay: Ta kumay aŋni ta nzakway tekw mataba gwal ta kataŋtá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta haɗika Yahuda kə'a. 5 Tsa skwi vla həŋ ya ná, vlavla həŋ ka malaghutá skwi ya má si ta ndanu aŋni. Tiŋəl ghəŋa taŋ vlaŋ həŋ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'aftá həŋ ta maga skwi ya ta mnanata ŋni ta həŋ, manda ya ta kumə Lazglafta. 6 Tsaya kəl ŋni ka ndəɓanatá dzvu ta Titus ŋa labə da kɗiŋtá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlrafta. 7 Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlghay nda ŋuɗuf, ma mna gwaɗa Lazglafta nda tvani, ma snaŋtá kahwathwata, ma ŋavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma ɗvutá ya ɗvu kuni ta aŋni. Ya mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ŋərma slna ya nda ŋuɗuf turtuk.

8 Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ŋavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka maraŋta kazlay: Ɗvuɗva kaghuni kahwathwata guli ta kataŋtá sanlaha kə'a. 9 Nda sna kaghuni ta zɗakatahuɗa Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka niŋtá tsi ta ghəŋani ka pɗu ŋa naghunaftá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pɗani ya.

10 Wya skwi ta raghunata

ta ndanu yu: Kɗa ná, tiŋəl kaghuni ta kuratá kataŋtá gwal zlghay nda ŋuɗuf ta haɗika Yahuda, gi ka vlatá kuni. 11 Ndanana guli ná, ɗina ka kɗiŋta ghuni ta tsa zɗakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga taŋtaŋ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. 12 Ka nda ŋuɗuf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa gha ka vlata katsi ná, zɗəganazɗa ta Lazglafta. Ɗawa a ta skwi kul haɗ da kagha wa.

13 Nza a kazlay: Ka klaghuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəŋa sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta ɗaŋwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. 14 Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, ɗina ka kataŋta ghuni ta gwal kul haɗ skwi ma dzvu da həŋ. Baɗu pɗay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəŋ ya, ŋa katay taŋ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. 15 Ka gwaɗa Lazglafta na:

«Fərtu a ŋa mndu ta tskanata
dagala wu,
htu a ŋa mndu ta tskanata
kwitikw guli wu*,»
ka'a.

I Titus nda grahani

16 Ta rfay ŋni ta Lazglafta ta vlaŋtá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəŋani ŋa kataghunata manda va ŋaŋni. 17 Tsu'aftsu'a Titus ta ndəɓa dzva ŋni ya ndəɓana ŋni ŋa labə da kaghuni. Makɗaku aŋni ka gwaɗganata ná, fufa tsatsi ta ghəŋani, yifuyifa ma ŋuɗufani, kabga ɗvuɗva ta kataghunata. 18 Wya ŋni ta ghunadaptá sana zwaŋama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snaŋtani ta mnay nda tvani ta Lfiɗa Gwaɗa. 19 Tsaya yeya a ta kəl ŋni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ŋni, ŋa magəgaŋnatá na slna ŋa kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ŋa Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ŋni ta kataŋtá mnduha kə'a.

20 Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ŋni ta ŋanata ɗina ŋa wara hlawa mnduha ta ghəŋa aŋni ta ksa slna nda tsi. 21 Skwi ɗina ta kumə aŋni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

22 Wana ŋni ta ghunaftá sana zwaŋama guli kawadaga nda həŋ. Nda kɗa fitika ŋni ta dzəghaŋta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ŋni ná nda fa ghəŋani ŋa maga slna. Ndanana manda snaŋtani ta ghuba kaghuni ta ghubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəŋani. 23 Titus ná, gratá ksa slna ɗa ya. Kawadaga nda tsi ta maga ŋni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həŋ, ka ghunaftá həŋ da kaghuni. Ta vlay slna taŋ ta glaku ŋa Kristi. 24 Maranaŋwa mara ta həŋ

* **8:15** Ngha ta: Sabi 16:18.

ká kuni ɗvutá həŋ kahwathwata, ŋa snanaghatani ta inda Igliz, dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta ghubu ŋni ta kaghuni ya kə'a.

9

Ta ɗvay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

1 Ta ghəŋa gwaɗa ta katu ŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ná, 2 Dər má vindaghunaf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəŋa ghuni kə'a. «Daga kɗa ta fata gwal zlghay nda ŋuɗuf ta haɗika Akaya* ta vgha taŋ ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa ɗa ta kaghuni da gwal ta haɗika Mekaduniya. Na tsa kulaŋta ɗa mantsa ta gwaɗa ta kaghuni ya ná, ka sli'anaftá tsi ta wər inda taŋ, ka vlay. 3 Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadaptá tsa zwanamaha ya ŋa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ŋa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ŋni ta kaghuni ta ghəŋani ya da nzata ka bətbət. 4 Ka waya ka skwi ka ɓhadaghata ŋni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ŋa ghuni wu katsi, dza'a ksuksa ta aŋni ka hula, kabga nda ghada mnanata ŋni ta həŋ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a ɓasa hulani guli. 5 Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: ɗina ka ghunadapta ɗa ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makɗaku yu labə kə'a, ŋa kataghunata ka tsakanatá tsa ŋa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməŋ ya, ŋa slanaghata ɗa ta tskatani. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Nda ŋuɗuf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

6 Wya skwi ŋa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. 7 Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ŋuɗufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta ɗvay ta mndu ta vlay nda rfu. 8 Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ŋa gɗata ghuni ta mutsa inda skwiha ŋa maga ŋa ghuni ma slna, ŋa pɗakwani ŋa maga inda ŋərma slnaha guli nda tsi. 9 Nda vinda ma gwaɗa Lazglafta kazlay:

«Ta vlidiŋ vla ta skwiha ŋa
gwal ka pɗu,
ta gɗavagɗa zɗakwani† kə'a.»

10 Lazglafta ta vlaŋtá hulfa ta mndu ŋa sləgay, tsatsi guli ta vlaŋtá skwi ŋa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta ghəŋani ŋa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zɗaku. 11 Ŋa gɗatani

* **9:2** Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1. † **9:9** Ngha ta Zabura 112:9.

ta tfaghunaghatawi ma inda skwi, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta muvla inda fitik. Ŋa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ŋni.
12 Tsəna katu ta vlata kuni na ná, kataŋtá gwal zlghay nda ŋuɗuf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafsli'a ta mnduha ŋa va rfay taŋ ta Lazglafta.
13 Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maraŋtá nzakwa ghuni, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfiɗa Gwaɗa Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl dgay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ŋa sanlaha. 14 Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ŋa mamay taŋ ta kaghuni kabga tsa zɗaku ta malaghutá mbraku magaghuna Lazglafta ya.
15 Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwaɗa tida

1 I'i Pwal kaghəŋa ɗa, ta ndəɓa dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zɗaku manda ŋa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu ya ná, leɓtekwa yu, ka haɗ yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu.
2 Ta ndəɓaghunandəɓa yu ta dzvu, yaha kuni gidîftá sidi ɓhadaghar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.
3 Aŋ mndani, mnda səla aŋni, tsaw vulu manda ŋa mnda səla a ta vulu aŋni wa.
4 Huzla ta kəl aŋni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlaŋnatá tsa ŋaŋni huzla nda mbra ta zaɗanatá vla ɗîfa ghumaha Lazglafta ya. Ta zaɗanazaɗa ŋni ta ghwaɗaka ndanu ta ndanu mnduha.
5 Ta ŋarapŋara ŋni ta inda ghwaɗaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəŋ ta pya snaŋtá Lazglafta. Ta gwaɗay aŋni ta gwaɗa ŋa ksanaktá ndana mnduha ŋa sna gwaɗa Kristi.
6 Ka snasna kaghuni katsi ná, nda fa vgha aŋni ŋa dvanaghatá gwal kul snay mataba ghuni.
7 Nghawangha ta skwi ta magaku ɓa! I'i ná, ŋa Kristi yu, ka ká mndu, ka vriŋvra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Ŋa Kristi aŋni guli kə'a.
8 Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ŋa sladaghunafta, ŋa zlambighunista a wa. Ghubaŋ ghuba yu ta ghubakwa ɗa nda tsaya, haɗ tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa.
9 Ma ndana ɗa ná, zba gagaghunaftá zləŋ a ta zbu yu nda tsa ɗelewera ɗa ya wa.
10 Aŋ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta ɗelewer ŋa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, haɗ ta gwaɗa nda mbraku wu, haɗ hay-haya gwaɗa ta gwaɗata tsi

kay guli wu,» ka həŋ. 11 Dina ka snaŋta tsa mndu ta mnay mantsa ya kazlay: Ka nu vindam ŋni ma ɗelewer ŋni ma nzakwa ŋni di'iŋ nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ŋni ta slna ŋni laghar ŋni da kaghuni kə'a.

12 Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ŋa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta klaftá ghəŋa taŋ ka gara ghəŋa taŋ. La rghaha! 13 Ghuba a aŋni ta ghəŋa ŋni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli graŋnaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ŋni. Kuraghwa tsa vli graŋnaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə da kaghuni ya. 14 Ma laba ŋni da kaghuni ná, tsughwaɗaghu a ŋni ta kuraghuta tsa vliha kuraŋna tsi ya wa. Tiŋəl aŋni ta klədaghunaghatá gwaɗa Kristi. 15 Haɗ aŋni ta Pak kuraghuta vli vlaŋna lu, ka ghərɓaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavaghasga zlghay nda ŋuɗufa ghuni, ka sgavaghata slna ŋni mataba ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, 16 ŋa dza'a ŋni mna Lfiɗa Gwaɗa ma sana haɗikha di'iŋ nda kaghuni. Va a ŋni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ŋa ghərɓay ŋni ta ghərɓaku ta ghəŋa slnaha ghada hahəŋ ta magata wa.

17 «Ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi ná, ka ghərɓa tsi ta ghərɓakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. 18 Mndu ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

I Pwal nda ghwaɗaka gwal ghunay

1 Ka ksa kuni ta ŋuɗuf nda i'i, wana yu dza'a gwaɗa ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuɗuf. 2 Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuɓa, ŋa vlata ɗa ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. 3 Skwi ta zləŋ yu kweŋkweŋ ná, duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərɗa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahaɗik da barafta nda hiɗakwani ya na, ka yu. 4 Zləŋa ɗa guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋa Yesu tskəm nda tsa ŋaŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwaɗa ta ghəŋa Sulkum tskəm nda ya zlghaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwaɗa tskəm nda Lfiɗa Gwaɗa ya zlghaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

5 Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa

* **10:15** Ngha ta Ruma 15:17-21. † **10:17** Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31.

mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a həŋ ta malaghutá i'i wu kə'a. 6 Aŋ mndani, pərɗaf a yu ta snaŋtá gwaɗa wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwaɗə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

7 Ma fitika mnay ɗa ta Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunafta. Nda nza tsa ka dmaku ra? 8 Ma tsa fitika magay ɗa ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. Ŋa taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta həŋ ka maga slna ŋa ghuni. 9 Ma tsa nzakwa ɗa da kaghuni ya, ta pɗatá yu ta skwi ná, haɗ yu ta ɗaway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadîka Mekaduniya ta klidîkta skwi ta pɗata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kɗaŋta yu ta kwal kul ɗawutá vli da kaghuni. 10 Ta ghubakwa ɗa yu nda tsaya, haɗ mndu ta inda hadîka Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata ɗa ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. 11 Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa na? Kwala ɗa kul ɗvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvuɗva yu ta kaghuni kə'a.

12 Manda va na kwala ɗa kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kɗaŋta yu, kabga yaha tsa ghwaɗaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərɓaku kazlay: Manda va ŋaŋni ta maga tsi ta slna kə'a. 13 Vərɗa gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə həŋ. Manda gwal ghunay Kristi ka həŋ ta klaftá ghəŋa taŋ. 14 Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klafkla ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wuɗaku. 15 Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganatá slna ya ta ghəŋa taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərɗa skwi ŋa mnduha wa. Ma kɗavaktani ná, dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga həŋ.

Ghuya ɗaŋwa Pwal

16 Ka yu ta vrəgliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərɓaŋta ghərɓakwa ɗa guli. 17 Na gwaɗa dza'a yu mnay na ná, dza'a gwaɗə manda ya ta zɗəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwaɗa yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərɓə yu ta ghərɓaku tida guli. 18 Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərɓaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərɓay yu mantsa ya. 19 Nda hiɗa kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuɗuf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. 20 Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka

* **11:10** Akaya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:1.

vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni ma dzva taŋ. Ta rfu kuni nda nzaghunaghata taŋ. Ta rfu kuni nda dzuɓaghunata taŋ. Ta ksay kuni ta ŋuɗuf ta ghəŋa indani. 21 Ta ksə ka hula mnay ta aŋni, traptra aŋni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaɗay yu ta gwaɗa manda ŋa rgha.

Ka si ta ghərɓaku sanlaha ya ná, dza'a ghərɓay i'i guli ta ghərɓaku. 22 Ka la Hebru hahəŋ, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəŋ, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəŋ, mantsa ya i'i guli. 23 Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəŋ, wana yu dza'a gwaɗa manda mndu nda ksa da halaway: Malaghumala yu ta hahəŋ ɗekɗek. Ma vəl hərfaku tsi, ndaɗa a hərfuta yu wa. Ma lamə da gamak tsi, ndaɗa a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ŋa ɗa ka ŋa taŋ. Lagha ta wa hɗak tsi, mbəɗava a ŋa ɗa wa. 24 Hutaf səla ɗa ta mutsaftá sləvu† fwaɗmbsak haɗ turtuk wu, da la Yahuda. 25 Hkən səla lu ta ɗgaptá i'i, turtuk səla lu ta zləzlərtsatá i'i, hkən dəɗaghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. 26 Ma wawakwa ɗa nda səla tazlay ná, dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu da la ini, dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu da gwal kul snaŋtá Lazglafta. Dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya ɗaŋwa su'u yu da zwanamaha ka ghwaɗak. 27 Tazlay ná, ta hərfuhərfa yu, ta duda vgha ɗa ta maga slna, haɗ yu ta faftá hani ta iri baɗu ma sani wu, baɗu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, haɗ yu ta mutsaftá skwa zay baɗu ma sani wu, ta dzay mtasl ta i'i, ta pɗapɗa yu ta lgut ŋa fafta ta vgha. 28 Zlaŋha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəŋa ɗa ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. 29 Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəŋa ɗa. Zləmbamtá mndu ma dmaku, ndaɗa a kə'a ta dra i'i ta wa ŋuɗuf wa.

30 Ka skwi ŋa ghərɓay ɗa tsi katsi ná, hta ta mbrakwa ɗa skwi ŋa ghərɓay ɗa. 31 Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zləzlvu lu ŋa kɗekedzeŋ ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. 32 Ma fitika nzakwa ɗa ma luwa Damas ná, mbaɗaka ŋumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ŋa ɗakwatsa i'i. 33 Ama, ka habaftá lu ta tɓaŋ ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndapta‡ yu ma dzvani.

† **11:24** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3. ‡ **11:33** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta ɗaŋwa ta ghəŋa Kristi

1 Nda nza tkwe' ka ghərɓay ɗa ta ghərɓaku dər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwaɗa yu ta ghəŋa skwi mariɗiŋ Mgham ka snaɗimta. 2 Mamu sana mnda zlghay nda ŋuɗuf klagha Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwaŋpɗə fwaɗa vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. 3 Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. 4 Ma tsa lafani da hada ya, ka snaŋtá tsi ta gwaɗaha ya kul laviŋtá lu ta rusay. Vlaŋ a lu ta tvi ta mnda səla ŋa vriŋta mnay guli wa. 5 Tsa mndu ya ŋa ɗa má dza'a ghubay. I'i taɗa, htatá i'i ŋa ɗa ta dza'a ghubay kweŋkweŋ. 6 Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəŋa ɗa ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəŋa ɗa kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghaŋta lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snaŋta lu ta sabi ma wa ɗa a tsi.

7 Kada kwala yu ta ghərɓaku ta ghəŋa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka faɗimtá lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda duhwala halaway ghunaf lu ŋa dzadzuɗusta, ŋa pyaftá i'i ka ghərɓaku. 8 Hkən səla ɗa ta maga du'a má ŋa kliŋta Lazglafta ta tsa ɗaŋwa ya. 9 «Vlaghavla yu ta zɗakatahuɗa ɗa, prək ka nda tsa, ma hta ta ŋa gha ma mbraku ta maravata ŋa ɗa ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal ghərɓay ɗa ta ghərɓaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa ɗa kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. 10 Tsaya tama ta kəl yu ka rfu nda hta ta mbrakwa ɗa, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa ɗa, nda ghuya ɗaŋwa ta ghuyə lu ŋa ɗa, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwaɗa ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ma Kwareŋt

11 Manda mndu nda ksa da halaway gwaɗata yu ta tsa gwaɗa ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Haɗ skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má haɗ hayhaya ɗa wa. 12 Ŋizla ta maraŋtá nzakwa ɗa ka mnda ghunay ná, nda ngha kuni ta ksa ŋuɗuf ksə yu, nda ngha kuni ta mandərmimi nda mazəmzəm nda ndəghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa ɗa da kaghuni. 13 Nahgani laghu yu maganatá sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunatá yu, ɗawaŋ a

yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa ɗa ta ghəŋa tsaya.

14 Nda fa vgha ɗa ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, vərɗa kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanatá skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanatá zwani. 15 I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa ɗa nda ghəŋa ɗa tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta ɗvutá i'i kabga ɗvuta ɗa ta kaghuni ra?

16 Nda sna kaghuni kazlay: Ɗawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mnay ná, hiɗuhiɗa Pwal, nənɓapnənɓa ta amu, ka həŋ. 17 Kinawu nənɓapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladîkta na? 18 Ndəɓana ndəɓa yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaftá yu ta sana zwaŋama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbaɗa ŋni ta mbaɗa nda Titus ra?

19 Ka waya ka skwi nda kɗa fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba waɗaptá ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwaɗa ŋni ta gwaɗa manda ya ta kumə Kristi. Graha ɗa ya ta ɗvu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni. 20 Skwi ta zləŋ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləŋay yu ta slanaghata ɗa mataba ghuni ta zlərɗa wi, nda draku, nda gufwatá ŋuɗuf, nda ɗvutá ghəŋ, nda tsanavatá gwaɗa ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwazlaɓaku. 21 Sana skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta ɗa ná, ka yu. Zləŋa ɗa ná, da slanaghatá yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutá paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sli'iŋsli'iŋ ta magə həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwaɗaka skwiha ya.

13

Kɗavakta vlata Pwal ta hiɗaku

1 Mahkəna səla ɗa na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwaɗaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkən* a tsi,» manda ya nda vinda. 2 Ma mahisa səla ɗa ta labə da

* **12:18** Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:22.

* **13:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pɗakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'iŋ yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwaɗa ɗa mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, haɗ ya dza'a zlaŋta yu dər turtuk wa. 3 Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwaɗa Kristi nda ma wa ɗa kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. 4 Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunaŋ mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

5 Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlghay nda ŋuɗuf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni ɓa ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tɗukwa kasi'i wa. 6 Aŋni tani, tsatsaftsatsa aŋni, ta graftá ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. 7 Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwaɗaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kɗanakkɗa aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi ɗina kweŋkweŋ maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha ta nghay. 8 Haɗ sana skwi laviŋ aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. 9 Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsiɗiɗ ká kuni nzatá, ŋa aŋni. 10 Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na ɗelewer na, ta di'iŋ yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni ɓhadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa ɓadzighunista a wa.

11 Zwanama ɗa, ɗughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsiɗiɗ, brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nzawanza nda zɗaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta ɗvutá mnduha, ta vla zɗaku ŋa mnduha nda kaghuni.

12 Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlghay nda ŋuɗuf ŋa ghuni.

13 Ka nza zɗakatahuɗa Mgham Yesu Kristi, nda ɗvutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghuɓa nda kaghuni demdem.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Galat

Ga zgu

1 Nana ɗelewer na ná, i'i
Pwal ta nzakway ka mnda
ghunay ta vindaghunafta.
Daga da mnduha a sagha tsa
nzakwa ɗa ka mnda ghunay
ya wu, sana mndu a guli ta
kladiktá lwani wa. I Yesu
Kristi nda Lazglafta Da ta
sli'aganaptá Yesu ma mtaku
ya, ta ghunaftá i'i. 2 Ta ga
zgu inda zwanama ta nzaku
kawadaga nda i'i hadna, ŋa
inda kaghuni gwal zlghay
nda ŋuɗuf ta hadika Galat*.
3 Ka nza zɗakatahudî nda
zɗakwa i Da mu Lazglafta
nda Yesu Kristi kawadaga
nda kaghuni. 4 Vərɗa Yesu
kaghəŋani ta vlatá ghəŋani
ŋa mbamafta ma dmakwa
mu. Ka hlagamaptá ma
na ghwaɗaka nzaku ta
na zamana ná, manda ya
kumaŋ Da mu Lazglafta.
5 Ŋa Lazglafta glaku ŋa
kɗekedzeŋ. Amin.

Turtuktuk Lfiɗa Gwaɗa

6 Ta ndərmim nda
ndərmima yu, ka kuni gi
mbəɗanatá hul ta Lazglafta
ya ta hgaŋtá kaghuni ma
zɗakatahuɗa Yesu Kristi, ka
laghwi da sna sana gwaɗa.
7 Ka kahwathwatani ka lu
gwaɗay na, haɗ sana Lfiɗa
Gwaɗa wa. Kəl yu ka mna
tsaya ná, mamu sanlaha
ma mnduha ta mbaɗa ghəŋ
ghuni, ta kuma mbəɗanafta
Lfiɗa Gwaɗa† Kristi. 8 Ka i'i
nda kaghuni wa! Ka lagha
sana mndu, dər va na aŋni na
tsi, dər duhwala Lazglafta ta
luwa tsi, ka mna sana gwaɗa
tskəm nda ya mnaghuna aŋni
katsi ná, ka nza tsa mndu ya
nda ksi'a. 9 Mnumna yu má
mndani, wana yu ta vrəgliŋtá
mnəglaghunata ndanana. Ka
mnaghunamna sana mndu
ta sana gwaɗa tskəm nda ya
snaŋ kuni da aŋni katsi ná, ka
nza tsa mndu ya nda ksi'a.

10 Vani tama ná, ka
zɗəganata yu ta mnduha ka
yu ta kəl yu ka mnay manda
nana re, ari ka zɗəganata yu
ta Lazglafta a na? Zɗəganata
ɗa ta mnduha ta psə yu ra?
Ka zɗəganata ɗa ta mnduha
ta psə yu katsi ná, nza a yu ka
mnda ksanatá slna ta Kristi
nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

11 Zwanama ɗa, ta snaghu-
namsna yu kazlay: Nana
Lfiɗa Gwaɗa ta mnaghunata
yu na ná, sabi da mnda səla
a wu kə'a. 12 Manda va tsaya
ná, snaŋ da mndu a yu wu,
mndu a guli ta taghadifta
wa. Yesu Kristi ka ghəŋani ta
guniɗiŋta.

13 Nda sna kaghuni ta nza-
kwa ɗa ghalya ma nzakwa ɗa
ma dina la Yahuda. Ma tsa
fitik ya ná, si ta gay yu tiri ŋa
Igliza Lazglafta, si ta kumay
yu ta zaɗanatá həŋ. 14 Mataba
kamtaghuha ɗa ná, mal i'i

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6.

† **1:7** Ngha ta 2:3-5, aya 12-14.

si ta ŋavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəŋa ɗa ka ksa dina dzidzíha‡ ɗa.

15 Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa ɗa ma huɗa ma ɗa. Ka zɗiɗiŋtá tsi ta huɗi ka hgaftá i'i, ŋa ksa slnani. 16 Ka sniɗimtá tsi ta zwaŋani ŋa dza'a ɗa mna gwaɗa ta ghəŋani ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika sniɗimtani ya, gi sli'af a yu ka laghwi ɗawaŋtá hiɗaku da mndu§ wa. 17 Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal ta tiŋlaghutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'afta yu ka laghwi ta haɗika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka laghwi da luwa Damas. 18 Tahula vaku hkən tama, ka sli'aftá yu ka lafi da Ursalima ŋa snaŋtá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwaŋpɗə hutaf* ga taŋ. 19 Haɗ sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda həŋ wu, ta ghəŋa Yakubu zwaŋamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ŋni ta vgha nda tsi. 20 Nana skwi ta vindi yu ŋa ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwaɗa yu.

21 Manda sli'afta ɗa ma luwa Ursalima, ka laghu yu ta haɗika Siri nda ya ta haɗika Silisi. 22 Ma tsa fitik ya, haɗ ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta haɗika Zudiya wa. 23 Gwaɗa ta mnə lu ta ghəŋa ɗa yeya snaŋ həŋ kazlay: Tsa mndu si ta giri ŋa amu ghalya ya kay ta mbəɗavafta ndana, ka mna gwaɗa ta ghəŋa tsa Lfiɗa Gwaɗa si ta kumə tsi ta zaɗanata ya, ka həŋ. 24 Manda snaŋta taŋ kazlay: Nda mbəɗa nzakwa ɗa kə'a, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta ghəŋa ɗa.

2

Pwal ma Ursalima

1 Vaku ghwaŋpɗə fwaɗ tahula tsa, ka vrəgladaftá yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaftá Titus ta səla ɗa*. 2 Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta guniɗiŋtá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa ɗa, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf. Ka mnananŋtá yu ta həŋ ta gwaɗa ta ghəŋa Lfiɗa Gwaɗa ya ta mnə yu ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha ɗa, nda ŋavata ya ta ŋavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. 3 Titus gratá wawakwa ɗa ná, mnda la Grek ya. Haɗ mndu ta walaŋtá mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafaɗ kə'a nda tsi wa. 4 Sabsa gwaɗa ta tsa fafaɗ kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwaɗak ta kɗikadamta nzamta mataba

‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5. * **1:18** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13. * **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6.

ŋni, ŋa ɓadza tsa fala'uwata vgha ŋni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay həŋ ta niŋnista ka vu'a zlaha Musa. 5 Walaŋ a ŋni ta zlanaŋtá tvi dər ka ki'a ta həŋ wu, kada ŋaghunata ŋni ta kahwathwata Lfiɗa Gwaɗa.

6 Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ya ná, haɗ sana skwi sganagha həŋ ta ghəŋa tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i taɗa, dər má wa həŋ, kaskwa turtuk həŋ da i'i, kabga haɗ Lazglafta ta gala mndu‡ wa. 7 Nziya nza tsi ná, grafgra hahəŋ kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfiɗa Gwaɗa ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ŋa dza'a da mnay ŋa la Yahuda ya kə'a. 8 Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunaftá i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. 9 Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka guguɗi mataba Igliz ta tsa zɗakatahuɗi zɗiɗiŋ Lazglafta ya, ka zgwaŋnatá həŋ nda Barnabas ŋa maraŋtá guyatá wa taŋ nda aŋni. Ŋa dza'a aŋni tvə la Grek, ta dza'a hahəŋ tvə la Yahuda. 10 Ka havapta kuni ka gwal ka pɗu, ka həŋ yeya skwi mnaŋna həŋ. Ka magə§ yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

11 Manda lagha Kefas da luwa Aŋtakiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəŋa ɓədzaku ya maga tsi. 12 Skwi ta magay ná, ta taŋtaŋ, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuɗuf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aŋni. Manda ɓhadaghata tsa mnduha ya, ka tsaghutá Piyer ta vgha, kabga zləŋa gwaɗa da la Yahuda. 13 Ka tsaghutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlghay nda ŋuɗuf ta vgha guli manda tsa ŋa Piyer ya. Ka dəɗamtá Barnabas guli da tsa ghwaɗaka ndana taŋ ya. 14 Nghay ɗa ná, haɗ tsa magakwa taŋ ya ta gra vgha nda Lfiɗa Gwaɗa wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagha ta nzakway ka la Yahuda, manda ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ŋa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzaku manda ŋa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlghafta

15 Aŋni ná, la Yahuda ɓuzul ŋni. Nza a aŋni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá Lazglafta wa. 16 Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway

‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17.

§ **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30.

* **2:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 11:19-26.

tɗukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlghaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlaha Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aŋni ka zlghaftá Yesu Kristi ŋa nzakwa ŋni ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta†. Taghəŋa vəl magay ŋni ta skwi ta kumə zlaha Musa a wu, kabga haɗ mndu dza'a nzata ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlaha Musa wa. 17 Aŋni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay ŋni ta nzakway ka gwal tɗukwa ta ira Lazglafta nda ma zlghafta ŋni ta Kristi. Tsa slaŋnagha lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ŋa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekw, haɗ tsaya mantsa wa. 18 Wya tsi, ka mbəɗglavambəɗa yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuksa yu ta ghəŋa ɗa nda tsa. 19 Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlaŋtá zlahu ŋa nzakwa ɗa nda hafu da Lazglafta. Ma zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. 20 I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha ɗa ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlghay nda ŋuɗuf ma Zwaŋa Lazglafta ta ɗvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəŋani ta gwaɗa ta i'i. 21 Va a yu ta vziŋtá zɗakatahuɗa Lazglafta wa. Ala ka laviŋlava lu ta nzakway ka mndu tɗukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlaha Musa ya katsi, haɗ hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlghafta nda ŋuɗuf a tsi

1 Aya la Galat ksu skwi! Nya sughunus lu na? Ya wya maraghunamara yu tsiɗiɗ ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zləŋay. 2 Ndanana ná, turtuk skwi ta ɗawaŋta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlaha Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuɓa re, ari ma snaŋta ghuni, ka zlghaftá kuni ta Lfiɗa Gwaɗa ta mnə lu a na? 3 Nu ta ksutá kaghuni! Wya tiŋəl nda Sulkum nda ghuɓa zlrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kɗiŋta nda slna slu'uvgha rki? 4 Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. 5 Tsa Lazglafta ta vlaghunatá Sulkum ta maga mazəmzəmha mataba ghuni ya ná, vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlaha Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snaŋta ghuni ka zlghaftá kuni ta Lfiɗa Gwaɗa a na?

Abraham ná, mndu ta zlghafta nda ŋuɗuf ya

6 Havakwahava ta nzakwa Abraham ɓa! Nda vinda

† **2:16** Ngha ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

ma gwaɗa Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tɗukwa ta kəma Lazglafta kə'a. 7 Nda tsaya tama na, dĩna ka snaŋta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlghaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. 8 Ka gwaɗa Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tɗukwa ta wa irani ma zlghafta taŋ nda ŋuɗuf, ka'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. 9 Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlghaftá Lazglafta manda Abraham ta zlghafta ya.

10 Inda gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kɗanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. 11 Nda tsala kazlay: Haɗ mndu dza'a nzata ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlaha wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tɗukwa ma zlghay nda ŋuɗufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. 12 Haɗ skwi ta guyanaftá zlahu nda zlghay nda ŋuɗuf wa. Ka zlahu katək na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

13 Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ŋa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwaɗa Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» ka'a. 14 Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlghay nda ŋuɗuf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya.

Ta ta imi ta sləməŋ nda zlahu

15 Zwanama ɗa, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha ɓa: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu taŋ tida katsi ná, haɗ wa sana mndu ka ɓadziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa taŋ ya guli wa. 16 Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Ŋa Abraham nda zivrani tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ. Vindaf a lu kazlay: Ŋa Abraham nda zivirhani§ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. 17 Skwi ta kumə yu ta mnay

* **3:8** Ngha ta Zlrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zlrafta 12:3.
† **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23. § **3:16** Ngha ta Zlrafta 12:7.

ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwaɗ dərmək nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwaɗa ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta ɓadziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta ɓadziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya guli wa. 18 Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ŋa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləməŋ ŋa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanafta tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

19 Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlaŋnavla, kabga ŋa snaŋta ŋni ta skwiha ya kul zɗəganata. Ŋa fitik kwitikw vlaŋnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. 20 Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama haɗ mndu ta nzakway matabu ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

21 Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ya ná, zɗəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a ɗekɗek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviŋta vlaŋtá hafu ta mnduha katsi ná, ma laviŋlava ta nanaftá mnduha ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta guli. 22 Má ŋa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwaɗa Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlata Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləməŋ taf tsi ta sləməŋ ya ŋa gwal ta zlghaftá Yesu Kristi. Ta ghəŋa vəl zlghafta taŋ kweŋkweŋ dza'a kəl tsi ka vlaŋtá həŋ.

23 Ta kul sagha gwaɗa ta zlghay nda ŋuɗuf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta ngha aŋni tsam tsi. Zlahu ta ngha aŋni ha ka sagha fitika gunaŋnaŋta Lazglafta ta tva gwaɗata zlghay nda ŋuɗuf. 24 Mantsa ya ná, zlahu ta nzakway ta ngha aŋni ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ŋni ka gwal tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlghay nda ŋuɗuf. 25 Ndanana manda sagha gwaɗa ta zlghay nda ŋuɗuf, ta haɗ walglaŋta ŋni ta nzata mista zlahu wa.

26 Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlghafta ghuni ta Yesu Kristi. 27 Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta saɗani. 28 Ma tsaya tama, ta haɗ skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, haɗ skwi ta dganatá vu'a nda

* **3:17** Ngha ta Sabi 12:40. † **3:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. ‡ **3:20** Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4.

mndu kul nzakway ka vu'a wu, haɗ skwi ta dganatá zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. 29 Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za həga ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ§.

4

Vu'a a wu, Zwaŋa Lazglafta ya

1 Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwaŋ mndu dza'a za tsa həga ya, haɗ skwi ta dganata nda vu'a dər má ŋani inda skwi wa. 2 Ma tsa nzakwani ta ka zwaŋ ya ná, ta snanasna ta ŋa gwal ta nghapta ka tsatsi, nda ŋa gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. 3 Manda va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwaɗa ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghəŋa haɗik* na amu. 4 Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwaŋani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nziŋtá tsi mista zlaha Musa, 5 kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta ŋni ka zwana Lazglafta.

6 Ŋa maraŋta kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwaŋani da ŋuɗufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†! kə'a. 7 Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwaŋani ka. Ka nda nza ka ka zwaŋani, nda nza ka ka mnda za həga ma zɗakatahuɗa Lazglafta.

Ɗasuwa ka la Galat da nzəglaku həŋ ka vu'a

8 Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snaŋtá Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vərɗa‡ Lazglafta si ta gə kuni. 9 Ndanana tama, manda snaŋta ghuni ta Lazglafta, ta snaŋtá Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrəglaghuta mista sana skwiha kul haɗ mbrakwa§ taŋ, kul haɗ rəga taŋ, kul haɗ hayhaya ta na? 10 Ta fafa kuni ta ghəŋa ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! 11 Ta vlihatá zləŋ skwi ta magə kuni. Manda skwi ka bətbət tsa slna ɗa magaghuna yu ya, ka yu.

12 Zwanama ɗa, wyawa dzvu, nzawanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Haɗ dmaku giha kuni wa. 13 Nda sna kaghuni, ma zlrafta ɗa ta mnaghunatá Lfiɗa Gwaɗa ná, ma ɗaŋwa yu. 14 Aŋ mndani, tsa ɗaŋwa ɗa ya ná, ghwaɗaka ɗaŋwa

§ **3:29** Gray nda Ruma 4:13. * **4:3** Ngha ta 4:9, Kwalasuha 2:8, 20. † **4:6** Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17. ‡ **4:8** Ngha ta 1 La Kwareŋt 8:4-6. § **4:9** Ngha ta 4:3. * **4:10** Ruma 14:5, Kwalasuha 2:16-23.

ya. Nduk nda tsa, mbiɗa a kuni ta i'i wu, vziɗ a kuni wa. Katək ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afta kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'aftá i'i.
15 Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul haɗ kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihata kə'a. 16 Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vəl mnaghunata ɗa ta kahwathwata rki?

17 Tsa mnduha ya ná, ta ŋavaŋa həŋ ka ŋaghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay həŋ ta dgaghunata nda i'i, kabga ŋa ŋavata ghuni mista taŋ. 18 Dina ŋavata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlə lu ta nzakwa ɗa mataba ghuni kada magay.

19 Zwana ɗa, ta ɓasəgəltá vgha yu ta ghəŋa kaghuni manda marakw ta ɓasa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. 20 Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snaŋta yu ta skwi ŋa mnaghunata, kabga kɓidîfkɓa kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

21 Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnə tsa deftera zlahu ya rki na? 22 Ká lu vindafta ta ghəŋa Abraham na: Mutsafmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul haɗ ka vu'a. 23 Tsa zwaŋa tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana slu'uvgha tsaya. Tsa zwaŋ ya tsa marakw kul haɗ ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta† ta imi ta sləməŋ tsaya. 24 Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghəŋa skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Taŋtaŋa dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. 25 Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta haɗika Arabiya. Nda luwa Ursalima‡ gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a həŋ. 26 Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. 27 Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzəghəŋ ta kul yanaghutá zwaŋ!
Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayə, kagha ta kul walaŋta ɓasa yaku ya,
kabga mal ndəghata zwana marakw vziŋ zə'ala§ taŋ,
ka ŋa marakw ya ta nzaku nda zə'ala taŋ kə'a ya.

28 Zwanama ɗa, kaghuni zwana ta ta imi ta sləməŋ manda nzakwa Izak ya. 29 Ma tsa fitik ya, tsa zwaŋ ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ŋa tsa zwaŋ ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. 30 Tsaw ká lu vindafta ma

† **4:23** Zlrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zlrafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ **4:25** Gray nda Mata 23:37, Lukwa 13:34. § **4:27** Isaya 54:1.

deftera Lazglafta na: Ghzliŋghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwaŋani tani, kabga haɗ zwaŋa marakw ka vu'a dza'a za həga nda zwaŋa marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. 31 Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

1 Plimispla Kristi, ŋa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlaha Musa. Mantsa tama, dihavawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. 2 Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsaŋnatá fafaɗ ta kumə ŋni ka kuni katsi ná, haɗ sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. 3 Ka yu tata mnəgəlta ŋa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ŋa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. 4 Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zɗakatahuɗa Lazglafta. 5 Aŋni ná, nda fa ghəŋa aŋni kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tɗukwa ta wa irani, kabga vəl zlghafta mu ta Kristi nda ŋuɗuf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. 6 Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafaɗani, dər tsa a tsi wu, haɗ ghzliwani wa. Zlghafta nda ŋuɗuf, ka mara tsa zlghay ya nda ma ɗvutá sanlaha vərɗa skwi.

7 Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ŋa kahwathwata na? 8 Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. 9 «Ksita ta is ta ŋlanaftá hupu* demdem.» 10 Nda sna yu kazlay: Haɗ fitik dza'a dganata kaghuni ta ŋa ghuni ndanu nda ŋa ɗa wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwazlaɓaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

11 Zwanama ɗa, i'i, ka si tata gɗata ta mnay kazlay: ɗina tsatá fafaɗ kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ŋa ɗa tama? Haɗ tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləŋay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. 12 Inda tsa gwal ta hwazlaɓa kaghuni ya ná, ka hərɗiŋhərɗa həŋ ta vgha taŋ, ka nzakwa həŋ daghəra'!

13 Zwanama ɗa, hgaghunahga Lazglafta ŋa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ŋa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, ɗvuvuswaɗva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. 14 Inda zlahu ná, ma gwaɗa turtuk

* **4:30** Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10. * **5:9** Gray nda 1 La Kwareŋt 5:6.

gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Ɗvuɗva ta mnda səla manda va ya ta ɗvuta ka ta ghəŋa gha†kə'a ya. 15 Ama ka si ta hihi'iduvtá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ŋa nimtak katsi ná, ɗaswa ká kuni da zaɗanata kuni ta ghəŋa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

16 Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, haɗ kuni dza'a walglaŋta laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, 17 kagba va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərɗawi həŋ ma vgha taŋ. Tsaya kwal kuni kul laviŋtá maga skwi ya ta kumə‡ kuni ta magay. 18 Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta haɗ kuni mista zlaha Musa wa.

19 Ma ɗifa a skwiha zɗəgana magay ta slu'uvgha wu, wya həŋ: Maga sli'iŋsli'iŋ, hliri, maga skwa hula, 20 wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərɗawi, draku, ɓasa ŋuɗuf, ɗva ghəŋ, daga vgha, kwal kul guya ghəŋ, 21 hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ŋa ghuyaku ka maga sli'iŋsli'iŋ, nda pɗakwa san-laha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, haɗ mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

22 Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghuɓa: Ɗvutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zɗaku, nzata nda ksa ŋuɗuf, nzaku ka ŋərma mndu, maga skwi ɗina, nzaku tɗukwa, 23 nzaku leɓtekwa, wara ghəŋ. Haɗ zlahu nda gwaɗa ta ghəŋa tsaha ya wa. 24 Gwal ta nzakway ka ŋa Yesu Kristi ná, dzadza hahəŋ ta udza zləŋay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwaɗaka skwiha kavghakavgha ta mamə həŋ. 25 Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. 26 Ma glə mu ta ghəŋ! Ma zbə mu ta gwaɗa da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

1 Zwanama ɗa, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul ɗinaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərɗa tvi, ama ɗasuwa ka kuni magay. Ɗasuwa ka vərɗa kagha guli da ksutá tsi ta kagha. 2 Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantsa ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlaha Kristi. 3 Ka haɗ mndu taɓta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi

† **5:14** Zlahu 19:18. ‡ **5:17** Gray nda Ruma 7:14-23.

kay guli wu ná, nana ghəŋani ta nanə tsi. 4 Kinawu nzakwa ŋa ɗa ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghəŋani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. 5 Ŋa ghəŋani ta maga mndu ta inda skwi.

6 Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwaɗa Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ŋa mndu ta taghanata.

7 Yaha kuni nanətá ghəŋa ghuni. Haɗ Lazglafta ta zlaŋtá mndu ta nənɓay wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. 8 Ka ŋa slu'uvgha sləga mndu katsi, ŋa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ŋa zaɗamtani mida. Ala ka ŋa Sulkum sləga mndu, ŋa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ŋa kɗekedzeŋ. 9 Ma zlaŋ mu ta maga skwi ɗina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. 10 Mantsa tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi ɗinaɗina ŋa inda mndu. Katkatatani ŋa zwanama mu ma zlghay nda ŋuɗuf.

Ga zgu

11 Nghawa ndandaghula'atá na vindi na ɓa! Nda dzva ɗa vindafta yu. 12 Tsa mnduha ta kuma mblaftá kaghuni ka tsa fafaɗ ya ná, ta kumay həŋ ta ghubay mnduha ta həŋ. Skwi kəl həŋ ka magay mantsa ya ná, wara ghuyay taŋ ta ɗaŋwa ta gwaɗa ta udza zləŋay Kristi ya. 13 Vərɗa tsa gwal nda ɗatsa fafaɗa taŋ ya ná, haɗ həŋ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həŋ ta ɗatsata ghuni ta fafaɗ, ŋa ghubay taŋ ta ghubakwa taŋ ta ghəŋa ɗatsatá fafaɗa ghuni. 14 I'i taɗa, ta ghəŋa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləŋay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa ɗa. Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtuguduŋta i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. 15 Tsatá fafaɗ ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. 16 Ka nza zɗakwa Lazglafta nda tawa hiɗahiɗani ta ghəŋa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantsa ya guli ta ghəŋa gwal ta nzakway ka vərɗa Isra'ila Lazglafta.

17 Ta hula tsa tama, yaha mndu walglaŋta diɗiptá vgha, kabga miviɗ ya ta vgha ɗa ta maray kazlay: Ŋa Yesu Kristi yu kə'a.

18 Zwanama ɗa, ka nza zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

* **6:7** Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihdi 22:8, Huseya 8:7.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Afisus

Ga zgu

1 I'i Pwal, zbap Lazglafta ŋa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na ɗelewer na ŋa kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ŋa Lazglafta, ŋa kaghuni ta zlghaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ŋani ya, ta vindaghunafta yu.

2 Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahuɗani nda zɗakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zɗakwani ma Yesu Kristi

3 Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi ɗinaɗina daga ta luwa ŋa kataŋtá sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. 4 Ma kɗaku Lazglafta zlaganaptá ghəŋa haɗìk, zabapzaba ta amu ŋa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ŋa nzakwa mu kul haɗ ghwaɗaka skwi ta amu. 5 Ɗvuɗva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya ɗvuta tsi ma zɗakwani. 6 Manda tsaya magata tsi ŋa zləzlvay mu ta glakwa zɗakatahuɗani. Katakata vlamata tsi ta zɗakatahuɗani ya nda ma slna Zwaŋani ɗvu tsi.

7 Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramaŋta Lazglafta ta glakwa zɗakatahuɗani. 8 Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zɗakatahuɗani ya, ka vlamatá inda ɗifil nda mahizl ya ta ramata. 9 Ka maramaŋtá tsi ta skwi ŋa magay ya nda ɗifa daga manda ghalya si kul snaŋtá mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. 10 Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta haɗìk tani, ŋa nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghəŋa taŋ demdem.

11 Zabapzaba Lazglafta ta amu ŋa nzakway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləməŋ† daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumaŋ tsi, 12 kada zləzlva mnduha ta glakwani ma aŋni ta faftá ghəŋa ŋni ta Yesu Kristi daga taŋtaŋ ya.

13 Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snaŋta ghuni ta vərɗa gwaɗa ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghəŋa ghuni ŋa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni

* **1:7** Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14.

† **1:11** Ngha ta Yesuwa 13:19.

nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuɓa ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya. Tsa Sulkum ya ná, ŋizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. 14 Ŋa ɗasuɗasu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ŋa maraŋta ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pɗakwa skwiha ɗinaɗina dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ŋa ɗekɗek ya dza'a tsu'a mu. Zləzlvama glakwa Lazglafta.

Ndəɓa dzva Pwal ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ma Afisus

15 Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. Manda snaŋta ɗa kazlay: Zlghafzlgha kuni ta Yesu Kristi, ɗvuɗva kuni ta mnduha Lazglafta guli kə'a, 16 haɗ yu ta zlanatá maga du'a ta ghəŋa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. 17 Tsatsi ná, Da dagala ya. Ŋani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəɓa yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta ɗifil dza'a kəl kuni ka laviŋtá snaŋtá vərɗa tsatsi. 18 Ta ndəɓay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni ɗina, kada snaŋta kuni ta tsa ŋərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəɓay yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snaŋtá glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka ŋani ya tani. 19 Ta kumay yu ta snaŋta ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlghafta kə'a. Katakata tsa mbrakwani ya. 20 Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa‡ ŋa vlaŋtá glaku. 21 Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghəŋa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa taŋ. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlaŋ lu ta mndu ŋa ga mgham§. Ta ghəŋa gwal vlaŋ lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. 22 Ka vlaŋtá* Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa inda skwiha ya, ka fata tsi guli ŋa nzaku ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz. 23 Kristi ná, ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

1 Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwaɗaka skwiha si ta magə kuni. 2 Si ta gɗata ta ksa saɗa mnduha ma na

‡ **1:20** Ngha ta Zabura 110:1. § **1:21** Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata. * **1:22** Ngha ta Zabura 8:7.

ghəŋa hadik na kuni. Gwaɗa halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwaɗaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvaŋata luwa si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwaɗaka sulkum ya ta gɗata ta ksa slna ma ŋuɗufa mnduha ta kwalaghuta sna gwaɗa Lazglafta. 3 Amu dem-dem guli, manda tsa nzakwa hahəŋ ya si amu ghalya. Ghwaɗaka skwiha ta kumə ŋuɗufa mu, nda ghwaɗaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tsa nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dəɗamdəɗa amu guli da ɓasa ŋuɗufa Lazglafta, ka guram nda va ŋa tsa mnduha ta maga ghwaɗaka skwiha ya.

4 Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hiɗahiɗani, ɗvuɗva ta amu. 5 Kulam nda va tsa rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwaɗaka skwiha ya ná, ka ɗvaftá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zɗakatahuɗa Lazglafta kəl kuni ka mbafta. 6 Ma tsa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. 7 Mantsa ya maramaŋta tsi ta zɗakatahuɗani nda ma Yesu Kristi, ŋa ng-haŋta mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tsa zɗakatahuɗani ta malaghutá inda skwi ya. 8 Zɗakatahuɗani tani kəl Lazglafta ka mbaghunafta nda ma zlghafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta skwiha ɗinaɗina wu, ka mbalay mbaghunafta tsi. 9 Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta sana slna wu, da ghərɓə mndu ta ghərɓaku. 10 Magatá slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfiɗ ma ndi'atá amu nda Yesu Kristi ŋa gɗata mu ta maga slnaha ɗinaɗina. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ŋa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

11 Ka yu ta mnaghunata wa, mndəra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava ɓa ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlghaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafaɗa taŋ ka həŋ ta hga kaghuni. Kəl həŋ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta aŋni ka hahəŋ, kabga ɗatsatá fafaɗa taŋ. Tsaw tsa tsatá fafaɗa taŋ ya ná, skwi ta nghanaŋtá slu'uvgha ya ɗatsa mnduha nda dzva taŋ. 12 Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya ná, sna a kuni ta Kristi wu kə'a. Nza a kuni tekw mataba mnduha ta hadika Isra'ila wa. Tekw a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda həŋ ka tanaftá imi ta sləməŋ ta həŋ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghəŋa hadik na ná, haɗ skwi faf kuni ta ghəŋ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. 13 Ghalya, si di'iŋ kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda

ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghiŋtani ta usani ta gwaɗa ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. 14 Manda bata dzugur si nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi psliŋta, ka namafta ka mndəra mndu turtuk. Əŋka'a ka tsatsi ta famta zɗaku mataba mu. 15 Ka hliŋtá tsi ta inda tsa zlahuha ta mnə la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ŋa guyanaftá mndəra la Yahuda nda sanlaha ma mndəra mndu ŋa nzakwa taŋ ka sana lfiɗa mndəra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantsa ya famta tsi ta zɗaku mataba taŋ. 16 Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya guyanafta tsi ta tsa mndəra mnduha his ya ka mndəra mndu turtuk, ka slərɓaptá zughu mataba taŋ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husaŋtá sani nda sani mataba taŋ. 17 Sasa Kristi ta ghəŋa haɗik da mna Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa zɗaku ŋa kaghuni gwal si di'iŋ nda Lazglafta, nda ya ŋa aŋni gwal si ta ndusanavatá* Lazglafta ya. 18 Əŋka'a ka Kristi kəl amu demdem, kaghuni nda aŋni tani, ka laviŋta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuɓa turtuk ya.

19 Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayəm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huɗa həga. 20 Nda nza kuni manda palaha ta bə lu ta həga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa həga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa həga ya ta vgha tida ya. 21 Əŋka'a ka tsatsi kəl tsa həga ya ka sladata, ka ŋlaku, ka nuta ka həga nda ghuɓa ka ŋa Lazglafta ya. 22 Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlghay nda ŋuɗuf guli, kada nuta mu ka tsa həga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta ɗifatá skwa Lazglafta

1 Tsaya kəl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghəŋa vəl maganata ɗa ta slna ta Yesu Kristi ŋa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. 2 Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zɗazɗa Lazglafta ta huɗi ka vlihatá slna ŋa magay ɗa ŋa ghuni kə'a. 3 Tsatsi ta gunidiŋtá ghunislaka ɗa, kəl yu ka snaŋtá ɗifata skwani manda ya vindaghunaf yu neɗ ya kay. 4 Ka dzaŋafdzaŋa kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta ɗifatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi kə'a. 5 Tsa ɗifatá skwani ya ná, maranaŋ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka

* **2:17** Gray nda Isaya 57:19.

marigiŋtá tsi nda ma Sulkum nda ghuɓa, ka maranaŋtá tsi ta mnduhani zabap tsi ŋa nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. 6 Wya tsa skwa Lazglafta ta ɗifanata ya: Dza'a zay gwal kul haɗ ka mndəra la Yahuda ta zlghafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlghafta. Nda kaghuni tani, nda vərɗa la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməŋ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfiɗa Gwaɗa ta mnay.

7 Zɗiɗiŋzɗa Lazglafta ta huɗî ka niɗifta ka Kwalvani ŋa mna tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ŋa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. 8 Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zɗaŋtá tsi ta huɗî ka vlihatá tsa slna mnanaŋtá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zɗaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zɗaku ya ná, dagala katakata, laviŋ a mnduha ta kɗanaktá snaŋta wa. 9 Ka zɗiɗiŋtá Lazglafta ta huɗî guli ŋa tsislanapta ɗa ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa ɗifatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzlaga Lazglafta ta inda skwiha. Si nda ɗifa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kliginŋtá tsi ta daɓi. 10 Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani ŋa nghaŋta gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra‡ ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ŋa snaŋta taŋ ta nzakwa ɗifla Lazglafta kavghakavgha. 11 Nda kɗa fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəŋa haɗîk. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. 12 Nda ma zlghafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul haɗ zləŋ. 13 Tsaya tama ta kəl yu ka ndəɓa dzvu ŋa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snaŋta ghuni ta ghuya ɗaŋwa ɗa ta ghəŋa vəl mnaghunata ɗa ta Lfiɗa Gwaɗa. Ka ufa tsa ghuya ɗaŋwa ɗa ta ghəŋa ghuni ya, ta vgha ŋa ghuni.

Dva mnda Kristi

14 Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka tsəlɓata ka maga du'a ta ghəŋa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. 15 Tsatsi vərɗa ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta haɗîk nda gwal ta luwa tani. 16 Tsaya ta kəl yu ka ndəɓa dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ŋuɗufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. 17 Ta ɗaway yu da tsi guli ta gɗavata Kristi ma ŋuɗufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta ndəɓay yu ta dzvu da tsi guli, ka ŋavata kuni ka ɗvuvustá

* **3:8** Gray nda 1 La Kwareŋt 15:9. † **3:9** Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ **3:10** Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata.

vgha ghuni sani nda sani. Ka ta ɗvuvusɗva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəŋhani da ghuvata hadĩk. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təŋtəŋa. 18 Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snaŋtá kɗavakta ɗvu ya ɗvu Kristi ta amu. Haɗ vərvra kɗavakta ɗvuta ta ɗvuta tsi ta amu wa. 19 Aŋ mndani, haɗ mndu ta laviŋtá snaŋtá vərvəra ɗvuta ɗvu Kristi ta amu mndani wu, dər má mantsa tsi, ta ɗaway yu da Lazglafta ŋa laviŋta ghuni ta snaŋta, kada ksafta nzakwa ghuni ta saɗa Lazglafta.

20 Lazglafta ta laviŋtá maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviŋta tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta ɗawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. 21 Zləzlvama Lazglafta ta ghəŋa ŋərma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlghafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama zləzlva ŋa kɗekedzeŋ! Mantsa ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

1 Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata ɗa ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəɓa dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tɗukwa manda ya ta raŋtá mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ŋa nzaku ka ŋani kə'a ya. 2 Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leɓtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ŋuɗuf. Su'uwawa ta skwi ta magaghunata sanlaha, ka ɗvuta kuni ta həŋ. 3 Sulkum nda ghuɓa ta guyaghunata, ŋavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zɗaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa taŋ. 4 Gwal zlghay nda ŋuɗuf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuɓa guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ŋa zlghay. 5 Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlghay nda ŋuɗufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. 6 Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

7 Inda amu dagamaf daga Kristi ta zɗakatahuɗani prək nda amu ŋa maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. 8 Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuɓasaptani ta ghumahani, ka ŋlaghatá tsi ta luwa,
ka hliŋtá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a.

Ka daganaftá tsi ta slna

* **4:4** Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwareŋt 12:12.
† **4:8** Ngha ta Zabura 68:19.

kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadĩk.

9 «Ka ŋlaghatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwaɗa ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tiŋəl ta na ghəŋa hadĩk na saha tsi karaku. 10 Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadĩk ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ŋlaghatá ta luwa ka zaghuta trezekw, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. 11 Tsatsi ta daganaftá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfiɗa Gwaɗa sanlaha, Ka gwal ngha gwal zlghay nda ŋuɗuf ka tagha skwiha‡ ŋa taŋ sanlaha. 12 Manda tsaya kə'a daganata ŋa katay taŋ ta mnduha Lazglafta ŋa maganatá slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ŋlaku ta kəma ta kəma. 13 Manda tsaya dza'a nzagwafta mu demdem ta vgha ŋa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwaŋa Lazglafta, ŋa snaŋta mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul haɗ sana skwi tida ya. 14 Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwaɗaka skwa taŋ ta taghə həŋ ya ŋa zaɗimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. 15 Nzata a mantsa ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma ɗvuvusta mu ta vgha mu, ŋa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf ya. 16 Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, ɗina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlghay nda ŋuɗuf guli. Ka ta ɗvuvusɗva mnduha Lazglafta ta vgha taŋ, ta magay dər wa ta slnani ya vlaŋ lu katsi, dza'a glaku həŋ ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfiɗ ma Kristi

17 Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ŋɗaŋɗa ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snaŋtá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul kataŋtá həŋ ya. 18 Nda dərzla sləməŋa taŋ, haɗ lfiɗa hafu ta vlə Lazglafta ya da həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa taŋ, sna a həŋ ta Lazglafta wa. 19 Ksa a hula ta həŋ dər kinawu magata həŋ ta ghwaɗaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahəŋ ta ghəŋa taŋ ŋa magay. Sli'iŋsli'iŋ yeya ŋa taŋ ta magay, zla a həŋ guli wa.

20 Kaghuni, manda zlghafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf

‡ **4:11** Gray nda 1 La Kwareŋt 12:28.

lu ta tva nzaku wa. 21 Grafgra
yu kazlay: Nda sna kuni ta
gwaɗani ka zlghaftá kuni
kə'a. Ma ndi'afta ghuni ta
vgha nda tsi, taghaghunaf
tagha lu ta kahwathwata ma
Yesu. 22 Skwi taghaghunaf
lu ná, zlaŋta ghuni ta tsa
tva nzaku si ta nzakw kuni
ghalya ya. Tsa tva nzaku si
ta nzaku kuni ghalya ya si
ta ɓadza kaghuni, kabga si
ta hara'uway kuni ta inda
ghwaɗaka skwi ta nana
kaghuni. 23 Zlanaŋwa tvi
ta Lazglafta ka mbəɗanaftá
tsi ta ŋuɗufa ghuni, ka
ndana kuni ta vərɗa ndanu.
24 Vlaghunavla Lazglafta ta
lfiɗa nzaku ta gara vgha nda
ŋani§. Favawa fa tama ta tsa
lfiɗa nzaku ta zɗəganata ya.
Tuɗukwa tsa tva nzaku ta
zɗəganata ya, nda ghuɓa nza-
kwani guli manda ya ta taghə
kahwathwata Lazglafta.

25 Mantsa tama, yaha
kuni tsakalgəltawi, mnu-
vuswa kahwathwata mataba
ghuni*, kabga nda guya
mu demdem ma slu'uvgha
turtuk. 26 Ka gafga kuni
ta sidi, ɗasuwa ká kuni da
magata kuni ta ghwaɗaka
skwi†. Ma dəɗaghunagha
fitik nda ɓasatá ŋuɗuf, 27 da
mutsaftá halaway ta tvi
ŋa klamtá kaghuni da ga
dmaku. 28 Ka si ta ghali mndu
katsi, yaha tsi da ghalgəltá
ghali, ka maga tsi ta slna nda
dzvani ŋa kata ghəŋani, nda
ya ŋa mutsaftani ta skwi ŋa
kataŋtá la ka pɗu. 29 Yaha
ŋaslu da sabi ma wa ghuni.
Gwaɗa vla mbraku ma
zlghay nda ŋuɗuf ŋa sanlaha
katsi sabi ma wa ghuni.
Gwaɗa ksay sləməŋ ka kuni
gwaɗay, ŋa kataŋtá sanlaha.
30 Yaha kuni ŋranaftá ŋuɗuf
ta Sulkum‡ nda ghuɓa ya
vlaghuna Lazglafta. Tsa
Sulkum nda ghuɓa ya ná,
ŋizla nzakwa ghuni ka ŋa
Lazglafta ya. Ta nzata tavata
kaghuni tsa Sulkum ya ha
ka sagha tsa fitik dza'a kəl
Lazglafta ka varatá kaghuni
ɗekɗek ya. 31 Hliŋwa dgun
ma ŋuɗufa ghuni, zlaŋwa
ɓasa ŋuɗuf, zlaŋwa sidi, ma
zlərɗə kuni ta wi nda mndu,
ma razə kuni ta mndu, yaha
kuni da maga dər mndəra
wati ma ghwaɗaka skwi.
32 Ŋərma skwi ká kuni magay
mataba ghuni, nzawanza
nda tawa hiɗahiɗa, pluvuswa
dmakuha ghuni, manda va
ya plaghuna Lazglafta ta
dmakuha ghuni nda ma
Kristi§ ya.

5

Nzaku ma tsuwaɗak

1 Ndana tama, zwana
Lazglafta ya ɗvu tsi katakata
kuni, ksawaksa ta saɗani*.
2 Ma slnaha ghuni ta magə
kuni inda fitik, maraŋwamara
ta ɗvu ŋa sanlaha. Mantsa ya

§ **4:24** Gray nda Zlrafta 1:26. 27. * **4:25** Ngha ta Zakari 8:16. † **4:26** Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwaɗa Grek ŋa ghalya. ‡ **4:30** Gray nda Isaya 63:10. § **4:32** Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá həŋ. * **5:1** Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

ɗvuta Kristi ta amu ma mtutani ŋa mbamafta. Tsa skwi maga tsi ya ná, zɗəganazɗa ta Lazglafta† manda skwa pla ghəŋ ta vlaŋta lu.

3 Ya nda nza kuni ka ŋa Lazglafta ya, yaha kuni walaŋtá hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghəŋa tsa skwiha ya. 4 Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsaɓaku, nda ɓla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghəŋa inda skwiha magaghuna tsi. 5 Wya skwi ŋa snaŋta ghuni: Haɗ gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala ɗvafta taŋ ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka guram nda wuya skwi tsaya.

6 Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa taŋ. Ta ghəŋa tsa ghwaɗaka skwiha ya ta ɓasa Lazglafta ta ŋuɗuf dza'a kəl tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwaɗaka skwiha ya. 7 Ma guyə kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndərga tsa ghwaɗaka skwiha ya. 8 Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwaɗak‡ nzatá nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwaɗak. 9 Kəl yu ka mnay mantsa ya ná, ta sli'agapta ma tsuwaɗak§ na skwiha ɗinaɗina, nda skwiha tɗukwatɗukwa, nda kahwathwata. 10 Ŋavawaŋa ka tsəmaptá skwi ta zɗəganatá Mgham, ka maga kuni. 11 Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwaɗaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, haɗ hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» ɗina a wu, ka kuni mnanaŋtá həŋ baŋluwa katək. 12 Ta ksaku ka hula dər gwaɗay ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma ɗifa maɗifa ya. 13 Ka kliginkla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta daɓi katsi ná, dza'a nzakway tsuwaɗaka. 14 Ka nda ghada saba skwi ta daɓi katsi ná, gi tsuwaɗak nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani,
sli'afsli'a ta hani.
Sli'afsli'a mataba gwal nda rwa,
ka tsuwaɗakaghafta Kristi»
kə'a ya.

15 Mantsa tama, ɗasuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa taŋ. 16 Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi ɗina ya ná, gi magawamaga, kabga ndaɗa a ghwaɗaka skwiha ta magə mnduha ta

† **5:2** Gray nda Sabi 29:18. Ta ɗvaftá amu: Ta ɗvaftá kaghuni, ka sanlaha. ‡ **5:8** Gray nda Isaya 60:1. 3. § **5:9** Tsuwaɗak: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22). * **5:11** Gray nda Ruma. 13:12.

na fitik na wa. 17 Tsaya tama
ná, ma nza kuni manda la
rgha, ŋavawaŋa ka sna skwi
ta mnaghunata Mgham ŋa
magay ghuni.
18 Ma ghuyaf kuni nda
ima inabi, ya ta ɓadzay
ta nzakwa mndu, Sulkum
nda ghuɓa katsi mbutá
kaghuni. 19 Waɗahanafwa
vgha sani nda sani mataba
ghuni, nda inda mndəra
lahaha ya ta vlaghunata
Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta
ma hyahya ŋuɗufa† ghuni
nda lahaha. 20 Rfawarfa ta
Lazglafta ta nzakway ka Da
inda fitik ta ghəŋa inda skwi
ta maga ghunata tsi nda ma
Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

21 Hanaganawa hana ta
ghəŋa ghuni mista sani nda
sani, kabga ta zləŋay kaghuni
ta Kristi.
22 Kaghuni mi'aha, ka
hanaganahana dər wati ma
marakw ta ghəŋ mista zə'ala
taŋ. Manda tsaya dza'a
maraŋta kuni ta hanatá
ghəŋa ghuni mista Mgham
Yesu. 23 Zə'al ná, ghəŋa
markwa taŋ ya, manda
nzakwa Kristi ka ghəŋ ta
ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba
tsa gwal zlghay nda ŋuɗuf ta
nzakway ka slu'uvghani ya
guli. 24 Mantsa ya guli, inda
mi'aha, ka hanaganahana
dər wati ta ghəŋani mista
zə'ala taŋ ma inda skwi,
manda ya ta hanaganata Igliz
ta ghəŋ mista Kristi ya.
25 Kaghuni zə'alha, ka
ɗvuta dər wati ma zgun ta
markwa taŋ manda ya ta
ɗvu Kristi ta Igliz, ka mtutá
tsi kabgani ya. 26 Mtumta
ta ghəŋani, ka ghuɓiŋtá tsi
nda imi‡ nda ma gwaɗani
kada nzakwa tsi hezle'.
27 Ta kumay ta fatá Igliz ka
makwatarka ta wa irani. Va
a ta nzatani nda rɗak wu,
va a ta razu tida wu, va a
ta dər wati ma bədzaku tida
wa. Ta kumay ta nzakwani
ɗina kul haɗ sana skwi
tida. 28 Manda tsaya guli,
ka ɗvuta zə'al ta markwa
taŋ, manda va ya ta ɗvuta
tsi ta slu'uvghani. Mndu ta
ɗva markwa taŋ ná, ghəŋani
ta ɗvu tsi. 29 Haɗ mndu ta
husaŋta slu'uvghani wu, ta
zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel
kə'a ta nghay, manda ya ta
zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka
nghay kelkelkel ya, 30 kabga
inda amu slu'uvghani mu.
31 «Tsaya ta kəl zgun ka
zlaŋtá dani nda mani, ka
laghwi ndi'aftá vgha nda
markwa taŋ, ka nzakwa taŋ
ka slu'uvgha turtuktuk§,»
ka defteri mnata. 32 Tsa
gwaɗa ya ná, nda la skwi
mida. Ka i'i ta mnaghunata
ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz
ta mna tsi ta tsa gwaɗa ya.
33 Tsaw nghaghunagha ngha
tsa gwaɗa ya ta kaghuni guli.
Inda mndu ka ɗvuta tsi ta
markwa taŋ manda ya ta
ɗvuta tsi ta ghəŋani. Inda
marakw guli, ka sna tsi ta
gwaɗa da zə'ala taŋ.

† **5:19** Gray nda Zabura 33:1. 3. ‡ **5:26** Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5.). § **5:31** Zlrafta 2:24.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

1 Kaghuni zwani, snawasna ta gwaɗa da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zɗəganatá Mghama mu, tsaya skwi tɗukwa guli. 2 «Sna ta gwaɗa da i da gha nda ma gha,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta. Tsaya taŋtaŋa zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta sləməŋ tavatani. 3 Wya tsa tatá imi ta sləməŋ ya: Ka ta snay ka ta gwaɗa da dadaha gha, «dza'a zɗa nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghəŋa haɗik*,» ka'a.

4 Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta ɓasa ŋuɗuf ta zwana ghuni. Galawagala ta həŋ, taghawatagha ta skwiha ŋa taŋ, zlahawazlaha ta həŋ manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda daŋahəga taŋ

5 Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwaɗa da daŋahəga ghuni ma na ghəŋa haɗik na. Zləŋawa zləŋa ta həŋ, ka vla kuni ta glaku ŋa taŋ nda ŋuɗufa ghuni turtuk, manda skwi ŋa Kristi ta maga kuni. 6 Ta wa ira taŋ kweŋkweŋ yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta həŋ wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda ŋuɗuf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. 7 Maganawamaga ta slna ta həŋ nda zɗakwa ŋuɗufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Kristi, ŋa mnduha yeya a wa. 8 Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna ɗina, dza'a mutsay ka ta nisəla gha da Mgham.

9 Kaghuni daŋahəgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ŋa kwalvaha ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ. Ɗina ka snaŋta ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahəŋ tani, daŋahəga turtuk ta nzakway ta luwa daŋahəga ghuni kə'a. Haɗ tsatsi ta gala mndu† wa.

Huzla vulu ya ta vlə Lazglafta

10 Wya kɗavakta gwaɗa ɗa ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. 11 Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ŋa vulu nda halaway. Hlawahla demdem, ŋa dihavata ghuni ta lagha halaway da dzəgha kaghuni. 12 Ta vulu nda mnda səla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwaɗaka sulkumha nda mghamha taŋ ta ga mgham ta maga ghwaɗaka skwi ta na ghəŋa haɗik na amu, nda ya nda ghwaɗaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvaŋata luwa mu guli. 13 Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá

* **6:3** Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † **6:9** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

kuni saghar ghuya ɗaŋwa, ŋa dihavata ghuni ka ŋɗaŋɗa ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

14 Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huɗi nda ɓanava. Magawa tɗukwa skwi, kabga maga skwi tɗukwa ná, manda suɗa ta gudum ŋa kata vgha ya nzakwani. 15 Dza'a da mna Lfiɗa Gwaɗa ta vla zɗaku ná, nda nza manda suɗatá ɓaɓah ma səla ŋa dza'a da vulu. 16 Ma inda skwi demdem ta magə kuni ná, fafwa ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. Zlghay nda ŋuɗufa ghuni ná, nda nza manda zalam ŋa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. 17 Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kə'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghəŋ ŋa kata ghəŋa ghuni ya. Ŋanawaŋa ta gwaɗa Lazglafta, tsaya ta nzakway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuɓa‡ ma dzvu. 18 Ma inda tsa skwiha ta magə kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, ɗawawaɗawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghə Sulkum nda ghuɓa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walaŋta zlaŋtá maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghəŋa mnduha Lazglafta. 19 Magawa du'a ta ghəŋa i'i guli, ka saba gwaɗa tɗukwa ma wa ɗa ta gunaftá yu ta wi ka mna gwaɗa Kristi, kada nzata yu waɗah ŋa tsislanaptá mnduha ta skwi nda ɗifa ma Lfiɗa Gwaɗa. 20 Yesu Kristi ta zbaptá i'i ŋa ghunayni da mna Lfiɗa Gwaɗa. Ta ghəŋa tsaya kəl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghəŋa i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwaɗani manda ya ta raku.

Ga zgu

21 Ta kumay yu guli ta snaŋta kaghuni ta nzakwa ɗa nda skwi ta magə yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik§ ta inda skwi ta ghəŋa ɗa. Tsatsi ná, zwaŋama mu ma zlghay nda ŋuɗuf ya ta ɗvu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. 22 Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ŋa mnaghunaŋtá nzakwa ŋni, ŋa ksaghunamtá ŋuɗuf.

23 Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗaku, nda tva ɗvuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda zlghay ya zlghaf kuni ta Kristi. 24 Ka vlaŋvla Lazglafta ta zɗakatahuɗani ta inda gwal ta ɗvutá Mghama mu Yesu Kristi nda ɗvu ya kul haɗ ta kɗaku.

‡ **6:17** Vliha ŋa gra aya 14 ka labə ta 17: Aya 14: ŋa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: Ŋa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwaɗak tsaya nzakw ka mnda maga ghwaɗaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2.

§ **6:21** Tisik: gha ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Filipiya

Ga zgu

1 I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ngha kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.
2 Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahuɗani nda zɗakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

3 Inda fitika ndananŋta ɗa ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da ɗa Lazglafta. 4 Inda fitika magay ɗa ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni ya ná, waɗah ŋuɗufa ɗa. 5 Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zlrafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlghaftá Yesu Kristi nda ŋuɗuf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwaɗa Lazglafta. 6 Grafgra yu kazlay: Zlrafzlra Lazglafta ta maga ŋərma slna ma ŋuɗufa ghuni kə'a. Dza'a kɗaŋkɗa ta magay ŋa kɗiŋtani baɗu vragata Yesu Kristi†. 7 Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəŋa ghuni ya ná, tɗukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋuɗufa ɗa. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zɗakatahuɗa Lazglafta, ma na nzakwa ɗa ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mniginŋtá gwaɗa Lazglafta kahwathwata ka dihavata ka zlərɗatá Lfiɗa Gwaɗa. 8 Nda sna Lazglafta kazlay: Ta ɗvuɗva yu ta kaghuni katakata kə'a. Ɗvuɗva yu ta kaghuni ma kɗavakta hyahya ŋuɗufa ɗa ma Yesu Kristi.

9 Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda ɗvutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋtá skwi ɗina, ŋa snaŋta ghuni ta dganatá ŋərma skwi nda skwi kul ɗinaku, 10 ŋa snaŋta ghuni ta zbaptá skwi ɗina ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tɗukwa kul haɗ rutsak ta kaghuni ha baɗu vragata Kristi. 11 Ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tɗukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nghaŋta mnduha ta tsa ŋərma skwi ta magə kuni ya, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta, ŋa vlay taŋ ta glaku ŋani guli.

Takwa Lfiɗa gwaɗa ma luwaha

12 Zwanama ɗa, wya skwi ta kumə yu ta snaŋta ghuni: Nana ghuya ɗaŋwa ta sliɗighata hadna na ná, hlana a ta mna gwaɗa Lazglafta wa. Katək ná, ta kəma ta kəma ta kla tsi. 13 Skwi kəl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta ngha həga ŋumna la Ruma,

* **1:5** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † **1:6** Gray nda 1:10, 1 La Kwareŋt 1:8.

nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəŋa magay ɗa ta slna ŋa Kristi‡. 14 Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zəghər gwal sganagha tsi ta mbrakwa faftá ghəŋ ta Mgham Yesu na həŋ mataba gwal zlghay nda ŋuɗuf. Nda ta us tira taŋ ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwaɗa Lazglafta ŋa mnduha.

15 Aŋ mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwaɗa ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuɗuf turtuk ta mna hahəŋ. 16 Tsa hahəŋ ya, ta mnay həŋ kabga ɗvuɗva həŋ ta i'i. Nda sna hahəŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata ɗa ka zlərɗatá Lfiɗa Gwaɗa ŋa mnduha kə'a. 17 Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwaɗa ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ŋuɗufa taŋ a ta mna həŋ ta tsa gwaɗa ya wa. Ta kumay həŋ ta sgiɗighatá ghuya ɗaŋwa ma na gamak na.

18 Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwaɗa Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani taɗa. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay. 19 Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya ɗaŋwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuɓa ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. 20 Skwi ya ma ŋuɗufa ɗa faf i'i ta ghəŋa ɗa tida ná, haɗ yu dza'a walaŋta magatá skwi dza'a pghiɗaghatá hula wa. Má vlihata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya ɗa ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta sliɗighata, ka zləzlva mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa ɗa, ŋa ɗa. 21 Ŋa i'i taɗa, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ŋərma skwa ɗa. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela ɗa tsa. 22 Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ŋa kataŋtá mnduha. Ka mantsa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ŋa psa'ata ɗa wa. 23 Ta taɗa i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta ɗa má si ta zɗigihata ŋa dza'a ɗa nghaŋtá Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. 24 Ŋa kataghunata guli ya, ɗina nzata ɗa nda hafu. 25 Mantsa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ŋa nzata ɗa kawadaga nda inda kaghuni, ŋa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlghay ghuni nda ŋuɗuf. 26 Mantsa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghaŋta ghuni ta i'i, vrəgladaghar yu da kaghuni dza'azlay.

Ŋavata ka ŋa Lfiɗa gwaɗa

27 Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ŋa nghaŋta mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwaɗa Kristi kuni kə'a. Skwi

‡ **1:13** Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

ta kumə yu ta snaŋta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta ŋavaŋa ka kuni nda ŋuɗuf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwaɗa Lazglafta. 28 Yaha kuni zləŋa ghumaha ghuni. Ka zləŋaf a kuni ta həŋ wu katsi, tsaya dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ kə'a, ta mbaghunaftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. 29 Zɗaghunaŋzɗa Lazglafta ta huɗi nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlghafta. Zlghafta ghuni kweŋkweŋ yeya a wu, ta ghuyay kuni ta ɗaŋwa ka ŋani guli. 30 Nda ngha kuni ta wdawdə§ yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

1 Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ŋuɗuf ra? Tsa ɗvuɗvaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuɓa a guyatá vgha ghuni ra? Ta ɗvuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hiɗahiɗa a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? 2 Ka si mantsa tsi, kada zɗiɗifta kuni ta ŋuɗufa ɗa ná, nzawanza nda dzratawi. Ka ɗva kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ŋuɗufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. 3 Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəŋ, leɓtekwa ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni ngha mnduha. 4 Inda kaghuni, ma laghu kuni nghutá ghəŋa ghuni, nghapwa ngha ka sanlaha. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka zɗiɗiftá ŋuɗufa ɗa.

Nzakwa Yesu ka kwalva

5 Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi.

6 Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zbaŋ a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa.

7 Ka zlaŋtá tsi ta tsa vli ya ka niŋtá ghəŋani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nzakwani manda mndu ya,

8 ka hanaganatá tsi ta ghəŋani, ka snatá tsi ta ŋa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zləŋay mtakwa tsi.

9 Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlaŋtá glaku, ka vlaŋtá hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. 10 Na hgaŋtá hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta haɗik, nda gwal ma haɗik, ta tsəlɓu ta kəmani.

§ **1:30** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:19-40. * **2:6** Gray nda Zlrafta 3:5. † **2:7** Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28. ‡ **2:11** Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23.

11 Inda mndu dza'a mnay
nda wani kazlay: Yesu
Kristi Mgham‡ kə'a,
ŋa zləzlvay taŋ ta
Lazglafta ta nzakway
ka Da.

Nzakway ka tsuwaɗak ma ghəŋa haɗīk

12 Zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu nda ŋuɗufa ɗa, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəŋani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəŋa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta gwaɗani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dər haɗ yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zləŋa Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. 13 Lazglafta kaghəŋani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka ɗvaftá skwi ya ta zɗəganata ŋa magay ghuni ta slna nda tsi guli.

14 Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku, ma zlərɗə kuni ta wi. 15 Kada nzakwa kuni kul haɗ rutsak ta kaghuni, nda ghuɓa. Kada nzakwa kuni ka vərɗa zwana Lazglafta kul haɗ maslivinza ta kaghuni mataba mnduha nda ɓadza ta maga ɓədzaku ta na ghəŋa haɗīk§ na. Nzawanza ta wɗaku mataba taŋ manda gumbəzla, 16 ka vlaŋta kuni ta gwaɗa hafu ta həŋ. Ka magamaga kuni mantsa, dza'a rfu yu baɗu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna ŋava yu ta magata ya ka bətbət wa.

17 Tsa zlghay zlghaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghəŋ ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza həŋ ta i'i, dza'a nzakway usa ɗa ka skwi dza'a tɗanaghata yu ta ghəŋa ŋa ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfay yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. 18 Kaghuni guli ka nzata kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

19 Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəŋa ɗa ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay ŋa vlaghunatá mbraku, ŋa vragaptani da rusiɗiftá tva nzakwa ghuni, ŋa vlihatá mbraku ta i'i guli. 20 Tsatsi yeya nda ndanu manda ŋa ɗa mana vəl na, Ndaɗa a ta ndana tsi ta kaghuni wa. 21 Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zɗəganatá ghəŋa taŋ yeya ta ndanu həŋ, haɗ həŋ ta ndana skwi ta zɗəganatá Yesu Kristi wa. 22 Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Ŋərma mndu Timute kə'a, ksagapksa ŋni ta slna mna gwaɗa Lazglafta kawadaga nda tsi. Katihakata ma slna manda zwaŋ ta kata dani ma slna. 23 Tama ná, kɗiŋta taŋ ta dgiŋtá gwaɗa ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da

§ **2:15** Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta nghay lu ta gwaɗa Grek ŋa ghalya. * **2:17** Gray nda Timute 4:6.

kaghuni. 24 I'i guli nda fa ghəŋa ɗa ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

25 Dina ka ghunadaghunapta ɗa ta zwaŋama ɗa Ipafrudita†, gra ta ksa slna ɗa ta wudə ŋni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ŋa katihata. 26 Si ta ndanay ta labə da nghaghunaghata manda snaŋtani kazlay: Snaghunaghasna si kwalani kul ɗughwanaku kə'a. Nda sli'a ghəŋani ŋa labə. 27 Kahwathwata, si nda ksa da tsa ɗaŋwa ya, wər ghatalakw ta psaghutá haɗik ta ghəŋani, əŋka'a ka Lazglafta ta tawatá hiɗahiɗa tida. Tsatsi nda ghəŋani yeya a tawa tsi ta hiɗahiɗa tida wu, nda i'i tani. Yaha ŋuɗuf dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanafta. 28 Zɗigihazɗa tsa ghunədaghunapta ɗa ya, ŋa nghaŋta kaghuni nda ira ghuni, ŋa rfay ghuni ta rfu, wutsaŋ ndana i'i dza'azlay guli. 29 Ka ɓhadapɓha tsi ya, ka zlghafta kuni ɗina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwanama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlaŋwa glaku ta mndərga tsaha ya ma mndu. 30 Pərɗa ka mtuta ta ghəŋa slna Kristi, fafa ta ghəŋani ŋa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghəŋani ta Yesu

1 Kɗavakta gwaɗa ɗa zwanama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwaɗa si vindaghunaf yu ya tata vrafta yu tida, hərfava a yu ma vəl vindgəlta wu, ɗina tsaya ŋa haghunamta ma ghəŋ ŋa kata kaghuni. 2 Mantsa tama, ɗasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwaɗaka slna, tsa la kriha* ta ndana ɗatsiŋtá fafaɗ ya. 3 Katək ná, amu vərɗa gwal ta tsa fafaɗ, ta maga du'a da Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, ta ghərɓaku ta Yesu Kristi. Haɗ amu ta walaŋta faftá ghəŋa mu ta skwi ta maga'ata mnda səla wa.

4 Ka si ŋərma skwi, skwi ta maga'ata mnda səla katsi ná, ma dihafdiha i'i guli ta vgha ɗa tida. Ka si mamu mndu ta mnay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda səla ta fafta yu ta ghəŋa ɗa kə'a katsi ná, má mal i'i tama. 5 Kəl yu ka mnay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndəra la Benzameŋ. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafaɗa ɗa. Tvə zlaha la Yahuda guli ná, tekw i'i mataba la Farisa. 6 His his dzvu ŋanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay ɗa ta ɗaŋwa ŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf†. Haɗ zlaha la Yahuda zlanaghu yu dər turtuk wa. Haɗ sana skwi dza'a tsaɗivata lu wa. 7 Mamu ndela ɗa mida ka yu sizlay, tsaw nda nza

† **2:25** Ngha ta 4:18. * **3:2** Ngha ta Mata 7:6. † **3:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11.

tsa skwiha ya ka skwi bətbət, kada ŋatsafta yu ta Kristi katək. 8 Mantsa ya nzakwani, ka skwi bətbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama ɗa. Malaghumala tsatsi ta ghəŋa inda skwi, kəl yu ka pghiŋtá inda hamata skwi. Manda ŋəɗak ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'afta yu ta vgha nda Yesu Kristi, 9 ŋa nzakwa ɗa ɗekɗek ka ŋani. Walglaŋta a i'i ta mnay kazlay: Tuɗukwa mndu yu kə'a ta kəma Lazglafta, kabga snata ɗa ta zlaha la Yahuda wa. Skwi ta niɗifta ka mndu tɗukwa ta kəmani ná, vəl zlghafta ɗa ta Yesu Kristi ya. Lazglafta ta niɗifta ka mndu tɗukwa, kabga zlghafta ɗa. 10 Skwi turtuk ta kumə i'i ná, snaŋta ɗa ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlaŋta ɗa ta iri manda ŋani, ŋa nuta ɗa manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, 11 ŋa laviŋta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ŋani.

Hwaya ŋa kɗanakta

12 Mna a i'i kazlay: Nda ghada kɗanakta ɗa kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəŋa ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kɗanakta yu ta ksamta da dzva ɗa yeya ŋa ɗa ta magay, kabga nda na yu ka ŋa Yesu Kristi. 13 Mantsa ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva ɗa kə'a wa. Kɗavakta skwi ta magə i'i ná, zanaptá skwiha ta luta, ka ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa ksaktá tsa skwi ta kəma ya ŋa ɗa. 14 Ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa kɗanakta, ŋa mutsa nisəla vəl hgafta hgaf Lazglafta ta amu, ŋa ɗa. Tsa nisəla ya ná, nzata ɗa ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

15 Mantsa ya skwi ŋa ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka haɗ kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunaptsala Lazglafta. 16 Mali ma skwi na kɗaŋta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

17 Kaghuni demdem zwanama ɗa, ksawaksa ta saɗa ɗa, fafwa ira ghuni ta gwal dina mbaɗa taŋ manda ya ta nghə kuni ta mbaɗa aŋni ya. 18 Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zləŋay, ka yu si ta gɗata ta mnay ŋa ghuni. Tata kɗaŋkɗa yu ta mnay guli ŋa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. 19 Kɗavaktani ná, dza'a zwaɗu zwaɗa həŋ, kabga fafa həŋ ta huɗa taŋ ka Lazglafta taŋ. Dər skwa hula‡ ta magə həŋ ná, rfa taŋ ŋa taŋ. Ta ghəŋa skwa ghəŋa haɗik yeya ŋa taŋ ta ndanay. 20 Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ŋa amu ŋa kzlay. 21 Sahani dza'azlay

‡ **3:19** Huɗa taŋ: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pəghanaghatá hula ta həŋ: Nghanaghatá tsa fafaɗ (gray nda Galat 6:13, 15).

ná, ŋa mbəɗanaftani ta na vgha mu kul haɗ hayhayani na, ka ŋlanafta manda ŋani, nda mbraku ya kəl tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hiɗaku

1 Zwanama ɗa gwal ɗvu yu nda ŋuɗufa ɗa, mamaya ghuni ta ksihata, ta kumay yu ta nghəglaŋtá kaghuni. Ta kaghuni ta ghərɓa yu ta ghərɓaku, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

2 I Ivudi nda Siŋtika, wyawa dzvu, nzawanza nda dzratá ghəŋ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. 3 Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna ɗa ná, wya dzvu, kataŋkata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Klimaŋ, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga həŋ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ŋni ta ɗaŋwa nda həŋ ta mna gwaɗa Lazglafta ŋa mnduha. Hahəŋ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga taŋ ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

4 Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəgliŋtá mnaghunata.

5 Nda zɗaku ka kuni nzata nda inda mnda səla, ndusa Mgham Yesu ka saha. 6 Yaha kuni ndana sana skwi†. Ka mamu skwi ta ndanə kuni ya, ɗawawaɗawa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. 7 Ka mantsa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zɗaku, zɗaku ya ta malaghutá mbrakwa mnda səla, ŋa ksaghunamtani ta ŋuɗufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

8 Zwanama ɗa, wya kɗavakta gwaɗa ɗa: Skwi ŋa ŋanata ghuni ná, ŋanawa ŋa ta inda kahwathwata, nda inda skwi ɗina ta ghubu lu, nda inda skwi tɗukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta ɗinuta, nda inda skwi ta raku ka zləzlvay. Tsaha ya skwiha ŋa ŋanata ghuni ma ghəŋa ghuni. 9 Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta snaŋta da i'i, nda skwiha ya nghaŋ kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ŋa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zɗaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghəŋa skwi vla həŋ

10 Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapngha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul haɗ ya kəl tsi ka zagaptá fitik. 11 Htaghuta skwi da i'i a kəl yu ka mnay mantsa guli wa. Dər má kinawu nzakwa ɗa, mamu skwi da i'i, haɗ skwi

* **4:3** Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † **4:6** Gray nda Mata 6:25-34.

da i'i katək wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. 12 Ka haɗ skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Baɗu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dər nda bagha yu dər nda maya yu, dər mamu skwi, dər haɗ tsi katək wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. 13 Laviŋlava yu ta ŋaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. 14 Dər má mantsa ya nzakwani mndani, ɗina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya ɗaŋwa ɗa na.

15 Nda sna kaghuni ka ghəŋa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zlrafta ɗa ta mna gwaɗa Lazglafta ma haɗika Mekaduniya ná, haɗ sana Igliz vluvus‡ ŋni ta skwi nda həŋ wu kə'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'aftá yu ma Mekaduniya. 16 Ma fitika nzakwa ɗa ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwi§ ŋa ɗa. 17 Gatá skwa ghuni a ta gatə yu wu, ta rfu yu katək kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghəŋa skwi vla kuni kə'a. 18 Zlghafzlgha yu ta tsa zɗakatahuɗa ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Haɗ skwi ta pəɗəgəlta yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zɗəganata* katakata ya nzakwani. 19 Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta ɗa dza'a hɗaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghəlani ma Yesu Kristi. 20 Ŋa Lazglafta glaku ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Ga zgu

21 Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ŋa ghuni. 22 Ta ga zgu pɗakwa mnduha Lazglafta ŋa ghuni, katkatatani gwal ma həga ga Sezar† la Ruma.

23 Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

‡ **4:15** Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:16. § **4:16** Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1, 2 La Kwareŋt 11:9. * **4:18** Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † **4:22** Gray nda 1:13.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Kwalus

Ga zgu

1 I'i Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda ɗvafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwaŋama mu ta vinday ŋa ghuni.

2 Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋərma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta zɗakatahuɗi nda zɗaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

3 Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. 4 Snaŋnagha sna ya ká kuni zlghafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta ɗvutá inda mnduha Lazglafta. 5 Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋərma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya zɗakwa gwaɗa ya mna ghuna lu daga taŋtaŋ, ta nzakway ka Lfiɗa Gwaɗa kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*. 6 Manda va ya ɓhadagha tsa Lfiɗa Gwaɗa ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa haɗik demdem. Ndaɗa a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga baɗu tsu'afta ghuni ka snaŋtá kuni ta zɗakatahuɗa Lazglafta kahwathwata. 7 Ipafras ta nzakway ka ŋərma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋərma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. 8 Tsatsi ta mnaŋnaŋtá gwaɗa ta ɗvu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

9 Tsaya tama, manda kɗakwa ŋni ta snaŋtá gwaɗa ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hiɗaku, nda ɗifil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, 10 ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zɗəganata, ŋa gɗata ghuni ta maga skwi ɗinaɗina, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. 11 Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa laviŋta ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu. 12 Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha ɗinaɗina ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwaɗak. 13 Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl‡, ka hladamamta da

* **1:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † **1:7** Ipafras: Gray nda 4:12. Ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha. ‡ **1:13** Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53.

ga mghama zwaŋani ya ɗvu tsi. 14 Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwaŋ ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa mu§.

15 Tsa Kristi ta maramaŋtá Lazglafta kul nghaŋtá lu ya, tsatsi taŋtaŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. 16 Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta haɗik, skwiha nghaŋ lu nda ya kul nghaŋtá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ŋani tsafta lu guli. 17 Ma kɗə inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. 18 Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zlraftani, ta nzakway ka taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka taŋtaŋani ma inda skwi demdem, 19 kabga kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. 20 Tsatsi ta kuratá slərɓaptá zughu nda inda skwi nda usa zwaŋani. Ka famtá tsi ta zɗaku matabani nda inda skwiha ta haɗik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwaŋani ta udzu.

21 Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwaɗaka slna ta magə kuni. 22 Ndana, slərɓapslərɓa Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwaŋani ya ta ghuyaptá ɗaŋwa ma slu'uvgha. Mantsa ya magata tsi ŋa ghuɓaghunata hezle', ŋa hladaghunaghata ta kəma Lazglafta, kul haɗ sana rutsak, nda ghwaɗaka skwi ta kaghuni. 23 Gɗavawagɗa ma zlghay nda ŋuɗuf, di-havawadiha ma gigɗava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfiɗa Gwaɗa. Tida fatá ghəŋa mu, ka lu mnamata. Tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ná, ŋa inda mndu ta ghəŋa haɗik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfiɗa Gwaɗa ya slna ɗa.

Ghuya ɗaŋwa Pwal ta ghəŋa slna Lazglafta

24 Ndanana, ta rfu yu nda ghuya ɗaŋwa ta ghuyə yu ta ghəŋa kaghuni. Ghuya ɗaŋwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəŋa Igliz ya ta kɗaŋta yu ta ghuyay ma slu'uvgha ɗa. 25 Ŋa Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fiɗigha Lazglafta ŋa magaghunata. Fiɗighafa ta tsa slna ya, ŋa mnaghunata vərɗa gwaɗa Lazglafta. 26 Tsa gwaɗa ya ná, ɗifatá gwaɗa ya ta ɗifaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. 27 Ta kumay ta snaŋta taŋ ta glakwa tsa gadghəlani nda ɗifa ta wuɗaku, ya payana tsi ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa ɗifatá skwi ya ná, Kristi ya ma

§ **1:14** Gray nda Ifesus 1:7. * **1:15** Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3.
† **1:16** Gray nda Galat 4:3.

ŋuɗufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəŋa nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. 28 Tsa Kristi ya ta mnə ŋni ta gwaɗa ta ghəŋani, ka vla hiɗaku ŋa inda mndu, nda tagha skwi nda ɗifil ya laviŋ lu ya, ŋa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. 29 Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

1 Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu ŋa ghuni, nda ya ŋa gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira taŋ ta i'i na kə'a. 2 Ta kumay yu ta nzata taŋ nda hbatá ŋuɗuf, ka nzəvuvusta həŋ ta vgha ma ɗvu, ka ndəghafta həŋ nda vərɗa hiɗaku ŋa snaŋta ɗifatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snaŋtá Kristi ya. 3 Inda gadghəla ɗifil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi ɗifaghuta həŋ. 4 Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafta nda gwaɗaha ka bətbət. 5 Dər má di'iŋ yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana ɗa. Zɗa ŋuɗufa ɗa ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlghay nda ŋuɗufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

6 Zlghafzlgha kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. 7 Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta haɗik nda slrəŋhani ya. Mbranafwa zlghay nda ŋuɗuf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

8 Ɗaswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəŋa haɗik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəŋa mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəŋa haɗik†, kul haɗ Kristi ya a tsi. 9 Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. 10 Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway ka Mghama mbraku ta ghəŋa inda mbrakuha nda gwal ta nzanzanaghata mnduha ya.

11 Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafaɗ. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəŋani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafaɗ ya, manda kliŋta dmaku ta ga mgham ta ghəŋa ghuni ya. 12 Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlghafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku‡ya. 13 Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafaɗa ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda

* **2:1** Ngha ta 4:13. † **2:8** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata. ‡ **2:12** Gray nda Ruma 6:4.

hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. 14 Ka hərdiŋtá tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta raghwa amu ya. Ka hərdiŋta tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. 15 Mantsa ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwaɗaka sulkum ta nzanaghatá mnduha nda ga mgham ta ghəŋa taŋ. Ka pghanaghatá tsi ta hula ta həŋ ta kəma inda mnduha, ma hlaftá həŋ ka vu'a zatá ghwa zwaŋani ta udza zləŋay.

16 Tsaya tama, yaha mndu da kɓa kaghuni ta ghəŋa skwi ŋa zay nda za, nda ya ŋa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika Sabat§. 17 Inda tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagha nda sa. Vərɗani tama ná, Kristi ya. 18 Yaha kuni zlanaŋtá ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsəlɓu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwaɗa ta ghəŋa mazəmzəmha nghaŋ həŋ manda skwi ma suni ya, da ŋraptá həŋ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa taŋ, 19 ndi'a a vgha taŋ nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka baghaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

20 Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta haɗ mbrakwa na ghəŋa haɗik* na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gɗata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa haɗik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taŋ ta mnay kazlay: 21 «Ma kapaŋ ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksaŋ ka ta yeya,» kə'a ya na. 22 Haɗ sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksaŋər lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka taghay mantsa ya. 23 Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlɓu ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slnaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, haɗ dza'a kataŋta ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

1 Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zeghwa Lazglafta* ya. 2 Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta haɗik, 3 kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. 4 Vərɗa hafa ghuni ná, Kristi ya. Baɗu da zlagapər tsi, dza'a zlagaku

§ **2:16** Gray nda Ruma 14:1-6. * **2:20** Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata. * **3:1** Ngha ta Zabura 110:1.

kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfiɗani

5 Zaɗanawa zaɗa ta ŋa ghəŋa haɗik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'iŋsli'iŋ, ghurduɓaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. 6 Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl ɓasa ŋuɗufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanatá gwaɗani. 7 Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

8 Ndanana tama, zlaŋwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, ɓasa ŋuɗuf, sidi, yaha razu nda ŋruhu tani sabi ma wa ghuni. 9 Ma tsanava kuni ta gwaɗa ta mndu, kabga sabsa kaghuni suɗek ma halata nzaku, suɗiŋsuɗa kuni ta ghwaɗaka nzaku. 10 Suɗava suɗa kuni ta lfiɗa nzaku, ka nuta kuni ka lfiɗa mndu, ta naku ka lfiɗ ka lfiɗ vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka snaŋta Lazglafta dardar. 11 Ndanana tama, ta haɗ mnay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafaɗa taŋ yehaya, gwal kul tsaku fafaɗa taŋ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəŋa taŋ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha taŋ yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hɗatani ma inda taŋ.

12 Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta ɗvay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hiɗahiɗa ta mndu, nda zɗaku, nda hanata ghəŋ, nda nzakw leɓtekwa, nda ksanata ŋuɗuf. 13 Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. 14 Ya ta malapta katək ná, ɗvuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa ɗvuvustá vgha ya ta nzakway ka tɓaŋ ta ŋərzlaghunata. 15 Ka pgha zɗakwa Kristi ta ŋuɗufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk ŋa nzakwa ghuni ma tsa zɗaku ya. Rfawarfa. 16 Ka nzamnza gwaɗa Kristi mataba ghuni gerger. Mnuvuswa mna ta gwaɗa mataba ghuni, vluvuswavla ta hiɗaku sani ŋa sani nda kɗavakta hiɗaku. Fawa laha ŋa Lazglafta ma hyahya ŋuɗufa ghuni nda rfu, ka zləzlva kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghunata Sulkum§. 17 Dər nahgani ta magə kuni, dər nahgani ta mnə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfiɗa hafu

† **3:10** Gray nda Zlrafta 1:26. ‡ **3:13** Gray nda Mata 6:12, 14. § **3:16** Gray nda Ifisuha 5:19-20.

18 Mi'aha, hanaganawa
hana ta ghəŋa ghuni mista
zə'alha ghuni manda ya
ta raku ka magay ta kəma
Mgham Yesu.

19 Zgwana, ɗvuwaɗva ta
mi'a ghuni. Ma ŋruhə kuni
ta həŋ.

20 Zwani, snawa gwaɗa
da dadaha ghuni ma inda
skwi demdem. Tsaya skwi ta
zɗəganatá Mgham Yesu.

21 Dadaha, ma ganaf kuni
ta ɓasa ŋuɗuf ta zwana ghuni,
da kulistá ghəŋa taŋ.

22 Kwalvaha, snawa gwaɗa
ma inda skwi da daŋahəga
ghuni ta na ghəŋa haɗik
na. Ta wa ira taŋ yeya a
dza'a maga kuni ta skwi ɗina
manda skwi ŋa zɗəganata
ghuni ta həŋ wa. Magawa-
maga ŋa taŋ nda vərɗa ŋuɗufa
ghuni, kabga zləŋafta ghuni ta
Mgham Yesu. 23 Inda skwi ta
magə kuni ná, magawamaga
nda vərɗa ŋuɗufa ghuni
manda skwi ta magə kuni
ŋa Mgham Yesu, nza a ka
ŋa mnduha wa. 24 Ɗina ka
snaŋta ghuni kazlay: Dza'a
plaghunapla Mgham Yesu
nda skwi ya payana tsi ta
mnduhani* kə'a. Vərɗa
daŋahəga ná, Kristi ya. Tsatsi
mndu ta maganata kuni
ta slna. 25 Mndu ta maga
ghwaɗaka skwi ná, va tsa
ghwaɗakani ya ŋani dza'a
mutsay, kabga haɗ Lazglafta
ta gala mndu nda gala† wa.

4

1 Kaghuni daŋahəgaha,
ŋanawaŋa ta kwalvaha ghuni
ta tɗukwani nda rakwani.
Ɗina ka snaŋta ghuni guli
kazlay: Mamu daŋahəga
kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hiɗaku

2 Gəɗawa gɗa ta maga du'a,
mantsa ya dza'a kəl kuni ka
nzata hzleŋa nda rfanaghatá
Lazglafta. 3 Magawa du'a
guli ta ghəŋa aŋni, kada gu-
naŋnaŋta Lazglafta ta watgha
ŋa mnananŋta gwaɗani ta mn-
duha, mnananŋha ŋni ta ɗifata
skwa Kristi guli ta həŋ. Tsa
vəl magay ɗa ta ɗifata skwa
Kristi ya kəl lu ka hbamtá i'i.
4 Magawa du'a ta ghəŋa ɗa ŋa
laviŋta ɗa ta mnaŋta gwaɗa ta
ghəŋani dardar manda ya ta
raku.

5 Nzawanza nda ɗifil tavata
gwal kul zlghafta Kristi. Dər
yawu mutsafta kuni ta kat-
saftá maga ŋərma skwi ya,
ma zlidiŋ kuni ta tsa fitik ya.
6 Ma gwaɗa ta gwaɗə kuni,
gwaɗa tɗukwa katsi sabi ma
wubisima ghuni, hmətət ka
tsi nzata. Nda tvani ka kuni
zlghawi ŋa mndu.

Ga zgu

7 Tisik* ta nzakway ka
zwaŋama, hamha ta ghəŋani
ma slna Kristi. Kawadaga ŋni
nda tsi ta ksa slna Mgham
Yesu. Dza'a mnaghunamna
ta gwaɗa ta ghəŋa ɗa. 8 Ta
ghunadapghuna yu paɗak
da kaghuni ŋa snaŋta ghuni

* **3:24** Gray nda Galat 4:1-2. † **3:25** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. * **4:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22.

ta nzakwa ŋni, ŋa vlaghunatani ta mbraku guli. 9 Kawadaga həŋ ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwaŋama mu. Tsatsi guli, ŋərma mndu ya, zwaŋa ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna həŋ ta skwi ta magaku hadna.

10 Ta ga zgu Aristarkus‡ ŋa ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya ŋa ghuni guli. Ka ɓhadaghaɓha tsi da kaghuni, ka tsu'afta kuni. Nda ghada snaŋta ghuni ta gwaɗa ta ghəŋani. 11 Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yestus ya ŋa ghuni guli. Tsa hahəŋ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndaɗa a ksiɗimta həŋ ta ŋuɗuf wa.

12 Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, ŋa ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Haɗ ta zlaŋtá maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni wa. Ta magay ta du'a ŋa dihavata ghuni, ŋa sifaghunafta ta tva Lazglafta. 13 Nda ngha yu ka ghəŋa ɗa kə'a ta va ŋavata ka ksa slna ta ghəŋa kaghuni, nda ya ta ghəŋa gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. 14 Ta ga zgu Lukwa* vərɗa mnda mu ta nzakway ka duhtura ŋni ya guli ŋa ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

15 Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga taŋ ya. 16 Manda kɗiŋta ghuni ta dzaŋafta na ɗelewer na ná, ka tsghanafta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya ŋa dzaŋafta hahəŋ guli. Ŋa dzaŋafta kaghuni guli ta ya dza'a tsghəgaghunapta gwal ma luwa Lawdikiya. 17 Mnanawamna ta Artipus† «ka ŋavata tsi ma slna ya vlaŋ Mgham Yesu Kristi, ŋa kɗanaftani.»

18 Nda dzva ɗa vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ŋa ghuni kə'a. Havapwahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zɗakatahuɗi nda kaghuni!

† **4:9** Ngha ta Filimuŋ 10-15. ‡ **4:10** Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pɗakwani. § **4:12** Ipafras: Ngha ta 1:7. * **4:14** Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimuŋ 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimuŋ 24. † **4:17** Artipus: Ngha ta Filimuŋ 2.

Taŋtaŋa tsghatá lwa Pwal ŋa 1 La Tesalunik

1 I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ŋni nda i Silas nda Timute, ŋa kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɗakatahuɗi, nda zɗakwani.

Zlghay nda ŋuɗufa la Tesalunik

2 Ta gɗagɗa ŋni ta rfa Lazglafta ta ghəŋa kaghuni demdem. Ta kulay ŋni ta kaghuni ma du'a ŋni. 3 Ta gɗagɗa ŋni guli ta havakta ta kəma Lazglafta Da ŋni ta slna zlghay nda ŋuɗufa ghuni, nda yifatá slna ta magə kuni, kabga ɗvafta ya ɗvaf kuni nda dihata fatá ghəŋa ghuni ta Mgham Yesu Kristi. 4 Zwanama ɗa, nda sna mu kazlay: Ɗvuɗva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani kə'a. 5 Ma mnaghunata ŋni ta Lfiɗa Gwaɗa ná, gwaɗa nda wubisim kweŋkweŋ yeya a mnaghuna ŋni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa guli mnaghunata ŋni. Nda sna aŋni kazlay: Vərɗa gwaɗa tsa gwaɗa ta gwaɗə ŋni ya kə'a. Nda sna kaghuni ka aŋni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ŋa kata kaghuni. 6 Kaghuni, ksafksa kaghuni ta saɗa ŋni, nda ŋa Mgham Yesu. Dər má ta ghuya ɗaŋwa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwaɗani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuɓa*. 7 Mantsa ya maranaŋta kuni ta ŋərmata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta haɗika Mekaduniya nda ya ta haɗika Akaya. 8 Əŋka'a ka kaghuni kəl ndəghatá mnduha ka snaŋtá gwaɗa Mgham Yesu ma inda vli. Ta haɗika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dər ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Haɗ gwaɗa ŋa mnəgəlta ŋni ŋa taŋ ta ghəŋa ghuni wa. 9 Nda wa taŋ ta rusa mnduha ŋa ŋni, ká kuni tsu'aftá aŋni ma lagha ŋni da kaghuni, nda ya ká kuni zlaŋtá skwa wuyay ka mbəɗavata tsəlɓu ta kəma vərɗa Lazglafta ya ta vla hafu, 10 ŋa kzla zwaŋani Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwaŋani sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

1 Zwanama ɗa, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ŋni da kaghuni ya ka bətbət wu kə'a. 2 Nda sna kaghuni guli ka ŋni ghuyə ta ɗaŋwa ma luwa Filipiya, nda ya ká həŋ razaŋnata. Ama ka taftá ŋni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunatá

* **1:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9.

Lfiɗa Gwaɗa ta sagha da Lazglafta mataba ndəghata ghuya ɗaŋwa. 3 Gwaɗa ya mnə ŋni ná, haɗ tsakalawi mida wu, haɗ nənɓa kaghuni mida wu, haɗ bara kaghuni mida guli wa. 4 Katək ná, manda va ya klaf Lazglafta ta aŋni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfiɗa Gwaɗa kə'a ka vlaŋnata ya, manda va tsaya ta mna aŋni. Mna a aŋni ŋa zɗanaftá ŋuɗuf ta mnduha wu, ŋa zɗanaftá ŋuɗuf ta Lazglafta ta mna aŋni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ŋuɗufa mu. 5 Nda sna kaghuni kazlay: Ta walaŋ a aŋni ta hihiŋaŋtá hihiŋaku da mndu wu kə'a. Haɗ gwaɗa ŋa hahatá mndu gwaɗa ŋni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. 6 Ŋəvaŋ a aŋni ta rfaŋnaghata mnduha, dər kaghuni, dər sanlaha ma mnduha wa. 7 Dər má dza'a maray ŋni ta glakwa nzakwa ŋni ka ghunata mnda Kristi mndani ná, maraŋ a aŋni wa. Katək ná, leɓtekw hanaganata ŋni ta ghəŋa ŋni manda ya ta nghə marakw* ta zwanani ya. 8 Ma tsa fatá ghəŋa ŋni ŋaghuni ya ná, mnaghunatá Lfiɗa Gwaɗa ta sabi da Lazglafta kweŋkweŋ yeya a mnaghuna ŋni wa. Kumaŋkuma ŋni ta vlaghunata nda hafa ŋni tani, kabga lamla kuni da ŋuɗufa ŋni kahwathwata. 9 Zwanama ɗa, ta havakhava kuni ta datá vgha ŋni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ŋni ta slna nda rviɗik tani, nda fitik tani, kada kwala ŋni da ghuyanaptá ɗaŋwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ŋa zay ŋni ta mnə ŋni ta Lfiɗa Gwaɗa ta sagha da Lazglafta ŋa ghuni.

10 Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmtsəka ŋni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ŋərma mnduha nzata ŋni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tɗukwa nzakwa ŋni, haɗ sana skwi ŋa tsaŋnavata wa. 11 Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata ŋni nda inda kaghuni, 12 ka vla hiɗaku nda mbraku ŋa ghuni. Vlaghunavla ŋni ta hiɗaku, ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ŋa lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

13 Ta gɗagɗa ŋni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ŋni ta gwaɗa Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwaɗa gwaɗagap Lazglafta, manda ya gwaɗagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwaɗa ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. 14 Zwanama ɗa, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma

* **2:7** Mamu dzəghu ma leɓtekwaku: Nzanza ŋni leɓtekw. Ka nzatá ŋni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay. † **2:14** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6.

Yesu Kristi ta haɗika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta ɗaŋwa da gwal ta haɗika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəŋ ya. 15 Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həŋ ta Mgham Yesu, ka limistá həŋ ka giri‡ ŋa mu guli. Zɗəgana a tsa skwi ta magə həŋ ya ta Lazglafta wu, nda nza həŋ ka ghuma inda mnduha. 16 Ta kumay həŋ ta pyaftá aŋni ta mna gwaɗa Lazglafta ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həŋ da mbafta. Ndanana, hɗanamhɗa həŋ ta dmakwa taŋ, ka kɗavakta tsi nda ɓasafta Lazglafta ta ŋuɗuf ta ghəŋa taŋ§.

17 Aŋni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ŋuɗuf. Ta ksaŋnaksa mamaya ghuni katakata. Ta kumay ŋni ta nghaghunaghata. 18 Mantsa ya ná, kumafkuma ŋni ta vradaghata da kaghuni. Nda kɗa fitika i'i Pwal ka ghəŋa ɗa ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta aŋni. 19 Ta wa fatá ghəŋa ŋni, nda haratá ghəŋa ŋni, nda ghərɓa zewazewa glaku dza'a ŋni mutsay baɗu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katək tsa wa? 20 Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ŋni, kaghuni haratá ghəŋa ŋni.

3

1 Sana skwi guli ná, ma trapta ŋni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ŋni 2 ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwaŋama ŋni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ŋni nda tsi ta mna Lfiɗa Gwaɗa ta ghəŋa Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ŋni da kaghuni ŋa sgaghunaghatá mbraku, ŋa dihavata ghuni ma zlghay nda ŋuɗuf, 3 kada kwala ŋuɗufa dər wa da tɗu ma na ghuya ɗaŋwa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. 4 Ma fitika nzakwa ŋni da kaghuni ná, ghadaghada ŋni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya ɗaŋwa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya snaŋ kuni. 5 Ma trapta ɗa ta hbanatá ŋuɗufa ɗa, kəl yu ka ghunadaptá Timute da kaghuni, ŋa snaŋtá nzakwa zlghay nda ŋuɗufa ghuni. Ta zləŋay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ŋni ya ka bətbət.

6 Ndanana tama, sli'afsli'a Timute da kaghuni† ka vragaghuta da aŋni, ka rusaŋnaftá tsi ta gwaɗa ta zlghay nda ŋuɗufa ghuni, nda ya ká kuni ta ɗvutá mndu.

‡ **2:15** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12.

§ **2:16** Ta ghəŋa aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwaɗa ta ghəŋa kɗanaktani kahwathwata ta mna gwaɗa ta mbaku, ŋa la Yahuda.

* **3:1** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16.

† **3:6** Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5.

Ka mnaŋnaftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aŋni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəglaŋtá aŋni, manda ya ta kumə aŋni ta nghaŋtá kaghuni ya guli. 7 Tsaya tama zwanama, lɓaŋnalɓa zlghay nda ŋuɗufa ghuni ta ŋuɗuf, ma tsa ghuyata ɗaŋwa ŋni ɓasu ŋni ya. 8 Ndanana tama ná, ta hafu ŋni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. 9 Ndaw dza'a rfa ŋni ta Lazglafta ŋni ta ghəŋa kaghuni ma na zɗaŋnafta zɗaŋnaf kuni ta ŋuɗuf ta kəmani na? 10 Nda rviɗikani tani, nda fitikani tani ŋni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, ŋa vlaŋnatani ta tvi, ŋa lagha ŋni da nghaghunaghata, nda ya ŋa kɗighunistá skwi ya ta pɗaghuta ma zlghay nda ŋuɗufa ghuni.

11 Má ka ɓhadaŋnaghaɓha Lazglafta tsatsi ka ghəŋani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. 12 Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa ɗvu mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni ŋa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta ɗvu aŋni ta kaghuni ya. 13 Má ka sladanafslada Lazglafta ta ŋuɗufa ghuni ŋa nzakwa ghuni nda ghuɓa kul haɗ gwaɗa ta ghəŋa ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, baɗu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zɗəganatá Lazglafta

1 Zwanama ɗa, nu skwi ta pɗaku ŋa mnay, ya nda ghada taghaghunafta ŋni ka kuni da magay ŋa zɗəganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəɓa ghuna ndəɓa ŋni ta dzvu katakata, ta vlaghunavla ŋni ta hiɗaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kɗaŋta kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. 2 Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ŋni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. 3 Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul haɗ hliri. 4 Snaŋta dər wa ta nzaku nda markwa taŋ, ka vlaŋtá glaku manda ya ta kumə Lazglafta, 5 ŋa ghudzaku tida manda ŋa gwal kul snaŋta Lazglafta ya a guli wa. 6 Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nənɓapta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada ŋni ta mnuta ya. 7 Hgaf a Lazglafta ta amu ŋa maga sli'iŋsli'iŋ wa. Hgaf ŋa nzata mu hezle' a ta amu. 8 Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwaɗa ya wu ka mndu katsi, mndu a vziŋ tsi wu, Lazglafta ta vlaghunatá Sulkumani nda ghuɓa ya vziŋ tsi.

9 Ta ghəŋa ɗvuvusta ghuni ta ghəŋa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafta nda vinda a

lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəŋani ta taghaghunafta. 10 Tsaya skwi ta magə kuni ŋa inda* mnduha Lazglafta ta haɗika Mekaduniya demdem. Ta ndəɓa dzva yu da kaghuni zwanama, ka kɗaŋta kuni ta magay ta kəma ta kəma. 11 Ŋavawaŋa ka nzata kuni nda zɗaku, ma tsatsafaku kuni ta tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni ŋa kata ghəŋa ghuni, manda ya ghada ŋni ta mnaghunata ya. 12 Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlghafta ta glaku ŋa ghuni, haɗ kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwaɗa ta sagha Mgham Yesu

13 Zwanama ɗa, ta kumay yu ta snaŋta ghuni ta skwi ta ghəŋa gwal nda rwa, da nzatá kuni sasu'anaka manda gwal ta kul faftá ghəŋa taŋ ta Yesu. 14 Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlghay nda ŋuɗuf guli kə'a.

15 Na gwaɗa dza'a ŋni mnay ndanana ná, gwaɗa ya mna Mgham Yesu ya. Baɗu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tiŋlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. 16 Baɗu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, ŋa kapaŋta mali ta ghəŋa duhwalhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, ŋa saha Mghama mu Yesu ka ghəŋani ta luwa, ŋa sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku taŋtaŋ, 17 ŋa hla amu ta ndiri ya kawadaga nda həŋ ma ghwayak, ŋa dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvaŋata luwa. Mantsa ya tama, ŋa nzakwa mu ŋa ɗekɗek kawadaga nda Mgham† Lazglafta. 18 Tsaya tama lɓuvuswa ŋuɗuf nda tsa gwaɗaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

1 Zwanama ɗa, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. 2 Nda sna kaghuni ka ghəŋa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girviɗik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. 3 Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zɗa nzaku, ta haɗ hwazlaɓaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa ɓadzaku, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda huɗī dluk ya. Haɗ həŋ dza'a ndapta mida wa. 4 Kaghuni zwanama ɗa, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, ŋa sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. 5 Kaghuni demdem

* **4:10** Ngha ta 2 La Kwareŋt 1:16. † **4:17** Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareŋt 15:51-52. * **5:2** Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. † **5:3** Gray nda Irmiya 6:14, 8:11.

ná, zwana tsuwaɗaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girviɗik ya wa. 6 Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda ŋa sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleŋa ndiri ka zlaha vgha mu. 7 Gwal ta hani ná, girviɗik ta hana həŋ ta hani, girviɗik ta ghuyakwa həŋ ta ghuyaku guli. 8 Amu ya, gifitik ta mbaɗa amu ta mbaɗa. Zlaha ma vgha mu. Klafma zlghay nda ŋuɗuf nda ɗvu ka nzakwa həŋ manda suɗatá lguta kufur ŋa wara nda tsi. Fafma ghəŋa mu ta mbaku manda fatá takazak‡ ma ghəŋ. 9 Pəgha a Lazglafta ta amu ŋa ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu ŋa mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. 10 Ta ghəŋa amu mtuta Yesu, ŋa nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. 11 Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəŋa gwaɗa Pwal

12 Zwanama ɗa, ta ndəɓa dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku ŋa gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəŋa kaghuni ŋa taghaghunaftá tvani ya. 13 Vlawa glaku ŋa taŋ dar ka ɗvuta kuni ta həŋ katakata ta ghəŋa slna taŋ. Nzuvuswanza nda zɗaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

14 Zwanama ɗa, ta ndəɓa dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yaɗi, tsafarawa gwal huleɓhuleɓa, vlawa mbraku ŋa gwal htu mbrakwa taŋ, ka ksa kuni ta ŋuɗuf nda inda mndu. 15 Ɗaswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ŋaslu ta mndu nda ŋaslu. Ŋavawaŋa katək, ka maga skwi ya ɗina mataba ghuni, nda ya ŋa hamata sanlaha tani.

16 Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. 17 Ma zlanap kuni ta maga du'a. 18 Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəŋa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ŋa magay ghuni ta zɗəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

19 Ma su'ufiŋ kuni ta Sulkum nda ghuɓa, 20 Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwaɗa la anabi. 21 Ama kwatsaɗapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya ɗina, 22 ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda ɓədzaku.

23 Ka ghuɓaghunaghuɓa Lazglafta ya ta vlatá zɗaku kaghəŋani, ka naghunaftá tsi ka ŋani dardar. Ka ngha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. 24 Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá

‡ **5:8** Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

kaghuni ya, kabga ta magay
ta inda skwi ya mna tsi.
25 Zwanama ɗa, ndəɓawa
dzvu ta ghəŋa aŋni.
26 Ka ganaghata kuni ta zgu
ta zwanama nda ɗvaftá vgha
hmətət.
27 Ta ndəɓa ghunatá dzvu
yu ma hga Mgham Yesu. Ka
dzaŋanafta kuni ta na ɗelewer
na ta inda zwanama.
28 Ka nza zɗakatahuɗa
Mghama mu Yesu Kristi
kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa la 2 La Tesalunik

Ga zgu

1 I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na ɗelewer na ŋa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ŋa Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. 2 Ka nza zɗakatahuɗi nda zɗakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

3 Zwanama ɗa, haɗ ŋni ta zlaŋta rfanaghatá Lazglafta ta ghəŋa kaghuni wa. Nda nza tsaya tɗukwa, kabga ta dza'a ta kəma ta kəma zlghay nda ŋuɗufa ghuni, nda ɗvu ta dza'a ta kəma ta kəma ta magə inda kaghuni ŋa sanlaha ya. 4 Tsaya ta kəl ŋni ka ghubakwa ŋni ta ghəŋa kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ŋanaŋa kuni ta zlghay nda ŋuɗuf, ka su'a ghuya ɗaŋwa nda giri ta gə lu ŋa ghuni.

5 Tsa ghuya ɗaŋwa ya ta maray kazlay: Tuɗukwa guma Lazglafta kə'a, ŋa klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ŋa da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyə kuni ta ɗaŋwa ta ghəŋani ya. 6 Skwi tɗukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá ɗaŋwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá ɗaŋwa ya guli. 7 Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá ɗaŋwa ya, nda aŋni tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. 8 Ma takataka vu ta zlghaku dza'a saha həŋ ŋa ghuzlanaptá iri ta gwal kul snaŋtá Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfiɗa Gwaɗa Mghama mu Yesu Kristi ya. 9 Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta həŋ ya ná, tsaya zaɗanatá həŋ dza'a zaɗanata lu di'iŋ nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. 10 Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ŋa zləzlvay inda gwal ta zlghafta, ŋa ndərmimay inda taŋ nda ndərmima. Tekw kaghuni mataba taŋ, kabga zlghafzlgha kaghuni guli ta gwaɗa ya mnaghuna ŋni.

11 Tsaya ta kəl ŋni ka gɗata ta maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlghaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ŋa magay ghuni ta skwi ɗinaɗina, nda ya ŋa yifanaftani ta zlghay nda ŋuɗufa ghuni. 12 Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ŋa vlaghunatani

* **1:8** Grawa nda Isaya 66:15. † **1:9** Gray nda Isaya 2:10, 19, 21.

guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zɗakatahuɗa Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

1 Zwanama ɗa*, ta kumay ŋni ta mnaghunatá gwaɗa ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwaɗa ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kəmani ya. Wya skwi ta ndəɓu ŋni ta dzvu da kaghuni: 2 Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kə'a, yaha kuni da zləŋ ka ghuya ghəŋa ghuni. Dər má la anabi tsi, dər má snaŋ nda sna a kuni ta gwaɗay, dər i'i a ta vindaghunafta ká lu má mnaghunata. 3 Yahayaha mndu da nanaftá kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi ɓaŋalaŋ a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makəɗ tsaya ná, nda ndəgha gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ŋa saba tsa ghwaɗaka mndu ya dəɗay ta daɓi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. 4 Dza'a sli'avafsli'a ta ghəŋa inda skwi nda ghuɓa, nda ya ta ghəŋa inda skwi ta tsəlɓu lu ta tsəlɓu ta kəmani. Ŋa nzamtani ma həga Lazglafta, ŋa mnayni kazlay: I'i Lazglafta† kə'a. 5 Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa ɗa da kaghuni. Zaghunapza ra? 6 Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ŋaghutá tsa ghwaɗak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzlaga. 7 Aŋ mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsanaŋta tsa mndu ta ŋaghuta ya ta tvi dza'azlay ná, kɗekkɗek a dza'a maga tsi ta slnani wa. 8 Dza'a sabsa ta daɓi. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, ŋa zaɗanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. 9 Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwaɗaka mndu ya, ŋa magayni ta inda mazəmzəmha, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandərmimi ŋa nana§ mnduha. 10 Dza'a magay ta inda ghwaɗaka skwiha ŋa nanaghatá gwal ta zaɗa ghəŋa taŋ, kabga kwalaghuta taŋ ta tsu'afta, ɗvaf a həŋ ta kahwathwata má dza'a mbanaftá həŋ ya wa. 11 Tsaya kəl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zaɗaku ta ghəŋa taŋ ŋa zlghafta taŋ ta tsakalawi, 12 kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlghaftá kahwathwata, zɗəgana maga ghwaɗaka skwi ta həŋ ya.

Nzaku ka mnda zlghay nda ŋuɗuf nda diha

13 Aŋni, nda ra ka rfay ŋni ta Lazglafta ta ghəŋa kaghuni zwanama. Ɗvuɗva Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta taŋtaŋ, ŋa

* **2:1** Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17. † **2:4** Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2. ‡ **2:8** Gray nda Isaya 11:4. § **2:9** Gray nda Mata 24:24.

mbaghunafta nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuɓa, ma zlghafta ghuni nda ŋuɗufa ghuni ta tsa kahwathwata ya. 14 Ŋa tsaya kəl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfiɗa Gwaɗa ya mnaghuna ŋni, ŋa mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. 15 Tsaya tama zwanama ɗa ná, dihavawa diha, ka ŋanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf ŋni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

16 Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghəŋani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta ɗvutá amu, ya ta zɗaŋtá hudî ka lɓamatá ŋuɗuf ŋa kɗekedzeŋ, nda skwi faf mu ta ghəŋ tida. 17 Ka lɓaghunatá tsi ta ŋuɗuf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gɗata ta maga skwi ɗinaɗina ma slna nda ya ma gwaɗa.

3

Magawa du'a ta ghəŋa aŋni

1 Skwi ya ta pɗaku tama zwanama ɗa, magawa du'a ta ghəŋa aŋni, kada dza'a gwaɗa Mgham Yesu ta kəma ta kəma misimmisim, nda ya ŋa ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. 2 Magawa du'a guli ta ghəŋa aŋni ŋa kataŋnatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwaɗa ta mnə ŋni na wa.

3 Mgham Yesu ná, vərɗa mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, ŋa nghayni ta kaghuni da halaway*. 4 Wya skwi graf ŋni ta ghəŋa kaghuni ma ndi'atá vgha ŋni nda Mgham Yesu: Ta ŋanaŋa kuni ta hiɗaku ya ta vlaghunata ŋni, nda gɗata ta gɗata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

5 Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi ŋa ɗvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya ŋa hbay ghuni ta ŋuɗuf manda ŋa Kristi.

Maga slna manda va ŋa Pwal

6 Zwanama ɗa, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ŋni ta na gwaɗa na ŋa ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlghay nda ŋuɗuf ta yaɗi, kul haɗ ta maga skwi taghaghunaf ŋni. 7 Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi ŋa magay, ŋa ksay ghuni ta saɗa ŋni. Ma nzakwa ŋni da kaghuni ná, nza a ŋni ka gwal ta yaɗi wa. 8 Zaŋ a ŋni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Aŋni ka ghəŋa ŋni ta slavapta nda rviɗik tani, nda fitik tani ka maga slna ŋa zay ŋni, kabga va a ŋni ta ghuyaghunaptá ɗaŋwa† ta ghəŋa skwa zay ŋni wa. 9 Nza a vəl magay ŋni mantsa ya kazlay, ra a ka mutsay ŋni ta skwi da kaghuni wu kə'a wa. Nda nza tsa slna magə ŋni ya ŋa tagha skwi ŋa ghuni.

* **3:3** Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15. † **3:8** Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

10 Ma tsa fitika nzakwa ŋni
da kaghuni ya ná, wya ka ŋni
si ta mnaghunata: «Ka va a
mndu ta maga slna ya wu
ná, ma vlaŋ kuni ta skwa zay
guli,» ka ŋni.
11 Tsa nzakwani ya,
snaŋnaghasna kazlay mamu
sanlaha ta yaɗi mataba
ghuni, kul haɗ ta maga slna
kə'a. Ta ghəŋa valu da kiwa
ghatalakw yeya skwi ta magə
həŋ. 12 Skwi ta mnə ŋni ŋa tsa
mnduha ya, nda hga Mgham
Yesu Kristi na: Magawamaga
ta slna nda tvani, ka mutsa
kaghuni ka ghəŋa ghuni ta
skwi ŋa zay ghuni, ka ŋni.
13 Kaghuni ya zwanama ná,
ma hərfaku kuni ta maga
skwi ɗina. 14 Ka haɗ yu ta sna
tsa gwaɗa vindaf lu ya wu, ka
mndu katsi, mnanaŋwa mn-
duha demdem, ka dgaghuta
kuni ta vgha nda tsi, ŋa ksaf-
tani ka hula. 15 Nziya nza tsi,
yaha kuni da klaftá həŋ ka
ghuma ghuni. Zlahawazlaha
nda tvani, kabga zwaŋama
ghuni ya.
16 Ka vlaghunavla Mgham
Yesu tsatsi ka ghəŋani ta vla
zɗaku ya, ta zɗaku dər ta wati
luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu
kawadaga nda kaghuni dem-
dem.
17 I'i Pwal ta vindaghunafta
nda dzva ɗa, ta ga zgu yu ŋa
ghuni. Tsaya thatá dzva ɗa
ta inda ɗelewerha ta vindafta
yu. Mantsa ya ta vinda yu.
18 Ka nza zɗakatahuɗa
Mghama mu Yesu Kristi
kawadaga nda kaghuni
demdem!

Taŋtaŋa tsghatá lwa Pwal ŋa 1 Timute

Ga zgu

1 I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəŋ tida ta vinda na ɗelewer na.

2 Ŋa kagha Timute*, vərɗa zwaŋa ɗa ma zlghay nda ŋuɗuf ta vinda yu. Ka vlaghavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahuɗani, nda tawa hiɗahiɗani, nda zɗakwani.

Ɗasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwaɗaka skwi ta mndu

3 Manda ya si ta mnə yu ŋa gha ma sli'a ɗa da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagha tsakalawi ŋa mnduha. Ka dvanaghata ka ta həŋ ŋa zlaŋta taŋ. 4 Ka mnanata ka ta həŋ, yaha həŋ da laghwi da hamtá ghəŋ ma gwaɗa ta prukutunzum, nda mbəɗa mndəra mndu kul haɗ lu dza'a kɗanakta. Ta klaktá hwazlaɓaku, ka zlaŋtá ŋlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlghay nda ŋuɗuf tsaha ya. 5 Klatá ghəŋa tsa gwaɗa ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá ɗvu ya ta sabi ma ŋuɗuf ya nda ghuɓa, nda vərɗa ndanu kul haɗ sana dga ghəŋ, nda vərɗa zlghay nda ŋuɗuf. 6 Tsughwaɗaghu tsughwaɗa sanlaha ta tvi, ka laghwi zaɗamta ma tsa hwazlaɓakuha dza'a kwal katanaftá həŋ ya. 7 Ta kumay həŋ ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlaha Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərɗa hahəŋ ta skwi ta mnə həŋ wa. Sna a həŋ ta vərɗa skwi ya sladaf həŋ tida guli wa.

8 Nda sna amu kazlay: Ɗina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. 9 Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ŋa gwal tɗukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ŋa gwal kul sna gwaɗa da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zləŋa Lazglafta, nda gwal kul snaŋtá dzahay', nda gwal ta pslatá dadaha taŋ, nda gwal ta pslatá mndu, 10 nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta waɗa a ta waɗu ka bətbət, nda ya ŋa gwal ta maga sanlaha ma ghwaɗaka skwiha, ka zluŋtá vərɗaka tagha skwi. 11 Tsa vərɗa tagha skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfiɗa Gwaɗa faɗim lu ŋa mnay ta ghəŋa glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

12 Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna ɗa.

* **1:2** Ngha ta slna gwal ghunay 16:1.

Ta rfay yu ta ghəŋa vəl klaftani ta i'i ka mndu nda ra ŋa faftá ghəŋ tida, ŋa maganatá slna. 13 Aŋ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ŋani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hiɗahiɗa ta i'i, kabga ma kwala ɗa kul snaŋta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si haɗ zlghay nda ŋuɗuf da i'i wa. 14 Ka zdïdïŋtá Mghama mu ta huɗï katakata, ka vlihatá zlghay nda ŋuɗuf, nda ɗvu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. 15 Wya tsa vərɗa gwaɗa nda ra ka tsu'afta inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa haɗïk ŋa mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba taŋ. 16 Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hiɗahiɗa ta i'i. Kumaŋkuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ŋuɗufani. Nda nza ka gray ŋa gwal dza'a zlghaftá tsatsi, ŋa nzakwa taŋ nda rfu ŋa kɗekedzeŋ. 17 Ka nza sgit nda glaku ŋa ɗekɗek ŋa Mgham kul haɗ ta mtavata, kul haɗ ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

18 Timute zwaŋa ɗa, na gwaɗa ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwaɗa ta ghəŋa gha ghalya ya, ŋa nzakwa na gwaɗa na ŋa vlaghatá mbraku, kada laviŋta ka ta vulaftá vərɗaka vulu. 19 Ŋanaŋa ta zlghay nda ŋuɗufa gha nda fatá ndana gha kul haɗ sana dga ghəŋ. Vziŋvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul haɗ dga ghəŋ ya, ka dzatá zlghay nda ŋuɗufa taŋ. 20 Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlaŋvla yu ta həŋ ta halaway‡, kada kwala həŋ razəgəltá Lazglafta.

2

Ŋa wa rakwa tsəlɓay mu ta tsəlɓu na?

1 Skwi ya vli yu ta mbraku taŋtaŋ ta ghəŋani karaku ná, tsaya ɗawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta ghəŋa inda mnduha. 2 Ɗina ka maga du'a ta ghəŋa mghamha nda inda gwal ta ŋanatá ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku leɓtekw, ma zɗaku, ma zləŋa Lazglafta nda tvani, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. 3 Tsaya skwi ɗina ta zɗəganatá Lazglafta mnda mba amu. 4 Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta taŋ ta snaŋtá kahwathwata. 5 Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya 6 ta vlatá ghəŋani ŋa varatá inda mnduha demdem†. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. 7 Ŋa tsaya

† **1:13** Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5. ‡ **1:20** Gray nda 1 La Kwareŋt 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14. * **2:4** Gray nda Izekiyel 18:23. † **2:6** Gray nda Mata 20:28.

kəl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay‡ guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda§ ta gwaɗa ta zlghay nda ŋuɗuf, nda kahwathwata. Tsakalawa ɗa a wu, kahwathwata ta mnə yu.

I mi'aha nda zgwana

8 Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghuɓa hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlərɗawi a guli wa.

9 Ŋa mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəŋ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu həŋ da rka nda ɗatá ghəŋ ya nda bla. Ma laghu həŋ da rka nda dasu, dər nda miziɗikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani* a tsi. 10 Ka rka həŋ ta rka nda ŋərmata slnaha taŋ, manda ya ta raŋta mi'aha ta maraŋtá zləŋay taŋ ta Lazglafta. 11 Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanatá ghəŋ. 12 Vlaŋ a yu ta tvi ta marakw ŋa taghanaftá skwi, dər ŋa ga mgham ta ghəŋa zgun wa. Seftekwa katsi nzata. 13 Adamu na taŋtaŋa mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. 14 Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalaghutá marakw ta snatá gwaɗa Lazglafta†. 15 Dər má mantsa tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gɗavagɗa tsi ta ŋavata ma zlghay nda ŋuɗufani, nda ɗvutá mndu, nda nzaku nda ghuɓa.

3

Gwal ngha Igliz

1 Nana gwaɗa dza'a yu mnay na ná, gwaɗa ŋa faftá ghəŋ tida ya. Ka ɗvafɗva mndu ta slna nzakw ka mali ta ghəŋa Igliz katsi ná, ŋərma skwi ya ɗvaŋ tsi. 2 Ɗina ka nzakwa mali ta ghəŋa Igliz, ka mndu kul haɗ rutsak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlaha katsi ta ghəŋani, ta ndanay katsi ta ndanu tɗukwa, dina ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taŋ, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, 3 ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama leɓtekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazeŋzeŋ, ma nza tsi ka mndu ɗvutá ta tsedi. 4 Nda sna katsi ta ŋanatá həgani, nda sna katsi ta zlaha zwanani ŋa nzakwa taŋ ka zwani ta sna gwaɗa nda hanata ghəŋ guli. 5 Ka si sna a mndu ta ŋanatá həgani wu katsi, wa kə'a dza'a laviŋtá nghaftá Igliza Lazglafta na? 6 Ma nza tsa mndu ya ka lfiɗa mndu ma zlghay nda ŋuɗuf, da glə tsi ta ghəŋ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagha lu ta halaway ya. 7 Ɗina ka nzakwani ka mndu ya ta

‡ **2:7** Gray nda 2 Timute 1:11. § **2:7** Gwal kul snaŋtá Lazglafta Da mu ta Luwa.
* **2:9** Gray nda 1 Piyer 3:3. † **2:14** Aya 13-14: Ngha ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

ghubu dər gwal kul snaŋtá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul haɗ lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəɓla halaway*.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

8 Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, ɗina ka nzakwa taŋ. Yaha həŋ pgha wirak his ma vu, yaha həŋ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tsedi nda ta ghwaɗaka tvi. 9 Ɗina ka nzakway taŋ ka gwal ta ŋanatá kahwathwata ya mariginŋ lu ma zlghay nda ŋuɗuf nda fata ndanu kul haɗ sana dga ghəŋ. 10 Ɗina ka dzəghaŋtá həŋ karaku. Tahula tsa, ka haɗ sana skwi ŋa mnafta ta həŋ wu katsi, laviŋlava həŋ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. 11 Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Ɗina ka nzakwa taŋ. Haɗ wu ka həŋ ta kuslemberaku, zlahafzlaha ka həŋ ta ghəŋa taŋ, ka ŋərmani ka həŋ nzakway ma inda skwi. 12 Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərɗafpərɗa katsi ta zlaha zwanani nda gwal ga taŋ tani. 13 Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vlaŋvla lu ta glaku ta həŋ ma inda vli. Laviŋlava həŋ ta gwaɗa taŋ kul haɗ zləŋ ma fatá ghəŋa taŋ ma zlghay nda ŋuɗuf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlghay nda ŋuɗuf

14 Ta vindi yu ta na ɗelewer na ŋa gha ná, nda fa ŋuɗufa ɗa ta labə da nghaghaghata. 15 Ala, ka gərɗugərɗa yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəŋ gugudî ta dihanatá kahwathwata. 16 Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda ɗifa payaf Lazglafta,

ta nzakway ka Kristi ya zlghaf mu.
Mariginŋ mara Lazglafta ka mnda səla. Tuɗukwa nzakwani,
ka Sulkum nda ghuɓa† maraŋta.
Nda ngha duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwaɗa tida, ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda.
Ka zlghaftá mnduha ma inda vli ta ghəŋa haɗik.
Ka klaghatá Lazglafta ta luwa da vla glakwani.

4

Tagha skwa gwal tsakalawi

1 Tsaliŋtsala Sulkum nda ghuɓa kazlay: Ma kɗavakta fitik ná, dza'a zlanavazla sanlaha ta zlghay nda ŋuɗufa taŋ, ka laghwi da sna ŋa sulkumha ta nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwaɗaka sulkumha kə'a. 2 Ŋa nanaghata gwal ta maga maɗgwirmaɗgwir, ta mna tsakalawi, ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná,

* **3:7** Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9. † **3:16** Gray nda Ruma 1:4.

manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. 3 Dza'a lmay həŋ ta kla marakw, dza'a lmay həŋ ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagigiŋtá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlghay nda ŋuɗuf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə həŋ ya, ŋa rfay taŋ ta Lazglafta ta ghəŋani. 4 Manda va tsaya, inda skwi zlagigiŋ Lazglafta ná, dĩna* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, haɗ sana skwi ŋa wuɗanaghuta wu, 5 kabga ghuɓiŋ ghuɓa Lazglafta nda gwaɗani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərɗa mnda maganatá slna ta Yesu Kristi

6 Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ŋərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwaɗa zlghay nda ŋuɗuf, nda ya nda vərɗaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. 7 Zluŋzla ta gwaɗa prukutunzumha ta gwaɗə halata mi'aha. Ŋavaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. 8 Skwi dĩna zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'atá vgha nda Lazglafta katək na vərɗa skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. 9 Nana gwaɗa na ná, vərɗa gwaɗa ya, nda ra ka tsu'afta inda mndu kul haɗ sana dzudzukway. 10 Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlghay nda ŋuɗuf. 11 Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa saɗani

12 Yaha mndu da hərtətatá nzakwa gha ta ka zwaŋ. Katək ná, nzanza ka ŋa gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka mndu ŋa kla saɗani ma tva gwaɗa, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghuɓa. 13 Ma kɗaku yu ka labə ya, ka gɗata ka ta dzaŋanaftá gwaɗa† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ, ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ. 14 Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. 15 Ŋafŋa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kɗavakta ŋuɗufa gha, ŋa nghaŋta inda mnduha káka ta dza'a ta kəma ta kəma. 16 Ɗasuwa ka ka nda nzakwa gha, ɗasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantsa ya, dza'a mbanafta ka ta ghəŋa gha, nda gwal ta fata sləməŋ ka snay tani.

* **4:4** Gray nda Zlrafta 1:31. † **4:13** Ngha ta Lukwa 4:16-21.

5

Vla ta hiɗaku ŋa inda gwal zlghay nda ŋuɗuf

1 Ma davə ka ta glata
mndu. Nda ɗasuwa ká ka
gwaɗa nda tsi, manda skwi
nda da gha*. Manda mna
gwaɗa ŋa zwaŋama gha ka ka
gwaɗa nda zwana duhwalha.
2 Galata mi'aha ya guli ná,
manda mamaha gha, káka
ngha həŋ. Ngha ta daghala
mi'aha manda kwagha ma
gha kul haɗ ndanaŋtá sana
skwi nda həŋ.

Mi'a wadgu

3 Vla ta glaku ŋa vərɗaka
mi'aha ka wadgu, ka
matuŋulum. 4 Ka si mamu
zwana tsa wadgu ya, ka
zighihani a tsi katsi, tiŋəl
hahəŋ dza'a zlrafta kataŋtá
gwal ga taŋ, ŋa planamtá
dzva taŋ. Tsaya skwi ta
zɗəganatá Lazglafta. 5 Tsa
vərɗa wadgu ta nzakway ka
matuŋulum kul haɗ mndu ŋa
kataŋta ya ná, ta Lazglafta
fafta tsatsi ta ghəŋani. Haɗ
ta zlaŋtá maga du'a, ka tawa
ghəŋ da Lazglafta nda fitik
tani, nda rvidîk tani, ŋa ɗawa
katu da tsi wa. 6 Ama wadgu
ya ta nzaku ta daghayakwani
ná, nda mta tsaya dər má
ta ndiri tsi. 7 Tsaya skwi
dza'a ka havanaktá həŋ,
kada nzakwa həŋ kul haɗ
rutsak ta həŋ. 8 Ka haɗ
mndu ta nghapta ka la taŋ,
katkatatani la ma həga ga taŋ
wu katsi, ɓliŋɓla tsa mndu
ya ta zlghay nda ŋuɗuf, mal
tsatsi badzatani ka mndu kul
zlghaftá Yesu.

9 Marakw ya mtu zə'ala taŋ
ná, ta magay ka imani ta mku'
mbsak, kada mbəɗamta lu
mataba mi'a wadgu. Tsa si
turtuktuk yeya ka zə'al snaŋ
tsi guli. 10 Ta ghubay ka lu
ma ŋərma slnahani ta magə
tsi. Va galanafgala katsi ɗina
ta zwani, ta tsu'ay katsi ta
matbay ga taŋ, ta mbazay
katsi ta səla gwal zlghay
nda ŋuɗuf, ta katay katsi ta
gwal ta sa duni, fafa katsi ta
ghəŋani ka maga inda ŋərma
slna. 11 Yaha ka mbəɗamtá
mi'a wadgu ta ka daghali ma
tsa mbsak ya, kabga baɗu
sli'avafta ɗva zgun ma vgha
taŋ, ka dganatá həŋ nda Kristi
ná, zbay taŋ ta dza'agəlta da
zə'al. 12 Dza'a ksay guma ta
həŋ kabga ɓlanapɓla həŋ ta
skwi ya si kura həŋ taŋtaŋ.
13 Taghəŋa tsa guli, haɗ sana
skwi ta magə tsi ta ghəŋa
sli'ani da ra watgha həga ga
mndu wa. Dza'a ra watgha
həga ga mndu yeya a guli
wu, dagala va yawa taŋ.
Gwaɗa kul nghanatá həŋ ná,
tsaghuzlaram ka həŋ dida.
14 Tsaya tama, ta kumay yu ta
sli'a mi'a wadgu ta ka daghali
ya da zə'alha taŋ, ka yaya həŋ
ta zwani, ka ngha həŋ ta həga
taŋ, kada kwala ghumaha
mu ta mna gwaɗa kul raku
ta amu. 15 Mamu sanlaha ta
gi ghadata mbəɗaghutá vgha,
ka zluŋtá vərɗa tvi, ka laghwi
mista halaway. 16 Ka mamu
sana marakw ta zlghaftá
Yesu, nda mi'a wadgu ma

* **5:1** Gray nda Levitik 19:32.

mndəra taŋ katsi, ka kata tsi ta həŋ, yaha tsi zlanaŋtá Igliz, kada laviŋta Igliz ta kataŋtá vərɗa wadguha ya ta duŋluŋwaku.

Gwal ngha Igliz

17 La galata mndu ta ksa slna ɗina mataba Igliz ná, ɗina ka vla glaku dagala ŋa taŋ. Katkatatani gwal ta mna gwaɗa, nda gwal ta tagha skwi ŋa mnduha. 18 Ka lu vindafta ma gwaɗa Lazglafta na: «Haɗ kuni dza'a hbunustá budzaŋ ta wi ta sla ta ɗga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raŋra vlaŋtá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. 19 Ma gi tsu'af ka ta gwaɗa ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka masləmtsək taɓ his ka hkən a tsi ta snanaghata. 20 Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadva ta həŋ ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləŋ ta sanlaha.

21 Ta ndəɓa dzvu yu ŋa gha ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwaɗa ya, yaha ka da laghwi da ɗva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. 22 Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlaŋtá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa gha, yaha ka faftá rutsak ta vgha gha.

23 Yaha ka gɗata ta sa imi kweŋkweŋ, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huɗa gha, nda ya ŋa ghzla tsa gɗata ta gɗata ka kul ɗughwanaku ya.

24 Sanlaha ma mnduha ná, ta daɓi dmakwa taŋ, dər ta la a lu tsanaghatá guma ta həŋ. Ama tahula tsanaghatá guma ta həŋ ta nghavata ŋa sanlaha. 25 Manda va tsaya guli, ta nghaku ŋərma slna ta daɓi, dər má sabə a tsi ta daɓi gi hadahada wu, ɗifaghuta a wa.

6

La vu'aha

1 Inda gwal ta ga vu'a, ka vla həŋ ta glaku ŋa daŋahəgaha taŋ, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. 2 Ka gwal zlghay nda ŋuɗuf na daŋahəgaha taŋ katsi, yaha həŋ da kwal kul sna gwaɗa da həŋ, kabga nzakwa taŋ ka zwanama ma zlghay nda ŋuɗuf. Ka ŋavaŋa həŋ katək ka maganatá slna taŋ nda tvani, kabga tsa daŋahəgaha taŋ ta maganata həŋ ta slna ya ná, gwal zlghay nda ŋuɗuf ta ɗvu Lazglafta həŋ.

Ma tsedi ta saba inda ghwaɗaka skwi

Tsaya skwiha ŋa taghay gha ŋa mnduha. Ka vla ka ta mbraku ŋa taŋ. 3 Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zluŋtá vərɗaka gwaɗa Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə

† **5:18** Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareŋt 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

mu ta raŋtá zlghay nda ŋuɗufa amu katsi, 4 tsa mndu ya ná, gla ghəŋ ta glə tsi, haɗ sana skwi snaŋ tsi wa. Ɗughwana a ma ndanani wa, zlərɗutawi nda mbaɗa gwaɗa yeya snaŋ tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlərɗutawi, nda razuha, nda ghwaɗaka uwa'uwalakuha 5 nda zlərɗutawi kul kɗavakta mataba gwal kul haɗ ghunislak ma ghəŋa taŋ. Snəgla a həŋ ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi ŋa mutsa gadghəl ya ka hahəŋ ta ndanay.

6 Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. 7 Aŋ mndani, haɗ sana skwi ya klaganam mu da ghəŋa hadîk wa. Manda va tsaya guli ná, haɗ sana skwi ya dza'a kliŋta mu guli wa. 8 Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi ŋa zay, nda skwi ŋa suɗay ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. 9 Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta dəɗamdəɗa həŋ da skwi ta dzəgha mndu. Ŋa dəɗamta taŋ da dəɓla ghwaɗaka mnduha ta ɓadza mndu, nda ya ta zaɗanatá mndu ŋa ɗekɗek. 10 Ɗvutá tsedi ná, ta klakkla ta slrəŋa inda ghwaɗaka skwi. Ma tsa ɗvuta taŋ ta tsedi ya, ka zlanavatá həŋ ta zlghay nda ŋuɗufa taŋ, ka garaɓ tsi ta həŋ katakata.

Vərɗaka vula zlghay nda ŋuɗuf

11 Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tɗukwa, nda tva ndi'anavatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlghay nda ŋuɗuf, nda tva ɗvutá mndu, nda tva ksa ŋuɗuf, nda tva nzaku leɓtekwa guli. 12 Lma ta vərɗa lma zlghay nda ŋuɗuf. Zak za ta hafu ŋa kɗekedzeŋ, kabga hgafhga Lazglafta ta kagha ta ghəŋani ma mnaŋta gha ta ŋərmata zlghay nda ŋuɗufa gha ta kəma ndəghata masləmtsəkha. 13 Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu ŋa inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mniginta vərɗa gwaɗa ta kəma Pwaŋəs Pilat* ná, 14 ka ŋanata ka ta na gwaɗa ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul haɗ sana skwi ta kagha, kul haɗ rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. 15 Dza'a maravamara baɗu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuɓaya zɗaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghəŋa mghamha†. Tsatsi mgham ta malaptá mghamha. 16 Tsatsi turtukwani kul haɗ ta mtavata, ta nzaku ma tsuwaɗak kul laviŋtá mndu ta ɓhanavata. Haɗ mndu ta kɗə nghaŋta wa. Haɗ mndu dza'a laviŋtá

* **6:13** Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † **6:15** Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3. ‡ **6:16** Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18.

nghaŋta‡ guli wa. Ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Vlaŋtá hiɗaku ta gwal ka gadghəl

17 Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəŋa haɗik na, yaha həŋ da ghərɓaku, yaha həŋ da laghwi da faftá ghəŋa taŋ ta gadghəla§ taŋ ya dza'a kwal kul nzɗavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ŋa nzakwa mu nda rfu ka həŋ faftá ghəŋa taŋ. 18 Mnanamna ta həŋ ka maga həŋ ta zɗaku. Ka sganaghata həŋ ta maga skwiha dinaɗina. Mnanamna ta həŋ ka muvla həŋ ta muvla, ka vla həŋ ta skwi ŋa kataŋtá sanlaha nda tsi. 19 Ka mantsa ya ka həŋ magay, dza'a tskanatska həŋ ma ŋərma vli ta skwiha taŋ, ŋa slafta taŋ tida baɗu mahtsim*, kada mutsafta həŋ ta vərɗa hafu.

Dzatá ghəŋa gwaɗa

20 Timute ɗa, ɗasuwa ka ka ŋanatá skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwaɗaha ka bətbət kul gra vgha nda zlghay nda ŋuɗuf, nda tagha skwi ya ta mnə lu kazlay: Snaŋtá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. 21 Ma famtá ghəŋ ka tagha tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlghay nda ŋuɗuf. Ka nza zɗakatahuɗa Lazglafta nda kaghuni!

---

§ **6:17** Gray nda Lukwa 12:20. * **6:19** Gray nda Mata 6:20.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ŋa 2 Timute

Ga zgu

1 I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ŋa mna gwaɗa ŋa mnduha ta ghəŋa gwaɗa ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

2 Ŋa kagha Timute* zwaŋa ɗa, ya ta ɗvu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zɗakatahuɗani, nda tawa hiɗahiɗani, nda zɗakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

3 Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəŋa kagha. Ŋani ta maganata yu ta slna nda ŋuɗufa ɗa turtuk, manda ya si ta maganata† dzidzíha ɗa. Inda fitika magay ɗa ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rviɗik tani ya ná, ta havay yu ta kagha. 4 Havakta ɗa ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəglaŋtá kagha, kada ndəghafta ŋuɗufa ɗa nda rfu. 5 Ta havay yu, ya káka zlghafta kahwathwata nda ŋuɗufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlghay nda ŋuɗuf ya ná, tiŋəl midza gha Luwis ta zlghafta, ka fiŋtá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlghafzlgha kagha guli kə'a. 6 Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wuɗiŋtá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata ɗa ta dzvu ya. 7 Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ŋa zɓukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta ɗvu nda ksanatá ghəŋ.

8 Yaha ka da hula mna gwaɗa ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwaɗa ta i'i tsam lu ma gamak ta gwaɗa ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlghafzlgha ta ghuya ɗaŋwa kawadaga nda i'i ta ghəŋa Lfiɗa Gwaɗa, nda fata ghəŋ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. 9 Tsatsi ta mbamafta. Ka hgaftá tsi ta amu ŋa nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi ɗina wu, ama mantsa ya kurata tsi nda zɗakatahuɗani. Tsa zɗakatahuɗani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kɗaku lu ka fatá ghəŋa hadîk. 10 Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta kliŋtá mbrakwa mtaku, ka maramata nda ma Lfiɗa Gwaɗa ta tva nzaku nda hafu ŋa kɗekedzeŋ.

11 Ŋa mna tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ ɗa ŋa taŋ. 12 Ta ghəŋa tsaya ta kəl yu ka ghuya na ɗaŋwa na. Ama ksa a hulani ta i'i wu,

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. Gray nda 1 Timute 2:7.

† **1:3** Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ **1:11**

kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəŋ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ŋa ŋanatá tsa Lfiɗa Gwaɗa faɗim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.
13 Ka nza kahwathwata gwaɗa ya snaŋ ka da i'i ka skwi ŋa klay gha ta saɗani. Ka nzamta ka ma zlghay nda ŋuɗuf, nda ya ma ɗvu ya vlama Yesu Kristi. 14 Ŋanaŋa ta ŋərma tagha skwi ya fagham lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa, ya ta nzaku ma amu ya.
15 Nda sna ka kazlay: Zliɗivazla inda gwal ta haɗika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba taŋ. 16 Ka maranaŋmara Lazglafta ta tawa hiɗahiɗani ta ghəŋa həga ga Unesifura, kabga si ta gɗagɗa ta ksiɗimtá ŋuɗuf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. 17 Katək ná, ma ɓhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ŋɗaŋɗa, ka slaftá tsi ta i'i. 18 Má ka vlaŋvla Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hiɗahiɗa Lazglafta baɗu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa ɗa ma luwa Afisus.

2

Nzanza ka vərɗaka sludza Yesu Kristi

1 Kagha tama zwaŋa ɗa, mbra ta vgha ma zɗakatahuɗi vlama lu ma Yesu Kristi. 2 Skwi ya snaŋ ka da i'i ta kəma ndəghata masləmtsəkha ya, taghanaftagha ta ŋərma mnduha ta laviŋtá taghanaftá sanlaha guli.

3 Su'a ta ghuya ɗaŋwa ta slaghaghata ta ghəŋa gwaɗa ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vərɗa sludzi. 4 Ka ta ga sludzi mndu katsi, haɗ ta laghwi da famtá ghəŋani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zɗanaftá ŋuɗufa malani wa. 5 Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. 6 Mndu ta ŋavata ka hva guli ná, tiŋəl tsatsi ta za yakwani. 7 Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

8 Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfiɗa Gwaɗa ya ta mnə yu na. 9 Taghəŋa tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ta ghuya yu ta ɗaŋwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwaɗaka skwi. Ama dər má mantsa tsi, hbam a lu ta gwaɗa Lazglafta wa. 10 Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ŋa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta ɗakwa taŋ, kada mutsafta hahəŋ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ŋa nzakwa taŋ ma glaku kul haɗ kɗavaktani ya.

* **2:5** Gray nda 1 La Kwareŋt 9:24-27.

11 Nana gwaɗa dza'a yu mnay
na ná, gwaɗa nda ra ya.
Ka mtumta mu kawadaga
nda tsi, dza'a nza-
kway mu nda hafu
kawadaga nda tsi guli.
12 Ka ta su'ay mu ta ghuya
ɗaŋwa kawadaga nda
tsi, dza'a gay mu ta
Mgham kawadaga nda
tsi guli.
Ka sna a ŋni ta kagha wu ka
mu nda tsi, sna a yu ta
kaghuni guli wu, ka'a
dza'azlay nda amu.
13 Ka dər nza a mu ka
ŋərma mndu tawa
irani wu, tsatsi tani,
ta nzakwani tsatsi† ka
ŋərma mndu,
kabga laviŋ a tsatsi ta mnay
kazlay: Sna a yu ta
kagha wu kə'a nda
ghəŋani wa.

Mna ta vərɗaka gwaɗa Lazglafta

14 Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta həŋ ta kəma Lazglafta, ka zlaŋta həŋ ta zlərɗawi ta ghəŋa gwaɗaha. Haɗ sana skwi ta kataŋta tsa zlərɗawi ya ta mndu wu, ta ghəŋa zaɗiŋtá gwal ta snay yeya katək ta zaɗiŋta tsi. 15 Kagha, ŋavaŋa ka nzakwa ka ta kəma Lazglafta ka mndu nda ndəha, ka mnda maga slna kul haɗ hula ta ksafta ma slnani, ta mna vərɗa gwaɗa nda tvani. 16 Ma fə ka ta wa gha da gwaɗaha ka bətbət kul ksa vgha nda zlghay nda ŋuɗuf, kabga gwal ta famtá ghəŋa taŋ da mndərga tsa gwaɗaha ya ná, ta sgaku nda sga di'iŋaghuta taŋ nda Lazglafta. 17 Gwaɗa ma wa taŋ guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡ nda Fileta mataba tsa mnduha ya. 18 Zluŋzla həŋ ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka həŋ ta mnay. Mantsa ya ka həŋ ta zlambiŋtá sanlaha ma zlghay nda ŋuɗufa taŋ. 19 Tsaw tsa dihatá dughwaŋa skwi thaf Lazglafta ya ná, gigiɗavaf a wa. Wya ka lu vindafta ta tsa dughwaŋ ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka ŋani§.» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: Ŋa Mgham Lazglafta yu kə'a ná, ka mbəɗanambəɗa tsi ta hul ta maga ghwaɗaka skwi,» ka'a.

20 Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuva tili yeya a ta slanaghata lu ma həga dagala wa. Fiɗatá fu sanlaha, tsatsaf nda rɓisl lu ta sanlaha. Ŋa maga slna baɗu gwaɗa dagala sanlaha, ŋa maga slna nda hamata fitik sanlaha guli. 21 Ka Zlaŋzla mndu ta maga tsa ghwaɗaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka guram nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi baɗu gwaɗa dagala, ya faghu lu nda paya ŋa maga inda slna ɗinaɗina.

† **2:13** Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19.
‡ **2:17** Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20.
§ **2:19** Gray nda Mbsak. 16:5.

Nzanza ka vərɗa mnda ksa slna Mgham Yesu

22 Tsaghutsa ta vgha nda ghwaɗaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tɗukwa, nda tva zlghay nda ŋuɗuf, nda tva ɗvu, nda tva zɗaku kawadaga nda gwal nda ghuɓa ŋuɗufa taŋ, ta hga hga Mgham Lazglafta. 23 Ma fam kagha ta wa gha da zlərɗutawiha ka bətbət, kul haɗ hayhayani, kabga ta sabsa zlərɗawi mida. 24 Vani ná, haɗ mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlərɗawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, laviŋlava katsi ta taghanaftá skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta ŋuɗuf ma skwi ta mnə mnduha tida. 25 Nda hanatá ghəŋ katsi gwaɗa nda gwal ta mbaɗanaftá gwaɗani. Ka waya ka skwi dza'a vlaŋvla Lazglafta ta tvi ta həŋ ŋa mbəɗanafta taŋ ta nzakwa taŋ, ŋa snaŋta taŋ ta kahwathwata. 26 Ŋa vrakta ghəŋa taŋ, ŋa ndapta taŋ ma dəɓla halaway ya si ta ksaghutá həŋ ŋa snanatá skwi ta kumə tsi.

3

Kɗavakta fitik

1 Wya skwi ŋa snaŋta gha: Ma kɗavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya ɗaŋwa, 2 kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta ɗvutá ghəŋa taŋ, ka gwal ta ɗvutá tsedi, ka gwal ta ghərɓaku, ta gla ghəŋ, ka gwal ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta, ka gwal kul haɗ nzi'iŋa taŋ ta dadaha taŋ, ka gwal kul haɗ ta rfa mndu, ka gwal kul haɗ ta zləŋa Lazglafta. 3 Dza'a nzakway həŋ ka gwal təŋtəŋa ghəŋa taŋ, ka gwal kul haɗ ta tawa hiɗahiɗa ta mndu, ka gwal ta tsanavatá gwaɗa ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi ɗina. 4 Dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dzawaptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghərbuta ma vəl gla ghəŋ. Mal skwi ta zɗəganatá həŋ ɗvu həŋ ka Lazglafta. 5 Manda va gwal ta tsəlɓu ŋa Lazglafta ka həŋ ta nghə lu, ama va a həŋ ta snaŋtá mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. 6 Mamu sanlaha mataba taŋ ta ra watgha, ka dza'a da həga da həga ga mndu da gataftá mi'aha kul haɗ mbrakwa taŋ, hbu dmaku ta həŋ, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghəŋa taŋ. 7 Inda fitik həŋ ta tagha skwi mndani, ama triɗ, laviŋ a həŋ ta snaŋtá kahwathwata wa. 8 Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghəŋ ghərŋaghərŋa nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghəŋ ghərŋaghərŋa nda kahwathwata. Gwal nda hwaɗa ghwinzlak taŋ həŋ. Haɗ hayhaya zlghay nda ŋuɗufa taŋ wa. 9 Ama haɗ həŋ dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa tsaɓakwa taŋ ya, manda va tsa ŋa i Zanes nda Yambres

ya.

Vla hiɗaku

10 Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa ɗa, nda klatá ghəŋa slna ta magə yu, nda tva zlghay nda ŋuɗufa ɗa, nda ksa ŋuɗuf ta ksə yu, nda ya ka yu ta ɗvutá mnduha, nda ya ka yu ta gɗavata. Nda sna kagha guli 11 ta tsa giri ya giɗip lu, nda ghuya ɗaŋwa ya ghuyɗip lu ma luwa Aŋtakiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Listra ya. Wati ma giri ya kul giɗiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagiɗipta ma indani*. 12 Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta həŋ. 13 Ama ghwaɗaka mnduha nda gwal nənɓa mnduha ná, ta kəma ta kəma ta ɓadzakwa nzakwa taŋ. Dza'a nənɓapnənɓa həŋ ta sanlaha, dza'a nənɓapnənɓa həŋ ta ghəŋa taŋ guli. 14 Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, káka gɗavata. Ka fafta ka ta ghəŋa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghaghafta†. 15 Daga ma ga zwaŋa gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwaɗa nda ghuɓa ta nzakway ka gwaɗa Lazglafta. Dza'a vlaghavla ta ɗifil ta kla mndu da mbaku nda ma zlghaftá Yesu nda ŋuɗuf. 16 Inda skwi nda vinda ka gwaɗa Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Ɗina ŋa tagha kahwathwata, ŋa ɗagiŋtá krughuvi, ŋa payaftá mndu, ŋa taghanaftá nzaku tɗukwa ta mndu, 17 kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək ŋa maga inda skwi ŋa maga skwi ɗina.

4

Mna ta gwaɗa Lazglafta

1 Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, 2 mna ta gwaɗa Lazglafta, ka gɗata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwaɗaka skwi, dva ta həŋ, vla ta mbraku ŋa taŋ, hbatá ŋuɗuf ka tagha ka ta skwi ŋa taŋ, 3 kabga mamu sana fitik dza'a sagha ŋa kwala mnduha kul snəgəltá vərɗaka tagha skwi. Ŋa laghwa taŋ sna skwi ya ta kumə ghəŋ taŋ. Ŋa laghwa taŋ da mbala ghwaɗaka gwal tagha skwi ŋa taghanatá skwi ya ta kumə həŋ. 4 Dza'a nu'afnu'a həŋ ta sləməŋa taŋ yaha həŋ snaŋtá kahwathwata, ka mbəɗaghutá vgha da sna tsakalawi. 5 Ama kagha ya, gɗavagɗa gha ma ghunislaka gha, su'a ta ghuya ɗaŋwa, magatá kahwathwata slna

* **3:11** Aŋtakiya (ma Pisidi,) Ikwaniya, Listra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20. † **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2.

mndu ta mna Lfiɗa Gwaɗa. Kɗanafkɗa ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

6 I'i, nda maga fitika ɗa, taghwaŋ a yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a ɗa. 7 Vulavula yu ta vərɗaka vulu, kɗanakkɗa yu ta vərɗaka hwaya ɗa, ŋanaŋa yu ta zlghay nda ŋuɗufa ɗa. 8 Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá ɗa ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vlihata mnda tsa guma tɗukwa, baɗu fitika tsa guma. Ŋa ɗa ndaghəŋa ɗa yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla ɗvaftá saghani.

Skwi nghadap Pwal kaghəŋani

9 Ka ŋavata ka ka sabi sliɗighata misimmisim. 10 Wana zliɗivazla na Demaska*, kabga laghula ɗvutá skwa ghəŋa haɗik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kreseŋ ta haɗika Galat, ta laghu Titus ta haɗika Dalmatiya guli. 11 Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† ɗa. 12 Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus‡. 13 Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagiɗipta ka ta lguta ghzla mtasla ɗa ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta§ ya.

14 Dagala ghwaɗaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka ɗəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi. 15 Kagha guli, ɗasuwa káka nda tsi, kabga nzanza ghərŋaghərŋa nda skwi ya ta mnə mu.

16 Baɗu taŋtaŋa lagha ɗa da guma da mbəɗa gwaɗa ta ghəŋa ɗa ná, haɗ sana mndu ta katihata wu, zliɗivazla həŋ demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta həŋ. 17 Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kɗanaktá mna gwaɗani, ka snaŋtá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. 18 Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwaɗaka skwi. Dza'a katay ta i'i ŋa lafa ɗa ta luwa da vla ga mghamani. Ŋani glaku ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Ga zgu

19 Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura† tani guli.

---

* **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuŋ 24. Tit, ngha ta 2 La Kwareŋt 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuŋ 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimuŋ 24. ‡ **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Ɗelewera: Huta rini, katkatatani ŋa tuwak, ka ŋa gu a tsi ta payafta lu ŋa vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafgra nda Zabura 62:13, Mahdihdi 24:12, Ruma 2:6. † **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17.

20 Ta ma luwa Kwareŋt na
Irasta. Ma luwa Miletus
zlanata yu ta Trufim kul
ɗughwanaku‡. 21 Ka ŋavata
ka, ka sabi misimmisim ma
kɗaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus,
nda Pudeŋsa nda Linusa,
nda Klawdiya, nda inda
zwanama, ŋa gha.

22 Ka nza Mgham Lazglafta
nda kagha.

Ka nza zɗakatahuɗa
Lazglafta guli nda kaghuni
demdem!

‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa Titus

Ga zgu

1 I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ŋa kataŋtá mnduha ɗagap Lazglafta ŋa nzakway ka ŋani, ŋa snanamtá həŋ ta vərɗaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zɗəganatá Lazglafta ya. 2 Ŋa nzakwa taŋ nda fatá ghəŋ ta mutsa hafu ŋa kɗekedzeŋ, kabga ghadaghada Lazglafta kul haɗ ta tsakalawi ta tamaftá imi ta sləməŋ, ma kɗaku tsi ka tsaftá ghəŋa haɗik. 3 Ka kligiŋtá Lazglafta ta gwaɗani ŋa mnduha ma fitik ya kumaŋ tsi nda ma mna gwaɗani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ŋa magay.

4 Ŋa kagha Titus*, vərɗa zwaŋa ɗa ma zlghay nda ŋuɗuf ta vinda yu. Ka nza zɗakatahuɗi nda zɗakwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndərga nzaku ta raŋtá mnda mali mataba guyata ghəŋ

5 Zlaghazla yu ma luwa Kret ŋa payanata gha ta skwiha ta paɗaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda ya taghaghaf yu. 6 Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul haɗ gwaɗa ta ghəŋa taŋ katsi, gwal turtuk turtuk markwa taŋ, zlghafzlgha ka zwana taŋ ta Yesu, ksu a sli'iŋ ta həŋ wu, haɗ həŋ ta mbrəs wu, katsi. 7 Mndu kul haɗ gwaɗa ta ghəŋani katsi, kabga slna Lazglafta ta magə tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslaŋslaŋa, ka mndu ta gufwaku ŋuɗufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazeŋzeŋ, ma nza tsi ka mndu ta nənɓaptá mndu ma tsedi. 8 Ta tsu'ay katsi ta mndu ga taŋ, ta ɗvay katsi ta maga skwi dina, mndu nda hanata ghəŋ katsi, tɗukwa mndu katsi, mndu nda ghuɓa katsi, mndu ta ngha ghəŋani katsi. 9 Mndu ta laviŋta ŋanatá gwaɗa Lazglafta taɓta skwi manda va ya taghanaf lu katsi. Tsaya dza'a kəl tsi ka pərɗafta kataŋtá sanlaha nda taghanaftá skwi tɗukwa manda va ya ta raku ta həŋ, ŋa maranaŋtá krughuva taŋ ta gwal ta mbəɗanaftá† gwaɗa.

10 Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha gwal kul haɗ ta sna gwaɗa da mndu, ta tsaɓaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafaɗa taŋ na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. 11 Ka hanafta lu ta wi ta həŋ, kabga ta ɓadza nzaku ma həga ga mndu həŋ nda tagha skwiha kul raku ŋa mndu, ŋa

* **1:4** Tit: Ngha ta 2 La Kwareŋt 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † **1:9** Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

mutsa skwi ta tvi kul ɗinaku.
12 Ka sana slayaŋ mataba la
Kret ta mnay na: «Tsakalawi
slna la Kret, la tsuɗay həŋ,
la yaɗi, la mahahau' həŋ,»
ka'a. 13 Ta ŋa tsa mndu
ya tsa gwaɗa ya. Mantsa
tama, dvanaghadva ta həŋ
ka ŋɗaŋɗa, ka ksa həŋ ta tva
Lazglafta ɗina. 14 Dəvanagha
dva ta həŋ ka zlaŋta həŋ
ta sna tsa garaku ta garə
la Yahuda, nda tsa zlahuha
mnduha ta mbəɗanatá hul
ta kahwathwata ya. 15 Nda
ghuɓa inda skwi demdem
ŋa gwal nda ghuɓa. Haɗ
skwi nda ghuɓa da gwal kul
ghuɓaku kul zlghaftá gwaɗa
Lazglafta wu, ɗina a ndana
taŋ wu, ɗina a ghunislaka
taŋ wa. 16 Nda sna ŋni ta
Lazglafta ka həŋ ta mnay,
nda ta tva skwi ta magə həŋ
ya ná, sna a həŋ ta Lazglafta
wu, nda nza həŋ ka skwa
mbiɗay ka gwal mbrəs, laviŋ
a həŋ ta magatá skwi ɗina dər
ka ki'a wa.

2

Tva nzakwa mnda zlghay nda ŋuɗuf

1 Wya skwi dza'a kagha
magay: Ŋavaŋa ka tagha ka
ŋa mnduha ta hyahya skwi
ta ghəŋa dina. 2 Ka mna
ka ŋa la galata mndu, ka
nzata həŋ nda hanatá ghəŋ
ka gwal nda ra vla glaku ŋa
taŋ, ka gwal nda vərɗa ghu-
nislak da həŋ, nda zlghay
nda ŋuɗuf tɗukwa, nda vərɗa
ɗvu, ka nzata həŋ ka gwal
ksa ŋuɗuf guli. 3 Mantsa
ka ka da mnanatá la galata
mi'aha guli, ŋa magay taŋ
ta ŋərma skwi manda ya ta
zɗəganatá Lazglafta. Yaha
həŋ da tsa mndəra mndu,
yaha həŋ da ghuyaku, ka
tagha həŋ ta skwi ɗinaɗina ŋa
sanlaha. 4 Mantsa ya tama
dza'a kəl həŋ ka taghanaftá
daghala mi'aha ta ɗva zə'alha
taŋ nda zwana taŋ, 5 nda
tva ndanu tɗukwa, ta həŋ.
Ka nzakwa həŋ ka gwal nda
ghuɓa. Ka ŋanata həŋ ta həga
taŋ ɗina. Ka nzakwa həŋ
ka ŋərma mi'aha. Ka sna
həŋ ta gwaɗa da zə'alha taŋ.
Mantsa ya ka həŋ da magay
kada kwala lu ta vza rutsak ta
gwaɗa Lazglafta.

6 Ka mnanata ka ta zwana
duhwalha guli, ka hananata
həŋ ta həŋ 7 ma inda skwi.
Kagha guli, ka maga ka ta
skwi ɗina ŋa nghay taŋ ta
kagha, ŋa ksay taŋ ta saɗa
gha. Nda ŋuɗuf turtuk káka
tagha skwi ta taghə ka ŋa taŋ.
Yaha ka da tsaɓaku. 8 Hyahya
gwaɗa káka mnay, ŋa ksutani
ta gwal mbaɗanaftá gwaɗa
ka hula kada kwala həŋ mut-
saftá vzaftá rutsak ta amu.

9 Ka mnanata ka ta la
vu'aha guli, ka sna həŋ ta
gwaɗa da daŋahəga taŋ ma
inda skwi. Ka maganata həŋ
ta skwi dza'a zɗanaftá ŋuɗuf
ta həŋ. Yaha həŋ da mbaɗawi
nda həŋ guli. 10 Yaha həŋ da
kasaŋtá skwiha taŋ. Ŋərma
skwi ka həŋ da magay katək,
kada grafta daŋahəga taŋ
kazlay: Tuɗukwa mnduha
həŋ kə'a. Mantsa dza'a
kəl mnduha ka ghuba tsa
skwiha ta taghə mu ta ghəŋa

Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanafta Lazglafta ta mnduha ma dmakwa taŋ

11 Ɗina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maraŋmara Lazglafta ta zɗakatahuɗani ta nzakway ka dzuɓaya mbaku ŋa inda mnduha demdem, ŋa mutsay taŋ ta mbaku. 12 Tsa zɗakatahuɗi vlama Lazglafta ya, ta taghamatá kwal kul mbəɗglanatá hul, ŋa kwal kul maməgəltá skwa ghəŋa haɗik, ŋa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəŋa haɗik na nda hanatá ghəŋ, nda maga skwi tɗukwa, nda sna gwaɗa Lazglafta, 13 ma na nzakwa mu ta kzla ŋərma fitik faf mu ta ghəŋ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, 14 ta vlatá ghəŋani ka mtuta ma vla mu ŋa varagamapta ma dmakwa mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ghuɓa ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ŋərma* slnaha inda fitik.

15 Mantsa ya káka da taghanaftá həŋ. Ka vlaŋta ka ta mbraku ta həŋ. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwaɗa nda inda mbraku ya vlagha Lazglafta. Yaha mnduha da hərtəta ta kagha.

3

Nzaku ta raŋtá mnda zlghay nda ŋuɗuf

1 Havanakhava ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka hanaganata həŋ ta ghəŋ mista mghamha* nda ya da la ŋumna ka maga həŋ ta skwi ta mnanata lu ta həŋ. 2 Mnanamna ta həŋ, yaha həŋ da mna ghwaɗaka skwi ta mndu, nda zɗaku ka həŋ nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka həŋ, leɓtekwa ka həŋ nzata nda inda mndu, 3 kabga si ka rgha dər amu ghalya, haɗ mu si ta sna gwaɗa da mndu wa. Si nda zaɗa mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwaɗaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sidi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, prək má ka mbiɗa amu. Ta husaŋhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. 4 Ama, manda maraŋta Lazglafta mnda mba amu ta zɗakwani nda ɗva mndani katakata, 5 ka mbamaftá tsi. Vəl magata mu ta skwiha tɗukwa a wu, hiɗahiɗa tawa tsi ta amu, ka ghuɓimistá mbrakwa Sulkum nda ghuɓa,† kəl mu ka mutsaftá lfiɗa yaku. 6 Tsa Sulkum nda ghuɓa ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanaftá ŋuɗufa mu. 7 Mantsa ya kə'a zɗaŋtahuɗi ka namafta ka ŋərma mnduha ŋa mutsay mu ta hafu ŋa kɗekedzeŋ ya faf mu ta ghəŋ tida. 8 Vərɗa skwi na gwaɗa ta mnə yu na.

Ka gɗata ka ta mna tsa

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10. * **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13. † **3:5** Gray nda Yuhwana 3:5.

gwaɗa ya ka ŋɗaŋɗa ŋa mnduha, kada maga gwal zlghay nda ŋuɗuf ta ŋərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərɗa skwi ta kata mnduha. 9 Tsaghutsa ta vgha nda zlərɗutawi ka bətbət ta ghəŋa gwaɗa ta mbəɗa mndəra mndu‡ nda ya nda gwaɗa ta ghəŋa zlaha Musa. Haɗ hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. 10 Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlghay nda ŋuɗuf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlaŋ a tsi tahula dvəglanaghata gha ka mahis§ wu, ka zliŋta ka ta tvani. 11 Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zaɗa yu ma tvi kə'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta ŋani.

Hiɗaku vlaŋ lu ta Titus

12 Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim sliɗighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka ɗa, ka yu ndanapta. 13 Ma fitik dza'a sli'afta i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka kataŋta ka ta həŋ, da htuguduŋtá skwi ta həŋ ma tvi. 14 Dina ka taghanaftá gwal zlghay nda ŋuɗuf manda amu ta ŋavata ka maga skwiha ɗinaɗina, ŋa kataŋta taŋ ta gwal htaghu skwi da həŋ, kabga dza'a mutsay həŋ ta nisəla taŋ.

Ga zgu ŋa kdiŋta

15 Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i ŋa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlghay nda ŋuɗuf.

Ka nza zɗakatahuɗa Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

‡ **3:9** Ngha ta 1 Timute 1:4. § **3:10** Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa Filimuŋ

Ga zgu

1 I'i Pwal Tsam lu ma
gamak ta ghəŋa vəl maganata
ɗa ta slna ta Yesu Kristi*,
kawadaga nda zwaŋama mu
Timute ŋni ta vindaghafta,
a gra Filimuŋ ta nzakway
ta gwa ghəŋ nda aŋni ma
mndərga na slna na.

2 Ta ga zgu ŋni ŋa mukuma
mu Apiya nda Artipus† ya ta
wda slna Lazglafta manda
aŋni guli. Ta ga zgu ŋni guli
ŋa pɗakwa sanlaha ma Igliz
ta tska vgha ma həga ga
ghuni ka maga du'a. 3 Ka
nza zɗakatahuɗa Lazglafta
Da nda Mghama mu Yesu
Kristi ta ghəŋa ghuni. Ka
vlaghunata həŋ ta zɗaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəŋa Filimuŋ

4 Inda fitika magay ɗa ta
du'a, ta kulay yu ta hga gha,
ka rfa Lazglafta ta ghəŋa
kagha, 5 kabga snidĩghasna
na zlghay ya zlghaf ka ta
Mghama mu Yesu Kristi, nda
ɗvuta ya ɗvu ka kahwath-
wata ta gwal zlghay nda
ŋuɗuf. 6 Ta maga du'a yu
da Lazglafta ka maravata
pghatá ghəŋa na zlghay nda
ŋuɗuf nda gwa u mida na,
nda ma slna u. Mantsa, ka
zlagapta ŋərma skwi ta kumə
ŋni ta magata gha ŋa Kristi
bɗaŋay ta daɓi. 7 Zwaŋama
ɗa, mndərga tsa ɗvu ta ɗvu
ka ta gwal zlghay nda ŋuɗuf
ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha
ta vgha guli, kabga ɗvuɗva ka
ta gwal zlghay nda ŋuɗuf, ka
mbanaftá həŋ.

Ndəɓa dzva Pwal da Filimuŋ ŋa tsu'aftá Unesima

8 Aŋ mndani, má si
slaghusla yu ma nzakwa ɗa
ka ghunatá mnda Kristi, má
ŋa mnaghatá tva skwi ma
ŋa magay gha ɗina. 9 Ama
dzvu ta ndəɓu yu da kagha
nda ma ɗvu. I'i Pwal ya, glata
mndu yu guli, wana ndanana
tsamtsa lu ta i'i ma gamak,
kabga maganata ɗa ta slna ta
Yesu Kristi. 10 Ta ndəɓa dzvu
yu da kagha ta ghəŋa zwaŋa
ɗa Unesima ya mutsaf yu
ma Kristi, ma na nzakwa ɗa
ma gamak na. 11 Wya si haɗ
hayhayani da kagha ghalya
wa. Ndana tama, dza'a katay
ta kagha nda i'i tani.

12 Wya yu ta ghunədaghapta,
ya hara ɗa ya. 13 Si má ta
kumay yu ta ŋaghuta tavata
i'i hadna ma na nzakwa ɗa
tsam lu ma gamak ta ghəŋa
Lfiɗa Gwaɗa, má ŋa magihatá
slna ma vla gha, ya má da
ɗawu yu ta magihata gha.
14 Tsaw tama ná, laviŋ a yu
ta magay ga ghəŋ ga ghəŋa ɗa
kul snanatá yu da kagha wu,
ba má da kagha katsi sabi da
nzakw tsa zɗakwa gha ya ka
mbla kagha.

15 Ba kada vrəglavafta nza-
kwa ghuni ŋa kɗekedzeŋ ká
skwi nda Unesima kəl tsi ka

* **1:1** Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † **1:2** Ngha ta Ruma. 16:5.

dgata vgha nda kagha ŋa fitik kwitikw. 16 Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwaŋama mu tegeɗtegeɗ. Ɗvuɗva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul ɗvafta rki. Mnda səla ya, zwaŋama gha ya guli ma Kristi.

17 Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərɗa i'i ta zlghə ka. 18 Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i ɗawa ka. 19 I'i Pwal, ta vindafta nda dzva ɗa yu, dza'a play yu, dməŋa ɗa kagha ma zlgha nda ŋuɗuf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. 20 Mantsa zwaŋama ɗa, ta ndəɓa dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka lɓihata ka ta ŋuɗufa ɗa ma guyatá vgha u ma Kristi.

21 Ta vindi yu ta na ɗelewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta ɗawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghutá ya mna yu kə'a.

22 Mantsa, ta ɗaway yu ta payiɗîfta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafta ta du'a ghuni ŋa vlihatani ta tvi ŋa ɓhadaghata ɗa da kaghuni.

Ga zgu ŋa dza ghəŋa gwaɗa

23 Ta ga zgu Ipafras‡ ŋa gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəŋa maganatani ta slna ta Yesu Kristi. 24 Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksə ŋni ta slna§ kawadaga da həŋ, ŋa gha guli.

25 Ka nza zɗakatahuɗa Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

‡ **1:23** Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12. § **1:24** Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgha ta lwi ŋa La Hebru

Gwaɗgamata Lazglafta nda ma Zwaŋani

1 Manda ghalya ná, nda kɗa fitika Lazglafta ta gwaɗganatá dzidzíha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. 2 Ama ndanana, nda ma Zwaŋani ta gwaɗa Lazglafta ta gwaɗa nda amu. Ma fitika zlagiginta Lazglafta ta ghəŋa haɗik* ná, nda tsa Zwaŋani ya zlagigiŋ tsi. Tsa Zwaŋani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. 3 Tsa Zwaŋ ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwaɗani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa haɗik. Tahula kɗiŋtani ta magatá slna ghuɓiŋtá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

4 Mantsa ya kəl tsa Zwaŋ ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vlaŋ tsi ka malaghutá ŋa taŋ ya. 5 Haɗ duhwala Lazglafta ya ta kɗə walaŋta Lazglafta ta mnanata kazlay:

«Kagha ná, Zwaŋa ɗa ka, nda
nza yu ka Da gha daga
gita» kə'a wa.
Haɗ ya guli ta kɗə walaŋta
tsi ta mnanata kazlay: Dza'a
nzakway yu ka Da gha,
dza'a nzakway kagha ka
Zwaŋa ɗa‡ kə'a guli wa.
6 Sana skwi guli, ma fitika
dza'a Lazglafta ghunagatá
kɗakwa Zwaŋani da ghəŋa
haɗik, ka'a mantsa:
«Ka tsəlɓa inda duhwalha
Lazglafta ta tsəlɓu
ŋani,» ka'a.
7 Ama wya ka'a mnata ta
ghəŋa duhwalani:
«Gwal ksihatá slna hahəŋ, ŋa
nanaftá həŋ manda
falak,
ŋa nzakwa taŋ manda
ghanika vu,»§ ka'a.
8 Ŋa Zwaŋani ya, wya ka
Lazglafta mnata ta ghəŋani:
«Dughurukwa ga mghama gha
Lazglafta ná,
nda nza ŋa kɗekedzeŋ. Dafa
ga mghama gha ná,
nda nza ŋa ga mgham ta
ghəŋa mnduha nda tvi
tɗukwa.
9 Skwiha tɗukwatɗukwa ta
zɗəgaghatá kagha,
ɗva a kagha ta ghwaɗaka
skwiha wa.
Tsaya kəl Da gha Lazglafta
ka pghaghaghatá rɗa
zɗaghaftá ŋuɗuf,
ka ɗvutá tsi ta kagha ka
malaghutá graha*
gha,» ka'a.
10 Ka'a guli:
«Kagha ná, Mgham ka.

* **1:2** Ngha ta Yuh. 1:3. † **1:3** Ngha ta Zab 110:1. ‡ **1:5** Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § **1:7** Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * **1:9** Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8.

Ma zlraftani, kagha ta magaftá ghəŋa haɗik.
Luwa guli ná, magatá slna dzva gha ya.
11 Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərɗu hərɗa həŋ.
Ama kagha ná, nda nza kagha ŋa kɗekedzeŋ.
Tsa haɗik ya nda luwa tani ná,
dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut.
12 Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya,
manda tsaya dza'a mbsafta ka ta həŋ.
Dza'a mbəɗavafmbəɗa həŋ, manda ya ta mbəɗavafta lgut.
Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná,
manda va tsaya ka, haɗ kɗavakta† nzakwa gha wa.»
13 Ta walaŋ a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay:
«Sawi nzata nda ga zeghwa ɗa,
dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha
ŋa nzakwa taŋ ka skwata pgha səlaha‡ gha» kə'a wa.
14 Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganatá slna ta Lazglafta, ta ghwanu lu ta həŋ ŋa kataŋtá gwal ta nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

1 Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga ɗasuwa nda skwi ya snaŋ mu, kada kwala mu ta zwaɗuta ma tvi. 2 Tsa gwaɗa si ta mnə duhwalha Lazglafta* ghalya ya ná, nda mbra nzakwani. Inda gwal ta kwal kul klaftá tsa gwaɗa ya ka gwaɗa, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa həŋ ta guma ya ta raŋtá həŋ. 3 Ka si mantsa ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tiŋəl Mgham Yesu ta mna tsa gwaɗa ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá gwal ta snaŋtá tsa gwaɗa ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwaɗa ya kə'a. 4 Ka ŋlanaghatá Lazglafta kaghəŋani guli ta tsa gwaɗa taŋ ya, nda ma maga ŋizlaha, nda ma skwiha ka mandərmimi,† nda mazəmzəmha kavghakavgha. Dəganafha Sulkum nda ghuɓa ta slna ta mnduha ŋa maga skwiha kavghakavgha manda ya kumaŋ tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

5 Mantsa ya ná, duhwalhani a vlaŋ Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa zamana ta sagha ta mnə mu ya wa. 6 Katək ná, wya ka sana mndu vindafta ma deftera Lazglafta:
«Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi.

† **1:12** Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ **1:13** Ngha ta Zab 110:1. * **2:2** Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya Slna gwal ghunay 7:53. † **2:4** Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12.

Sanawu mnda səla kəl ka ka
nghapta ka tsatsi na?
7 Aŋ mndani, vraganavgha
ka gudzekw ŋa fitik
kwitikw mista duh-
walha Lazglafta.
Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta
glaku nda sgit.
8 Ka vlaŋtá ka ta ga mgham‡
ta ghəŋa inda skwi
demdem,» ka'a.
Ka vlaŋtá Lazglafta ta ga
mgham ta ghəŋa inda skwi,
ka lu ya ná, haɗ sana skwi
kul haɗ tsi ta ga mgham ta
ghəŋani nda tsaya wa. Aŋ
mndani, ta ngha a mu karaku
kazlay: Ta gay mndu ta
mgham ta ghəŋa inda skwi
kə'a wa. 9 Tsa mndu vragana
lu ŋa fitik kwitikw mista duh-
walha Lazglafta ta nzakway
ka Yesu ya nghaŋ amu. Ka
vlaŋtá Lazglafta ta glaku,
nda sgit ta ghəŋa vəl mtutani,
ka ghuytá ɗaŋwa. Mantsa
ya tama, ma zɗakatahuɗa
Lazglafta ná, ka ŋa inda
mndu ɗaŋta tsi ta mtaku.
10 Inda skwi ná, Lazglafta
ta magafta. Ka ŋani nzak-
wani guli. Mantsa, ka ɗvaftá
Lazglafta ta payaftá Yesu nda
ma ghuya ɗaŋwa ya ghuyə tsi,
kada mutsafta ndəghata mn-
duha ta nzaku ka zwanani,
ŋa hlayni ta həŋ da glakwani.
Yesu tsa mndu dza'a hla həŋ
da mbaku ya.
11 Tsa mndu ta ghuɓa mndu
ya nda tsa gwal ghuɓiŋ lu ya
tani ná, ma da turtuk həŋ.
Tsaya tsa kwal hula ksaŋtá
Yesu ka hga həŋ ka zwana-
mani ya. Ka'a nda Lazglafta
mantsa:
12 «Dza'a mnaŋmna yu ta hga
gha da zwanama ɗa.
Dza'a zləzlvay yu ta hga
gha mataba tskata
mnduha,§» ka'a.
13 Ka'a guli mantsa:
«I'i ná, nda fa ghəŋa ɗa dar ka
ŋa Lazglafta,» ka'a.
Ka'a guli na:
«Wana yu kawadaga nda
zwaniha ya vliha*
Lazglafta,» ka'a.
14 Tsa zwaniha mnə tsi ya
ná, mnda səla həŋ demdem.
Ka nutá Yesu ka ghəŋani
guli ka mnda səla manda
va hahəŋ, kada laviŋta tsi ta
mtuta, ŋa nanatá halaway
ta ŋanatá mbrakwa mtaku
ya, ka mbegi. 15 Mantsa ya
magata Yesu, ŋa zlu'agaptá
həŋ ta gɗata ta nzaku ma
zləŋa mtaku ya ta niŋtá həŋ
ka vu'ani ya. 16 Mantsa
ya nzakwani, duhwalha
Lazglafta a sa tsi da kataŋta
wa. Zivra Abraham† ya sa tsi
da kataŋta. 17 Tsaya tama kəl
tsi ka nzakway ka skwi nda
ra ka nutani ka gra vgha nda
zwanamani, kada nzakwa tsi
ka mali ta ghəŋa gwal ta dra
skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná,
dagala tawa hiɗahiɗa da tsi,
ŋərma ya ma slna Lazglafta,
ŋa platá dmakwa mnduha.‡
18 Ndanana tama, laviŋlava
ta kataŋtá gwal ta dzəghu
halaway, kabga dzghaŋdzgha

‡ **2:8** Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7. § **2:12** Ngha ta Zabura 22:23. * **2:13** Ngha ta Isaya 8:17, 18. † **2:16** Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ **2:17** Ngha ta Livitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11.

lu ta tsatsi ka ghəŋani, ka ghuyanaptá ɗaŋwa.

3

Yesu mali ta ghəŋa Musa

1 Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hgaŋ Lazglafta
ŋa nzakw ka ŋani, fafwa
ndana ghuni ta Yesu ghunatá
mnda Lazglafta, ka mali ta
ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa
Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlghaf
mu ta mnə mu baŋluwa ya.
2 Yesu ná, Lazglafta ta zbafta
ŋa maga tsa slna ya. «Ka
nzaku tsi ka ŋərma mndu ma
tsa slna ya, ma nzakwani da
Lazglafta manda va ŋa Musa,
ma magayni ta slnani ŋa
inda gwal ma həga Lazglafta*
ya.» 3 Mal mndu ta ba həga
ta vlaŋta lu ta sgit ŋani, ka
vərɗa tsa həga ya. Mantsa
ya ná, ɗina ka vlaŋtá glaku
ta Yesu ka malaghutá ŋa
Musa. 4 Inda həga ná, mndu
ta bafta. Mndu ta baftá inda
skwi guli ná, Lazglafta ya.
5 Musa ná, ŋərma mndu ya
ma slna si ta magə tsi ma
inda həga Lazglafta. Slənani
ná, mnanaŋtá mnduha
ta skwiha má dza'a mnə
Lazglafta ya. 6 Kristi ná,
zwaŋ ta nzanaghata ta ghəŋa
həga ya. Amu tsa həgani ya,
ka gɗanagɗa mu ta ŋanatá
zlghay nda ŋuɗufa mu, ka
ghərɓay mu ta ghərɓaku ma
fatá ghəŋa mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

7 Tsaya tama kəl Sulkum
nda ghuɓa ka mnay kazlay:
«Gita, ka nda sna kuni ta
lwani,
8 yaha kuni təŋanaftá ghəŋa
ghuni manda ŋa
dzidzíha ghuni,
ta sli'anaftá gwaɗa ma fi-
tika dzəghaŋta taŋ ta
Lazglafta ma mtak ya.
9 Ka Lazglafta ná, kulam nda
nghaŋta taŋ ta ŋərma
skwi magə yu ŋa taŋ
ma vaku fwaɗ mbsak
ná,
ka dzəghihatá həŋ.
10 Tsaya tama kəl yu ka gaftá
sidi nda həŋ.
Ka yu mantsa:
"Ta dza'a ta kəma ta kəma həŋ
nda ghwaɗaka ndanu,
sna a həŋ ta skwi ta kumə yu
da həŋ wa."
11 Ma tsa gatá sida ɗa ya ná,
waɗawaɗa yu,
haɗ həŋ dza'a walaŋtá lami
da tsa vla mbi'a† vgha
payanaf yu ta həŋ ya
wa,» ka'a.
12 Ɗasuwa ka kuni
zwanama ɗa, yaha ya dər
turtuk mataba ghuni da
nzata nda ghwaɗaka ŋuɗuf
ka zlanavatá Lazglafta ta
vla hafu ya. 13 Ta hgay
Lazglafta ta kaghuni «gita»
guli. Mbruvuswa vgha
ghuni inda fitik, kada kwala
dmaku nanaghatá kaghuni,
da təŋanaftá ya dər turtuk
ma kaghuni ta ghəŋ. 14 Amu
ná, graha Yesu Kristi mu ka
ŋanaŋa mu his his dzvu ta

* **3:2** Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindiŋ lu mistani ŋa ŋanata. † **3:11** Aya 7-11, Zabura 95:7-1.

kahwathwata fatá ghəŋ ya mutsaf mu daga taŋtaŋ ya.

15 Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,
yaha kuni təŋanaftá ghəŋa ghuni, manda ŋa dzidzíha ghuni ta sli'anaftá gwaɗa nda tsi‡ ya.»

16 I wa tsa mnduha ta snaŋtá lwa Lazglafta ka sli'anaftá həŋ ta gwaɗa nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta haɗika Masar hlagap Musa ta həŋ ya a ra? 17 Ta ghəŋa i wa ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwaɗ mbsak ya guli na? Ta ghəŋa tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá həŋ ma mtak ya a ra? 18 Ŋa i wa waɗata tsi kazlay: Haɗ həŋ dza'a walaŋta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf tsi ta həŋ ya wu kə'a ya na? Ŋa tsa gwal ta sli'anaftá§ gwaɗa ya a ra? 19 Nda ngha mu ná, traptra ta həŋ ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta həŋ ya, kabga kwalaghuta taŋ ta zlghafta.

4

1 Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ kazlay: Dza'a laviŋlava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghunaf yu kə'a ya, ɗasuwa ka kuni tama, da pɗaghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. 2 Guli ná, mnamamna lu ta Lfiɗa Gwaɗa manda va ya mnana lu ta dzidzíha mu ghalya. Ama kataŋ a tsa gwaɗa mnana lu ta həŋ ya ɗekɗek wa. Manda snaŋta taŋ ta tsa gwaɗa ya, ka kwalaghutá həŋ ta zlghafta nda ŋuɗufa taŋ. 3 Amu gwal ta zlghaftá tsa gwaɗa ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na:

«Waɗawaɗa yu ma gatá sida ɗa:
Dza'a nghay yu ka waka həŋ dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha* si payanaf yu ta həŋ ya,» ka'a.

Aŋ mndani, kɗiŋkɗa ta magatá slna daga ma zlrafta ghəŋa haɗik. 4 Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəŋa mandəfáŋa fitik na: «Baɗu mandəfáŋa fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani†,» ka'a. 5 Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Haɗ həŋ dza'a walaŋtá lami da tsa vla mbi'a vgha‡ ya si payanaf yu ta həŋ ya wu,» ka'a. 6 Tsa gwal ta snaŋta taŋtaŋ ta tsa Lfiɗa Gwaɗa ya ná, lamə a həŋ wu, kabga kwalaghuta taŋ ta snanatá gwaɗa Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. 7 Tsaya tama kəl tsi ka tsəglaftá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'iŋ fitik tahula tsa, ka mniginŋtá tsi ta tsa gwaɗa ya nda ma wa

‡ **3:15** Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwaɗa Grek ŋa ghalya mnafta lu. § **3:18** Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11. * **4:3** Ngha ta Zabura 95:11. † **4:4** Zlrafta 2:2. ‡ **4:5** Zabura 95:11.

Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

Gita, ka snaŋsna kuni ta lwani,

yaha kuni da təŋanaftá ghəŋa§ ghuni kə'a ya.

8 Ka si má va ɓhadanam ɓha Dzesuwa ta həŋ da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnəgla a Lazglafta ta gwaɗa ta tsa sana fitik ya wa. 9 Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ŋa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha baɗu mandəfáŋ ya. 10 Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ŋani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ŋani ya guli. 11 Tsaya tama ná, ŋavamaŋa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanatá gwaɗa Lazglafta, manda tsa ŋa dzidzíha mu ya.

12 Gwaɗa Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Laviŋlava ta zlagadamta da ŋuɗuf, nda vla nzugu tani dikw da ɗudzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta ɗaslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. 13 Haɗ sana skwi ta ɗifaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nziɗiɗ həŋ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kəmani.

Yesu mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta

14 Tsəhala mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzakway ka Yesu Zwaŋa Lazglafta, ta ɓhadafta ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlghay nda ŋuɗufa mu. 15 Mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ŋa amu wa. Katək ná, dzghaŋdzgha lu ta mala mu ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. 16 Ka si mantsa tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghəŋ ta Lazglafta, tsatsi ta vla zɗakatahuɗi, ŋa tawatani ta hiɗahiɗa ta amu, ŋa vlamatani ta zɗakatahuɗani ŋa katamata ma fitik ya nda ra.

5

1 Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taŋ ná, ŋa maganatá slna ta Lazglafta da manaka taŋ ya, ŋa vla skwi nda pla ghəŋ ŋa Lazglafta ta ghəŋa dmakwa mnduha. 2 Tsa la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ná, nda sna hahəŋ ká həŋ dza'a maga skwi ɗina ŋa gwal kul snaŋtá maga skwi ɗina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta

§ **4:7** Zabura 95:7-8, manda ŋa gwaɗa Grek ŋa ghalya mnaf ta lu. * **4:8** Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4.

hta mbraku ta tsatsi guli.
3 Tsaya tama dza'a kəl tsatsi
ka pla ghəŋ ŋa Lazglafta, ta
ghəŋa dmakuhani*, ta ghəŋa
dmakuha mnduha yeya a wa.
4 Haɗ mndu ta klaftá tsa glaku
ŋa nzaku ka mali ta ghəŋa
gwal maga slna Lazglafta
ya ka fanaghatá ghəŋani wa.
Lazglafta ta hgaŋta manda ya
hgaŋ tsi ta Haruna.
5 Manda va tsaya Kristi
guli, tsatsi a ta fanaghatá
ghəŋani ta nzaku ka mali
ta ghəŋa gwal ksa slna
Lazglafta wu, ama Lazglafta
ta nzakway ka Da ta mnay
ŋani kazlay:
Kagha ná, Zwaŋa ɗa ka,
nda nza yu ka Da gha gita
kə'a.
6 Ka'a ta mnay ma sana vli
guli na:
«Kagha mali ŋa kɗekedzeŋ ta
ghəŋa gwal ta ksa slna
Lazglafta,
manda ŋa Melkisedek† ya,»
ka'a.
7 Ma fitika nzakwa Yesu
ma ghəŋa haɗik ná, ka
magə tsi ta du'a ka taw
ka ŋɗaŋɗa da Lazglafta ta
laviŋtá mbanafta ma mtaku‡.
Ka snanatá Lazglafta ta ghəŋa
vəl hananatani ta ghəŋani.
8 Kulam nda nzakwani ka
Zwaŋa Lazglafta ná, ka
sutá tsi ta duni, kəl tsi ka
snaŋta kazlay: Snatá gwaɗa
ná, skwi nda bla ya kə'a.
9 Manda kɗiŋta Lazglafta ta
dzanaghatá ghəŋa skwi ya
kumaŋ tsi nda ma tsatsi,
ka nzaku tsi ka mndu ya ta
mba inda gwal ta snanatá
gwaɗani, ŋa nzakwa taŋ nda
hafu ŋa kɗekedzeŋ. 10 Ka fatá
Lazglafta ka mali ta ghəŋa
gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta
manda ŋa Melkisedek.

Ɗasuwa ka kuni da zlaŋtá kuni ta zlghay nda ŋuɗuf

11 Mamu skwi dagala ŋa
mnay ta ghəŋani, tsaw nda
bla tsislay ŋa ghuni, kabga
la a da sləməŋa ghuni wa.
12 Nda kɗa fitik má prək
ka nzakwa ghuni ka gwal
taghanatá skwi ta sanlaha,
kabga nda kɗa fitika ghuni
ta tagha skwi, ama ta sna
a kuni wa. Ŋa sləglavapta
nda sla vgha ka taghəgəlta
ŋa ghuni ta va tsa skwiha ma
gwaɗa Lazglafta taghu kuni
daga taŋtaŋ ya. Ta sna a kuni
karaku ta za skwa zay ta zə
la galata mndu wu, manda
zwaŋ ta ghuva tata sa u'a ya
kuni. 13 Mndu tata zba sa
u'a ná, ta ka zwaŋ ta ghuva
tsaya ma mndu. Ta sna a tsa
mndu ya ta skwi tɗukwa§ wa.
14 Ŋa galata mndu na skwa
zay təŋtəŋa ta gɗata həŋ ta
zay, ka slavaptá həŋ ka tagha
dganatá skwi ɗina, nda ya kul
ɗinaku, ŋa magay taŋ ta skwi
ɗina.

6

1 Mantsa ya tama,
zluŋmazla ta hamata zwana
tagha skwi ya ta taghə mu
ta ghəŋa Kristi, mbaɗma
ta ghəŋa tagha skwa gwal

* **5:3** Ngha ta Levitik 9:7. † **5:6** Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4. ‡ **5:7** Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46. § **5:13** Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwareŋt 3:2.

nda ndəha. Ma laghu mu vrəglafta ta ghəŋa dughwaŋa skwi ta nzakway ka: Gwaɗa ta ghəŋa pla dmaku, ŋa zlaŋta mnduha ta maga slnaha ya ta kla həŋ da Zaɗaku, nda gwaɗa ta zlghaftá Lazglafta nda ŋuɗuf, 2 nda gwaɗa ta batemha, nda gwaɗa ta fa dzvu ta ghəŋa mndu, nda gwaɗa ta sli'agapta ma mtaku, nda gwaɗa ta tsatá ghəŋa guma ŋa ɗekɗek ya. 3 Zluŋmazla ta tsahaya, mbaɗma ta kəma ta kəma. Wya skwi ŋa magay mu nda kumay Lazglafta.

4 Skwi ŋa snaŋta mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwaɗakanaf tsuwaɗaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuɓa ma ŋuɗufa taŋ, 5 gwal ya si ta ɗaŋtá zɗakwa gwaɗa Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ŋa zamana ta sagha, 6 ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta taŋ da pləgəltá dmakwa taŋ. Zləŋəglafzləŋa həŋ ta Zwaŋa Lazglafta ta udza zləŋay, ka razay* baŋluwa.

7 Lagha imi ka gɗata ta nzaku ta vwah, ka magafta skwi tida ŋa kataŋtá gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa haɗik ya da Lazglafta nda tsa. 8 Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya ɗyanafta ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a driŋdra† lu.

9 Zwanama ɗa, aŋ mndani dər má mantsa mnata ŋni ná, da sna aŋni kazlay: Ta ŋərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. 10 Lazglafta ná, tɗukwa tsatsi, haɗ dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ŋa kataŋtá zwanama ghuni gwal zlghay nda ŋuɗuf, ya ta gɗata kuni ta kata həŋ ndanana guli ya wa. 11 Ndanana ná, ta kumay ŋni ta ŋavata inda kaghuni nda fata ghəŋ ta skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida ha ka kɗavaktani. 12 Ma ksu yaɗi ta kaghuni. Ksawaksa ta saɗa gwal ta ŋavata ma zlghay nda ŋuɗuf, gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta Lazglafta ka mutsaftá həŋ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham

13 Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ná, ka waɗanatá tsi nda vərɗa htsiŋani, kabga haɗ sana mndu ta malaghutá tsatsi ŋa waɗanatani nda tsi wa. 14 Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfaghaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra‡ gha tusak,» ka'a. 15 Mantsa ya, ka ŋavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. 16 Ta waɗu mndu ta waɗu ná, nda

* **6:6** Aya 4-6 gray nda 10:26. † **6:8** Gray nda Zlrafta 3:17-18. ‡ **6:14** Zlrafta 22:16-17.

skwi ta malaghutá htsiŋa vərɗa tsatsi ta waɗa tsi. Tsa waɗu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərɗə lu ta ghəŋani ya. 17 Nda tsaya ná, kumaŋkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya kazlay: Haɗ yu dza'a mbəɗanaftá skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda waɗu. 18 Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul laviŋtá mbəɗanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu nda waɗu ya waɗa tsi nda tsi. Haɗ dza'a walaŋtá tsakalatawi§ mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da ghuva Lazglafta, ŋa ŋavata mu nda fatá ghəŋ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. 19 Tsa skwi faf mu ta ghəŋ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa mu. Kahwathwata dihatani haɗ skwi ta gigɗaŋta wa. Zlaganapzlaga ta zlala ka ɓhadamta* da vla nzakwa Lazglafta. 20 Da hada tiŋlaghuta Yesu ta lami ka amu, ŋa nzaku ŋa kɗekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəŋa ksa slna Lazglafta

1 Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafta sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. 2 Ŋa tsa Melkisedek ya hlanafta Abraham ta Zaka inda skwi zagagha tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəŋa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tɗukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zɗaku» ya. 3 Tsatsi ná, haɗ dani wu, haɗ mani wu, haɗ dzidzani wa. Haɗ vəl mnay kazlay: Baɗu yeya yata lu, baɗu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwaŋa Lazglafta nzakwani. Nda nza ŋa kɗekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta.

4 Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzí ya ta zaka ma inda skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. 5 Skwi ŋa snaŋta ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, zlaha Musa ta mnanatá hahəŋ, ŋa dza'a taŋ da ɗawa zaka da inda la Isra'ila. Zwanama taŋ tsa gwal ta ɗawu həŋ da həŋ ya. Aŋ mndani, zivra Abraham hahəŋ guli. 6 Melkisedek ná, tekw a tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagha tsi, ka vlaŋta. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ. 7 Haɗ sana zlərɗay

§ **6:18** Gray nda Mbsak 23:2. * **6:19** Gray nda Livitik 16:2.

wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanaghatawi ta tsa mndu ka sagəŋ ya. 8 Mndəra la Levi ta zlgha zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta zlghafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kɗekedzeŋ ya, manda ya nda vinda ma defteri. 9 Ŋa tsiŋtá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klafkla tsatsi guli ta zaka ka vlaŋtá Melkisedek nda ma dzidza taŋ Abraham. 10 Aŋ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagha Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

11 Ŋa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlaŋta Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna taŋ ya ná, slaghwa a ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumaŋ Lazglafta, ta vlaŋtá tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slaghusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. 12 Ka si mbəɗapmbəɗa Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantsa katsi ná, nda nza tkwe' ka mbəɗaptá zlahu guli. 13 Tsəna mghama mu ta gwaɗə lu ta na gwaɗa na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walaŋta ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. 14 Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda† kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwaɗaŋ a Musa ta gwaɗa ta ghəŋa tsa mndəra taŋ ya ma fitika gwaɗayni ta gwaɗa ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

15 Skwi ta kɗəgliŋtá tsaliŋta ná, zlagapzlaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda va Melkisedek tsatsi guli. 16 Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kɗavakta. 17 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Nda nza ka ŋa kɗekedzeŋ
ka mnda ksa slna Lazglafta,
manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

18 Mantsa ya ná, nda hərɗa zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, haɗ hayhayani wa. 19 Zlaha Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋ ta malaghuta. Tsaya dza'a ɓhadamaghata da Lazglafta.

20 Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal

* **7:11** Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbəɗatani ma sana vli. † **7:14** Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33. ‡ **7:17** Zabura 110:4.

ksa slnani ná, ka waɗatá tsi ta waɗu. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, waɗa a ta waɗu wa. 21 Yesu ná, nda waɗu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Waɗawaɗa yu,
haɗ yu dza'a vrəglafta tida wu:
"Nda nza ka ka mnda ksa slna ŋa kɗekedzeŋ§ " » kə'a.

22 Ma tsa waɗu waɗa Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərɓatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

23 Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku haɗ həŋ ta gɗavata wa. 24 Yesu ná, ŋa kɗekedzeŋ nzatá nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta ya guli, haɗ dza'a tsavapta wa. 25 Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanafta ŋa kɗekedzeŋ ta inda gwal dza'a ɓhaku da Lazglafta nda ma tsatsi. Yesu ná, ŋa kɗekedzeŋ nzatá nzakwani ka maga du'a da Lazglafta ta ghəŋa taŋ.

26 Tsaya tama ná, nda nza Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ya pahaŋ mu. Tsatsi ná, nda ghuɓa nzatá nzakwani, haɗ rutsak tida wa. Haɗ dmaku tida guli wa. Nza a tsatsi manda gwal dmaku wa. Klagha kla lu ta luwa. 27 Nza a tsatsi manda hamata sanlaha ma la mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta wa. Zba a tsatsi ta pla ghəŋ inda fitik ŋa ghəŋani, nda ya ŋa hamata mnduha guli wa. Turtuktuk plata tsatsi ta ghəŋ ma vlatani ta ghəŋani. 28 La mali ta ghəŋa slna Lazglafta ya ta zbapta zlaha Musa ná, gwal nda hta nzakwa taŋ ya. Ma fitika waɗata Lazglafta ta tsa waɗu waɗa tsi ya, mbəɗapta tsa gwaɗa ya ta zlaha Musa. Ka fatá tsi ta zwaŋani ŋa kɗekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi kumaŋ tsi.

8

Yesu mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta

1 Wya mala dughwaŋa skwi ta mnə ŋni: Mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Tsatsi ná, ta luwa ta nzakwa tsatsi nda ga zeghwa dughurukwa Lazglafta*. 2 Ta ksa slna tsatsi ma vərɗa həga tumpul ya magaf Mgham Lazglafta ta luwa ma vla nzakwa Lazglafta, ya magaf dzva mndu a wa.

3 Inda mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ná, fafa lu ŋa vla skwi ta vlata lu, nda skwa pla ghəŋ tani. Nda ra ka mutsafta ŋa amu ma mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta guli ta skwi ŋa vlayni. 4 Ka má si ta haɗik na Kristi katsi ná, ma haɗ fitik dza'a nzata tsi ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta wu, kabga nda ghada kluta gwal

§ **7:21** Zabura 110:4. * **8:1** Ngha ta Zabura 110:1.

ta dra skwi ŋa Lazglafta ta vli manda ya mnaf zlahu. 5 Tsa slna ta magə tsa gwal ta maga slna Lazglafta ya ná, fwata skwi ta magaku ta luwa ya, sulkuma skwi ta magaku ta luwa ya guli. Ma fitika dza'a Musa ba həga tumpul ná, wya ka Lazglafta nda tsi: «Ɗasuwa káka, manda va tsa nzakwani maragha yu ta ghwá† ya ná, manda va tsaya káka da bafta,» ka'a. 6 Kahwathwata ná, slna dagala vlaŋ lu ta Yesu. Tsatsi ta nzamta ma takataka slərɓatá zughu ɗina ta malaghuta, thaf lu ta tatá imi ta sləməŋ ɗina ta malaghuta ya guli.

7 Ka si ma haɗ rutsak ta tsa taŋtaŋa dzratawi ya wu katsi, ma zbəgla a lu ta mahisani wa. 8 Manda tsaya ná, mamu rutsak kəl Lazglafta ka mnay ŋa taŋ. Ka'a mantsa:

«Dza'a saghasa fitik,
dza'a dzrəglafdzra yu ta wi ka lfiɗani mataba ɗa nda la Isra'ila,
nda ya nda la Yuda,
9 nzata a manda tsa dzratawi dzraf yu
nda dzidzíha taŋ ma tsa fitika hlagapta ɗa ta həŋ
nda dzva ɗa ma haɗika Masar ya wa.
Hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta ɓadziŋtá tsa si dzratawa ɗa nda həŋ ya, ka zliŋtá i'i ta həŋ guli,
10 Mantsa tama, wya tsa dzratawi dza'a dzrafta yu nda la Isra'ila tahula tsa fitik ya.
Dza'a taghanaftagha yu ta zlahuha ɗa ta həŋ, ŋa hanamta ɗa ta həŋ ma ndana taŋ,
thanamha yu ta həŋ ma ŋuɗufa taŋ. Dza'a nzanza yu ka Lazglafta taŋ, ŋa nzakwa hahəŋ ka mnduha ɗa guli.
11 Haɗ mndu dər turtuk dza'a taghəglanaftá mndəra taŋ, dər zwaŋamani kazlay: Snaŋsna ta Lazglafta kə'a wa.
Inda taŋ dza'a nda sna həŋ ta i'i, nda zwani tani, nda glata mndu tani.
12 Dza'a planapla yu ta krughuva taŋ,
havglakta a yu ɗekɗek ta dmakuha taŋ wu,» ka'a.
13 Ma tsa mna gwaɗa ta dzratawi ka lfiɗ ya, niŋna Lazglafta ka halatani ta tsa taŋtaŋani ya. Tsa ŋa ghalya ta halaku ya, ta ghwaŋ a ka hluta wa.

9

Tsəlɓu ŋa Lazglafta ta haɗik, nda ya ta luwa

1 Ma tsa taŋtaŋa dzratawi ya, mamu tvi ya ta raku ŋa magay ka lu dza'a tsəlɓu ŋa Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta haɗik, 2 nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Taŋtaŋa huɗa tsa həga ya ná, vli nda ghuɓa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ŋa Lazglafta. 3 Tahula mahisa zlala, mamu sana huɗi ta hgu lu ka vli nda ghuɓa katakata.

† **8:5** Ngha ta Sabi 25:40.

4 Mida famta lu ta skwi ya
tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra
urdi, nda blukuma dzratawi
maganava lu ta dasu. Ma
tsa blukum ya guli mamu
siga ka dasu ndəgham lu ta
mana mida, nda dafa Haruna
si ta dzuslafta dzuslu ya,
nda klamha his nda vinda
ta gwaɗa dzratawi tida. 5 Ka
tsatsaftá lu ta Kerubuha his
ta mara glakwa Lazglafta ta
nzəganaghatá tsa blukum ya
ka pghəganaghatá zlambak
ta vli ya ta vlə lu ta us ŋa
Lazglafta ŋa pla dmaku. Ama
haɗ lu dza'a pasla gwaɗa* ta
tsaya ndana wa.

6 Mantsa ya gwagwatá
nzakwa tsa həga ŋa gɗata
gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta
ta lami da maga slna taŋ ma
taŋtaŋa huɗani ya. 7 Ama
ma tsa mahisa huɗi ya, mali
ta ghəŋa gwal ta dra skwi
ŋa Lazglafta turtukwani ta
lami dida, turtuk ma vaku,
ŋa kladanamtani nda usa
rini, ŋa vlaŋtá Lazglafta ŋa
plinistá krughuvani†, nda
ya ŋa plinistá ŋa hamata
mnduha guli. 8 Mantsa ya
kumaŋta Sulkum nda ghuɓa
ta mnamaŋta kazlay: Haɗ
tvi ŋa lami da tsa huɗi nda
ghuɓa katakata ya, ka ta
gɗavagɗa tsa taŋtaŋa huɗi ya
wa. 9 Tsaya skwa gray nda
skwi ta magaku gitana. Ta
maray kazlay: Vla skwi ta
vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu
ŋa Lazglafta ná, slaghu a ŋa
dzanaghatá ghəŋa ghuɓatá
dmakwa gwal ta tsəlɓu ŋani
wu kə'a. 10 Gwaɗa ta skwa
zay, nda skwa say, nda
tva ghuɓaku kavghakavgha
kweŋkweŋ ta taghamafta
tsahaya. Tsa skwiha fafa lu
laviŋ mnduha ta magay ya
ná, nda nza tsahaya ŋa kzla
mbəɗanafta Lazglafta ta inda
skwi.

11 Ndanana ná, saghasa
Kristi ta nzakway ka mali
ta ghəŋa gwal dra skwi
ŋa Lazglafta famatá vərɗa
skwiha ya ta tsu'u mu. Ka
lami tsi nda ma həga tumpul
dagala ta ɗinuta katakata,
ya kul baftá mnda səla. Ta
ghəŋa na haɗik na a bafta
Lazglafta guli wa. 12 Ma tsa
lami lamə Yesu turtuktuk da
tsa huɗi nda ghuɓa katakata
ya ná, lamə a nda klatá
usa duguzumha nda zwaŋa
lghəŋ wa. Vərɗa ŋani ma
us vla tsi, ka mbamafta ŋa
ɗekɗek ma dmakuha mu.
13 Ghalya, ta pslapsla lu ta
duguzumha, nda lghəŋha ka
wutsika usani ta gwal ta gatá
krughuvi manda ya ta mnə
zlahu ya. Ta ksafksa lu ta
vlək guli ka drata nda dra‡,
ŋa faɗaftá hutiɗifani ka dzay
ta mnduha guli. Tsaya dza'a
kəl tsa krughuva taŋ ya ka
saha ta həŋ manda ya ta mnə
zlahu. 14 Ka si mantsa ya tsi,
malaghumala usa Kristi pyu
ka tsahaya. Ga a Kristi ta
dmaku wu, ama ka klaftá tsi

* **9:5** Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22. † **9:7** Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34. ‡ **9:13** Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19.

ta ghəŋani ka vlaŋtá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa. Ŋa kɗekedzeŋ tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghuɓiŋtá ŋuɗufa mu, ŋa zlaŋta mu ta maga ghwaɗaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

15 Tsaya kəl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ŋa dzrəglaftawi ka lfiɗ nda həŋ, ŋa zlghay gwal hagaf Lazglafta ta tsa ŋərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta həŋ ŋa vlaŋtá həŋ, ŋa nzakwani ka ŋa taŋ ŋa ɗekɗek ya. Əŋka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwaɗaka skwiha ya ta magə həŋ ma dzratawi ya ŋa ghalya.

16 Ka fafa mndu ta sləkaɗani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkaɗani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkaɗani ya. 17 Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkaɗ ná, haɗ lu ta ksaŋtá tsa skwani fa tsi ka sləkaɗani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. 18 Mantsa ya guli, dər tsa taŋtaŋa dzratawi ya ná, nda us magafta lu. 19 Tahula mnanafta Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ŋa klaftani ta usa zwana lghəŋ nda ŋa duguzumha ka gaɓanafta nda imi. Ɓəlaha ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbuŋ lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. 20 «Nana na usa dzratawa Lazglafta nda kaghuni ka ŋanata kuni ta tsa dzratawi§ ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta həŋ. 21 Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kəl lu ka ksa slna ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta ya. 22 Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuɓiŋta lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, haɗ platá dmaku wa.

Platá ghəŋ pla Kristi ta ghuɓa dmaku

23 Nda ra ka ghuɓiŋta mantsa ya ta tsəna skwiha ta ghəŋa haɗik na, kabga fwata vərɗa tsa skwiha ta luwa ya həŋ. Tsaha ta nzakway ka vərɗakani ta luwa ya guli ná, nda ra ŋa taŋ nda pla ghəŋ ya ta malaptá tsa taŋtaŋani ya. 24 Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuɓa katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tsa vərɗani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwaɗa ma vla mu. 25 Inda vaku tsa mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuɓa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ŋa gɗata ta vlatá ghəŋani wa. 26 Ka má mantsa tsi ná, má mbəɗava a fitika ghuyayni ta ɗaŋwa daga ka yawu zlagapta ghəŋa haɗik wa. Turtuktuk

§ **9:20** Sabi 24:8. Ŋa ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8. * **9:22** Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11.

səla zlagapta tsatsi ma na kɗavakta fitik na. Ka vlaŋtá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ŋa hərɗiŋtá dmakwa mu ɗekɗek. 27 Inda mnda səla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tsa ŋa tsanaghata Lazglafta ta guma. 28 Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, ŋa vlaŋtá ghəŋani ta Lazglafta, ŋa hərɗiŋtá dmakwa ndəghata mnduha†, ŋa vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ŋa hərɗgəltá dmaku a wa, ama ŋa mbanaftá gwal ta fata vgha ka kzlay.

10

1 Zlaha Musa ná, vərɗaka nzidĭɗa tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Laviŋ a ɗekɗek ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta ŋa nzakwa taŋ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəŋ ta gɗata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghuɓiŋta həŋ ta wa ira Lazglafta na? 2 Ka si má ta ghuɓay tsi katsi, magata taŋ turtuktuk ya ná, má ndanəgla a həŋ ta dmakuha taŋ wu, má zlaŋzla lu ta pləgəltá ghəŋ. 3 Tsaw mantsa ya a wa. Katək ná, tsa pla ghəŋ ta plə həŋ ya, ta havanaktá həŋ ta dmakuha taŋ vaku nda vaku, haɗ ta ghuɓiŋtá həŋ, 4 kabga haɗ usa lghəŋha, nda duguzumha ta hərɗiŋtá dmaku wa.

5 Tsaya kəl Kristi ka mnay ŋa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghəŋa haɗĭk, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghəŋ
nda rini wu, va a ka ta
vlaghatá sana skwi ŋa
plaghata ghəŋ guli wa.
Ama ka vlihatá ka ta
slu'uvgha ŋa vlaghata.
6 Zɗəgagha a skwi nda səla ta
drə lu nda dra ta gwir,
nda skwi ya ta vlaghata lu
nda vla ŋa pla ghəŋ ta
ghəŋa dmaku wa.
7 Ka yu mantsa: "Wana yu
Lazglafta, sasa yu ta
ghəŋa haɗĭk da maga
skwi ya ta kumə ka,
manda ya nda vinda ta
ghəŋa ɗa ma deftera
zlahu*,"» ka'a.

8 Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəŋ nda skwi nda səla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda səla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda səla ta klafta lu ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku tani, va a ka ta həŋ wu, zɗəgagha a həŋ guli wu,» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəŋ ya kay guli. 9 Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ŋa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa taŋtaŋa pla ghəŋ ta plə lu ya, ka mbəɗapta nda mahisani. 10 Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlaŋtá tsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ turtuktuk səla. Mantsa ya kəl mu ka

† **9:28** Gray nda Isaya 53:12. * **10:7** Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ŋa ghalya.

nzakway nda ghuɓa ta wa ira Lazglafta.

11 Inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata həŋ ka maga slna taŋ inda fitik, ta gɗata ta vla va tsa skwi turtuk ŋa hərdĩŋta dmaku ya, ama laviŋ a ta hərdĩŋta wa. 12 Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ ŋa hərdĩŋta ɗekɗek ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zeghwa Lazglafta. 13 Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta diŋlay sələni. 14 Ma tsa vlatani ta ghəŋani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tɗukwa ŋa ɗekɗek ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuɓiŋta tsi ta dmakwa taŋ. 15 Ta tsalamaptsala Sulkum nda ghuɓa guli kazlay: Prək tsa pla ghəŋ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

16 «Wya tsa dzratawi dza'a
yu dzrafta nda həŋ ma
tsa fitik ya, ka Mgham
Lazglafta.
Dza'a famfa yu ta zlahuha ɗa
da ŋuɗufa taŋ,
dza'a thanamtha yu ta həŋ
ma ghunislaka taŋ,»
ka'a.

17 Ka'a guli mantsa: «Haɗ yu dza'a havglakta ɗekɗek ta dmakuha taŋ, nda krughuvha taŋ wu,» ka'a. 18 Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ŋa vlaŋtá Lazglafta ŋa hərdĩŋtá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

19 Mantsa tama zwanama ɗa, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuɓa katakata ya nda ma usa Yesu. 20 Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfiɗa tvi ŋa lami nda tida ŋa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərɗa ka vgha Yesu dza lu yeya. 21 Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta. 22 Ma tsa nzakwani mantsa ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ŋuɗuf turtuk, nda fata ghəŋ dar, nda ghuɓata ŋuɗuf kul haɗ dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələŋa. 23 Sladafmaslada ta fatá ghəŋa mu ka gɗata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləməŋ ya ná, ŋərma mndu ya kə'a. 24 Nghapma ngha ka sani nda sani, ŋa vlamatá mbrakwa ɗvuvustá vgha nda maga skwi ɗina. 25 Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vluvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata Mgham Yesu kə'a.

26 Tahula snaŋta mu ta vərɗa tvi, ka gɗata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta haɗ sana skwi dza'a vlata lu ŋa pla ghəŋ ŋa hərdĩŋtá dmaku wu kə'a. 27 Ta ghəŋa

kzlay ma zlәŋ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. 28 Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlaha Musa, ka mamu masləmtsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, haɗ tawa hiɗahiɗa tida wa. 29 Ka si mantsa ya nzakwani nda zlaha Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlridiŋtá Zwaŋa Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zɗakatahuɗi ya tama? haɗ hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghuɓiŋta nda tsi ya. 30 Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatsa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. 31 Skwa zlәŋay gwaɗa ta dəɗamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

32 Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma taŋtaŋa snaŋta ghuni ta gwaɗa Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. 33 Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa ɗaŋwa ya. 34 Ksuksa ka hiɗahiɗa ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwaɗa ta Yesu. Hlugudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanaŋ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ŋa kɗekedzeŋ nzakwani. 35 Mantsa tama, ŋavawa ŋa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəŋa ghuni ta Lazglafta. Ka ŋavaŋa kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni dagala. 36 Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zɗəganatá Lazglafta, ŋa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləməŋ. 37 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta ɓets nzɗa guli ná,
dza'a saghasa tsa mndu dza'a
sagha ya, gərɗata a wa.
38 Mndu ya tɗukwa ta wa ira
ɗa ná,
dza'a nzakway nda hafu
nda ma zlghay nda
ŋuɗufani.
Ama ka vraghuvra tsi nda
hul zɗəgləgihata a tsa
mndu ya wa,» ka'a.
39 Amu ná, nza a amu tekw mataba gwal ta vru nda hul ŋa zaɗiŋtá ghəŋa taŋ ya wa. Ama nda nza amu tekw mataba gwal ta zlghafta ta dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlghay nda ŋuɗuf

1 Zlghay nda ŋuɗuf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta ngha a iri. 2 Ta ghəŋa zlghay

nda ŋuɗufa taŋ, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

3 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf snaŋta mu kazlay: Nda gwaɗani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghaŋta lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghaŋtá* iri həŋ.

4 Nda ma zlghay nda ŋuɗufani klafta Abel ta skwa pla ghəŋ ta malaghutá dĩnaku ka ŋa Kayinu, ka vlaŋtá Lazglafta. Tsa zlghay nda ŋuɗufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlaŋ tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlghay nda ŋuɗufani ná, tata gwaɗa tsatsi.

5 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa, ɗaŋ a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: Zɗəganazɗa Inuk ta Lazglafta‡ ma kɗaku tsi ka klaghata ta luwa. 6 Ka haɗ zlghay nda ŋuɗuf wu ná, haɗ fitik zɗəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dĩna ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dĩna guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

7 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf snata Nuhu ta gwaɗa ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghaŋtá iri karaku. Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnanaf Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga taŋ tani, ka mbaftá həŋ. Ma tsa magatani mantsa ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəŋa haɗik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tɗukwa§ kabga zlghay nda ŋuɗufani.

8 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta haɗik ya dza'a vlaŋta Lazglafta ŋa ŋani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. 9 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf, ka lagha tsi nzata ka matbay ma tsa haɗik dza'a lu vlaŋta, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləməŋ ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantsa ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa həŋ ma tsa tatá imi ta sləməŋ ya. 10 Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghəŋani ta garafta, tsatsi mnda bafta guli.

11 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf mutsafta Abraham‡ ta zwaŋ ma halatani katakata. Markwa taŋ Sara guli tsutsa ka dzəghəŋ. Ka fatá tsi ta ghəŋani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. 12 Mantsa ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta

* **11:3** Ngha ta Zlrafta 1, Zabura 33:6, 9. † **11:4** Zlrafta 4:3-10. ‡ **11:5** Zlrafta 5:24. § **11:7** Zlrafta 6:13-22. * **11:9** Aya 8-9: Ngha ta Zlrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27. † **11:10** Ngha ta 11:16, 12:22. ‡ **11:11** Ngha ta Zlrafta 18:11-14, 21:2.

ghwaŋ a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwatsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

13 Ma zlghay nda ŋuɗuf rwuta həŋ demdem, ta kul mutsaftá həŋ ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta həŋ ya. Ama grafgra həŋ kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa taŋ ta ghəŋani. Ka graftá həŋ kahwathwata kazlay: Matbay ŋni ta wawutá wawaku* ta na ghəŋa haɗik na kə'a. 14 Tsa gwal ta mnay mantsa ya ná, maraŋmara həŋ baŋluwa kazlay: Ta kzla vla taŋ həŋ kə'a. 15 Ndanəgla a həŋ ɗekɗek ta tsa vli sabə həŋ ya wa. Ka má ta ndanay həŋ katsi, má si vraghuvra həŋ. 16 Kahwathwata ná, vli ta malaghutá tsaya ŋa taŋ ta pahaŋta, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kəl tsi ka zɗəganatá Lazglafta, na hgay ta hgə həŋ ka Lazglafta taŋ. Ka payanaftá tsi ta luwa taŋ ta həŋ.

17 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf kumafta Abraham ta vlatá zwaŋani Izak ŋa pla ghəŋ ma dzəghaŋta ya dzəghaŋ Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kɗakwakɗakwa zwaŋani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋa tsa zwaŋ ya. 18 Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya taghaf yu ta imi ta sləmeŋ† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. 19 Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Laviŋlava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

20 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəŋa nzaku ya ká həŋ dza'a nzakway ta kəma.

21 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tfə tsi ta tsa wi ya ŋa taŋ, ka dzuɓuŋtá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta‡.

22 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a həŋ ma haɗika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta həŋ guli ta skwi ka həŋ dza'a magay nda ghudzifani§.

23 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf ɗifanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Ɗinadina tsa zwaŋ ya ta wa ira taŋ. Zləŋaf a həŋ ta ɓlanapta taŋ ta zlaha mghama Masar wa.

24 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hgay ka zwaŋa makwa Fir'awna.* 25 Ta draŋ ghuyay

§ **11:12** Ngha ta Zlrafta 22:17. * **11:13** Ngha ta Zlrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13. † **11:18** Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12. ‡ **11:21** Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31. § **11:22** Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19. * **11:24** Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12.

ɗa ta ɗaŋwa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay ɗa ta rfu ma gay ɗa ta dmaku ŋa fitik kwitikw. 26 Mal ghuyɗipta mnduha ta ɗaŋwa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta haɗika Masar,» ka'a, kabga nda fa ŋuɗufani ta skwi ya dza'a vlaŋta Lazglafta ta kəma.

27 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf sli'afta Musa ka zlanatá haɗika Masar, kul zləŋaŋta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul laviŋtá lu ta nghaŋta nda iri ya.

28 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf tahanatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwiŋtá ŋa ghuni guli, ka'a.

29 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf tsughwaɗapta zwana la Isra'ila ta drəfa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwaɗadapta aŋni manda ŋa taŋ ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† həŋ mida.

30 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf zliŋta la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata taŋ ta fitik ndəfáŋ ta wawanafta.

31 Nda ma zlghay nda ŋuɗuf tsu'afta‡ Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labə da vitsa luwa taŋ. Ma lagha la Isra'ila da rwanatá gwal pgha ghəŋ nda Lazglafta, ka zlanatá həŋ ta tsatsi nda hafu.

32 Nu dza'a mnəgəlta yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnəgəlta ɗa ta gwaɗa ta ghəŋa i: Zideyuŋ, nda Barak, nda Samsuŋ, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha§. 33 Hahəŋ ná, nda ma zlghay nda ŋuɗuf zazakta həŋ ta haɗikha nda vulu. Ka magatá həŋ ta skwi tɗukwa, ka mutsaftá həŋ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta həŋ. Ka hahanaftá həŋ ta wi ta rveriha. 34 Ka niŋtá həŋ ta zlghakwa vu ləmtək. Ma sli'a mnduha pslata həŋ nda kafay, ka ndaptá həŋ mida. Haɗ mbraku ma həŋ wu, ama ka nuta həŋ ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta həŋ ka bigwala, ka ŋawaftá həŋ ta sludza haɗikha kavghakavgha. 35 Ka nghəglaŋtá mi'aha ta mnduha taŋ si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihiŋ nda kwikwiha lu ta həŋ ka tataɗaptá həŋ, ka kwalaghutá həŋ ta zlanatá həŋ ŋa mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. 36 Ŋa sanlaha ya guli ná, gagə nda gaga lu ta həŋ, ka sləvaptá

† **11:29** Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31. ‡ **11:31** Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21. § **11:32** Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1—25:1. * **11:35** Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37.

həŋ. Tsatsaf nda tsatsa lu nda ziɗa ta sanlaha ka pghamta ma gamak. 37 Nda pala zlazlərtsata lu ta sanlaha ka pslatá həŋ, ɗatsanap nda ɗatsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá həŋ. Hwayapta ka ra vli ŋa sanlaha, ka nutá həŋ ka pɗu ka kla huta ta tuwak nda ŋa gu ta vgha. Ka ghuyanaptá lu ta ɗaŋwa, ka ganaptá lu ta iri† ta həŋ. 38 Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma haɗik ŋa sanlaha. Ra a ghəŋa haɗik ka ŋa tsa mnduha ya wa.

39 Inda taŋ zɗəganazɗa həŋ ta Lazglafta, kabga zlghay nda ŋuɗufa taŋ. Tsaw ta mutsaf a həŋ ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta həŋ ya wa. 40 Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malaptá ɗinuta ŋa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghəŋa slnani nda hahəŋ nda ghəŋa taŋ kul haɗ amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya ɗaŋwa

1 Tsaya tama, mantsa ya ndəghata tsa masləmtsəkha ta wamafta ya. Pghiŋmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərɗa amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu ɗina ta vərɗaka hwaya ya mnama Lazglafta ŋa hwayay. 2 Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlghay nda ŋuɗuf, tsatsi guli dza'a ɓhadamaghata da vla dzatá ghəŋani. Tsatsi ta tsu'aftá mtutani ta udza zləŋay. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghəŋani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zeghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

3 Ndanawandana ta ghəŋa ya ka Yesu su'aftá mndərga husaŋta ya husaŋ tsi ta ghwaɗaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. 4 Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hɗak wa. 5 Zanapza kuni ta gwaɗa Lazglafta ta vla mbraku ŋa zwanani ra?

«Zwaŋa ɗa! Ka ta zlahay
Mgham Lazglafta ta
kagha katsi, fafa ta
ghəŋ,
ma kla ka ta ghəŋ tida ka
dvaghaghadva tsi.
6 Mndu ta zlahu tsi ta ɗvu
Mgham Lazglafta.
Mndu ya klaf tsi ka zwaŋani†
ta dzə tsi guli.»

7 Su'uwasu'a ta ghuya ɗaŋwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlaha kaghuni nda tsi. Tsa ghuya ɗaŋwa ya ta maraŋta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwaŋ kul haɗ dani ta zlahay ra? 8 Ka si zlaha a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, vərɗa zwanani a kuni wu, masagwa kuni

† **11:37** Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * **12:2** Ngha ta Zabura 110:1.
† **12:6** Ngha ta Mahdihdi 3:11-12.

nda tsa. 9 Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəŋa hadik na ta zlaha amu, ta snay mu ta gwaɗa da həŋ. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwaɗa da tsi ŋa mutsa hafu rki na? 10 Ta zlahay dadaha mu ta amu ŋa fitik kwitikw, manda ya ta gradapta həŋ kazlay: Ma dza'a ɗina mantsa kə'a. Ama Lazglafta ná, ŋa kata amu ta zlaha tsi ta amu, ŋa mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuɓa ya. 11 Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zɗəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghəŋani wa. Ama tahula tsa, ŋa yiganaptani ta zɗaku, nda nzaku tɗukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

12 Ka si mantsa tsi, ɗayapwaɗaya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta laɓuta ya guli. 13 Mbaɗawambaɗa ta mbaɗa ta tvi ya nda slada‡, kada kwala səla ya nda wərɗa ta kɗiŋta, katək ná, ka mbafta tsi.

14 Zbawazba ta nzata nda zɗaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuɓa ta wa ira Lazglafta. Ka haɗ tsi mantsa wu ná, haɗ ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghaŋtá kuma Lazglafta wa. 15 Ɗasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbəɗanatá hul ta zɗakatahuɗa Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda slrəŋ ɗahɗaha da ɗyamta ka ɓadza ndəghata mnduha§. 16 Ɗasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vziŋtá skwi ta nzakway ka ŋa Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kweŋkweŋ ya. 17 Tahula tsa, manda ya snaŋ kuni, ka lagha tsi da zlgha tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəŋa dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

18 Gavadagha ta vata ghwá Sinay laviŋ lu ta ksaŋta nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlghaku gigiga, dər tavata grusl tɗik, dər tavata mghama falak, 19 dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwaɗgəlgana† ka kə'a ya a kuni wa. 20 Ndəɓandəɓa həŋ ta dzvu, kabga laviŋ a həŋ ta ŋaftá tsa skwi mnana lu ta həŋ kazlay: Inda mndu dza'a ksaŋtá tsa ghwá ya, dər má nimtak tsi, dza'a zlərtsazlərtsa lu nda pala kə'a ya. 21 Ka ganaftá tsa skwi nghaŋ həŋ ya ta zləŋ ta həŋ, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha ɗa da zləŋ‡ katakata kə'a.

22 Ama kaghuni, gavadagha

‡ **12:13** Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihdi 4:26. § **12:15** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17. * **12:17** Aya 16-17: Ngha ta Zlrafta 25:29-34, 27:30-40. † **12:19** Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22. ‡ **12:21** Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19.

ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviŋtá lu ta mbəɗaftá həŋ ya kuni. 23 Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga taŋ ma defteri ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəŋa inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tɗukwa, gwal ta kɗanakta ya kuni. 24 Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta ŋa dzraftawi ka lfiɗ ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwaɗa ta gwaɗə tsa us ya, ka ŋa Abel§ ta mnata.

25 Ɗasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snaŋtá lwa Lazglafta ya ta gwaɗa nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwaɗa tsa mndu ta mnay ŋa taŋ ta ghəŋa haɗik* ya ná, ndap a həŋ ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbəɗanambəɗa mu ta hul ta Lazglafta ta gwaɗa nda amu daga ta luwa rki tama? 26 Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta haɗik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləməŋ kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ŋa kwanahani. Haɗik nda ghəŋani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. 27 Tsa gwaɗa ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ŋa mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafghudza lu ŋa hlutani, kada gɗavata tsa kul haɗ ta ghudzavata ya.

28 Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul haɗ ta ghudzavata. Maraŋmamara ta tsa rfay mu ya nda ma maganatá slna ya ta zɗəganata nda haniŋtá ghəŋ, nda ya nda zləŋay. 29 Lazglafta mu ná, vu ta zaɗanatá‡ skwi ya.

13

Vərɗa gwal nda guya ghəŋa taŋ

1 Gɗavawagɗa nda ɗvuvustá sani nda sani manda la zwanama. 2 Yaha kuni zanaptá tsu'afta ɗina ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'aftá duhwalha Lazglafta kul snaŋtá* həŋ. 3 Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda həŋ. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ŋa taŋ, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahəŋ.

4 Inda kaghuni demdem, vlaŋwavla ta sgit ta kluvtá vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay

§ **12:24** Ngha ta Zlrafta 4:10. * **12:25** Gray nda Sabi 20:22. † **12:26** Ngha ta Hagay 2:6. ‡ **12:29** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 4:24. * **13:2** Ngha ta Zlrafta 18:1-8, 19:1-3.

Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga sli'iŋsli'iŋ, nda gwal ta hliri tani.

5 Yaha tsedi da tɗaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghəŋa kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Haɗ yu dza'a zlaghata wu, haɗ yu dza'a walaŋtá† vzighista wu,» ka'a. 6 Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghəŋ kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta
i'i, haɗ sana skwi ta
zləŋə yu wu,

nu dza'a magihata mndu‡ na
kə'a ya.

7 Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwaɗa Lazglafta. Havakwahava ká həŋ nzakwagapta, nda ya ká həŋ mtaku§. Ka kla kuni ta saɗa zlghay nda ŋuɗufa taŋ. 8 Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway ɗahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway ŋa kɗekedzeŋ guli. 9 Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwaɗaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghəŋa ghuni. Zɗakatahuɗa Lazglafta na skwi ta mbranaftá ŋuɗufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghəŋa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, haɗ ta kata* həŋ wa.

10 Tsa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, haɗ wa taŋ ka za skwi ta ŋa mu ma gwir† wa. 11 Tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini ŋani ta kladamta da tsa vli nda ghuɓa katakata ya, ŋa pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta driŋta tahula luwa‡ lu. 12 Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwa§, ŋa ghuɓiŋtá dmakwa mnduha nda ma ŋani ma us. 13 Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndərga tsa giri ganap lu ya, 14 kabga ta na ghəŋa haɗik na a luwa amu ŋa kɗekedzeŋ wa. Ama luwa dza'a nzakway* ŋa kɗekedzeŋ ŋa amu ta pahay. 15 Gɗamagɗa ta zləzlva Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəŋ nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama hgani nda gwaɗa ma wa mu. 16 Yaha kuni zlanatá maga zɗaku, nda kataŋtá mndu, kabga mndərga tsa skwiha ta vlata həŋ ya ta zɗəganatá Lazglafta.

17 Snawasna ta gwaɗa da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata həŋ. Hahəŋ ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlghay həŋ ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwaɗa da həŋ, ya dza'a kəl həŋ ka maga slna taŋ nda rfu, nda ŋaɗa ghəŋ a wa. Ka nda ŋaɗa ghəŋ tsi ná,

† **13:5** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ **13:6** Ngha ta Zabura 118:6. § **13:7** Gray nda 10:32-33. * **13:9** Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwareŋt 8:8, La Kwalus 2:16-22, 1 Timute 4:3. † **13:10** Gray nda 9:11-14, 13:11-12. ‡ **13:11** Zlahu 16:27. § **13:12** Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * **13:14** Gray nda 11:10, 16.

kataghunaftá a tsa wa.

18 Magawa du'a ta ghəŋa aŋni. Grafgra ŋni kazlay: Haɗ sana ɓədzaku ya maga ŋni wu kə'a ma ndana ŋni. Ta kumay ŋni ta gɗata ŋni ta maga skwi ɗinaɗina inda fitik. 19 Kdəkwakdək, ta ndəɓa dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəŋa ɗa, ka mutsiɗifta Lazglafta ta vradapta ɗa misimmisim da kaghuni.

Maga du'a

20 Lazglafta ya ta vla zɗaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ŋa pla ghəŋ, mutsafta lu ta dzraftawi ŋa kɗekedzeŋ. 21 Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi ɗina, ŋa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zɗəganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ŋani glaku ŋa kɗekedzeŋ ya. Amin!

Kɗiŋta nda ga zgu

22 Zwanama ɗa, vindaghunaf vinda yu ta na ɗelewer na ŋa vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kdəkwakdək ka ŋanata kuni ta tsəna gwaɗaha na ma ŋuɗufa ghuni. 23 Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiŋzla lu ta zwaŋama mu Timute† ma gamak kə'a. Ka ɓhagagha ɓha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

24 Ka ganaghata kuni ta zgu ta maliha ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ŋa ghuni.

25 Ka nza zɗakatahuɗa Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† **13:23** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgha ta lwa Yakubu

Ga zgu

1 I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ŋa ghuni mndəra mnduha Ghwaŋpdə his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hadɨk*.

Mbra vgha ma ghuya ɗaŋwa

2 Zwanama ɗa, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya ɗaŋwa tsi katsi, nghawa ngha manda skwa rfu. 3 Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaŋtá zlghay nda ŋuɗufa ghuni ná, ta klaghunak kla ta ksa ŋuɗuf kə'a. 4 Ama ɗina ka maravata tsa ksa ŋuɗufa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul haɗ sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul haɗ sana skwi ta htapta ma həŋ ɗekɗek. 5 Ka mamu sana mndu mataba ghuni pɗugudunus ɗifil katsi, ka ɗawa tsi da Lazglafta, dza'a vlaŋvla†. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zɗaku. 6 Ama ka ɗawa tsi nda zlghay nda ŋuɗuf, yaha tsi dgaŋtá ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. 7 Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, 8 kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ŋuɗufani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pɗu nda Gadghəl

9 Ka rfa zwaŋama ya ta nzakway ka pɗu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. 10 Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. 11 Safa fitik ghəɗandaŋ dzafta ta kuzuŋ ná, ŋa ghwalutani, ŋa rkuta vzlizlahani, ŋa luta‡ ɗinakwa rkatarkani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slnahani ta magə tsi.

Tiŋwa a Lazglafta ta mndu da ghwaɗaka skwi wa

12 Rfu da mndu ta ksa ŋuɗuf ka su'a skwi ta dzghaŋta, kabga tahula dzghaŋta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta inda gwal ta ɗvuta. 13 Ka dzghaŋdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Haɗ ghwaɗaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. 14 Ka dzghaŋdzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka tɗamta tsi. 15 Ka zlanaŋzla lu ta ghəŋ

* **1:1** Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † **1:5** Ngha ta Mahdihdi 2:3-6. ‡ **1:11** Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7.

ta tsa ghudzaku ya katsi, ŋa zlghaftani ta huɗi, ŋa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafta dmaku, ŋa klaktani ta mtaku guli. 16 Zwanama ɗa, gwal ta ɗvu yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. 17 Inda skwi ya ta ɗinuta, nda inda mbəhu ya kul haɗ sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwaɗakha. Haɗ tsatsi ta mbəɗavafta wa, haɗ sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. 18 Tsatsi ka ghəŋani ta ɗvutá vlamata hafu nda ma gwaɗani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka taŋtaŋani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

Ksa slna nda gwaɗa Lazglafta snaŋər lu

19 Zwanama ɗa gwal ya ɗvu yu, wya skwi ŋa snaŋta ghuni: Ɗina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwaɗa da sləməŋani. Ka mndu kul haɗ gwaɗa ta nzuŋta ta wi a wu, ka mndu ta gi ɓasa ŋuɗuf§ a wu, 20 kabga haɗ mndu ta ɓasa ŋuɗuf ta maga skwi ya ɗina ta zɗəganatá Lazglafta wa. 21 Tsaya tama, pghiŋwapgha ta inda skwiha ya ta ŋriŋtá mndu, nda inda ghwaɗaka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata ghəŋ ta gwaɗa ya ŋəɓam Lazglafta ma kaghuni ta laviŋtá mbanafta hafa ghuni.

22 Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwaɗa ya. Yaha kuni da nzakway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanətá kuni ta ghəŋa ghuni. 23 Ka lagha mndu ka snaŋtá gwaɗa kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. 24 Tahula nghaŋtani ta tsatá vghani ka laghu tsi, ŋa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. 25 Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'afta vgha tɗukwa tida, kul haɗ ta zanaptá gwaɗa tahula snaŋtani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

26 Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghəŋani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. 27 Wya vərɗa dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuɓa kul haɗ rutsak tida: Nghapta ka zwana tawakri nda wadguha ma ɗaŋwaha* taŋ, nda nghay mndu ta ghəŋani ma ghwaɗaka skwiha ta ghəŋa haɗik da ŋriŋta tsi ta ghəŋani.

2

Gala mndu nda gala ná, ɓliŋtá zlahu ya

1 Zwanama ɗa, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlghay nda ŋuɗuf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. 2 Grafta:

§ **1:19** Ngha ta Ekleziyast 7:9. * **1:27** Ngha ta Isaya 1:17. * **2:1** Ngha ta Ayuba 34:19.

Mbaɗaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəŋa ghuni, nda fata halagara dasu, nda suɗatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pɗu nda suɗatá gərzaŋani ta vgha guli. 3 Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda suɗatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantsa: «Nzanza kagha ma ya vli ɗina ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa pɗu ya guli mantsa: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta haɗik» a ka kuni nda tsi. 4 Ka si mantsa tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwaɗaka ndanu nda tsa guli ra?

5 Zwanama ɗa gwal ɗvu yu, fawafa ta sləməŋ. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pɗu ta wa ira gwal ma ghəŋa haɗik, ŋa nzaku ka Gadghəl ma zlghay nda ŋuɗuf, ŋa mutsay taŋ ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ, ta gwal ta ɗvuta ra? 6 Ama kaghuni, ka hərtətatá kuni ta gwal ka pɗu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ŋa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla guma kə'a katək ra? 7 Hahəŋ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ŋərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

8 Ka snasna kuni ta zlaha Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Ɗvuɗva ta mnda səla manda va ghəŋa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi ɗina. 9 Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ŋani wa. 10 Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka ɓlanaptá tsi ta ya turtuk ná, ɓlanapɓla ta indani demdem nda tsa. 11 Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu‡ kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda ɓlanaptá zlahu. 12 Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwaɗawagwaɗa ta gwaɗa, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərɗa mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. 13 Baɗu fitika tsa guma ná, haɗ Lazglafta dza'a tawa hiɗahiɗa ta mndu ya kul haɗ ta tawa hiɗahiɗa ta sanlaha wa. Ama tawa hiɗahiɗa ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlghay nda ŋuɗuf kul haɗ slnani ná, nda mta

14 Zwanama ɗa, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlghay nda ŋuɗuf kə'a, ka haɗ tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlghay nda ŋuɗufani ya nda tsa ra? 15 Ka waya ka skwi, mamu sana zwaŋama, ka sana mukuma a tsi, ka fərdi'u, haɗ sana skwi ŋa zaŋta taŋ inda fitik guli wu katsi. 16 Ka sani mataba

† **2:8** Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ **2:11** Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17.

ghuni nda həŋ mantsa: «Lawala nda vghata zɗaku, ka vlaghunavla Lazglafta ta skwi ŋa bukwa ghuni, nda skwi ŋa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlaŋ a kaghuni ta skwi ŋa kataŋtá həŋ ya kay wu, nu kataf tsaya na? 17 Manda va tsaya nzakwa zlghay nda ŋuɗuf guli. Ka haɗ slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Haɗ zlghay nda ŋuɗuf, ka haɗ slnani wa

18 Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlghay nda ŋuɗuf ŋa kagha ta ŋanata, maga slna ŋa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlghay nda ŋuɗuf kul haɗ slnani, ta maraghatá i'i ta zlghay nda ŋuɗuf nda ma slnaha ɗa.» 19 Zlghafzlgha kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantsa nzakwani, ta ŋa gha tsa. Ama ɗina ka snaŋta kagha guli kazlay: Zlghafzlgha ghwaɗaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku həŋ da zləŋ§. 20 Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghaŋta kazlay: Zlghay nda ŋuɗuf kul haɗ slnani ná, haɗ hayhayani wu kə'a ra? 21 Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwaŋani Izak ta gwir* ná, ka mndu tɗukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? 22 Hada ná, nda ngha ka ká zlghay nda ŋuɗufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta hɗanaghatá ghəŋa zlghay nda ŋuɗuf. 23 Mantsa ya dzatá ghəŋa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlghafzlgha Abraham ta Lazglafta, kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. 24 Nda ngha kuni tama ká mndu nzakway ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlghay nda ŋuɗuf kweŋkweŋ yeya a wa.

25 Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta həŋ, ka kɗikiŋtá həŋ nda ta sana tvi*. 26 Tsaya tama, ka haɗ hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlghay nda ŋuɗuf guli, ka haɗ slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3

Ghwaɗaka skwi ghanik

1 Zwanama ɗa, yaha kuni da pghamtá vgha ɓəska' ŋa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghəŋa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. 2 Inda amu ná, dagala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka haɗ mndu ta guvtá krughuvi ma gwaɗa wu ná, ŋərma mndu tsaya

§ **2:19** Ngha ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * **2:21** Ngha ta Zlrafta 22:9. † **2:23** Ngha ta Zlrafta 15:6 ‡ **2:23** Ngha ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § **2:25** Ngha ta Yusuwa 2:1-21 * **2:25** Ngha ta Yusuwa 2:1-21.

ta laviŋta nghaftá vghani demdem. 3 Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ŋa snamata taŋ ta gwaɗa mu katsi ná, laviŋlava mu ta kla inda vghani demdem dər ndiga tsi. 4 Nghawangha guli ɓa ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiŋway. Nda zwaŋa suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. 5 Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərɓaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviŋlava ta driŋtá mghama zivak nekwnekw. 6 Ghanik guli ná, manda vu nzakwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda ghwaɗaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha ɓədzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta duda vu, mbaɗaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. 7 Nda mndərga skwiha: Dər nimtak tsi, dər zarak tsi, dər nahaɗik tsi, dər klipi tsi, mndu ta zlahafta. 8 Ama ghanik ná, haɗ mndu ta laviŋtá zlahafta wa. Sana ghwaɗaka skwi ya kul laviŋtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. 9 Nda tsi ta zləzlva mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. 10 Ma va tsa wubisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama ɗa, ra a ka nzakwani mantsa wa. 11 Ta mbəzagapmbəza imi zɗa nda imi ɗahɗaha ma va tsa dzuɓay turtuk ya ra? 12 Zwanama ɗa, Haɗ fwa ghuraf dza'a walaŋtá yafta yakwa Zaytuŋ wa. Haɗ fwa inabi dza'a walaŋta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, haɗ imi zɗa ta sabi ma imi nəmnəma guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta ɗifil

13 Wati ma mndu ya nda ɗifil ma ghəŋani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku ɗina, nda hanata ghəŋa ya ta mutsu lu ma ɗifil. 14 Ama ka ndughundughwa ŋuɗufa ghuni nda draku, nda ya nda ɗva ghəŋ katsi, ma ghərɓə kuni ta ghərɓaku ka bətbət, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. 15 Mndərga tsa ɗifil ya ná, ta saha ta luwa a wa. Ŋa ghəŋa haɗik tsaya, ŋa slu'uvgha ya, ŋa halaway ya guli. 16 Ma vli ta gə draku nda ɗvuta ghəŋ ta mgham ná, mamu hwazlaɓaku nda inda mndərga ghwaɗaka slnaha tani. 17 Taŋtaŋ karaku, ɗifil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuɓa. Tahula tsa, ta klakkla ta zɗaku nzaku, leɓtekwa, ta dzra ghəŋ, dagala hiɗahiɗa da tsi, slna ɗinaɗina ta sabi da tsi, haɗ ta gala mndu wu, haɗ maɗgwirmaɗgwir da tsi wa. 18 Gwal ta ɗva zɗaku ná, zɗaku ŋa taŋ ta sləgay,

* **3:9** Ngha ta Zlrafta 1:26-27.

yakwani ya ta mutsu həŋ ná, tsaya nzaku tɗukwa.

4

Ghwaɗaka ndanu ta klatá zlərɗa wi

1 Nu ta klaktá lmu nda zlərɗawi mataba ghuni na? Vəl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. 2 Ta hara'uway kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka pslə kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, triɗ mutsaf a kuni wu, ka zlərɗə kuni ta wi, ka lmə kuni ta lmu. Haɗ kuni ta mutsaftá skwi ta kumə kuni wu, kabga ɗawa a kuni da Lazglafta wa. 3 Ta ɗaway kuni mndani, haɗ kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta ɗawa kuni wu, ŋa maga skwi ta zɗəgaghunata ta ɗawa kuni. 4 Fkərwaha na! Sna a kuni kazlay: Ɗvutá ghəŋa haɗik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya kə'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda ghəŋa haɗik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. 5 Ta grə kuni ná, ka bətbət skwi mna defteri ta mnay kazlay: Ɗvuɗva Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya kə'a ya ra? 6 Ta vlay katək ta zɗakatahuɗi ya ta fərtuta kəl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha ghəŋ Lazglafta nda gwal ta gla ghəŋ, ama ta vlay ta zɗakatahuɗani* ŋa gwal ta hanaganatá† ghəŋa taŋ kə'a ya. 7 Hanaganawahana ta ghəŋa ghuni ŋa Lazglafta, ka pgha kuni ta ghəŋ nda halaway ŋa hwayaghutani di'iŋ nda kaghuni. 8 Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava‡ tsatsi guli. Mbaziŋwa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghuɓiŋwa ŋuɗufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwaɗaka ndanu. 9 Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mbəzawambəza ta ima taw. Ka nuna ghuɓasu ta ghuɓasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka ɓasa ŋuɗuf. 10 Hanaganawa ghəŋa ghuni ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

11 Ma vazu kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwaŋama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghatsa ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. 12 Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta laviŋtá mbanafta, tsatsi guli ta laviŋtá zaɗanata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwaŋama gha?

Ŋa ghuni a mahtsim wa

* **4:6** Ngha ta Mahdihdi 3:34. † **4:6** Ngha ta mahdihdi 3:34 mnə lu ma gwaɗa Grek ghalya. ‡ **4:8** Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7.

13 Ndanana tama, fawafa ta sləməŋ, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ŋa zata mu ta vaku, ŋa tsakalay mu ta tsakala, ŋa mutsakta mu ta tsedi kə'a ya. 14 Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a mag-aku mahtsim§ wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, ɓats nzɗani ŋa gi zwaɗutani ya nzakwa ghuni. 15 Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta ɗvafɗva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay ŋni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. 16 Ama ndanana ná, ta ghərɓaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəŋ. Ghwaɗaka skwi na mndərga tsa gəla ghəŋ ya. 17 Mantsa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi ɗina má ŋa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

1 Ndana tama, fawafa ta sləməŋ kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəŋa ghuya ɗaŋwa ya dza'a dədəgaghunaghata. 2 Rwurwa skwa gadghəla ghuni ghunzəɗək, zuza zahar ta lgutha ghuni. 3 Hpaɗuhpaɗa hzay* ta dasuha ghuni nda tsediha ghuni. Tsa hzayha taŋ ya dza'a mna gwaɗa ta kaghuni, ŋa dughwaɗuta taŋ ta vgha ghuni, manda ya ta dghwaɗu vu ta skwi. Ta sagha kɗakwa ghəŋa haɗik ya ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. 4 Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunatá slna ma vwah† wa. Ŋranafŋra kuni ta ŋuɗufa taŋ. Ta wahu həŋ. Ka snanaghatá tsa waha taŋ ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. 5 Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghəŋa haɗik, magamaga kuni ta skwiha ya kumaŋ maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. 6 Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul haɗ dmakwa taŋ, pslapsla kuni ta tɗukwa mnduha kul pghaŋtá ghəŋ nda kaghuni.

Ksatá ŋuɗuf, wya Mgham Yesu ta saha

7 Mantsa tama zwanama ɗa, nzawanza nda ksa ŋuɗuf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha ɓa ta mnda hva, ya kə'a ta nzata ka kzla ŋərma skwi ya ta sabi ma haɗik. Nda ksa ŋuɗuf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta taŋtaŋa ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. 8 Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá ŋuɗuf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

9 Zwanama ɗa, ma ŋaɗə kuni ta ghəŋ ta ghəŋa sani nda sani kada kwala lu tsaghunaghatá guma. Ya wya

§ **4:14** Aya 13-14: Ngha ta Mahdihdi 27:1. * **5:3** Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19.
† **5:4** Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ **5:7** Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23.

mnda tsa guma ta wa tgha.
10 Zwanama ɗa, klawakla
ta saɗa satá duni nda ksa
ŋuɗufa la anabi, gwal si ta
mna gwaɗa nda hga Mgham.
11 Nda tfawi ta ghəŋa ghuni
ka aŋni ta mnay nda gwal ta
ghuya ɗaŋwa nda ksa ŋuɗuf.
Sniŋsna kuni ta mna gwaɗa
ta ksatá ŋuɗufa Ayuba, nda
ngha kuni ta kɗavakta skwi
ya vlaŋ Mgham Lazglafta.
Lazglafta ná, dagala tawa
hiɗahiɗa nda zɗaku§ da tsi.
12 Zwanama ɗa, sana skwi
guli ná, ma waɗu kuni ta
waɗu, dər nda luwa, dər
nda haɗik, dər nda wati
ma skwa waɗu tsi. Ama
ka «aŋi» tsi, ka nza tsi ka
aŋi. Ka «mantsa a tsi wu,»
ka nza tsi ka mantsa a wu,
kada kwala kuni dəɗamta ma
guma Lazglafta*.

Ndəɓa dzvu ta ghəŋa ɗaŋwa

13 Mamu sana mndu
mataba ghuni ta sa duni
ra? Ka ndəɓa tsi ta dzvu
da Lazglafta. Mamu sana
mndu mataba ghuni ta rfu
ra? Ka fa tsi ta laha. 14 Mamu
sana mndu mataba ghuni kul
ɗughwanaku ra? Ka hga tsi ta
gwal ta ngha Igliz. Ka maga
həŋ ta du'a da Lazglafta ta
ghəŋani, nda pghanaghatá
rɗi nda hga Mgham†.
15 Ka
nda ŋuɗuf turtuk magata
lu ta tsa du'a ya katsi ná,
dza'a mbanafmba ta tsa
mndu kul ɗughwanaku
ya. Dza'a mbanafmba
Mgham ma tsa ɗaŋwani
ya. Ka si mamu dmakuha
maga tsi, dza'a plinispla
Lazglafta. 16 Mantsa ya tama,
mnuvuswa dmakwa ghuni
mataba ghuni, ka maga
kuni ta du'a da Lazglafta ta
ghəŋa sani nda sani, kada
mbaghunafta Lazglafta ma
inda ɗaŋwaha ghuni. Maga
du'a mndu tɗukwa ná, ta
ksay ta slna nda mbraku
kahwathwata.
17 Iliya ná,
mndu ya manda va amu. Ka
ndi'ata tsi ka maga du'a da
Lazglafta, ŋa kwala imi kul
sagha. Ka kwalaghutá imi ta
sagha ta ghəŋa haɗik ka vaku
hkən nda tili mku'.
18 Tahula
tsa guli, ka magəglata tsi ta
du'a da Lazglafta, ka zligiŋtá
luwa ta imi, ka zlrəglaftá
skwiha ta ɗayaku‡ ta haɗik.

Vranakwa gwal ta zwaɗuta ma kahwathwata

19 Zwanama ɗa, ka mamu
sani mataba ghuni ta
di'iŋaghuta nda kahwathwata
Lazglafta, ka vranaktá sani
ma mndu katsi,
20 Ɗina ka
snaŋtani kazlay: Mndu ya
ta vranaktá mnda dmaku
ma tvi ya si zwaɗu tsi ná,
mbanafmba ta hafa tsa mnda
dmaku ya ma mtaku. Ma tsa
slna maga tsi ya guli ná, dza'a
pliŋpla Lazglafta ta ndəghata
dmakuha§.

§ **5:11** Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8. * **5:12** Ngha ta Mata 5:34-37. † **5:14** Ngha ta Markus 6:13. ‡ **5:18** Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45. § **5:20** Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Taŋtaŋa tsghatá lwa 1 Piyer

Ga zgu

1 I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na ɗelewer na ŋa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta haɗika Puŋ nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta haɗika Bitani*. 2 Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ŋani nda ma Sulkumani nda ghuɓa, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwaɗa Yesu Kristi, ŋa wutsikaghunaftá usani ka ghuɓighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɗakatahuɗani nda zɗakwani tani katakata.

Faftá ghəŋ ta mbaku

3 Zləzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zɗakwani, ka yəglatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfiɗ ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəŋ ta nzaku nda hafu ka lfiɗ, 4 ka kzla skwi ya kul ɓadzavata, kul ksə rɗak, kul kɗavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. 5 Kaghuni, ka zlghafzlgha kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ŋa mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kɗavakta fitik dza'a snaŋta kuni.

6 Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. Aŋ mndani, ndanana nda ŋra ŋuɗufa ghuni ŋa fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. 7 Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ŋa maraŋtá nzakwa zlghay nda ŋuɗufa ghuni. Ta ɓadzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ŋa nghay ka vərɗani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlghay nda ŋuɗufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ŋa klaghunaktá tsa zlghay nda ŋuɗufa ghuni ya ta zləzlvu, nda glaku, nda sgit, baɗu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu Kristi ya. 8 Aŋ mndani, ta ngha† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama ɗvuɗva kuni, zlghafzlgha kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, 9 kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəŋa zlghay nda ŋuɗufa ghuni ya.

10 Ghalya, zbaŋzba la anabi ɗina ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanaftá mnduha, ka mnutá həŋ ta gwaɗa ta ghəŋa tsa zɗakatahuɗi payaghunaf Lazglafta ya. 11 Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ŋuɗufa taŋ ta gwaɗa ta ghuya ɗaŋwa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kɗaku tsi mutsa glaku. Ka ŋavatá tsa anabiha ya ka psa snaŋta, ka yawu

* **1:1** Gray nda Yakubu 1:1. † **1:8** Gray nda Yuhwana 20:29.

dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. 12 Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa taŋ a tsa gwaɗa ya wu, ka ŋaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfiɗa Gwaɗa ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuɓa ghunagata Lazglafta snaghunamtá həŋ ta tsa gwaɗa ya. Tsa gwaɗa ya guli ná, kumaŋkuma duhwalha Lazglafta ta snaŋta.

Nzaku ya ta raŋtá gwal zlghay nda ŋuɗuf

13 Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nzawanza nda fata ghəŋ hzleŋa. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zɗakatahuɗi ya dza'a vlaghunata lu baɗu zlagapta Yesu Kristi. 14 Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanatá gwaɗani ya, ma zlanaŋ kuni ta vgha ghuni ta ghwaɗaka skwiha, ya si ta zɗəgaghunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snaŋtá Lfiɗa Gwaɗa. 15 Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghuɓa tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghuɓa manda va tsatsi. 16 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghuɓa, kabga nda ghuɓa§ i'i,» ka'a.

17 Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəŋa inda mndu taɓta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nzawanza nda zləŋay ma na nzakwa ghuni tata na ghəŋa haɗik na. 18 Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghunaŋ dzidza ghuni lu ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta ɓadzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, 19 ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwaŋa tuwak kul haɗ maslivinza, kul haɗ rɗak tida ya, na tsa Kristi ya. 20 Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kɗaku lu zlaganaptá ghəŋa haɗik, ka marigiŋtá tsi ma na kɗavakta fitik na, ŋa kata kaghuni. 21 Nda ma tsatsi zlghafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlaŋtá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlghafta, ka faftá ghəŋa ghuni ta Lazglafta.

22 Nda nza kuni ka gwal nda ghuɓa, ma snanata ghuni ta gwaɗa Lazglafta, ŋa ɗvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ŋuɗufa ghuni. Gɗawagɗa tama ta ɗvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda ŋuɗuf turtuk. 23 Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwaɗa Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ŋa kɗekedzeŋ kə'a. Lazglafta ya kul haɗ ta mtavata ta vlaghunatá tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. 24 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzuŋ nzakwani.

‡ **1:11** Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.
§ **1:16** Livitik 19:2.
* **1:19** Ngha ta Kwalasuha 1:20.

Sgitani guli ná, manda vzlizla
kuzuŋ nzakwani guli.
25 Ama gwaɗa Lazglafta
ná, ŋa kɗekedzeŋ†
nzakwani,» ka'a.
Tsa gwaɗa ya ná, tsaya Lfiɗa
Gwaɗa ya mnaghuna lu.

2

1 Hliŋwahla ta inda
ghwaɗaka skwiha ma ŋuɗufa
ghuni, ma kuslember kuni
ta kuslemberaku, ma pghə
kuni ta wirak his ma vu, ma
hara'u kuni ta hara'uwaku,
ma tsanava kuni ta skwi ta
mndu guli. 2 Manda zwaŋa
vzi'uwa ta mama u'a da mani
ya, mantsaya ka kaghuni guli
mama vərɗa gwaɗa Lazglafta
ŋa glay ghuni ta glaku nda tsi,
ŋa mutsay ghuni ta mbaku
ŋa ɗekɗek. 3 «Lawa ta kəma
ta kəma, kabga tapanatapa
kuni ta zɗakwa* Mgham Yesu
Kristi.»
4 Gavanavawagava ta
Mgham Yesu Kristi. Tsatsi
tsa pala ta vla hafu wuɗidiŋ
mnduha ya. Tsatsi zbap
Lazglafta ta hemanata inda
skwi ta wa irani. 5 Kaghuni
guli, nzawanza ka pala nda
hafu mida, ya ta kəl lu ka
ba həga mndərga ŋa Sulkum,
ŋa nzakwa ghuni ka guyata
ghəŋa gwal nda ghuɓa ta
vla skwi manda ya ta kumə
Sulkum. Tsaya skwi ta
zɗəganatá Lazglafta nda ma
Yesu Kristi. 6 Ka lu vindafta
ma deftera Lazglafta na:
«Wana zbapzba yu ta vərɗa
palaka tughwa ba
həga,
ka fata ma luwa Siyuna.
Mndu ya ta faftá
ghəŋani tida ná,
haɗ sana skwi dza'a
pghanaghatá hula
ɗekɗek wu,» ka'a.
7 Ka ŋa kaghuni gwal ta zl-
ghafta ya ná, dagala sgitani,
ama mantsaya a da gwal kul
zlghafta wa. Ka lu vindafta
ma deftera Lazglafta na:
«Va tsa pala wuɗidiŋ gwal ba
həga ya,
ta nuta ka vərɗaka pala
tughwa həga.»
8 Ka lu vindafta guli na:
«Tsa pala ya ná, ta dza mndu
ka tuthun.
Tsa pala ya ta zlambanaptá†
mnduha,» ka'a.
Ta dzay ta həŋ ka tuthun,
kabga kwalaghuta taŋ ta
snanatá gwaɗa Lazglafta.
Manda tsaya thanafta
Lazglafta ta həŋ daga manda
ghalya.
9 Ama kaghuni ya, nda
nza kaghuni ka mndəra
mndu zabap Lazglafta,
ka guyata ghəŋa gwal ta
vla skwi ŋa Lazglafta, ka
gwal faghu Lazglafta ka
ŋani. Tsatsi ta hagaftá
kaghuni ka hlagaghunapta
ma grusl, ka pghaghunamta
ma tsuwaɗak ta ndərmim
lu nda ndərmima, ŋa mna
skwi maga tsi ta malaghutá
mbraku‡. 10 Ghalya ná, si nza

† **1:25** Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ŋa ghalya. * **2:3** Ngha ta Zabura 34:9. † **2:8** Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14. ‡ **2:9** Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1.

a kuni ka mnduha Lazglafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ŋani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hiɗahiɗa Lazglafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa§ kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazglafta

11 Zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu nda ŋuɗufa ɗa, ɗina ka snaŋta ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gɗavata a kuni ma na ghəŋa haɗik na wu kə'a. Tsaya ta kəl yu ka vla mbraku ŋa ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbə tsa skwiha ya. 12 Ɗina ka kuni nzaku mataba gwal kul snaŋtá Lazglafta. Ŋa nzakwani dər má ta vaza rutsak həŋ ta kaghuni, ŋa nghay taŋ ta ŋərma slna ya ta magə kuni, ŋa zləzlvay taŋ ta Lazglafta baɗu dza'a sagha tsi da guyaku nda həŋ.

13 Ma tsa nzakwa ghuni ka ŋa Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghəŋa ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghəŋa mnduha. Haniŋwa ghəŋ mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. 14 Haniŋwa ghəŋa ghuni mista ŋumna ya fa lu ŋa tsanaghatá guma ta gwal ta maga ghwaɗaka skwi, nda ya ŋa ghuba gwal maga skwi ɗina*. 15 Kumaŋkuma Lazglafta ta magay ghuni ta skwi ɗina, ŋa hanaftá wi ta gwal kul snaŋtá skwi, ta gutá rgha taŋ. 16 Nzawanza ka gwal fala'u vgha taŋ. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ŋa bukwanatá ghwaɗaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maraŋtá nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta. 17 Vlawavla ta glaku ŋa inda mndu, ɗvuwaɗva ta zwanama ghuni ma zlghay nda ŋuɗuf, zləŋawazləŋa ta Lazglafta, vlawavla ta glaku ŋa Mgham dagala.

Klawa saɗa Kristi

18 Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghəŋa ghuni mista daŋahəga ghuni, ka zləŋa kuni ta həŋ kahwathwata. Mista gwal zɗa ghəŋa taŋ nda gwal leɓtekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal təŋtəŋa nzakwa taŋ tani. 19 Ka lagha mndu ka su'a ghuya ɗaŋwa, ta ghəŋa kumayni ta nzaku manda ya ta zɗəganatá Lazglafta, dər má si ra a ghuyayni ta tsa ɗaŋwa ya wu katsi ná, skwi ɗina ya. 20 Ka lagha ghuni ka gatá gwaɗa, ka ghuyə lu ta ɗaŋwa ŋa ghuni ta ghəŋani, ka su'aftá kuni katsi, mamu mndu dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi ɗina, ka ghuyə lu ta ɗaŋwa ŋa ghuni ta ghəŋani, ka su'aftá kuni katsi, skwi ɗina tsaya da Lazglafta. 21 Ka ŋa tsaya hgafta lu ta kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta ɗaŋwa guli ta ghəŋa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ŋa ksay

§ **2:10** Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25. * **2:14** Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7.

ghuni guli ta sələni. 22 Tsatsi
ná, walaŋ a ta gatá dmaku
wu, haɗ sana tsakalawi ta
sabi ma wani† wa. 23 Ma
fitika razay mnduha, vranam
a ta həŋ nda razu wa. Ma
fitika ghuyay lu ta ɗaŋwa ŋani,
tha a kazlay: Nya', kabgawu
na kə'a wa. Ka zlanaŋtá tsi
ta ghəŋani ta Lazglafta ya
ta tsa guma nda tvani ya.
24 Tsatsi ka ghəŋani ta klaftá
dmakwa mu ta vghani ma
zləŋafta lu ta udza zləŋay. Ŋa
nzakwa mu ka gwal nda rwa
tvə dmaku, ŋa nzay mu ta
nzakwa tɗukwa. Nda ma
tsa balanata ya mbaghunafta
lu. 25 Ghalya si nda nza kuni
manda tuwakha nda zaɗa‡,
ama ndanana tama, vrakvra
kuni da mnda ngha tuwak ta
nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zə'al

1 Kaghuni guli mi'aha,
haniŋwahana ta ghəŋ mista
zə'alha* ghuni. Ka ta magay
kuni mantsa, dər má sna
a sanlaha ta gwaɗa wu, ŋa
nghay taŋ ta ŋərma nzakwa
mi'a taŋ, ŋa mbəɗanafta taŋ
ta nzakwa taŋ, dər má pslaf a
kuni ta wi. 2 Dza'a nghaŋngha
həŋ ta ŋərmata nzakwa
ghuni, nda ya ká kuni ta
sna gwaɗa da həŋ. 3 Yaha
rka ghuni da nzakway ka
skwa nghay wa iri, manda:
Ɗatá ghəŋ ya nda bla, nda
ya nda mizidikwa dasu,
nda ya nda lgut nda bla
nda bla† dzvani. 4 Ka nza
rkatarka ghuni ka skwi nda
difa ma ŋuɗufa ghuni, ka
nzakwa tsi ka rka ya kul
haɗ ta ɓadzavata, manda:
Nzaku leɓtekwa, tɓekwa.
Tsahaya skwi dagala sgitani
da Lazglafta. 5 Ghalya,
mantsaya si ta rka mi'aha ta
fafta ghəŋ ta Lazglafta ta rka,
ma haniŋta taŋ ta ghəŋa taŋ
mista zə'alha taŋ. 6 Mantsaya
si ta maga Sara, ta sna gwaɗa
da Abraham. «Mghama ɗa‡!»
ka'a si ta hgay guli. Kaghuni
guli ná, kwaghani kuni, ka ta
magay kuni ta skwi dina, ka
ksu a zləŋ ta kaghuni.

7 Kaghuni zə'alha guli,
dina ka kuni nzaku nda mi'a
ghuni, ka famta kuni ta difil
ma ghəŋ, ya gwal nda hta
mbrakwa taŋ hahəŋ. Ka vla
kuni ta sgit§ ŋa taŋ, kabga
tsa hafu ya ta vlə Lazglafta
ka zɗakatahuɗani ya ná, nda
hahəŋ tani, nda kaghuni tani
mida. Ka mantsaya ka kuni
magay na: Ta snay Lazglafta
ta du'a ghuni.

Ghuya ɗaŋwa ta ghəŋa maga skwi dina

8 Ŋa kdiŋta ná, guyawa
guya ta ndana ghuni kaskwa
turtuk, tawavuswa hiɗahiɗa,
ɗvuvuswa vgha ghuni ka
zwanama nda kwaghama,
magawa zɗaku nzawanza
nda hanatá ghəŋ. 9 Ka mag-
amaga mndu ta ghwaɗaka

† **2:22** Ngha ta Isaya 53:9. ‡ **2:25** Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6. * **3:1** Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18. † **3:3** Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ **3:6** Ngha ta Zlrafta 18:12. § **3:7** Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19.

skwi, ma vranam ka nda
ghwaɗaka skwi. Ka razaghaf
raza mndu, ma vranam
ka nda razu, «katək na
tfanaghatfa ta wi*,» kabga
ŋa tsaya hgafta Lazglafta ta
kaghuni, ŋa tfaghunaghatani
ta wi ta kaghuni guli. 10 Ka
lu vindafta ma deftera
Lazglafta na:
«Ka ta kumay mndu ta
zɗakwa nzakwani,
ka ta kumay mndu ta rfayni
ta rfu ma nzakwani,
ksanatani ta ghanikani,
zlaŋtani ta tsakalawi.
11 Zlaŋtani ta maga ghwaɗaka
skwi, ka maga skwi
ɗĩna.
Zbayni ta zɗaku ka ŋavata
mistani.
12 Nda fa ira Lazglafta ta gwal
ta maga skwi tɗukwa.
Nda fa sləməŋani ka sna du'a
taŋ.
Ama gwal ta maga ghwaɗaka
skwi ná,
ta mbəɗanambəɗa Lazglafta
ta hul ta həŋ†,» ka'a.
13 Ka ŋavaŋa kuni ka maga
skwi ɗĩna ná, wati ma mndu
ya dza'a maga ghwaɗaka
skwi ŋa ghuni na? 14 Aŋ
mndani dər má ta ghuyay
kuni ta ɗaŋwa ta ghəŋa vəl
magay ghuni ta skwi tɗukwa
ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma
zləŋ kuni ta gwal ta kuma ma-
gaghunatá ghwaɗaka skwi.
Ma tɗu tsi ta ŋuɗufa ghuni.
15 Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta
Yesu Kristi turtukwani, ka
ga tsi ta mgham‡ ma ŋuɗufa
ghuni. Fata kaghuni ta ghəŋa
ghuni ŋa ghuni ŋa zlghawi da
inda gwal ta ɗawaghunata
ka kabgawu kəl kaghuni ka
faftá ghəŋa ghuni ta Yesu
Kristi. 16 Ta zlghə kuni ta
tsa wi ya, zlghawazlgha nda
hanatá ghəŋ, nda ya nda vla
glaku ŋa taŋ guli. Gəɗata
kaghuni ta maga tsa skwi
ɗĩna ya ŋaghuni, kada ksuta
tsi ka hula ta həŋ, dər klafkla
həŋ ta kaghuni ka ghwaɗaka
mnduha, ka raraza ŋərmata
nzakwa ghuni ta tva Kristi.
17 Ta draŋ ghuya ɗaŋwa
ta ghəŋa maga skwi ɗĩna,
ka si mantsaya kumaŋta
Lazglafta, ka ghuyay ta
ghəŋa magatá ghwaɗaka
skwi. 18 Mantsaya luta tsi
guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta
nzakway ka tɗukwa mndu,
ka mtutá tsi turtuktuk ta
ghəŋa ghwaɗaka mnduha, ŋa
ɓhadamaghata da Lazglafta.
Ma nzakwani ma slu'uvgha
dzata lu, ka nzaku tsi nda
hafu ma Sulkum§. 19 Nda
mbra tsa Sulkum ya. Ka laha
tsi da mna gwaɗa Lazglafta
ŋa sulkumha tsam lu ma
gamak. 20 Tsa sulkumha
ya ná, hahəŋ gwal ta
kwalaghutá snanatá gwaɗa
Lazglafta ghalya. Aŋ mn-
dani, nzɗavanzɗa Lazglafta
ka ksanatá ŋuɗufani ma fitika
tsay Nuhu ta kwambalu. Ka
mba'atá mbsaka mnduha
hutsekw ma tsa imi* ya nda
ma tsa kwambalu ya. Tghas
yeya həŋ kweŋkweŋ. 21 Tsa

* **3:9** Ngha ta Mata 5:44. † **3:12** Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17. ‡ **3:15** Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13. § **3:18** Ngha ta Ruma 1:4.
* **3:20** Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24.

imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rɗak ta vgha a ta ghuɓu na batem wa. Magaftá batem ná, vlaŋta mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərɗa ŋuɗufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. 22 Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zɗəganatá Lazglafta

1 Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta ɗaŋwa ma slu'uvgha kə'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ŋa ghuyay manda ŋani. Mndu ta ghuytá ɗaŋwa ma slu'uvgha ná, haɗ ta gəgəltá dmaku wa. 2 Ma na pɗakwa fitik ŋa zay ghuni nda hafu ta na ghəŋa hadĩk na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zɗəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. 3 Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zɗəganatá gwal kul snaŋtá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'iŋsli'iŋ, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zɗakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakɗawaya skwa wuyayha. 4 Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snaŋtá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghəŋ nda həŋ ma tsa nzakwa sli'iŋsli'iŋ ya, ka razu həŋ ta kaghuni. 5 Ama hahəŋ nda wa taŋ dza'a mnaŋtá slna taŋ ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. 6 Tsaya kəl lu ka mnanatá Lfiɗa Gwaɗa ta dər gwal nda rwa, ŋa nzakwa taŋ nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həŋ ma ghəŋa hadĩk, manda va ŋa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəŋ

7 Ndusakndusa kɗavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzleŋa nda dĩfil ma ghəŋ, ŋa ŋavata ghuni ma maga du'a. 8 Mali ma inda skwi ná, tsaya gɗavata ghuni nda ɗvuvustá vgha nda ŋuɗuf turtuk sani nda sani, kabga ta tiŋway ɗvu ta mndu ŋa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. 9 Ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. 10 Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ŋa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərɗa gwal ta ksa slna nda zɗakatahuɗi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. 11 Ka vlaŋvla Lazglafta ta mbrakwa gwaɗa ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlaŋ Lazglafta ta

* **4:8** Ngha ta Mahdihdi 10:12, Yakubu 5:20. † **4:11** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7.

mbrakwa maganatá† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlaŋ Lazglafta. Magawamaga mantsaya ŋa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. Ŋani glaku, nda mbraku, ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Ghuya ɗaŋwa nzaku ka mnda Kristi

12 Zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, yaha kuni da ndərmima ghuya ɗaŋwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. 13 Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya ɗaŋwa, kada ndəghafta ŋuɗufa ghuni nda rfu baɗu dza'a maraŋta tsi ta glakwani ŋa inda mndu. 14 Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəŋa nzakwa ghuni ka ŋa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəŋa kaghuni. 15 Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta ɗaŋwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwaɗaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. 16 Ala, ka lagha mndu ka ghuya ɗaŋwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəŋa vəl favatani ta tsa hgu ya.

17 Saghasa fitik ŋa zlraftá Lazglafta ta tsa guma. Tiŋəl ta ghəŋa həgani dza'a zlrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zlrafta katsi, kinawu dza'a kɗavakta tsi ta ghəŋa gwal kul snatá Lfiɗa Gwaɗa Lazglafta na? 18 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka nda ɗaŋwa mbafta mndu
tɗukwa katsi,
kinawu dza'a kɗavakta ŋa
ghwaɗaka mnduha,
nda gwal ta ga dmaku‡
na?» ka'a.

19 Tsaya tama, gwal ta ghuya ɗaŋwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gɗata həŋ ta maga skwi ɗina. Ka fanamta həŋ ta ghəŋa taŋ ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həŋ, kul haɗ ta mbəɗanaftá skwi mna tsi ya.

5

1 Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəŋ. Masləmtsəka ghuya ta ɗaŋwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka ɗa ma glakwa Kristi ya dza'a maraŋta Lazglafta. 2 Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda ŋuɗuf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla kaghuni nda mbla. Ma magə kuni kabga ŋa mutsa tsedi, ama magawamaga

‡ **4:18** Ngha ta Mahdihdi 11:31, Irmiya 25:29. * **5:2** Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28.

kabga ɗvu. 3 Ma zbə kuni ta ga
má mghammgham ta ghəŋa
gwal pghaghunam Lazglafta
ma dzvu. Nzawanza ka gwal
ŋa ksay taŋ ta saɗa ghuni. 4 Ka
mantsaya ka kuni magay,
baɗu zlagagaghata mghama
gwal ta ngha rini ná, ŋa
mutsay ghuni ta zewzewa
nda sgit tida, kul ɓadzavata
ya.

5 Kaghuni guli duhwalha,
hanaganawa ghəŋ mista la
galata mndu ta ngha Igliz.
Kaghuni demdem nzawanza
nda hanatá ghəŋ ma gwaya
vgha ghuni, kabga «zɗəgana
a gwal ta gla ghəŋ ta Lazglafta
wu, ama ta zɗanaŋ zɗa ta
huɗi ta gwal ta hanaganatá†
ghəŋ.» 6 Hanaganawa ghəŋ
mista mbrakwa Lazglafta,
kada kapaghunafta tsi
ma fitik ya kumaŋ‡ tsi.
7 Pəghanamwa pgha ma
dzvu ta inda ɗaŋwa ghuni,
kabga tsatsi ta nghapta ka
kaghuni§.

8 Nzawanza hzleŋa nda
ɗifil, kabga ta pgha buɗukwa
ghuma ghuni halaway
manda rveri ta hurgu ta
zba skwi ŋa dughwaɗutani.
9 Dihavawa diha ma zl-
ghay nda ŋuɗuf, ma zlanaŋ
kuni ta tvi. Nda sna kuni
kazlay: Mndərga va tsa
ɗaŋwa ya ná, slanaghasla
ta inda zwanama ghuni
ta ghəŋa haɗik demdem
kə'a. 10 Tahula ghuyta
ghuni ta ɗaŋwa ma fitik
kwitikw ya, dza'a vlaghu-
navla Lazglafta ya ta gɗata
ta vla zɗakatahuɗi, ta hgaftá
kaghuni ma Yesu Kristi,
ŋa lami da glakwani ya ŋa
kɗekedzeŋ, ŋa payafta tsatsi
kaghəŋani ta kaghuni, ŋa
dihaghunatani, ŋa mbraghu-
naftani, ŋa kwala skwi kul
gigiɗaŋtá kaghuni. 11 Ŋani
mbraku ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Ga zgu

12 Silveŋ ta katihata kəl
yu ka vindaghunaftá na
zwaŋa ɗelewer na. Nda sna
yu kazlay: Ŋerma mndu ya
kə'a* ta tva Lazglafta. Ŋa
vlaghunatá mbraku kəl yu ka
vindaghunafta. Nda ya ŋa
graghunaftá kahwathwata
zɗakatahuɗa Lazglafta. Di-
havawa diha nda mbraku ta
tsa zɗakatahuɗa Lazglafta ya.

13 Ta ga zgu Igliz ma
Babila ŋa ghuni, gwal ɗagap
Lazglafta manda va kaghuni
guli. Ta ga zgu zwaŋa†
ɗa Markus guli ŋa ghuni.
14 Guvuswa ga ta zgu sani nda
sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zɗakatahuɗa
Lazglafta nda kaghuni dem-
dem, kaghuni gwal ma Kristi
ya.

† **5:5** Ngha ta Mahdihdi 3:34. ‡ **5:6** Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14.
§ **5:7** Ngha ta Zabura 55:23. * **5:12** Silas: Ngha ta Slna gwal ghunay 15:22, 40.
† **5:13** Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwaŋa ɗa: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Ga zgu

1 I'i Simuŋ Piyer ta nza-
kway ka kwalva nda ya ka
ghunatá mnda Yesu Kristi
ta vinda na ɗelewer ná, ŋa
gwal ta mutsaftá zlghay nda
ŋuɗuf ka guram nda va ŋaŋni,
nda ma zɗakwa Lazglafta
nda Yesu Kristi. 2 Ka
sgaghunagha sga Lazglafta
ta zɗakatahuɗi nda zɗaku ma
snaŋtá i Lazglafta nda Yesu
Kristi Mghama mu.

*Nzaku ya ta raŋtá mnda zl-
ghay nda ŋuɗuf*

3 Yesu Kristi ta snamamtá
Lazglafta ya ta hgaftá amu
ŋa dguvusta mu ta glakwani
nda zɗakwani. Mantsa
tama, ka vlamatá tsi nda
ma mbrakwani ta inda
skwi ya ta ramata, ŋa nzay
mu ta nzaku manda ya ta
zɗəganatá Lazglafta. 4 Nda
ma tsa skwiha ya vlamata
tsi ta tsa skwiha ta ɗinuta
katakata, ya tamaf tsi ta
imi ta sləməŋ daga manda
ghalya ŋa vlamata ya. Ma
mutsafta ghuni ta tsa skwiha
ya, laviŋta kuni ta ndapta
ma ghwaɗaka skwiha ya
ta hara'uwa iri ta ghəŋa
haɗik, ka ksay ghuni ta saɗa
Lazglafta. 5 Mantsaya tama,
ŋavawa ŋa ka sganaghata
kuni ta ghəŋa zlghay nda
ŋuɗufa ghuni ta nzaku ɗina.
Ta ghəŋa nzaku ɗina, ka
sganaghata kuni ta snaŋtá
skwi. 6 Ta ghəŋa snaŋtá
skwi, ka sganaghata kuni
ta ksanatá ghəŋ. Ta ghəŋa
ksanatá ghəŋ, ka sganaghata
kuni ta ŋavata. Ta ghəŋa
ŋavata, ka sganaghata kuni ta
nzaku ta zɗəganatá Lazglafta.
7 Ta ghəŋa nzaku ta zɗəganatá
Lazglafta, ka sganaghata
kuni ta nzaku hmətət manda
la zwanama. Ta ghəŋa nzaku
hmətət manda la zwanama,
ɗvutá mndu. 8 Ka mamu kuni
nda mndərga tsa nzaku ya,
ta gɗavagɗa kuni ta maga
slna nda tsi katsi, haɗ kuni
dza'a nzata nda zɓukwatá
vgha wa. Dza'a dza'a kuni
ta kəma takma nda snaŋtá
Mghama mu Yesu Kristi.
9 Mndu kul haɗ nda mndərga
tsa nzaku ya ná, manda
ghulpata mndu ta lulumaku
ya nzakwani. Zanapza ta tsa
mbanafta mbanaf Lazglafta
ma dmakuhani maga tsi
ghalya ya.

10 Tsaya tama zwanama
ɗa, ŋavawaŋa ka nzafta kuni
ta tsa hgu hgaf Lazglafta
ta kaghuni, ka ɗagaptá
kaghuni ya. Ka mantsaya ka
kuni magay haɗ kuni dza'a
dəɗamta da ghwaɗaka skwi
wa. 11 Mantsaya, nda fa
ghəŋa ghuni ta gunaghunata
Lazglafta ta watgha lami da
ga mgham ŋa kɗekedzeŋ ta
nzakway ka ŋa Yesu Kristi
Mghama mu, ta mba amu ya
guli.

12 Tsaya ta kəl yu ka
gɗavata ta hava tsa skwiha
ya ŋa ghuni, dər má nda
ghada snaŋta ghuni, ta ŋavaŋa
kuni ma tsa kahwathwata
taghaghunaf lu ya. 13 Ka

tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi ɗina na havay ɗa ta tsa skwiha ya ŋaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəŋ hzleŋa. 14 Nda sna yu kazlay: Ta ghwaŋ a kɗavakta hafa ɗa ma na ghəŋa haɗik na wu kə'a, manda ya sniɗim Mghama ɗa Yesu Kristi. 15 Ama dza'a magay yu ta kɗavakta mbrakwa ɗa, ŋa nzakwani dər má nda mta yu, ŋa laviŋta ghuni ta hava tsa skwiha ya.

Gwal ta nghaŋtá glakwa Kristi

16 Ma fitika mnaghunata ŋni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəŋa taŋ a mnaghuna ŋni wu, ama skwi ghada aŋni ta nghaŋtá mbrakwani nda ira ŋni ya mnaghuna ŋni. 17 Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná, hada aŋni. Nda sna aŋni nda sləməŋa ŋni ta mnə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwaŋa ɗa ya ɗvu yu ta zɗəgihata katakata kə'a. 18 Vərɗa aŋni ka ghəŋa ŋni ta snaŋtá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa ŋni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghuɓa*.

19 Ta ghəŋa tsaya guli ná, nda fa ghəŋa ŋni ta gwaɗa ya klak la anabi. Ɗina má ka ŋanata ghuni ɗasuwa ta tsa gwaɗaha taŋ ya, kabga nda nza manda pitirla, ya ta tsuwaɗakaku ma grum. Ɗina ka gɗata ghuni ta snay, ha ka tsaɗata vli, ka safa gumbəzla ŋa nghaŋta ghuni ta tsalatá inda skwi ma ŋuɗufa ghuni. 20 Karaku ná, wya skwi ŋa snaŋta ghuni: Tsa gwaɗaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghəŋa taŋ a həŋ wa. 21 Tsa gwaɗaha hlak la anabi ya ná, haɗ ya walaŋ mnda səla ta tsa'ata ma ghəŋani wa. Sulkum nda ghuɓa ta vlaŋtá mbraku ta həŋ, ŋa mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta həŋ.

2

Ghwaɗaka anabiha

1 Ghalya, zlagapzlaga ghwaɗaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwaɗaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla həŋ ta ghwaɗaka tagha skwi ŋa zaɗiŋtá mnduha, ŋa vziŋta taŋ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanaftá həŋ ya. Mantsaya gi dza'a tɗakta həŋ ta zaɗaku ta ghəŋa taŋ. 2 Nda ndəgha gwal dza'a ksa səla taŋ ma tsa ghwaɗaka nzaku ya, ŋa razay mnduha ta vərɗa tva Lazglafta kabga hahəŋ. 3 Ta taɗaku ira tsa ghwaɗaka mnduha ya ta skwa mndu, ŋa tsakalay taŋ ta wi ŋa gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghəŋa taŋ daga

* **1:18** Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.

manda ghalya, ta kzlaykzlay zaɗaku ta həŋ.

4 Dər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, zlana a Lazglafta ta həŋ mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta həŋ da duda vu, ka tsamtá həŋ nda ziɗa ma grum, ka kzla fitika guma. 5 Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, zlana a Lazglafta ta həŋ mantsaya guli wa. Ka zaɗanatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwaɗaka skwi ya nda ima mabuɗbuɗ. Ta ghəŋa Nuhu si ta mnay ŋa mnduha kazlay: Magawa skwi tɗukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndəfáŋ guli. 6 Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zaɗanatá tsi ta həŋ nda vu, ka niŋtá həŋ ka hutiɗĩf. Mantsaya maranaŋta tsi ta gwal ta maga ghwaɗaka skwi kə'a dza'a slanaghatá həŋ†. 7 Ludu ná, tɗukwa mndu ya. Ta kuzlaŋkuzla tsa maga sli'iŋsli'iŋ ta magə gwal ma luwa Suduma ya ta ŋuɗufani katakata‡. 8 Mataba taŋ ta nzakwa tsa tɗukwa mndu ya. Inda fitik ta nghay, ta snay, ta inda tsa sli'iŋsli'iŋ ta magə həŋ ta hla səla mndu ya. Ta gurɗa ŋuɗufani, kabga tɗukwa mndu tsatsi. 9 Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta hligiŋtá tɗukwa mnduha ma skwi ta dzəghaŋtá həŋ. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwaɗaka skwi ŋa ganaptá iri ta həŋ baɗu fitika tsa guma. 10 Katkatatani ná, ta ghəŋa gwal ta maga ghwaɗaka skwi kumaŋ slu'uvgha taŋ, nda gwal ta hərtətatá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri ŋa taŋ.

Tsa mnduha ta tagha ghwaɗaka skwi ya ná, haɗ hula ta wa ira taŋ wa. Ta gla ghəŋ həŋ. Vla a həŋ ta glaku ŋa duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta razu nda raza həŋ. 11 Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwaɗaka skwi nda mbraku ya má, haɗ həŋ ta ghuɓasa həŋ, ka raza həŋ ta kəma Lazglafta wa. 12 Tsa mnduha ya ná, haɗ ghəŋ da həŋ wa. Manda nimtak ta yaku ŋa kasuta, ka pslinŋtá həŋ ya, ka həŋ ta magaku. Dər skwi kul snaŋtá həŋ tsi ná, razay taŋ ŋa taŋ. Manda va tsaya ná, dza'a zaɗanazaɗa lu ta həŋ manda nimtakha. 13 Nda ghuya ɗaŋwa dza'a vranamta Lazglafta ta həŋ. Manda ya ghuyanap hahəŋ ta ɗaŋwa ta sanlaha ya. Ka skwa zɗanaftá vgha ta həŋ ka həŋ klaftá sasaku, nda maga sli'iŋsli'iŋ dər nda fitik ma ghəŋ tsi. Ka skwa hula nzamta taŋ mataba ghuni, ta kuzlaku ta ŋuɗuf guli. Ta zay həŋ ta say həŋ kawadaga nda kaghuni, ama mbəɗata taŋ ta hul ná, skwi ta kumə maya§ taŋ ta magə həŋ. 14 Ta taɗaku

* **2:5** Ngha ta Zlrafta 6:1—7:24. † **2:6** Ngha ta Zlrafta 19:24. ‡ **2:7** Ngha ta Zlrafta 19:1-16. § **2:13** Ngha ta Yuda aya 12.

ira taŋ ta mi'aha, hərfava a həŋ ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafta həŋ ta gwal nda hta mbrakwa taŋ ka pghamtá həŋ da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira taŋ ta taɗaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta həŋ. 15 Zluŋzla həŋ ta vərɗaka tvi, ka zwaɗuta, ka ksaghatá tvi manda ŋa Balama zwaŋa Baswara zɗugudun tsedi ka magatá tsi ta ghwaɗaka skwi ya. 16 Ka dvanaghatá lu ta ghəŋa kwalaghutani ta snatá gwaɗa, ha ka gwaɗganatá kɗih kul haɗ ta gwaɗa ya nda gwaɗa manda va ŋa mndu. Ka hanaftá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

17 Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwaɗaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turiŋta falak ya həŋ guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta həŋ ma grusl tɗik katakata. 18 Ta ghərɓaku həŋ ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta taŋ yeya ta vgha nda gwal ta gɗata ta nzaku ma dmaku. 19 «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka həŋ ta mnay ŋa taŋ. Hahəŋ ya kay tataŋ, nda ghada nzatá həŋ ka vu'a ɓədzaku ta kla həŋ da zaɗaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. 20 Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwaɗaka skwi ta ɓadza mndu ma ghəŋa haɗik ya, manda snaŋta taŋ ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwaɗaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala ɓadzatá həŋ ka nzakwa taŋ taŋtaŋ. 21 Ta dər má kwala taŋ kul snaŋtá tsa tvi tɗukwa ya, ka ya ghada həŋ ta snaŋtá tsa tvi ya dinadina, tahula tsa, ka zlanavata taŋ ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta həŋ. 22 Tsa skwi ta slanaghatá həŋ ya, maraŋmara kazlay: Kahwathwata tsa gwaɗa mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, ŋa vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghəŋ ta vragata Mgham Yesu

1 Graha ɗa ya ta ɗvu yu, mahisa ɗelewera ɗa nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna ɗelewerha ɗa his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snaŋta, ŋa ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghəŋa taŋ. 2 Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuɓa ghalya. Nda zlaha Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal

* **2:16** Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † **2:22** Ngha ta Mahdihdi 26:11.

ghunay, ghunədaghunagha lu ya. 3 Skwi ŋa snaŋta ghuni karaku ná, ɗina ka snaŋta ghuni kazlay: Ma ndusakta kɗavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kumaŋ ghəŋa taŋ, dza'a ghuɓasay həŋ ta kaghuni kə'a. 4 «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləməŋ kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidzíha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəŋa hadîk,» ka həŋ. 5 Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap həŋ ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwaɗani ta luwa nda hadîk. Kligiŋ ma imi lu ta hadîk, nda imi guli magafta lu ta hadîk. 6 Nda imi ta nzakway ka ima mabuɗbuɗ zaɗanamta* Lazglafta ta ghəŋa hadîk ghalya. 7 Na luwa nda ghəŋa hadîk ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwaɗa Lazglafta ya ta ŋanata, ŋa zaɗanata nda vu. Ŋanaŋa ta həŋ ha sagha fitika guma, ŋa zaɗanatá ghwaɗaka mnduha.

8 Graha ɗa gwal ta ɗvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik dəmbu' nzakwani. Fitik dəmbu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. 9 Gərɗa a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zaɗavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbəɗanaftá nzakwani.

10 Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ŋa zwaɗuta luwa gi rək. Ŋa driŋta vu ta inda skwi ta luwa, ŋa zwaɗuta‡ ghəŋa hadîk nda inda skwi mida tani. 11 Ka si mantsa dza'a zwaɗuta inda tsa skwiha ya ná, mndərga wati nzaku ta raku ŋa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuɓa. Ka vlaŋta kuni ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. 12 Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ŋavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ŋa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zaɗanata lu ta luwa ŋa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. 13 Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfiɗa luwa nda tsa lfiɗa hadîk§, ma vli ya dza'a gɗavata nzaku tɗukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməŋ ya.

14 Tsaya tama graha ɗa ya ta ɗvu yu, ŋavawa ŋa, ŋa slaghunaghatani nziɗiɗ kul haɗ sana skwi ta kaghuni, ŋa nzakwa ghuni nda zɗaku nda tsi. 15 Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərɗaku ná, kabga

* **3:6** Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11. † **3:8** Ngha ta Zabura 90:4. ‡ **3:10** Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2. § **3:13** Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

ŋa mutsafta mnduha ta mbəɗanaftá nzakwa taŋ, ŋa mbanaftani ta həŋ ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwaŋama mu Pwal ya ta ɗvu mu guli nda ɗifil ya vlaŋ Lazglafta. 16 Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda ɗelewerhani ya, ta gwaɗə tsi ta gwaɗa ta ghəŋa mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa ɗelewerhani ya, ta tərɗanafta gwal kul snaŋtá skwi, nda gwal kul taghaku skwa taŋ, ta klatá ghəŋa skwi mida. Manda va tsaya ta snuta həŋ ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma ɗelewer. Manda tsaya ta klanakta hahəŋ ka ghəŋa taŋ ta zaɗaku.

17 Kaghuni graha ɗa ya ta ɗvu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Ɗasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwaɗaka mnduha da zaɗighunista da tsaghutá kuni ta vgha ta fatá ghəŋa ghuni. 18 Ama gɗavawagɗa ta dza'a ta kəma ta kəma ma snaŋtá Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ŋa vlaghunatani ta zɗakatahuɗani. Ŋani glaku, daga ndanana nda ya ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

Taŋtaŋa tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwaɗa Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

1 Nana skwi ta vindaghunafta ŋni na ná, gwaɗa ta ghəŋa mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zlraftá* inda skwi ya. Ta ghəŋa skwi snaŋ ŋni nda skwi nghaŋ ŋni nda ira ŋni, nda ya vitsanava ŋni, nda ya ksaŋ ŋni nda dzva ŋni ta mnaghunata ŋni. 2 Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghaŋtá aŋni nda ira ŋni. Tsaya kəl aŋni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ŋni ka mnay ŋa ghuni ta gwaɗa ta hafu ŋa kɗekedzeŋ si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. 3 Tsa skwi nghaŋ ŋni nda ya snaŋ ŋni ya, tsaya ta mnaghunata aŋni kada nzakwa kuni nda guya nda aŋni. Ka nda guya ghəŋa mu katsi, nda guya ghəŋa mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwaŋani Yesu Kristi. 4 Kada kɗiŋta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ŋni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbaɗa ma tsuwaɗak

5 Tsuwaɗaka nzakwa Lazglafta, haƈ skwi ka grum da tsi wu, na skwi snaŋ aŋni da tsi, ta mnaghunata aŋni. 6 Ka nda guya ghəŋa mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəŋa tsa tata mbaɗa mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tɗukwa wa. 7 Ala ka si ta mbaɗə ma tsuwaɗak mu ta mbaɗa manda nzakwa Lazglafta ma tsuwaɗak ya, nda guya ghəŋa mu sani nda sani nda tsa ŋa ghuɓimista usa Yesu Zwaŋa Lazglafta ta inda dmakuha mu.

8 Ka haƈ mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəŋa mu ta nanə mu, haƈ kahwathwata ma amu nda tsa wa. 9 Ala ka si mnigiŋmna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plim-ispla Lazglafta ta dmakwa mu, ŋa ghuɓiŋtani ta inda dmakwa mu§, ŋa nzakwa mu tsuweɗek ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tɗukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. 10 Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Haƈ tsa gwaɗani ya ma ŋuɗufa mu nda tsa tama wa.

2

1 Zwana ɗa, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ŋa mbəl ŋa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tɗukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ŋani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. 2 Tsatsi ta mtuta ŋa pla ghəŋ kada plimista Lazglafta ta

* **1:1** Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † **1:2** Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ **1:4** Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni. § **1:9** Gray nda Zabura 32:1-5. * **2:2** Gray nda Ruma. 3:25-26.

dmakuha* mu. Nza a ŋa pla dmakuha amu ndaghəŋa mu wu, laviŋlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəŋa haɗik demdem guli.

Lfiɗa zlahu

3 Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maramaŋta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. 4 Ka ka mndu mantsa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Haɗ kahwathwata ɗekɗek ma ŋuɗufani wa. 5 Mndu ta snatá gwaɗa Lazglafta ná, ɗvuɗva ta Lazglafta kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. 6 Ka nda ndi'a nzakwa ɗa kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ŋa Yesu Kristi.

7 Zwanama ɗa, ka lfiɗani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zlraftá† mnaghunatá gwaɗa Lazglafta. Va tsaya tsa gwaɗa snaŋ kuni ya. 8 Aŋ mndani, lfiɗani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərɗa lfiɗa nzaku ya maramaŋ tsi. Mantsa ya kaghuni guli. Manda skwi ta haɗ grum tama wu, ta zlagəzlagu vərɗa tsuwaɗak.

9 Ka «ma tsuwaɗak yu» ka mndu ta gray, tata husaŋhusa zwaŋamani ta nzakway ma zlghay nda ŋuɗuf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. 10 Ala ka ta ɗvay mndu ta zwaŋamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwaɗak, haɗ sana skwi dza'a sabi da tsi ŋa zləmbiŋtá mndu wa. 11 Mndu husaŋ zwaŋamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatɗamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbaɗə tsi ta mbaɗa mida wu, kabga tɗikanaf tɗika grum ta irani.

Ma ɗvu kuni ta ghəŋa haɗik

12 Zwana ɗa, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.» 13 Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá‡ inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuɓasapghuɓasa kaghuni ta halaway.»

14 Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwaɗa Lazglafta ma kaghuni, ka ghuɓasaptá kuni ta halaway.»

† **2:7** Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ **2:13** Gray nda 1:1.

15 Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəŋa haɗik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəŋa haɗik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəŋa haɗik katsi ná, ɗva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. 16 Skwi ta magə mnduha ma ghəŋa haɗik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha taŋ nda skwi kumaf ira taŋ ya. Mutsafta taŋ kay guli, glay taŋ ta ghəŋ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. Ŋa na ghəŋa haɗik na mndərga tsaya. 17 Ɗina ka snaŋta kaghuni kazlay: Ta kɗakukɗaku nana ghəŋa haɗik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kɗukɗa. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ŋa kɗekedzeŋ.

Ghuma Kristi

18 Zwana ɗa, ndusa ghəŋa haɗik ka kɗaku, manda va ya snaŋ kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli'agapsli'a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa kɗakwa ghəŋa haɗik§ kahwathwata kə'a. 19 Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli'agapta həŋ. Si nza a nzakwa taŋ kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa taŋ kawadaga nda amu ná, má gɗavagɗa həŋ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ŋa snaŋta kazlay: Mataba amu a həŋ demdem wu kə'a.

20 Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərɗa skwi ta ghəŋa Yesu Kristi. 21 Kəl yu ka vindaghunafta na: «Kwalaghuni kul snaŋtá vərɗa skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

22 Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziŋtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziŋta i Lazglafta nda Yesu tani ya. 23 Dər wati ma mndu ta vziŋtá Zwaŋa Lazglafta ná, haɗ tvani ŋa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay baŋluwa kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

24 Kaghuni, ŋanawa ŋa ta tsa skwi snaŋ kuni daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwaɗa Lazglafta ya. Ka ŋanaŋa kuni ta tsa skwi snaŋ kuni daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwaɗa Lazglafta ya katsi, dza'a gɗavagɗa nzakwa ghuni kawadaga nda Zwaŋ nda Lazglafta guli. 25 Ka Kristi tamaftá imi ta sləməŋ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ŋa kɗekedzeŋ, ka'a.

26 Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka

§ **2:18** Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22. * **2:23** Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

maga kuni ta ɗasuwa nda tsa gwal ta kuma hla səla ghuni ya. 27 Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ŋuɗufa ghuni ya, psəgla a kuni ta sana mndu ŋa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunaftagha tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vərɗa skwiha ya. Haɗ tsakalawi mida wa. Gɗavawagɗa kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

28 Mantsa tama zwana ɗa, gɗavawagɗa kawadaga nda Yesu Kristi, ŋa kwala zləŋ ksa amu baɗu vragata dza'a vragata tsi, ŋa kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

29 Ka si nda sna kuni kazlay: Tuɗukwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snaŋta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tɗukwa ná, zwana Lazglafta həŋ kə'a.

3

1 Nghawa ka Da mu Lazglafta ɗvutá amu ɓa! Zwana ɗa kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəŋa haɗik ta amu wu, kabga sna a həŋ ta Lazglafta wa. 2 Zwanama ɗa, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma ɗifa karaku. Tsaw nda sna amu kazlay: Baɗu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. 3 Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəŋani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəŋani da dmaku manda ŋa Kristi kul gatá dmaku ya.

4 Ka ta gɗagɗa mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlaha Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlaha Lazglafta ya. 5 Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa haɗik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, haɗ dmaku ɗekɗek tida wa. 6 Inda mndu ta gɗavata kawadaga nda Yesu Kristi ná, haɗ ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gɗata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

7 Mantsa tama zwana ɗa, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gɗata ta maga skwi tɗukwa ná, tɗukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka mndu tɗukwa ya. 8 Mndu ta gɗata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zlraftani ta gata. Tsaya kəl Zwaŋa Lazglafta ka saha. Sahani ta ghəŋa haɗik ná, ŋa zliŋtá slna halaway.

9 Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwaŋa Lazglafta, haɗ ta ga dmaku wu, kabga

* **3:1** Ngha ta Yuhwana 1:12.

mamu Sulkuma Lazglafta ma ŋuɗufani. Haɗ ta kɗaŋtá maga dmaku ɗekɗek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. 10 Dər wati ma mndu kul haɗ ta maga skwi tɗukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwaŋa Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul ɗva zwaŋamani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Ɗvuma mndu manda ŋa Kristi

11 Daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwaɗa Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Ɗvumaɗva ta sani nda sani† kə'a. 12 Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwaŋa halaway, ka dzatá tsi ta zwaŋamani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwaɗaka skwi ŋa Kayinu ta magay, tɗukwa‡ skwi ŋa tsa zwaŋamani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

13 Zwanama ɗa, ka ta husaŋhusa§ kuni ta mnduha ma ghəŋa haɗik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. 14 Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta ɗvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul ɗva zwaŋamani ná, ma mtaku ta gɗavata tsatsi. 15 Mndu husaŋ zwaŋamani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ŋa kɗekedzeŋ wu kə'a. 16 Wya tvi kəl amu ka snaŋtá skwi ta hgə lu ka ɗva mndu: Ɗvuɗva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəŋani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəŋa mu guli ma vla zwanama mu. 17 Ka mamu skwi da mndu, ka nghaŋtá tsi ta zwaŋamani ta pɗay, ka laghu tsi da nghay nda iri† katsi ná, laviŋ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta ɗvay yu ta Lazglafta kə'a wa. 18 Zwana ɗa, gwaɗay ma wi kweŋkweŋ a ɗva zwaŋama wa. Ɗvamaɗva kahwathwata ma ŋuɗufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

19 Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbaɗə ta vərɗa tvi mu ta mbaɗa kə'a. Tsaya tama ná, nda lɓa ŋuɗufa mu ta kəma Lazglafta. 20 Ka ta dga ghəŋ mu ta ghəŋa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ŋuɗufa mu kə'a. 21 Zwanama ɗa, ka haɗ dga ghəŋ ta dgə mu ta ghəŋa skwi maga mu wu katsi, waɗah vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. 22 Dər má nu ɗawaŋ mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zɗəganata. 23 Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta hga Yesu Kristi zwaŋani, ka ɗvuvusta

† **3:11** Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ **3:12** Ngha ta Zlrafta 4:1-8. § **3:13** Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * **3:14** Ngha ta Yuhwana 5:24. † **3:17** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8.

kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata‡. 24 Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gɗavagɗa kawadaga nda Lazglafta, ta gɗavagɗa Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gɗavagɗa Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

1 Zwanama ɗa, ma gi sna kuni ta gwaɗa mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Ɗaslawa tsa skwi ta mnə tsi ya karaku, ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka haɗ wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwaɗaka anabiha ta sli'agapta ta ghəŋa haɗik. 2 Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida ɓa: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. 3 Ka haɗ tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, haɗ Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snaŋta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəŋa haɗik.

4 Kaghuni zwana ɗa, zwana Lazglafta kaghuni, ghuɓasapghuɓasa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəŋa haɗik ya. 5 Hahəŋ ná, ŋa ghəŋa haɗik həŋ. Tsaya ta kəl həŋ ka mna skwi ta zɗəganatá mnduha ma ghəŋa haɗik. Ta fana fa mnduha ma ghəŋa haɗik ta sləməŋ ta həŋ guli ka snay. 6 Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ŋni. Ka Zwaŋa Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməŋ ka sna skwi ta mnə ŋni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərɗa Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, ɗvu ya

7 Zwanama ɗa gwal ɗvu yu, gɗamagɗa ta ɗvutá sani nda sani. Tva ɗvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta ɗvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwaŋa Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. 8 Mndu kul ɗvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, ɗvu ya. 9 Wya ká Lazglafta maramaŋtá tva ɗva mndani: Ghunagaghuna ta zwaŋani turtuktuk ta ghəŋa haɗik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. 10 Tiŋəl Lazglafta ta ɗvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwaŋani ka saha da mtuta ŋa pla ghəŋ ŋa plamata

‡ **3:23** Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17. * **4:1** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6.
† **4:9** Ngha ta Yuhwana 3:16. ‡ **4:10** Ngha ta 2:2.

Lazglafta ta dmakwa‡ mu. Tsaya na vərɗa ɗvutá mndu, da thə amu kazlay: Tiŋəl amu ta ɗvutá Lazglafta kə'a.

11 Zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, ka si mantsa ya ɗvuta Lazglafta ta amu katsi ya, ɗvama ɗva amu guli ta vgha mu sani nda sani. 12 Haɗ mndu ta kəɗ nghaŋtá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa ɗvutá vgha mu ta ɗvuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gɗavata kawadaga nda amu tsa. Ta ɗvuɗva mu ta Lazglafta dar manda ya kumaŋ tsi kə'a guli.

13 Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gɗavagɗa amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gɗavagɗa kawadaga nda amu kə'a. 14 Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwaŋani ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəŋa haɗik*, ka nghaŋtá aŋni nda ira ŋni, tsaya ta mnə aŋni ŋa mnduha. 15 Mndu ta mnay baŋluwa kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. 16 Amu ná, nda sna amu kazlay: Ɗvuɗva Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, ɗvu ya. Tsaya tama, mndu ta gɗata ta ɗva mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. 17 Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta ɗvay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Baɗu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, haɗ amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa haɗik ka guram nda Yesu. 18 Ka nda sna amu kazlay: Ɗvuɗva Lazglafta ta amu, haɗ amu dza'a zləŋay wa. Tsa ɗvutaɗvu Lazglafta ta amu ya ná, ta hliŋtá zləŋ ɗekɗek ma amu. Ala, ka tata zləŋ mndu katsi, murmura ŋuɗufani, ta fa a ghəŋani ta tsa ɗvuɗvu Lazglafta ya wu, kəl tsi ka zləŋ.

19 Amu ná, ɗvuɗva mu ta Lazglafta kabga tiŋəl tsatsi ta ɗvuta amu. 20 Ka «ɗvuɗva yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husaŋhusa zwaŋamani katsi ná, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, ɗvu a ta Lazglafta wa. Ka ɗvu a mndu ta zwaŋamani ya nghaŋ tsi nda irani wu katsi ná, waka a dza'a ɗvutá Lazglafta ya kul nghaŋtá tsi na? 21 Ka ɗvuɗva yu ta Lazglafta ka mndu katsi ná, ka ɗvuɗva tsi ta zwaŋamani† guli, ka zlaha Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwaŋa Lazglafta, tsaya ghuɓasaptá ghəŋa haɗik

1 Dər wati ma mndu ta zlghaftá mnay kazlay: Yesu ná, Kristi ya kə'a, tsa mndu ya ná, nda na ka Zwaŋa

§ **4:12** Ngha ta Yuhwana 1:18. * **4:14** Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42. † **4:21** Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28.

Lazglafta. Ka ɗvuɗva tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi ná, dza'a ɗvuɗva guli ta zwana Lazglafta. 2 Ka ɗvuɗva mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli ná, tsaya kəl amu ka snaŋta ɗvuɗva mu ta Zwana Lazglafta kə'a. 3 Snata mu ta zlaha Lazglafta ná, tsaya ɗvafta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. 4 Inda zwana Lazglafta ná, ghuɓasapghuɓasa həŋ ta ghəŋa haɗik. Nda ghuɓasa ghəŋa haɗik, kabga nda fa ghəŋa mu ta Yesu Kristi. 5 Wa mndu ta ghuɓasaptá ghəŋa haɗik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a ta ghuɓasapta.

Masləmtsəka Yesu Kristi

6 Yesu Kristi ná, sasa ta ghəŋa haɗik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghiŋtá tsi ta usani ma mtakwani†. Lami nda ma ima batem kweŋkweŋ yeya wu, pghiŋpgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamatá tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a, kabga haɗ tsatsi ta tsakalawi wa. 7 Hkən skwi‡ ta maramaŋta kazlay: Yesu ná, Zwaŋa Lazglafta ya kə'a. 8 Tsa skwiha hkən ya ná, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən ya ná, ka skwa turtuk gwaɗa taŋ. 9 Ka si ta tsu'ay mu ta gwaɗa ta mnata mnduha ta ghəŋa skwi ta nghaŋta həŋ ya ní, malaghumala a ŋa Lazglafta ma gwaɗa ta mnata, ka ŋa mnduha ra? Lazglafta ka ghəŋani ta mnaŋtá tsa skwiha ya ta ghəŋa zwaŋani. 10 Mndu ta zlghaftá Zwaŋa Lazglafta ná, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya kə'a. Mndu kul zlghaftá Lazglafta guli ná, niŋna ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghaftá skwi mna Lazglafta ta ghəŋa zwaŋani. 11 Vlamavla Lazglafta ta hafu ŋa kɗekedzeŋ. Tsa hafu ya guli ná, nda ma zwaŋani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta mnamata. 12 Mndu ta zlghaftá Zwaŋa Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlghatá Zwaŋa Lazglafta guli ná, mutsa a hafani§ wa.

Hafu ŋa kɗekedzeŋ da Lazglafta

13 Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, ŋa kaghuni gwal ta zlghaftá Zwaŋa Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mutsafmutsa kuni ta hafu ŋa kɗekedzeŋ kə'a. 14 Ta lagha mu ta kəma Lazglafta da ɗawa skwi manda ya ta zɗəganata ná, har ghəŋa mu, kabga ta snamasna. 15 Ka nda sna mu kazlay: Ta snamasna ta inda skwi ta ɗawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi ɗawaŋ mu kə'a.

* **5:3** Ngha ta Yuhwana 14:15. † **5:6** Ngha ta Yuhwana 19:34. ‡ **5:7** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. § **5:12** Ngha ta Yuhwana 3:36.

16 Ka nda ngha mndu ta
zwaŋamani ta ga dmaku,
dza'a kwal kul klaghata
da mtaku ŋa kɗekedzeŋ
katsi, ka maga tsi ta du'a
da Lazglafta ta ghəŋa tsa
mndu ya ŋa vlaŋta Lazglafta
ta hafu. Tsa hafu ya, ŋa
gwal ta ga dmaku dza'a kwal
kul klaghatá həŋ da mtaku
ŋa kɗekedzeŋ dza'a vla lu.
Mamu dmaku ta kla mndu
da mtaku ŋa kɗekedzeŋ.
Mna a i'i kazlay: Ka maga
kuni ta du'a da Lazglafta ta
ghəŋa mndərga tsaya kə'a wa.
17 Inda skwi ta magə lu kul
ɗinaku ná, dmaku ya. Nziya
nza tsi, mamu dmaku kul
haɗ ta kla mndu da mtaku ŋa
kɗekedzeŋ.

18 Nda sna amu kazlay: Dər
wati ma mndu ta nuta ka
Zwaŋa Lazglafta ná, haɗ ta
gəgəltá dmaku wa. Zwaŋa
Lazglafta ta nghay, laviŋ a
halaway ta ksaŋta wa.

19 Nda sna amu kazlay:
Nda na amu ka zwana
Lazglafta kə'a. Sanlaha ma
mnduha ta ghəŋa haɗîk ná,
ta ma dzva halaway həŋ
demdem.

20 Nda sna amu guli kazlay:
Sasa Zwaŋa Lazglafta ta
ghəŋa haɗîk ka vlamatá tsi ta
ɗifil ŋa snaŋtá vərɗa Lazglafta
kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha
nda vərɗa Lazglafta nda ya
nda zwaŋani Yesu Kristi.
Tsatsi ná, vərɗa Lazglafta ta
vlamatá hafu ŋa kɗekedzeŋ
ya.

21 Zwana ɗa, ɗasuwa ka
kuni, yaha kuni da ŋana vgha
nda skwa wuyay.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

1 I'i glata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná,
ŋa makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ŋa zwanani
ya ta ɗvu yu kahwathwata.
I'i turtukwa ɗa yeya a ta
ɗvutá kaghuni wu, nduk
nda inda gwal nda sna ta
kahwathwata tani. 2 Ta
ɗvay ŋni ta kaghuni kabga
mamu kahwathwata, dza'a
gɗavagɗa guli ma amu.

3 Má ka vlamavla Lazglafta
ta nzakway ka Da nda
Yesu Kristi ta nzakway ka
Zwaŋani, ta zɗakatahuɗani
nda tawa hiɗahiɗani, nda
zɗakwani ŋa nzakwa mu ma
kahwathwata nda ya ma
ɗvutá mndu.

Kahwathwata, nda ɗvu

4 Manda snaŋta ɗa kazlay:
Ŋanaŋa sanlaha ma zwana
gha ta kahwathwata manda
ya taghamaf Da mu Lazglafta
kə'a ná, ka tuta yu da rfu
katakata. 5 Ari makwata rka,
ya lfiɗa zlahu a na skwi ta
vindaghafta na wu, va tsa
zlahu da amu daga manda
zlrafta* mu ta zlghaftá gwaɗa
Lazglafta yeya. Skwi ta
ndəɓu yu ta dzvu da kagha
ná, ɗvumaɗva amu gwal
ta zlghafta Kristi ta vgha
mu. 6 Vərɗa tva ɗvutá mndu
manda ya kumaŋ zlaha
Lazglafta ná, tsaya nzata
ghuni nda ɗvutá mndu,
kabga mantsa ya taghamafta
lu daga zlrafta mu ta zlghaftá
gwaɗa Lazglafta.

Ɗasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

7 Kəl yu ka mnay mantsa
ná, nda ndəgha gwal nana
mndu ta tamtá vgha ma
ghəŋa haɗik. Ka həŋ ta mnay
ná, ka mndu tsakwam a saha
Yesu Kristi ta ghəŋa haɗik
wu, ka həŋ. Tsa mndu ta
mnay mantsa ya ná, ghuma
Kristi ya. Tsatsi ná, nana
sanlaha ma mnduha ta nanə
tsi. 8 Ɗasuwa ka kuni nda
həŋ, da dəɗəgudughunusta
hyahya skwi ya mutsaf kuni
da aŋni, ya dza'a mutsay kuni
ta nisəla ghuni katakata.

9 Dər wati ma mndu ta
kwal kul ŋanatá tagha skwa
Kristi, ka tsanaghatá ŋani
nda tsa, ta ndi'a a nzakwani
nda Lazglafta wa. Ala ka
gɗavagɗa mndu ma tagha
skwi taghanaf Kristi katsi ná,
nda ndi'a nzakwa tsa mndu
ya nda Da mu Lazglafta nda
ya nda Yesu Kristi Zwaŋani.
10 Ka Lagha la mndu da
Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi
tskəm nda skwi taghaghunaf
Kristi katsi ná, ma tsu'af
kuni ta tsa mndu ya ma həga
ghuni, ma gə kuni dər zgu
ŋani. 11 Ka «huɗukhuɗuk» ká
mndu ganaghatá zgu katsi
ná, nda gwa wa tsa mndu ya
ma tsa ghwaɗaka slnani ya.

Ga zgu

12 Ta teke'a ndəghata
pɗakwa skwiha má ŋa

* **1:5** Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

mnaghunata ɗa mndani, tsaw va a yu ta vindaghunafta nda vinda ta ɗelewer wu. Ta kumay yu ta laba ɗa nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaɗuvusta mu ka skwa turtuk. Kada zɗavafta ŋuɗufa mu.

13 Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ŋa gha.

Mahkəna tsghatá lwa 3 Yuhwana

Ga zgu

1 I'i glata mndu ta vinda na ɗelewer na ŋa gra ɗa Gayus* ya ta ɗvu yu kahwathwata.

2 Zwaŋama ɗa, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem ɗina da kagha. Má ɗughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlghay nda ŋuɗufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

3 Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa ɗa ya káka ta nzaku ta vərɗa tvi nda ŋuɗuf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. 4 Haɗ skwi taɓta snaŋta ɗa ta dihatá nzakwa zwana ɗa ta vərɗa tvi wa. 5 Zwaŋama ɗa, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ŋuɗuf dər má ka matbay həŋ ya ná, ŋərma mndu ka. 6 Tsa mnduha kataŋ ka ya ná, ta ghubay həŋ ta kagha da gwal zlghay nda ŋuɗuf hadna. Ndaɗa a ɗvafta tsi ta aŋni wu, ka həŋ ta mnay. Wya dzvu, ka kɗaŋta ka ta kata mndərga tsa mnduha ya, kada kɗiŋta həŋ ta wawakwa taŋ manda ya ta kumə Lazglafta. 7 Tsa wawaku ta wawaku həŋ ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi həŋ. Haɗ sana skwi ta mutsafta həŋ da gwal kul zlghaftá Yesu wa. 8 Amu gwal ta zlghaftá Kristi, ɗina ka katay mu ta mndərga tsa mnduha ya, kada nzakwa mu nda gwa ma tsa vərɗa slna ta magə həŋ ya.

Ɗaŋwa gwal guyata ghəŋ

9 Si vindanafvinda yu ta ɗəlewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwaɗa ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. 10 Baɗu laba ɗa da kaghuni ya ná, dza'a rusanafrusa yu ta mnduha ta tsa ghwaɗaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta rarazə tsi ya. Ta ghəŋa tsaya guli ná, haɗ ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ŋuɗuf ta lagha həŋ da taŋ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta həŋ, ka ŋawa həŋ mataba guyatá ghəŋ.

11 Gra ɗa ya ta ɗvu yu, ma ksə ka ta saɗa mnduha ta maga ghwaɗaka skwi, ksa ta saɗa gwal ta maga skwi ɗina. Mndu ta maga skwi ɗina ná, nda na tsatsi ka Zwaŋa Lazglafta. Mndu ta maga ghwaɗaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

12 Ya wya Dematriyus ya ní, ndaɗa a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. Aŋni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna aŋni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

* **1:1** Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwareŋt 1:14.

Ga zgu

13 Ta nda ndəgha skwiha
ta kumə yu ta mnaghata,
tsaw va a yu ta vindaghafta
nda vinda ta ɗelewer wa.
14 Nzɗavata a yu ka labə da
kaghuni wu, ŋa guyakwa u
tsa, ŋa gwaɗay u.
15 Ka nza zɗaku kawadaga
nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha
hadna ŋa gha. Ka ganaghata
kagha guli ta zgu ta inda
graha mu turtuk turtuk.

Tsgha ta lwa Yuda

Ga zgu

1 I'i Yuda ta nzakway
ka kwalva Yesu Kristi,
zwaŋamani ma Yakubu*,
ta vindaghunaftá na ɗelewer na.
Ta ga zgu yu ŋa ghuni
gwal hagaf Lazglafta Da,
gwal ɗvu tsi ka pghata ŋa Yesu Kristi.
2 Ka nza hiɗahiɗa Lazglafta
nda zɗakwani nda ɗvutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəŋa gwal ghwaɗak

3 Graha ɗa ya ta ɗvu yu ma
ŋuɗufa ɗa, gitagita a ta ɗvuta
yu ta vindaghunaftá skwi
ta ghəŋa gwaɗa ta mbaku
ya ka skwa turtuk mu mida wu,
kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta ɗa,
ŋa vlaghunatá mbraku, ŋa ŋavata ghuni ma zlghay nda
ŋuɗuf ya zlghaf kuni, ya vlaŋ Lazglafta ta mnduhani.
Tsa gwaɗa ta mbaku ya ná, haɗ dza'a walaŋta mbəɗavafta wa.
4 Klə yu ka mna tsaya ná,
nda ndəgha mnduha ta kɗikadamta da taba ghuni,
ka ɓadza zɗakatahuɗa Lazglafta.
«Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwaɗaka skwi ta kumə mndu wu,»
ka həŋ ta mnay.
Mantsa ya vziŋta həŋ ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəŋa amu.
Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəŋa taŋ daga ghalya.

5 Ka havaghunakhava yu ta
skwi ghada kuni ta snaŋta ɓa.
Ghalya, ka kataŋtá Lazglafta
ta la Isra'ila, ka hlagaptá həŋ ma Masar.
Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəŋa taŋ ta tsatsi.
6 Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlaŋ lu ta həŋ,
ka zlanavatá tsa vli si vlaŋ Lazglafta ta həŋ ya.
Ta ghəŋa tsaya kəl Lazglafta ka hlaftá həŋ ka tsamta,
ka zlaŋtá həŋ ma vəl tɗika ŋa kzla kɗiŋta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəŋa taŋ baɗu tsa fitik dagala ya.
7 Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura,
nda sana luwaha ta wanaftá həŋ.
Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'iŋsli'iŋ manda ŋa tsa duhwalha Lazglafta ya.
Ka sli'amtá həŋ da hliri nda slu'uvgha ya kul raku ka magay mnda səla.
Ka pghamtá Lazglafta ta həŋ ma vu kul mtavata ɗekɗek.
Tsaya ná, ŋa maranaŋtá mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

8 Tsa mnduha ta lamə da
taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwaɗaka skwiha ya ta magə həŋ.
Ta sli'amsli'a həŋ da maga ghwaɗaka skwi ta zɗəganatá həŋ manda ya ta fanaghata suni ta həŋ.
Vla a həŋ ta glaku ŋa Lazglafta wu, mbaɗa həŋ ka raraza gwal dagaladagala ta luwa.

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3.

9 Dər Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walaŋ a ta razanaftá halaway baɗu zlərɗay taŋ ta wi ta ghəŋa mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kweŋkweŋ ná, «Ka dvagha dva Lazglafta†,» ka'a, 10 Hahəŋ ta taŋ, raraza skwi kul snaŋtá həŋ yeya ŋa taŋ. Manda nimtak magakwa taŋ, ghəŋa zaɗaku ta kala həŋ. 11 Ɗaŋwa ŋa taŋ, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə həŋ. Ka vziŋtá həŋ ta ghəŋa taŋ ka maga ghwaɗaka skwi ŋa mutsa tsedi manda ŋa Balama ghalya guli, ŋa rwakwa taŋ kabga sli'avafta taŋ nda zlərɗutawi manda ŋa Kware‡ ghalya. 12 Ta ksaku ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda həŋ. Ghəŋa taŋ skwi snaŋ həŋ. Hahəŋ gwal ta ŋriŋtá skwa zay ma vla guyatá ghəŋa mnduha ka za skwi, ksa a hula ta həŋ wa. Manda ŋatá matətɗu ta vusliŋ falak ya həŋ, manda fu kul haɗ ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya həŋ. Manda fu tɗiŋ lu nda slrəŋ nda slrəŋ ta mtuta ka ghwaluta dzuŋuŋ ya həŋ. 13 Manda tska ta ŋəɗak ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa drəf ya na dmakuha taŋ. Manda tekwatsa ta sli'afta ta vla taŋ ka ndandaraku ta luwa ya həŋ. Ma vəl ka ŋra tɗik fanata Lazglafta ta vli ŋa nzakwa taŋ ŋa kɗekedzeŋ§.

14 Ka Inuk ta nzakway ka mandəfáŋa dzidzí daga ta Adamu mnata ta ghəŋa mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha ŋəɗdəm, 15 ŋa tsa guma ta ghəŋa inda mndu ta ghəŋa hadîk, ŋa tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwaɗa da tsi. Ta ghəŋa vəl maganata taŋ ta ghwaɗaka skwi, nda ya ta ghəŋa ŋaslu bədzakana həŋ guli,» ka'a. 16 Ta ghəŋ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwaɗa ya kazlay: Ruruŋwaku nda ŋaɗa ghəŋ yeya ŋa taŋ inda fitik. Skwi ta kumə ghəŋa taŋ ta magə həŋ, ghuba mndu ŋa gatu ta wi skwi ta gwaɗə həŋ.

Dəvu nda zlahu

17 Kaghuni graha ɗa ya ta ɗvu yu, havakwahava ta gwaɗa ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. 18 Ka həŋ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghuɓasa gwal ta zlghaftá Lazglafta ma kɗavakta fitikha. Nzaku manda ya kumaŋ tsa ghwaɗaka ndana* taŋ ya, ŋa taŋ.» 19 Tsa hahəŋ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghəŋa taŋ ta ɗvu həŋ. Haɗ Sulkuma Lazglafta ma həŋ wa.

† **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbəla Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. ‡ **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35. § **1:13** Ngha ta Zlrafta 5:18, 21:24. * **1:18** Ngha ta 2 Piyer 3:3.

20 Kaghuni tama graha
ɗa ta ɗvu yu nda ŋuɗufa
ɗa, katuvuswa vgha ghuni
ma zlghay nda ŋuɗufa
ghuni, ka glakwa kuni.
Ŋavawaŋa ka maga du'a nda
mbrakwa Sulkum nda ghuɓa.
21 Nzawanza ma ɗvutá mnda
Lazglafta. Fafwa ghəŋa
ghuni hzleŋa ta zɗakatahuɗa
Mghama mu Yesu Kristi ŋa
mutsa hafu ŋa kɗekedzeŋ.
22 Tawawa hiɗahiɗa, ka
kataŋta kuni ta gwal ta daga
ghəŋ. 23 Mbanafwamba ta
sanlaha guli nda tɗigiŋtá həŋ
ma skwi dza'a klamtá həŋ
da vu. Tawawa hiɗahiɗa ta
sanlaha, ama ɗaswa ka kuni
da tɗamtá həŋ ta kaghuni da
dmakwa taŋ.

Vlaŋta glaku ta Lazglafta

24 Ka nza glaku ŋa Lazglafta
ya ta laviŋtá ngha kaghuni,
yaha kuni zlumbutá, tsatsi
dza'a ghuɓighunista tsezle'
ŋa rfay ghuni ta rfu ta
hladaghunaghatá tsi ta kəma
glakwani. 25 Ŋa Lazglafta
turtukwani ya ta mbamafta
nda ma Yesu Kristi Mghama
mu ga mgham, nda mbraku,
nda glaku, daga manda
ghalya nda ya ndanana ha ŋa
kɗekedzeŋ. Amin.

Suna Yuhwana

Skwiha marigiŋ Yesu Kristi ma na ɗelewer na

1 Nana ɗelewer na ná, ta gwaɗay ta gwaɗa ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlaŋtá tsa skwiha ya ŋa maranaŋtá həŋ, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋtá tsa skwiha ya. 2 Inda na skwiha nghaŋ yu na ná, gwaɗa Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. 3 Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na ɗelewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋtá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfáŋ

4 I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuɓa Iglizha ndəfáŋ ta haɗika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zɗakatahuɗani nda zɗakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfáŋ ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zɗakatahuɗi nda zɗaku guli. 5 Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərɗa masləmtsək ya guli, ta zɗakatahuɗi nda zɗaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa haɗik.

Ɗvuɗva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghiŋtá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. 6 Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Ŋani glaku nda mbraku ŋa kɗekedzeŋ. Amin!

7 Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.
Dza'a nda ngha inda mnduha nda ira taŋ,
nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.
Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.
Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

8 «I'i zlraftani, i'i kɗavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghaŋta Yuhwana ta Kristi ma glakwani

9 I'i Yuhwana zwaŋama ghuni ya ta vindaghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya ɗaŋwa. Su'uway ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vziŋta ta tsatá haɗik ma takataka

drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnay ɗa nda tvani ta gwaɗa Lazglafta nda kahwathwatani ya marigiŋ tsi ma Yesu.

10 Ma sana fitik baɗu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuɓa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwaɗata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula ɗa. 11 Ka'a mantsa: «Klafkla ta ɗelewer ka vindamta ka mida ta skwi nghaŋ ka. Ka tsaghanafta ka ta ghuɓa Iglizha ndəfáŋ, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta ɗa ta tsa lwi ya, 12 ka mbəɗavata yu ka nghay ka wa tsa mndu ta gwaɗa nda i'i ya. Mbəɗavata ɗa, ka nghaŋta yu ta pitirlaha dasu ndəfáŋ. 13 Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwaŋa mndu, nda suɗatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuva nda ɓanava magaf lu nda dasu. 14 Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda ɓata swida tuwak nda ya manda ɓata papla. Ta zlghaku iri ma ghəŋani manda vu. 15 Ta wuɗaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. 16 Ka ŋanatá tsi ta tekwatsaha ndəfáŋ ma dzva zeghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wuɗaku kumani manda wuɗakwa fitik ma ghəŋ. 17 Manda nghaŋta ɗa, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i taŋtaŋani, i'i kɗavaktani†, 18 i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ŋa kɗekedzeŋ. Ma dzva ɗa ŋanata yu ta makuɓla mtaku nda həga mtaku tani. 19 Vinda tama ta inda skwi ya nghaŋ ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. 20 Wya klatá ghəŋa skwi ya nda ɗifa ma na tekwatsaha ndəfáŋ ta nghə ka ma dzva zeghwa ɗa, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfáŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfáŋ ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəŋa ghuɓa Igliz ndəfáŋ ya. Tsa pitirlaha ndəfáŋ ya guli ná, tsa Igliz ndəfáŋ yeya guli.»

2

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma Luwa Afisus

1 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ŋanata tekwatsaha ndəfáŋ ma dzva zeghwani, ta mbaɗa mataba pitirlaha dasu ndəfáŋ. Ka'a mantsa: 2 Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka

* **1:9** Patmus: sana zwaŋa vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta həŋ, na tsa vli ya. † **1:17** Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12.

magay, ta ŋavaŋa ka. Haɗ ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunatá mndu ŋni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həŋ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghaŋtá ka ta həŋ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həŋ kə'a. 3 Ta ŋavaŋa ka, ka su'a ghuya ɗaŋwa ta ghəŋa gwaɗa ta i'i. Haɗ ka ta rwa mala gulu wa. 4 Ama, mamu sana skwi ta dvu yu ta kagha ta ghəŋani. Ɗvəgla a ka ta i'i manda ya si ta ɗvə ka taŋtaŋ wa. 5 Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagha, ka vranafta ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbəɗanafta nzakwa gha katsi, dza'a laghala yu da slaghaghata, ŋa klaghuta pitirla gha ma vlani. 6 Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zɗigihata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

7 «Ka mamu sləməŋa snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Ŋa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlaŋvla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta həŋ, ŋa zay taŋ.»

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Samirna

8 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwaɗa ta mnə mndu ta nzakway ka taŋtaŋani nda kɗavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. 9 Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pɗa gha. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagha, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a ya, tsaw mantsa ya a həŋ wu, guyata ghəŋa mnduha halaway həŋ. 10 Ma zləŋ ka ta ghuya ɗaŋwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ŋa dzəghaghunata, ŋa zaghunatá fitik ghwaŋ ta giri ŋa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ŋuɗufa gha dər ŋa dzata kagha tsi. Dza'a vlaghavla yu ta hafu ŋa nisəla vəl zata gha ta ghwa.

11 «Mndu ya nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, haɗ mtakwa mahis dza'a walaŋta ksaŋta wa,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

12 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwaɗa ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. 13 Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlghay nda ŋuɗufa gha, dər ma fitika dzata

* **2:7** Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

Aŋtipas ta nzakway ka ŋərma mndu, ka masləmtsəka ɗa ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. 14 Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta ɗvutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, ŋa za slu'a skwa wuyay, nda ya ŋa maga sli'iŋsli'iŋ† ya. 15 Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta ɗvuta tagha skwa la Nikwalay‡ guli. 16 Mbəɗanafmbəɗa ta nzakwa gha. Ka mbəɗanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay ŋni nda həŋ nda kafay ya ta sabi ma wa ɗa.

17 «Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a vlaŋvla lu ta skwa zay ya nda ɗifa. Dza'a vlaŋvla yu ta inda taŋ guli ta pala ka ŋusliŋ ya vindaf lu ta lfiɗa hgu§ tida. Tsa hgu ya ná, haɗ sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlghafta ya,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Tiyatir

18 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwaɗa ya mna Zwaŋa Lazglafta ya ta zlghaku iri ma ghəŋani manda zlghakwa vu, ta wuɗaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. 19 Ka'a mantsa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda ɗva mndu ya ta ɗvə ka, nda gɗavata ya gɗava ka ma zlghay nda ŋuɗuf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka taŋtaŋ kə'a. 20 Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəŋani. Zlanaŋzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbaɗa kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta ksihata slna ɗa da maga sli'iŋsli'iŋ, nda ya da za slu'a skwa wuyay. 21 Zlanaŋzla yu ta fitik ma ŋa mbəɗanaftani ta nzakwani, ama va a ta zlaŋta maga tsa sli'iŋsli'iŋani ya wa. 22 Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzləŋa ghuya ɗaŋwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbəɗanafmbəɗa həŋ ta nzakwa taŋ, ka zlaŋta maga tsa ghwaɗaka slna taŋ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. 23 Ta ghəŋa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snaŋta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ŋuɗufa mndu tani kə'a. Taɓ ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta

† **2:14** Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24.
‡ **2:15** Ngha ta 2:6, nda skwi ya ŋa ŋanata. § **2:17** Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15. * **2:20** Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30. † **2:23** Ngha ta Zabura 7:10, Irmiya 17:10, Zabura 62:13.

mndu guli.
24 «Ama pɗakwa kaghuni
gwal zlghay nda ŋuɗuf ma
luwa Tiyatir, kul snata tsa
ghwaɗaka tagha skwi ya, kul
taghaftá tsa skwi ta hgə həŋ
kazlay: Ɗifata skwa halaway
kə'a ya, haɗ sana skwa
ndəgaku ta faghunaghata yu
wa. 25 Ŋanawaŋa kahwath-
wata ta zlghay nda ŋuɗufa
ghuni ta vragaghata yu.
26 «Mndu ya ta zata ghwa,
ta ŋanata slna ɗa ha ka
kɗavaktani, dza'a vlaŋvla
yu ta mbraku ta ghəŋa
inda mndəra mndu. 27 Tsa
mbraku dza'a vlaŋta yu ya
ná, tsa mbraku vliha Da ɗa
yeya. Ŋa gayni ta mgham nda
saraka kufur ta ghəŋa mn-
duha. Dza'a dzaɓiŋdzaɓa ta
ghwaɗaka mnduha, manda
ya ta dzaɓiŋta lu ta siga rɓisl
ya. 28 Dza'a vlaŋvla yu ta
gumbəzla sərɗək‡ guli.
29 «Ka mamu mndu nda
sləməŋa snay, ka sna tsi ta
skwi ya ta mnə Sulkum ŋa
Igliz,» ka'a.

3

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Sardis

1 «Vinda ŋa duhwala
Lazglafta ta nzakway ka ŋa
Igliz ma luwa Sardis.
«Wya skwi mna mndu ta
ŋanata Sulkumha ndəfáŋ ka
ŋa Lazglafta nda tekwatsaha
ndəfáŋ. Ka'a mantsa: Nda
sna yu ta inda slnaha gha.
Nda hafu ma i'i ka ka ta
gray, tsaw nda mta ka.
2 Sli'avaksli'a, mbra ta gwal
ta nda hafu ma həŋ sli'ef
sli'efa makəɗ həŋ da kɗivta.
Ta nghə yu ta slna gha ta
kəma Lazglafta ɗa ná, kɗanak
a ka wa. 3 Havakhava gha
tama ka kinawu mutsafta
ka ta skwi taghaghaf lu nda
ya ka ka snaŋta. Snasna ka
mbəɗanafta ka ta nzakwa
gha. Ka si va a ka ta snata
wu, dza'a laghala yu manda
ghali ksaghaghata, snaŋta
a ka, ka ta wati luwa dza'a
lagha yu wa*. 4 Nziya nza tsi,
mamu sanlaha ma mnduha
gha, ma va tsa luwa Sardis ya
kul ŋriŋta lguta taŋ. Tsahaya,
dza'a sli'i həŋ kawadaga nda
i'i nda suɗata lguta ŋusliŋ,
kabga raŋra ta həŋ.
5 «Mantsa ya dza'a
suɗanavata lu ta lguta
ŋusliŋ ta mndu dza'a zata
ghwa. Haɗ yu dza'a walaŋta
hərɗiŋta hgani ma deftera
ya vindam lu ta hga gwal
nda hafu ŋa kɗekedzeŋ wa.
Dza'a mnaŋmna yu ta hgani
ta kəma Da ɗa, nda ya ta kəma
duhwalhani kazlay: Ŋa ɗa
həŋ kə'a.
6 «Ka mamu mndu nda
sləməŋa snay, ka sna tsi ta
skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz,»
ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Filadelfi

7 «Vinda ŋa duhwala
Lazglafta ta nzakway ka ŋa
Igliz ma luwa Filadelfi.

‡ **2:28** Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16.
* **3:3** Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10.

«Wya gwaɗa ta mnə mndu ya nda ghuɓa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ŋanata makuɓla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, haɗ wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi guli, haɗ wa mndu ka gunata guli wa. 8 Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha gha. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa gha kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ŋananŋa ka ta gwaɗa ɗa. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagha guna yu ta watgha. Haɗ mndu dza'a hafta wa. 9 Wya skwi dza'a yu magay ŋa guyata ghəŋa mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə həŋ. Dza'a tiŋwaftiŋwa yu ta həŋ ŋa lagha da tsəlɓu ta kəma gha ka vla glaku ŋa gha, ŋa snaŋta taŋ kazlay: Dvuɗva† yu ta kagha kə'a. 10 Manda va ya ŋana kagha ta gwaɗa ɗa ka gɗavata mida ya, dza'a ŋa gha ŋa i'i ta kagha guli ma ghuya ɗaŋwa dza'a dəɗanaghatá inda ghəŋa haɗik ŋa dzəghaŋtá həŋ ya. 11 Ndusa yu ka lagha. Ŋananŋa nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

12 «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka guguɗi ma həga Lazglafta ɗa. Haɗ dza'a walaŋta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da ɗa nda hga luwa Da ɗa tani tida. Tsa luwa ya ná, lfiɗa Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfiɗa hgu‡ ya mutsaf yu.

13 «Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Lawdikiya

14 «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwaɗa ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərɗa tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. 15 Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləŋləŋa a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. 16 Ma ta dər nzakwa gha ləŋləŋa ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihigiŋvniha yu ta kagha ma wa ɗa. 17 Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "haɗ sana skwi ta pɗu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: ɗaŋwa ŋa gha, ta ksaku ka ka hiɗahiɗa kə'a wa. Ka pɗu ka, ka fərdi'u ka, nda ghulpa ka guli. 18 Hiɗaku ya ta vlə yu ŋa gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta ŋusliŋ ŋa suɗavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərdi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ŋa

† **3:9** Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4.

‡ **3:12** Ngha ta Isaya 62:2.

ta ira gha, kada nghaŋta ka ta vli. 19 Gwal ta ɗvaf§ yu ná, ta dvay yu ta həŋ, ta zlahay yu ta həŋ. Mantsa ya, ŋavaŋa ka payanata ka ta tva gha. 20 Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka snaŋsna mndu ta lwa ɗa ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da taŋ, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

21 «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa ɗa, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da ɗa ta dughurukwani ya.

22 «Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

1 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snəglaŋta yu ta tsa lwi si ta gwaɗgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

2 Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghaŋta yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. 3 Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wuɗaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwaŋ. Dakwambuhwali ta wuɗaku manda pala ta hgə lu ka Imrud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. 4 Mamu dughurukha hisambsak fwaɗ mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisambsak fwaɗ mida galata mnduha guli ta nzanzafta tida, nda susuɗatá lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəŋa taŋ. 5 Mamu wuɗakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfáŋ. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† nɗəfáŋ. 6 Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wɗaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma həŋ, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma taŋ nda ya nda tvə hula taŋ. 7 Tsa taŋtaŋa skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwaŋa lghəŋ nzakwani. Tsa mahkənani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwaɗani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. 8 Tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həŋ ya

§ **3:19** Ngha ta Mahdihdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6. * **4:3** Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi ŋa ŋanata gha. † **4:5** Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ **4:7** Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10, 10:14.

ná, mku' mku' zlambakha
taŋ. Ka iri dze'dze' wawa ta
zlambakha taŋ nda vli nda
ma huɗani tani.
«Nda ghuɓa! Nda ghuɓa! Nda
ghuɓa!
Na nzakwa Mgham Lazglafta,
ya nda mbra.
Kagha manda ghalya,
kagha ndanana,
kagha guli dza'azlay ta
kəma§,»
ka həŋ ta vaghay nda vagha,
ka hanay nda hana, ta mnay.
9 Ta vlə tsa skwiha fwaɗ
nda hafu mida ya ta glaku
nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta
ta nzaku nda hafu ŋa
kɗekedzeŋ, ta nzaku ta
dughurukwa ga mgham ya,
10 ta zlambatá tsa galata
mnduha hisambsak fwaɗ
mida ya ta kəma Lazglafta
ta nzaku ta dughurukwa
ga mgham. Ta tsəlɓu həŋ
ta tsəlɓu ta kəma Lazglafta
ya nda hafu ŋa kɗekedzeŋ
ya, ta hlapta həŋ ta tsa
zewazewaha ma ghəŋa taŋ
ya ka pghata ta kəma tsa
dughurukwa ga mgham ya.
Ka həŋ mantsa:
11 «Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,
kagha ta zlaganaptá inda
skwi.
Manda ya ɗvaf ka zlaganapta
ka ta həŋ,
Ka gi nzaku həŋ.
Tsaya tama kəl tsi ka nza-
kway ka skwi nda ra
ka vlaghata glaku, nda
zləzlvu.
Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

5

Deftera zwaŋa tuwak

1 Ka nghaŋtá yu ta mb-
satá defteri vindaf lu ta vindi
ta hulani his his ma dzva
zeghwa tsa mndu ta nzaku ta
dughuruk ya. Ka ndi'anaftá
lu nda ŋizlaha ndəfáŋ. 2 Ka
nghə yu ta sana duhwal nda
mbra, duhwala Lazglafta, ta
hagaku nda lwi dagala da-
gala. Ka'a mantsa: «Wa ya
nda ra ŋa ɓlanapta na ŋizla na,
ka gunanafta na defteri na?»
ka'a.
3 Lay! Haɗ sana mndu
dər ta luwa, dər ta ghəŋa
haɗik, dər ta mnaka haɗik*,
ta laviŋta gunanafta tsa def-
teri ya, dər ka nghamta dida
wa. 4 Ka taw yu ta taw
katakata, kabga kwala lu kul
slafta ta mndu nda ra ŋa gu-
nanafta tsa defteri ya dər ŋa
nghanavata ya wa. 5 Ka sani
ma tsa galata mnduha ya nda
i'i mantsa: «Ma taw ka ta taw,
wya rveri mataba mndəra
la Yuda, ma zivra Dawuda,
ta zata ghwa. Tsatsi dza'a
ɓlanaptá tsa ŋizla ya, ka gu-
nanafta tsa defteri ya,» ka'a.
6 Ka nghaŋta yu ma
takataka tsa dughuruk ya,
nda ya mataba tsa skwiha
fwaɗ nda hafu mida ya, nda
ya ma takataka tsa galata
mnduha ya ta Zwaŋa Tuwak
manda skwi si dzadza lu.
Ndəfáŋ dulihani, ndəfáŋ
irihani ta nzakway ka
Sulkumha Lazglafta ndəfáŋ
ghunaf lu ta inda ghəŋa haɗik
ya. 7 Ka lagha tsi da tsa mndu

§ **4:8** Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3.
* **5:3** Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ŋa ŋanata.

ta nzaku ta dughuruk ya, ka
zlghaghutá tsa defteri ma
dzva zeghwani ya. 8 Manda
zlghafta tsa Zwaŋa Tuwak ya
ta tsa defteri ya, ka zləmbata
tsa skwiha fwaɗ nda hafu
mida, nda tsa galata mnduha
hisambsak fwaɗ mida ya
ta kəmani. Inda taŋ, nda
ŋaŋatá htimbil, nda ndaghatá
leghwaha dasu nda urdi ta
nzakway ka du'a gwal nda
ghuɓa, ma dzva taŋ. 9 Ka
fə həŋ ta lfiɗa laha. Ka həŋ
mantsa:
«Nda ra ka ka klafta na defteri
na,
ka ɓlanaptá ŋizlahani, kabga si
dzadza lu ta kagha,
ka varanaktá ka ta Lazglafta
nda usa gha ta inda mndəra
mndu ma inda mndəra
gwaɗa ta gwaɗə lu,
nda inda mnduha, nda inda
zivra mnduha.
10 Nanafna ka ta həŋ ka mn-
duha Lazglafta, kagha
ta nzakway ka Mgham.
Nanafna ka ta həŋ ka
gwal ksanatá slna ta
Lazglafta,
ŋa gay taŋ ta mgham ta ghəŋa
mnduha ma ghəŋa
haɗîk.»
11 Ka nghaŋta yu ta
ŋəɗdəma† ta duhwalha
Lazglafta kul laviŋta lu ta
mbəɗafta ta wanafta tsa
dughuruk ya, nda tsa skwiha
nda hafu ma həŋ ya, nda tsa
galata mnduha ya tani. Ka fə
həŋ ta laha. 12 Ka həŋ nda lwi
dagaladagala mantsa:
«Tsa Zwaŋa Tuwak si dza lu
ya kay ná,
raŋra zlghaftani ta ga
Mgham, nda gadghəl,
nda ɗifil, nda mbraku, nda
zləzlvu,
nda glaku, nda ghubu,» ka
həŋ.
13 Ta snə yu, ka inda skwiha
zlaganap Lazglafta ta luwa,
nda ya ta ghəŋa haɗîk tani,
nda ya ta mnaka haɗîk tani,
nda ya ma drəf tani, nda inda
skwi ya mamu tani, ka həŋ
guli mantsa:
«Ŋa mndu ta nzaku ta dughu-
ruk, nda Zwaŋa Tuwak
na zləzlvu,
nda ghubu, nda glaku,
nda mbraku ŋa
kɗekedzeŋ!» ka həŋ.
14 «Mantsa ya nzakwani!» ka
tsa skwiha fwaɗ nda hafu
ma həŋ ya. Ka zləmbata tsa
galata mnduha ya ka tsəlɓu ta
kəmani.

6

Ŋizlaha

1 Tahula tsa, ka nghə yu ta
pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak
ya ta taŋtaŋ tsa ŋizlaha*
ndəfáŋ ya. Ka snə yu ta mnay
sana taŋtaŋa tsa skwiha fwaɗ
nda hafu ma həŋ ya, nda lwi
manda ghudzaga luwa. Ka'a
mantsa: «Sawi,» ka'a. 2 Kə'a ka
yu ná, ka nghaŋtá yu ta sana
plis ka ŋusliŋ. Ta nzaku mndu
tida nda ŋa ta lgheɗ da tsi. Ka
vlaŋta lu ta zewzewa. Tsatsi
ta zata ghwa, ka laghu tsi da
za ghwa guli.
3 Manda pslanapta tsa
Zwaŋa Tuwak ya ta mahisa
tsa ŋizlaha ya, ka snə yu

† **5:11** Ngha ta Daniyel 7:10. * **6:1** Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata.

ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. 4 Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlaŋtá lu ta mbrakwa hliŋtá inda zɗaku ta ghəŋa haɗik ta tsa mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha taŋ. Ka vlaŋtá lu ta sana kafay dagala.

5 Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mahkəna ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka ŋra†. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya. 6 Ka snə yu ta gwaɗagapta sana lwi ma takataka tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaɓa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaɓa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rɗi nda ima inabi ya, ma ksaŋ ka ta tsahaya,» ka'a.

7 Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mafwaɗa ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwaɗa tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. 8 Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzuŋkuzuŋ. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlaŋtá lu ta mbraku ta həŋ ta ghəŋa slɓahw turtuk ma dgata ghəŋa haɗik fwaɗ ŋa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda ɗaŋwaha, nda ya nda nimtakha‡. 9 Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa ŋizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psla lu ta ghəŋa gwaɗa Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. 10 Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantsa: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuɓa, ya kahwathwata. Baɗu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa haɗik na, ŋa planamta gha ta həŋ ta vəl pslata taŋ ta aŋni na?» ka həŋ. 11 Ka daganafta lu ta lguta ŋusliŋ ta inda taŋ. Ka lu nda həŋ mantsa: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuɗuf ŋa fitik kwitikw, ha ka hɗamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a pslata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

12 Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mamku' a ŋizla ya. Ka gigɗavafta ghəŋa haɗik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. 13 Ka rkagata tekwatsaha ta luwa ta haɗik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigɗanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. 14 Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta

† **6:5** Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.

‡ **6:8** Ngha ta Izekiyel 14:21.

mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadîkha tsatam imi ma vla§ taŋ, ka laghwi. 15 Ka sli'aftá la ka mgham ta hadîk, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghəl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwi da dîdîfa ma galighaha nda ya ma dzaŋha ta ghwá. 16 Ka həŋ nda ghwá nda ya nda dzaŋ mantsa: «Dədəgaŋnaghawa dəda, ka bukwaŋnata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghaŋtá aŋni, yaha Zwaŋa Tuwak da tsaŋnaghatá guma, 17 kabga saghasa fitika 6asata ŋudufa taŋ. Wati ma mndu ya dza'a ŋafta* na?» ka həŋ.

7

Ŋizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

1 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu ta duhwalha Lazglafta fwad ta sladu ta slərpuha hadîk fwad. Ka ŋaghuta həŋ ta falakha* fwad, kada kwala həŋ ta vyaku ta hadîk dər ta drəf, dər ta fuha. 2 Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda ŋatá ŋizla† Lazglafta ta vla hafu. Ka hgaŋtá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valaŋ lu ta həŋ ta mbrakwa 6adziŋtá hadîk nda imiha tani ya. 3 Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma 6adziŋ kuni karaku ta dər hadîk, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anafta mu ta ŋizla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. 4 Ka mnidîŋta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ya. Dəmbu' dərmək nda fwad mbsak fwad mida həŋ. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila həŋ. 5 Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Gada. 6 Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Manasa. 7 Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Isakar. 8 Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Zabuluŋ. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwaŋpdə his mataba mndəra la Benzameŋ. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ta həŋ.

Mndəra mndu ma inda vli

9 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu guli ta ŋəddəma ŋəddəma

§ **6:14** Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4. * **6:17** Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. * **7:1** Ngha ta Irmiya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † **7:2** Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. ‡ **7:3** Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

ta mnduha kul laviŋta lu ta mbəɗafta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda haɗikha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwaɗa ta gwaɗə mndu saba həŋ. Ta sladu həŋ ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwaŋa Tuwak nda suɗatá lguta ŋusliŋ nda ŋatá zlizlam ma dzvu, həŋ. 10 Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwaŋa Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka həŋ. 11 Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həŋ ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata həŋ ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlɓu ŋa Lazglafta. 12 Ka həŋ mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda ɗifil ma ghəŋani, nda ra ka rfay, ka vla glaku ŋani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, ŋa kɗekedzeŋ tsatsi. Amin!»

13 Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda suɗata lguta ŋusliŋ ta vgha na na? Sagha ga həŋ na?» ka'a. 14 «Kagha yeya nda sna Mghama ɗa,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahəŋ ná, gwal ta sabi ma giri§ ganap lu ta həŋ katakata ya həŋ. Ka ghwaɓaptá həŋ ta lguta taŋ, ka ɓaɓaptá həŋ ma usa Zwaŋa Tuwak. 15 Tsaya ta kəl həŋ ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka zləzlva tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidīkani tani ma həgani. Ŋa katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta həŋ. 16 Haɗ maya nda ndala dza'a kuzləglaŋta həŋ wa. Haɗ fitik nda vis dza'a dzəgəlta həŋ guli wa, 17 kabga tsa Zwaŋa Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha həŋ, ŋa hlayni ta həŋ ta dzuɓaya ima hafu, ŋa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta həŋ.»

8

Mandəfáŋa ŋizla

1 Manda pslanapta Zwaŋa Tuwak ta mandəfáŋa ŋizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. 2 Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ta sladu ta kəmani. Ka vlaŋta lu ta duliha ndəfáŋ guli ta həŋ.

3 Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ŋatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlaŋtá lu ta urdi ŋulum ŋa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ŋa Lazglafta. 4 Ka sli'afta dīŋa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. 5 Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafta nda

§ **7:14** Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. * **7:17** Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8. * **8:1** Ngha ta 5:1 nda skwi ya ŋanata. † **8:3** Ngha ta Sabi 30:1. 3.

vu ta gwir, ka wɗagata ta haɗik. Ka ghudzagata luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wɗə luwa ta wɗu, ka ghudzavafta haɗik‡.

Duliha

6 Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ta ŋaŋanatá duli ya kay ta vgha ŋa vyay.

7 Ka vyata tsa taŋtaŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaɓanaf lu nda us ta haɗik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dgatá haɗik hkən, nda faway turtuk ma dgatá fuha hkən, nda faway turtuk ma dgatá kuzuŋa mukwanek§ hkən.

8 Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka vzadatá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbəɗavaftá faway turtuk ma dgatá imi hkən, ka us. 9 Ka rwuta faway turtuk ma dgatá skwiha nda hafu ma imi hkən, zaɗanaha lu ta faway turtuk ma dgatá kwambalu hkən guli.

10 Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dəɗagata mghama tekwatsa ta zlghaku manda vu ta luwa, ka dəɗafta ta faway turtuk ma dgatá zala hkən nda ya ta dzuɓay. 11 «ŋilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá fawaya dgatá imi hkən ŋilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta saŋtá tsa imi ya, kabga nzakwani ŋilahlaha.

12 Ka vyatá mafwaɗa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dzadzaŋtá lu ta faway turtuk ma dgatá fitik hkən, nda faway turtuk ma dgatá tili hkən, nda faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dgatá tsuwaɗak hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwaɗaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwaɗaka* rviɗik hkən.

13 Tata nghaynghay yu, ka snə yu ta dzala ta zaghuta da ghuvaŋata luwa, ka'a mantsa: «Ɗaŋwa! Ɗaŋwa! Ɗaŋwa ŋa mnduha ta ghəŋa haɗik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula taŋ, dza'a vyata həŋ ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

1 Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka gi nghə yu ta dəɗagata tekwatsa ta luwa ta haɗik. Ka vlaŋtá lu ta tsa tekwatsa ya ta makuɓla mghama gudzuvruŋ. 2 Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvruŋ ya, ka saf ɗiŋ kuɗumbul mida manda ɗiŋa mghama* vu ta zlghaku. Ka nutá vli ma ghuvaŋata luwa nda fitik tani tɗik da tsa ɗiŋ ta safi ma tsa gudzuvruŋ ya. 3 Ka sli'agaptá hi'i ma tsa ɗiŋ

‡ **8:5** Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § **8:7** Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22. * **8:12** Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23. * **9:2** Ngha ta Zlrafta 19:28.

ya ka tatá vgha ta hadík. Ka vlaŋtá lu ta mbraku ta həŋ, manda mbraku ya vlaŋ lu ta rda† ta hadík. 4 Ka lu nda həŋ mantsa: «Yaha kuni da ksaŋtá kuzuŋ ta hadík, dər fu, dər wati ma skwi ta ɗyafta nda ɗya. Mnduha kul haɗ ŋizla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma taŋ yeya kweŋkweŋ dza'a kuni hahay. 5 Yaha kuni da pslatá həŋ nda psla, ama ka ganapta kuni tiri ta həŋ ka tili hutaf,» ka lu nda həŋ. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. 6 Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a həŋ wa. Ta kumay həŋ ta mtuta taŋ, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta həŋ.

7 Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəŋa taŋ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taŋ guli. 8 Manda səmbəka ta swidi ma ghəŋa marakw ya swidi ta həŋ. Manda sli'iŋ ma wa rveri ya sli'iŋa taŋ. 9 Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taŋ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu* ya ghudzaga zlambaka taŋ. 10 Huturha taŋ ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taŋ ya ta mutsa həŋ ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. 11 Mghama taŋ ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəŋa tsa gudzuvruŋ ya. «Abaduŋ,» ka lu ta hgay nda gwaɗa Hebru. Nda gwaɗa Grek ya guli ná, «Apwaliyaŋ,» ka lu ta hgay. «Tsaya zaɗaku.»

12 Taŋtaŋa ghuya ɗaŋwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya ɗaŋwaha his guli ta sagha.

13 Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwaɗ, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta† ya. 14 Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantsa: «Paliŋpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a. 15 Tsa duhwalha fwaɗ ya ná, payaf paya lu ta hahəŋ ŋa tsa vaku ya, nda ya ŋa tsa tili ya, nda ya ŋa tsa fitik ya, nda ya ŋa tsa nzemndi ya. Ka zlazligiŋtá lu ta həŋ ŋa zaɗanatá fawaya turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. 16 Ka snaɗimtá lu ta mbsaka sludziha taŋ ta plis ta plis. Mleŋwi his dərmək həŋ. 17 Mantsa ya mariɗiŋta lu. Ka nghaŋtá yu ta plisha nda mnduha tida, nda suɗatá lguta kufur manda vu ta vgha taŋ. Ka kubalkubal manda pala ta hgə lu ka Safir nzakwani.

† **9:3** Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ŋa ŋanata.
‡ **9:4** Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. § **9:6** Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3.
* **9:9** Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † **9:13** Ngha ta 8:3 nda skwi ŋa ŋanata.

Ka ghuvazwaŋghuvazwaŋ ghandand kay guli. Ghəŋa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taŋ ná, vu, nda ɗiŋ, nda ghandandatá vu ya. 18 Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda ɗiŋ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa taŋ ya, ka rwiŋtá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. 19 Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa taŋ, nda ya ma hutura taŋ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahaɗik nda ghəŋ tida ya nzakwa tsa huturha taŋ ya. Nda tsa hutura taŋ ya ta babala həŋ ta mnduha.

20 Má ŋa mbəɗanafta pɗakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya ɗaŋwaha ya ta nzakwa taŋ ma slnaha taŋ ta magata həŋ ya ná, ka kwalaghutá həŋ. Ka gɗavata həŋ ta tsəlɓu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahəŋ ná, ngha a həŋ ta vli wu, sna a həŋ ta sləməŋ wu, haɗ həŋ ta mbaɗa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. 21 Ka kɗaŋtá həŋ ta va psla mndu, ka va mbaɗakwa taŋ, nda va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Zlana a həŋ ɗekɗek wa.

10

Zwaŋa tuwak nda zwaŋa defteri

1 Ka nghaŋta yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghəŋani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlghakwa vu ya nzakwa səlahani. 2 Ka ŋanatá tsi ta gunata zwaŋa defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaɓani ta haɗik. 3 Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfáŋ ka luwa ŋəzlata. 4 Manda ŋəzlata tsa luwa ya ndəfáŋ, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwaɗagata ta luwa mantsa: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tsa skwi mna tsa ŋəzlata ŋəzla luwa ndəfáŋ ya,» ka'a.

5 Ka nghaŋtá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta haɗik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. 6 Ka waɗata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kɗekedzeŋ, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá haɗik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantsa: «Ta haɗ gɗglata ta gərɗaku wu, 7 ama baɗu da vyata tsa mandəfáŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, baɗu tsaya dza'a hɗamta Lazglafta ta ɗifatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

8 Ka gwaɗgəlgihatá tsa lwi si ta gwaɗagata ta luwa ya. Ka'a mantsa: «La! Ka zlghafta

* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7.

ka ta tsa zwaŋa defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta haɗik ya,» ka'a.

9 Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgha, ka dughwaɗuta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zuɗum. Tahula dughwaɗuta gha, ɗah dza'a nzata tsi ma huɗa gha,» ka'a nda i'i.

10 Ka zlghaftá yu ta tsa zwaŋa defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwaɗutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa ɗa manda zuɗum. Ama tahula dughwaɗuta ɗa, ka nzatá vəl ma huɗa† ɗa ɗah manda kurak.

11 Ka lu nda i'i mantsa: «Ka kləgəlta ka ta lwa Lazglafta ta gwaɗay ta ghəŋa ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa haɗikha, nda gwaɗaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

1 Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantsa: «Sli'afsli'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbəɗaf ka ta gwal ta tsəlɓu ŋa Lazglafta mida*. 2 Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanaŋtá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a diŋla luwa nda ghuɓa ka tili fwaɗ mbsak his mida†. 3 Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha ɗa his, ŋa suɗavata taŋ ta buhu ta vgha, ŋa zata taŋ ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwaɗa ɗa ma tsa fitikha ya.»

4 Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa haɗik‡ ya ná, fwa zaytuŋha his nda pitirlaha dasu his ya. 5 Ka kumaŋkuma mndu ta maganatá ghwaɗaka skwi ta həŋ katsi, dza'a sabsa vu ma wa taŋ, ŋa zaɗanatá tsa ghumaha taŋ ya. Mantsa ya dza'a zaɗanata lu ta mndu ya ta kumaŋtá maganata ghwaɗaka skwi ta həŋ. 6 Mamu həŋ nda mbrakwa haghuta luwa, ŋa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə həŋ ta lwa Lazglafta ya. Mamu həŋ guli nda mbrakwa mbəɗanafta imi guli ka us. Mamu həŋ nda mbrakwa gaktá ɗaŋwa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa haɗik ma fitik ya kumaŋ həŋ§.

7 Manda kɗiŋta taŋ ta ga masləmtsəka taŋ, ŋa linista tsa nimtak ta safi ma gudzuvruŋ ya ta həŋ nda lmu ŋa mbranaghatani ta həŋ, ŋa rwanatani* ta həŋ, 8 ŋa nzakwa mbla taŋ ta daɓi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafta Mghama taŋ ta udza zləŋay. Ta grə nda luwa

† **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † **11:2** Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ **11:4** Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14. § **11:6** Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * **11:7** Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21.

Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. 9 Ŋa nghay inda mndəra mndu ta mbla taŋ, dər ta nzaku ta hadík ga həŋ, dər wati gwada ta gwadə həŋ, ŋa zata taŋ ta fitik hkən nda rita ta nghay. Dvaŋta a həŋ ta padamtá tsa mbliha ya wa. 10 Ŋa rfay mnduha ma ghəŋa hadík ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvtá vgha ta ghəŋa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga həŋ tiri katakata ta mnduha ta ghəŋa hadík.

11 Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ŋa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta həŋ. Ŋa sli'avakta‡ taŋ ka sladata nda səla taŋ. Ŋa ksuta zləŋ katakata ta inda gwal ta ngha həŋ. 12 Manda sli'avakta taŋ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda həŋ mantsa: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ŋlaghatá həŋ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha taŋ. 13 Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadík katakata ka hwanzaɓanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwaŋ. Ka rwuta mnduha dəmbu' ndəfáŋ ma gigdavafta tsa hadík ya. Ka ksuta zləŋ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

14 Mahisa ghuya dəŋwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfáŋa duli

15 Ka vyata mandəfáŋa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka həŋ mantsa: «Mgham Lazglafta ŋni nda Kristani ta ga mgham ta ghəŋa hadík ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ŋa kdekedzeŋ*,» ka həŋ. 16 Ka zlambata tsa halata mnduha hisambsak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsəlɓu ŋa Lazglafta. 17 Ka həŋ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta.
Kagha ndanana,
kagha guli manda ghalya. Ta
rfa kagha ŋni,
kabga ŋanata gha ta tsa
mghama mbrakwa
gha ya,
ka nzaku ka ka Mgham,
18 Ka gavaghatá mndəra mn-
duha ta sidi.
Ndana tama,
saghasa fitika ganavata
kagha ta sida ta həŋ.
Saghasa fitika tsanaghata
gha ta guma ta gwal
nda rwa.
Dza'a valaŋvala ka ta nisəla
gwal ta ksaghatá slna
ta nzakway ka la an-
abi,
nda gwal nda ghuɓa, nda
gwal ta zləŋa hga gha,
nda zwani tani, nda galata
mndu tani.
Saghasa fitik guli ŋa zadanata
gha ta inda gwal
ta ɓadziŋtá ghəŋa
hadík†,» ka həŋ.

† **11:8** Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19. ‡ **11:11** Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § **11:12** Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. * **11:15** Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27. † **11:18** Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13.

19 Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wɗə luwa ta wɗu, ka snaku hla wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka gigɗavaftá haɗik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makɗakatandaŋ

1 Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwaŋpdə his ma ghəŋ. 2 Nda huɗi tsa marakw ya ta ɓasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlaŋtani.

3 Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makɗakatandaŋ ya ka dva manda vu. Ndəfáŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwaŋ dulihani guli. 4 Ka slpidiŋtá tsi ta faway turtuk ma dgatá tekwatsaha hkən ta luwa ta haɗik nda hturani. Ka sladata tsa makɗakatandaŋ ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ŋa ndutá tsa zwaŋani ya dgar* tsi. 5 Ka yatá tsi ta zwaŋa zgun ya dza'a ŋanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwaŋ ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. 6 Ta hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ŋa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

7 Ka lmanafta lu ta lmu ta luwa. Ka lmanaftá i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makɗakatandaŋ. Ka lmu i makɗakatandaŋ nda duhwalhani tani. 8 Ka ŋawafta i Misel nda duhwalhani ta həŋ. Ta haɗ wa taŋ ŋa nzəglata ta luwa wa. 9 Ka sliŋwigiŋtá lu ta tsa mghama makɗakatandaŋ ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahaɗik, ta hgə lu ka halaway, ghwaɗaka sulkum ta nana inda ghəŋa haɗik. Ka sliŋwigiŋtá lu ta haɗik kawadaga nda duhwalhani tani§.

10 Ka snaŋtá yu ta sana lwi ta luwa ta gwaɗata nda mbraku, ka'a mantsa:

«Ndana tama, mbamafmba Lazglafta,
maraŋmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.
Maraŋmara Kristi ta ŋani ma mbraku guli,
kabga sliŋwigiŋtani ta haɗik ta mndu ya ta gɗata ta nana zwanama mu.
Tsatsi ya ta gɗata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rviɗik tani.
11 Ŋrapŋra həŋ,
kabga vəl varata Zwaŋa Tuwak ta həŋ nda usani,
nda ya kabga vəl mnay taŋ kazlay: Kahwathwata gwaɗa Lazglafta kə'a.

* **12:4** Ngha ta Daniyel 8:10. † **12:5** Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ **12:7** Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ŋa ŋanata. § **12:9** Grafta nda Zlrafta 3:1, Lukwa 10:18. * **12:10** Grafta nda Ayuba 1:9. 11, Zakari 3:1-2.

Zləŋaŋə a həŋ ta mtaku
ka laghwi da ɗvutá hafa taŋ wa.
12 Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa,
nda gwal ta nzaku tida tani.
Ɗaŋwa ŋa gha haɗik nda drəf,
kaghuni dza'a ghuya ɗaŋwa,
kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.
Nda sna kazlay: Ta sira a fitika ɗa wu» kə'a.
13 Kə'a ka makɗakatandaŋ ná, sliŋwigiŋsliŋwa lu ta haɗik. Ka liŋtá tsi ta tsa marakw ta yatá zwaŋ ya. 14 Ka vlaŋtá lu ta zlambakha his manda ŋa dzala ta tsa marakw ya, ŋa ndraghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ŋa kwala nahaɗik ɓhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkən, fwaɗ ka maŋzlawats†. 15 Ka vnihidiŋtá tsa nahaɗik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má ŋa klaghata. 16 Ama ka kataftá haɗik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi ta tsa zala zligiŋ makɗakatandaŋ ma wani ya. 17 Ka ɓasaftá tsa makɗakatandaŋ ya ta ŋuɗuf nda tsa marakw ya. Ka sli'afta tsi ka laghwi da lmu nda pɗakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ŋanatá zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta ŋanatá ta nzaku ka masləmtsəka Yesu.
18 Ka laghu tsa makɗakatandaŋ ya sladafta ta wutak ta wa drəf.

13

Nimtak ta sabi ma drəf

1 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu ta sana nimtak ta sabi ma drəf. Ndəfáŋ ghəŋ tida, ghwaŋ dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghəŋhani ya mamu vindatá hgə ŋa raza Lazglafta. 2 Tsa nimtak nghə yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda səla mandundi səlahani. Manda wa rveri wani. Ka vlaŋtá makɗakatandaŋ ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya. 3 Ka nghaŋta yu ta balatá sani ma tsa ghəŋha tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lkwani ya. Ka ndərmim inda mnduha ta ghəŋa haɗik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i həŋ mistani. 4 Ka tsəlɓu həŋ ta tsəlɓu ŋa tsa makɗakatandaŋ ya, kabga vlaŋtani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsəlɓu həŋ ta tsəlɓu ŋa tsa nimtak ya guli, ka həŋ mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a laviŋta guya kuma nda tsi?» ka həŋ.

5 Ka vlaŋtá lu ta tvi gi ka ghərɓə tsi ta ghərɓaku ka raraza Lazglafta. Ka vlaŋtá lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwaɗmbsak his mida. 6 Ka zlraftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda nda gwal ta nzaku ta luwa tani. 7 Ka zlanaŋtá lu ta tvi ŋa vulu nda mnduha Lazglafta,

† **12:14** Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7.

ŋa ghuɓasaptani ta həŋ*. Ka vlaŋtá lu ta ga mgham ta ghəŋa inda mndəra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghəŋa inda gwaɗa ta gwaɗə lu, nda ya ta ghəŋa inda haɗíkha, 8 ŋa tsəlɓay inda mnduha ta ghəŋa haɗík ta tsəlɓu ŋani, Tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma defteri hafu daga zlrafta ghəŋa haɗík da Zwaŋa. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlɓa tsa tsəlɓu ya.

9 Ka mamu mndu nda
sləməŋa snay, ka sna
tsi.
10 Ka nda fa mndu ŋa
ksaghatá da ga vu'a ya
ná,
dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.
Ka nda fa mndu ŋa dzata nda
kafay ya guli ná,
dza'a dza dza lu nda kafay.
Tsaya tama ná, ɗina ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ŋuɗuf nda ya nda zlghay nda ŋuɗufa taŋ.

Nimtak ta sabə ma haɗík

11 Ka nghaŋtá yu ta saba sana nimtak guli ma haɗík. His dulani manda ŋa zwaŋa tuwak. Ta gwaɗa guli manda ŋa makɗakatandaŋ. 12 Mbrakwa tsa nimtak taŋtaŋ ya da tsi. Ka marə tsi ta tsa mbraku ya ta kəma tsa taŋtaŋa nimtak ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəŋa haɗík, nda inda skwiha mida ŋa tsəlɓu ŋa tsa taŋtaŋa nimtak si balana lu manda skwi ŋa dzata, ta mbafta ya. 13 Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta haɗík ta wa ira inda mnduha. 14 Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəŋa haɗík nda skwa ndərmimay ya vlaŋ lu ta tvi ŋa magay ta kəma tsa taŋtaŋa nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəŋa haɗík mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay ŋa vlaŋtá glaku ta taŋtaŋa nimtak si balana lu manda skwi ŋa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. 15 Ka vlaŋtá lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ŋa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa taŋtaŋa nimtak ya, ŋa gwaɗayni ta gwaɗa, ŋa pslatani ta inda gwal kul vlaŋtá glaku. 16 Ka tsa mahisa nimtak ya mantsa: Tahanafwataha ta ŋizla ta dzva zeghwi, ka ma bizlbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pɗu, nda la kul haɗ ka vu'a, nda la ka vu'a tani. 17 Ka haɗ tsa ŋizla ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

18 Wana fitika zlagakwa mndu ya nda ɗifil ma ghəŋani. Mndu ya nda ɗifil ma ghəŋani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimtak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagagha lu

* **13:7** Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

1 Ka nghaŋtá yu kay guli
ta Zwaŋa Tuwak ta sladu
ta ghwá Siyuna. Ta sladu
mnduha dəmbu' dərmək
nda fwaƈ mbsak fwaƈ mida
kawadaga nda tsi. Inda taŋ,
nda vinda hga Zwaŋa Tuwak
nda hga Dani guli ma bizlbi-
zla kuma* taŋ. 2 Ka snaŋtá
yu ta sani lwi ta ghudzagata
manda ghudzaga mghama
zala nda ya manda ghudzaga
ŋəzla luwa. Tsa lwi ta snə
yu ya ná, manda ghudzaga
htimbil ta dzə lu ya nzak-
wani. 3 Lfiƌa laha ta fə tsa
ndəghata mnduha ya ta kəma
dughuruk, nda ya ta kəma
tsa skwiha fwaƈ nda hafu ma
həŋ ya, nda ya ta kəma tsa
halata mnduha ya. Haƈ sana
mndu ta laviŋta taghaftá
tsa laha ya, ka tsa mnduha
dəmbu' dərmək nda fwaƈ
mbsak fwaƈ mida si ta haƌik
vara lu ta həŋ ya a tsi wa.

4 Hahəŋ ná, ŋriŋ a həŋ
ta vgha taŋ nda hliri wa.
Ksanaksa həŋ ta vgha taŋ,
ka nzata həŋ hezle'. Mista
Zwaŋa Tuwak ta mbaƌa həŋ
ta mbaƌa dər ta dza'a diga
tsi. Varagap mataba mnduha
lu ta həŋ. Nda nza həŋ ka
taŋtaŋani vlaŋ lu ta Lazglafta
nda ya ŋa Zwaŋa Tuwak. 5 Ta
sna a lu ta tsakalawi† ma wa
taŋ wa. Haƈ sana maslivinza
ta həŋ guli wa.

Duhwalha Lazglafta hkən

6 Ka nghaŋtá yu ta sana
duhwala Lazglafta ta ndrə
ma ghuvaŋata luwa. Mamu
Lfiƌa Gwaƌa ŋa kƌekedzeŋ
da tsi ŋa mnay ŋa mnduha ta
ghəŋa haƌik, ŋa inda haƌikha,
ŋa inda mndəra mndu, ŋa
inda mndəra gwaƌa ta gwaƌə
lu, ŋa inda zivra mnduha.
7 Ka'a nda lwi dagaladagala
mantsa: «Zləŋawazləŋa ta
Lazglafta ka zləzlva kuni,
kabga saghasa fitika tsayni
ta guma. Tsəlɓawatsəlɓa ta
tsəlɓu ŋa mndu ya ta magaftá
luwa, nda haƌik, nda drəf,
nda dzuɓayha‡,» ka'a.

8 Ka sabə mahisa sana duh-
wala Lazglafta. Ka'a mantsa:
«Kweŋ tama! Nda zləmba Ba-
bila ta nzakway ka luwa da-
gala. Snusna ta ima inabi
ta inda mnduha, sa tsa ima
inabi ya ná, hliri ya manda
ŋani§,» ka'a.

9 Ka sabə mahkəna sana
duhwala Lazglafta guli.
Ka'a nda lwi dagaladagala
mantsa: «Ka ta tsəlɓay mndu
ta tsəlɓu ŋa tsa nimtak ya,
nda ya ŋa tsa skwa wuyay
tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta
ŋizla ta bizlbizla kumani ka ta
dzvani a tsi, 10 dza'a say tsatsi
guli ta ima inabi gatá sida
Lazglafta kul haƈ sana skwi
gaɓam lu mida. Tsa ima inabi
ya ná, ma leghwa ɓasatá
ŋuƌufa Lazglafta pghamta
lu. Ŋa gay lu ta iri ŋani ma
ghandanda ta vu ta kəma
mnduha Lazglafta nda ya ta
kəma Zwaŋa Tuwak*. 11 Ɗiŋa

* **14:1** Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † **14:5** Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ **14:7** Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ŋa ŋanata. § **14:8** Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8. * **14:10** Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ŋa ŋanata.

tsa vu ta gə lu ta iri ŋa taŋ ya
ná, dza'a gɗavagɗa ta ŋlu ta
luwa ha ŋa kɗekedzeŋ†. Tsa
gwal ta tsəlɓu ŋa tsa nimtak
ya, nda ya ŋa tsa skwa wuyay
tsaf lu ya, nda inda gwal ta
zlghaftá tsa mbsaka hgani ya
ná, haɗ mbi'a vgha taŋ ma
ghuya ɗaŋwa nda fitik tani,
nda rviɗik tani wa,» ka'a.
12 Tsaya tama, kaghuni
gwal ta snatá zlaha Lazglafta,
ta zlghaftá Yesu nda ŋuɗuf,
gɗavawagɗa mantsa ya. 13 Ka
snaŋtá yu ta sana lwi ta
gwaɗagata ta luwa. Ka'a
mantsa: «Vinda! Daga ndana
ná, "Rfu da gwal ta rwuta
ma slna Lazglafta," ka'a.
"Mantsa nzakwani, kada
mbi'a həŋ ta vgha ma slnaha
taŋ, kabga ta dza'a mista taŋ
slnaha taŋ,"» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghəŋa
mnduha ta ghəŋa haɗik

14 Kə'a ka yu guli ná, ka
nghaŋtá yu ta ghwayak ka
ŋusliŋ. Ta tsa ghwayak ya,
mamu sana mndu manda
Zwaŋa mndu‡ ta nzaku tida,
nda wa ta zewazewa dasu
ma ghəŋani, nda ŋatá vɗu ya
nda za ma dzvani guli. 15 Ka
sabə sana duhwala Lazglafta
guli ma həga Lazglafta. Ka'a
nda lwi dagaladagala nda tsa
mndu ta nzaku ta ghwayak
ya mantsa: «Kla ta tsa vuɗa
gha ya, ka tska ka ta skwi ta
vwah, kabga saghasa fitika
tska skwi§ ta vwah. Nda
ndəha nimaya ta haɗik,» ka'a.
16 Ka wuɗidiŋta tsa mndu ta
nzaku ta ghwayak ya ta tsa
vuɗani ya, ka gi tskatá lu ta
nimaya ta ghəŋa haɗik.
17 Ka sabə sana duhwala
Lazglafta ma həga Lazglafta
ya ta luwa. Mamu vɗu ya nda
za da tsaya.
18 Ka sabə sana duhwala
Lazglafta ma gwir, ya ta
nzakway ta ga mgham ta
ghəŋa vu. Ka'a nda lwi
dagaladagala nda tsa mndu
ta ŋanatá vɗu nda za ya
mantsa: «Wuɗidiŋwuɗa ta
tsa vuɗa gha nda za ya,
ka tskanata ka ta yakwa
inabiha ta haɗik, kabga nda
ndəha tsa yakwani ya,» ka'a.
19 Ka gi wuɗiŋtá tsa duhwala
Lazglafta ya ta tsa vuɗani
ya ta haɗik. Ka tskatá tsi ta
yakwa inabi ta haɗik. Ka
pghamtá tsi ta tsa skwi tska
tsi ya ma mghama glifiŋa
ɓasata ŋuɗufa Lazglafta. 20 Ka
hu'anaptá lu ta tsa yakwa
inabi ma tsa glifiŋ ya ta hula
luwa. Ka mbəzagaptá us
mida ka ta ta vgha ka mbaɗa
manda zala ha meli hkən
dərmək*. Latani guli, ka
lamla plis dida ná, ghəŋghəŋ
yeya dza'a nghaku.

15

Kɗavakta ghuya ɗaŋwa

1 Tahula tsa, ka nghaŋtá
yu ta sana ŋizla dagala nza-
kwani ta ndərmim lu nda
ndərmima. Ka nghaŋtá yu ta
duhwalha Lazglafta ndəfáŋ
nda ŋaŋatá ghuya ɗaŋwaha

† **14:11** Grafta nda Isaya 34:10. ‡ **14:14** Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13. § **14:15** Grafta nda Yuwel 4:13. * **14:20** Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Ŋaɗa ghəŋ 1:15.

ndəfáŋ ma dzva taŋ guli. Tsahaya kɗavakta ghuya ɗaŋwa, kabga tsahaya dzatá ghəŋa ɓasa ŋuɗufa Lazglafta.

2 Ka nghaŋtá yu ta sana skwi manda drəf ta wuɗaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghaŋtá yu guli ta gwal ta ghuɓasapta tsa nimtak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu həŋ ta tsa drəf ta wuɗaku manda dalagar ya, nda ŋaŋatá htimbil ya vlaŋ Lazglafta ta həŋ. 3 Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwaŋa Tuwak, ta fə həŋ. Ka həŋ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta,
dagala slna gha ya ta magə ka,
ka skwa ndərmimay nzakwani.
Kagha Mgham ta ghəŋa inda haɗikha.
Inda skwi ta magə ka ná, tɗukwatɗukwa nzakwani,
kahwathwata nzakwani guli.
4 Mghama ɗa!
Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku ŋa gha ka zləzlva kagha na?
Kagha turtukwa gha ya nda ghuɓa.
Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda haɗikha da tsəlɓu ta kəma gha,
kabga nda ngha həŋ ta inda skwi ta magə ka ná,
tɗukwa nzakwani*,» ka həŋ.

5 Tahula tsaya guli, ka nghaŋtá yu ta gunatá həga tumpul ma həga Lazglafta ta luwa† ya ta kəl mnduha ka guya vgha nda Lazglafta. 6 Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ya kay ma həga Lazglafta, nda ŋaŋatá ghuya ɗaŋwaha ndəfáŋ ma dzva taŋ, nda suɗatá lguta ŋusliŋ tilil ta wɗaku ta vgha taŋ. 7 Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həŋ ya kay ta leghwaha ndəfáŋ ka dasu ka dasu, ka vlaŋtá tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha həŋ nda ɓasa ŋuɗufa Lazglafta ta nzakway ŋa kɗekedzeŋ. 8 Ka ndəghanaftá ɗiŋ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani‡ ta tsa həga Lazglafta ya. Haɗ tvi ŋa ləglama mndu da tsa həga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghəŋa tsa ghuya ɗaŋwaha ndəfáŋ da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa ɓasatá ŋuɗufa Lazglafta

1 Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ya mantsa: «Lawala da pghadata ta haɗik ta tsa leghwa ɓasatá ŋuɗufa Lazglafta ndəfáŋ ya,» ka'a.

2 Ka sli'aftá taŋtaŋa duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá ŋani ma leghwa

* **15:4** Ngha ta Sabi 15:1nda Irmiya 10:7, Zabura 86:9. † **15:5** Grafta nda Sabi 38:21. ‡ **15:8** Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4.

ɓasata ŋuɗuf ta haɗik. Ka slaftá ghwaɗak ghwaɗaka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda ŋizla nimtak, nda ya ta gwal ta tsəlɓu ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta həŋ.

3 Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf da drəf. Ka nuta drəf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

4 Ka pghadatá mahkəna duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf da ghwa nda ya ta dzuɓayha. Ka mbəɗavaftá imi ka us†. 5 Ka sana duhwala Lazglafta ya ta ŋanatá imi ta snə yu mantsa:

«Kagha ná, nda tvani tsata ka
ta tsa guma ya.
Manda ghalya ka,
mamu ka ndanana guli.
Nda ghuɓa nzakwa gha.
6 Tsa mnduha ya ta pghiŋtá
usa mnduha gha
nda la anabiha gha,
Lazglafta.
Tsaya ta kəl ka ka vlaŋtá us ta
həŋ ŋa say taŋ.
Mutsaf mantsa həŋ ta skwi ta
raŋta həŋ,» ka'a.

7 Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta snə yu mantsa: «Mantsaya nzakwani Mgham Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,» ka'a.

8 Ka pghanaftá mafwaɗa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf ta fitik. Ka mutsaftá fitik ta tvi ŋa dra mnduha nda vu. 9 Ka kɗahə tsi ta mnduha ka ŋɗaŋɗa. Ka razə mnduha ta hga Lazglafta, ya nda mbraku ta ghəŋa tsa ghuya ɗaŋwa ya. Ama ka kwalaghutá həŋ ta paya tva taŋ ŋa vla glaku ŋani.

10 Ka pghaftá mahutafa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf ta dughurukwa nimtak. Ka nutá ga mghamani tɗik ka grusl‡. Ka hpaɗə mnduha ta sli'iŋa taŋ, kabga vəl ɓasa kuzlakwani. 11 Ka razə həŋ ta Lazglafta ta luwa ta ghəŋa lukwa taŋ, nda ghuya ɗaŋwa taŋ. Ka kwalaghutá həŋ ta paya tva taŋ ma slnaha taŋ.

12 Ka pghaftá mamku' a duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa ya ŋa paya tvi ŋa mghamha ta sli'agafta nda ma mndəra luwa. 13 Ka nghaŋtá yu ta saba ghwaɗaka sulkumha hkən manda kləŋ manda kləŋ ma wa makɗakatandaŋ, nda ya ma wa nimtak, nda ya ma wa ghwaɗaka anabi. 14 Tsa ghwaɗaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu həŋ slanaghatá mghamha ta ghəŋa haɗik demdem, ŋa hagaktá həŋ ŋa vulu baɗu tsa mghama fitik ta nzakway ka ŋa Lazglafta ta mbruta ya.

15 «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hzleŋa, ta ngha lgutani

* **16:2** Ngha ta Sabi 9:10. † **16:4** Gray nda Sabi 7:17. 21. ‡ **16:10** Gray nda Sabi 10:21. 22.

da mbaɗə tsi ta mbaɗa ka fərdi'u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

16 Ka tskanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwaɗa Hebru ka Harmageduŋ.

17 Ka pghadaftá mandəfáŋa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa ɓasata ŋuɗuf da ghuvaŋata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kɗa!» ka'a. 18 Ka wɗə luwa ta wɗu, ka hlə lu ta wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka ghudzavafta haɗik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavaf a haɗik katakata taɓ ta tsaya wa. 19 Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanzaɓtá inda luwaha ta ghəŋa haɗik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá leghwa ɓasata ŋuɗufani§ katakata ya. 20 Gi rək, zwazwaɗa inda haɗikha ta tsatsamta ma drəf. Gi lpay nghəgla a lu ta ghwáha guli wa. 21 Ka rkagatá paplaha* dagaladagala ta luwa ta ghəŋa mnduha. Ka razə mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa tsa ghuya ɗaŋwa taŋ da tsa paplaha ya, kabga fərtufərta tsa ghuya ɗaŋwa ya katakata.

17

Guma taghəŋa Babila

1 Tahula tsa, ka gava-gaghatá sani turtuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ ta ŋanatá leghwaha ndəfáŋ ya tavata i'i. Ka'a mantsa: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya ɓa. 2 Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəŋa haɗik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa haɗik duriŋ da tsa hliri* ya,» ka'a.

3 Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghaŋtá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimtak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimtak ya, ndəfáŋ ghəŋani, ghwaŋ dulihani. 4 Tsa marakw ya ná, lguta dvaŋdvaŋa nda ya ka dva ghlez suɗava tsi, nda rka ta rka nda miziɗikwa dasu, nda ya nda pala ta wɗaku, nda ya nda ziɗaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakɗaway, nda ghwaɗaka skwiha ma vəl hlirani mida. 5 Nda vinda hga ɗifatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakɗawayha ta ghəŋa haɗik.» 6 Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmtsəkha Yesu.

Na tsa nghaŋtá ɗa mantsa ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. 7 Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i

§ **16:19** Gray nda Isaya 51:17. * **16:21** Gray nda Sabi 9:23. 24. * **17:2** Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7.

mantsa: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa ɗifatá skwi ta ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimtak ya nzaf tsi tida, ndəfáŋ ghəŋani, ghwaŋ dulani ya. 8 Tsa nimtak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta haɗ ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvruŋ† ka dza'a da vla zaɗakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa haɗik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zlrafta ghəŋa haɗik, ya həŋ, ŋa ndermimay taŋ nda ndərmima nghaŋər həŋ ta tsa nimtak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta haɗ ndanana wu, ta dza'a zlagapzlaga guli.

9 «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snaŋtá skwi nda mahizl, nda ya nda ɗifil mida. Tsa ghəŋha ndəfáŋ ya ná, tsaya ghwáha ndəfáŋ nzanzaf tsa marakw ya ta həŋ. Nda nza həŋ guli ka mghamha ndəfáŋ. 10 Hutaf gwal ta zlambuta mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzɗavata tsa ga mghamani ya wa. 11 Tsa nimtak si ghalya ya kay, kul haɗ ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndəfáŋ ya, ama ta dza'a da vla zaɗaku.

12 «Tsa duliha ghwaŋ nghə ka ya ná, mghamha ghwaŋ‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa həŋ ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimtak ya. 13 Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlanaŋta taŋ ta mbrakwa taŋ, nda ga mghama taŋ, ta tsa nimtak ya. 14 Dza'a vulay həŋ ta vulu nda Zwaŋa Tuwak, ŋa ŋrapta Zwaŋa Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋərmani ya, ta həŋ. Zwaŋa tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli,» ka'a.

15 Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantsa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda haɗikha, nda gwaɗaha ta gwaɗə lu, tsahaya. 16 Tsa duliha ghwaŋ nghaŋ ka nda nimtak ya, dza'a husaŋhusa tsa marakw ta hliri ya ta həŋ, ŋa suɗata taŋ ka zlaŋta ka fərdi'u, ŋa zuta taŋ ta slu'ani ka zaɗanata nda vu. 17 Mantsa ya ná, Lazglafta ta fanamta həŋ ma ndana taŋ ŋa magata taŋ ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana taŋ ka skwa turtuk, ka vlaŋtá həŋ ta ga mghama taŋ ta tsa nimtak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwaɗa Lazglafta.

18 «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa haɗik,» ka'a.

18

† **17:8** Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindiŋ lu mistani. ‡ **17:12** Gray nda Daniyel. 7:24.

Zləmbata Babila

1 Tahula tsaya, ka nghaŋtá
yu ta sana duhwala Lazglafta
ta saha daga ta luwa, da-
gala glakwa mbrakwani. Ka
tsuwaɗakanaftá tsa glakwa
mbrakwani ya ta ghəŋa haɗik
demdem. 2 Ka guguɗatá tsi
nda lwi dagala dagala. Ka'a
mantsa:
«Nda zləmba!
Ya nda zləmba Babila ta nza-
kway ka luwa dagala.
Nuna ka luwa nzakwa hal-
away ndana tama.
Hada vla ɗifa inda ghwaɗaka
sulkumha
nda ghwaɗaka zarakha ta
mbiɗu lu.
3 Zlambuzlamba luwa Babila,
kabga fafa ta ghəŋani ka
maga sli'iŋsli'iŋ.
Sasusasa inda mndəra mndu
ta ima inaba kbatá tsa
sli'iŋsli'iŋani ya.
Fa fa mghamha ta ghəŋa
haɗik ta ghəŋa taŋ ka
maga sli'iŋsli'iŋ nda tsi.
Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa
haɗik ka gadghəl
nda skwiha ta taɗaku iri tida
si da tsi,» ka'a.
4 Ka snaŋtá yu guli ta sana lwi
ta gwaɗagata ta luwa. Ka'a
mantsa:
«Mnduha ɗa! Sli'apwasli'a ma
tsa luwa ya,
kabga yaha kuni da ŋlamta
ma tsa dmakwani ya,
da dəɗamtá kuni ma ghuya
ɗaŋwa
manda ŋani guli.
5 Sli'apwasli'a,
kabga fərtufərta ndikata tsa
dmakwani ya dikw ta
luwa.
Zanap a Lazglafta ta tsa
ghwaɗaka slnani ya
wa.
6 Ghuyanapwaghuya ta
ɗaŋwa manda
va ya ghuyanap tsatsi ta mn-
duha!
Manda va tsaya manda va
tsaya his
ka kuni planamtá skwi ya
magana tsi ta sanlaha.
Ka leghwa wuɗ turtuk ka
tsatsi tanafta ima ina-
bani ta mndu ya,
ka leghwa wuɗwuɗ his ka
kaghuni planamta.
7 Taɓ ta tsa glakwani nda
zatá mghamani ya
ka kuni dza'a ganap
tiri ka niŋta ka skwa
hiɗahiɗa.
Ka'a ta ndanay ma ghəŋani
na:
"Nda nza nzakwa ɗa ka
mgham, nza a yu ka
wadgu wu,
walaŋta a yu ta nzata ka skwa
hiɗahiɗa wu," ka'a.
8 Tsaya tama, baɗu va tsa
fitik turtuk ya dza'a
slanaghata ghuya
ɗaŋwani
ta nzakway ka mtaku,
nda nzaku ka skwa hiɗahiɗa,
nda maya, ŋa driŋta nda vu
guli.
Mgham Lazglafta ná,
Lazglafta ta mbruta
ya.
Tsatsi ta tsanaghatá guma*,»
ka'a.

* **18:8** Vli ŋa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zlrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9.

9 Nghaŋta inda mghamha
ta ghəŋa haɗik ta gutá
sli'iŋsli'iŋ nda tsi, ta zutá
mgham da tsi ta ɗiŋa tsa
luwa ya ta draku, dza'a tawiŋ
tawa həŋ, dza'a ŋaɗiŋŋaɗa
həŋ ta ghəŋ. 10 Di'iŋ dza'a
nzakta həŋ, kabga zləŋa tsa
ghuya ɗaŋwa hada ya. Ka həŋ
dza'azlay mantsa:
«Aya! Aya Babila ta nzakway
ka luwa dagala,
luwa ya ta mbruta!
Gi hadahada ná, tsaghaghata
guma† tsa re!» ka həŋ.
11 Ka taw gwal ta tsakala
ta ghəŋa haɗik ta taw, ka
ŋaɗa ghəŋ ta ghəŋa tsa luwa
ya, kabga haɗ mndu dza'a
skugəltá huzla taŋ wa. Tsa
huzlaha ya ta nzakway ka
12 dasu, nda dzindar, nda
palaha nda bla nda bla
dzvani, nda skwiha lwi,
nda lgutha kulefeɗfeɗa, nda
lgutha ka dva ka dva, nda
lgutha ta wɗaku, nda sanlaha
ma lgutha ɗinaɗina, nda inda
mndərga udzuha nda bla
mutsay, nda inda mndəra
skwiha magaf lu nda sli'iŋa
gwi'aŋ, nda skwiha magaf
lu nda kufur ka ghuvazwaŋ
zwaŋ. Sanlaha guli ná,
magaf nda pala lu. 13 Ta
dzawapdzawa həŋ guli ta
urdiha kavghakavgha, nda
sluhwaha zɗazɗa zi'akwani,
nda ima inabi, nda rɗi, nda
hupu, nda hya, nda slaha,
nda tuwakha, nda plisha, nda
vu'aha ta nzakway ka mnda
səla guli. Ta haɗ mndu ta
skugəlta həŋ wa. 14 Ka tsa
gwal tsakala ya nda tsa luwa
ya mantsa:
«Nda zaɗa inda tsa skwiha ta
zɗəgaghata ya,
zwaɗuzwaɗa inda gadghəla
gha,
nda inda skwiha ta zə ka ta
mghama gha tida.
Mutsəglaf a ka wa,» ka həŋ.
15 Tsa gwal tsakala ta tsakala
tsa skwiha ma tsa luwa, ka
nuta həŋ ka gadghəl ya, di'iŋ
nzakta həŋ kabga zləŋa tsa
ghuya ɗaŋwani‡ ya. Dza'a
taway həŋ ta taw ŋa nzakwa
taŋ ka skwa hiɗahiɗa. 16 Ka
həŋ dza'azlay mantsa:
«Aya! Aya Babila! Ta nzakway
ka luwa dagala,
si ta rkaftarka nda lgut
kulefeɗfeɗa,
nda ya nda lguta dva,
nda ya nda lgut ta wɗaku,
nda ya nda miziɗikw. Magaf
nda dasu lu ta sanlaha,
nda palaha ta ɗinuta sanlaha.
17 Gi hadahada ná,
ka zaɗanata mndərga tsaya
ma gadghəl re!» ka
həŋ.

Ka nzaktá inda gwal ta
swa kwambalu, nda gwal
ma kwambalu tani, nda la
sludza imi tani nda gwal kasa
klipi tani, di'iŋ nda tsi. 18 Na
nghay taŋ ta ɗukwakwa ɗiŋa
drakwa tsa luwa ya, ka wahu
həŋ ta wahu. Ka həŋ mantsa:
«Wati luwa ya dagala ŋa gray
nda tsa luwa ya na?» ka həŋ.
19 Ka tsəɗə həŋ ta haɗik ta
ghəŋ, ka taw, ka ŋaɗa ghəŋ,
ka wahu. Ka həŋ mantsa:

† **18:10** Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36.

‡ **18:15** Aya 11:15. Gray nda Izekiyel

«Aya! Aya luwa dagala!
Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.
Gi hadahada ná, gi zaɗanatá§ tsa re!» ka həŋ.

20 Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghəŋa zaɗanatá tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

21 Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzidiŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəglaŋta. 22 Haɗ lu dza'a snəglaŋta ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya siŋlak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Haɗ lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivɗa dər má wati ma sana skwi tsi wa. Haɗ lu dza'a snəglaŋtá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. 23 Haɗ tsuwaɗaka pitirla ta dza'a tsuwaɗakəglaku ma Babila wa. Haɗ lu dza'a snəglaŋta lwa zwaŋamidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka pɗakwa sanlaha ta ghəŋa haɗik. Nda tsa mbəɗakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

24 Ta ghəŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psla lu ta ghəŋa haɗik‡.

19

Laha zatá ghwa

1 Tahula tsa, ka snaŋtá yu ta lwi dagala ta ŋzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantsa:
«Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.
Ŋa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.
2 Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.
Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'iŋ
ta ɓadziŋta haɗik nda tsa sli'iŋsli'iŋani ya.
Ganapga Lazglafta tiri
kabga vəl pslatani ta kwalvahani,» ka'a.
3 Ka həŋ ka mahis mantsa:
«Zləzlvawa Lazglafta.
Haɗ tsa dîŋ ta ɗukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,
ŋa kɗekedzeŋ dza'a gɗavata tsi,» ka həŋ.
4 Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisambsak fwaɗ mida ya, nda tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həŋ ya, ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka həŋ mantsa:

§ **18:19** Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. * **18:20** Gray nda Irmiya 51:48.
† **18:23** Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10. ‡ **18:24** Gray nda Irmiya 51:49.

«Amin! Zləzlvawa Lazglafta,»
ka həŋ.
5 Ka gwaɗagapta sana lwi
ma tsa dughuruk ya. Ka'a
mantsa:
«Inda kaghuni kwalvahani,
kaghuni gwal ta zləzlvay,
zwani nda galata mnduha
tani,
zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.
6 Ka gi snaŋtá yu ta sana
lwi manda lwa tskata mn-
duha, ta ghudzagata manda
zala dagala ma ghwa, ta
ŋəzlu manda ŋəzla luwa ta
ghudzagata nda mbraku.
Ka'a mantsa:
«Zləzlvawa Lazglafta!
Mghama mu Lazglafta
ta mbruta,
tsatsi ta ga Mgham*.
7 Rfamarfa ta rfu, waɗah ká
mu nzata,
vlaŋmavla ta glaku,
kabga nda maga fitika klay
Zwaŋa Tuwak ta mak-
wamidzani,
nda hba vgha mak-
wamidzani guli.
8 Vlaŋvla lu ta tvi ŋa suɗavatá
lgut kulefeɗ feɗa,
ta wuɗaku, nda ghuɓa guli,»
ka'a.
«Tsa lgut kulefeɗfeɗa ya ná,
slna tɗukwa maga mnduha
Lazglafta ya.»
9 Ka sana duhwala
Lazglafta nda i'i mantsa:
«Vindafvinda kazlay: Rfu da
gwal hagaf lu da vla za skwa
zaya klay Zwaŋa Tuwak† ta
makwa» kə'a. Ka'a nda i'i
guli mantsa: «Nana gwaɗaha
na ná, gwaɗa Lazglafta ya
kahwathwata,» ka'a.
10 Na tsa snaŋta ɗa mantsa
ya, ka zləmbata yu ka tsəlɓu
ta kəmani. Ama ka'a nda i'i
mantsa: «Nawa, ma magə‡ ka
mantsa! Mnda ksanatá slna
ta Lazglafta yu manda va
kagha, manda va zwanama
gha ta ŋanatá kahwathwata
ya marigiŋ lu nda ma Yesu.
Ŋa Lazglafta dza'a tsəlɓa ka ta
tsəlɓu,» ka'a.
Tsa kahwathwata marigiŋ
lu nda ma Yesu ya ta vlata
mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta ŋla plisa ŋusliŋ

11 Tahula tsa, ka nghaŋtá
yu ta gunatá luwa, gi ka
zlagapta sana plis ka ŋusliŋ.
Ŋərma mndu nda vərɗa
mndu ta hga lu ta tsa mndu
ta tsa plis ya. Tuɗukwa ta
tsa tsi ta guma§, tɗukwa ta
vula tsi ta vulu guli. 12 Manda
zlghakwa vu ya irani. Nda
ndəgha zewazewaha ma
ghəŋani. Mamu sana hgu
vindaf lu ta vghani. Tsa hgu
ya ná, haɗ sana mndu nda
sna wu, ba tsatsi turtukwani
yeya nda sna. 13 Lgut
tsghumam lu ma us suɗava
tsi ta vgha. «Gwaɗa Lazglafta»
hgani. 14 Mbaɗa la sludziha
ta luwa ka sli'i mistani ta
plis ka ŋusliŋ ka ŋusliŋ, nda
susuɗata lgutha kulefeɗfəɗa,
ka ŋusliŋ ka ŋusliŋ, nda
ghuɓa nda ghuɓa guli. 15 Ka
sabə na kafay nda za wani
pit ma wani ŋa zaɗanatá

* **19:6** Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † **19:9** Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24. ‡ **19:10** Gray nda 22:8-9. § **19:11** Gray nda Izekiyel … 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

mnduha kul snatá ŋani, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa taŋ nda mani'uwa kufur, ŋa hu'anaptani ta həŋ manda hu'a yakwa inabi ma glifiŋ ŋa ɗiza imani ya. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Katakata ɓasatá ŋuɗufa Lazglafta ta mbruta kə'a. 16 «Rveri ta ghəŋa rveriha, Mgham ta ghəŋa mghamha,» ká lu vindaftá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

17 Tahula tsa guli, ka nghaŋtá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka guguɗata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvaŋata luwa maŋtsa: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ŋa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. 18 Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul haɗ ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

19 Ka gi nghaŋtá yu ta tsa nimtak ya, nda mghamha ta ghəŋa haɗîk, nda sludziha taŋ tani, ta tskavata ŋa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. 20 Ka gi ksuta lu ta tsa nimtak ya kawadaga nda tsa ghwaɗaka anabi si ta magatá mazəmzəmha ta kəma tsa nimtak ya. Nda tsa mazəmzəmha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'aftá ŋizla tsa nimtak ya ka tsəlɓu ŋa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həŋ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. 21 Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a taŋ.

20

Vaku dəmbu'

1 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuɓla gudzuvruŋ nda ya nda mghama ziɗa ma dzvu. 2 Ka ksaftá tsi ta tsa makɗakatandaŋ dzidza nahaɗîk, ta nzakway ka mghama ghwaɗaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ŋa za vaku dəmbu'. 3 Ka vzaghatá tsi da tsa gudzuvruŋ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka ŋərzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəŋa haɗîk ha ka hɗatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, ŋa zliginta ŋa vaku kwitikw.

4 Tahula tsa guli, ka nghaŋtá yu ta dughurukha*. Ka vlaŋtá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghaŋtá yu ta hafa gwal ɗatsaghu lu ta ghəŋa taŋ ta ghəŋa vəl mna gwaɗa Yesu nda ya ta ghəŋa gwaɗa Lazglafta. Hahəŋ ná, tsəlɓaŋ a həŋ ta tsəlɓu ŋa tsa nimtak ya nda ya ŋa skwa wuyayni tani wa. Haɗ ŋizlani ta kuma

* **19:18** Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20. * **20:4** Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

taŋ nda ya ta dzvuha taŋ wa. Ka vramtá həŋ, ka gə həŋ ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dəmbu'. 5 Tsaya taŋtaŋa sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəŋ nda hafu ha ka kɗatá tsa vaku dəmbu' ya wa. 6 Rfu da tsa gwal ta sli'agapta taŋtaŋ ma mtaku ya, nda ghuɓa hahəŋ. Ta haɗ mahisa mtaku nda mbraku ta ghəŋa taŋ wa. Hahəŋ ná, dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta nda ya ŋa Yesu Kristi, ŋa gay taŋ ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dəmbu'.

Kɗatá mbrakwa halaway

7 Manda kɗatá tsa vaku dəmbu' ya, ŋa pliginjtá halaway ma gamakani, 8 ŋa sabani da nangəlta mnduha ta ghəŋa hadîk demdem, ta nzakway ka hadîka Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həŋ ŋa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka taŋ. 9 Ka sli'agaghata həŋ ma inda vli ta ghəŋa hadîk, ka wamtá həŋ ta ghuɓa mnduha Lazglafta nda tsa luwa ɗvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwaɗutá həŋ. 10 Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həŋ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimtak nda ghwaɗaka anabi ya, ŋa giri ŋa taŋ hada nda fitik tani, nda rvidîk tani ha ŋa kɗekedzeŋ.

Dzatá ghəŋa guma

11 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu ta sana dughuruk ka ŋusliŋ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadîk nda luwa lay ta kəmani. Nghəglaŋta a lu ta həŋ wa. 12 Ka gi nghaŋtá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta taɓta slnaha taŋ ta magata həŋ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. 13 Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahəŋ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta həŋ taɓta slnaha taŋ ta magata həŋ. 14 Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. 15 Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

21

Lfiɗa luwa nda lfiɗa hadîk

1 Tahula tsa, ka nghaŋtá yu ta sana lfiɗa luwa nda sana lfiɗa hadîk. Lula taŋtaŋa luwa nda taŋtaŋa hadîk, ta haɗ drəf guli wa. 2 Ka gi nghaŋtá yu ta saha luwa dagala nda ghuɓa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. 3 Ka snaŋtá

yu ta sana lwi ta guguɗagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: Wya həga tumpula nzakwa Lazglafta mataba mnduha! Ŋa nzakwani kawadaga nda həŋ, ŋa nzakwa taŋ ka mnduhani, ŋa nzakwa tsatsi guli kawadaga nda həŋ, 4 ŋa masanaptani ta həŋ ta inda ima taw ma ira taŋ. Ta haɗ mtaku dza'azlay ɗekɗek wa. Ta haɗ taw dza'azlay ɗekɗek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* taŋtaŋa skwiha.

5 Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfiɗani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwaɗaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi ŋa faftá ghəŋ tida ya,» ka'a.

6 Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kɗa tama! I'i zlraftani nda kɗavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlaŋta ndala, dza'a vlaŋvla yu ta dzuɓaya imi ta vla hafu ka mbalay. 7 Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vlaŋvla lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwaŋa† ɗa. 8 Ama gwal ta yaɗî, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakɗaway skwiha, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal ta maga sli'iŋsli'iŋ, nda gwal ta mbaɗaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu ghandand dza'a pghaghata lu ta həŋ. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfiɗa Ursalima

9 Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfáŋ, ta ŋaŋanatá leghwaha ndəfáŋ, nda ndaghatani nda tsa ghuya ɗaŋwaha ndəfáŋ ka kwanahani ya. Ka gwaɗgihatá tsi, ka'a mantsa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwaŋa Tuwak,» ka'a.

10 Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwá‡ dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuɓa ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta. 11 Tsa luwa ya ná, ta wɗaku da glakwa Lazglafta, ta wɗaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wuɗaku manda dalagar. 12 Ŋam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwaŋpɗə his watghaha tida, ghwaŋpɗə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwaŋpɗə his tsa hgəha ya. 13 Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha hkən nda

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19. † **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28. ‡ **21:10** Gray nda Izekiyel ... 40:2. § **21:13** Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35.

tvə Mazu§. 14 Ta palaha ghwaŋpɗə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwaŋpɗə his, gwal si ta dza'a mista Zwaŋa Tuwak.

15 Da tsa mndu ta gwaɗa nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ŋa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. 16 Fwaɗ slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwaɗ dərmək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. 17 Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbəɗaftá tsi ka səla dərmək nda fwaɗ mbsak fwaɗ mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəɗay mbəɗafta duhwala Lazglafta. 18 Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. 19 Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta ɗinuta katakata rkanafta lu ta rka. Taŋtaŋa palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwaŋ. Mafwaɗani, nda palaka Imrud. 20 Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfáŋani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwaŋani, nda palaka Krisupraza. Maghwaŋapɗə ndeŋani, nda palaka Hyasiŋta. Maghwaŋapɗə hisani, nda palaka Tista. 21 Tsa watghaha ghwaŋpɗə his ya ná, palaha ghwaŋpɗə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wɗaku manda dalagar.

22 Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantsa ya Zwaŋa Tuwak guli. 23 Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ŋa tsuwaɗaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwaɗaka vli mida. Zwaŋa Tuwak pitirla tsa luwa ya. 24 Dza'a mbaɗə ma tsuwaɗak inda mndəra mnduha ta mbaɗa, ŋa hladamta mghamha ta ghəŋa haɗik ta gadghəlha taŋ da tsa luwa ya. 25 Haɗ lu dza'a walaŋta hahaftá watgha tsa luwa ya gifitik wa, ta haɗ rviɗik ɗekɗek hada wa. 26 Dza'a hladamhla lu ta inda skwiha ɗinaɗina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. 27 Haɗ skwi kul ghuɓaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziŋtá ghəŋani ka maga manzakɗaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga taŋ ma deftera hafu da Zwaŋa Tuwak† yeya dza'a lami.

* **21:15** Gray nda Izekiyel ... 40:3. † **21:27** Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9.

22

1 Tahula tsa, ka marihatá
tsa duhwala Lazglafta ya
ta ghwa ima ta vla hafu,
ta wuɗaku manda dalagar,
ta mbəzagapta ma dughu-
rukwa i Lazglafta nda Zwaŋa
Tuwak*, 2 ta mbaɗa ta tvi ma
tsa luwa ya guli. Ta slərpuha
tsa ghwa ya guli, mamu fwa
hafu. Ghwaŋpdə his kə'a
ta yafta ma vaku. Tili tili
kə'a ta yaku. Ta mbamba
inda mndəra mnduha lu nda
sluhwahani. 3 Haɗ skwi ksi'af
Lazglafta† dza'a lami da tsa
luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta
nda ŋa Zwaŋa Tuwak dza'a
nzaku ma tsa luwa ya, ŋa
tsəlɓay kwalvahani ta tsəlɓu
ŋani. 4 Dza'a nghaŋngha
həŋ ta kumani, dza'a mamu
hgani ma bizlbizla kuma
taŋ guli. 5 Haɗ ta a rviɗik
dekɗek wa. Zbəgəlta a həŋ dər
pitirla, dər tsuwaɗaka fitik
wu, kabga Mgham Lazglafta
dza'a tsuwaɗaka həŋ ŋa
gay taŋ ta mgham ha ŋa
kɗekedzeŋ.

Vragata Yesu Kristi

6 Tahula tsa, ka tsa duh-
wala Lazglafta ya nda
i'i mantsa: «Kahwathwata
na gwaɗa na, gwaɗa ŋa
faftá ghəŋ tida ya, Mgham
Lazglafta ya ta valaŋtá Sulku-
mani ta la anabi ta ghunaftá
duhwalhani ŋa maranatá
kwalvani ta skwi ya gi dza'a
magaku,» ka'a.

7 Ka Yesu mantsa: «Wya
yu gi ta lagha, tfawi ta ghəŋa
gwal ta ŋanatá tsghatá lwa
Lazglafta ma na defteri na!»
ka'a.

8 I'i Yuhwana ta snaŋta nda
sləməŋa ɗa, ka nghaŋtá yu
nda ira ɗa ta tsa skwiha ya.
Manda snaŋta ɗa ka nghaŋtá
yu, ka zləmbatá yu ta kəma
tsa duhwala Lazglafta ta
maray ŋa ɗa ya, ka tsəlɓu ŋani.
9 Ama ka'a nda i'i mantsa:
«Nawa, ma magə ka mantsa!
Mnda ksa slna yu manda va
kagha, manda va zwanama
gha la anabi, manda va gwal
ta snatá gwaɗa ma na defteri
na, ŋa Lazglafta tsəlɓa ka ta
tsəlɓu,» ka'a.

10 Ka'a nda i'i guli mantsa:
«Yaha ka da kwal kul mna na
tsghatá lwa Lazglafta ma na
defteri na, kabga ndusakn-
dusa fitik. 11 Ka ghwaɗaka
skwi kumaŋ mndu ta magay
ya, kɗayni ta maga ghwaɗaka
skwani. Ka skwi ŋa mbiɗay
nda mbiɗa kumaŋ mndu ta
magay ya, kɗayni ta magay.
Ka nzaku tɗukwa kumaŋ
mndu ta magay ya guli,
kɗayni ta magay. Mndu ya
nda ghuɓa ya, ka kɗa tsi ta
nzakwani nda ghuɓa‡,» ka'a.

12 Ka Yesu mantsa: «Wya
yu gi ta lagha, dza'a
kladanaghata nda nisəla
yu, ŋa vlaŋtá inda mndu
taɓta slnani maga tsi. 13 I'i
zlraftani, i'i kɗavaktani. I'i
nahani, i'i kwanahani. I'i
taŋtaŋani, i'i kɗavaktani,»
ka'a.

* **22:1** Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8. † **22:3** Gray nda Zakari 14:11, Zlrafta 3:17. ‡ **22:11** Gray nda Daniyel. 12:10.

14 Nda tfawi ta ghəŋa gwal
ta ghuɓaptá lguta taŋ. Hahəŋ
gwal dza'a mutsaftá laviŋta
za yakwa fwa hafu§, nda
lami nda ta watgha tsa luwa
ya. 15 Ama gwal ta nzak-
way ta magaku manda kriha,
nda gwal ta mbəɗaku, nda
gwal ta maga sli'iŋsli'iŋ, nda
gwal ta pslatá mndu, nda
gwal wuya skwi, nda inda
gwal zɗəgana tsakalawi, ta
tsakalay həŋ guli ya, ma bli
dza'a zlanata lu ta tsahaya.

16 «I'i Yesu ta ghunaftá
duhwala ɗa ŋa mnananŋtá tsa
skwiha ya ta Igliz. I'i ná,
zivra mghama Dawuda yu,
gumbəzla ta wɗaku gasərɗək
yu,» ka'a.

17 Ka i Sulkum nda mak-
wamidzi mantsa: «Saghasa,»
ka həŋ.

Ka inda mndu ya ta snay
guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlaŋta ndala,
ka sawi tsi da sa ima hafu,
dza'a vlaŋvla lu ka mbalay*.

Dzatá ghəŋani

18 Ka yu ta mnananŋtá dər
wati ma mndu ya ta snaŋtá
na tsghatá lwa Lazglafta
ma na defteri na ná. Ka
sganaghasga mndu ta sana
skwi katsi, dza'a ganapga
Lazglafta tiri nda tsa ghuya
ɗaŋwaha vindam lu ma na
defteri na. 19 Ka klanaghukla
mndu ta sana skwi mataba
gwaɗaha ma na defteri† ta
nzakway ka tsghatá lwa
Lazglafta na katsi, dza'a
klanaghukla Lazglafta ta
mayakani ma yakwa tsa fwa
hafu ya, nda ya nda tsa luwa
nda ghuɓa ya, manda va ya
nda vinda ma na defteri na.
20 Ka na mndu ta nghaŋtá
na skwiha na ta mnay ná,
«Aŋi, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha
Mgham Yesu‡!

21 Ka nza zɗakatahuɗa
Mgham Yesu nda kaghuni
demdem.

§ **22:14** Gray nda 2:7, Zlrafta 2:9, 3:22. * **22:17** Gray nda Isaya 55:1. † **22:19** Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ **22:20** Gray nda 1 La Kwareŋt 16:22.